Dhammavinaya

Suttapiṭaka

September 22, 2020

Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa Namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa

Majjhimanikāyo

Contents

Ι	Mūl	apaṇṇāsapāļi	9
1.	Mūla	apariyāyavaggo	11
	1.1	Mūlapariyāyasuttam	11
	1.2	Sabbāsavasuttam	53
	1.3	Dhammadāyādasuttam	63
	1.4	Bhayabheravasuttam	72
	1.5		87
	1.6	_	04
	1.7		111
	1.8		119
		1.8.1 sallekhapariyāyo:	121
		1.8.2 cittuppādapariyāyo:	127
		1.8.3 parikkamanapariyāyo: 1	132
		1.8.4 uparibhāvapariyāyo:	134
		1.8.5 parinibbānapariyāyo: 1	36
	1.9		40
		1.9.1 āhāravāro	43
		1.9.2 saccavāro	45
		1.9.3 jarāmaraṇavāro 1	
		1.9.4 jātivāro	
		•	49

		1.9.6	uj	oād	āna	ıvāı	. 0										150
		1.9.7	ta	ņhā	ivā	ro.											151
		1.9.8	ve	edai	ıāv	āro											153
		1.9.9															
		1.9.10	sa	ļāy	ata	nav	āro). .									155
		1.9.11															
		1.9.12	vi	ññā	iņa	vār	0.										158
		1.9.13	sa	ńkł	ıāra	avā	ro.										159
		1.9.14	av	v <mark>ijj</mark> ā	ivāı	ro.											160
		1.9.15															
	1.10	Satipaț	ţţh	āna	sut	tan	1.										162
		1.10.1	kā	iyāı	nup	ass	anā	isat	ipa	ţţh	ān	am					162
		1.10.2	ve	edai	ıān	upa	assa	ınā	sati	pa	ţţh	āna	am				171
		1.10.3															
		1.10.4	dl	an	ımā	inu	pas	san	āsa	ıtip	aţţ	hā	nai	m.			173
							_							•			
0	C=1			_										•			
2.		ıādava	gg														187
2.	2.1	ıādava Cūļasīl	gg hai	ıād	asu	ttaı	ф.								•	•	1 87 187
2.		ıādava Cūļasīl Mahāsi	i gg hai īha	nād mād	asu das	ttai utta	aiù ù						· ·				187 187 196
2.	2.1	ıādava Cūļasīl Mahāsi Mahād	i gg hai īha luk	nād anād kha	asu das akk	ttai utta har	ndha m	 asu	 itta	m	 						 187 187 196 228
2.	2.12.22.32.4	n ādava Cūļasīl Mahāsi Mahād Cūļadu	gg hai īha luk	nād anād kha khal	asu das akk kkh	ttai utta har	m dha	 asu sut	 itta: tan	m i	· · · ·						 187 187 196 228 242
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5	n ādava Cūļasīl Mahāsi Mahād Cūļadu Anumā	gg hai īha luk ikk	nād nnāc kha khal sut	asu das akk kkh	ttai utta har anc	m am idha	asu sut	tta: tan	m m	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·						 187 187 196 228 242 253
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6	n ādava Cūļasīl Mahāsi Mahād Cūļadu Anumā Cetokh	igg hai īha luk ikk āna nila	nād anāc kha khal asut asut	asu das akk kkh tan tan	ttai utta har and n	m am idha iha	asu sut	tta: tan	m n	· · · · · · · · · · · · · · · · · · ·						 187 187 196 228 242 253 271
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5	nādava Cūļasīh Mahāsi Mahād Cūļadu Anumā Cetokh Vanapa	gg har iha luk ikk āna nila	nād kha khal sut sut has	asu das akk kkh tan tan utta	ttai utta har ano n n am	m am dha dha	asu sut	tta: tan	m m							 187 187 196 228 242 253 271 280
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6	n ādava Cūļasīl Mahāsi Mahād Cūļadu Anumā Cetokh	gg har iha luk ikk āna nila	nād kha khal sut sut has	asu das akk kkh tan tan utta	ttai utta har ano n n am	m am dha dha	asu sut	tta: tan	m m							 187 187 196 228 242 253 271 280
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7	nādava Cūļasīh Mahāsi Mahād Cūļadu Anumā Cetokh Vanapa	hai īha luk ikk āna nila att	nād nād khal sut sut has ņģi	asu das akk kkh tan tan utta kas	ttai utta har and n am utta	m am dha 	asusut	tta: tan	m m							 187 187 196 228 242 253 271 280 299
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8 2.9	nādava Cūļasīh Mahād Cūļadu Anumā Cetokh Vanapa Madhu Dvedha	egg hai īha luk ikk āna aila att ipi āv; asa	nādanāda khalasut isut has ņģi itak	asu das akk kkh tan tan utta kas kas	ttai utta har and n am utta sutt asu	m am dha dha am am ttar	asu sut · · · · · · · ·	tan tan	m i							 187 187 196 228 242 253 271 280 299 313 324
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8 2.9	nādava Cūļasīh Mahād Cūļadu Anumā Cetokh Vanapa Madhu Dvedhā	egg hai īha luk ikk āna aila att ipi āv; asa	nādanāda khalasut isut has ņģi itak	asu das akk kkh tan tan utta kas kas	ttai utta har and n am utta sutt asu	m am dha dha am am ttar	asu sut · · · · · · · ·	tan tan	m i							 187 187 196 228 242 253 271 280 299 313 324
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8 2.9	nādava Cūļasīh Mahād Cūļadu Anumā Cetokh Vanapa Madhu Dvedha	l 88 hau iha iluk ina att att ipi asa ar	nād kha khal sut sut has ņḍi itak nṇṭl	asu das das kkh tan tan utta kas kas lan nim	ttai utta hari ano n am utta sutt asu nitta	m am am am am am attar	asut sut m	tan 	mi .							 187 187 196 228 242 253 271 280 299 313 324 325
2.	2.1 2.2 2.3 2.4 2.5 2.6 2.7 2.8 2.9	nādava Cūļasīl Mahāsi Mahād Cūļadu Anumā Cetokh Vanapa Madhu Dvedha Vitakka	n gg hau īha luk ikk āna att ipi āv: asa af āc	nād inād kha khal asut asut has ņḍi itak aṇṭl iña dīna	asu das akk kkh tan utta kas kas ain nim	ttai uttai har ano n am utta sutt asu itta	m am am am am am attar apa bar	asu sut 	tan tan	m n							 187 187 196 228 242 253 271 280 299 313 324 325 326

		2.10.5 abhinigganhanapabbam	329
3.	Opar	nmavaggo	333
	3.1	Alagaddūpamasuttam	333
	3.2	Vammikasuttam	
	3.3	Rathavinītasuttam	
	3.4	Nivāpasuttam	
	3.5	Ariyapariyesanasuttam	
	3.6	Cūļahatthipadopamasuttam	
	3.7	Mahāhatthipadopamasuttam	
	3.8	Mahāsāropamasuttam	
	3.9	Cūļahatthipadopamasuttam	
4.	Mah	āyamakavaggo	481
	4.1	Cūļagosiṅgasuttaṃ	481
	4.2	Mahāgosiṅgasuttaṃ	496
	4.3	Mahāgopālakasuttam	510
	4.4	Cūļagopālakasuttam	520
	4.5	Cūļasaccakasuttam	524
	4.6	Mahāsaccakasuttam	541
	4.7	Cūļataņhāsankhayasuttam	570
	4.8	Mahātaṇhāsaṅkhayasuttaṃ	579
	4.9	Mahāassapurasuttam	610
	4.10	Cūļaassapurasuttam	629
5.	Cūļa	yamakavaggo	643
	5.1	Sāleyyakasuttam	643
	5.2	Verañjakasuttam	658
	5.3	Mahāvedallasuttam	
	5.4	Cūļavedallasuttam	685
	5.5	Cūladhammasamādānasuttam	697

	5.8 5.9	Mahādhammasamādānasuttam	.8 24 33
II	Ma	jjhimapaṇṇāsapāḷi 76	5
1.	Gaha	npativaggo 76	7
	1.1	Kandarakasuttam	7
	1.2	Aṭṭhakanāgarasuttaṃ	
	1.3	Sekhasuttam	
	1.4	Potaliyasuttam)2
	1.5	Jīvakasuttam	
	1.6	Upālisuttam	
	1.7	Kukkuravatiyasuttam 84	
	1.8	Abhayarājakumārasuttam 85	
	1.9	Bahuvedaniya suttam	0
	1.10	Apannakasuttam 86	
2.	Bhik	khuvaggo 89	5
	2.1	Ambalatthika rāhulovādasuttam 89	95
	2.2	Mahārāhulovādasuttam	16
	2.3	Cūļamālunkyasuttam 91	
	2.4	Mahāmāluṅkyasuttaṃ 92	
	2.5	Bhaddālisuttam	
	2.6	Latukikopamasuttam 95	51
	2.7	Cātumasuttam	
	2.8	Naļakapānasuttam 97	
	2.9	Gulissānisuttam	35

	2.10	At Kitagiri	. 992
3.	Paril	obājakavaggo — — — — — — — — — — — — — — — — — —	1009
	3.1	Tevijjavacchagottasuttam	.1009
	3.2	Aggivacchagottasuttam	.1014
	3.3	Mahāvacchagottasuttam	.1025
	3.4	Dīghanakhasuttam	.1038
	3.5	Māgandiyasuttam	.1044
	3.6	Sandakasuttam	.1063
		Mahāsakuludāyisuttam	
		Samaṇamaṇḍikāsuttaṃ	
	3.9	Cūļasakuludāyisuttam	.1132
	3.10	Vekhanassasuttam	.1155
4.	Rāja	vaggo	1163
5.	Brāh	maṇavaggo	1165
Ш	I Up	paripaṇṇāsapāḷi	1169
1.	Deva	dahavaggo	1171
2 .	Anup	padavaggo	1173
3.	Suññ	atavaggo	1175
4.	vibh	aṅgavaggo	1177
5.	Saļāy	yatanavaggo	1179

Part I Mūlapaņņāsapāļi

Mūlapariyāyavaggo

1.1 Mūlapariyāyasuttam

- 1. evam me¹ sutam ekam samayam bhagavā ukkaṭṭhāyam viharati subhagavane sālarājamūle. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavo'ti. bhadante'ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca.
- **2.** sabbadhammamūlapariyāyam vo bhikkhave desessāmi². tam sunātha. sādhukam manasi karotha. bhāsissāmī'ti. evam bhante'ti³ kho te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca.
- **3.** idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī⁴ ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānam

¹evamme (syā, pts, sī)

²desissāmi (syā)

³evambhanteti (syā, pts, sī)

⁴adassāvī (sī)

adassāvī⁵ sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto paṭhaviṃ paṭhavito sañjānāti. paṭhaviṃ paṭhavito saññatvā paṭhaviṃ maññati paṭhaviṇā maññati paṭhaviṃ me⁶ 'ti maññati. paṭhaviṃ abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātaṃ⁷ tassā'ti vadāmi.

- **4.** āpam āpato sañjānāti. āpam āpato saññatvā āpam maññati āpasmim maññati āpato maññati āpam me'ti maññati. āpam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam⁸ tassā'ti vadāmi.
- 5. tejam tejato sañjānāti. tejam tejato saññatvā tejam maññati tejasmim maññati tejato maññati tejam me'ti maññati. tejam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- **6.** vāyam vāyato sañjānāti. vāyam vāyato saññatvā vāyam maññati vāyasmim maññati vāyato maññati vāyam me'ti maññati. vāyam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- 7. bhūte bhūtato sañjānāti. bhūte bhūtato saññatvā bhūte maññati bhūtesu maññati bhūtesu maññati bhūte me'ti mañ-

⁵pathavim pathavito (machasam)

⁶paṭhavimmeti (syā, pts, sī)

⁷apariññāṇaṃ (sī)

bjt page 004 x 4

⁸apariññāṇaṃ (sī)

pts page 002 q 2

ñati. bhūte abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

- **8.** deve devato sañjānāti. deve devato saññatvā deve maññati devesu maññati devato maññati deve me'ti maññati. deve abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātaṃ tassā'ti vadāmi.
- **9.** pajāpatim pajāpatito sañjānāti. pajāpatim pajāpatito sañnātvā pajāpatim mañnāti pajāpatismim mañnāti pajāpatito mañnāti pajāpatim me'ti mannāti. pajāpatim abhinandati. tam kissa hetu? aparinnātam tassā'ti vadāmi.
- **10.** brahmam brahmato sañjānāti. brahmam brahmato saññatvā brahmam maññati. brahmani⁹ maññati. brahmato maññati. brahmam me'ti maññati. brahmam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- **11.** ābhassare ābhassarato sañjānāti. ābhassare ābhassarato saññatvā ābhassare maññati ābhassaresu maññati ābhassareto maññati ābhassare me'ti maññati. ābhassare abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātam¹⁰ tassā'ti vadāmi.
- **12.** subhakiṇṇe¹¹ subhakiṇṇato¹² sañjānāti. subhakiṇṇe subhakiṇṇato saññatvā subhakiṇṇe maññati subhakiṇṇesu mañ-

⁹brahmasmim (machasam)

bjt page 006 x 6

¹⁰apariññāṇaṃ (sī)

¹¹subhakiṇhe (machasaṃ, syā, sī)

¹²subhakinhato (machasam, syā, sī)

ñati subhakiṇṇato maññati subhakiṇṇe me'ti maññati. subhakiṇṇe abhinandati. taṃ kissa hetu. apariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

- 13. vehapphale vehapphalato sañjānāti. vehapphale vehapphalato saññatvā vehapphale maññati vehapphalesu maññati vehapphalato maññati vehapphale me'ti maññati. vehapphale abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātaṃ tassā'ti vadāmi.
- **14.** abhibhum abhibhuto¹³ sañjānāti. abhibhum abhibhuto saññatvā abhibhum maññati abhibhusmim maññati abhibhuto maññati abhibhum me'ti maññati. abhibhum abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- 15. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato sañjānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato sañnatvā ākāsānañcāyatanam mañnati. ākāsānañcāyatanasmim mañnati. ākāsānañcāyatanam me'ti mañnati. ākāsānañcāyatanam me'ti mañnati. ākāsānañcāyatanam abhinandati. tam kissa hetu? aparinnātam tassā'ti vadāmi.
- 16. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato sañjānāti. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato saññatvā viññāṇañcāyatanaṃ maññati. viññāṇañcāyatanasmiṃ maññati. viññāṇañcāyatanaṃ me' ti maññati. viññāṇañcāyatanaṃ abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.

bjt page 008 x 8

 $^{^{13}}$ abhibhūto (pts), abhibhuto (machasaṃ, sī) pts page 003 q 3

- 17. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato sañjānāti. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato saññatvā ākiñcaññāyatanam maññati. ākiñcaññāyatanasmim maññati. ākiñcaññāyatanato maññati. ākiñcaññāyatanam me'ti maññati. ākiñcaññāyatanam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- 18. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato sañjānāti. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato saññatvā nevasaññānāsaññāyatanam maññati. nevasaññānāsaññāyatanasmim maññati. nevasaññānāsaññāyatanato maññati. nevasaññānāsaññāyatanam me'ti maññati. nevasaññānāsaññāyatanam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- **19.** diṭṭhaṃ diṭṭhato sañjānāti. diṭṭhaṃ diṭṭhato saññatvā diṭṭhaṃ maññati. diṭṭhamm maññati. diṭṭhamm me'ti maññati. diṭṭhaṃ abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- **20.** sutam sutato sañjānāti. sutam sutato saññatvā sutam maññati. sutasmim maññati. sutato maññati. sutam me'ti maññati. sutam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- **21.** mutam mutato sañjānāti. mutam mutato saññatvā mutam maññati. mutasmim maññati. mutato maññati. mutam me'ti maññati. mutam abhinandati. tam kissa hetu? apariññatam tassā'ti vadāmi.

- **22.** viññātaṃ viññātato sañjānāti. viññātaṃ viññātato saññatvā viññātaṃ maññati. viññātasmiṃ maññati. viññātato maññati. viññātaṃ me'ti maññati. viññātaṃ abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātaṃ tassā'ti vadāmi.
- **23.** ekattam ekattato sañjānāti. ekattam ekattato saññatvā ekattam maññati. ekattasmim maññati. ekattato maññati. ekattam me'ti maññati. ekattam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- **24.** nānattam nānattato sañjānāti. nānattam nānattato saññatvā nānattam maññati. nānattasmim maññati. nānattato maññati. nānattam me'ti maññati. nānattam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.
- **25.** sabbaṃ sabbato sañjānāti. sabbaṃ sabbato saññatvā sabbaṃ maññati. sabbasmiṃ maññati. sabbaṃ me'ti maññati. sabbaṃ abhinandati. taṃ kissa hetu? apariññātaṃ tassā'ti vadāmi
- **26.** nibbānam nibbānato sañjānāti. nibbānam nibbānato saññatvā nibbānam maññati. nibbānasmim maññati. nibbānato maññati. nibbānam me'ti maññati. nibbānam abhinandati. tam kissa hetu? apariññātam tassā'ti vadāmi.

pts page 004 q 4

bjt page 010 x 10

assutavantaputhujjanaha vaseni pathamakabhūmi

¹⁴ paricchedi¹⁵

a

- **27.** yopi so bhikkhave bhikkhu sekho¹⁶ appattamānaso anuttaram yogakkhemam patthayamāno viharati, sopi paṭhavim paṭhavito abhijānāti. paṭhavim paṭhavito abhiññāya¹⁷ paṭhavim māmaññi¹⁸. paṭhaviyā māmaññi. paṭhavito māmaññi. paṭhavim me'ti māmaññi. paṭhavim mābhinandi¹⁹. taṃ kissa hetu? pariññeyyam²⁰ tassā'ti vadāmi.
- **28.** āpaṃ āpato abhijānāti. āpaṃ āpato abhiññāya āpaṃ māmaññi. āpasmiṃ māmaññi. āpato māmaññi. āpaṃ me'ti māmaññi. āpaṃ mābhinandi. taṃ kissa hetu? pariññeyyaṃ tassā'ti vadāmi.

tejam tejato abhijānāti. tejam tejato abhiññāya tejam māmaññi. tejasmim māmaññi. tejato māmaññi. tejam me'ti māmaññi. tejam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam

¹⁴puthujjanavasena paṭhamanayabhūmi (machasam, syā); puthujjanahavaseni pathamakabhūmi (sī)

¹⁵paricchedo (syā); paricchedo niṭṭhitoti (machasaṃ)

¹⁶sekkho (machasam)

¹⁷abhiññatvā (sī)

¹⁸vā maññati (sī)

¹⁹vā abhinandati (sī), mābhinandati (machasaṃ

²⁰apariññeyyaṃ (sī)

bjt page 012 x 12

tassā'ti vadāmi.

vāyam vāyato abhijānāti. vāyam vāyato abhiññāya vāyam māmaññi. vāyasmim māmaññi. vāyato māmaññi. vāyam me'ti māmaññi. vāyam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

bhūte bhūtato abhijānāti. bhūte bhūtato abhiññāya bhūte māmaññi. bhūtesu māmaññi. bhūtato māmaññi. bhūte me'ti māmaññi. bhūte mābhinandi. taṃ kissa hetu? pariññeyyaṃ tassā'ti vadāmi.

deve devato abhijānāti. deve devato abhiññāya deve māmaññi. devesu māmaññi. deve me'ti māmaññi. deve mabhinandi. taṃ kissa hetu? pariññeyyaṃ tassā'ti vadāmi.

pajāpatim pajāpatito abhijānāti. pajāpatim pajāpatito abhiññāya pajāpatim māmaññi. pajāpatismim māmaññi. pajāpatito māmaññi. pajāpatim me'ti māmaññi. pajāpatim mābhinandi. tam kissa hetu? pariñneyyam tassā'ti vadāmi.

brahmam brahmato abhijānāti. brahmam brahmato abhiññāya brahmam māmaññi. brahmani māmaññi. brahmato māmaññi. brahmam me'ti māmaññi. brahmam mābhinandi. tam kissa hetu? pariñneyyam tassā'ti vadāmi.

ābhassare ābhassarato abhijānāti. ābhassare ābhassarato abhiññaya ābhassare māmaññi. ābhassaresu māmaññi. ābhassarato māmaññi. ābhassare me'ti māmaññi. ābhassare mābhinandi.

tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhijānāti. subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhiññāya subhakiṇṇe māmaññi. subhakiṇṇesu māmaññi. subhakiṇṇe me'ti māmaññi. subhakiṇṇe mābhinandi. taṃ kissa hetu? pariññeyyaṃ tassā'ti vadāmi.

vehapphale vehapphalato abhijānāti. vehapphale vehapphalato abhiñnāya vehapphale māmañni. vehapphalesu māmañni. vehapphalato māmañni. vehapphale me'ti māmañni. vehapphale mābhinandi. tam kissa hetu? pariñneyyam tassā'ti vadāmi.

abhibhum abhibhuto abhijānāti. abhibhum abhibhuto abhiññāya abhibhum māmaññi. abhibhusmim māmaññi. abhibhuto māmaññi. abhibhum me'ti māmaññi. abhibhum mābhinandi. tam kissa hetu? pariñneyyam tassā'ti vadāmi.

ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhijānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhiññāya ākāsānañcāyatanam māmaññi. ākāsānañcāyatanasmim māmaññi. ākāsānañcāyatanam me'ti māmaññi. ākāsānañcāyatanam me'ti māmaññi. ākāsānañcāyatanam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

viññāṇañcāyatanam viññāṇañcāyatanato abhijānāti. viññāṇañcāyatanam viññāṇañcāyatanato abhiññāya viññāṇañcāyatanam māmaññi. viññāṇañcāyatanasmim māmaññi. viññāṇañcāyatanam me'ti māmaññi.

viññāṇañcāyatanaṃ mābhinandi. taṃ kissa hetu? pariññey-yaṃ tassā'ti vadāmi.

ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhijānāti. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhiññāya ākiñcaññāyatanam māmaññi. ākiñcaññāyatanasmim māmaññi. ākiñcaññāyatanato māmaññi. ākiñcaññāyatanam me'ti māmaññi. ākiñcaññāyatanam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhijānāti. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhiññāya nevasaññānāsaññāyatanam māmaññi. nevasaññānāsaññāyatanasmim māmaññi. nevasaññānāsaññāyatanato māmaññi. nevasaññānāsaññāyatanam me'ti māmaññi. nevasaññānāsaññāyatanam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

diṭṭhaṃ diṭṭhato abhijānāti. diṭṭhaṃ diṭṭhato abhiññāya diṭthaṃ māmaññi. diṭṭhasmiṃ māmaññi. diṭṭhato māmaññi. diṭṭhaṃ me'ti māmaññi. diṭṭhaṃ mābhinandi. taṃ kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

sutam sutato abhijānāti. sutam sutato abhiññāya sutam māmaññi. sutasmim māmaññi. sutato māmaññi. sutam me'ti māmaññi. sutam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

mutam mutato abhijānāti. mutam mutato abhiñnāya mutam māmañni. mutasmim māmañni. mutato māmañni. mutam

me'ti māmaññi. mutam mābhinandi. tam kissa hetu? pariñ-ñeyyam tassā'ti vadāmi.

viññātam viññātato abhijānāti. viññātam viññātato abhiññāya viññātam māmaññi. viññātasmim māmaññi. viññātato māmaññi. viññātam me'ti māmaññi. viññātam mābhinandi. tam kissa hetu? pariñneyyam tassā'ti vadāmi.

ekattam ekattato abhijānāti. ekattam ekattato abhiññāya ekattam māmaññi. ekattasmim māmaññi. ekattato māmaññi. ekattam me'ti māmaññi. ekattam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

sabbam sabbato abhijānāti. sabbam sabbato abhiññāya sabbam māmaññi. sabbasmim māmaññi. sabbato māmaññi. sabbam me'ti māmaññi. sabbam mābhinandi. tam kissa hetu? pariññeyyam tassā'ti vadāmi.

nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam māmaññi 21 . nibbānam māmaññi. nibbānam mabhinandi 22 . tam kissa hetu? pariññeyyam 23 tassā'ti vadāmi.

²¹vā maññati (sī)

 $^{^{22}}$ vā + abhinandati (sī); + mābhinandati (machasaṃ)

²³apariññeyyam (sī)

sekhaha

- ²⁴ vivaṭṭavaseni dutiyakabhūmi²⁵ paricchedi²⁶
- 29. yo'pi so bhikkhave bhikkhu araham khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasamyojano sammadaññā vimutto so'pi paṭhavim paṭhavito abhijānāti. paṭhavim paṭhavito abhiññāya paṭhavim na maññati. paṭhaviyā na maññati. paṭhavito na maññati. paṭhavim me'ti na maññati. paṭhavim nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.
- **30.** āpam āpato abhijānāti. āpam āpato abhiññāya āpam na maññati. āpasmim na maññati. āpato na maññati. āpam me'ti na maññati. āpam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

tejam tejato abhijānāti. tejam tejato abhiññāya tejam na maññati. tejasmim na maññati. tejato na maññati. tejam me'ti na maññati. tejam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā 'ti vadāmi.

vāyam vāyato abhijānāti. vāyam vāyato abhiññāya vāyam na maññati. vāyasmim na maññati. vāyato na maññati. vāyam me'ti na maññati. vāyam nābhinandati. tam kissa hetu?

²⁵sekhavasena dutiyanayabhūmi (machasaṃ, syā); sekhāha vivaṭṭavaseni dutiyakaṃ bhūmi (sī)

²⁴sekhaha = sekhassa (sī)

²⁶paricchedo (syā); paricchedo nitthito (machasam)

pariññātam tassā'ti vadāmi.

bhūte bhūtato abhijānāti. bhūte bhūtato abhiññāya bhūte na maññati. bhūtesu na maññati. bhūtato na maññati. bhūte me'ti na maññati. bhūte nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

deve devato abhijānāti. deve devato abhiññāya deve na maññati. devesu na maññati. devato na maññati. deve me'ti na maññati. deve nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

pajāpatim pajāpatito abhijānāti. pajāpatim pajāpatito abhiññāya pajāpatim na maññati. pajāpatismim na maññati. pajāpatito na maññati. pajāpatim me'ti na maññati. pajāpatim nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

brahmam brahmato abhijānāti. brahmam brahmato abhiññāya brahmam na maññati. brahmato na maññati. brahmani na maññati. brahmam me'ti na maññati. brahmam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

ābhassare ābhassarato abhijānāti. ābhassare ābhassarato abhiññāya ābhassare na maññati. ābhassaresu na maññati. ābhassareto na maññati. ābhassare me'ti na maññati. ābhassare nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhijānāti. subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhiññāya subhakiṇṇe na maññati. subhakiṇṇe me'ti na mañ-

ñati. subhakiṇṇe nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

vehapphale vehapphalato abhijānāti. vehapphale vehapphalato abhiññāya vehapphale na maññati. vehapphalesu na maññati. vehapphalato na maññati. vehapphale me'ti na maññati. vehapphale nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

abhibhum abhibhuto abhijānāti. abhibhum abhibhuto abhiññāya abhibhum na maññati. abhibhusmim na maññati. abhibhuto na maññati. abhibhum me'ti na maññati. abhibhum nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhijānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhiññāya ākāsānañcāyatanam na maññati. ākāsānañcāyatanasmim na maññati. ākāsānañcāyatanam me'ti na maññati. ākāsānañcāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhijānāti. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhiññāya viññāṇañcāyatanam na maññati. viññāṇañcāyatanasmiṃ na maññati. viññāṇañcāyatanam me'ti na maññati. viññāṇañcāyatanam nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhijānāti. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanam

na maññati. ākiñcaññāyatanasmim na maññati. ākiñcaññāyatanato na maññati. ākiñcaññāyatanam me'ti na maññati. ākiñcaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti yadāmi.

nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhijānāti. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhiññāya nevasaññānāsaññāyatanam na maññati. nevasaññānāsaññāyatanasmim na maññati. nevasaññānāsaññāyatanam me'ti na maññati. nevasaññānāsaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

diṭṭhaṃ diṭṭhato abhijānāti. diṭṭhaṃ diṭṭhato abhiññāya diṭṭhaṃ na maññati. diṭṭhasmiṃ na maññati. diṭṭhato na maññati. diṭṭhaṃ me'ti na maññati. diṭṭhaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

sutam sutato abhijānāti. sutam sutato abhiññāya sutam na maññati. sutasmim na maññati. sutato na maññati. sutam me'ti na maññati. sutam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

mutam mutato abhijānāti. mutam mutato abhiññāya mutam na maññati. mutasmim na maññati. mutato na maññati. mutam me'ti na maññati. mutam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

viññātam viññātato abhijānāti. viññātam viññātato abhiññāya viññātam na maññati. viññātasmim na maññati. viññātato na

maññati. viññātaṃ me'ti na maññati. viññātaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ tassā'ti vadāmi.

ekattam ekattato abhijānāti. ekattam ekattato abhiññāya ekattam na maññati. ekattasmim na maññati. ekattato na maññati. ekattam me'ti na maññati. ekattam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

sabbam sabbato abhijānāti. sabbam sabbato abhiññāya sabbam na maññati. sabbasmim na maññati. sabbato na maññati. sabbam me'ti na maññati. sabbam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati. nibbānasmim na maññati. nibbānato na maññati. nibbānam me'ti na maññati. nibbānam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tassā'ti vadāmi.

khīṇāsavaha paricchedi

^b paṭhamakanaye tatiyakabhūmi²⁷

31. yo'pi so bhikkhave bhikkhu araham khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasamyojano sammadaññā vimutto so'pi paṭhavim paṭhavito

²⁷khīṇāsavavasena tatiyanayabhūmi (machasaṃ, syā); khīṇāsavāhapaṭha-makanaye tatiyakabhūmi (sī)

bjt page 014 x 14

pts page 005 q 5

abhijānāti. paṭhaviṃ paṭhavito abhiññāya paṭhaviṃ na maññati paṭhaviyā na maññati paṭhavito na maññati paṭhaviṃ me'ti na maññati. paṭhaviṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

32. āpaṃ āpato abhijānāti. āpaṃ āpato abhiññāya āpaṃ na maññati āpasmiṃ na maññati āpato na maññati āpaṃ me'ti na maññati. āpaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

tejam tejato abhijānāti. tejam tejato abhiññāya tejasmim na maññati tejato na maññati tejam me'ti na maññati. tejam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

vāyam vāyato abhijānāti. vāyam vāyato abhiññāya vāyam na maññati vāyasmim na maññati vāyato na maññati vāyam me'ti na maññati. vāyam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

bhūte bhūtato abhijānāti. bhūte bhūtato abhiññāya bhūte na maññati bhūtesu na maññati bhūtato na maññati bhūte me'ti na maññati. bhūte nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

deve devato abhijānāti, deve devato abhiññāya deve na maññati devesu na maññati devato na maññati deve me'ti na maññati. deve nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

pajāpatim pajāpatito abhijānāti. pajāpatim pajāpatito abhiñ-

ñāya pajāpatim na mañnati pajāpatismim na mañnati pajāpatito na mañnati pajāpatim me'ti na mañnati. pajāpatim nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

brahmam brahmato abhijānāti. brahmam brahmato abhiññāya brahmam na maññati brahmato na maññati brahmani na maññati brahmam me'ti na maññati. brahmam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

ābhassare ābhassarato abhijānāti. ābhassare ābhassarato abhiññāya ābhassare na maññati ābhassaresu na maññati ābhassaresu na maññati ābhassare na maññati ābhassare nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhijānāti. subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhiññāya subhakiṇṇe na mañnati subhakiṇṇato na mañnati subhakiṇṇesu na mañnati subhakiṇṇe me'ti na mañnati. subhakiṇṇe nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

vehapphale vehapphalato abhijānāti. vehapphale vehapphalato abhiññāya vehapphale na maññati vehapphalesu na maññati vehapphalato na maññati vehapphale me'ti na maññati. vehapphale nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

abhibhum abhibhuto abhijānāti. abhibhum abhibhuto abhiññāya abhibhum na maññati abhibhusmim na maññati abhibhuto na maññati abhibhum me'ti na maññati. abhibhum nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhijānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhiññāya ākāsānañcāyatanam na maññati ākāsānañcāyatanasmim na maññati ākāsānañcāyatanato na maññati ākāsānañcāyatanam me'ti na maññati. ākāsānañcāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhijānāti. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhiññāya viññāṇañcāyatanaṃ na maññati viññāṇañcāyatanasmiṃ na maññati viññāṇañcāyatanaṃ ma vii na maññati. viññāṇañcāyatanaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhijānāti, ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhiññāya ākiñcaññāyatanam na maññati ākiñcaññāyatanasmim na maññati ākiñcaññāyatanam na'ti na maññati. ākiñcaññāyatanam nabhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

nevasaññānāsaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanato abhijānāti. nevasaññānāsaññāyatanaṃ nevasaññānāsaññāyatanato abhiññāya nevasaññānāsaññāyatanaṃ na maññati nevasaññānāsaññayatanasmiṃ na maññati nevasaññānāsaññayatanato na maññati nevasaññānāsaññāyatanaṃ me'ti na maññati. nevasaññānāsaññāyatanaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

diţţham diţţhato abhijānāti. diţţham diţţhato abhiññāya diţ-

tham na maññati diṭṭhasmim na maññati diṭṭhato na maññati diṭṭham me'ti na maññati. diṭṭham nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

sutam sutato abhijānāti. sutam sutato abhiññāya sutam na maññati sutasmim na maññati sutato na maññati sutam me'ti na maññati. sutam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

mutam mutato abhijānāti. mutam mutato abhiññāya mutam na maññati mutasmim na maññati mutato na maññati mutam me'ti na maññati. mutam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

viññātam viññātato abhijānāti. viññātam viññātato abhiññāya viññātam na maññati viññātasmim na maññati viññātato na maññati viññātam me'ti na maññati. viññātam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

ekattam ekattato abhijānāti. ekattam ekattato abhiññāya ekattam na maññati ekattasmim na maññati ekattato na maññati ekattam me'ti na maññati. ekattam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

sabbam sabbato abhijānāti. sabbam sabbato abhiññāya sabbam na maññati sabbasmim na maññati sabbato na maññati sabbam me'ti na maññati. sabbam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiñ-

ñāya nibbānam na maññati nibbānasmim na maññati nibbānato na maññati nibbānam me'ti na maññati. nibbānam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā rāgassa vītarāgattā.

khīṇāsavaha dutiyakanaye cataravanaka bhūmi paricchedi

- 33. yo'pi so bhikkhave bhikkhu araham khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasamyojano sammadaññā vimutto so'pi paṭhavim paṭhavito abhijānāti. paṭhavim paṭhavito abhiññāya paṭhavim na maññati paṭhavim me'ti na maññati. paṭhavim nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.
- **34.** āpaṃ āpato abhijānāti. āpaṃ āpato abhiññāya āpaṃ na maññati āpasmiṃ na maññati āpato na maññati āpaṃ me'ti na maññati. āpaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

tejam tejato abhijānāti. tejam tejato abhiññāya tejam na maññati tejasmim na maññati tejato na maññati tejam me'ti na maññati. tejam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

vāyam vāyato abhijānāti. vāyam vāyato abhiññāya vāyam na maññati vāyasmim na maññati vāyato na maññati vāyam me'ti na maññati. vāyam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

bhūte bhūtato abhijānāti. bhūte bhūtato abhiññāya bhūte na maññati bhūtesu na maññati bhūtato na maññati bhūte me'ti na maññati. bhūte nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

deve devato abhijānāti. deve devato abhiññāya deve na maññati devesu na maññati devato na maññati deve me'ti na maññati. deve nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

pajāpatim pajāpatito abhijānāti. pajāpatim pajāpatito abhiññāya pajāpatim na maññati pajāpatismim na maññati pajāpatito na maññati pajāpatim me'ti na maññati. pajāpatim nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

brahmam brahmato abhijānāti. brahmam brahmato abhiññāya brahmam na maññati brahmato na maññati brahmani na maññati brahmam me'ti na maññati. brahmam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

ābhassare ābhassarato abhijānāti. ābhassare ābhassarato abhiññāya ābhassare na maññati ābhassaresu na maññati ābhassare na maññati ābhassare me'ti na maññati. ābhassare nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhijānāti. subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhiññāya subhakiṇṇe na maññati subhakiṇṇato na maññati subhakiṇṇesu na maññati subhakiṇṇe me'ti na maññati. subhakiṇṇe nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

vehapphale vehapphalato abhijānāti. vehapphale vehapphalato abhiññāya vehapphale na maññati vehapphalesu na maññati vehapphale me'ti na maññati. vehapphale nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

abhibhum abhibhuto abhijānāti. abhibhum abhibhuto abhiññāya abhibhum na maññati abhibhusmim na maññati abhibhuto na maññati abhibhum me'ti na maññati. abhibhum nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhijānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhiññāya ākāsānañcāyatanam na maññati ākāsānañcāyatanasmim na maññati ākāsānañcāyatanato na maññati ākāsānañcāyatanam me'ti na maññati. ākāsānañcāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhijānāti. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhiññāya viññāṇañcāyatanaṃ na maññati viññāṇañcāyatanasmiṃ na maññati viññāṇañcāyatanam me'ti na maññati. viññāṇañcāyatanaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhijānāti. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhiññāya ākiñcaññāyatanam na maññati ākiñcaññāyatanam ma maññati ākiñcaññāyatanam me'ti na maññati. ākiñcaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa

vītadosattā.

nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhijānāti. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhiññāya nevasaññānāsaññāyatanam na maññati nevasaññānāsaññāyatanasmim na maññati nevasaññānāsaññāyatanato na maññati nevasaññānāsaññāyatanam me'ti na maññati. nevasaññānāsaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

diṭṭhaṃ diṭṭhato abhijānāti. diṭṭhaṃ diṭṭhato abhiññāya diṭthaṃ na maññati diṭṭhasmiṃ na maññati diṭṭhato na maññati diṭṭhaṃ me'ti na maññati. diṭṭhaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

sutam sutato abhijānāti. sutam sutato abhiññāya sutam na maññati sutasmim na maññati sutato na maññati sutam me'ti na maññati. sutam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

mutam mutato abhijānāti. mutam mutato abhiññāya mutam na maññati mutasmim na maññati mutato na maññati mutam me'ti na maññati. mutam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

viññātam viññātato abhijānāti. viññātam viññātato abhiññāya viññātam na maññati viññātasmim na maññati viññātato na maññati viññātam me'ti na maññati. viññātam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

ekattam ekattato abhijānāti. ekattam ekattato abhiññāya ekattam na maññati ekattasmim na maññati ekattato na maññati ekattam me'ti na maññati. ekattam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

sabbam sabbato abhijānāti. sabbam sabbato abhiññāya sabbam na maññati sabbasmim na maññati sabbato na maññati sabbam me'ti na maññati. sabbam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati nibbānasmim na maññati nibbānato na maññati nibbānam me'ti na maññati. nibbānam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā dosassa vītadosattā.

khīņāsavaha tatiyakanaye pañcakavanaka

^c paricchedi²⁸ bhūmi²⁹

35. yo'pi so bhikkhave bhikkhu araham khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasamyojano sammadaññā vimutto so'pi paṭhavim paṭhavito abhijānāti. paṭhavim paṭhavito abhiññāya paṭhavim na maññati paṭhaviyā na maññati paṭhavito na maññati paṭhavim me'ti na maññati. paṭhavim nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

²⁸paricchedo (syā), paricchedo niṭṭhito (machasaṃ)

²⁹khināsavavasena pañcamanaya bhūmi (machasam, syā bit page 016 x 16

36. āpaṃ āpato abhijānāti. āpaṃ āpato abhiññāya āpaṃ na maññati āpasmiṃ na maññati āpato na maññati āpaṃ me'ti na maññati. āpaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

tejam tejato abhijānāti. tejam tejato abhiññāya tejam na maññati tejasmim na maññati tejato na maññati tejam me'ti na maññati. tejam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

vāyam vāyato abhijānāti. vāyam vāyato abhiññāya vāyam na maññati vāyasmim na maññati vāyato na maññati vāyam me'ti na maññati. vāyam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

bhūte bhūtato abhijānāti. bhūte bhūtato abhiññāya bhūte na maññati bhūtesu na maññati bhūtato na maññati bhūte me'ti na maññati. bhūte nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

deve devato abhijānāti. deve devato abhiññāya deve na maññati devesu na maññati devato na maññati deve me'ti na maññati. deve nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

pajāpatim pajāpatito abhijānāti. pajāpatim pajāpatito abhiññāya pajāpatim na maññati pajāpatismim na maññati pajāpatito na maññati pajāpatim me'ti na maññati. pajāpatim nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

brahmam brahmato abhijānāti. brahmam brahmato abhiññāya brahmam na maññati brahmato na maññati brahmani na maññati brahmam me'ti na maññati. brahmam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

ābhassare ābhassarato abhijānāti. ābhassare ābhassarato abhiññāya ābhassare na maññati ābhassaresu na maññati ābhassaresu na maññati ābhassare na maññati ābhassare nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhijānāti. subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhiññāya subhakiṇṇe na mañnati subhakiṇṇato na mañnati subhakiṇṇesu na mañnati subhakiṇṇe me'ti na mañnati. subhakiṇṇe nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

vehapphale vehapphalato abhijānāti. vehapphale vehapphalato abhiññāya vehapphale na maññati vehapphalesu na maññati vehapphale me'ti na maññati. vehapphale nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

abhibhum abhibhuto abhijānāti. abhibhum abhibhuto abhiññāya abhibhum na maññati abhibhusmim na maññati abhibhuto na maññati abhibhum me'ti na maññati. abhibhum nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhijānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhiññāya ākāsānañcāyatanam na maññati ākāsānañcāyatanasmim na maññati ākāsānañcāyatanato abhijānāti.

sānañcāyatanato na maññati ākāsānañcāyatanam me'ti na maññati. ākāsānañcāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhijānāti. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhiññāya viññāṇañcāyatanaṃ na maññati viññāṇañcāyatanasmiṃ na maññati viññāṇañcāyatanaṃ maʾti na maññati. viññāṇañcāyatanaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhijānāti. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhiññāya ākiñcaññāyatanam na maññati ākiñcaññāyatanasmim na maññati ākiñcaññāyatanato na maññati ākiñcaññāyatanam me'ti na maññati. ākiñcaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhijānāti. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhiññāya nevasaññānāsaññāyatanam na maññati nevasaññānāsaññāyatanasmim na maññati nevasaññānāsaññāyatanato na maññati nevasaññānāsaññāyatanam me'ti na maññati. nevasaññānāsaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

diṭṭhaṃ diṭṭhato abhijānāti. diṭṭhaṃ diṭṭhato abhiññāya diṭṭhaṃ na maññati diṭṭhasmiṃ na maññati diṭṭhato na maññati diṭṭhaṃ me'ti na maññati. diṭṭhaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā. sutam sutato abhijānāti. sutam sutato abhiññāya sutam na maññati sutasmim na maññati sutato na maññati sutam me'ti na maññati. sutam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

mutam mutato abhijānāti. mutam mutato abhiññāya mutam na maññati mutasmim na maññati mutato na maññati mutam me'ti na maññati. mutam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

viñnātam viñnātato abhijānāti. viñnātam viñnātato abhinnāya viñnātam na mañnati viñnātasmim na mañnati viñnātato na mañnati viñnātam me'ti na mañnati. viñnātam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

ekattam ekattato abhijānāti. ekattam ekattato abhiññāya ekattam na maññati ekattasmim na maññati ekattato na maññati ekattam me'ti na maññati. ekattam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

sabbam sabbato abhijānāti. sabbam sabbato abhiññāya sabbam na maññati sabbasmim na maññati sabbato na maññati sabbam me'ti na maññati. sabbam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati nibbānasmim na maññati nibbānam me'ti na maññati. nibbānam nābhinandati. tam kissa hetu? khayā mohassa vītamohattā.

khīṇāsavaha catutthakanaye javanaka

³⁰ bhūmi³¹ paricchedi³²

- **37.** tathāgato'pi bhikkhave arahaṃ sammāsambuddho paṭhaviṃ paṭhavito abhijānāti. paṭhaviṃ paṭhavito abhiññāya paṭhaviṃ na maññati paṭhaviyā na mañnati paṭhavito na mañnati paṭhaviṃ me'ti na mañnati. paṭhaviṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariñnātaṃ taṃ³³ tathāgatassā'ti vadāmi.
- **38.** āpaṃ āpato abhijānāti. āpaṃ āpato abhiññāya āpaṃ na maññati āpasmiṃ na maññati āpato na maññati āpaṃ me'ti na maññati. āpaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

tejam tejato abhijānāti. tejam tejato abhiññāya tejam na maññati tejasmim na maññati tejato na maññati tejam me'ti na maññati. tejam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

vāyam vāyato abhijānāti. vāyam vāyato abhiññāya vāyam na maññati vāyasmim maññati vāyato na maññati vāyam me'ti na maññati. vāyam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

³¹khīnāsavavasena chaṭṭhanayabhūmi (machasam, syā)

³⁰ chavānaka bahusu

³²paricchedo (syā); paricchedo niṭṭhito (machasaṃ)

pts page 006 q 6

³³pariññātam (sī, pts)

bhūte bhūtato abhijānāti. bhūte bhūtato abhiñnāya bhūte na mañnati bhūtesu na mañnati bhūtato na mañnati bhūte me'ti na mañnati. bhūte nābhinandati. taṃ kissa hetu? parinnātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

deve devato abhijānāti. deve devato abhiññāya deve na maññati devesu na maññati devato na maññati deve me'ti na maññati. deve nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

pajāpatim pajāpatito abhijānāti. pajāpatim pajāpatito abhiññāya pajāpatim na maññati pajāpatismim na maññati pajāpatito na maññati pajāpatim me'ti na maññati. pajāpatim nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

brahmam brahmato abhijānāti. brahmam brahmato abhiññāya brahmam na maññati brahmani na maññati brahmato na maññati brahmam me'ti na maññati. brahmam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

ābhassare ābhassarato abhijānāti. ābhassare ābhassarato abhiññāya ābhassare na maññati ābhassaresu na maññati ābhassaresu na maññati ābhassare na maññati ābhassare me'ti na maññati. ābhassare nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhijānāti. subhakiṇṇe subhakiṇṇato abhiññāya subhakiṇṇe na mañnati subhakiṇṇesu na mañnati subhakiṇṇato na mañnati subhakiṇṇe me'ti na mañnati.

subhakiṇṇe nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

vehapphale vehapphalato abhijānāti. vehapphale vehapphalato abhiññāya vehapphale na maññati vehapphalesu na maññati vehapphalato na maññati vehapphale me'ti na maññati. vehapphale nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

abhibhum abhibhuto³⁴ abhijānāti. abhibhum abhibhuto abhiññāya abhibhum na maññati abhibhusmim na maññati abhibhuto na maññati abhibhum me'ti na maññati. abhibhum nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhijānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhiññāya ākāsānañcāyatanam na maññati ākāsānañcāyatanasmim na maññati ākāsānañcāyatanato na maññati ākāsānañcāyatanam me'ti na maññati. ākāsānañcāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhijānāti. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhiññāya viññāṇañcāyatanaṃ na maññati viññāṇañcāyatanasmiṃ na maññati viññāṇañcāyatanaṃ ma'ti na maññati. viññāṇañcāyatanaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

³⁴abhibhūto (pts); abhibhuto (machasam, sī)

ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhijānāti. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhiññāya ākiñcaññāyatanam na maññati ākiñcaññāyatanasmim na maññati ākiñcaññāyatanam me'ti na maññati. ākiñcaññāyatanam nabhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhijānāti. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhiññāya nevasaññānāsaññāyatanam na maññati nevasaññānāsaññāyatanasmim na maññati nevasaññānāsaññāyatanato na maññati nevasaññānāsaññāyatanam me'ti na maññati. nevasaññānāsaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

diṭṭhaṃ diṭṭhato abhijānāti. diṭṭhaṃ diṭṭhato abhiññāya diṭṭhaṃ na maññati diṭṭhasmiṃ na maññati diṭṭhato na maññati diṭṭhaṃ me'ti na maññati. diṭṭhaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? pariññātaṃ taṃ tathāgatassā'ti vadāmi.

sutam sutato abhijānāti. sutam sutato abhiññāya sutam na maññati sutasmim na maññati sutato na maññati sutam me'ti na maññati. sutam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

mutam mutato abhijānāti. mutam mutato abhiññāya mutam na maññati mutasmim na maññati mutato na maññati mutam me'ti na maññati. mutam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

viññātam viññātato abhijānāti. viññātam viññātato abhiññāya viññātam na maññati viññātasmim na maññati viññātato na maññati viññātam me'ti na maññati. viññātam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

ekattam ekattato abhijānāti. ekattam ekattato abhiññāya ekattam na maññati ekattasmim na maññati ekattato na maññati ekattam me'ti na maññati. ekattam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

sabbam sabbato abhijānāti. sabbam sabbato abhiññāya sabbam na maññati sabbasmim na maññati sabbato na maññati sabbam me'ti na maññati. sabbam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati nibbānasmim na maññati nibbānato na maññati nibbānam me'ti na maññati. nibbānam nābhinandati. tam kissa hetu? pariññātam tam tathāgatassā'ti vadāmi.

satthāraha paṭhamakanaye sattavanaka bhūmi paricchedi

35

³⁵sattavānaka bahusu satthuvasena sattamanaya bhūmi (machasaṃ, syā).

- **39.** tathāgato'pi bhikkhave arahaṃ sammāsambuddho paṭhaviṃ paṭhavito abhijānāti. paṭhaviṃ paṭhavito abhiññāya paṭhaviṃ na maññati paṭhaviyā na maññati paṭhavito na maññati paṭhaviṃ me'ti na maññati. paṭhaviṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? nandi³⁶ dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.
- **40.** āpaṃ āpato abhijānāti. āpaṃ āpato abhiñāaya āpaṃ na mañnati āpasmiṃ na mañnati āpato na mañnati āpaṃ me'ti na mañnati. āpaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammā sambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

tejam tejato abhijānāti. tejam tejato abhiññāya tejam na maññati tejasmim na maññati tejato na maññati tejam me'ti na maññati. tejam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammā sambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

vāyam vāyato abhijānāti. vāyam vāyato abhiññāya vāyam na maññati vāyasmim maññati vāyato na maññati vāyam me'ti na maññati. vāyam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi duk-

³⁶nandī (machasaṃ, pts)

bjt page 018 x 18

khassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammā sambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

bhūte bhūtato abhijānāti. bhūte bhūtato abhiññāya bhūte na maññati bhūtesu na maññati bhūtato na maññati bhūte me'ti na maññati. bhūte nābhinandati. taṃ kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammā sambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

deve devato abhijānāti. deve devato abhiññāya deve na maññati devesu na maññati devato na maññati deve me'ti na maññati. deve nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

pajāpatim pajāpatito abhijānāti. pajāpatim pajāpatito abhiññāya pajāpatim na maññati pajāpatismim na maññati pajāpatito na maññati pajāpatim me'ti na maññati. pajāpatim nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

brahmam brahmato abhijānāti. brahmam brahmato abhiññāya brahmam na maññati brahmato na maññati brahmani na maññati brahmam me'ti na maññati. brahmam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

ābhassare ābhassarato abhijānāti. ābhassare ābhassarato abhiññāya ābhassare na maññati ābhassaresu na maññati ābhassare na maññati ābhassare na maññati ābhassare maðhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

subhakinne subhakinnato abhijānāti. subhakinne subhakinnato abhiññāya subhakinne na mañnati subhakinnato na mañnati subhakinnesu na mañnati subhakinne me'ti na mañnati. subhakinne nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmarananti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso tanhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

vehapphale vehapphalato abhijānāti. vehapphale vehapphalato abhiññāya vehapphale na maññati vehapphalesu na maññati vehapphalato na maññati vehapphale me'ti na maññati. vehapphale nābhinandati. taṃ kissa hetu? nandi dukkhassa

mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

abhibhum abhibhūto abhijānāti. abhibhum abhibhuto abhiññāya abhibhum na maññati abhibhusmim na maññati abhibhūto na maññati abhibhum me'ti na maññati. abhibhum nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhijānāti. ākāsānañcāyatanam ākāsānañcāyatanato abhiññāya ākāsānañcāyatanam na maññati ākāsānañcāyatanasmim na maññati ākāsānañcāyatanato na maññati ākāsānañcāyatanam me'ti na maññati. ākāsānañcāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhijānāti. viññāṇañcāyatanaṃ viññāṇañcāyatanato abhiññāya viññāṇañcāyatanam na maññati viññāṇañcāyatanasmiṃ na maññati viññāṇañcāyatanam me'ti na maññati. viññāṇañcāyatanaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarā-

maraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhijānāti. ākiñcaññāyatanam ākiñcaññāyatanato abhiññāya ākiñcaññāyatanam na maññati ākiñcaññāyatanasmim na maññati ākiñcaññāyatanato na maññati ākiñcaññāyatanam me'ti na maññati. ākiñcaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammā sambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhijānāti. nevasaññānāsaññāyatanam nevasaññānāsaññāyatanato abhiññāya nevasaññānāsaññāyatanam na maññati nevasaññānāsaññayatanasmim na maññati nevasaññānāsaññayatanato na maññati nevasaññānāsaññāyatanam me'ti na maññati. nevasaññānāsaññāyatanam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

diṭṭhaṃ diṭṭhato abhijānāti. diṭṭhaṃ diṭṭhato abhiññāya diṭṭhaṃ na maññati diṭṭhasmiṃ na maññati diṭṭhato na maññati diṭṭhaṃ me'ti na maññati. diṭṭhaṃ nābhinandati. taṃ kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

sutam sutato abhijānāti. sutam sutato abhiññāya sutam na maññati sutasmim na maññati sutato na maññati sutam me'ti na maññati. sutam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammā sambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

mutam mutato abhijānāti. mutam mutato abhiññāya mutam na maññati mutasmim na maññati mutato na maññati mutam me'ti na maññati. mutam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

viññātam viññātato abhijānāti. viññātam viññātato abhiññāya viññātam na maññati viññātasmim na maññati viññātato na maññati viññātam me'ti na maññati. viññātam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

ekattam ekattato abhijānāti. ekattam ekattato abhiññāya ekattam na maññati ekattasmim na maññati ekattato na maññati ekattam me'ti na maññati. ekattam nābhinandati. tam kissa

hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānaṃ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaraṃ sammāsambodhiṃ abhisambuddho'ti vadāmi.

sabbam sabbato abhijānāti. sabbam sabbato abhiññāya sabbam na maññati sabbasmim na maññati sabbato na maññati sabbam me'ti na maññati. sabbam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmi.

nibbānam nibbānato abhijānāti. nibbānam nibbānato abhiññāya nibbānam na maññati nibbānasmim na maññati nibbānato na maññati nibbānam me'ti na maññati. nibbānam nābhinandati. tam kissa hetu? nandi³⁷ dukkhassa mūlanti iti viditvā bhavā jāti bhūtassa jarāmaraṇanti. tasmātiha bhikkhave tathāgato sabbaso taṇhānam khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anuttaram sammāsambodhim abhisambuddho'ti vadāmīti.

satthāraha dutiyakanaye atthavānakabhūmi paricchedi

38

³⁷nandī (machasaṃ, pts)

³⁸tathāgatavasena atthamanayabhūmi (machasam, syā)

41. idamavoca bhagav \bar{a}^{39} . na te bhikkh \bar{u} bhagavato bh \bar{a} sitam abhinandunti 40 .

Mūlapariyāyasuttam pathamam.

41

³⁹nābhinandunti (katthaci)

⁴⁰na attamanā te bhikkhū (syā); attamanā te bhikkhū (pts)

⁴¹mūlapariyāyasuttam nitthitam pathamam (machasam)

1.2 Sabbāsavasuttam

- 1. evam me⁴² sutam. ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavo'ti. bhadante'ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca.
- **2.** sabbāsavasaṃvarapariyāyaṃ vo bhikkhave desissāmi⁴³. taṃ suṇātha sādhukaṃ manasikarotha bhāsissāmī'ti. evaṃ bhante'ti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. bhagavā etadavoca.
- **3.** jānato ahaṃ bhikkhave passato āsavānaṃ khayaṃ vadāmi no ajānato no apassato. kiñca bhikkhave jānato kiṃ⁴⁴ passato āsavānaṃ khayo hoti⁴⁵? yoniso ca manasikāraṃ⁴⁶ ayoniso ca manasikāraṃ. ayoniso bhikkhave manasikaroto anuppannā ceva āsavā uppajjanti uppannā ca āsavā pavaḍḍhanti. yoniso⁴⁷ ca kho bhikkhave manasikaroto anuppannā ceva āsavā na uppajjanti, uppannā ca āsavā pahīyanti⁴⁸.
- **4.** atthi bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā atthi āsavā saṃvarā pahātabbā atthi āsavā paṭisevanā pahātabbā atthi āsavā

⁴²evamme (syā, pts)

⁴³desessā, (sīmu)

pts page 007 q 7

⁴⁴kiñca (machasaṃ)

⁴⁵khayam vadāmi (machasam)

⁴⁶manasikāro (katthaci)

⁴⁷yoniso ca bhikkhave, (syā)

⁴⁸pahiyyanti, (syā)

bjt page 020 x 20

adhivāsanā pahātabbā atthi āsavā parivajjanā pahātabbā atthi āsavā vinodanā pahātabbā atthi āsavā bhāvanā pahātabbā.

- katame ca bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā? idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto manasikaranīye dhamme nappajānāti amanasikaranīye dhamme nappajānāti. so manasikaranīye dhamme appajānanto amanasikaranīye dhamme appajānanto ye dhammā na manasikaranīyā te dhamme manasi karoti, ye dhammā manasikaranīyā te dhamme na manasi karoti.
- katame ca bhikkhave dhammā na manasikaranīyā ye dhamme manasi karoti? yassa bhikkhave dhamme manasi karoto anuppanno vā kāmāsavo uppajjati, uppanno vā kāmāsavo pavaddhati, anuppanno vā bhavāsavo uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pavaddhati, anuppanno vā avijjāsavo uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pavaddhati. ime dhammā na manasikaranīyā ye dhamme manasi karoti.
- 7. katame ca bhikkhave dhammā na manasikaranīyā ye dhamme na manasi karoti? yassa bhikkhave dhamme manasi karoto anuppanno vā kāmāsavo na uppajjati, uppanno kāmāsavo pahīyati⁴⁹, anuppanno vā bhavāsavo na uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pahīvati, anuppanno vā avijjāsavo na uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pahīyati. ime dhammā manasikaranīyā ye dhamme na manasi karoti.

⁴⁹pahiyyati (syā)

- **8.** tassa amanasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ manasikārā manasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ amanasikārā anuppannā ceva āsavā uppajjanti, uppannā ca āsavā pavaḍḍhanti.
- 9. so evam ayoniso manasi karoti: ahosim nu kho aham atītamaddhānam. na nu kho ahosim atītamaddhānam. kinnu kho ahosim atītamaddhānam. kathannu kho ahosim atītamaddhānam. kim hutvā kim ahosim nu kho aham atītamaddhānam. bhavissāmi nu kho aham anāgatamaddhānam. na nu kho bhavissāmi anāgatamaddhānam. kinnu kho bhavissāmi anāgatamaddhānam. kathannu kho bhavissāmi anāgatamaddhānam. kim hutvā kim bhavissāmi nu kho aham anāgatamaddhānam. kim hutvā kim bhavissāmi nu kho aham anāgatamaddhānanti⁵⁰. etarahi vā paccuppannam⁵¹ addhānam ajjhattam kathamkathī hoti: aham nu kho'smi no nu kho'smi kinnu kho'smi katham nu kho'smi ayam nu kho satto kuto āgato so kuhim gāmī bhavissatī'ti.
- 10. tassa evam ayoniso manasi karoto channam diṭṭhīnam aññatarā diṭṭhi uppajjati: atthi me attā'ti vā'ssa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, natthi me attā'ti vā'ssa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, attanā' va attānam sañjānāmī'ti vā'ssa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, attanā'va anattānam sañjānāmī'ti vā'ssa saccato thetato diṭṭhi uppajjati, anattanā'va attānam sañjānāmī'ti vā'ssa saccato thetato diṭṭhi uppajjati. atha vā pana'ssa evam diṭṭhi hoti. yo⁵² me ayam attā vado vedeyyo⁵³

bjt page 022 x 22

pts page 008 q 8

⁵⁰anāgatamaddhānaṃ (katthaci)

⁵¹paccuppannamaddhānaṃ (machasaṃ)

⁵²so (katthaci)

⁵³attāva vedeyyo (syā)

tatra tatra kalyāṇapāpakānaṃ kammānaṃ vipākaṃ paṭisaṃvedeti. so kho pana me ayaṃ attā nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo sassatisamaṃ tatheva ṭhassatī'ti. idaṃ vuccati bhikkhave diṭṭhigataṃ diṭṭhigahanaṃ⁵⁴ diṭṭhikantāro⁵⁵ diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisaṃyojanaṃ. diṭṭhisaṃyojanasaṃyutto bhikkhave assutavā puthujjano na parimuccati jātiyā jarāmaraṇena⁵⁶ syā). sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi⁵⁷, na parimuccati dukkhasmā'ti vadāmi.

- 11. sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto manasikaranīye dhamme pajānāti amanasikaranīye dhamme pajānanto amanasikaranīye dhamme pajānanto ye dhammā na manasikaranīyā te dhamme na manasi karoti, ye dhammā manasikaranīyā te dhamme manasi karoti.
- 12. katame ca bhikkhave dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme na manasi karoti? yassa bhikkhave dhamme manasi karoto anuppanno vā kāmāsavo uppajjati, uppanno vā kāmāsavo pavaḍḍhati. anuppanno vā bhavāsavo⁵⁸ uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pavaḍḍhati. anuppanno vā avijjāsavo

⁵⁵diṭṭhikantāraṃ siṃ (pts)

bjt page 024 x 24

⁵⁴diṭṭhigahaṇaṃ (syā)

⁵⁶jarāya maraņena (machasaṃ

⁵⁷sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi (syā)

pts page 009 q 9

⁵⁸uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pavaḍḍhati, anuppanno vā, (machasaṃ, syā)

uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pavaḍḍhati. ime dhammā na manasikaraṇīyā ye dhamme na manasi karoti.

- 13. katame ca bhikkhave dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasi karoti? yassa bhikkhave dhamme manasi karoto anuppanno vā kāmāsavo na uppajjati, uppanno vā kāmāsavo pahīyati. anuppanno vā bhavāsavo⁵⁹ na uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pahīyati. anuppanno vā avijjāsavo na uppajjati, uppanno vā avijjāsavo pahīyati. ime dhammā manasikaraṇīyā ye dhamme manasi karoti.
- 14. tassa amanasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ amanasikārā manasikaraṇīyānaṃ dhammānaṃ manasikārā anuppannā ceva āsavā na uppajjanti, uppannā ca āsavā pahīyanti. so idaṃ dukkhanti yoniso manasi karoti, ayaṃ dukkhasamudayo'ti yoniso manasi karoti, ayaṃ dukkhanirodho'ti yoniso manasi karoti, ayaṃ dukkhanirodhagāminīpaṭipadā'ti yoniso manasi karoti. tassa evaṃ yoniso manasikaroto tīṇi saṃyojanāni pahīyanti: sakkāyadiṭṭhi vicikicchā sīlabbataparāmāso⁶⁰. ime vuccanti bhikkhave āsavā dassanā pahātabbā.
- 15. katame ca bhikkhave āsavā saṃvarā pahātabbā? idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cakkhundriyasaṃvarasaṃvuto viharati. yaṃ⁶¹ hi'ssa bhikkhave cakkhundriyasaṃvaraṃ asaṃvutassa viharato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariļāhā cakkhundriyasaṃvarasaṃvutassa viharato evaṃsa te

⁵⁹na uppajjati, uppanno vā bhavāsavo pahīyati, anuppanno vā, (machasaṃ syā)

⁶⁰sīlabbatta (syā)

⁶¹yañhi'ssa (machasaṃ, syā)

āsavā vighātaparilāhā na honti. patisankhā yoniso sotindriyasamvarasamvuto viharati. yam hi'ssa bhikkhave sotindriyasamvaram asamvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā sotindriyasamvarasamvutassa viharato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. patisankhā yoniso ghānindrivasamvarasamvuto viharati, vam hi'ssa bhikkhave ghānindriyasamvaram asamvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā ghānindriyasamvarasamvutassa viharato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. patisankhā yoniso jivhindriyasamvarasamvuto viharati. yam hi'ssa bhikkhave jivhindriyasamvaram asamvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā jivhindriyasamvarasamvutassa viharato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. patisankhā yoniso kāyindriyasamvarasamvuto viharati. yam hi'ssa bhikkhave kāyindriyasamvaram asamvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā kāyindriyasamvarasamvutassa viharato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. patisankhā yoniso manindriyasamvarasamvuto viharati. yam hi'ssa bhikkhave manindriyasamvaram asamvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā manindriyasamvarasamvutassa viharato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. yam hi'ssa bhikkhave samvaram asamvutassa viharato uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā samvarasamvutassa viharato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. ime vuccanti bhikkhave āsavā samvarā pahātabbā.

16. katame ca bhikkhave āsavā paṭisevanā pahātabbā? idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso cīvaraṃ paṭisevati: yāvadeva sītassa paṭighātāya uṇhassa paṭighātāya ḍaṃsamaka-

pts page 010 q 10

bjt page 026 x 26

savātātapasirimsapasamphassānam⁶² patighātāya yāvadeva hirikopīnapaticchādanattham. patisankhā yoniso piņdapātam patisevati: neva davāya na madāya na mandanāya na vibhūsanāya yāvadeva imassa kāyassa thitiyā yāpanāya vihimsūparatiyā⁶³ brahmacariyānuggahāya, iti purānañca vedanam patihankhāmi navanca vedanam na uppādessāmi vātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cā'ti⁶⁴. paṭisaṅkhā yoniso senāsanam patisevati: yāvadeva sītassa patighātāya unhassa patighātāya damsamakasavātātapasirimsapasamphassānam patighātāva vāvadeva utuparissavavinodanam⁶⁵ patisallānārāmattham. patisankhā yoniso gilānapaccayabhesajjaparikkhāram patisevati: yāvadeva uppannānam veyyābādhikānam vedanānam patighātāya abyāpajjhaparamatāya⁶⁶. yam hissa bhikkhave apatisevato⁶⁷ uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā. patisevato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. ime vuccanti bhikkhave āsavā patisevanā pahātabbā.

17. katame ca bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā? idha bhikkhave bhikkhu patisankhā yoniso khamo hoti sītassa unhassa jighacchāya pipāsāya damsamakasavātātapasirimsapasamphassānam duruttānam durāgatānam vacanapathānam uppannānam sārīrikānam vedanānam dukkhānam tippānam⁶⁸ kharānam katukānam asātānam amanāpānam pānaharānam

⁶³vihimsuparatiyā (syā)

⁶⁴phāsuvihāro ca (machasam)

⁶⁵vinodana (machasam); vinodanam patisallānārāmattham (bjt, pts); vinodanapatisallānārāmattham (nld)

⁶⁶abyāpajja (katthaci)a; abyāpajjha (bjt); abyābajjha (pts), abyābajjha (nld)

⁶⁷appatisevato machasam (syā)

⁶⁸adhivāsikajātiko (svā)

adhivāsakajātiko⁶⁹ hoti. yam hissa bhikkhave anadhivāsayato uppajjeyyum āsavā vighātapariļāhā adhivāsayato evamsa te āsavā vighātapariļāhā na honti. ime vuccanti bhikkhave āsavā adhivāsanā pahātabbā.

- 18. katame ca bhikkhave āsavā parivajjanā pahātabbā? idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso caṇḍaṃ hatthiṃ parivajjeti. caṇḍaṃ assaṃ parivajjeti. caṇḍaṃ goṇaṃ parivajjeti. caṇḍaṃ kukkuraṃ parivajjeti ahiṃ khāṇuṃ kaṇṭakādhānaṃ⁷⁰ sobbhaṃ papātaṃ candanikaṃ oligallaṃ. yathārūpe anāsane nisinnaṃ yathārūpe agocare carantaṃ yathārūpe pāpake mitte bhajantaṃ viññū sabrahmacārī pāpakesu ṭhānesu okappeyyuṃ. so tañca anāsanaṃ tañca agocaraṃ te ca pāpake mitte paṭisaṅkhā yoniso parivajjeti. yaṃ hissa bhikkhave aparivajjayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariļāhā. parivajjayato evaṃsa te āsavā vighātapariļāhā na honti. ime vuccanti bhikkhave āsavā parivajjanā pahātabbā.
- 19. katame ca bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā? idha bhikkhave bhikkhu paṭisaṅkhā yoniso uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti⁷¹. anabhāvaṃ gameti. uppannaṃ vyāpādavitakkaṃ⁷² nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti ana-

pts page 011 q 11

bjt page 028 x 28

⁶⁹tibbānam (machasam)

⁷⁰kaṇṭakaṭṭhānaṃ (machasaṃ, syā)

⁷¹byantim karoti (katthaci); byantikaroti (pts); byantikaroti (bjt); byantikaroti (nld)

⁷²byāpādavitakkam (machasam, pts, syā)

bhāvaṃ gameti. uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. yaṃ hissa bhikkhave avinodayato uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariļāhā. vinodayato evaṃsa te āsavā vighātapariļāhā na honti. ime vuccanti bhikkhave āsavā vinodanā pahātabbā.

20. katame ca bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā? idha bhikkhave bhikkhu patisankhā yoniso satisambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim⁷³. patisankhā yoniso dhammavicayasambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. patisankhā yoniso viriyasambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. patisankhā yoniso pītisambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. patisankhā yoniso passaddhisambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. patisankhā yoniso samādhisambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. patisankhā voniso upekkhā⁷⁴ sambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim, yam hissa bhikkhave abhāvayato uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā bhāvayato evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. ime vuccanti bhikkhave āsavā bhāvanā pahātabbā.

21. yato⁷⁵ ca bhikkhave bhikkhuno ye āsavā dassanā pahātabbā te dassanā pahīnā honti. ye āsavā saṃvarā pahātabbā

⁷³vossaggapariņāmam (syā)

⁷⁴upekhā (sīmu)

⁷⁵yato kho (machasam, pts)

te samvarā pahīnā honti. ye āsavā patisevanā pahātabbā te patisevanā pahīnā honti. ye āsavā adhivāsanā pahātabbā te adhivāsanā pahīnā honti. ye āsavā parivajjanā pahātabbā te parivajjanā pahīnā honti. ye āsavā vinodanā pahātabbā te vinodanā pahīnā honti. ye āsavā bhāvanā pahātabbā te bhāvanā pahīnā honti. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sabbāsavasamvarasamvuto viharati, acchecchi tanham, vavattayi samyojanam, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassā'ti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato 22. bhāsitam abhinandunti.

Sabbasavasuttam dutiyam

pts page 012 q 12 bjt page 030 x 30

1.3 Dhammadāyādasuttam

- 1. evam me sutam. ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavo'ti. bhadante'ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca.
- 2. dhammadāyādā me bhikkhave bhavatha mā āmisadāyādā. atthi me tumhesu anukampā kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyum no āmisadāyādā'ti. tumhe ca me bhikkhave āmisadāyādā bhaveyyātha no dhammadāyādā. tumhe'pi tena ādissā bhaveyyātha āmisadāyādā satthusāvakā viharanti no dhammadāyādā. ahampi tena ādisso bhaveyyam āmisadāyādā satthusāvakā viharanti no dhammadāyādā'ti. tumhe ca me bhikkhave dhammadāyādā bhaveyyātha no āmisadāyādā. tumhe'pi tena na ādissā bhaveyyātha dhammadāyādā satthusāvakā viharanti no āmisadāyādā'ti. ahampi tena na ādisso bhaveyyam dhammadāyādā satthusāvakā viharanti no āmisadāyādā satthusāvakā viharanti no āmisadāyādā'ti. tasmā tiha me bhikkhave dhammadāyādā bhavatha mā āmisadāyādā. atthi me tumhesu anukampā kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyum no āmisadāyādā'ti.
- 3. idhāham bhikkhave bhuttāvī assam pavārito paripuņņo pariyosito suhito yāvadattho. siyā ca me piņḍapāto atirekadhammo chaḍḍiyadhammo. atha dve bhikkhū āgaccheyyum jighacchādubbalyaparetā. tyāham evam vadeyyam. aham kho'mhi bhikkhave bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyosito suhito yāvadattho. atthi ca me ayam piṇḍapāto atirekadhammo chaddiyadhammo. sace ākankhatha bhuñjatha. sace tumhe na

pts page 013 q 13

bhuñjissatha idānāham appaharite vā chaḍḍessāmi appāṇake vā udake opilāpessāmī'ti.

- 4. tatrekassa bhikkhuno evamassa. bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyosito suhito yāvadattho. atthi cāyaṃ bhagavato piṇḍapāto atirekadhammo chaḍḍiyadhammo. sace mayaṃ na bhuñjissāma idāni bhagavā appaharite vā chaḍḍessati appāṇake vā udake opilāpessati. vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā dhammadāyādā me bhikkhave bhavatha mā āmisadāyādā'ti. āmisaññataraṃ kho panetaṃ yadidaṃ piṇḍāpāto. yannūnāhaṃ imaṃ piṇḍapātaṃ abhuñjitvā iminā'va jighacchādubbalyena evaṃ imaṃ rattindivaṃ vītināmeyyanti. so taṃ piṇḍapātaṃ abhuñjitvā teneva jighacchādubbalyena evaṃ taṃ rattindivaṃ vītināmeyya.
- 5. atha dutiyassa bhikkhuno evamassa. bhagavā kho bhuttāvī pavārito paripuṇṇo pariyosito suhito yāvadattho. atthi cāyaṃ bhagavato piṇḍapāto atirekadhammo chaḍḍiyadhammo. sace mayaṃ na bhuñjissāma idāni bhagavā appaharite vā chaḍḍessati appāṇake vā udake opilāpessati. yannūnāhaṃ imaṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā jighacchādubbalyaṃ paṭivinetvā evaṃ imaṃ rattindivaṃ vītināmeyyanti. so naṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā jighacchādubbalyaṃ paṭivinetvā evaṃ rattindivaṃ vītināmeyya. kiñcāpi so bhikkhave bhikkhu naṃ piṇḍapātaṃ bhuñjitvā jighacchādubbalyaṃ paṭivinetvā evaṃ taṃ rattindivaṃ vītināmeyya, atha kho asuyeva me purimo bhikkhu pujjataro ca pāsaṃsataro ca. taṃ kissa hetu: taṃ hi tassa bhikkhave bhikkhuno dīgharattaṃ appicchatāya santuṭṭhiyā

bjt page 032 x 32

sallekhāya subharatāya viriyārambhāya saṃvattissati. tasmātiha bhikkhave dhammadāyādā bhavatha mā āmisadāyādā. atthi me tumhesu anukampā: 'kinti me sāvakā dhammadāyādā bhaveyyuṃ, no āmisadāyādā'ti.

- **6.** idamavoca bhagavā. idam vatvā sugato uṭṭhāyāsanā vihāram pāvisi.
- 7. tatra kho āyasmā sāriputto acirapakkantassa bhagavato bhikkhū āmantesi: 'āvuso bhikkhavo'ti. 'āvuso'ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosum. āyasmā sāriputto etadavoca.
- 8. kittāvatā nu kho āvuso satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhantīti, kittāvatā ca pana satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhantī ti. dūrato pi kho mayam āvuso āgaccheyyāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātum. sādhu vatāyasmantam yeva sāriputtam paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. āyasmato sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantīti. " tenahāvuso suṇātha sādhukam manasi karotha bhāsissāmīti." evamāvuso ti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosum. āyasmā sāriputto etadavoca:
- **9.** kittāvatā nu kho āvuso satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhanti? idhāvuso satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhanti. yesanca dhammānam

pts page 014 q 14

bjt page 034 x 34

satthā pahānamāha, te ca dhamme nappajahanti. bāhulikā ca honti sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā. tatrāvuso therā bhikkhū tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti: 'satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhantī'ti iminā paṭhamena ṭhānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha, te ca dhamme nappajahantī'ti iminā dutiyena ṭhānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'bāhulikā ca sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā'ti iminā tatiyena ṭhānena therā bhikkhū gārayhā bhavanti. therā hāvuso bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti.

10. tatrāvuso majjhimā bhikkhū tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti: 'satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhantī'ti iminā paṭhamena ṭhānena majjhimā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha, te ca dhamme nappajahantī'ti iminā dutiyena ṭhānena majjhimā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'bāhulikā ca sāthalikā ca okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā'ti iminā tatiyena ṭhānena majjhimā bhikkhū gārayhā bhavanti. majjhimā hāvuso bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti.

tatrāvuso navā bhikkhū tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti: 'satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekaṃ nānusikkhantī'ti iminā paṭhamena ṭhānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha, te ca dhamme nappajahantī'ti iminā dutiyena ṭhānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. 'bāhulikā ca sāthalikā ca okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā'ti iminā tatiyena ṭhānena navā bhikkhū gārayhā bhavanti. navā hāvuso bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi gārayhā bhavanti.

ettāvatāvuso satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekam nānusikkhanti.

- 11. kittāvatā ca panāvuso satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhanti? idhāvuso satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhanti. yesañca dhammānam satthā pahānamāha, te ca dhamme pajahanti. na ca bāhulikā honti na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā. tatrāvuso therā bhikkhū tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti: 'satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhantī'ti iminā paṭhamena ṭhānena therā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'yesañca dhammānam satthā pahānamāha, te ca dhamme pajahantī'ti. iminā dutiyena ṭhānena therā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'na ca bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā'ti iminā tatiyena ṭhānena therā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. therā hāvuso bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti.
- 12. tatrāvuso majjhimā bhikkhū tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti: 'satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhantī'ti iminā paṭhamena ṭhānena majjhimā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha, te ca dhamme pajahantī'ti. iminā dutiyena ṭhānena majjhimā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'na ca bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā'ti iminā tatiyena ṭhānena majjhimā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. majjhimā hāvuso

pts page 015 q 15

bjt page 036 x 36

bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti.

tatrāvuso navā bhikkhū tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti:'satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhantī'ti iminā paṭhamena ṭhānena navā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'yesañca dhammānaṃ satthā pahānamāha, te ca dhamme pajahantī'ti iminā dutiyena ṭhānena navā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. 'na ca bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbaṅgamā'ti iminā tatiyena ṭhānena navā bhikkhū pāsaṃsā bhavanti. navā hāvuso bhikkhū imehi tīhi ṭhānehi pāsaṃsā bhavanti

ettāvatā kho āvuso satthu pavivittassa viharato sāvakā vivekamanusikkhanti.

- 13. tatrāvuso lobho ca pāpako, doso ca pāpako. lobhassa ca pahānāya dosassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya samvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammā samādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati.
- **14.** tatrāvuso kodho ca pāpako, upanāho ca pāpako. kodhassa ca pahānāya upanāhassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī nāṇakaraṇī upasamāya abhiñnāya sam-

bodhāya nibbāṇāya saṃvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati.

tatrāvuso makkho ca pāpako, palāso ca pāpako. makkhassa ca pahānāya palāsassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati.

tatrāvuso issā ca pāpikā, maccherañca ca pāpakam. issāya ca pahānāya maccherassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī nāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī nāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā

cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati.

tatrāvuso māyā ca pāpikā sāṭheyyañca ca pāpakam. māyāya ca pahānāya sāṭheyyassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati.

tatrāvuso thambho ca pāpako sārambho ca pāpako. thambhassa ca pahānāya sārambhassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati.

tatrāvuso māno ca pāpako, atimāno ca pāpako. mānassa ca pahānāya atimānassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā

pts page 016 q 16

cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati.

tatrāvuso mado ca pāpako, pamādo ca pāpako. madassa ca pahānāya pamādassa ca pahānāya atthi majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati. katamā ca sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbāṇāya saṃvattati? ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi. ayaṃ kho sā āvuso majjhimā paṭipadā cakkhukaraṇī ñāṇakaraṇī upasamāya abhiññāya sambodhāya nibbānāya samvattati.

15. idamavoca āyasmā sāriputto attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinandunti.

Dhammadāyādasuttam tatiyam.

bjt page 038 x 38

1.4 Bhayabheravasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapiņḍikassa ārāme. atha kho jāņussoņi brāhmaņo yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho jāņussonī brāhmaņo bhagavantam etadavoca.
- 2. ye'me bho gotama kulaputtā bhavantam gotamam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā bhavam tesam gotamo pubbangamo. bhavam tesam gotamo bahukāro bhavam tesam gotamo samādapetā. bhoto ca gotamassa sā janatā diṭṭhānugatim āpajjatīti.
- 3. "evametam brāhmana, evametam brāhmana. ye te brāhmana, kulaputtā mamam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā aham tesam pubbangamo. aham tesam bahukāro. aham tesam samādapetā. mamanca pana sā janatā dithānugatim āpajjatīti.
- **4.** durabhisambhavāni hi bho gotama, araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni. dukkaraṃ pavivekaṃ. durabhiramaṃ ekatte. haranti maññe mano vanāni samādhiṃ alabhamānassa bhikkhunoti.
- 5. evametam brāhmana, evametam brāhmana. durabhisambhavāni hi brāhmana araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni. dukkaram pavivekam. durabhiramam ekatte. haranti maññe mano vanāni samādhim alabhamānassa bhikkhunoti.

mayhampi kho brāhmaṇa, pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: "durabhisambhavāni hi kho araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni. dukkaraṃ pavivekaṃ. durabhiramaṃ ekatte. haranti maññe mano vanāni samādhiṃ alabhamānassa bhikkhuno"ti.

- 6. tassa mayham brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhakāyakammantā araññe vanapatthāni⁷⁶ pantāni senāsanāni paṭisevanti. aparisuddha⁷⁷ kāyakammantasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravam avhayanti⁷⁸, na kho panāham aparisuddha kāyakammanto araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, parisuddhakāyakammantohamasmi. ye hi vo ariyā parisuddhakāyakammantā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamaham aññatamo⁷⁹. etamaham brāhmaṇa parisuddhakāyakammantatam attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādim araññe vihārāya.
- 7. tassa mayham brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhavacīkammantā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti. aparisuddha vacīkammantasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravam avhayanti, na kho panāham aparisuddha vacīkammanto araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, parisuddhavacīkammantohamasmi. ye hi vo ariyā

pts page 017 q 17

bjt page 040 x 40

⁷⁶"araññavanapatthāni" (syā, machasaṃ)

⁷⁷"apparisuddha" (syā)

⁷⁸"avhāyanti" (machasaṃ)

⁷⁹"aññataro" (machasam, syā); "parisuddhakāyakammatam" (machasam)

parisuddhavacīkammantā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa parisuddhavacīkammantanaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.

tassa mayham brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhamanokammantā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti. aparisuddha manokammantasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravam avhayanti, na kho panāham aparisuddha manokammanto araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, parisuddhamanokammantohamasmi. ye hi vo ariyā parisuddhamanokammantā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamaham aññatamo. etamaham brāhmaṇa parisuddhamanokammantatam attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādim araññe vihārāya.

tassa mayham brāhmaṇa, etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā aparisuddhājīvā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, aparisuddhājīvasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravam avhayanti, na kho panāham aparisuddhājīvo araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, parisuddhājīvohamasmi. ye hi vo ariyā parisuddhājīvā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamaham aññatamo. etamaham brāhmaṇa parisuddhājīvatam attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādim araññe vihārāya.

8. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā abhijjhālū kāmesu tibbasārāgā araññe vana-

patthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, abhijjhālū kāmesu tibbasārāgasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ abhijjhālū kāmesu tibbasārāgo araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, anabhijjhāluhamasmi. ye hi vo ariyā anabhijjhālū araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa anabhijjhālutaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.

- 9. tassa mayham brāhmana etadahosi: ye kho keci samanā vā brāhmanā vā byāpannacittā paduṭṭhamanasankappā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, vyāpannacittapaduṭṭhamanasankappasandosahetu have te bhonto samanabrāhmanā akusalam bhayabheravam avhayanti. na kho panāham byāpannacitto paduṭṭhamanasankappo araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, mettacitto hamasmi. ye hi vo ariyā mettacittā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamaham aññatamo. etamaham brāhmana mettacittatam attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādim araññe vihārāya.
- 10. tassa mayham brāhmana etadahosi: ye kho keci samanā vā brāhmanā vā thīnamiddhapariyutthitā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni patisevanti, thīnamiddhapariyutthānasandosahetu have te bhonto samanabrāhmanā akusalam bhayabheravam avhayanti. na kho panāham thīnamiddhapariyutthito araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni patisevāmi, vigatathīnamiddhohamasmi. ye hi vo ariyā vigatathīnamiddhā

pts page 018 q 18

bjt page 042 x 42

araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa vigatathīnamiddhataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.

- 11. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā uddhatā avupasanta⁸⁰ cittā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, uddhataavupasannacittasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ uddhato avupasantacitto araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, vūpasantacittohamasmi. ye hi vo ariyā vūpasantacittā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa vūpasantacittataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.
- 12. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kaṅkhī vecikicchī⁸¹ araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, kaṅkhāvicikicchā⁸² sandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ kaṅkhī vecikicchī⁸³ araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, tiṇṇavicikicchohamasmi. ye hi vo ariyā tiṇṇavicikicchā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa tiṇṇavicikicchataṃ attani sampassamāno

^{80&}quot;uddhatāvupasanta" (syā)

^{81 &}quot;vicikicchī" (machasaṃ, syā)

^{82 &}quot;kaṅkhivicikicchi" (machasaṃ)

^{83&}quot;kaṅkhivicikicchī" (syā)

pts page 019 q 19

bhiyyo pallomamāpādim araññe vihārāya.

- 13. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā attukkaṃsakā⁸⁴ paravambhī araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, attukkaṃsana⁸⁵ paravambhanasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ attukkaṃsako⁸⁶ paravambhī araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, anattukaṃsako aparavambhīhamasmi. ye hi vo ariyā anattukkaṃsakā aparavambhī araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa anattukkaṃsakataṃ⁸⁷ aparavambhitaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.
- 14. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā chambhī bhīruka⁸⁸ jātikā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, chambhī bhīrukajātikasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ chambhī bhīrukajātiko araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, vigatalomahaṃsohamasmi. ye hi vo ariyā vigatalomahaṃsā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa vigatalomahaṃsataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.

⁸⁴attukkaṃsanakā (katthaci)

bjt page 044 x 44

⁸⁵attukkaṃsanakā (katthaci)

⁸⁶attukkaṃsanako, (katthaci), attukkaṃsanakā (katthaci)

⁸⁷anattukkaṃsanakā (katthaci), anattukkaṃsanakataṃ (katthaci)

⁸⁸ chambhībhiruka, (syā)

- 15. tassa mayham brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā lābhasakkārasilokam nikāmayamānā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, lābhasakkārasilokam nikāmayamāna⁸⁹ sandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalam bhayabheravam avhayanti. na kho panāham lābhasakkārasilokam nikāmayamāno araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, appicchohamasmi. ye hi vo ariyā appicchā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamaham aññatamo. etamaham brāhmaṇa appicchatam attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādim araññe vihārāya.
- 16. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kusītā hīnaviriyā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, kusītahīna viriyasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ kusīto hīnaviriyo araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, āraddhaviriyohamasmi. ye hi vo ariyā āraddhaviriyā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa āraddhaviriyataṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.
- **17.** tassa mayham brāhmana etadahosi ye kho keci samanā vā brāhmanā vā muṭṭhassati asampajānā araññe vanapatthāni

⁸⁹ nikāmayamānā (pts), nikāmana (machasam)

bjt page 046 x 46

⁹⁰ hīnavīriyā (machasaṃ)

⁹¹hīnavīriyo (machasaṃ)

pts page 020 q 20

pantāni senāsanāni paṭisevanti, muṭṭhassati asampajānasando-sahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabhe-ravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ muṭṭhassati asampajāno araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, upaṭṭhitasatihamasmi⁹². ye hi vo ariyā upaṭṭhitasatī araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa upaṭṭhisatitaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.

- 18. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosi: ye kho keci samaṇā vā brāhmaṇā vā asamāhitā vibbhantacittā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, asamāhitavibbhantacittasandosahetu have te bhonto samaṇabrāhmaṇā akusalaṃ bhayabheravaṃ avhayanti. na kho panāhaṃ asamāhito vibbhantacitto araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, samādhisampannohamasmi. ye hi vo ariyā samādhisampannā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamahaṃ aññatamo. etamahaṃ brāhmaṇa samādhisampadaṃ attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādiṃ araññe vihārāya.
- 19. tassa mayham brāhmana etadahosi: ye kho keci samanā vā brāhmanā vā duppaññā elamūgā⁹³ araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevanti, duppañña elamūgasandosahetu have te bhonto samanabrāhmanā akusalam bhayabheravam avhayanti. na kho panāham duppañño elamūgo araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi, paññāsampannohamasmi. ye hi vo ariyā paññāsampannā araññe vanapatthāni

⁹²upaṭaṭhitassatihamasami (machasaṃ)

⁹³elamūgā (machasam)

pantāni senāsanāni paṭisevanti, tesamaham aññatamo. etamaham brāhmaṇa paññāsampadam attani sampassamāno bhiyyo pallomamāpādim araññe vihārāya.

soļasapariyāyam⁹⁴.

20. tassa mayhaṃ brāhmaṇa etadahosī: yannūnāhaṃ yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā cātuddasī pañcadasī aṭṭhamī ca pakkhassa, tathārūpāsu rattisu⁹⁵ yāni tāni ārāmacetiyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhiṃsanakāni⁹⁶ salomahaṃsāni, tathārūpesu senāsanesu vihareyyaṃ, appevanāma⁹⁷ taṃ bhayabheravaṃ passeyyanti. so kho ahaṃ brāhmaṇa aparena samayena yā tā rattiyo abhiññātā abhilakkhitā cātuddasī pañcadasī aṭṭhamī ca pakkhassa, tathārūpāsu rattisu yāni tāni ārāmacetiyāni vanacetiyāni rukkhacetiyāni bhiṃsanakāni salomahaṃsāni, tathārūpesu senāsanesu viharāmi. tatra ca me⁹⁸ brāhmaṇa viharato mago⁹⁹ vā āgacchati, moro vā kaṭṭhaṃ pāteti, vāto vā paṇṇasaṭaṃ¹⁰⁰ ereti¹⁰¹, tassa mayhaṃ¹⁰² evaṃ hoti¹⁰³: etaṃ nūna taṃ bhayabheravaṃ āgacchatīti.

```
94 soļasapariyāyam niṭṭhitam (machasam, syāi) bjt page 048 x 48
95 rattīsu (machasam, syā)
96 hīsanakāni (machasam)
97 appevanāmāham (machasam)
98 tattha ca me (machasam, syā)
99 migo vā (syā)
pts page 021 q 21
100 paṇṇakasaṭaṃ (machasam)
101 pāteti (katthaci)
102 tassa mayham brāhmaṇa (machasam, syā)
103 etadahosi (machasam)
```

- tassa mayham brāhmana etadahosi: kinnu kho aham aññadatthu bhayapātikankhī viharāmi, yannūnāham yathābhūtayathābhūtassa¹⁰⁴ me tam bhayabheravam āgacchati, tathābhūtatathābhūto¹⁰⁵ va tam bhayabheravam pativineyyanti. tassa mayham brāhmana cankamantassa tam bhayabheravam āgacchati, so kho aham brāhmana neva tāva titthāmi, na nisīdāmi, na nipajjāmi, vāva cankamantova tam bhayabheravam pativinemi. tassa mayham brāhmana thitassa tam bhayabheravam āgacchati, so kho aham brāhmana neva tāva cankamāmi, na nisīdāmi, na nipajjāmi, yāva thitova tam bhayabheravam paţivinemi. tassa mayham brāhmana nisinnassa tam bhayabheravam āgacchati, so kho aham brāhmana neva tāva nipajjāmi, na titthāmi, na cankamāmi, yāva nisinnova tam bhayabheravam pativinemi. tassa mayham brāhmana nipannassa tam bhayabheravam āgacchati, so kho aham brāhmana neva tāva nisīdāmi, na titthāmi, na cankamāmi, yāva nipannova tam bhayabheravam pativinemi.
- 22. santi kho pana brāhmaṇa eke samaṇabrāhmaṇā rattiṃyeva samānaṃ divāti sañjānanti, divāyeva samānaṃ rattīti sañjānanti, idamahaṃ tesaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ sammohavihārasmiṃ vadāmi. ahaṃ kho pana brāhmaṇa rattiṃyeva samānaṃ rattīti sañjānāmi, divāyeva samānaṃ divāti sañjānāmi. yaṃ kho taṃ brāhmaṇa sammā vadamāno vadeyya asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya¹⁰⁶ atthāya hitāya sukhāya devamanussānanti,

¹⁰⁴yathābhūtaṃ yathābhūtassa (machasaṃ, pts); yathābhūtassa yathābhūtassa (svā)

¹⁰⁵tathābhūtaṃ tathābhūtova (machasaṃ, pts); tathābhūto tathābhūtova (syā)

¹⁰⁶lokānukampakāya (sīmu, pts)

mameva nam sammā vadamāno vadeyya asammohadhammo satto loke uppanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānanti.

23. āraddhaṃ kho pana me brāhmaṇa viriyaṃ ahosi asallīnaṃ. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā¹⁰⁷. passaddho kāyo asāraddho. samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. so kho ahaṃ brāhmaṇa vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ¹⁰⁸ upasampajja vihāsiṃ. vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ¹⁰⁹ upasampajja vihāsiṃ. pītiyā ca virāgā upekhako¹¹⁰ ca vihāsiṃ sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedesiṃ, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti 'upekhako satimā sukhavihārīti tatiyaṃ jhānaṃ¹¹¹ upasampajja vihāsiṃ. sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhaṃ¹¹² asukhaṃ upekhā¹¹³ satipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ¹¹⁴ upasampajja vihāsiṃ

bjt page 050 x 50

¹⁰⁷apammuṭṭhā (syā)

¹⁰⁸paṭhamajjhānaṃ (sīmu)

pts page 022 q 22

¹⁰⁹dutiyajjhānaṃ (sīmu)

¹¹⁰upekkhako (machasam, syā)

¹¹¹tatiyajjhānaṃ (sīmu)

¹¹² adukkhamasukham (machasam syā)

¹¹³upekkhā (machasaṃ, syā)

¹¹⁴catutthajjhānam (sīmu)

so evam samāhite citte - parisuddhe, pariyodāte, anangane, vigatūpakkilese, mudubhūte, kammaniye, thite, āneñjappatte¹¹⁵, pubbenivāsānussatiñānāya¹¹⁶ cittam abhininnāmesim. so¹¹⁷ anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. seyyathīdam: ekampi jātim, dvepi jātiyo, tissopi jātiyo, catassopi jātiyo, pañcapi jātiyo, dasapi jātiyo, vīsampi¹¹⁸ jātiyo, timsampi jātiyo, cattārīsampi¹¹⁹ cattālīsampi (machasam). iātiyo, paññāsampi jātiyo, jātisatampi jātisahassampi, jātisatasahassampi, anekepi samvattakappe, anekepi vivattakappe, anekepi samvattavivattakappe, 'amutrāsim evannāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim¹²⁰. tatrāpāsim evannāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi, ayam kho me brāhmana rattiyā pathame yāme pathamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

25. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānaṃ cutūpapātañāṇāya¹²¹ cittaṃ abhininnāmesiṃ, so

¹¹⁵ānejjappatte (sīmu)

¹¹⁶pubbenivāsānussatiññāṇāya (machasaṃ)

¹¹⁷soham (katthaci)

¹¹⁸vīsatimapi (sīmu)

¹¹⁹ cattāļīsampi (syā)

¹²⁰uppādim (katthaci)

bjt page 052 x 52

¹²¹cutupapātaññāṇāya (katthaci)

dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāmi: ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā, vacīduccaritena samannāgatā, manoduccaritena samannāgatā, ariyānam upavādakā, micchāditthikā, micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā¹²². ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā, vacīsucaritena samannāgatā, manosucaritena samannāgatā, ariyānam anupavādakā, sammāditthikā sammāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapannāti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāmi. ayam kho me brāhmana rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

26. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañāṇāya¹²³ cittam abhininnāmesim. so idam dukkhanti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtam abbhaññāsim: ime āsavāti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavasamudayoti yathābhūtam abbhaññāsim.

¹²²uppannā (katthaci) pts page 023 q 23

¹²³khayaññāṇāya (katthaci)

sim. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtam abbhaññāsim. tassa me evam jānato evam passato kāmāsavāpi cittam vimuccittha. bhavāsavāpi cittam vimuccittha. avijjāsavāpi cittam vimuccittha. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam ahosi. 'khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattāyā'ti abbhaññāsim. ayam kho me brāhmaṇa rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā tamo vihato, āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

- 27. siyā kho pana te brāhmaņa evamassa: ajjāpi nūna samaņo gotamo avītarāgo avītadoso avītamoho, tasmā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevatīti. na kho panetaṃ brāhmaņa evaṃ daṭṭhabbaṃ. dve kho ahaṃ brāhmaṇa atthavase sampassamāno araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni paṭisevāmi: attano ca diṭṭhadhammasukhavihāraṃ sampassamāno, pacchimañca janataṃ anukampamānoti.
- 28. anukampitarūpāyam¹²⁴ bhotā gotamena pacchimā janatā, yathā tam arahatā sammāsambuddhena. abhikkantam bho gotama. abhikkantam bho gotama. seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya cakkhumanto rūpāni dakkhintīti¹²⁵ evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bha-

bjt page 054 x 54

¹²⁴anukampitarūpā vatāyam (machasam, syā)

pts page 024 q 24

¹²⁵dakkhantīti machasam (syā)

vantaṃ¹²⁶ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāņupetam saraņam¹²⁷ gatanti.

Bhayabheravasuttam catuttham.

¹²⁶ bhagavantaṃ (machasaṃ) 127 saraṇagatanti (katthaci)

1.5 Ananganasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: āvuso bhikkhavoti¹²⁸. āvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosum. āyasmā sāriputto etadavoca:
- 2. cattāro'me āvuso puggalā santo saṃvijjamānā lokasmim. katame cattāro? idhāvuso ekacco puggalo sāṅgaṇo'va¹²⁹ samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇa'nti yathābhūtaṃ nappajānāti. idha panāvuso ekacco puggalo sāṅgaṇo'va samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇa'nti yathābhūtaṃ pajānāti.

idhāvuso ekacco puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇa'nti yathābhūtaṃ nappajānāti. idha panāvuso ekacco puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇa'nti yathābhūtaṃ pajānāti. tatrāvuso 'yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇa'nti yathābhūtaṃ nappajānāti, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ sāṅgaṇānaṃyeva sataṃ hīnapuriso akkhāyati. tatrāvuso yvāyaṃ puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattaṃ aṅgaṇa'nti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ sāṅgaṇānaṃyeva sataṃ seṭṭhapuriso akkhāyati. tatrāvuso yvāyaṃ puggalo anaṅgaṇova samāno'natthi me ajjhattaṃ aṅgaṇa'nti yathābhūtaṃ nappajānāti, ayaṃ imesaṃ dvinnaṃ puggalānaṃ anaṅgaṇānaṃyeva sataṃ hīnapuriso akkhāyati.

¹²⁸bhikkhaveti (machasam)

¹²⁹saṅgaṇova (syā)

bjt page 056 x 56

pts page 025 q 25

tatrāvuso yvāyam puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattam aṅgaṇa'nti yathābhūtam pajānāti, ayam imesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānamyeva satam seṭṭhapuriso akkhāyatīti.

- 3. evam vutte āyasmā mahāmoggallāno āyasmantam sāriputtam etadavoca: ko nu kho āvuso sāriputta hetu ko paccayo, yenimesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānamyeva satam eko hīnapuriso akkhāyati? eko seṭṭhapuriso akkhāyati? ko panāvuso sāriputta hetu ko paccayo, yenimesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānamyeva satam eko hīnapuriso akkhāyati? eko seṭṭhapuriso akkhāyatīti?
- 4. tatrāvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattam aṅgaṇa'nti yathābhūtam nappajānāti, tasse tam pāṭikaṅkham: na chandam janessati, na vāyamissati, na viriyam¹³0 ārabhissati tassaṅgaṇassa pahānāya. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. seyyathāpi āvuso kaṃsapāti¹³¹ ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā, tamenam sāmikā na ceva paribhuñjeyyum, na ca pariyodapeyyum, rajāpathe ca nam nikkhipeyyum, evam hi sā āvuso kaṃsapāti aparena samayena saṅkiliṭṭhatarā assa malaggahītāti¹³². evamāvusoti. evameva kho āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattam aṅgaṇa'nti yathābhūtam nappajānāti, tassetam pāṭikaṅkham: na chandam janessati, na vāyamissati, na viriyam ārabhissati

¹³⁰vīriyaṃ (machasaṃ)

¹³¹kaṃsapātī (pts)

¹³²malaggahitāti (syā)

tassaṅgaṇassa pahānāya. so sarāgo sadoso samoho sāṅgaṇo saṅkilitthacitto kālam karissati.

- 5. tatrāvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattam aṅgaṇa'nti yathābhūtam pajānāti, tassetam pāṭikaṅkham: chandam janessati, vāyamissati viriyam ārabhissati tassaṅgaṇassa pahānāya. so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālam karissati. seyyathāpi āvuso kaṃsapāti¹³³ ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā rajena ca malena ca pariyonaddhā, tamenam sāmikā paribhuñjeyyunceva pariyodapeyyunca, na ca nam¹³⁴ rajāpathe nikkhipeyyum evam hi sā āvuso kaṃsapāti aparena samayena parisuddhā¹³⁵ assa pariyodātāti. evamāvusoti. evameva kho āvuso yvāyam puggalo sāṅgaṇova samāno 'atthi me ajjhattam aṅgaṇa'nti yathābhūtam pajānāti, tassetam pāṭikaṅkham: chandam janessati, vāyamissati, viriyam ārabhissati tassaṅgaṇassa pahānāya. so arāgo adoso amoho anaṅgano asaṅkilitthacitto kālam karissati.
- **6.** tatrāvuso yvāyam puggalo ananganova samāno 'natthi me ajjhattam angana'nti yathābhūtam nappajānāti, tassetam pāṭikankham: subhanimittam manasi karissati. tassa subhanimittassa manasikārā rāgo cittam anuddhamsessati. so sarāgo sadoso samoho sāngano sankiliṭṭhacitto kālam karissati. seyyathāpi āvuso kamsapāti ābhatā āpanā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā, tamenam sāmikā na ceva paribhunjey-

bjt page 058 x 58

¹³³kaṃsapāti (pts)

¹³⁴neva nam (katthaci)

pts page 026 q 26

¹³⁵parisuddhatarā (machasaṃ, pts)

yum, na ca pariyodapeyyum, rajāpathe ca nam nikkhipeyyum, evam hi sā āvuso kamsapāti aparena samayena sankiliṭṭhā assa malaggahītāti. evamāvusoti. evameva kho āvuso yvāyam puggalo ananganova samāno 'natthi me ajjhattam angana'nti yathābhūtam nappajānāti, tassetam pāṭikankham: subhanimittam manasi karissati. tassa subhanimittassa manasikārā rāgo cittam anuddhamsessati. so sarāgo sadoso samoho sāṅgano saṅkiliṭṭhacitto kālam karissati.

7. tatrāvuso yvāyam puggalo ananganova samāno'natthi me ajjhattam angana'nti yathābhūtam pajānāti, tassetam pāṭikankham: subhanimittam na manasi karissati. tassa subhanimittassa amanasikārā rāgo cittam nānuddhamsessati. so arāgo adoso amoho anangano asankiliṭṭhacitto kālam karissati. seyyathāpi āvuso kamsapāti ābhatā āpanā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā, tamenam sāmikā paribhunjeyyunceva pariyodapeyyunca, na ca nam rajāpathe nikkhipeyyum, evam hi sā āvuso kamsapāti aparena samayena parisuddhatarā assa pariyodātāti. evamāvusoti.

evameva kho āvuso¹³⁷ ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ aññaṃ bhikkhuṃ satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya, na taṃ bhikkhuṃ satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya. "aññaṃ

¹³⁶ na manasikarā (syā)

bjt page 060 x 60

¹³⁷thānam kho panetam āvuso vijjati - yam idhekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: "aho vata mameva satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnam dhammam deseyya, na aññam bhikkhum satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnam dhammam deseyyā"ti

pts page 028 q 28

bhikkhum satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnam dhammam deseti. na mam satthā paṭipucchitvā paṭipucchitvā bhikkhūnam dhammam desetī"ti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametam aṅgaṇam. yvāyam puggalo anaṅgaṇova samāno 'natthi me ajjhattam aṅgaṇa'nti yathābhūtam pajānāti, tassetam pāṭikaṅkham: subhanimittam na manasi karissati, tassa subhanimittassa amanasikārā rāgo cittam nānuddhamsessati, so arāgo adoso amoho anaṅgaṇo asaṅkiliṭṭhacitto kālam karissati.

- 8. ayam kho āvuso moggallāna, hetu, ayam paccayo, yenimesam dvinnam puggalānam sāṅgaṇānamyeva satam eko hīnapuriso akkhāyati, eko seṭṭhapuriso akkhāyati. ayam panāvuso moggallāna hetu, ayam paccayo, yenimesam dvinnam puggalānam anaṅgaṇānamyeva satam eko hīnapuriso akkhāyati, eko seṭṭhapuriso akkhāyatīti.
- **9.** aṅgaṇaṃ aṅgaṇanti āvuso vuccati. kissa nu kho etaṃ āvuso adhivacanaṃ yadidaṃ aṅgaṇanti? pāpakānaṃ kho etaṃ āvuso akusalānaṃ icchāvacarānaṃ adhivacanaṃ yadidaṃ aṅgaṇanti.
- 10. thānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: āpattiñca vata¹³⁸ āpanno assaṃ, na ceva maṃ bhikkhū jāneyyuṃ: āpattiṃ āpannoti. thānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ taṃ bhikkhuṃ bhikkhū jāneyyuṃ: āpattiṃ āpannoti, 'jānanti maṃ¹³⁹ bhikkhū

¹³⁸vatāhaṃ (katthaci)

pts page 027 q 27

¹³⁹na ca mam (machasam, syā)

āpattim āpanno'ti, iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametam aṅgaṇam.

- 11. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: āpattiñca vata āpanno assaṃ, anuraho maṃ bhikkhū codeyyuṃ, no saṅghamajjheti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ taṃ bhikkhuṃ bhikkhū saṅghamajjhe codeyyuṃ, no anuraho, 'saṅghamajjhe maṃ bhikkhū codenti, no anuraho'ti. iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.
- 12. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: āpattiñca vata āpanno assaṃ, sappaṭipuggalo maṃ codeyya, no appaṭipuggaloti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ taṃ bhikkhuṃ appaṭipuggalo codeyya, no sappaṭipuggalo, 'appaṭipuggalo maṃ codeti, no sappaṭipuggalo'ti, iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.
- 14. thānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: "aho vata mameva bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya paviseyyuṃ, na aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya paviseyyu"nti. thānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya paviseyyuṃ, na taṃ bhikkhuṃ bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā purakkhatvā purakkhatvā purakkhatvā purakkhatvā gāmaṃ bhattāya

bjt page 062 x 62

pavisanti. na mam bhikkhū purakkhatvā purakkhatvā gāmam bhattāya pavisantī"ti. iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametam anganam.

15. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: " aho vata ahameva labheyyaṃ bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ. na añño bhikkhu labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍa"nti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ añño bhikkhu labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ, na so bhikkhu labheyya bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ. "añño bhikkhu labhati bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍaṃ. nāhaṃ labhāmi bhattagge aggāsanaṃ aggodakaṃ aggapiṇḍa"nti. iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametaṃ aṅganam.

16. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva bhattagge bhuttāvī anumodeyyaṃ. na añño bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodeyyā'ti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ añño bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodeyya, na so bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodeyya. 'añño bhikkhu bhattagge bhuttāvī anumodati. nāhaṃ bhattagge bhuttāvī anumodāmī'ti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

bjt page 064 x 64

- 17. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati -yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyyaṃ. na añno bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya'ti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ añno bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya, na so bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseyya. 'añno bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ deseti. nāhaṃ ārāmagatānaṃ bhikkhūnaṃ dhammaṃ desemī'ti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametaṃ aṅganam.
- 18. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ dhammaṃ deseyyaṃ na añño bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ dhammaṃ deseyyā'ti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati yaṃ añño bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ dhammaṃ deseyya, na so bhikkhu ārāmagatānaṃ " añño bhikkhu ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ dhammaṃ deseti. nāhaṃ ārāmagatānaṃ bhikkhunīnaṃ dhammaṃ desemī" ti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ

thānam kho panetam āvuso vijjati - yam idhekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva ārāmagatānam upāsakānam dhammam deseyyam na añño bhikkhu ārāmagatānam upāsakānam dhammam deseyyā'ti. thānam kho panetam āvuso vijjati - yam añño bhikkhu ārāmagatānam upāsakānam dhammam deseyya. na so bhikkhu ārāmagatā-

pts page 029 q 29

nam upāsakānam dhammam deseyya. " añño bhikkhu ārāmagatānam upāsakānam dhammam deseti nāham ārāmagatānam upāsakānam dhammam desemī" ti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametam aṅgaṇam.

thānam kho panetam āvuso vijjati - yam idhekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: ' aho vata ahameva ārāmagatānam upāsikānam dhammam deseyyam na añno bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam dhammam deseyya'ti. thānam kho panetam āvuso vijjati - yam añno bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam dhammam deseyya, na so bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam dhammam deseyya. 'añno bhikkhu ārāmagatānam upāsikānam dhammam deseti. nāham ārāmagatānam upāsikānam dhammam desemī'ti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo ubhayametam aṅgaṇam.

19. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata mameva bhikkhū sakkareyyuṃ garu kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyunti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na taṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ.'aññaṃ bhikkhuṃ bhikkhū sakkaronti garukaronti mānenti pūjentī. na maṃ bhikkhū sakkaronti garukaronti mānenti pūjentī'ti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo, ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

bjt page 066 x 66

20. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata mameva bhikkhuniyo sakkareyyuṃ garu kareyyuṃ¹⁴⁰ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na aññaṃ bhikkhuniṃ bhikkhunī sakkareyyuṃ garu kareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuʾnti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ aññaṃ bhikkhuniṃ bhikkhunī sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, na taṃ bhikkhuniṃ bhikkhunī sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ. 'aññaṃ bhikkhuniṃ bhikkhunī sakkaronti garu karonti mānenti pūjenti, na maṃ bhikkhunī sakkaronti garukaronti mānenti pūjentī'ti. iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo 'ubhayametam aṅganam.

thānam kho panetam āvuso vijjati -yam idhekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: 'aho vata mameva upāsakā sakkareyyum garu kareyyum māneyyum pūjeyyum, na aññam bhikkhum upāsakā sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyu'nti. thānam kho panetam āvuso vijjati - yam aññam bhikkhum upāsakā sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyum, na tam bhikkhum upāsakā sakkareyyum garu kareyyum māneyyum pūjeyyum. 'aññam bhikkhum upāsakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjentī, na mam upāsakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjentī'tī iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo, ubhayametam aṅgaṇam.

21. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ idhekaccassa bhikkhuno evaṃ icchā uppajjeyya: ' aho vata ahameva lābhī

¹⁴⁰garum kareyyum (machasam)

assam¹⁴¹ paṇītānaṃ cīvarānaṃ, na añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ cīvarānaʾnti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ cīvarānaṃ, na so bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ cīvarānaṃ. ' añño bhikkhu lābhī paṇītānaṃ cīvarānaṃ, nāhaṃ lābhī paṇītānaṃ cīvarānaʾnti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo, ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

22. thānam kho panetam āvuso vijjati - yam idhekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva lābhī assam panītānam pindapātānam, na añño bhikkhu lābhī assa panītānam pindapātāna'nti. thānam kho panetam āvuso vijjati - yam añño bhikkhu lābhī assa panītānam pindapātānam, na so bhikkhu lābhī assa panītānam pindapātānam.'añño bhikkhu lābhī panītānam pindapātānam nāham lābhī panītānam pindapātānam nāham lābhī panītānam pindapātānam nāham lābhī panītānam pindapātāna'nti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo, ubhaya metam aṅgaṇam.

thānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati - yaṃ idhekaccassa bhik-khuno evaṃ icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva lābhī assaṃ paṇītānaṃ senāsanānaṃ ,na añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ snosana'nti. ṭhānaṃ kho panetaṃ āvuso vijjati -yaṃ añño bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ senāsanānaṃ, na so bhikkhu lābhī assa paṇītānaṃ senāsanānaṃ. 'añño bhikkhu lābhī paṇītānaṃ senāsanānaṃ, nāhaṃ lābhī paṇītānaṃ senāsana'nti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo, ubhayametaṃ aṅgaṇaṃ.

¹⁴¹lābhī assa (katthaci)

pts page 030 q 30

bjt page 068 x 68

thānam kho panetam āvuso vijjati - yam idhekaccassa bhikkhuno evam icchā uppajjeyya: 'aho vata ahameva lābhī assam panītānam gilānapaccaya bhesajjaparikkhārānam, na añño bhikkhu lābhī assa panītānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārāna'nti. thānam kho panetam āvuso vijjati yam añño bhikkhu lābhī assa panītānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam, na so bhikkhu lābhī assa panītānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam. 'añño bhikkhu lābhī assa panītānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārānam, nāham lābhī assam panītānam gilānapaccayabhesajjaparikkhārāna'nti iti so kupito hoti appatīto. yo ceva kho āvuso kopo yo ca appaccayo, ubhayametam anganam.

- **23.** imesaṃ kho etaṃ āvuso pāpakānaṃ akusalānaṃ icchāvacarānaṃ adhivacanaṃ yadidaṃ aṅgaṇanti.
- 24. yassa kassaci āvuso bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti āraññako pantasenāsano, piṇḍapātiko sapadānacārī, paṃsukūliko lūkhacīvaradharo, atha kho naṃ sabrahmacārī neva sakkaronti, na garukaronti, na mānenti, na pūjenti. taṃ kissa hetu? te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyanti ca. seyyathāpi āvuso kaṃsapāti ābhatā āpaṇā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā, tamenaṃ sāmikā ahikuṇapaṃ vā kukkurakuṇapaṃ vā manussakuṇapaṃ vā racayitvā aññissā kaṃsapātiyā paṭikujjitvā antarāpaṇaṃ paṭipajjeyyuṃ, tamenaṃ jano disvā evaṃ vadeyya: ambho

pts page 031 q 31

kimevidam harīvati¹⁴² jaññajaññam¹⁴³ viyāti. tamenam uṭṭhahitvā avāpuritvā olokeyya. tassa sahadassanena amanāpatā ca santhaheyya. patikkūlatā¹⁴⁴ ca santhaheyya. jigucchatā¹⁴⁵ ca santhaheyya. jighacchitānampi na bhottukamyatā assa, pageva suhitānam. evameva kho āvuso yassa kassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti āraññako pantasenāsano, pindapātiko sapadānacārī¹⁴⁶, pamsukūliko lūkhacīvaradharo, atha kho nam sabrahmacārī neva¹⁴⁷ sakkaronti, na garukaronti, na mānenti, na pūjenti. tam kissa hetu? te hi tassa āvasmato pāpakā akusalā icchāvacarā appahīnā dissanti ceva sūyantī ca.

yassa kassaci āvuso bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti gāmantavihārī nemantaniko gahapaticīvaradharo, atha kho nam sabrahmacārī sakkaronti. garukaronti. mānenti. pūjenti. tam kissa hetu? tehi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti ca. seyyathāpi āvuso kamsapāti ābhatā āpanā vā kammārakulā vā parisuddhā pariyodātā, tamenam sāmikā sālīnam odanam vicitakālakam¹⁴⁸ anekasūpam anekabyañjanam racayitvā aññissā kamsapātiyā patikujjitvā antarāpanam patipajjeyyum, tamenam jano disvā evam va-

¹⁴²hariyyati (syā)

¹⁴³jaññamjaññam (syā)

¹⁴⁴pāṭikulyatā (syā, machasam) paṭikulyatā (pts)

¹⁴⁵jegucchitā (pts)

¹⁴⁶sāpadānacārī (katthaci)

¹⁴⁷na ceva (machasam)

bjt page 070 x 70

¹⁴⁸vicinitakālakā (katthaci)

deyya: ambho kimevidam harīyati jaññajaññam viyāti. tamenam uṭṭhahitvā avāpuritvā olokeyya. tassa sahadassanena manāpatā ca saṇṭhaheyya. appakkuṭilatā¹⁴⁹ ca saṇṭhaheyya. ajegucchatā¹⁵⁰ ca saṇṭhaheyya. suhitānampi bhottukamyatā assa, pageva jighacchitānam. evameva kho āvuso yassa kassaci bhikkhuno ime pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti ca, kiñcāpi so hoti gāmantavihārī nemantaniko gahapaticīvaradharo, atha kho nam sabrahmacārī sakkaronti. garukaronti. mānenti. pūjenti. taṃ kissa hetu? te hi tassa āyasmato pāpakā akusalā icchāvacarā pahīnā dissanti ceva sūyanti cāti.

26. evaṃ vutte āyasmā mahāmoggallāno āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: " upamā maṃ āvuso sāriputta paṭibhātī"ti. "paṭibhātu taṃ āvuso moggallānā"ti.

ekamidāham āvuso samayam rājagahe viharāmi giribbaje. atha khvāham āvuso pubbanhasamayam¹⁵¹ nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagaham piņdāya pāvisim. tena kho pana samayena sāmītiyānakāraputto¹⁵² rathassa nemim tacchati¹⁵³. tamenam paņduputto ājīvako¹⁵⁴ purāņayānakāraputto paccupaṭṭhito hoti. atha kho āvuso paṇduputtassa ājīvakassa purāṇayānakāraputtassa evam cetaso parivitakko udapādi: aho vatāyam sāmītiyānakāraputto imissā nemiyā imañca vaṅkam imañca jimham imañca dosam taccheyya, evāyam nemi

¹⁴⁹appāṭikulyatā (machasaṃ)

¹⁵⁰ajegucchitā (pts)

¹⁵¹pubbanhasamayam (machasam, syā)

¹⁵²samītiyānakāraputto (machasam, syā)

¹⁵³taccheti (syā)

¹⁵⁴ājīvako (machasam, syā)

apagatavankā apagatajimhā apagatadosā suddhāssa¹⁵⁵ sāre patiṭṭhitāti. yathā yathā kho āvuso paṇḍuputtassa ājīvakassa purāṇayānakāraputtassa cetaso parivitakkitaṃ¹⁵⁶ hoti, tathā tathā sāmītiyānakāraputto tassā nemiyā tanca vankaṃ tanca jimhaṃ tanca dosaṃ tacchati.

atha kho āvuso paṇḍuputto ājīvako purāṇayānakāraputto attamano attamanavācaṃ nicchāresi: 'hadayā hadayaṃ maññe aññāya tacchatī'ti. evameva kho āvuso ye te puggalā assaddhā jīvikatthā na saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, saṭhā māyāvino keṭubhino¹⁵⁷, uddhatā unnaļā capalā mukharā vikiṇṇavācā indriyesu aguttadvārā bhojane amattañnuno jāgariyaṃ ananuyuttā sāmañne anapekkhavanto¹⁵⁸ sikkhāya na tibbagāravā bāhulikā sāthalikā okkamane pubbaṅgamā paviveke nikkhittadhurā kusītā hīnaviriyā muṭṭhassatī asampajānā asamāhitā vibbhantacittā duppaññā elamūgā, tesaṃ āyasmā sāriputto iminā dhammapariyāyena hadayaṃ maññe aññāya tacchati.

27. ye pana te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā asaṭhā amāyāvino akeṭubhino anuddhatā anunnaļā acapalā amukharā avikimavācā indriyesu guttadvārā bhojane mattaññuno jāgariyam anuyuttā sāmañne apekkhavanto sikkhāya tibbagāravā na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbangamā āraddhaviriyā pahitattā

¹⁵⁵suddhā assa (machasaṃ, syā)

pts page 032 q 32

¹⁵⁶parivitakko (machasaṃ, syā)

bjt page 072 x 72

¹⁵⁷ketubhino machasamฺ

¹⁵⁸ punapekhavanto pts

upaṭṭhitasatī sampajānā samāhitā ekaggacittā paññāvanto anelamūgā, te āyasmato sāriputtassa imam dhammapariyāyam sutvā pivanti maññe ghasanti maññe vacasā manasā ca sādhu vata bho sabrahmacārī akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetīti.

28. seyyathāpi āvuso itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko sīsaṃ nahāto uppalamālaṃ vā vassikamālaṃ vā atimuttakamālaṃ vā labhitvā ubhohi hatthehi paṭiggahetvā uttamaṅge sirasmiṃ patiṭṭhāpeyya.

evameva kho āvuso ye te kulaputtā saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, asaṭhā amāyāvino akeṭubhino anuddhatā anunnaļā acapalā amukharā avikiṇṇavācā indriyesu guttadvārā bhojane mattañnuno jāgariyam anuyuttā sāmañne apekkhavanto sikkhāya tibbagāravā na bāhulikā na sāthalikā okkamane nikkhittadhurā paviveke pubbangamā āraddhaviriyā pahitattā upaṭṭhitasatī sampajānā samāhitā ekaggacittā paññāvanto anelamūgā, te āyasmato sāriputtassa imam dhammapariyāyam sutvā pivanti mañne ghasanti mañne vacasā ceva manasā ca. sādhu vata bho sabrahmacārī akusalā vuṭṭhāpetvā kusale patiṭṭhāpetīti.

iti ha te ubho mahānāgā aññamaññassa subhāsitam samanumodimsūti.

bjt page 074 x 74

Ananganasuttam pancamam

pts page 033 q 33

1.6 Ākaṅkheyyasuttaṃ

1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:

sampannasīlā bhikkhave viharatha sampannapātimokkhā. pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasampannā. aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhatha sikkhāpadesu.

- **2.** ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu 'sabrahmacārīnaṃ piyo cassaṃ manāpo garu bhāvanīyo cā'ti sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ.
- **3.** ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "lābhī assam cīvarapiņ-dapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārāna"nti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam ceto samathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.
- 4. ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "yesāham cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāram paribhuñjāmi, tesam te kārā mahapphalā assu mahānisamsā"ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suñnāgārānam

bjt page 076 x 76

- **5.** ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu "ye me ñātisālohitā petā kālakatā pasannacittā anussaranti, tesaṃ taṃ mahapphalaṃ assa mahānisaṃsanti, " 1. sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ.
- 6. ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "aratiratisaho assam, na ca mam arati saheyya, uppannam aratim abhibhuyya abhibhuyya vihareyya"nti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.
- 7. ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "bhayabheravasaho assam, na ca mam bhayabheravam saheyya, uppannam bhayabheravam abhibhuyya abhibhuyya vihareyya"nti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.
- **8.** ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu " catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ¹⁵⁹ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ nikāmalābhī assaṃ akicchalābhī akasiralābhī"ti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ.
- 9. ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu " ye te santā vimokkhā 160 atikkamma rūpe āruppā, te kāyena phassitvā 161 viha-

¹⁵⁹abhicetasikānam (katthaci)

¹⁶⁰ vimokhā (pts)

¹⁶¹phusitvā (machasaṃ, syā)

reyya"nti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.

- **10.** ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "tinnam samyojanānam parikkhayā sotāpanno assam avinipātadhammo niyato sambodhiparāyano"ti sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.
- 11. ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī assaṃ, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ kareyya"nti sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ.
- 12. ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko assam, tattha parinibbāyī anāvatti dhammo tasmā lokā"ti sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.
- 13. ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu " anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhaveyyaṃ, ekopi hutvā bahudhā assaṃ, bahudhāpi hutvā eko assaṃ, āvībhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuḍḍaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamāno gaccheyyaṃ seyyathāpi

bjt page 078 x 78

pts page 034 q 34

ākāse, paṭhaviyāpi ummujjanimujjam¹⁶² kareyyam seyyathāpi udake, udakepi abhijjamāne¹⁶³ gaccheyyam seyyathāpi paṭhaviyam, ākāsepi pallankena kameyyam seyyathāpi pakkhī sakuņo, imepi candimasuriye evam mahiddhike mahānubhāve pāṇinā parimaseyyam¹⁶⁴ parimajjeyyam, yāva brahmalokāpi kāyena vasam vatteyya"nti sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.

- **14.** ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu: 'dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusakāya¹⁶⁵ ubho sadde suṇeyyaṃ: dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike cā"ti sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ ceto samathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ.
- 15. ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu " parasattānaṃ parapuggalānaṃ cetasā ceto paricca pajāneyyaṃ: sarāgaṃ vā cittaṃ sarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītarāgaṃ vā cittaṃ vītarāgaṃ cittanti pajāneyyaṃ, sadosaṃ vā cittaṃ sadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītadosaṃ vā cittaṃ vītadosaṃ cittanti pajāneyyaṃ, samohaṃ vā cittaṃ samohaṃ cittanti pajāneyyaṃ, vītamohaṃ vā cittaṃ vītamohaṃ cittanti pajāneyyaṃ,

sankhittam vā cittam sankhittam cittanti pajāneyyam, vikkhit-

¹⁶²ummujjanimmujjam (syā)

¹⁶³abhijjamāno (machasaṃ)

¹⁶⁴parāmaseyyam (machasam, syā)

¹⁶⁵ attikkantamānusikāya (machasam, syā, pts)

bjt page 080 x 80

tam vā cittam vikkhittam cittanti pajāneyyam, mahaggatam vā cittam mahaggatam cittanti pajāneyyam, amahaggatam vā cittam amahaggatam cittanti pajāneyyam, sauttaram vā cittam sauttaram cittanti pajāneyyam, anuttaram vā cittam anuttaram cittanti pajāneyyam, samāhitam vā cittam samāhitam cittanti pajāneyyam, asamāhitam vā cittam asamāhitam cittanti pajāneyyam, vimuttam vā cittam vimuttam cittanti pajāneyyam, avimuttam vā cittam avimuttam cittanti pajāneyyam, avimuttam vā cittam avimuttam cittanti pajāneyyam, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.

16. ākaṅkheyya ce bhikkhave bhikkhu "anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyyaṃ, seyyathīdaṃ: ekampi jātiṃ dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattālīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe 'amutrāsiṃ evannāmo evaṃ gotto evaṃ vaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra upapādiṃ¹⁶⁶. tatrāpāsiṃ evannāmo evaṃ gotto evaṃ vaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhuppanno'ti iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussareyya'nti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ.

pts page 035 q 35

¹⁶⁶ udapādim (machasam, syā, pts)

- ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu: " dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam - cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate, yathākammūpage satte pajāneyyam: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā arivānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā arivānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapannāti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam - cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne, sugate duggate, yathākammūpage satte pajāneyya"nti sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānam.
- 18. ākankheyya ce bhikkhave bhikkhu "āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim pañnāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiñnā¹⁶⁷ sacchikatvā upasampajja vihareyya"nti, sīlesvevassa paripūrakārī ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno vipassanāya samannāgato brūhetā suñnāgārānam
- **19.** "sampannasīlā bhikkhave viharatha sampannapātimokkhā. pātimokkhasaṃvarasaṃvutā viharatha ācāragocarasam-

bjt page 082 x 82

¹⁶⁷abhiññāya (pts)

pts page 036 q 36

pannā aņumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhatha sikkhāpadesū"ti iti yantaṃ vuttaṃ idametaṃ paṭicca vuttanti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Ākankheyyasuttam chaṭṭham.

1.7 Vatthūpamasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. seyyathāpi bhikkhave vattham sankiliṭṭham malaggahitam, tamenam rajako yasmim yasmim rangajāte upasamhareyya yadi nīlakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjeṭṭhakāya¹⁶⁸, durattavaṇṇamevassa. aparisuddhavaṇṇamevassa. tam kissa hetu?aparisuddhattā bhikkhave vatthassa. evameva kho bhikkhave citte sankiliṭṭhe duggati pāṭikankhā.
- 3. seyyathāpi bhikkhave vattham parisuddham pariyodātam, tamenam rajako yasmim yasmim rangajāte upasamhareyya yadi nīlakāya yadi pītakāya yadi lohitakāya yadi mañjeṭṭhakāya, surattavannamevassa. parisuddhavannamevassa. tam kissa hetu? parisuddhattā bhikkhave vatthassa. evameva kho bhikkhave citte asankiliṭṭhe sugati pāṭikankhā.
- 4. katame ca bhikkhave cittassa upakkilesā: abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso. byāpādo cittassa upakkileso. kodho cittassa upakkileso. upanāho cittassa upakkileso. makkho cittassa upakkileso. paļāso cittassa upakkileso. issā cittassa upakkileso. macchariyam cittassa upakkileso. māyā cittassa upakkileso. sātheyyam cittassa upakkileso. thambho cittassa

¹⁶⁸mañjaṭṭhakāya machasaṃ bjt page 084 x 84

upakkileso. sārambho cittassa upakkileso. māno cittassa upakkileso. atimāno cittassa upakkileso. mado cittassa upakkileso. pamādo cittassa upakkileso.

sa kho so bhikkhave bhikkhu abhijjhāvisamalobho cit-5. tassa upakkilesoti iti viditvā abhijihāvisamalobham cittassa upakkilesam pajahati, byāpādo cittassa upakkilesoti iti viditvā byāpādam cittassa upakkilesam pajahati. kodho cittassa upakkilesoti iti viditvā kodham cittassa upakkilesam pajahati. upanāho cittassa upakkilesoti iti viditvā upanāham cittassa upakkilesam pajahati, makkho cittassa upakkilesoti iti viditvā makkham cittassa upakkilesam pajahati. palāso cittassa upakkilesoti iti vidityā palāsam cittassa upakkilesam pajahati. issā cittassa upakkilesoti iti viditvā issam cittassa upakkilesam pajahati. macchariyam cittassa upakkilesoti iti viditvā macchariyam cittassa upakkilesam pajahati. māyā cittassa upakkilesoti iti viditvā māyam cittassa upakkilesam pajahati. sāṭheyyam cittassa upakkilesoti iti viditvā sāṭheyyam cittassa upakkilesam pajahati. thambho cittassa upakkilesoti iti viditvā thambham cittassa upakkilesam pajahati. sārambho cittassa upakkilesoti iti viditvā sārambham cittassa upakkilesam pajahati. māno cittassa upakkilesoti iti viditvā mānam cittassa upakkilesam pajahati. atimāno cittassa upakkilesoti iti viditvā atimānam cittassa upakkilesam pajahati. mado cittassa upakkilesoti iti viditvā madam cittassa upakkilesam pajahati. pamādo cittassa upakkilesoti iti viditvā pamādam cittassa upakkilesam pajahati.

bjt page 086 x 86

pts page 037 q 37

- yato ca kho bhikkhave bhikkhuno abhijjhāvisamalobho cittassa upakkilesoti iti viditvā abhijjhāvisamalobho cittassa upakkileso pahīno hoti, byāpādo cittassa upakkilesoti iti viditvā byāpādo cittassa upakkileso pahīno hoti, kodho cittassa upakkilesoti iti viditvā kodho cittassa upakkileso pahīno hoti, upanāho cittassa upakkilesoti iti viditvā upanāho cittassa upakkileso pahīno hoti, makkho cittassa upakkilesoti iti viditvā makkho cittassa upakkileso pahīno hoti, palāso cittassa upakkilesoti iti viditvā palāso cittassa upakkileso pahīno hoti, issā cittassa upakkilesoti iti vidityā issā cittassa upakkileso pahīno hoti, macchariyam cittassa upakkilesoti iti viditvā macchariyam cittassa upakkileso pahīno hoti, māyā cittassa upakkilesoti iti viditvā māyā cittassa upakkileso pahīno hoti, sātheyyam cittassa upakkilesoti iti viditvā sātheyyam cittassa upakkileso pahīno hoti, thambho cittassa upakkilesoti iti viditvā thambho cittassa upakkileso pahīno hoti, sārambho cittassa upakkilesoti iti viditvā sārambho cittassa upakkileso pahīno hoti, māno cittassa upakkilesoti iti viditvā māno cittassa upakkileso pahīno hoti, atimāno cittassa upakkilesoti iti viditvā atimāno cittassa upakkileso pahīno hoti, mado cittassa upakkilesoti iti viditvā mado cittassa upakkileso pahīno hoti, pamādo cittassa upakkilesoti iti viditvā pamādo cittassa upakkileso pahīno hoti.
- 7. so buddhe aveccappasādena samannāgato hoti: itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānaṃ buddho bhagavāti. dhamme aveccappasādena samannāgato hoti: svākkhāto bhagavatā dhammo sandiṭṭhiko akāliko ehipassiko opanayiko paccattaṃ veditabbo viññūhīti.

saṅghe aveccappasādena samannāgato hoti: supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ujupaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, ñāyapaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, sāmīcipaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho, yadidaṃ cattāri purisayugāni aṭṭha purisapuggalā, esa bhagavato sāvakasaṅgho āhuneyyo pāhuṇeyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassāti.

yatopi¹⁶⁹ kho panassa cattam hoti vantam muttam pahīnam patinissattham. so buddhe aveccappasādena samannāgatomahīti labhati atthavedam. labhati dhammavedam. labhati dhammūpasamhitam pāmujjam, pamuditassa pīti jāyati, pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti. sukhino cittam samādhiyati. dhamme aveccappasādena samannāgatomhīti labhati atthavedam. labhati dhammavedam. labhati dhammupasamhitam pāmujjam. pamuditassa pīti jāyati. pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti. sukhino cittam samādhiyati. saṅghe aveccappasādena samannāgatomhīti labhati atthavedam. labhati dhammavedam. labhati dhammūpasamhitam pāmujjam. pamuditassa pīti jāyati. pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti. sukhino cittam samādhiyati. 'yatopi kho pana me cattam vantam pahīnam paṭinissaṭṭha'nti labhati atthavedam. labhati dhammavedam. labhati dhammūpasamhitam pāmujjam. pamuditassa pīti, jāyati. pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti. sukhino cittam

bjt page 088 x 88

yathodhi (sīmu - aṭṭhakathāyaṃ 'yathodhi'iti pāṭhantaravasena niddiṭṭhaṃ)

pts page 038 q 38

samādhiyati.

- 9. sa kho so bhikkhave bhikkhu evam sīlo evam dhammo evam pañño sālīnañcepi piṇḍapātam bhuñjati vicitakāļakam anekasūpam anekabyañjanam, nevassa nam hoti antarāyāya. seyyathāpi bhikkhave vattham saṅkiliṭṭham malaggahitam accham udakam āgamma parisuddham hoti pariyodātam, ukkāmukham vā panāgamma jātarūpam parisuddham hoti pariyodātam, evameva kho bhikkhave bhikkhu evam sīlo evam dhammo evam pañño sālīnañcepi piṇḍapātam bhuñjati vicitakāļakam anekasūpam anekabyañjanam, nevassa nam hoti antarāyāya.
- so mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam. tathā tatiyam. tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjena pharitvā viharati. karunāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutivam, tathā tatiyam. tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam karunāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjena pharitvā viharati. muditāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam. tathā tatiyam. tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjena pharitvā viharati. upekkhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam. tathā tatiyam. tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekkhāsahagatena cetasā

vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjena pharitvā viharati.

- 11. 'so atthi idam, atthi hīnam, atthi paṇītam, atthi imassa saññāgatassa uttarim nissaraṇa'nti pajānāti. tassa evam jānato evam passato kāmāsavāpi cittam vimuccati. bhavāsavāpi cittam vimuccati. avijjāsavāpi cittam vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti. khīṇā jāti. vusitam brahmacariyam. katam karaṇīyam, nāparam itthattāyāti pajānāti. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sināto antarena sinānenāti.
- **12.** tena kho pana samayena sundarikabhāradvājo brāhmaņo bhagavato avidūre nisinno hoti. atha kho sundarikabhāradvājo brāhmaņo bhagavantaṃ etadavoca: gacchati pana bhavaṃ gotamo bāhukaṃ nadiṃ sināyitunti?
- 13. kiṃ brāhmaṇa bāhukāya nadiyā? kiṃ bāhukā nadī karissatīti? lobyasammatā hi bho gotama bāhukā nadī bahujanassa. puññasammatā hi bho gotama bāhukā nadī bahujanassa. bāhukāya ca pana nadiyā bahujano pāpakaṃ kataṃ kammaṃ pavāhetīti.

atha kho bhagavā sundarīkabhāradvājam brāhmaṇam gāthāhi ajjhabhāsi:

bāhukam adhikakkañca gayam sundarikāmapī, sarassatim payāgañca atho bāhumatim nadim.

pts page 039 q 39 $\,$

bjt page 090 x 90

niccampi bālo pakkhanno kaṇhakammo na sujjhati, kiṃ sundarikā karissati kiṃ payāgo kiṃ bāhukā nadī, veriṃ katakibbisaṃ naraṃ na hi naṃ sodhaye pāpakamminaṃ.

suddhassa ve sadā phaggu suddhassuposatho sadā, suddhassa sucikammassa sadā sampajjate vatam, idhe va sināhi brāhmaṇa sabbabhūtesu karohi khematam.

sace musā na bhaṇasi sace pāṇaṃ na hiṃsasi, sace adinnaṃ nādiyasi saddahāno amaccharī, kiṃ kāhasi gayaṃ gantvā udapānopi te gayāti.

- 14. evam vutte sundarikabhāradvājo brāhmaņo bhagavantam etadavoca: abhikkantam bho gotama. abhikkantam bho gotama. seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhintīti, evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhavantam gotamam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. labheyyāham bhoto gotamassa santike pabbajjam labheyyam upasampadanti.
- 15. alattha kho sundarikabhāradvājo brāhmaņo bhagavato santike pabbajjam. alattha upasampadam acirūpasampanno kho panāyasmā bhāradvājo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto na cirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyam pabbajanti, tadanuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchi-

bjt page 092 x 92

pts page 040 q 40

katvā upasampajja vihāsi. khīṇā jāti. vusitam brahmacariyam. katam karaṇīyam, nāparam itthattāyāti abbhaññāsi. aññataro kho panāyasmā bhāradvājo arahatam ahosīti.

Vatthūpamasuttam sattamam.

1.8 Sallekhasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho āyasmā mahācundo sāyanhasamayam paṭisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho āyasmā mahācundo bhagavantam etadavoca:
- 2. yā imā bhante anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti attavādapaṭisaṃyuttā vā lokavādapaṭisaṃyuttā vā, ādimeva nu kho bhante bhikkhuno manasi karoto evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ pahānaṃ hoti? evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ paṭinissaggo hotīti?

yā imā cunda anekavihitā diṭṭhiyo loke uppajjanti attavādapaṭisaṃyuttā vā lokavādapaṭisaṃyuttā vā, yattha cetā diṭṭhiyo uppajjanti, yattha cetā anusenti, yattha cetā samudācaranti, taṃ netaṃ mama, neso'hamasmi, na me'so attāti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya passato evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ pahānaṃ hoti. evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ paṭinissaggo hoti.

3. ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati - yaṃ idhekacco bhik-khu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyya. tassa evamassa: sallekhena viharāmīti, na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.

bjt page 094 x 94

- 4. ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati yaṃ idhekacco bhik-khu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pīti-sukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyya. tassa evamassa: sallekhena viharāmīti. na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.
- 5. ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati yaṃ idhekacco bhik-khu pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihareyya, sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeyya, yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti upekkhako satimā sukhavihārīti, tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihareyya, tassa evamassa: sallekhena viharāmīti. na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.
- 6. ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajjavihareyya, tassa evamassa: sallekhena viharāmīti. na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. diṭṭhadhammasukhavihārā ete ariyassa vinaye vuccanti.
- 7. ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja vihareyya. tassa evamassa:

pts page 041 q 41

bjt page 096 x 96

sallekhena viharāmīti. na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

- **8.** ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati yaṃ idhekacco bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viñ-ñāṇanti viñnāṇañcāyatanaṃ upasampajja vihareyya. tassa evamassa: sallekhena viharāmīti. na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.
- **9.** ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati yaṃ idhekacco bhik-khu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja vihareyya tassa evamassa: sallekhena viharāmīti. na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.
- 10. ṭhānaṃ kho panetaṃ cunda vijjati yaṃ idhekacco bhik-khu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānā-saññāyatanaṃ upasampajja vihareyya. tassa evamassa: salle-khena viharāmīti na kho panete cunda ariyassa vinaye sallekhā vuccanti. santā ete vihārā ariyassa vinaye vuccanti.

1.8.1 sallekhapariyāyo:

1. idha kho pana vo cunda sallekho karaṇīyo: pare vihiṃsakā bhavissanti. mayamettha avihiṃsakā bhavissāmāti sallekho karanīyo.

pts page 042 q 42

- **2.** pare pāṇātipātī bhavissanti, mayamettha pāṇātipātā paṭi-viratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **3.** pare adinnādāyī bhavissanti, mayamettha adinnādānā paṭiviratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **4.** pare abrahmacārī bhavissanti, mayamettha brahmacārī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **5.** pare musāvādī bhavissanti, mayamettha musāvādā paṭiviratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **6.** pare pisuņavācā bhavissanti: mayamettha pisuņā vācā paṭiviratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- 7. pare pharusāvācā 170 bhavissanti, mayamettha pharusāvācā 171 paṭiviratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **8.** pare samphappalāpī¹⁷² bhavissanti, mayamettha samphappalāpā paṭiviratā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **9.** pare abhijjhālu bhavissanti, mayamettha anabhijjhālū bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.

¹⁷⁰pharusavācā (machasam)

bjt page 098 x 98

¹⁷¹pharusāya vācāya (machasaṃ, syā)

¹⁷²samaphappalāpā (katthaci)

- **10.** pare byāpannacittā bhavissanti, mayamettha abyāpannacittā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **11.** pare micchādiṭṭhī¹⁷³ bhavissanti, mayamettha sammādiṭṭhi¹⁷⁴ bhavissāmāti sallekho karaṇīyo
- **12.** pare micchāsaṅkappā bhavissanti, mayamettha sammāsaṅkappā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **13.** pare micchāvācā bhavissanti, mayamettha sammāvācā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **14.** pare micchākammantā bhavissanti, mayamettha sammākammantā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **15.** pare micchāājīvā bhavissanti, mayamettha sammāājīvā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **16.** pare micchāvāyāmā bhavissanti, mayamettha sammāvāyāmā bhavissāmāti sallekho karaņīyo.
- **17.** pare micchāsatī bhavissanti, mayamettha sammāsatī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **18.** pare micchāsamādhī bhavissanti, mayamettha sammāsamādhī bhavissāmāti sallekho karanīyo.

¹⁷³micchādiṭṭhikā (syā)

¹⁷⁴sammādiṭaṭhikā (syā)

- **19.** pare micchāñāṇī bhavissanti, mayamettha sammāñāṇī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **20.** pare micchāvimuttī bhavissanti, mayamettha sammāvimuttī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **21.** pare thīnamiddhapariyuṭṭhitā bhavissanti, mayamettha vigatathīnamiddhā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **22.** pare uddhatā bhavissanti, mayamettha anuddhatā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **23.** pare vecikicchī¹⁷⁵ bhavissanti, mayamettha tiṇṇavicikicchā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **24.** pare kodhanā bhavissanti, mayamettha akkodhanā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **25.** pare upanāhī bhavissanti, mayamettha anupanāhī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **26.** pare makkhī bhavissanti, mayamettha amakkhī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **27.** pare paļāsī bhavissanti, mayamettha apaļāsī bhavissāmāti sallekho karaņīyo.

¹⁷⁵vicikicchī (machasaṃ) bjt page 100 x 100 pts page 043 q 43

- **28.** pare issukī bhavissanti, mayamettha anissukī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **29.** pare maccharī bhavissanti , mayamettha amaccharī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **30.** pare saṭhā bhavissanti, mayamettha asaṭhā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **31.** pare māyāvī bhavissanti, mayamettha amāyāvī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **32.** pare thaddhā bhavissanti, mayamettha atthaddhā¹⁷⁶ bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **33.** pare atimānī bhavissanti, mayamettha anatimānī bhavissāmāti sallekho karanīyo.
- **34.** pare dubbacā bhavissanti, mayamettha subbacā¹⁷⁷ bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **35.** pare pāpamittā bhavissanti, mayamettha kalyāṇamittā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **36.** pare pamattā bhavissanti, mayamettha appamattā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.

¹⁷⁶athaddhā (syā)

¹⁷⁷suvacā (machasam)

- **37.** pare assaddhā 178 bhavissanti, mayamettha saddhā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **38.** pare ahirikā bhavissanti, mayamettha hirimanā bhavissāmāti sallekho karanīyo.
- **39.** pare anottāpī 179 bhavissanti, mayamettha ottāpī 180 bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **40.** pare appassutā¹⁸¹ bhavissanti, mayamettha bahussutā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **41.** pare kusītā bhavissanti, mayamettha āraddhaviriyā bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **42.** pare muṭṭhassatī bhavissanti, mayamettha upaṭṭhitasatī¹⁸² bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.
- **43.** pare duppaññā bhavissanti, mayamettha paññāsampannā bhavissāmāti sallekho karanīyo.

¹⁷⁹anottappī (syā)

¹⁷⁸asaddhā (syā)

¹⁸⁰ottappī (syā)

¹⁸¹appasutā (syā)

bjt page 102 x 102

¹⁸²upaṭṭhitassatī (machasaṃ)

44. pare sandiṭṭhiparāmāsī¹⁸³ ādhānagāhī¹⁸⁴ duppaṭinissaggī bhavissanti, mayamettha asandiṭṭhiparāmāsī¹⁸⁵ anādhānagāhī¹⁸⁶ suppaṭinissaggī bhavissāmāti sallekho karaṇīyo.

1.8.2 cittuppādapariyāyo:

- 1. cittuppādampi kho aham cunda kusalesu dhammesu bahukāram 187 vadāmi. ko pana vādo kāyena vācāya 188 anuvidhīyanāsu 189 ..
- **2.** tasmātiha cunda pare vihimsakā bhavissanti, mayametha avihimsakā bhavissāmāti. cittam uppādetabbam. pare pāṇātipātī bhavissanti, mayametha pāṇātipātā paṭiviratā bhavissāmāti cittam uppādetabbam
- **3.** pare adinnādāyī bhavissanti, mayamettha adinnādānā paṭiviratā bhavissāmāti cittam uppādetabbam
- **4.** pare abrahmacārī bhavissanti, mayamettha brahmacārī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ
- **5.** pare musāvādī bhavissanti, mayamettha musāvādā paṭiviratā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ

¹⁸³sanditthiparāmāsi (syā, pts)

¹⁸⁴ādhānagāhī (syā, pts); ādhānaggāhī (machasam)

¹⁸⁵asandiṭṭhiparāmāsi (syā, pts)

¹⁸⁶anādhānagāhī (syā)

¹⁸⁷bahūpakāraṃ (katthaci)

¹⁸⁸vācā (katthaci)

¹⁸⁹anuvidhīyamānāsu (katthaci); anuvidhiyanāsu (syā)

- **6.** pare pisuņāvācā bhavissanti: mayamettha pisuņāvācā pativiratā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ
- **7.** pare pharusāvācā bhavissanti, mayamettha pharusāvācā paṭiviratā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ
- **8.** pare samphappalāpī bhavissanti, mayamettha samphappalāpā paṭiviratā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ
- **9.** pare abhijjhālū bhavissanti, mayamettha anabhijjhālū bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ
- **10.** pare byāpannacittā bhavissanti, mayamettha abyāpannacittā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **11.** pare micchādiṭṭhī bhavissanti, mayamettha sammādiṭṭhi bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ
- **12.** pare micchāsankappā bhavissanti, mayamettha sammāsankappā bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **13.** pare micchāvācā bhavissanti, mayamettha sammāvācā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **14.** pare micchākammantā bhavissanti, mayamettha sammākammantā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **15.** pare micchāājīvā bhavissanti, mayamettha sammāājīvā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.

- **16.** pare micchāvāyāmā bhavissanti, mayamettha sammāvāyāmā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **17.** pare micchāsatī bhavissanti, mayamettha sammāsatī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **18.** pare micchāsamādhī bhavissanti, mayamettha sammāsamādhī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **19.** pare micchāñāṇī bhavissanti, mayamettha sammāñāṇī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **20.** pare micchāvimuttī bhavissanti, mayamettha sammāvimuttī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **21.** pare thīnamiddhapariyuṭṭhitā bhavissanti, mayamettha vigatathīnamiddhā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **22.** pare uddhatā bhavissanti, mayamettha anuddhatā bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **23.** pare vecikicchī bhavissanti, mayamettha tiṇṇavicikicchā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **24.** pare kodhanā bhavissanti, mayamettha akkodhanā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **25.** pare upanāhī bhavissanti, mayamettha anupanāhī bhavissāmāti cittam uppādetabbam.

- **26.** pare makkhī bhavissanti, mayamettha amakkhī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **27.** pare paļāsī bhavissanti, mayamettha apaļāsī bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **28.** pare issukī bhavissanti, mayamettha anissukī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **29.** pare maccharī bhavissanti , mayamettha amaccharī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **30.** pare saṭhā bhavissanti, mayamettha asaṭhā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **31.** pare māyāvī bhavissanti, mayamettha amāyāvī bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **32.** pare thaddhā bhavissanti, mayamettha atthaddhā bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **33.** pare atimānī bhavissanti, mayamettha anatimānī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **34.** pare dubbacā bhavissanti, mayamettha subbacā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **35.** pare pāpamittā bhavissanti, mayamettha kalyāṇamittā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.

- **36.** pare pamattā bhavissanti, mayamettha appamattā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **37.** pare assaddhā bhavissanti, mayamettha saddhā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **38.** pare ahirikā bhavissanti, mayamettha hirimanā bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **39.** pare anottāpī bhavissanti, mayamettha ottāpī bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **40.** pare appassutā bhavissanti, mayamettha bahussutā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- 41.. pare kusītā bhavissanti, mayamettha āraddhaviriyā bhavissāmāti cittam uppādetabbam.
- **42.** pare muṭṭhassatī bhavissanti, mayamettha upaṭṭhitasatī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **43.** pare duppaññā bhavissanti, mayamettha paññāsampannā bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **44.** pare sandiṭṭhiparāmāsī ādhānagāhī duppaṭinissaggī bhavissanti, mayamettha asandiṭṭhiparāmāsī anādhānagāhī suppaṭinissaggī bhavissāmāti cittaṃ uppādetabbaṃ.

1.8.3 parikkamanapariyāyo:

- 1. seyyathāpi cunda visamo 190 maggo, tassāssa 191 añño samo maggo parikkamanāya, seyyathāpi 192 pana cunda visamaṃ titthaṃ 193 , tassāssa aññaṃ samaṃ titthaṃ parikkamanāya
- 2. evameva kho cunda vihiṃsakassa purisapuggalassa avihiṃsā hoti parikkamanāya, pāṇātipātissa purisapuggalassa pāṇātipātā veramaṇī hoti parikkamanāya. adinnādāyissa purisapuggalassa adinnādānā veramaṇī hoti parikkamanāya. abrahmacārissa purisapuggalassa abrahmacariyā veramaṇī hoti parikkamanāya. musāvādissa purisapuggalassa musāvādā veramaṇī hoti parikkamanāya. pisuṇavācassa purisapuggalassa pisuṇāyavācāya veramaṇī hoti parikkamanāya. pharusavācassa pisuṇāyavācāya veramaṇī hoti parikkamanāya. pharusavācassa purisapuggalassa pharusāya vācāya veramaṇī hoti parikkamanāya. samphappalāpissa purisapuggalassa samphappalāpā veramaṇī hoti parikkamanāya. abhijjhālussa purisapuggalassa anabhijjhā hoti parikkamanāya. byāpannacittassa purisapuggalassa abyāpādo hoti parikkamanāya.

¹⁹⁰maggo assa (machasaṃ)

¹⁹¹tassa (machasaṃ)

¹⁹²seyyathā vā (machasaṃ)

¹⁹³nittham assa (machasam)

pts page 044 q 44

¹⁹⁴brahmacariyaṃ (sīmu)

¹⁹⁵pisuņāvācassa (sīmu)

¹⁹⁶pisuņāvācā (sīmu)

¹⁹⁷pharusāvācassa (sīmu)

¹⁹⁸pharusāvācā (sīmu)

bjt page 104 x 104

- 3. micchādiṭṭhissa purisapuggalassa sammādiṭṭhi hoti parikkamanāya. micchāsaṅkappassa purisapuggalassa sammāsaṅkappo hoti parikkamanāya. micchāvācassa purisapuggalassa sammāvācā hoti parikkamanāya. micchākammantassa purisapuggalassa sammākammanto hoti parikkamanāya. micchāajīvassa purisapuggalassa sammāajīvo hoti parikkamanāya. micchāvāyāmassa purisapuggalassa sammāvāyāmo hoti parikkamanāya micchā satissa purisapuggalassa sammāsati hoti parikkamanāya micchāsamādhissa purisapuggalassa sammāsamādhi hoti parikkamanāya. micchāñāṇissa purisapuggalassa sammāñāṇaṃ hoti parikkamanāya. micchāvimuttissa purisapuggalassa sammānāṇaṃ hoti parikkamanāya. micchāvimuttissa purisapuggalassa sammāvimutti hoti parikkamanāya. (11-20)
- 4. thīnamiddhapariyuṭṭhitassa purisapuggalassa vigatathīnamiddhatā hoti parikkamanāya. uddhatassa purisapuggalassa anuddhaccam hoti parikkamanāya. vecikicchissa 199 purisapuggalassa tinṇavicikicchatā hoti parikkamanāya. kodhanassa purisapuggalassa akkodho hoti parikkamanāya. upanāhissa purisapuggalassa anupanāho hoti parikkamanāya. makkhissa purisapuggalassa amakkho hoti parikkamanāya. paļāsissa purisapuggalassa apaļāso hoti parikkamanāya. issukissa purisapuggalassa anissā 200 hoti parikkamanāya. maccharissa purisapuggalassa amacchariyam hoti parikkamanāya. saṭhassa purisapuggalassa asāṭheyyam hoti parikkamanāya. māyāvissa purisapuggalassa atthaddhiyam hoti parikkamanāya. thaddhassa purisapuggalassa atthaddhiyam hoti parikkamanāya. atimānissa purisapuggalassa sovacassatā hoti parikkamanāya. pāpamit-

¹⁹⁹vicikicachissa (machasam)

²⁰⁰anissukitā (machasam)

tassa purisapuggalassa kalyāṇamittatā hoti parikkamanāya. pamattassa purisapuggalassa appamādo hoti parikkamanāya. assaddhassa purisapuggalassa saddhā hoti parikkamanāya. ahirikassa purisapuggalassa hiri²⁰¹ hoti parikkamanāya. anottāpissa purisapuggalassa ottappaṃ hoti parikkamanāya. appassutassa purisapuggalassa bāhusaccaṃ hoti parikkamanāya. kusītassa purisapuggalassa viriyārambho hoti parikkamanāya. muṭṭhassatissa purisapuggalassa upaṭṭhitasatitā hoti parikkamanāya. duppañāssa purisapuggalassa pañāsampadā hoti parikkamanāya. sandiṭṭhiparāmāsiādhānagāhiduppaṭinissaggissa purisapuggalassa asandiṭṭhiparāmāsianādhānagāhisuppaṭinissaggitā hoti parikkamanāya. (21-44)

1.8.4 uparibhāvapariyāyo:

1. seyyathāpi cunda ye keci akusalā dhammā sabbe te adhobhāvaṃ gamanīyā 202 yo keci kusalā dhammā sabbe te uparibhāvaṃ 203 gamanīyā.

evameva kho cunda vihimsakassa purisapuggalassa avihimsā hoti uparibhāvāya. pāṇātipātissa purisapuggalassa pāṇātipātā veramaṇī hoti uparibhāvāya. adinnādāyissa purisapuggalassa adinnādānā veramaṇī hoti uparibhāvāya. abrahmacārissa purisapuggalassa abrahmacariyā veramaṇī hoti uparibhāvāya. musāvādissa purisapuggalassa musāvādā veramaṇī hoti uparibhāvāya. pisuṇavācassa purisapuggalassa pisuṇāyavācāya veramaṇī hoti uparibhāvāya. pharusavācassa purisapuggalassa pharusāya vācāya veramaṇī hoti uparibhāvāya. sam-

²⁰¹hiri (machasaṃ, pts)

²⁰²gamaniyā (katthaci)

²⁰³uparibhāvāya -pe- (machasaṃ)

phappalāpissa purisapuggalassa samphappalāpā veramaņī hoti uparibhāvāya. abhijjhālussa purisapuggalassa anabhijjhā hoti uparibhāvāya. byāpannacittassa purisapuggalassa abyāpādo hoti uparibhāvāya. (1-10)

micchādiṭṭhissa purisapuggalassa sammādiṭṭhi hoti uparibhāvāya. micchāsaṅkappassa purisapuggalassa sammāsaṅkappo hoti uparibhāvāya. micchāvācassa purisapuggalassa sammāvācā hoti uparibhāvāya. micchākammantassa purisapuggalassa sammākammanto hoti uparibhāvāya. micchāājīvassa purisapuggalassa sammāājīvo hoti uparibhāvāya. micchāvāyāmassa purisapuggalassa sammāvāyāmo hoti uparibhāvāya micchā satissa purisapuggalassa sammāsati hoti uparibhāvāya. micchāsamādhissa purisapuggalassa sammāsamādhi hoti uparibhāvāya. micchāñāṇissa purisapuggalassa sammāñāṇaṃ hoti uparibhāvāya. micchāvimuttissa purisapuggalassa sammāvimutti hoti uparibhāvāya. (11-20)

thīnamiddhapariyuṭṭhitassa purisapuggalassa vigatathīnamiddhatā hoti uparibhāvāya. uddhatassa purisapuggalassa anuddhaccaṃ hoti uparibhāvāya. vecikicchissa purisapuggalassa tiṇṇavicikicchatā hoti uparibhāvāya. kodhanassa purisapuggalassa akkodho hoti uparibhāvāya. upanāhissa purisapuggalassa anupanāho hoti uparibhāvāya. makkhissa purisapuggalassa amakkho hoti uparibhāvāya. paļāsissa purisapuggalassa apaļāso hoti uparibhāvāya. issukissa purisapuggalassa anissā hoti uparibhāvāya. maccharissa purisapuggalassa amacchariyaṃ hoti uparibhāvāya. saṭhassa purisapuggalassa asāṭheyyaṃ hoti uparibhāvāya. māyāvissa purisapuggalassa amāyā hoti uparibhāvāya. thaddhassa purisapuggalassa atthaddhi-

yam hoti uparibhāvāya. atimānissa purisapuggalassa anatimāno hoti uparibhāvāya. dubbacassa purisapuggalassa sovacassatā hoti uparibhāvāya. pāpamittassa purisapuggalassa kalyāṇamittatā hoti uparibhāvāya. pamattassa purisapuggalassa appamādo hoti uparibhāvāya. assaddhassa purisapuggalassa saddhā hoti uparibhāvāya. ahirikassa purisapuggalassa hiri hoti uparibhāvāya. anottāpissa purisapuggalassa ottappam hoti uparibhāvāya. appassutassa purisapuggalassa bāhusaccam hoti uparibhāvāya. kusītassa purisapuggalassa viriyārambho hoti uparibhāvāya. muṭṭhassatissa purisapuggalassa upaṭṭhitasatitā hoti uparibhāvāya. duppaññassa purisapuggalassa paññāsampadā hoti uparibhāvāya. sandiṭṭhiparāmāsi ādhānagāhi duppaṭinissaggissa purisapuggalassa asandiṭṭhiparāmāsī anādhānagāhī suppaṭinissaggitā hoti uparibhāvāya.

1.8.5 parinibbānapariyāyo:

- 1. so vata cunda attanā palipapalipanno param palipapalipannam uddharissatīti netam thānam vijjati. so vata cunda, attanā apalipapalipanno param palipapalipannam uddharissatīti thānametam vijjati. so vata cunda attanā adanto avinīto aparinibbuto param damessati vinessati parinibbāpessatīti netam thānam vijjati. so vata cunda attanā danto vinīto parinibbuto param damessati vinessati parinibbāpessatīti thānametam vijjati.
- **2.** evameva kho cunda vihimsakassa purisapuggalassa avihimsā hoti parinibbānāya. pāṇātipātissa purisapuggalassa

bjt page 106 x 106

pts page 045 q 45

pāṇātipātā veramaṇī hoti parinibbānāya. adinnādāyissa purisapuggalassa adinnādānā veramaṇī hoti parinibbānāya. abrahmacārissa purisapuggalassa abrahmacariyā veramaṇī hoti parinibbānāya. musāvādissa purisapuggalassa musāvādā veramaṇī hoti parinibbānāya. pisuṇavācassa purisapuggalassa pisuṇāyavācāya veramaṇī hoti parinibbānāya. pharusavācassa purisapuggalassa pharusāya vācāya veramaṇī hoti parinibbānāya. samphappalāpissa purisapuggalassa samphappalāpā veramaṇī hoti parinibbānāya. abhijjhālussa purisapuggalassa anabhijjhā hoti parinibbānāya. byāpannacittassa purisapuggalassa abyāpādo hoti parinibbānāya. (1-10)

- 3. micchādiṭṭhissa purisapuggalassa sammādiṭṭhi hoti parinibbānāya. micchāsaṅkappassa purisapuggalassa sammāsaṅkappo hoti parinibbānāya. micchāvācassa purisapuggalassa sammāvācā hoti parinibbānāya. micchākammantassa purisapuggalassa sammākammanto hoti parinibbānāya. micchāajīvassa purisapuggalassa sammāajīvo hoti parinibbānāya. micchāvāyāmassa purisapuggalassa sammāvāyāmo hoti parinibbānāya micchā satissa purisapuggalassa sammāsati hoti parinibbānāya micchāsamādhissa purisapuggalassa sammāsamādhi hoti parinibbānāya. micchānāṇissa purisapuggalassa sammāñaṇaṃ hoti parinibbānāya. micchāvimuttissa purisapuggalassa sammānāṇaṃ hoti parinibbānāya. (11-20)
- **4.** thīnamiddhapariyuṭṭhitassa purisapuggalassa vigatathīnamiddhatā hoti parinibbānāya. uddhatassa purisapuggalassa anuddhaccaṃ hoti parinibbānāya. vecikicchissa purisapuggalassa tiṇṇavicikicchatā hoti parinibbānāya. kodhanassa

bit page 108 x 108

purisapuggalassa akkodho hoti parinibbānāya. upanāhissa purisapuggalassa anupanāho hoti parinibbānāya. makkhissa purisapuggalassa amakkho hoti parinibbānāya. palāsissa purisapuggalassa apaļāso hoti parinibbānāya. issukissa purisapuggalassa anissā hoti parinibbānāya. maccharissa purisapuggalassa amacchariyam hoti parinibbānāya. sathassa purisapuggalassa asātheyyam hoti parinibbānāya. māyāvissa purisapuggalassa amāyā hoti parinibbānāya. thaddhassa purisapuggalassa atthaddhiyam hoti parinibbānāya. atimānissa purisapuggalassa anatimāno hoti parinibbānāya. dubbacassa purisapuggalassa sovacassatā hoti parinibbānāya. pāpamittassa purisapuggalassa kalyānamittatā hoti parinibbānāya. pamattassa purisapuggalassa appamādo hoti parinibbānāya, assaddhassa purisapuggalassa saddhā hoti parinibbānāya. ahirikassa purisapuggalassa hiri hoti parinibbānāya. anottāpissa purisapuggalassa ottappam hoti parinibbānāya. appassutassa purisapuggalassa bāhusaccam hoti parinibbānāya. kusītassa purisapuggalassa viriyārambho hoti parinibbānāya. mutthassatissa purisapuggalassa upatthitasatitā hoti parinibbānāya. duppaññassa purisapuggalassa paññāsampadā hoti parinibbānāya. sanditthiparāmāsiādhānagāhiduppatinissaggissa purisapuggalassa asanditthiparāmāsianādhānagāhisuppatinissaggitā hoti parinibbānāya. (21-44)

5. iti kho cunda desito mayā sallekhapariyāyo. desito cittuppādapariyāyo. desito parikkamanapariyāyo. desito uparibhāvapariyāyo. desito parinibbānapariyāyo. yam kho cunda satthārā karanīyam sāvakānam hitesinā anukampakena anukampam upādāya, katam vo tam mayā. etāni cunda rukkhamū-

pts page 046 q 46

lāni, etāni suññāgārāni. jhāyatha cunda mā pamādattha. mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. ayaṃ vo amhākaṃ anusāsanī "ti.

idamavoca bhagavā. attamano āyasmā mahācundo bhagavato bhāsitam abhinandī "ti.

 $^{
m d}$ catuttārīsa 204 padā vuttā sandhayo 205 pañca desitā suttanto sallekho 206 nāma gambhīro sāgarūpamo 207

Sallekhasuttam atthamam.

²⁰⁴catuttālīsa machasaṃ; catuttāļīsa, syā

²⁰⁵sandhiyo katthaci

²⁰⁶sallekho nāma suttatto machasam, syā

 $^{^{207}}$ sāgarūpamo'ti machasam syā

bjt page 110 x 110

1.9 Sammādiţţhisuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: āvuso bhikkhavoti. āvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosum. āyasmā sāriputto etadavoca:
- **2.** sammādiṭṭhi sammādiṭṭhīti āvuso vuccati, kittāvatā nu kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi²⁰⁸ hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti²⁰⁹?
- **3.** dūratopi kho mayam āvuso āgaccheyyāma āyasmato sāriputtassa santike etassa bhāsitassa atthamaññātum, sādhu vatāyasmantam yeva sāriputtam paṭibhātu etassa bhāsitassa attho, āyasmato sāriputtassa sutvā bhikkhū dhāressantīti. tenahāvuso²¹⁰ syā) suṇātha sādhukam manasi karotha bhāsissāmīti. evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosum. āyasmā sāriputto etadavoca:
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako akusalañca pajānāti, akusalamūlañca pajānāti. kusalañca pajānāti, kusalamūlañca pajānāti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.

²⁰⁹saddhammam (machasam)

²⁰⁸sammādiṭṭhi (syā)

²¹⁰tena hi āvuso (machasaṃ pts page 047 q 47

- **5.** katamam panāvuso akusalam? katamam akusalamūlam? katamam kusalam²¹¹? katamam kusalamūlanti²¹²?
- **6.** pāṇātipāto kho āvuso akusalaṃ, adinnādānaṃ akusalaṃ, kāmesumicchācāro akusalaṃ, musāvādo akusalaṃ, pisuṇāvācā akusalaṃ, pharusāvācā akusalaṃ, samphappalāpo akusalaṃ, abhijjhā akusalaṃ, byāpādo akusalaṃ, micchādiṭṭhi akusalaṃ, idaṃ vuccatāvuso akusalaṃ.
- 7. katamañcāvuso akusalamūlam? lobho akusalamūlam, doso akusalamūlam, moho akusalamūlam. idam vuccatāvuso akusalamūlam.
- 8. katamañcāvuso kusalam? pāṇātipātā veramaṇī kusalam, adinnādānā veramaṇī kusalam, kāmesu micchācārā veramaṇī kusalam, musāvādā veramaṇī kusalam, pisuṇāvācā veramaṇī kusalam, pharusāvācā veramaṇī kusalam, samphappalāpā veramaṇī kusalam, anabhijjhā kusalam, abyāpādo kusalam, sammāditthi kusalam, idam vuccatāvuso kusalam.
- **9.** katamañcāvuso kusalamūlaṃ? alobho kusalamūlaṃ, adoso kusalamūlaṃ, amoho kusalamūlaṃ, idaṃ vuccatāvuso kusalamūlam.
- **10.** yato kho āvuso ariyasāvako evam akusalam pajānāti, evam akusalamūlam pajānāti, evam kusalam pajānāti, evam

²¹¹katamam panāvuso (kusalam syā)

²¹²kusalamūlam (machasam)

bjt page 112 x 112

kusalamūlam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭi-ghānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samū-hanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantaṅkaro²¹³ hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato, āgato imam saddhammanti.

- **11.** sādhāvusoti²¹⁴ kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum²¹⁵: siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato 'āgato imam saddhammanti'?
- **12.** siyā āvuso²¹⁶ yato kho āvuso ariyasāvako āhārañca pajānāti, āhārasamudayañca pajānāti, āhāranirodhañca pajānāti, āhāranirodhagāminim²¹⁷ paṭipadañca pajānāti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti, ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.
- **13.** katamo panāvuso āhāro? katamo āhārasamudayo? katamo āhāranirodho? katamo āhāra nirodhagāminī paṭipadāti²¹⁸?

²¹³dukkhassantakaro (machasam, syā, pts)

²¹⁴sādhu āvusoti (katthaci)

²¹⁵apucchum machasam; (apucchimsu, syā)

²¹⁶ siyāvuso'ti āyasmā sāriputto avoca (syā)

²¹⁷nirodhagāmini (pts)

pts page 048 q 48

²¹⁸paṭipadā (machasaṃ, pts)

- 14. cattāro me āvuso āhārā bhūtānam vā sattānam thitiyā sambhavesīnam vā anuggahāya. katame cattāro? kabalinkāro²¹⁹ āhāro oļāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosancetanā tatiyā²²⁰, vinnānam catuttham²²¹. tanhāsamudayā āhārasamudayo, tanhānirodhā āhāranirodho, ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āhāra nirodhagāminī paṭipadā. seyyathīdam: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhi.
- 15. yato kho āvuso ariyasāvako evam āhāram pajānāti, evam āhārasamudayam pajānāti, evam āhāranirodham pajānāti, evam āhāranirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sababaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.1 āhāravāro.

1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum :1 " siyā panāvuso añnopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato 'āgato imam saddhammanti?

²¹⁹kabaļīkāro (machasaṃ); kavaļimkāro (syā)

²²⁰tativo (pts)

²²¹catuttho (pts)

bjt page 114 x 114

- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako dukkhañca pajānāti, dukkhasamudayañca pajānāti, dukkhanirodhañca pajānāti, dukkhanirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.
- **3.** katamam panāvuso dukkham katamo dukkhasamudayo? katamo dukkhanirodho? katamā dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti.

jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, vyādhipi dukkho, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṅkhittena pañcupādānakkhandhā dukkhā. idaṃ vuccatāvuso dukkhaṃ.

katamo cāvuso dukkhasamudayo? yāyam tanhā ponobhavikā nandirāgasahagatā tatra tatrābhinandinī - seyyathīdam: kāmatanhā bhavatanhā vibhavatanhā - ayam vuccatāvuso dukkhasamudayo.

katamo cāvuso dukkhanirodho? yo tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo - ayaṃ vuccatāvuso dukkhanirodho.

katamā cāvuso dukkhanirodhagāminī paṭipadā? ayameva ariyo aṭṭhaṅgi komaggo dukkhanirodhagāminī paṭipadā - seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo, sammāsati, sam-

pts page 049 q 49

māsamādhi.

- 1. āpucchiṃsu aṭṭhakathā.
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam dukkham pajānāti, evam dukkhasamudayam pajānāti, evam dukkhanirodham pajānāti, evam dukkhanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.2 saccavāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako jarāmaraṇañca pajānāti, jarāmaraṇasamudayañca pajānāti, jarāmaraṇanirodhañca pajānāti, jarāmaraṇanirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.

bjt page 116 x 116

- 3. katamaṃ panāvuso jarāmaraṇaṃ? katamo jarāmaraṇa-samudayo? katamo jarāmaraṇanirodho? katamā jarāmaraṇanirodhagāminī paṭipadā?ti. yā tesaṃ sattānaṃ tamhi tamhi sattanikāye jarā, jīraṇatā, khaṇḍiccaṃ, pāliccaṃ, valittacatā, āyuno saṃhāni, indriyānaṃ paripāko ayaṃ vuccatāvuso jarā. katamañcāvuso maraṇaṃ? yā tesaṃ tesaṃ sattānaṃ tamhā tamhā sattanikāyā cuti, cavanatā, bhedo, antaradhānaṃ, maccumaraṇaṃ, kālakiriyā, khandhānaṃ bhedo, kalebarassa nikkhepo idaṃ vuccatāvuso maraṇaṃ. iti ayañca jarā, idañca maraṇaṃ idaṃ vuccatāvuso jarāmaraṇaṃ. jāti samudayā jarāmaraṇasamudayo. jātinirodhā jarāmaraṇanirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jarāmaraṇa -nirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo, sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam jarāmaraṇam pajānāti, evam jarāmaraṇasamudayam pajānāti, evam jarāmaraṇanirodham pajānāti, evam jarāmaraṇanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.3 jarāmaraņavāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako jātiñca pajānāti, jātisamudayañca pajānāti, jātinirodhañca pajānāti, jātinirodhañca pajānāti, jātinirodhañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.
- 3. katamā panāvuso jāti? katamo jātisamudayo? katamo jātinirodho? katamā jātinirodhagāminī paṭipadā?ti. yā tesam tesam sattānam tamhi tamhi sattanikāye jāti, sañjāti, okkanti, abhinibbatti, khandhānam, pātubhāvo, āyatanānam paṭilābho ayam vuccatāvuso jāti. bhavasamudayā jāti samudayo. bhavanirodhā jātinirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo jātinirodhagāminī paṭipadā seyyathīdam: sammādiṭṭhi, sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammā vāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam jātim pajānāti, evam jātisamudayam pajānāti, evam jātinirodham pajānāti, evam jātinirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusa-yam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭ-theva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso

pts page 050 q 50

ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.4 jātivāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso añnopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako bhavañca pajānāti, bhavasamudayañca pajānāti, bhavanirodhañca pajānāti, bhavanirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.
- 3. katamo panāvuso bhavo? katamo bhavasamudayo? katamo bhavanirodho? katamā bhavanirodhagāminī paṭipadā?ti. tayo me āvuso bhavā: kāmabhavo rūpabhavo arūpabhavo. upādānasamudayā bhavasamudayo. upādāna nirodhā bhavanirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo bhavanirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.
- **4.** yato kho āvuso ariyasāvako evam bhavam pajānāti, evam bhavasamudayam pajānāti, evam bhavanirodham pajānāti,

bjt page 120 x 120

evam bhavanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantaṅkaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.5 bhavavāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako upādānañca pajānāti, upādānasamudayañca pajānāti, upādānanirodhañca pajānāti, upādānanirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.
- 3. katamam panāvuso upādānam? katamo upādānasamudayo? katamo upādānanirodho? katamā upādānanirodhagāminī paṭipadā?ti. cattārimāni āvuso upādānāni: kāmūpādānam diṭṭhūpādānam sīlabbatūpādānam attavādūpādānam. tanhāsamudayā upādānasamudayo. tanhā nirodhā upādāna

pts page 051 q 51

nirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo upādānanirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.

4. yato kho āvuso ariyasāvako evam upādānam pajānāti, evam upādānasamudayam pajānāti, evam upādānanirodham pajānāti, evam upādānanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantaṅkaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.6 upādānavāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako taṇhañca pajānāti, taṇhāsamudayañca pajānāti, taṇhānirodhañca pajānāti, taṇhānirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.

bjt page 122 x 122

- 3. katamā panāvuso taṇhā? katamo taṇhāsamudayo? katamo taṇhānirodho? katamā taṇhānirodhagāminī paṭipadā? chayime āvuso taṇhākāyā: rūpataṇhā saddataṇhā gandhataṇhā rasataṇhā poṭṭhabbataṇhā dhammataṇhā. vedanāsamudayā taṇhāsamudayo. vedanānirodhā taṇhānirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo taṇhārodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam tanham pajānāti, evam tanhāsamudayam pajānāti, evam tanhānirodham pajānāti, evam tanhānirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.7 tanhāvāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso añnopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- **2.** siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako vedanañca pajānāti, vedanāsamudayañca pajānāti, vedanānirodhañca pajā

nāti, vedanānirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.

- 3. katamā panāvuso vedanā? katamo vedanāsamudayo? katamo vedanānirodho? katamā vedanānirodhagāminī paṭipadā?ti. chayime āvuso vedanākāyā: cakkhusamphassajā vedanā, sotasamphassajā vedanā, ghānasampassajā vedanā, jivhāsamphassajā vedanā, kāyasamphassajā vedanā, manosamphassajā vedanā. phassasamudayā vedanāsamudayo. phassa nirodhā vedanānirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo vedanānirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam vedanam pajānāti, evam vedanāsamudayam pajānāti, evam vedanānirodham pajānāti, evam vedanānirodham pajānāti, evam vedanānirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

pts page 052 q 52

bjt page 124 x 124

1.9.8 vedanāvāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako phassanca pajānāti, phassasamudayanca pajānāti, phassanirodhanca pajānāti, phassanirodhanca pajānāti, phassanirodhanca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.
- 3. katamo panāvuso phasso? katamo phassasamudayo? katamo phassanirodho? katamā phassanirodhagāminī paṭipadā'ti?. chayime āvuso phassakāyā: cakkhusamphasso sotasamphasso ghānasamphasso jivhāsamphasso kāyasamphasso manosamphasso. saļāyatanasamudayā phassasamudayo. saļāyatananirodhā phassanirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo phassanirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.
- **4.** yato kho āvuso ariyasāvako evam phassam pajānāti, evam phassasamudayam pajānāti, evam phassanirodham pajānāti, evam phassanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppā-

detvā diṭṭheva dhamme dukkhassantaṅkaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.

1.9.9 phassavāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso añnopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako saļāyatanañca pajānāti, saļāyatanasamudayañca pajānāti, saļāyatananirodhañca pajānāti, saļāyatananirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.
- 3. katamam panāvuso saļāyatanam? katamo saļāyatanasamudayo? katamo saļāyatananirodho? katamā saļāyatananirodhagāminī paṭipadā?ti. chayimāni āvuso āyatanāni: cakkhāyatanam, sotāyatanam, ghānāyatanam, jivhāyatanam, kāyāyatanam, manāyatanam. nāmarūpasamudayā saļāyatanasamudayo. nāmarūpanirodhā saļāyatananirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saļāyatananirodhagāminī paṭipadā seyyathīdam: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sam-

bjt page 126 x 126

mākammanto, sammāajīvo sammā vāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

4. yato kho āvuso ariyasāvako evam saļāyatanam pajānāti, evam saļāyatanasamudayam pajānāti, evam saļāyatananirodham pajānāti, evam saļāyatananirodham pajānāti, evam saļāyatananirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.10 saļāyatanavāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako nāmarūpañca pajānāti, nāmarūpasamudayañca pajānāti, nāmarūpanirodhañca pajānāti, nāmarūpanirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

pts page 053 q 53

- 3. katamaṃ panāvuso nāmarūpaṃ? katamo nāmarūpasamudayo? katamo nāmarūpanirodho? katamā nāmarūpanirodhagāminī paṭipadā?ti. vedanā, saññā, cetanā, phasso, manasikāro idaṃ vuccatāvuso nāmaṃ. cattāri ca mahābhūtāni catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpaṃ. idaṃ vuccatāvuso rūpaṃ. iti idañca nāmaṃ idañca rūpaṃ idaṃ vuccatāvuso nāmarūpaṃ. viññāṇasamudayā nāmarūpasamudayo. viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo nāmarūpanirodhagāminī paṭipadā -seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam nāmarūpam pajānāti, evam nāmarūpasamudayam pajānāti, evam nāmarūpanirodham pajānāti, evam nāmarūpanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantankaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.11 nāmarūpavāro.

1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso añnopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"

bjt page 128 x 128

- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako viññāṇañca pajānāti, viññāṇasamudayañca pajānāti, viññāṇanirodhañca pajānāti, viññāṇanirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.
- 3. katamam panāvuso viñnānam? katamo viñnānasamudayo? katamo viñnānanirodho? katamā viñnānanirodhagāminī paṭipadā?ti. chayime āvuso viñnānakāyā: cakkhuviñnānam, sotaviñnānam, ghānaviñnānam, jivhāviñnānam, kāyaviñnānam, manoviñnānam, saṅkhārasamudayā viñnānasamudayo saṅkhāranirodhā viñnānanirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo viñnānanirodhagāminī paṭipadā seyyathīdam :sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam viññāṇam pajānāti, evam viññāṇasamudayam pajānāti, evam viññāṇanirodham pajānāti, evam viññāṇanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantaṅkaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

pts page 054 q 54

1.9.12 viññāṇavāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso añnopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako saṅkhāre ca pajānāti, saṅkhārasamudayañca pajānāti, saṅkhāranirodhañca pajānāti, saṅkhāranirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imaṃ saddhammanti.
- 3. katame panāvuso saṅkhārā? katamo saṅkhārasamudayo? katamo saṅkhāranirodho? katamā saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā?ti. tayome āvuso saṅkhārā: kāyasaṅkhāro vacīsaṅkhāro cittasaṅkhāro. avijjāsamudayā saṅkhārasamudayo. avijjānirodhā saṅkhāranirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhāranirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto, sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.
- 4. yato kho āvuso ariyasāvako evam sankhāre pajānāti, evam sankhārasamudayam pajānāti, evam sankhāranirodham pajānāti, evam sankhāranirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya

bjt page 130 x 130

vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.13 sankhāravāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako avijjanca pajānāti, avijjāsamudayanca pajānāti, avijjānirodhanca pajānāti, avijjānirodhagāminim paṭipadanca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.
- 3. katamā panāvuso avijjā? katamo avijjāsamudayo? katamo avijjānirodho? katamā avijjānirodhagāminī paṭipadāti? yaṃ kho āvuso dukkhe aññāṇaṃ, dukkhasamudaye aññāṇaṃ, dukkhanirodhe aññāṇaṃ, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya aññāṇaṃ ayaṃ vuccatāvuso avijjā. āsavasamudayā avijjāsamudayo. āsavanirodhā avijjānirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo avijjā nirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo, sammāsati, sammāsamādhi.

pts page 55 q 55

4. yato kho āvuso ariyasāvako evam avijjam pajānāti, evam avijjāsamudayam pajānāti, evam avijjānirodham pajānāti, evam avijjānirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.14 avijjāvāro.

- 1. sādhāvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchum: "siyā panāvuso aññopi pariyāyo yathā ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti ujugatāssa diṭṭhi, dhamme aveccappasādena samannāgato' āgato imam saddhammanti?"
- 2. siyā āvuso. yato kho āvuso ariyasāvako āsavañca pajānāti, āsavasamudayañca pajānāti, āsavanirodhañca pajānāti, āsavanirodhagāminim paṭipadañca pajānāti, ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.
- 3. katamo panāvuso āsavo? katamo āsavasamudayo? katamo āsavanirodho? katamā āsavanirodhagāminī paṭipadāti.? tayo'me āvuso āsavā: kāmāsavo bhavāsavo avijjāsavo. avijjāsamudayā āsavasamudayo. avijjānirodhā āsavanirodho. ayameva ariyo aṭṭhaṅgiko maggo āsavanirodhagāminī paṭipadā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo, sammāvācā, sam-

bjt page 132 x 132

mākammanto, sammājīvo, sammāvāyāmo sammāsati, sammāsamādhi.

4. yato kho āvuso ariyasāvako evam āsavam pajānāti, evam āsavasamudayam pajānāti, evam āsavanirodham pajānāti, evam āsavanirodhagāminim paṭipadam pajānāti, so sabbaso rāgānusayam pahāya paṭighānusayam paṭivinodetvā asmīti diṭṭhimānānusayam samūhanitvā avijjam pahāya vijjam uppādetvā diṭṭheva dhamme dukkhassantakaro hoti. ettāvatāpi kho āvuso ariyasāvako sammādiṭṭhi hoti. ujugatāssa diṭṭhi. dhamme aveccappasādena samannāgato āgato imam saddhammanti.

1.9.15 āsavavāro.

idamavoca āyasmā sāriputto. attamanā te bhikkhū āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinandunti,

Sammāditthisuttam navamam.

1.10 Satipatthānasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā kurūsu viharati kammāssadammam nāma kurūnam nigamo. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- **2.** ekāyano ayam bhikkhave maggo sattānam visuddhiyā sokapariddavānam samatikkamāya dukkhadomanassānam atthagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidam cattāro satipatthānā. katame cattāro?

idha bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam. vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam. citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam. dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam.

uddesavāro

1.10.1 kāyānupassanāsatipaṭṭhānam

ānāpānapabbam

kathañca bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati?

pts page 056 q 56

1. idha bhikkhave bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. so satova assasati, sato passasati. dīghaṃ vā assasanto dīghaṃ assasāmīti pajānāti. dīghaṃ vā passasanto dīghaṃ passasāmīti pajānāti. rassaṃ vā assasanto rassaṃ assasāmīti pajānāti. rassaṃ vā passasanto rassaṃ passasāmīti pajānāti. sabbakāyapaṭisaṃvedī assasissāmīti sikkhati. sabbakāyapaṭisaṃvedī passasissāmīti sikkhati. passambhayaṃ kāyasaṅkhāraṃ assasissāmīti sikkhati.

seyyathāpi bhikkhave dakkho bhamakāro vā bhamakārantevāsī vā dīgham vā anchanto dīgham anchāmīti pajānāti, rassam vā añchanto rassam añchāmīti pajānāti, evameva kho bhikkhave bhikkhu dīgham vā assasanto dīgham assasāmīti pajānāti. dīgham vā passasanto dīgham passasāmīti pajānāti. rassam vā assasanto rassam assasāmīti pajānāti. rassam vā passasanto rassam passasāmīti pajānāti. sabbakāyapatisamvedī assasissāmīti sikkhati. sabbakāyapatisamvedī passasissāmīti sikkhati. passambhayam kāyasankhāram assasissāmīti sikkhati. passambhayam kāyasankhāram passasissāmīti sikkhati. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupatthitā hoti yāvadeva ñānamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

bjt page 136 x 136

iriyāpathapabbam

2. puna ca param bhikkhave bhikkhu gacchanto vā gacchāmīti pajānāti. ṭhito vā ṭhitomhīti pajānāti. nisinno vā nisinnomhīti pajānāti. sayāno vā sayānomhīti pajānāti. yathā yathā vā panassa kāyo paṇihito hoti tathā tathā naṃ pajānāti. iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

sampajaññapabbam

3. puna ca param bhikkhave bhikkhu abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti. ālokite vilokite sampajānakārī hoti. sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti. saṅghāṭipattacīvaradhārame sampajānakārī hoti. asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti. gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patis-

pts page 057 q 57

bjt page 138 x 138

satimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

pațikkūlamanasikārapabbam

4. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nahāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ²²² vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pīhakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheļo siṅghāṇikā lasikā muttanti.

seyyathāpi bhikkhave ubhatomukhā mūtoļī²²³ pūrā nānāvihitassa dhaññassa-seyyathīdaṃ: sālīnaṃ vīhīnaṃ muggānaṃ māsānaṃ tilānaṃ taṇḍulānaṃ, tamenaṃ cakkhumā puriso muñcitvā paccavekkheyya: ime sālī ime vīhī ime muggā ime māsā ime tilā ime taṇḍulāti, evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṃ uddhaṃ pādatalā adho kesamatthakā tacapariyantaṃ pūraṃ nānappakārassa asucino paccavekkhati: atthi imasmiṃ kāye kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nahāru aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pīhakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā kheļo siṅghāṇikā lasikā muttanti. iti ajjhattaṃ vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmiṃ viharati.

²²²atthimiñjā (bahusu)

²²³mutoli (katthaci); mutoli (pts)

samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

dhātumanasikārapabbam

puna ca param bhikkhave bhikkhu imameva kāyam yathāthitam yathāpanihitam dhātuso paccavekkhati: atthi imasmim kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātūti seyyathāpi bhikkhave dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā gāvim vadhitvā cātummahāpathe bilaso pativibhajitvā nisinno assa, evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyam yathāthitam yathāpanihitam dhātuso paccavekkhati: atthi imasmim kāye pathavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātūti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupatthitā hoti yāvadeva ñānamattāya patissati mattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

navasīvathikāpabbam

6. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sīvathikāya chaḍḍitaṃ ekāhamataṃ vā dvīhamataṃ

pts page 058 q 58

vā tīhamatam vā uddhumātakam vinīlakam vipubbakajātam, so imameva kāyam upasamharati: 'ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī evam anatīto'ti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

- 7. puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam kākehi vā khajjamānam kulalehi vā khajjamānam gijjhehi vā khajjamānam supānehi vā khajjamānam sigālehi vā khajjamānam vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānam, so imameva kāyam upasamharati: ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatītoti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.
- **8.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīraṃ sīvathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhikasaṅkhalikaṃ samaṃ-

bit page 140 x 140

salohitam nahārusambandham, so imameva kāyam upasamharati: ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatītoti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

- 9. puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikasankhalikam nimmam-salohitamakkhittam nahārusambandham, so imameva kāyam upasamharati: ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatītoti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.
- **10.** puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikasankhalikam apagatamamsalohitam nahārusambandham, so imameva kāyam upasamharati: ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatītoti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahid-

dhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

- 11. puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni apagatasambandhāni disā vidisāsu vikkhittāni añnena hatthaṭṭhikam añnena pādaṭṭhikam añnena jaṅghaṭṭhikam añnena ūraṭṭhikam añnena kaṭaṭṭhikam añnena piṭṭhikamṭakam añnena sīsakaṭāham, so imameva kāyam upasamharati: ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatītoti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.
- 12. puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni setāni sankhavannūpanibhāni, so imameva kāyam upasamharati: ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatītoti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. sa-

mudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

- 13. puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni puñjakitāni terovassikāni, so imameva kāyam upasamharati: ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatīto'ti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.
- 14. puna ca param bhikkhave bhikkhu seyyathāpi passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni, so imameva kāyam upasamharati: 'ayampi kho kāyo evam dhammo evambhāvī etam anatīto'ti. iti ajjhattam vā kāye kāyānupassī viharati. bahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā kāye kāyānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. vayadhammānupassī

pts page 059 q 59

bjt page 142 x 142

vā kāyasmim viharati. samudayavayadhammānupassī vā kāyasmim viharati. atthi kāyoti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

evam kho bhikkhave bhikkhu kāye kāyānupassī viharati.

kāyānupassanāsatipaṭṭhānam niṭṭhitam

1.10.2 vedanānupassanāsatipatthānam

kathañca bhikkhave bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati?

1. idha bhikkhave bhikkhu sukham vedanam vediyamāno 'sukham vedanam vediyāmī'ti pajānāti. dukkham vedanam vediyamāno 'dukkham vedanam vediyāmī'ti pajānāti. adukkhamasukham vedanam vediyamāno 'adukkhamasukham vedanam vediyāmī'ti pajānāti. sāmisam vā sukham vedanam vediyāmī'ti pajānāti. nirāmisam vā sukham vedanam vediyamāno 'nirāmisam sukham vedanam vediyāmī'ti pajānāti. sāmisam vā dukkham vedanam vediyamāno 'sāmisam dukkham vedanam vediyamāno 'nirāmisam vā dukkham vedanam vediyamāno 'nirāmisam dukkham vedanam vediyamī'ti pajānāti. sāmisam vā adukkhamasukham vedanam vediyamāno 'sāmīsam adukkhamasukham vedanam vediyamāno 'nirāmisam vā adukkhamasukham vedanam vediyamāno 'nirāmisam vā adukkhamasukham vedanam vediyamāno 'nirāmisam adukhamasukham vedanam vediyamāno 'nirāmisam adukh

khamasukham vedanam vediyāmī'ti pajānāti.

iti ajjhattam vā vedanāsu vedanānupassī viharati. bahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā vedanāsu vedanānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā vedanāsu viharati. vayadhammānupassī vā vedanāsu viharati. samudayavayadhammānupassī vā vedanāsu viharati. atthi vedanāti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu vedanāsu vedanānupassī viharati.

vedanānupassanāsatipaţţhānam niţţhitam

1.10.3 cittānupassanāsatipaṭṭhānaṃ

kathañca bhikkhave bhikkhu citte cittānupassī viharati?

1. idha bhikkhave bhikkhu sarāgam vā cittam sarāgam cittanti pajānāti. vītarāgam vā cittam vītarāgam cittanti pajānāti. sadosam vā cittam sadosam cittanti pajānāti. vītadosam vā cittam vītadosam cittanti pajānāti samoham vā cittam samoham cittanti pajānāti. vītamoham vā cittam vītamoham cittanti pajānāti. sankhittam vā cittam sankhittam cittanti pajānāti. vikkhittam vā cittam vikkhittam cittanti pajānāti. mahaggatam vā cittam mahaggatam cittanti pajānāti. amahaggatam vā cittam amahaggatam cittanti pajānāti. sauttaram vā cittam sauttaram cittanti pajānāti. anuttaram vā cittam anuttaram

bjt page 144 x 144

cittanti pajānāti. samāhitam vā cittam samāhitam cittanti pajānāti. asamāhitam vā cittam asamāhitam cittanti pajānāti. vimuttam vā cittam vimuttam cittanti pajānāti. avimuttam vā cittam avimuttam cittanti pajānāti. (1-16)

iti ajjhattam vā citte cittānupassī viharati. bahiddhā vā citte cittānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā citte cittānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā cittasmim viharati. vayadhammānupassī vā cittasmim viharati samudayavayadhammānupassī vā cittasmim viharati. atthi cittanti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati.

evam kho bhikkhave bhikkhu citte cittānupassī viharati.

cittānupassanāsatipatthānam nitthitam

1.10.4 dhammānupassanāsatipatthānam

kathañca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati?

nīvaraņa pabbam

1. idha bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraņesu. kathañca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraņesu?

pts page 060 q 60

idha bhikkhave bhikkhu santam vā ajjhattam kāmacchandam 'atthi me ajjhattam kāmacchando'ti pajānāti. asantam vā ajjhattam kāmacchandam 'natthi me ajjhattam kāmacchando'ti pajānāti. yathā ca anuppannassa kāmacchandassa uppādo hoti, tanca pajānāti. yathā ca uppannassa kāmacchandassa pahānam hoti, tanca pajānāti. yathā ca pahīnassa kāmacchandassa āyatim anuppādo hoti, tanca pajānāti.

santaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ 'atthi me ajjhattaṃ byāpādo'ti pajānāti. asantaṃ vā ajjhattaṃ byāpādaṃ 'natthi me ajjhattaṃ byāpādo'ti pajānāti. yathā ca anuppannassa byāpādassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa byāpādassa pahānaṃ hoti, tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa byāpādassa āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti,

santaṃ vā ajjhattaṃ thīnamiddhaṃ'atthi me ajjhattaṃ thīnamiddhanti' pajānāti. asantaṃ vā ajjhattaṃ thīnamiddhaṃ 'natthi me ajjhattaṃ thīnamiddhanti, pajānāti. yathā ca anuppannassa thīnamiddhassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa thīnamiddhassa pahānaṃ hoti, tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa thīnamiddhassa āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti.

santaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ 'atthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkucca'nti pajānāti. asantaṃ vā ajjhattaṃ uddhaccakukkuccaṃ'natthi me ajjhattaṃ uddhaccakukkucca'nti pajānāti. yathā ca anuppannassa uddhaccakukkuccassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa uddhaccakukkuccassa pahānaṃ hoti, tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa

bjt page 146 x 146

uddhaccakukkuccassa āyatim anuppādo hoti, tañca pajānāti,

santaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ 'atthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti. asantaṃ vā ajjhattaṃ vicikicchaṃ'natthi me ajjhattaṃ vicikicchā'ti pajānāti. yathā ca anuppannāya vicikicchāya uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannāya vicikicchāya pahānaṃ hoti, tañca pajānāti. yathā ca pahīnāya vicikicchāya āyatiṃ anuppādo hoti, tañca pajānāti.

iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati. bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati. vayadhammānupassī vā dhammesu viharati. samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. atthi dhammāti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evam kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasu nīvaraṇesu.

khandhapabbam

2. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasupādānakkhandhesu. kathañca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasupādānakkhandhesu.?

idha bhikkhave bhikkhu " iti rūpam, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthagamo. iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthagamo. itisaññā, iti saññāya samudayo, iti

pts page 061 q 61

saññāya atthagamo. iti saṅkhārā, iti saṅkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ. atthagamo. iti viññāṇaṃ, iti viññāṇassa samudayo, iti viññāṇassa atthagamo"ti.(1-5).

iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati. bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. -

ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati. vayadhammānupassī vā dhammesu viharati. samudaya -vayadhammānupassī vā dhammesu viharati. atthi dhammāti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati na ca kiñci loke upādiyati. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati pañcasupādānakkhandhesu.

āyatanapabbam

3. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu. kathañca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu?

idha bhikkhave bhikkhu cakkhuñca pajānāti. rūpe ca pajānāti. yañca tadubhayam paţicca uppajjati samyojanam, tañca pajānāti. yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti. tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa samyojanassa āyatim anuppādo hoti, tañca pajānāti. sotañca pajānāti. sadde ca pa-

bjt page 148 x 148

jānāti yañca tadubhayam paticca uppajjati samyojanam, tañca pajānāti. yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti, tañca pajānāti, yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti. tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa saṃyojanassa āyatim anuppādo hoti, tañca pajānāti. ghānañca pajānāti. gandhe ca pajānāti vañca tadubhayam paticca uppajjati samyojanam, tañca pajānāti. yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti. tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa samyojanassa āyatim anuppādo hoti, tañca pajānāti. jivhañca pajānāti. rase ca pajānāti yañca tadubhayam paticca uppajjati samyojanam, tañca pajānāti. yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti. tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa samyojanassa āyatim anuppādo hoti, tañca pajānāti. kāyañca pajānāti. photthabbe ca pajānāti yañca tadubhayam paticca uppajjati samyojanam, tañca pajānāti. yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti, tañca pajānāti, yathā ca pahīnassa samyojanassa āyatim anuppādo hoti, tañca pajānāti. manañca pajānāti. dhamme ca pajānāti yañca tadubhayam paticca uppajjati samyojanam, tañca pajānāti. yathā ca anuppannassa samyojanassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa samyojanassa pahānam hoti. tañca pajānāti. yathā ca pahīnassa samyojanassa āyatim anuppādo hoti, tañca pajānāti.

iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati. bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. samudayadhammānu-

passī vā dhammesu viharati. vayadhammānupassī vā dhammesu viharati. samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. atthi dhammāti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati chasu ajjhattikabāhiresu āyatanesu.

bojjhangapabbam

4. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu. kathañca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhaṅgesu?

idha bhikkhave bhikkhu santam vā ajjhattam satisambojjhangam atthi me ajjhattam satisambojjhango'ti pajānāti. asantam vā ajjhattam satisambojjhangam 'natthi me ajjhattam satisambojjhango'ti pajānāti -

yathā ca anuppannassa satisambojjhaṅgassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa satisambojjhaṅgassa bhāvanāpāripūrī hoti, tañca pajānāti.

santaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ 'atthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo'ti pajānāti. asantaṃ vā ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ dhammavicayasambojjhaṅgo'ti pajānāti. yathā ca anup-

bjt page 152 x 152

pts page 062 q 62

bjt page 150 x 150

pannassa dhammavicayasambojjhangassa uppādo hoti, tanca pajānāti. yathā ca uppannassa dhammavicayasambojjhangassa bhāvanāpāripūrī hoti, tanca pajānāti.

santam vā ajjhattam viriyasambojjhangam atthi me 'ajjhattam viriyasambojjhango'ti pajānāti. asantam vā ajjhattam viriyasambojjhangam 'natthi me ajjhattam viriyasambojjhango'ti pajānāti. yathā ca anuppannassa viriyasambojjhangassa uppādo hoti, tanca pajānāti. yathā ca uppannassa viriyasambojjhangassa bhāvanāpāripūrī hoti tanca pajānāti.

santam vā ajjhattam pītisambojjhangam atthi me 'ajjhattam pītisambojjhango'ti pajānāti. asantam vā ajjhattam pītisambojjhangam 'natthi me ajjhattam pītisambojjhango'ti pajānāti. yathā ca anuppannassa pītisambojjhangassa uppādo hoti, tanca pajānāti. yathā ca uppannassa pītisambojjhangassa bhāvanāpāripūrī hoti tanca pajānāti.

santaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ atthi me' ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo'ti pajānāti. asantaṃ vā ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgaṃ 'natthi me ajjhattaṃ passaddhisambojjhaṅgo'ti pajānāti. yathā ca anuppannassa passaddhisambojjhaṅgassa uppādo hoti, tañca pajānāti. yathā ca uppannassa passaddhisambojjhaṅgassa bhāvanāpāripūrī hoti tañca pajānāti.

santam vā ajjhattam samādhisambojjhangam atthi me ajjhattam samādhisambojjhango'ti pajānāti. asantam vā ajjhattam samādhisambojjhangam 'natthi me ajjhattam samādhisambojjhango'ti pajānāti. yathā ca anuppannassa samādhisamboj

jhangassa uppādo hoti, tanca pajānāti. yathā ca uppannassa samādhisambojjhangassa bhāvanāpāripūrī hoti tanca pajānāti.

santam vā ajjhattam upekkhāsambojjhangam atthi me' ajjhattam upekkhāsambojjhango'ti pajānāti. asantam vā ajjhattam upekkhāsambojjhangam 'natthi me ajjhattam upekkhāsambojjhango'ti pajānāti. yathā ca anuppannassa upekkhāsambojjhangassa uppādo hoti, tanca pajānāti. yathā ca uppannassa upekkhāsambojjhangassa bhāvanāpāripūrī hoti tanca pajānāti.

iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati. bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati. vayadhammānupassī vā dhammesu viharati. samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. atthi dhammāti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati sattasu bojjhangesu.

saccapabbam

5. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu. kathañca bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu?

idha bhikkhave bhikkhu 'idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti' ayam dukkhasamudayo'ti yathābhūtam pajānāti. 'ayam dukkhanirodho'ti yathābhūtam pajānāti. 'ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadā'ti yathābhūtam pajānāti.

iti ajjhattam vā dhammesu dhammānupassī viharati. bahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. ajjhattabahiddhā vā dhammesu dhammānupassī viharati. samudayadhammānupassī vā dhammesu viharati, vayadhammānupassī vā dhammesu viharati. samudayavayadhammānupassī vā dhammesu viharati. atthi dhammāti vā panassa sati paccupaṭṭhitā hoti yāvadeva ñāṇamattāya patissatimattāya. anissito ca viharati. na ca kiñci loke upādiyati. evampi kho bhikkhave bhikkhu dhammesu dhammānupassī viharati catusu ariyasaccesu.

yo hi ko ci bhikkhave ime cattaro satipatthane evam bhaveyya satta vassāni, tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme annā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave satta vassāni, vo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya chabbassāni²²⁴ tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave chabbassāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya pañcavassāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme añña, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave pañcavassāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya cattāri vassāni tassa dvinnam phalānam añnataram phalam pātikankham: dittheva dhamme annā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave cattāri vassāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya tīni vassāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

pts page 063 q 63

²²⁴chavassāni (pts, machasam)

titthantu bhikkhave tīni vassāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya dve vassāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave dve vassāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāvevya ekam vassam tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme annā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave ekam vassam, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipatthāne evam bhāveyya satta māsāni, tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave satta māsāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro sati satipatthāne evam bhāveyya cha māsāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikaṅkham: dittheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave cha māsāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro sati satipatthāne evam bhāveyya' pañca māsāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme añña, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave pañca māsāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro sati satipatthāne evam bhāveyya' cattāri māsāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave cattāri māsāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattaro sati satipatthane evam bhaveyya' tīni māsāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikankham: dittheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave tīni māsāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro sati satipatthāne evam bhāveyya' dve māsāni tassa dvinnam phalānam aññataram phalam pātikaṅkham: dittheva dhamme aññā sati vā upādisese anāgāmitā. titthantu bhikkhave dve māsāni, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro sati satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya' māsaṃ²²⁵ tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ: diṭṭheva dhamme aññā sati vā upādisese anāgāmitā. tiṭṭhatu bhikkhave māsaṃ, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro sati satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya' addhamāsaṃ, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ: diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā, tiṭṭhatu bhikkhave addhamāso, yo hi ko ci bhikkhave ime cattāro satipaṭṭhāne evaṃ bhāveyya sattāhaṃ, tassa dvinnaṃ phalānaṃ aññataraṃ phalaṃ pāṭikaṅkhaṃ: diṭṭheva dhamme aññā, sati vā upādisese anāgāmitā.

"ekāyano ayam bhikkhave maggo sattānam visuddhiyā sokapariddavānam samatikkamāya dukkhadomanassānam atthagamāya nāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya yadidam cattāro satipaṭṭhānā"ti, iti yantam vuttam idametam paṭicca vuttanti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Satipatthānasuttam

²²⁶ dasamam.

mūlapariyāyavaggo pathamo.

²²⁵ekaṃ māsaṃ (machasaṃ)

²²⁶mahāsatipaṭṭhānasuttam (machasam)

tassavaggassa uddānam:

227

- ajaram amaram amatādhigamam phalamagganidassana dukkhanudam, sahitatthamahārahabhassakarabbhutapītikaram thavato sunatha.
- talakāva supūritaghammapathe tividhaggipalepitanibbapanā, bhavabyādhipanodanaosadhiyo dhuva majjhimasuttavaratthapitā.
- madhavīva mandarasā amarānam khiddaratījananam sa-3. marūnam, tā sutaveyyakaratthapitāsum sakyasutānamabhīramanatthā
- paññasatyādi satañca diyaddham veyyakarāna duve apare ca, tesamaham anupubba bravīmi ekamanā nisametha mudaggā.
- pabhavāsavadāyadapubbagamo agatīgatianganasabbhayako, piyagāravapandarasallikhano tathaditthi satī dasamo pathamo.f

gāthāyo panetā sabbattha vyākulā dissanti.

²²⁷tassuddānam (syā, machasam)

bjt page 154 x 154

6.

Mūlasusaṃvaradhammadāyādā, bheravānaṅgaṇākaṅkheyyavatthaṃ; Sallekhasammādiṭṭhisatipaṭṭhaṃ, vaggavaro asamo susamatto.

Sīhanādavaggo

2.1 Cūļasīhanādasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum, bhagavā etadavoca:
- 2. idheva bhikkhave samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho samaṇo, suññā parappavādā samaṇehi aññeti¹. evameva² bhikkhave sammā sīhanādaṃ nadatha. ṭhānaṃ kho panetaṃ bhikkhave vijjati yaṃ idha aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: ko panāyasmantānaṃ assāso? kiṃ balaṃ? yena tumhe āyasmanto³ evaṃ vadetha: idheva samaṇo, idha dutiyo samaṇo, idha tatiyo samaṇo, idha catuttho

pts page 064 q 64

¹'aññehīti' (syā, machasaṃ)

²'evamevam' (sīmu)

³'āyasmanto attani sampassamānā' (syā)

samaņo suññā parappavādā samaņehi aññe'ti.

- 3. evam vādino bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: atthi kho no āvuso tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayam attani sampassamānā evam vadema: 'idheva samaņo, idha dutiyo samaņo, idha tatiyo samaņo, idha catuttho samaņo, suññā parappavādā samaņehi aññe'ti. katame cattāro? atthi kho no āvuso satthari pasādo. atthi dhamme pasādo. atthi sīlesu paripūrakāritā sahadhammikā kho pana piyā manāpā gahaṭṭhā ceva pabbajitā ca. ime kho no āvuso tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro dhammā akkhātā ye mayam attani sampassamānā evam vadema: 'idheva samaņo, idha dutiyo samaņo, idha tatiyo samaņo, idha catuttho samaņo, suññā parappavādā samaņehi aññe'ti.
- 4. ṭhānaṃ kho panetaṃ bhikkhave vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: amhākampi kho āvuso atthi satthari pasādo yo amhākaṃ satthā. amhākampi atthi dhamme pasādo yo amhākaṃ dhammo. mayampi sīlesu paripūrakārino yāni amhākaṃ sīlāni. amhākampi sahadhammikā piyā manāpā gahaṭṭhā ceva pabbajitā ca. idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo⁵ kiṃ nānākaraṇaṃ yadidaṃ tumhākañceva amhākañcāti.

bjt page 156 x 156

⁴no piyā, (pts)

⁵adhippāyaso, atthakathā

- 5. evam vādino bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: kimpanāvuso ekā niṭṭhā? udāhu puthu tiṭṭhā'ti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyākareyyum: ekā hāvuso niṭṭhā, na puthu niṭṭhā'ti.
- **6.** sā panāvuso niṭṭhā sarāgassa? udāhu vītarāgassāti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyākareyyum: vītarāgassāvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā sarāgassāti.

sā panāvuso niṭṭhā sadosassa? udāhu vītadosassāti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyākareyyum: vītadosassāvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā sadosassāti.

sā panāvuso niṭṭhā samohassa? udāhu vītamohassāti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyākareyyum: vītamohassāvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā samohassāti.

sā panāvuso niṭṭhā sataṇhassa? udāhu vītataṇhassāti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vyākareyyum: vītatanhassāvuso sā nitthā, na sā nitthā satanhassāti.

sā panāvuso niṭṭhā saupādānassa? udāhu anupādānassāti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyākareyyum: anupādānassāvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā saupādānassāti.

sā panāvuso niṭṭhā viddasuno? udāhu aviddasuno'ti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyāka-

bjt page 158 x 158

pts page 065 q 65

reyyum: viddasuno āvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā aviddasuno'ti.

sā panāvuso niṭṭhā anuruddhapaṭiviruddhassa? udāhu ananuruddha appaṭiviruddhassāti? sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyākareyyum: ananuruddhaappaṭiviruddhassāvuso sā niṭṭhā, na sā niṭṭhā anuruddhapaṭiviruddhassāti.

sā panāvuso niṭṭhā papañcārāmassa papañcaratino? udāhu nippapañcārāmassa nippapañcaratino?'ti. sammā vyākaramānā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evam vyākareyyum: nippapañcārāmassāvuso sā niṭṭhā nippapañcaratino papañcaratino. na sā niṭṭhā papañcārāmassa papañcaratino "ti.

7. dvemā bhikkhave diṭṭhiyo: bhavadiṭṭhi ca vibhavadiṭṭhi ca. ye hi ke ci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā bhavadiṭṭhiṃ allīnā bhavadiṭṭhiṃ upagatā bhavadiṭṭhiṃ ajjhositā, vibhavadiṭṭhiyā te paṭiviruddhā. ye hi ke ci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā vibhavadiṭṭhiṃ allīnā vibhavadiṭṭhiṃ upallīgatā vibhavadiṭṭhiṃ ajjhositā, bhavadiṭṭhiyā te paṭiviruddhā. ye hi ke ci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ dvinnaṃ diṭṭhīnaṃ samudayañca atthagamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ nappajānanti, te sarāgā te sadosā te samohā te sataṇhā te saupādānā te aviddasuno te anuruddhapaṭiviruddhā te papañcaratino te na parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi⁶. na parimuccanti dukkhasmāti vadāmi.

 $^{^6}$ 'jarāmara
ņena' (si) sokaparideva dukkhadomanassupāyāsehi' (syā); 'jarāmara
ņena' (si)

bjt page 160 x 160

8. ye ca kho keci⁷ bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā imāsaṃ dvinnaṃ diṭṭhīnaṃ samudayañca atthagamañca⁸ assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ pajānanti, te vītarāgā te vītadosā te vītamohā te vītataṇhā te anupādānā te viddasuno te ananuruddhaappaṭiviruddhā te nippapañcārāmā nippapañcaratino te parimuccanti jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi. parimuccanti dukkhasmāti vadāmi.

cattārimāni bhikkhave upādānāni. katamāni cattāri? kāmūpādānam diṭṭhūpādānam sīlabbatūpādānam attavādūpādānam. santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbūpādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbūpādānapariññam pañāpenti. kāmūpādānassa pariñnam paññāpenti na diṭṭhūpādānassa pariñnam paññāpenti. na sīlabbatūpādānassa pariñnam paññāpenti. na attavādūpādānassa pariñnam paññāpenti. taṃ kissa hetu? imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā tīṇi ṭhānāni yathābhūtam nappajānanti. tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbūpādānapariñnāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbūpādānapariñnam paññāpenti. kāmūpādānassa pariñnam paññāpenti na diṭṭhūpādānassa pariñnam paññāpenti. na sīlabbatūpādānassa pariñnam paññāpenti. na attavādūpādānassa pariñnam paññāpenti.

10. santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbūpādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbūpādānapariññaṃ

⁷ye ca keci samaṇā cā, (sī)

⁸'atthangamañca', (machasam, syā)

pts page 066 q 66

⁹'paññapenti' (machasam)

paññāpenti. kāmūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. diṭṭhūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. na sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññāpenti. na attavādūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. taṃ kissa hetu? imāni hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dve ṭhānāni yathābhūtaṃ nappajānanti. tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbūpādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbūpādāna¹⁰ pariññaṃ paññāpenti. kāmūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. na attavādūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. na attavādūpādānassa pariññaṃ paññāpenti.

- 11. santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā sabbūpādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbūpādāna pariññaṃ paññāpenti. kāmūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. diṭṭhūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. sīlabbatupādānassa pariññaṃ paññāpenti. taṃ kissa hetu? imaṃ hi te bhonto samaṇabrāhmaṇā ekaṃ ṭhānaṃ yathābhūtaṃ nappajānanti. tasmā te bhonto samaṇabrāhmaṇā sabbūpādānapariññāvādā paṭijānamānā te na sammā sabbūpādāna pariññaṃ paññāpenti. kāmupādānassa pariññaṃ paññāpenti diṭṭhūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. na attavādūpādānassa pariññaṃ paññāpenti. na attavādūpādānassa pariññaṃ paññāpenti.
- **12.** evarūpe kho bhikkhave dhammavinaye yo satthari pasādo, so na sammaggato akkhāyati. yo dhamme pasādo, so na sammaggato akkhāyati. yā sīlesu paripūrakāritā, sā na sammaggatā akkhāyati. yā sahadhammikesu piyamanāpatā, sā

¹⁰'sabbupādānassa', (syā)

bjt page 162 x 162

na sammaggatā akkhāyati. tam kissa hetu: evam hetam bhikkhave hoti yathā tam durakkhāte dhammavinaye duppavedite aniyyānike anupasamasamvattanike asammāsambuddhappavedite.

- 13. tathāgato ca kho bhikkhave araham sammāsambuddho sabbūpādānapariññāvādo paṭijānamāno sammā sabbūpādānapariññam paññāpeti. kāmūpādānassa pariñňam paññāpeti. diṭṭhūpādānassa pariññam paññāpeti. sīlabbatūpādānassa pariñňam paññāpeti. attavādūpādānassa pariñňam paññāpeti.
- 14. evarūpe kho bhikkhave dhammavinaye yo satthari pasādo, so sammaggato akkhāyati. yo dhamme pasādo, so sammaggato akkhāyati. yā sīlesu paripūrakāritā, sā sammaggatā akkhāyati. yā sahadhammikesu piyamanāpatā, sā sammaggatā akkhāyati. tam kissa hetu: evam hetam bhikkhave hoti yathā tam svākkhāte dhammavinaye suppavedite niyyānike upasamasamvattanike sammāsambuddhappavedite.
- 15. ime ca bhikkhave cattāro upādānā kiṃnidānā? kiṃsamudayā? kiṃjātikā? kiṃpabhavā? ime cattāro upādānā taṇhānidānā taṇhāsamudayā taṇhājātikā taṇhāpabhavā. taṇhā cāyaṃ bhikkhave kiṃnidānā? kiṃsamudayā? kiṃjātikā? kiṃpabhavā? taṇhā vedanānidānā vedanāsamudayā vedanājātikā vedanāpabhavā. vedanā cāyaṃ bhikkhave kiṃnidānā? kiṃsamudayā? kiṃjātikā? kiṃpabhavā? vedanā phassanidānā phassasamudayā phassajātikā phassapabhavā. phasso cāyaṃ

pts page 067 q 67

bhikkhave kim nidāno? kimsamudayo? kimjātiko? kimpabhavo? phasso saļāyatananidāno saļāyatanasamudayo.

saļāyatanajātiko saļāyatanapabhavo. saļāyatanañcidam bhikkhave kimnidānam? kimsamudayam? kimjātikam? kimpabhavam? saļāyatanam nāmarūpanidānam nāmarūpasamudayam nāmarūpajātikam nāmarūpapabhavam. nāmarūpañcidam bhikkhave kimnidānam? kimsamudayam? kimjātikam? kimpabhavam? nāmarūpam viññānanidānam viññānasamudayam viññānajātikam viññānapabhavam. viññānañcidam bhikkhave kimnidānam? kimsamudayam? kimjātikam? kimpabhavam? viññānam saṅkhāranidānam saṅkhārasamudayam saṅkhārajātikam saṅkhārapabhavam. saṅkhārācime bhikkhave kimnidānā? kimsamudayā? kimjātikā? kimpabhavā? saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā.

16. yato ca kho bhikkhave bhikkhuno avijjā pahīṇā hoti vijjā uppannā. so avijjāvirāgā vijjuppādā neva kāmūpādānaṃ upādiyati. na diṭṭhūpādānaṃ upādiyati. na sīlabbatūpādānaṃ upādiyati. na attavādupādānaṃ upādiyati. anupādiyaṃ na paritassati. aparitassaṃ paccattaṃyeva parinibbāyati. khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānātīti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

1

bjt page 164 x 164 pts page 068 q 68

 $C\bar{u} las\bar{i} han\bar{a} da suttam \ pathamam.$

2.2 Mahāsīhanādasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā vesāliyam viharati bahi nagare avarapure¹¹ vanasande, tena kho pana samayena sunakkhatto licchaviputto acirapakkanto hoti imasmā dhammavinayā. so vesāliyam parisatim¹² evam¹³ vācam bhāsati: "natthi samanassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyanānadassanaviseso. takkapariyāhatam samano gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhānam. yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā"ti.
- 2. atha kho āyasmā sāriputto pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya vesālim piņḍāya pāvisi. assosi kho āyasmā sāriputto sunakkhattassa licchaviputtassa vesāliyam parisatim evam vācam bhāsamānassa: "natthi samaņassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso. takkapariyāhatam samaņo gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhānam. yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakhayāyā"ti.
- 3. atha kho āyasmā sāriputto vesāliyam piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantam etadavoca: sunakkhatto bhante licchaviputto acirapakkanto

¹¹aparapure (machasaṃ)

¹²parisati (machasam)

¹³ekaṃ (pts)

bjt page 166 x 166

imasmā dhammavinayā, so vesāliyam parisatim evam vācam bhāsati: "natthi samaņassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso. takkapariyāhatam samaņo gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhānam. yassa ca khvāssa atthāya dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakhayāyā"ti.

- **4.** kodhano¹⁴ sāriputta sunakkhatto moghapuriso. kodhā ca panassa esā vācā bhāsitā 'avaṇṇaṃ bhāsissāmī'ti. so sāriputta sunakkhatto moghapuriso vaṇṇaṃyeva tathāgatassa bhāsati. vaṇṇo heso sāriputta tathāgatassa, yo evaṃ vadeyya: 'yassa ca khvāssa atthāya 'dhammo desito, so niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā'ti.
- **5.** ayampi hi nāma sāriputta, sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: "itipi so bhagavā arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā"ti.
- **6.** ayampi hi nāma sāriputta sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: "itipi so bhagavā anekavihitam iddhividham paccanubhoti: ekopi hutvā bahudhā hoti. bahudhāpi hutvā eko hoti. āvībhāvam tirobhāvam tirokuḍḍam tiropākāram tiropabbatam asajjamāno gacchati. seyyathāpi ākāse. paṭhaviyampi¹⁵ paṭhaviyāpi, machasam. ummujjanimujjam karoti. seyyathāpi udake. udakepi abhijjamāne

¹⁵paṭhaviyāpi, (syā)

 $^{^{14}{\}mbox{'kodhano}}$ heso', machasaṃ, 'kodhano kho' (syā)

pts page 069 q 69

gacchati seyyathāpi paṭhaviyam. ākāsepi pallaṅkena kamati seyyathāpi pakkhīsakuno. imepi candimasuriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāṇinā parimasati parimajjati. yāva brahmalokāpi kāyena vasam vattetī "ti.

- 7. ayampi hi nāma sāriputta, sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: "itipi so bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇāti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā"ti.
- ayampi hi nāma sāriputta, sunakkhattassa moghapurisassa mayi dhammanvayo na bhavissati: "itipi so bhagavā parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajānāti: sarāgam vā cittam sarāgam cittanti pajānāti. vītarāgam vā cittam vītarāgam cittanti pajānāti. sadosam vā cittam sadosam cittanti pajānāti. vītadosam vā cittam vītadosam cittanti pajānāti. samoham vā cittam samoham cittanti pajānāti. vītamoham vā cittam vītamoham cittanti pajānāti. sankhittam vā cittam sankhittam cittanti pajānāti. vikkhittam vā cittam vikkhittam cittanti pajānāti. mahaggatam vā cittam mahaggatam cittanti pajānāti. amahaggatam vā cittam amahaggatam cittanti pajānāti. sauttaram vā cittam sauttaram cittanti pajānāti. anuttaram vā cittam anuttaram cittanti pajānāti. samāhitam vā cittam samāhitam cittanti pajānāti. asamāhitam vā cittam asamāhitam cittanti pajānāti. vimuttam vā cittam vimuttam cittanti pajānāti. avimuttam vā cittam avimuttam cittanti pajānāti."

bjt page 168 x 168

- 9. dasa kho panimāni sāriputta tathāgatassa tathāgatabalāni yehi balehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti. katamāni dasa? idha sāriputta, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti. yampi sāriputta, tathāgato ṭhānañca ṭhānato aṭṭhānañca aṭṭhānato yathābhūtaṃ pajānāti, idampi sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalaṃ hoti yaṃ balaṃ āgamma tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti.
- 10. puna ca param sāriputta tathāgato atītānāgatapaccuppannānam kammasamādānānam thānaso hetuso vipākam yathābhūtam pajānāti. yampi sāriputta, tathāgato atītānāgatapaccuppannānam kammasamādānānam thānaso hetuso vipākam yathābhūtam pajānāti, idampi sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalam hoti yam balam āgamma tathāgato āsabham thānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- 11. puna ca param sāriputta, tathāgato sabbatthagāminim paṭipadam yathābhūtam paṭānāti. yampi sāriputta, tathāgato sabbatthagāminim paṭipadam yathābhūtam paṭānāti. idampi sāriputta, tathāgatassa tathāgata balam hoti yam balam āgamma tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- **12.** puna ca paraṃ sāriputta, tathāgato anekadhātunānādhātulokaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. yampi sāriputta, tathāgato

pts page 070 q 70

bjt page 170 x 170

anekadhātu nānādhātulokam yathābhūtam pajānāti, idampi sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalam hoti yam balam āgamma tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.

- 13. puna ca param sāriputta, tathāgato sattānam nānādhimuttikatam yathābhūtam pajānāti. yampi sāriputta tathāgato sattānam nānādhimuttikatam yathābhūtam pajānāti, idampi sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalam hoti yam balam āgamma tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- 14. puna ca param sāriputta, tathāgato parasattānam parapuggalānam indriyaparopariyattam yathābhūtam pajānāti. yampi sāriputta tathāgato parasattānam parapuggalānam indriyaparopariyattam yathābhūtam pajānāti, idampi sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalam hoti yam balam āgamma tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- 15. puna ca param sāriputta, tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnam sankilesam vodānam vuṭṭhānam yathābhūtam pajānāti. yampi sāriputta, tathāgato jhānavimokkhasamādhisamāpattīnam samkilesam vodānam vuṭṭhānam yathābhūtam pajānāti, idampi sāriputta, tathāgatassa tathāgatabalam, hoti yam balam āgamma tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- **16.** puna ca paraṃ sāriputta, tathāgato anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. seyyathīdaṃ: ekampi jātiṃ dvepi jātiyo

205

tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi¹⁶ jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, "amutrāsiṃ evaṃ nāmo evaṃ gotto evaṃ vaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra upapādim.

tatrāpāsim evam nāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāvuparivanto. so tato cuto idhūpapanno"ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. yampi sāriputta, tathāgato anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe, "amutrāsim evam nāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra upapādim. tatrāpāsim evam nāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno"ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati, idampi sāriputta tathāgatassa tathāgatabalam hoti, yam balam āgamma tathāgato āsabham thānam patijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.

¹⁶visampi (machasaṃ) bit page 172 x 172

17. puna ca param sāriputta, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati: cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāti: "ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapannā"ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne hīne panīte suvaņņe dubbanne sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāti. yampi sāriputta, tathāgato dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati: cavamāne uppajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: "ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā. ime vā bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapannā"ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate

pts page 071 q 71

duggate. yathākammūpage satte pajānāti, idampi sāriputta tathāgatassa tathāgatabalam hoti. yam balam āgamma tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati. brahmacakkam pavatteti.

- 18. puna ca param sāriputta tathāgato āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. yampi sāriputta tathāgato āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, idampi sāriputta tathāgatassa tathāgatabalam hoti yam balam āgamma tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- **19.** imāni kho sāriputta dasa tathāgatassa tathāgatabalāni, yehi balehi samannāgato tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- 20. yo kho mam sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: "natthi samanassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyanānadassanaviseso, takkapariyāhatam samano gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhāna"nti. tam sāriputta vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye. seyyathāpi sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno diṭṭheva dhamme añnam ārādheyya, evam sampadamidam sāriputta vadāmi: tam vācam appahāya tam

bjt page 174 x 174

cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye.

- **21.** cattārimāni sāriputta tathāgatassa vesārajjāni yehi vesārajjehi samannāgato tathāgato āsabhaṃ ṭhānaṃ paṭijānāti, parisāsu sīhanādaṃ nadati, brahmacakkaṃ pavatteti, katamāni cattāri?
- **22.** "sammāsambuddhassa te paṭijānato ime dhammā anabhisambuddhā "ti, tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ sāriputta na samanupassāmi. etampahaṃ sāriputta nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.
- 23. "khīṇāsavassa te paṭijānato ime āsavā aparikkhīṇā"ti, tatra vata maṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmiṃ sahadhammena paṭicodessatīti nimittametaṃ sāriputta na samanupassāmi. etampahaṃ sāriputta nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.
- **24.** "ye kho pana te antarāyikā dhammā vuttā te paṭisevato nālam antarāyāyā"ti, tatra vata mam samano vā brāhmano vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmim sahadhammena paṭicodessatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

- 25. "yassa kho pana te atthāya dhammo desito so na niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāyā"ti, tatra vata mam samaņo vā brāhmaņo vā devo vā māro vā brahmā vā koci vā lokasmim sahadhammena paṭicodessatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.
- **26.** imāni kho sāriputta cattāri tathāgatassa vesārajjāni yehi vesārajjehi samannāgato tathāgato āsabham ṭhānam paṭijānāti, parisāsu sīhanādam nadati, brahmacakkam pavatteti.
- 27. yo kho mam sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: "natthi samanassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyanānadassanaviseso, takkapariyāhatam samano gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhāna"nti. tam sāriputta vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye. seyyathāpi sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno diṭṭheva dhamme añnam ārādheyya, evam sampadamidam sāriputta vadāmi: tam vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye.
- **28.** aṭṭha kho imā sāriputta parisā: katamā aṭṭha? khattiyaparisā brāhmaṇaparisā gahapatiparisā samaṇaparisā cātummahārājikaparisā tāvatiṃsaparisā māraparisā brahmaparisā. imā kho sāriputta aṭṭha parisā. imehi kho sāriputta catūhi vesā-

bjt page 176 x 176

rajjehi samannāgato tathāgato imā aṭṭha parisā upasaṅkamati ajjhogāhati.

- 29. abhijānāmi kho panāhaṃ sāriputta anekasataṃ khattiyaparisaṃ upasaṅkamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbañceva sallapitapubbañca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata maṃ bhayaṃ vā sārajjaṃ vā okkamissatīti nimittametaṃ sāriputta na samanupassāmi. etampahaṃ sāriputta nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.
- **30.** abhijānāmi kho panāhaṃ sāriputta anekasataṃ brāhmaṇaparisaṃ upasaṅkamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbañceva sallapitapubbañca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata maṃ bhayaṃ vā sārajjaṃ vā okkamissatīti nimittametaṃ sāriputta na samanupassāmi. etampahaṃ sāriputta nimittaṃ asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

abhijānāmi kho panāham sāriputta anekasatam gahapatiparisam upasankamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbanceva sallapitapubbanca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata mam bhayam vā sārajjam vā okkamissatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

abhijānāmi kho panāham sāriputta anekasatam samaṇaparisam upasaṅkamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbañceva sallapitapubbañca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata

mam bhayam vā sārajjam vā okkamissatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

abhijānāmi kho panāham sāriputta anekasatam cātummahārājikaparisam upasankamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbanceva sallapitapubbanca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata mam bhayam vā sārajjam vā okkamissatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

abhijānāmi kho panāham sāriputta anekasatam tāvatimsaparisam upasankamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbanceva sallapitapubbanca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata mam bhayam vā sārajjam vā okkamissatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

abhijānāmi kho panāham sāriputta anekasatam māraparisam upasankamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbanceva sallapitapubbanca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata mam bhayam vā sārajjam vā okkamissatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

abhijānāmi kho panāham sāriputta anekasatam brahmapari-

sam upasankamitā. tatrapi mayā sannisinnapubbanceva sallapitapubbanca sākacachā ca samāpajjitapubbā. tatra vata mam bhayam vā sārajjam vā okkamissatīti nimittametam sāriputta na samanupassāmi. etampaham sāriputta nimittam asamanupassanto khemappatto abhayappatto vesārajjappatto viharāmi.

- 31. yo kho mam sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: "natthi samanassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyanānadassanaviseso, takkapariyāhatam samano gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhāna"nti. tam sāriputta vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye. seyyathāpi sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno diṭṭheva dhamme añnam ārādheyya, evam sampadamidam sāriputta vadāmi: tam vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye.
- 32. catasso kho imā sāriputta yoniyo. katamā catasso? aņdajā yoni, jalābujā yoni, saṃsedajā yoni, opapātikā yoni, katamā ca sāriputta aṇḍajā yoni? ye kho te sāriputta sattā aṇḍakosaṃ abhinibbhijja jāyanti, ayaṃ vuccati sāriputta aṇḍajā yoni. katamā ca sāriputta jalābujā yoni? ye kho te sāriputta sattā vatthikosaṃ abhinibbhijja jāyanti, ayaṃ vuccati sāriputta jalābujā yoni. katamā ca sāriputta saṃsedajā yoni? ye kho te sāriputta sattā pūtimacche vā jāyanti pūtikuṇape vā

pts page 073 q 73

bjt page 178 x 178

pūtikummāse vā candanikāya vā oļigalle vā jāyanti, ayam vuccati sāriputta samsedajā yoni. katamā ca sāriputta opapātikā yoni? devā nerayikā ekacce ca manussā ekacce ca vinipātikā. ayam vuccati sāriputta opapātikā yoni. imā kho sāriputta catasso yoniyo.

- 33. yo kho mam sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: natthi samanassa gotamassa uttari manussadhammā alamariyanānadassanaviseso, takkapariyāhatam samano gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhānanti. tam sāriputta vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye. seyyathāpi sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno pañnāsampanno diṭṭheva dhamme añnām ārādheyya, evam sampadamidam sāriputta vadāmi: tam vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye.
- 34. pañca kho imā sāriputta gatiyo. katamā pañca? nirayo tiracchānayoni pettivisayo manussā devā. nirayañcāhaṃ sāriputta pajānāmi, nirayagāmiñca maggaṃ, nirayagāminiñca paṭipadaṃ. yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati, tañca pajānāmi. tiracchānayoniñcāhaṃ sāriputta pajānāmi tiracchānayonigāmiñca ca maggaṃ, tiracchānayonigāminiñca paṭipadaṃ. yathā paṭipanno ca kāyassa bhedā parammaraṇā tiracchānayoniṃ upapajjati, tañca pajānāmi. pettivisayagāminiñca paṭipadaṃ. yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā parammaraṇā pettivisayagāminiñca paṭipadaṃ. yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā parammaraṇā pettivisayaṃ upapajjati, tañca pajānāmi. manusse cāhaṃ

sāriputta pajānāmi, manussalokagāmiñca maggam, manussalokagāminiñca paṭipadam, yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā parammaraṇā manussesu upapajjati, tañca pajānāmi. deve cāham sāriputta pajānāmi. devalokagāminica maggam, devalokagāmininca paṭipadam. yathāpaṭipanno ca kāyassa bhedā parammaraṇā sugatim saggam lokam uppajjati, tañca pajānāmi-

nibbānañcāhaṃ sāriputta pajānāmi nibbānagāmiñca maggaṃ nibbānagāminiñca paṭipadaṃ. yathāpaṭipanno ca āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati, tañca pajānāmi.

35. idāham sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyam puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggam samārūļho yathā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjissatīti. tamenam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannam ekantadukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānam. seyyathāpi sāriputta aṅgārakāsu sādhikaporisā pūraṅgārānam vītaccikānam vītadhūmānam, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva aṅgārakāsum paṇidhāya. tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: tathāyam bhavam puriso paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggam samārūļho yathā imam yeva aṅgārakāsum āgamissatīti. tamenam passeyya aparena samayena

pts page 074 q 74

bjt page 180 x 180

tassā aṅgārakāsuyā patitaṃ ekantadukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānaṃ. evameva kho ahaṃ sāriputta idhekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūļho yathā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjissatīti. tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannaṃ ekantadukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānaṃ.

idha panāham sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā 36. ceto paricca pajānāmi: 'tathāvam puggalo patipanno tathā ca irīyati tañca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā parammaranā tiracchānayonim upapajjissatīti. tamenam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaranā tiracchānayonim uppannam dukkhā tippā katukā vedanā vediyamānam. sevvathāpi sāriputta gūthakūpo sādhikaporiso pūro gūthassa, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva gūthakūpam panidhāya. tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: tathāyam bhavam puriso patipanno tathā ca irīyati tañca maggam samārūļho yathā imam yeva gūthakūpam āgamissatīti. tamenam passevya aparena samayena tasmim gūthakūpe patitam dukkhā tippā katukā vedanā vediyamānam -

evameva kho aham sāriputta idhekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyam puggalo paṭipanno tathā ca irīyati, tañca maggam samārūļho, yathā kāyassa bhedā

bjt page 182 x 182

parammaraṇā tiracchānayoniṃ upapajajissatīti. tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaraṇā tiracchānayoniṃ upapannaṃ dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyamānaṃ.

37. idha panāham sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi:'tathāyam puggalo patipanno tathā ca irīyati tañca maggam samārūlho yathā kāyassa bhedā parammaranā pettivisayam upapajjissatīti. tamenam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaranā pettivisayam uppannam dukkhabahulā vedanā vediyamānam. seyyathāpi sāriputta rukkho visame bhūmibhāge jāto tanupattapalāso kabaracchāyo, atha puriso agaccheyya ghammabhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva rukkham panidhāya. tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: tathāyam bhavam puriso patipanno tathā ca irīyati tañca maggam samārūlho vathā imam veva rukkham āgamissatīti. tamenam passeyya aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnam vā nipannam vā dukkhabahulā vedanā vediyamānam. evameva kho aham sāriputta idhekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyam puggalo patipanno tathā ca irīyati, tañca maggam samārūļho, yathā kāyassa bhedā parammaraņā pettivisayam upapajajissatīti. tamenam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaranā pettivisayam upapannam dukkhabahulā vedanā vediyamānam.

pts page 075 q 75

38. idha panāhaṃ sāriputta ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: 'tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūļho yathā kāyassa bhedā parammaraṇā manussesu upapajjissatīti. tamenaṃ passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaraṇā manussesu uppannaṃ sukhabahulā vedanā vediyamānaṃ. seyyathāpi sāriputta rukkho same bhūmibhāge jāto bahalapattapalāso sandacchāyo, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva rukkhaṃ paṇidhāya. tamenaṃ cakkhumā puriso disvā evaṃ vadeyya: tathāyaṃ bhavaṃ puriso paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūļho yathā imaṃ yeva rukkhaṃ āgamissatīti. tamenaṃ passeyya aparena samayena tassa rukkhassa chāyāya nisinnaṃ vā nipannaṃ vā sukhabahulā vedanā vediyamānaṃ.

evameva kho aham sāriputta idhekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyam puggalo paṭipanno tathā ca irīyati, tañca maggam samārūļho, yathā kāyassa bhedā parammaranā manussesu upapajajissatīti. tamenam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaranā manussesu upapannam sukhabahulā vedanā vediyamānam.

39. idha panāham sāriputta ekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: 'tathāyam puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tanca maggam samārulho yathā kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapajjissatīti. tamenam

bjt page 184 x 184

pts page 076 q 76

passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ uppannaṃ ekantasukhā vedanā vediyamānaṃ.

seyyathāpi sāriputta pāsādo tatrassa kūtāgāram ullittāvalittam nivātam phussitaggalam pihitavātapānam, tatrassa pallanko gonakatthato patikatthato patalikatthato kādalimigapavarapaccattharano sauttaracchado ubhatolohita kūpadhāno. atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva pāsādam panidhāya. tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: tathāyam bhavam puriso paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggam samārūlho yathā imam yeva pāsādam āgamissatīti. tamenam passeyya aparena samayena tasmim pāsāde tasmim kūtāgāre tasmim pallanke nisinnam vā nipannam vā ekantasukhā vedanā vediyamānam. evameva kho aham sāriputta idhekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyam puggalo patipanno tathā ca irīyati, tañca maggam samārūlho, yathā kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapajajissatīti. tamenam passāmi aparena samayena dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapannam ekantasukhā vedanā vediyamānam.

40. idha panāhaṃ sāriputta ekaccaṃ puggalaṃ evaṃ cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyaṃ puggalo paṭipanno tathā ca irīyati tañca maggaṃ samārūlho yathā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatīti. tamenaṃ passāmi aparena samayena āsavānaṃ khayā anāsavaṃ ceto-

219

vimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantam ekantasukhā vedanā vediyamānam.

seyyathāpi sāriputta pokkharanī acchodikā sātodikā sītodikā setakā supatitthā ramanīvā, avidūre cassā tīre vanasando, atha puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito ekāyanena maggena tameva pokkharanim panidhāya. tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: tathāyam bhavam puriso patipanno tathā ca irīyati, tañca maggam samārūlho, yathā imamyeva pokkharanim āgamissatīti. tamenam passeyya aparena samayena tam pokkharanim ogāhetvā nahāyitvā pītvā ca sabbadarathakilamathaparilāham patippassamhetvā paccuttaritvā tasmim vanasande nisinnam vā nipannam vā ekantasukhā vedanā vediyamānam. evameva kho aham sāriputta idhekaccam puggalam evam cetasā ceto paricca pajānāmi: tathāyam puggalo patipanno tathā ca irīyati, tañca maggam samārūlho, yathā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissatīti. tamenam passāmi aparena samayena āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantam ekantasukhā vedanā vediyamānam. imā kho sāriputta pañca gatiyo.

41. yo kho mam sāriputta evam jānantam evam passantam evam vadeyya: "natthi samanassa gotamassa uttarimanussadhammā alamariyanānadassanaviseso. takkapariyāhatam

bjt page 186 x 186

pts page 077 q 77

samaņo gotamo dhammam deseti vīmamsānucaritam sayampaṭibhānanti. "tam sāriputta vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye. seyyathāpi sāriputta bhikkhu sīlasampanno samādhisampanno paññāsampanno diṭṭheva dhamme aññam ārādheyya, evam sampadamidam sāriputta vadāmi: tam vācam appahāya tam cittam appahāya tam diṭṭhim appaṭinissajjitvā yathābhatam nikkhitto evam niraye

- **42.** abhijānāmi kho panāhaṃ sāriputta caturaṅgasamannāgataṃ brahmacariyaṃ caritā: tapassissudaṃ homi paramatapassī. lūkhassudaṃ homi paramalūkho. jegucchī sudaṃ homi paramajegucchī. pavivittassudaṃ homi paramapavivitto.
- 43. tatrassu me idam sāriputta tapassitāya hoti: acelako homi muttācāro hatthāpalekhano, na ehibhadantiko na tiṭṭhabhadantiko. na abhihaṭam na uddissakaṭam na nimantanam sādiyāmi. so na kumbhimukhā patigaṃhāmi, na kalopimukhā patigaṃhāmi, na elakamantaram na daṇḍamantaram na musalamantaram, na dvinnam bhuñjamānānam, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na maccham na maṃsam. na suram na merayam na thusodakam pivāmi.

so ekāgāriko vā homi ekālopiko, dvāgāriko vā homi dvālopiko, sattāgāriko vā homi sattālopiko. ekissāpi dattiyā yāpemi. dvīhipi dattīhi yāpemi. sattahipi dattīhi yāpemi. ekāhikampi

pts page 078 q 78

bjt page 188 x 188

āhāram āhāremi. dvīhikampi āhāram āhāremi sattāhikampi āhāram āhāremi. iti evarūpam addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharāmi.

so sākabhakkho vā homi, sāmākabhakkho vā homi, nīvārabhakkho vā homi, daddulabhakkho vā homi, haṭabhakkho vā homi, kaṇabhakkho vā homi, ācāmabhakkho vā homi, piññākabhakkho vā homi, tiṇabhakkho vā homi, gomayabhakkho vā homi. vanamūlaphalāhāro vā yāpemi pavattaphalabhojī.

so sāṇānipi dhāremi, masāṇānipi dhāremi, tirīṭānipi dhāremi, ajinampi dhāremi, ajinakkhipampi dhāremi, kusacīrampi dhāremi, vākacīrampi dhāremi. phalakacīrampi dhāremi, kesakambalampi dhāremi, vālakambalampi dhāremi, ulūkapakkhampi dhāremi.

so kesamassulocakopi homi, kesamassulocanānuyogamanuyutto. ubbhaṭṭhakopi homi āsanapaṭikkhitto. ukkuṭikopi homi ukkuṭikappadhānamanuyutto. kaṇṭakāpassayiko pi homi kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappemi. sāyatatiyakampi udakorohanānuyogamanuyutto viharāmi.

iti evarūpam anekavihitam kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharāmi. idam su me sāriputta tapassitāya hoti.

- 1. ubbhaṭaṭhiko pi, katthaci.
- **44.** tatrassu me idam sāriputta lūkhasmim hoti: nekavassaganikam rajojallam kāye sannicitam hoti papaṭikajātam.

bjt page 190 x 190

seyyathāpi sāriputta tindukakhāņu nekavassagaņiko sannicito hoti papaţikajāto, evamevassu me sāriputta nekavassagaņikaṃ rajojallaṃ kāye sannicitaṃ hoti papaṭikajātaṃ. tassa mayhaṃ sāriputta na evaṃ hoti: ahovatāhaṃ imaṃ rajojallaṃ pāṇinā parimajjeyyaṃ, aññe vā pana me imaṃ rajojallaṃ pāṇinā parimajjeyyunti. evampi me sāriputta na hoti. idaṃ su me sāriputta lūkhasmiṃ hoti.

- **45.** tatrassu me idam sāriputta jegucchismim hoti: so kho aham sāriputta satova abhikkamāmi sato paṭikkamāmi. yāva udabindumhipi me dayā paccupaṭṭhitā hoti: māham khuddake pāṇe visamagate saṅghātam āpādessanti idam su me sāriputta jegucchismim hoti.
- 46. tatrassu me idam sāriputta pavivittasmim hoti: so kho aham sāriputta aññataram araññāyatanam ajjhogahetvā viharāmi, yadā passāmi gopālakam vā pasupālakam vā tiṇahārakam vā kaṭṭhahārakam vā vanakammikam vā, vanena vanam gahane na gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatāmi. tam kissa hetu: mā mam te addasamsu, ahañca vā ne addasanti. seyyathāpi sāriputta āraññako migo manusse disvā vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatati, evameva kho aham sāriputta yadā passāmi gopālakam vā pasupālakam vā tiṇahārakam vā kaṭṭhahārakam vā vanakammikam vā, vanena vanam gahanena gahanam ninnena ninnam thalena thalam papatāmi. tam kissa hetu: mā mam te addasamsu, ahañca vā ne addasanti. idam su me sāriputta pavivittasmim hoti.

pts page 079 q 79

- 47. (tatrassu me idam sāriputta mahāvikaṭa bhojanasmim hoti:) so kho aham sāriputta ye te goṭṭhā paṭṭhitagāvo apagatagopālā tattha catukunḍiko upasaṅkamitvā yāni tāni vacchakānam taruṇakānam dhenupakānam gomayāni, tāni sudam āhāremi yāvakīvañca me sāriputta sakam muttakarīsam apariyādiṇṇam hoti, sakam yeva sudam muttakarīsam āhāremi. idam su me sāriputta mahāvikaṭabhojanasmim hoti.
- 48. so kho aham sāriputta aññataram bhimsanakam vanasandam ajjhogāhetvā viharāmi. tatra sudam sāriputta bhimsanakassa vanasandassa bhimsanakatasmim hoti: yo ko ci avītarāgo tam vanasandam pavisati yebhuyyena lomāni hamsanti. so kho aham sāriputta yā tā rattiyo sītā hemantikā antaraţthake himapātasamaye, tathārūpāsu rattisu rattim abbhokāse viharāmi divā vanasande. gimhānam pacchime māse divā abbhokāse viharāmi rattim vanasande. apissu mam sāriputta ayam anacchariyā gāthā paţibhāsi pubbe assutapubbā:

sotatto sosīno eko bhiṃsanake vane. naggo na vaggimāsīno esanā pasuto munīti.

48. so kho ahaṃ sāriputta, susāne seyyaṃ kappemi chavaṭṭhikāni upadhāya. apissu maṃ sāriputta gomaṇḍalā upasaṅ-kamitvā oṭṭhubhantipi, omuttentipi, paṃsukenapi okiranti. kaṇṇasotesu'pi salākaṃ pavesenti. na kho panāhaṃ sāriputta abhijānāmi tesu pāpakaṃ cittaṃ uppādetā. idaṃ su me sāriputta upekkhāvihārasmiṃ hoti.

bjt page 192 x 192

pts page 080 q 80

- santi kho pana sāriputta eke samanabrāhmanā evam vādino evam ditthino: āhārena suddhīti. te evamāhamsu: kolehi yāpemāti. te kolampi khādanti, kolacunnampi khādanti, kolodakampi pivanti, anekavihitampi kolavikatim paribhuñjanti. abhijānāmi kho panāham sāriputta ekamyeva kolam āhāram āharitā. sivā kho pana te sāriputta evamassa: mahā nūna tena samayena kolo ahosīti. na kho panetam sāriputta evam datthabbam. tadāpi eta paramoyeva kolo ahosi, seyyathāpi etarahi. tassa mayham sāriputta ekamyeva kolam āhāram āhārayato adhimattakasimānam patto kāyo hoti: seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kālapabbāni vā, evamevassu me angapaccangāni bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma otthapadam, evamevassu me ānisadam hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma vattanāvalī, evamevassu me pitthikantako unnatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti, evamevassu me phāsuliyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti, evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphutito hoti sammilāto, evamevassu me sīsacchavi samaphutītā hoti sammilātā, tāyevappāhāratāya.
- 51. so kho aham sāriputta udaracchavim parimasissāmīti piṭṭhikanṭakam yeva parigaṇhāmi. piṭṭhikanṭakam parimasissāmiti udaracchavimyeva parigaṇhāmi. yāvassu me sāriputta udaracchavi piṭṭhikaṇṭakam allīnā hoti tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta, vaccam vā muttam vā karissāmīti tat-

bjt page 194 x 194

225

theva avakujjo papatāmi. tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta tameva kāyam assāsento pāninā gattāni anomajjāmi. tassa mayham sāriputta pāninā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya.

santi kho pana sāriputta eke samaņabrāhmaņā evam **52.** vādino evam ditthino: āhārena suddhīti. te evamāhamsu: muggehi yāpemāti, te muggampi khādanti, muggacunnampi khādanti, muggodakampi pivanti, anekavihitampi muggavikatim paribhuñjanti. abhijānāmi kho panāham sāriputta ekamyeva muggam āhāram āharitā. siyā kho pana te sāriputta evamassa: mahā nūna tena samayena muggo ahosīti. na kho panetam sāriputta evam datthabbam. tadāpi eta paramoyeva muggo ahosi, seyyathāpi etarahi. tassa mayham sāriputta ekamyeva muggam āhāram āhārayato adhimattakasimānam patto kāyo hoti: seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kālapabbāni vā, evamevassu me angapaccangāni bhavanti tāyevappāhāratāya, seyyathāpi nāma otthapadam, evamevassu me ānisadam hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma vattanāvalī, evamevassu me pitthikantako unnatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti, evamevassu me phāsuliyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti, evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphutito hoti sammilāto, evamevassu me sīsacchavi samphutitā hoti sammilātā, tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta, udaracchavim parimasissāmīti pitthikantakam

pts page 081 q 81

yeva pariganhāmi. piṭṭhikanṭakam parimasissāmīti udaracchavim yeva pariganhāmi. yāvassu me sāriputta udaracchavi piṭṭhikanṭakam allīnā hoti tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta vaccam vā muttam vā karissāmīti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta, tameva kāyam assāsento pāṇinā gattāni anomajjāmi. tassa mayham sāriputta pāṇinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya.

santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: āhārena suddhīti. te evamāhaṃsu: tilehi yāpemāti. te tilampi khādanti, tilacuṇṇampi khādanti, tilokampi pivanti, anekavihitampi tilehivikatiṃ paribhuñjanti. abhijānāmi kho panāhaṃ sāriputta ekaṃyeva tilaṃ āhāraṃ āharitā. siyā kho pana te sāriputta evamassa: mahā nūna tena samayena tilo ahosīti. na kho panetaṃ sāriputta evaṃ daṭṭhabbaṃ. tadāpi eta paramoyeva tilo ahosi, seyyathāpi etarahi.

tassa mayham sāriputta ekamyeva tilam āhāram āhārayato adhimattakasimānam patto kāyo hoti: seyyathāpi nāma āsīti-kapabbāni vā kāļapabbāni vā, evamevassu me aṅgapaccaṅgāni bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma oṭṭhapadam, evamevassu me ānisadam hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma vaṭṭanāvaļī, evamevassu me piṭṭhikaṇṭako uṇṇatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti,evamevassu me phāsuļiyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti, evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma titta-

kālābu āmakacchinno vātātapena samphuţito hoti sammilāto, evamevassu me sīsacchavi samphuţitā hoti sammilātā, tāyevappāhāratāya. so kho ahaṃ sāriputta, udaracchaviṃ parimasissāmīti piţṭhikaṇṭakaṃyeva parigaṇhāmi. piṭṭhikaṇṭakaṃ parimasissāmīti udaracchaviṃ yeva parigaṇhāmi. yāvassu me sāriputta udaracchavi piṭṭhikaṇṭakaṃ allīnā hoti tāyevappāhāratāya. so kho ahaṃ sāriputta, vaccaṃ vā muttaṃ vā karissāmīti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. so kho ahaṃ sāriputta, tameva kāyaṃ assāsento pāṇinā gattāni anomajjāmi. tassa mayhaṃ sāriputta pāṇinā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya.

santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: āhārena suddhīti. te evamāhaṃsu: taṇḍulehi yāpemāti. te taṇḍulampi khādanti, taṇḍulacuṇṇampikhādanti, taṇḍulodakampi pivanti, anekavihitampi taṇḍulavikatiṃ paribhuñjanti. abhijānāmi kho panāhaṃ sāriputta ekaṃyeva taṇḍulaṃ āhāraṃ āharitā. siyā kho pana te sāriputta evamassa: mahā nūna tena samayena taṇḍulo ahosīti. na kho panetaṃ sāriputta evaṃ daṭṭhabbaṃ. tadāpi eta paramoyeva taṇḍulo ahosi, seyyathāpi etarahi.

53. tassa mayham sāriputta ekamyeva tandulam āhāram āhārayato adhimattakasīmānam patto kāyo hoti: seyyathāpi nāma āsītikapabbāni vā kālapabbāni vā, evamevassu me angapaccangāni bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma oṭṭhapadam, evamevassu me ānisadam hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma vaṭṭanāvalī, evamevassu me piṭṭhikanṭako uṇṇatāvanato hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti, evamevassu

me phāsuliyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti, evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma tittakālābu āmakacchinno vātātapena samphutito hoti sammilāto, evamevassu me sīsacchavi samphutitā hoti sammilātā, tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta udaracchavim parimasissāmīti pitthikantakam yeva pariganhāmi. pitthikantakam parimasissāmiti udaracchavimyeva pariganhāmi. yāvassu me sāriputta udaracchavi pitthikantakam allīnā hoti tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta, vaccam vā muttam vā karissāmīti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. so kho aham sāriputta tameva kāyam assāsento pāninā gattāni anomajjāmi, tassa mayham sāriputta pāninā gattāni anomajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya.

- **54.** tāyapi kho ahaṃ sāriputta iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya na ajjhagamaṃ uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ. taṃkissahetu: imissāyeva ariyāya paññāya anadhigamā yāyaṃ ariyā paññā adhigatā ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya.
- **55.** santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: saṃsārena suddhīti. na kho paneso sāriputta saṃsāro sulabharūpo yo mayā asaṃsaritapubbo iminā dīghena addhunā, aññatra suddhāvāsehi devehi. suddhāvāse

bjt page 196 x 196 pts page 082 q 82

cāhaṃ sāriputta deve saṃsareyyaṃ, nayimaṃ lokaṃ punarā-gaccheyyaṃ.

- **56.** santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: upapattiyā suddhīti. na kho panesā sāriputta upapatti sulabharūpā yā mayā anupapannapubbā iminā dīghena addhunā, aññatra suddhāvāsehi devehi. suddhāvāse cāhaṃ sāriputta deve upapajjeyyaṃ, nayimaṃ lokaṃ punarāgaccheyyaṃ.
- **57.** santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: āvāsena suddhīti. na kho paneso sāriputta āvāso sulabharūpo yo mayā anāvutthapubbo iminā dīghena addhunā, aññatra suddhāvāsehi devehi. suddhāvāse cāhaṃ sāriputta deve vaseyyaṃ, nayimaṃ lokaṃ punarāgaccheyyaṃ.
- **58.** santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: yaññena suddhīti. na kho paneso sāriputta yañño sulabharūpo yo mayā ayiṭṭhapubbo iminā dīghena addhunā, tañca kho raññāva satā khattiyena muddhāvasittena, brāhmaṇena vā mahāsālena.
- **59.** santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: aggiparicariyāya suddhīti. na kho paneso sāriputta aggi sulabharūpo yo mayā apariciṇṇapubbo iminā dīghena addhunā, tañca kho raññāva satā khattiyena muddhāvasittena, brāhmaṇena vā mahāsālena.
- **60.** santi kho pana sāriputta eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: yāvadevāyaṃ bhavaṃ puriso daharo

hoti yuvā susukāļakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā, tāvadeva paramena paññāveyyattiyena samannāgato hoti. yato ca kho ayaṃ bhavaṃ puriso jiṇṇo hoti vuddho mahallako addhagato vayo anuppatto: āsītiko vā nāvutiko vā vassasatiko vā jātiyā, atha tamhā paññāveyyattiyā parihāyatī ti. na kho panetaṃ sāriputta evaṃ daṭṭhabbaṃ. ahaṃ kho pana sāriputta etarahi jiṇṇo vuddho mahallako addhagato vayo anuppatto, āsītiko me vayo vattati.

idha me assu sāriputta cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajīvino paramāya gatiyā satiyā ca dhitiyā ca samannāgatā paramena ca paññāveyyattiyena. seyyathāpi sāriputta dalhadhammo dhanuggāho sikkhito katahattho katupāsano lahukena asanena appakasireneva tiriyam tālacchāyam atipāteyya, evam adhimattasatimanto evam adhimattagatimanto evam adhimattadhitimanto evam paramena paññāveyyattiyena samannāgatā, te mam catunnam satipatthānānam upādāyupādāya pañham puccheyyum, puttho puttho cāham tesam vyākareyyam. vyākatañca me vyātato dhāreyyum. na ca mam dutiyakam uttarim patipuccheyyum aññatra asitapītakhāyitasāyitā, aññatra uccārapassāvakammā, aññatra niddākilamathapativinodanā, apariyādinnā yevassa sāriputta tathāgatassa dhammadesanā. apariyādinnam yevassa tathāgatassa dhammapada byañjanam. apariyādinnam yevassa tathāgatassa pañhapatibhānam. atha me te cattāro sāvakā vassasatāyukā vassasatajīvino vassasatassa accayena kālam kareyyum. mañcakena cepi mam sāriputta pariharissatha nevatthi tathāgatassa paññāveyyattiyassa aññathattam.

bjt page 198 x 198 pts page 083 q 83

- **62.** yam kho panetam sāriputta sammā vadamāno vadeyya: asammohadhammo satto loke upapanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampakāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānanti, mameva tam sammā vadamāno vadeyya: asammohadhammo satto loke upapanno bahujanahitāya bahujanasukhāya lokānukampakāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānanti.
- **63.** tena kho pana samayena āyasmā nāgasamālo bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti bhagavantaṃ vījayamāno. atha kho āyasmā nāgasamālo bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ bhante, abbhutaṃ bhante. api ca me bhante imaṃ dhammapariyāyaṃ sutvā lomāni haṭṭhāni. ko nāmo ayaṃ bhante dhammapariyāyo"ti. tasmātiha tvaṃ nāgasamāla imaṃ dhammapariyāyaṃ lomahaṃsanapariyāyo tveva naṃ dhārehīti.

idamavoca bhagavā. attamano āyasmā nāgasamālo bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Mahāsīhanādasuttam dutiyam.

bjt page 200 x 200

2.3 Mahādukkhakkhandhasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho sambahulā bhikkhū pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya sāvatthiyam pindāya pavisimsu. atha kho tesam bhikkhūnam etadahosi: atippago kho tāva sāvatthiyam pindāya caritum, yannūna mayam yenañnatitthiyānam paribbājakānam ārāmo tenupasankameyyāmāti.
- 2. atha kho te bhikkhū yenaññatitthiyānam paribbājakānam ārāmo tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā tehi aññatitthiyehi paribbājakehi saddhim sammodiṃsu. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdiṃsu. ekamantam nisinne kho te bhikkhū te aññatitthiyā paribbājakā etadavocum: samaņo āvuso gotamo kāmānam pariññam paññāpeti. mayampi kāmānam pariññam paññāpema. samaņo āvuso gotamo rūpānam pariññam paññāpeti. mayampi rūpānam pariññam paññāpeti. mayampi rūpānam pariññam paññāpeti. mayampi vedanānam pariññam paññāpema. idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kim nānākaraṇam, samaṇassa vā gotamassa amhākam vā yadidam dhammadesanāya vā dhammadesanam, anusāsaniyā vā anusāsaninti?
- **3.** atha kho te bhikkhū tesam aññatitthiyānam paribbājakānam bhāsitam neva abhinandimsu. nappaṭikkosimsu anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamimsu bhagavato santike etassa bhāsitassa attham ājānissāmāti.

atha kho te bhikkhū sāvatthiyam pindāya caritvā pacchābhattam pindapātapatikkantā yena bhagavā tenupasankamimsu. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimsu. ekamantam nisinnā kho te bhikkhū bhagavantam etadavocum: idha mayam bhante pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya sāvatthiyam pindāya pāvisimha. tesam no bhante amhākam etadahosi: " atippago kho tāva sāvatthiyam pindāya caritum, yannūna mayam yenaññatitthiyānam paribbājakānam ārāmo tenupasankameyyāmā"ti. atha kho mayam bhante yenaññatitthiyānam paribbājakānam ārāmo tenupasankamimha. upasankamitvā tehi annatitthiyehi paribbājakehi saddhim sammodimha sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdimha. ekamantam nisinne kho bhante te aññatitthiyā paribbājakā amhe etadavocum: samano āvuso gotamo kāmānam pariñnam pañnāpeti. mayampi kāmānam pariñnam pañnāpema. samano āvuso gotamo rūpānam pariñnam pañnāpeti. mayampi rūpānam pariññam paññāpema.

samaņo āvuso gotamo vedanānam pariñnam pañnāpeti. mayampi vedanānam pariñnam pañnāpema. idha no āvuso ko viseso ko adhippāyo kim nānākaraņam, samaņassa vā gotamassa amhākam vā yadidam dhammadesanāya vā dhammadesanam, anusāsaniyā vā anusāsaninti? atha kho mayam bhante tesam añnatitthiyānam paribbājakānam bhāsitam neva abhinandimha. nappaṭikkosimha. anabhinanditvā appaṭikkositvā uṭṭhāyāsanā pakkamimha "bhagavato santike etassa bhāsitassa attham ājānissāmā"ti.

bjt page 202 x 202 pts page 085 q 85

- 5. evam vādino bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: ko panāvuso kāmānam assādo? ko ādīnavo? kim nissaraņam ko rūpānam assādo? ko ādīnavo? kim nissaraņam? ko vedanānam assādo? ko ādīnavo? kim nissaraņami? evam puṭṭhā bhikkhave aññatitthiyā paribbājakā na ceva sampāyissanti. uttariñca vighātam āpajjissanti. tam kissa hetu? yathā tam bhikkhave avisayasmim. nāham tam bhikkhave passāmi sadevake loke samārake sabrahmake, sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya yo imesam pañhānam veyyākaraṇena cittam ārādheyya, aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā.
- 6. ko ca bhikkhave kāmānam assādo? pañcime bhikkhave kāmāguņā. katame pañca? cakkhuviñneyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā. sotaviñneyyā. saddā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā ghānaviñneyyā gandhā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā jivhāviñneyyā rasā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā. kāyaviñneyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā ime kho bhikkhave pañca kāmaguṇā. yam kho bhikkhave ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam kāmānam assādo.
- 7. ko ca bhikkhave kāmānam ādīnavo? idha bhikkhave kulaputto yena sippaṭṭhānena¹⁷ jīvikam kappeti: yadi muddāya, yadi gaṇanāya, yadi saṅkhānena, yadi kasiyā, yadi gorakkhena, yadi issatthena, yadi rājaporisena, yadi sippaññatarena,

¹⁷sipputthānena (syā)

sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato, ḍaṃsamakasavātātapasiriṃsapasamphassehi rissamāno¹⁸, khuppipāsāya mīyamāno¹⁹. ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

- **8.** tassa ce bhikkhave kulaputtassa evam uṭṭhahato ghaṭato vāyamato bhogā nābhinipphajjanti, so socati kilamati paridevati urattālim kandati sammoham āpajjati: "mogham vata me uṭṭhānam, aphalo vata me vāyāmoti." ayampi bhikkhave kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.
- 9. tassa ce bhikkhave kulaputtassa evam uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinipphajjanti, so tesam bhogānam ārak-khādhikaraṇam dukkham domanassam paṭisamvedeti: "kinti me bhoge neva rājāno hareyyum na corā hareyyum na aggi ḍaheyya na udakam vaheyya²⁰ na appiyā dāyādā hareyyu"nti. tassa evam ārakkhato gopayato te bhoge rājāno vā haranti, corā vā haranti, aggi vā ḍahati, appiyā vā dāyādā haranti. so socati kilamati paridevati urattāļim kandati sammoham āpaj-jati: 'yampi me ahosi tampi no natthī'ti. ayampi bhikkhave kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.

¹⁸īrayamāno (katthaci)

¹⁹miyyamāno (syā)

pts page 086 q 86

bjt page 204 x 204

²⁰vāheyya (katthaci)

- 10. puna ca param bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu rājānopi rājūhi vivadanti. khattiyāpi khattiyehi vivadanti. brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti. gapahatīpi gahapatīhi vivadanti. mātāpi puttena vivadati. puttopi mātarā vivadati. pitāpi puttena vivadati. bhātāpi bhātarā vivadati. bhātāpi bhaginiyā vivadati. bhaginīpi bhātarā vivadati. sahāyopi sahāyena vivadati. te tattha kalahaviggahavivādāpannā añnamañnam pāṇīhipi upakkamanti. leḍḍūhipi upakkamanti. daṇḍehipi upakkamanti. satthehipi upakkamanti. te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkham. ayampi bhikkhave kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaranam kāmānameva hetu.
- 11. puna ca param bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu asicammam gahetvā dhanukalāpam sannayhitvā ubhato viyūļham sangāmam pakkhandanti usūsupi khippamānesu sattīsupi khippamānāsu asīsupi vijjotalantesu. te tattha usūhipi vijjhanti. sattiyāpi vijjhanti, asināpi sīsam chindanti. te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkham ayampi bhikkhave kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.
- **12.** puna ca paraṃ bhikkhave kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu asicammaṃ gahetvā dhanukalāpaṃ sannayhitvā addāvalepanā²¹ upakāriyo pakkhan

bjt page 206 x 206

²¹aţţāvalepanā (syā)

danti usūsupi khippamānāsu sattīsupi khippamānāsu asīsupi vijjotalantesu. te tattha usūhipi vijjhanti, sattiyāpi vijjhanti, pakkaṭṭhiyāpi²² osiñcanti, ahivaggenapi omaddanti, asināpi sīsaṃ chindanti. te tattha maraṇampi nigacchanti, maraṇamattampi dukkhaṃ. ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhirakaraṇaṃ kāmānameva hetu.

13. puna ca param bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu sandhimpi chindanti, nillopampi haranti, ekāgārikampi karonti, paripanthepi tiṭṭhanti, paradārampi gacchanti. tamenam rājāno gahetvā vividhā kammakāraṇā²³ kārenti: kasāhipi tāļenti, vettehipi tāļenti, addhadaṇḍakehipi tāļenti, hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti, kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti, bilaṅgathālikampi karonti, saṅkhamuṇḍikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti eņeyyakampi karonti, baļisamaṃsikampi karonti kahāpaṇakampi karonti

khārāpatacchikampi karonti. palighaparivattikampi karonti. palālapīṭhakampi karonti. tattenapi telena osiñcanti. suna-khehipi khādāpenti. jīvantampi sūle uttāsenti. asināpi sīsaṃ chindanti. te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. ayampi bhikkhave kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko

²²chākaṇakāyapi (machasaṃ)

pts page 087 q 87

²³vividhāni kammakaraṇāni (syā)

bjt page 208 x 208

dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.

- 14. puna ca param bhikkhave kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu kāyena duccaritam caranti, vācāya duccaritam caranti, manasā duccaritam caranti. te kāyena duccaritam caritvā vācāya duccaritam caritvā manasā duccaritam caritvā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti. ayam²⁴ bhikkhave kāmānam ādīnavo samparāyiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.
- **15.** kiñca bhikkhave kāmānam nissaraṇam? yo kho²⁵ bhikkhave kāmesu chandarāgavinayo, chandarāgappahānam, idam kāmānam nissaraṇam.
- 16. ye hi keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ kāmānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nappajānanti. te vata sāmaṃ vā kāme parijānissanti paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno kāme parijānissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ye ca kho ke ci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ kāmānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ pajānanti. te vata sāmaṃ vā kāme parijānissanti, paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno kāme parijānissatīti ṭhānametaṃ vijjati.

²⁵yoca kho (katthaci) pts page 088 q 88

²⁴ayampi (machasam)

- 17. ko ca bhikkhave rūpānam assādo? seyyathāpi bhikkhave khattiyakaññā vā brāhmaṇakaññā vā gahapatikaññā vā paṇṇarasa vassuddesikā vā soļasa vassuddesikā vā nātidīghā nātirassā nātikisā nātithūlā nātikāļī nācodātā, paramā sā bhikkhave tasmim samaye subhā vaṇṇanibhāti? evam bhante. yaṃ kho bhikkhave subham vaṇṇanibham paṭicca uppajjati sukham somanassam. ayam rūpānam assādo.
- 18. ko ca bhikkhave rūpānaṃ ādīnavo? idha bhikkhave tameva bhaginiṃ passeyya aparena samayena āsītikaṃ vā nāvutikaṃ vā vassasatikaṃ vā jātiyā, jiṇṇaṃ gopānasivaṅkaṃ bhoggaṃ daṇḍaparāyanaṃ pavedhamānaṃ gacchantiṃ āturaṃ gatayobbanaṃ khaṇḍadantaṃ²⁷ palitakesaṃ²⁸ vilūnaṃ khalitaṃ siraṃ²⁹ valitaṃ³⁰ tilakāhata gattaṃ³¹. taṃ kiṃ maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evaṃ bhante. ayampi bhikkhave rūpānaṃ ādīnavo.
- **19.** puna ca paraṃ bhikkhave tameva bhaginiṃ passeyya ābādhikaṃ dukkhitaṃ bālhagilānaṃ sake muttakarīse palipannaṃ semānaṃ aññehi vuṭṭhāpiyamānaṃ aññehi saṃvesiyamānaṃ³² taṃ kiṃ maññatha bhikkhave yā purimā subhā

²⁶nātikāļikā (syā)

bjt page 210 x 210

²⁷khandadantim (sīmu)

²⁸palitakesim (sīmu)

²⁹khalitasīram, sīmu, khalalitasīram (syā)

³⁰valinaṃ (sīmu)

³¹tilakaṃhatagattiṃ (sīmu)

³²sampavesiyamānam (syā)

vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evaṃ bhante. ayampi bhikkhave rūpānaṃ ādīnavo.

- **20.** puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam ekāhamatam vā dvīhamatam vā tīhamatam vā, uddhumātakam vinīlakam vipubbakajātam. tam kim maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evam bhante. ayampi bhikkhave rūpānam ādīnavo.
- **21.** puna ca paraṃ bhikkhave tameva bhaginiṃ passeyya sarīraṃ sīvathikāya chaḍḍitaṃ kākehi vā khajjamānaṃ kulalehi vā khajjamānaṃ gijjhehi vā khajjamānaṃ suvāṇehi vā³⁴ khajjamānaṃ sigālehi³⁵ vā khajjamānaṃ vividhehi vā pāṇakajātehi khajjamānaṃ. taṃ kiṃ maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evaṃ bhante. ayampi bhikkhave rūpānaṃ ādīnavo.
- **22.** puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikasaṅkhalikam samamsalohitam nahārusambandham tam kim maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evam bhante. ayampi bhikkhave rūpānam ādīnavo.

puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram

³³kaṅkehi vā khajjamānaṃ,(machasaṃ)

³⁴supāņehi, sīmu, sunakhehi vā khajjamānam byagghehi vā khajjamānam, dīpīhi vā khajjamānam (machasam)

³⁵singālehi, machasam pts page 089 q 89

sīvathikāya chaḍḍitaṃ aṭṭhisaṅkhalikaṃ nimmaṃsalohitamakkhitaṃ nahārusambandhaṃ. taṃ kiṃ maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evaṃ bhante. ayampi bhikkhave rūpānaṃ ādīnavo.

puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikasaṅkhalikam apagatamamsalohitam nahārusambandham. tam kim maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evam bhante. ayampi bhikkhave rūpānam ādīnavo.

puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni apagatasambandhāni disā vidisā vikkhittāni³⁶ aññena hatthaṭṭhikam aññena pādaṭṭhikam aññena jaṅghaṭṭhikam aññena ūraṭṭhikam³⁷ aññena kaṭaṭṭhikam³⁸ aññena piṭṭhikamṭakam³⁹ aññena sīsakaṭāham. tam kim maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evaṃ bhante. ayampi bhikkhave rūpānaṃ ādīnavo.

23. puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni setāni saṅkhavaṇṇūpanibhāni⁴⁰ tam kim maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto ti? evaṃ bhante. ayampi bhikkhave rūpānam ādīnavo.

³⁶disāvidisāsu vikkhittāni, katthaci

³⁷ūruṭṭhikaṃ (machasaṃ)

³⁸kaṭiṭṭhakaṃ (machasaṃ)

³⁹piṭṭhiṭṭhikaṃ ... dantaṭṭhikaṃ, (machasaṃ)

bjt page 212 x 212

⁴⁰saṅkhavaṇṇa paṭibhāgāti, (machasaṃ)

puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni pūñjakitāni terovassikāni. tam kim maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūtoti? evam bhante. ayampi bhikkhave rūpānam ādīnavo.

puna ca param bhikkhave tameva bhaginim passeyya sarīram sīvathikāya chaḍḍitam aṭṭhikāni pūtīni cuṇṇakajātāni. tam kim maññatha bhikkhave yā purimā subhā vaṇṇanibhā sā antarahitā, ādīnavo pātubhūto'ti? evam bhante ayampi bhikkhave rūpānam ādīnavo.

- **24.** kiñca bhikkhave rūpānaṃ nissaraṇaṃ? yo bhikkhave rūpesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ. idaṃ rūpānaṃ nissaraṇaṃ
- 25. ye hi ke ci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ nappajānanti, te vata sāmaṃ vā rūpe parijānissanti, paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno rūpe parijānissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. ye ca kho ke ci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ rūpānaṃ assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaraṇañca nissaraṇato yathābhūtaṃ pajānanti, te vata sāmaṃ vā rūpe parijānissanti paraṃ vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno rūpe parijānissatīti ṭhānametaṃ vijjati.
- **26.** ko ca bhikkhave vedanānam assādo? idha bhikkhave bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam

upasampajja viharati. yasmim samaye bhikkhave bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati, neva tasmim samaye attavyābādhāya ceteti. na paravyābādhāya ceteti. na ubhaya vyābādhāya ceteti. abyāpajjhamyeva tasmim samaye vedanam vedeti. abyāpajjhaparamāham bhikkhave vedanānam assādam vadāmi.

27. puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. yasmim samaye bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati, neva tasmim samaye attavyābādhāya ceteti. na paravyābādhāya ceteti. na ubhayavyābādhāya ceteti. abyāpajjhamyeva tasmim samaye vedanam vedeti. abyāpajjhaparamāham bhikkhave vedanānam assādam vadāmi.

puna ca param bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti upekkhako satimā sukhavihārīti, taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. yasmiṃ samaye bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti upekkhako satimā sukhavihirīti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, neva tasmiṃ samaye attavyābādhāya ceteti. na paravyābādhāya ceteti. na ubhayavyā

pts page 090 q 90

bādhāya ceteti. abyāpajjhaṃyeva tasmiṃ samaye vedanaṃ vedeti. abyāpajjhaparamāhaṃ bhikkhave vedanānaṃ assādaṃ vadāmi.

puna ca param bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. yasmim samaye bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati, neva tasmim samaye attavyābādhāya ceteti. na paravyābādhāya ceteti. na ubhayavyābādhāya ceteti. abyāpajjhamyeva tasmim samaye vedanam vedeti. abyāpajjhaparamāham bhikkhave vedanānam assādam vadāmi.

- **28.** ko ca bhikkhave vedanānam ādīnavo? yam⁴¹ bhikkhave vedanā aniccā dukkhā viparināmadhammā, ayam vedanānam ādīnavo.
- **29.** kiñca bhikkhave vedanānam nissaraṇam? yo bhikkhave vedanāsu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, idam vedanānam nissaraṇam.
- **30.** ye hi ke ci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā evaṃ vedanānaṃ assādanca assādato ādīnavanca ādīnavato nissaraṇanca nissaraṇato yathābhūtaṃ nappajānanti, te vata sāmaṃ vā ve-

⁴¹yā (katthaci, machasaṃ)

bjt page 214 x 214

danā⁴² parijānissanti, param vā tathattāya samādapessanti, yathā paṭipanno vedanā parijānissatīti netam ṭhānam vijjati. ye ca kho ke ci bhikkhave samanā vā brāhmanā vā evam vedanānam assādañca assādato ādīnavañca ādīnavato nissaranañca nissaranato yathābhūtam pajānanti, te vata sāmam vā vedanā parijānissanti, param vā tathattāya samādapessanti yathā paṭipanno vedanā parijānissatīti ṭhānametam vijjatīti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Mahādukkhakkhandhasuttam tatiyam.

⁴²vedanaṃ (machasaṃ) pts page 091 q 91

2.4 Cūļadukkhakkhandhasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmim nigrodhārāme. atha kho mahānāmo sakko yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho mahānāmo sakko bhagavantam etadavoca:
- 2. dīgharattāhaṃ bhante bhagavatā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ajānāmi: lobho cittassa upakkileso, doso cittassa upakkileso, moho cittassa upakkileso'ti. evañcāhaṃ bhante bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi: lobho cittassa upakkileso, doso cittassa upakkileso, moho cittassa upakkilesoti. atha ca pana me ekadā lobhadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. mohadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti. tassa mayhaṃ bhante evaṃ hoti: ko su nāma me dhammo ajjhattaṃ appahīno yena me ekadā lobhadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhanti, mohadhammāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhantīti.
- 3. so eva kho te mahānāma dhammo ajjhattam appahīno yena te ekadā lobhadhammāpi cittam pariyādāya tiṭṭhanti, dosadhammāpi cittam pariyādāya tiṭṭhanti, mohadhammāpi cittam pariyādāya tiṭṭhanti so ca hi te mahānāma dhammo ajjhattam pahīno abhavissa, na tvam agāram ajjhāvaseyyāsi, na kāme paribhuñjeyyāsi. yasmā ca kho te mahānāma so eva dhammo ajjhattam appahīno, tasmā tvam agāram ajjhāvasasi, kāme paribhuñjasi.

bjt page 216 x 216

- 4. appassādā kāmā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti iti cepi mahānāma ariyasāvakassa yathābhūtaṃ sammappañnāya sudiṭṭhaṃ hoti, so ca añnatreva kāmehi añnatra akusalehi dhammehi pītisukhaṃ nādhigacchati añnaṃ vā tato santataraṃ, atha kho so neva tāva anāvaṭṭī kāmesu hoti.
- 5. yato ca kho mahānāma ariyasāvakassa appassādā kāmā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhaṃ hoti, so ca aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukhaṃ adhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ, atha kho so anāvaṭṭī kāmesu hoti.
- **6.** mayhampi kho mahānāma pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato: "appassādā kāmā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti evametam yathābhūtam sammappaññāya sudiṭṭham ahosi⁴³ so ca aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham nājjhagamam aññam vā tato santataram, atha khvāham neva tāva anāvaṭṭī. kāmesu paccaññāsim.
- 7. yato ca kho me mahānāma: "appassādā kāmā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo" ti evametam yathābhūtam sammappaññāya sudiṭṭham ahosi, so ca aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi pītisukham ajjhagamam aññañca tato santataram, athāham anāvattī kāmesu paccaññāsim.

⁴³hoti (machasaṃ, syā)

pts page 092 q 92

bjt page 218 x 218

- 8. ko ca mahānāma kāmānam assādo? pañcime mahānāma kāmaguņā. katame pañca? cakkhuviñneyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā, sotaviñneyyā saddā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā, ghānaviñneyyā gandhā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā, jivhāviñneyyā rasā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasamhitā rajanīyā, kāyaviñneyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmāpasamhitā rajanīyā. ime kho mahānāma pañca kāmaguņā. yam kho mahānāma ime pañca kāmaguņe paṭicca uppajjati sukham somanassam, ayam kāmānam assādo.
- 9. ko ca mahānāma kāmānam ādīnavo? idha mahānāma kulaputto yena sippaṭṭhānena jīvikam kappeti: yadi muddāya yadi gaṇanāya yadi saṃṅkhātena yadi kasiyā yadi vaṇijjāya yadi gorakkhena yadi issatthena yadi rājaporisena yadi sippaññatarena, sītassa purakkhato uṇhassa purakkhato, ḍaṃsamakasavātātapasiriṃsapasamphassehi rissamāno, khuppipāsāya mīyamāno. ayampi mahānāma kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.
- 10. tassa ce mahānāma kulaputtassa evam uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā nābhinipphajjanti, so socati kilamati paridevati, urattālim kandati, sammoham āpajjati: "mogham vata me uṭṭhānam. aphalo vata me vāyāmoti". ayampi mahānāma kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.

- 11. tassa ce mahānāma kulaputtassa evam uṭṭhahato ghaṭato vāyamato te bhogā abhinipphajjanti, so tesam bhogānam ārak-khādhikaraṇam dukkham domanassam paṭisamvedeti: "kinti me bhoge neva rājāno hareyyum, na corā hareyyum, na aggi ḍaheyya, na udakam vaheyya, na appiyā dāyādā hareyyunti."
- 12. tassa evam ārakkhato gopayato te bhoge rājāno vā haranti. corā vā haranti. aggi vā ḍahati. udakam vā vahati. appiyā vā dāyādā haranti. so socati kilamati paridevati urattāļim kandati sammoham āpajjati: yampi me ahosi tampi no natthīti. ayampi mahānāma kāmānam ādīnavo. sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.
- 13. puna ca param mahānāma kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu rājānopi rājūhi vivadanti. khattiyāpi khattiyehi vivadanti. brāhmaṇāpi brāhmaṇehi vivadanti. gahapatīpi gahapatīhi vivadanti. mātāpi puttena vivadati. puttopi mātarā vivadati. pitāpi puttena vivadati. puttopi pitarā vivadati. bhātāpi bhātarā vivadati. bhātāpi bhaginiyā vivadati. bhaginīpi bhātarā vivadati. sahāyopi sahāyena vivadati. te tattha kalahaviggahavivādāpannā aññamañām pāṇīhipi upakkamanti. leḍḍūhipi upakkamanti. daṇḍehipi upakkamanti. satthehipi upakkamanti. te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkham. ayampi mahānāma kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.

bjt page 220 x 220

- 14. puna ca param mahānāma kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu asicammam gahetvā dhanukalāpam sannayhitvā ubhato viyūļham sangāmam pakkhandanti usūsupi khippamānesu sattīsupi khippamānāsu asīsupi vijjotalantesu. te tattha usūhipi vijjhanti, sattiyāpi vijjhanti, asināpi sīsam chindanti. te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkham. ayampi mahānāma kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.
- 15. puna ca param mahānāma kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu asicammam gahetvā dhanukalāpam sannayhitvā addāvalepanā⁴⁴ upakāriyo pakkhandanti usūsupi khippamānesu sattīsupi khippamānāsu asīsupi vijjotalantesu. te tattha usūhipi vijjhanti, sattiyāpi vijjhanti, pakkaṭṭhiyāpi⁴⁵ osiñcanti, abhivaggenapi omaddanti, asināpi sīsam chindanti. te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkham. ayampi mahānāma kāmānam ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu.
- **16.** puna ca paraṃ mahānāma kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu sandhimpi chindanti, nillopampi haranti, ekāgārikampi karonti, paripanthepi tiṭṭhanti, paradārampi gacchanti. tamenam rājāno gahetvā vividhā⁴⁶

⁴⁴aṭṭāvalepatā, (syā)

⁴⁵chakaṇakāyapi, (machasaṃ)

bjt page 222 x 222

⁴⁶ vividhāni (syā)

kammakāraṇā⁴⁷ kārenti. kasāhipi tāļenti, vettehipi tāļenti, addhadaṇḍakehipi tāļenti, hatthampi chindanti, pādampi chindanti, hatthapādampi chindanti. kaṇṇampi chindanti, nāsampi chindanti, kaṇṇanāsampi chindanti, biļaṅgathālikampi karonti, rāhumukhampi karonti, jotimālikampi karonti, hatthapajjotikampi karonti, erakavattikampi karonti, cīrakavāsikampi karonti, khārāpatacchikampi karonti, palighaparivattikampi karonti, palālapīṭhakampi karonti, tattenapi telena osiñcanti, sunakhehipi khādāpenti, jīvantampi sūle uttāsenti, asināpi sīsaṃ chindanti. te tattha maraṇampi nigacchanti maraṇamattampi dukkhaṃ. ayampi mahānāma kāmānaṃ ādīnavo sandiṭṭhiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānaṃ kāmādhikaraṇaṃ kāmānameva hetu.

- 17. puna ca param mahānāma kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaraṇam kāmānameva hetu kāyena duccaritam caranti, vācāya duccaritam caranti, manasā duccaritam caranti. te kāyena duccaritam caritvā vācāya duccaritam caritvā manasā duccaritam caritvā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti. ayam mahānāma kāmānam ādīnavo samparāyiko dukkhakkhandho kāmahetu kāmanidānam kāmādhikaranam kāmānameva hetu.
- 18. ekamidāham mahānāma samayam rājagahe viharāmi gijjhakūṭe pabbate. tena kho pana samayena sambahulā niganṭhā isigilipasse kālasilāyam ubbhaṭṭhakā honti āsanapaṭikkhittā. opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti. atha khoham mahānāma sāyanhasamayam paṭisallānā vuṭṭhito yena isigili passe kālasilā yena te niganṭhā tenupasaṅka-

⁴⁷kammakarānāni (syā)

mim. upasankamitvā te niganthe etadavocam: kinnu tumhe āvuso niganthā, ubbhaṭṭhakā āsanapaṭikkhittā opakkamikā tippā kaṭukā vedanā vediyathāti? evam vutte mahānāma te niganṭhā mam etadavocum: niganṭho āvuso nātaputto sabbaññū sabbadassāvī aparisesam ñāṇadassanam paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satatam samitam ñāṇadassanam paccupaṭṭhitanti -

2. kammakarāṇāni, syā.

so evamāha: "atthi vo nigaṇṭhā, pubbe pāpaṃ kammaṃ kataṃ taṃ imāya kaṭukāya dukkarakārikāya nijjaretha. yaṃ panettha etarahi kāyena saṃvutā vācāya saṃvutā manasā saṃvutā taṃ āyatiṃ pāpassa kammassa akaraṇaṃ. iti purāṇānaṃ kammānaṃ tapasā vyantībhāvā, navānaṃ kammānaṃ akaraṇā āyatiṃ anavassavo. āyatiṃ anavassavā kammakkhayo. kammakkhayā dukkhakhayo. dukkhakhayā vedanākkhayo. vedanākkhayā sabbaṃ dukkham nijjiṇṇaṃ bhavissatī"ti. tañca panamhākaṃ ruccati ceva khamati ca tena camhā attamanāti.

19. evam vutte aham mahānāma te niganthe etadavocum: kimpana tumhe āvuso niganthā jānātha: 'ahuvamheva mayam pubbe na nāhuvamhāti? no hidam āvuso. kimpana tumhe āvuso niganthā jānātha: akaramheva mayam pubbe pāpam kammam. nākaramhāti? no hidam āvuso. kimpana tumhe āvuso niganthā jānātha: evarūpam vā pāpam kammam akaramhāti? no hidam āvuso. kimpana tumhe āvuso niganthā

pts page 093 q 93

bjt page 224 x 224

jānātha: ettakam vā dukkham nijjinnam, ettakam vā dukkham nijjaretabbam, ettakamhi vā dukkhe nijjinne sabbam dukkham nijjinnam bhavissatīti? no hidam āvuso. kimpana tumhe āvuso niganthā jānātha: dittheva dhamme akusalānam dhammanam pahanam, kusalanam dhammanam upasampadanti? no hidam āvuso. iti kira tumhe āvuso niganthā na jānātha: ahuvamheva mayam pubbe na nāhuvamhāti. na jānātha: akaramheva mayam pubbe pāpam kammam na nākaramhāti. na jānātha: evarūpam vā evarūpam vā pāpam kammam akaramhāti. na jānātha: ettakam vā dukkham nijjinnam, ettakam vā dukkham nijjaretabbam, ettakamhi vā dukkhe nijjinne sabbam dukkham nijjinnam bhavissatīti. na jānātha: dittheva dhamme akusalānam dhammānam pahānam kusalānam dhammānam upasampadam. evam sante āvuso niganthā ye loke luddā lohitapānino kurūrakammantā manussesu paccājātā, te niganthesu pabbajantīti.

- **20.** na kho āvuso gotama sukhena sukham adhigantabbam, dukkhena kho sukham adhigantabbam. sukhena ca hāvuso gotama sukham adhigantabbam abhavissa, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukham adhigaccheyya. rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhavihāritaro āyasmatā gotamenāti.
- 21. addhāyasmantehi niganṭhehi sahasā appaṭisaṅkhā vācā bhāsitā: " na kho āvuso gotama, sukhena sukham adhigantabbam. dukkhena kho sukham adhigantabbam. sukhena ca hāvuso gotama, sukham adhigantabbam abhavissa, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukham adhigaccheyya. rājā māgadho

pts page 094 q 94

bjt page 226 x 226

seniyo bimbisāro sukhavihāritaro āyasmatā gotamenā"ti.

- api ca ahameva tattha patipucchitabbo: ko nu kho āyasmantānam sukhavihāritaro rājā vā māgadho seniyo bimbisāro āyasmā vā gotamoti?
- 23. addhāvuso gotama amhehi sahasā appatisankhā vācā bhāsitā: "na kho āvuso gotama sukhena sukham adhigantabbam. dukkhena kho sukham adhigantabbam sukhena ca hāvuso gotama, sukham adhigantabbam abhavissa, rājā māgadho seniyo bimbisāro sukham adhigaccheyya. rājā māgadho seniyo bimbisāro sukhavihāritaro āyasmatā gotamenā"ti. api ca titthatetam, idānipi mayam āyasmantam gotamam pucchāma: ko nu kho āyasmantānam sukhavihāritaro rājā vā māgadho seniyo bimbisāro āyasmā vā gotamoti?
- 24. tena hāvuso niganthā tumheva tattha patipucchissāmi. yathā vo khameyya, tathā nam byākareyyātha: tam kim maññathāvuso niganthā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro. aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam satta rattindivāni ekantasukhapatisamvedi⁴⁸ viharitunti? no hidam āvuso. tam kim maññathāvuso niganthā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam charattindivāni ekantasukhapatisamvedī viharitunti? no hidam āvuso. tam kim maññathāvuso niganthā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam pañca rattindivāni ekantasukhapatisamvedī viharitunti? no hidam āvuso. tam kim maññathāvuso niganthā, pahoti rājā māga-

⁴⁸ekantasukham patisamvedi (machasam)

dho seniyo bimbisāro aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācaṃ cattāri rattindivāni ekantasukhapaṭisaṃvedī viharitunti? no hidaṃ āvuso. taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācaṃ tīṇi rattindivāni ekantasukhapaṭisaṃvedī viharitunti? no hidaṃ āvuso. taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācaṃ dve rattindivāni ekantasukhapaṭisaṃvedī viharitunti? no hidaṃ āvuso. taṃ kiṃ maññathāvuso nigaṇṭhā, pahoti rājā māgadho seniyo bimbisāro aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācaṃ ekaṃ rattindivaṃ ekantasukhapaṭisaṃvedī viharitunti? no hidam āvuso.

aham kho āvuso niganthā, pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam ekam rattindivam ekantasukhapatisamvedī viharitum. aham kho āvuso niganthā, pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam dve rattindivāni ekantasukhapaţisamvedī viharitum. aham kho āvuso niganthā, pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam tīņi rattindivāni ekantasukhapatisamvedī viharitum. aham kho āvuso niganthā, pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam cattāri rattindivāni ekantasukhapatisamvedī viharitum. aham kho āvuso niganthā, pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam pañca rattindivāni ekantasukhapatisamvedī viharitum. aham kho āvuso niganthā, pahomi aninjamāno kāyena abhāsamāno vācam cha rattindivāni ekantasukhapatisamvedī viharitum. aham kho āvuso niganthā, pahomi aniñjamāno kāyena abhāsamāno vācam satta rattindivāni ekantasukhapatisamvedī viharitum. tam kim maññathāvuso niganthā, evam sante ko sukhavihāritaro rājā vā māgadho seniyo bimbisāro aham vāti?

evam sante āyasmāva gotamo sukhavihāritaro raññā māgadhena seniyena bimbisārenāti.

idamavoca bhagavā. attamano mahānāmo sakko bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

cūļadukkhakkhandhasuttam catuttham.

pts page 095 q 95 bjt page 228 x 228

2.5 Anumānasuttam

1. evam me sutam: ekam samayam āyasmā mahāmoggallāno bhaggesu viharati sumsumāragire bhesakalāvane ⁴⁹ bhesalāvane - aṭṭha. migadāye. tatra kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: āvuso bhikkhavoti. āvusoti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paccassosum. āyasmā mahāmoggallāno etadavoca: pavāreti cepi āvuso bhikkhū vadantu mam āyasmanto, vacanīyomhi āyasmantehīti. so ca hoti dubbaco dovacassakaranīyehi dhammehi samannāgato akkhamo appadakkhinaggāhī anusāsanim. atha kho nam sabrahmacārī na ceva vattabbam maññanti. na ca anusāsitabbam maññanti na ca tasmim puggale vissāsam āpajjitabbam maññanti.

2. katame cāvuso dovacassakaraņā dhammā?

idhāvuso bhikkhu pāpiccho hoti pāpikānam icchānam vasam gato. yampāvuso bhikkhu pāpiccho hoti pāpikānam icchānam vasam gato, ayampi dhammo dovacassakaraņo.

- **3.** puna ca param āvuso bhikkhu attukkamsako hoti paravambhī. yampāvuso bhikkhu attukkamsako hoti paravambhī, ayampi dhammo dovacassakarano.
- **4.** puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhābhibhūto. yampāvuso bhikkhu kodhano hoti kodhābhibhūto, ayampi dhammo dovacassakaraņo.

⁴⁹bhesakalāvane (machasam, syā)

- **5.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu upanāhī. yampāvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu upanāhī, ayampi dhammo dovacassakaraṇo.
- **6.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu abhisaṅgī yampāvuso bhikkhu kodhano hoti kodhahetu abhisaṅgī, ayampi dhammo dovacassakaraṇo.
- 7. puna ca param āvuso bhikkhu kodhano hoti kodhasāmantā vācam nicchāretā. yampāvuso bhikkhu kodhano hoti kodhasāmantā vācam nicchāretā, ayampi dhammo dovacassakaraņo.
- **8.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu cudito codakena codakaṃ paṭippharati. yampāvuso bhikkhu cudito codakena codakaṃ paṭippharati, ayampi dhammo dovacassakaraṇo.
- **9.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu cudito⁵¹ codakena codakaṃ apasādeti. yampāvuso bhikkhu cudito codakena codakaṃ apasādeti, ayampi dhammo dovacassakaraṇo.
- **10.** puna ca param āvuso bhikkhu cudito⁵² codakena codakassa paccāropeti. yampāvuso bhikkhu cudito codakena codakassa paccāropeti, ayampi dhammo dovacassakaraņo.

⁵⁰codito, (machasaṃ)

bjt page 230 x 230

⁵¹ādhānaggāhī (machasaṃ)

pts page 096 q 96

⁵²anumānitabbam, (syā)

- 11. puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena aññenaññam paţicarati, bahiddhā katham apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. yampāvuso bhikkhu cudito codakena aññenaññam paţicarati, bahiddhā katam apanāmeti, kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, ayampi dhammo dovacassakarano.
- **12.** puna ca param āvuso bhikkhu codakena apadāne na sampāyati. yampāvuso bhikkhu cudito codakena apadāne na sampāyati, ayampi dhammo dovacassakaraņo.
- **13.** puna ca param āvuso bhikkhu makkhī hoti paļāsī. yampāvuso bhikkhu makkhī hoti paļāsī, ayampi dhammo dovacassakaraņo.
- **14.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu issukī hoti maccharī. yampāvuso bhikkhu issukī hoti maccharī, ayampi dhammo dovacassakarano.
- **15.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu saṭho hoti māyāvī. yampāvuso bhikkhu saṭho hoti māyāvī, ayampi dhammo dovacassakarano.
- **16.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu thaddho hoti atimānī. yampāvuso bhikkhu thaddho hoti atimānī, ayampi dhammo dovacassakarano.

17. puna ca param āvuso bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānagāhī⁵³ . duppaṭinissaggī. yampāvuso bhikkhu sandiṭṭhiparāmāsī hoti ādhānagāhī duppaṭinissaggī, ayampi dhammo dovacassakaraṇo.

ime vuccantāvuso dovacassakaranā dhammā.

- 18. no cepi āvuso bhikkhu pavāreti: vadantu mam āyasmanto, vacanīyomhi āyasmantehīti. so ca hoti suvaco sovacassakaraņehi dhammehi samannāgato khamo padakkhiņaggāhī anusāsanim. atha kho nam sabrahmacārī vattabbañceva mañnanti. anusāsitabbañca mañnanti. tasminca puggale vissāsam āpajjitabbam mañnanti.
- 19. katame cāvuso sovacassakaraņā dhammā?

idhāvuso bhikkhu na pāpiccho hoti na pāpikānam icchānam vasam gato. yampāvuso bhikkhu na pāpiccho hoti na pāpikānam icchānam vasam gato, ayampi dhammo sovacassakarano.

- **20.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu anattukkaṃsako hoti aparavambhī. yampāvuso bhikkhu anattukkaṃsako hoti aparavambhī, ayampi dhammo sovacassakaraṇo.
- **21.** puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhābhibhūto. yampāvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhābhibhūto, ayampi dhammo sovacassakarano.

⁵³ahampāssaṃ (machasaṃ) bit page 232 x 232

- 261
- **22.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu kodhano hoti na kodhahetu upanāhī. yampāvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu upanāhī, ayampi dhammo sovacassakaraṇo.
- **23.** puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu abhisangī. yampāvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhahetu abhisangī, ayampi dhammo sovacassakarano.
- **24.** puna ca param āvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhasāmantā sāmantā vācam nicchāretā. yampāvuso bhikkhu na kodhano hoti na kodhasāmantā vācam nicchāretā, ayampi dhammo sovacassakarano.
- **25.** puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakam na paṭippharati. yampāvuso bhikkhu cudito codakena codakam na paṭippharati, ayampi dhammo sovacassakarano.
- **26.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu cudito codakena codakaṃ na apasādeti. yampāvuso bhikkhu cudito codakena codakaṃ na apasādeti, ayampi dhammo sovacassakaraṇo.
- **27.** puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena codakassa na paccāropeti, yampāvuso bhikkhu cudito codakena codakassa na paccāropeti ayampi dhammo sovacassakarano.

bjt page 234 x 234

pts page 097 q 97

- **28.** puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena na aññenaññam paṭicarati, na bahiddhā katham apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. yampāvuso bhikkhu cudito codakena na aññenaññam paṭicarati, na bahiddhā katham apanāmeti, na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti, ayampi dhammo sovacassakaraṇo.
- **29.** puna ca param āvuso bhikkhu cudito codakena apadāne sampāyati. yampāvuso bhikkhu cudito codakena apadāne sampāyati. ayampi dhammo sovacassakaraņo.
- **30.** puna ca param āvuso bhikkhu amakkhī hoti apaļāsī. yampāvuso bhikkhu amakkhī hoti apaļāsī. ayampi dhammo sovacassakaraņo.
- **31.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu anissukī hoti amaccharī. yampāvuso bhikkhu anissukī hoti amaccharī, ayampi dhammo sovacassakarano.
- **32.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhu asaṭho hoti amāyāvī. yampāvuso bhikkhu asaṭho hoti amāyāvī. ayampi dhammo sovacassakarano.
- **33.** puna ca param āvuso bhikkhu atthaddho hoti anatimānī. yampāvuso bhikkhu atthaddho hoti anatimānī, ayampi dhammo sovacassakarano.

bjt page 236 x 236

34. puna ca param āvuso bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsī hoti anādhānagāhī suppaṭinissaggī. yampāvuso bhikkhu asandiṭṭhiparāmāsī hoti anādhānagāhī suppaṭinissaggī, ayampi dhammo sovacassakarano,

ime vuccantāvuso sovacassakaranā dhammā.

- **35.** tatrāvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ anuminitabbaṃ:1 " yo khvāyaṃ puggalo pāpiccho pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo. ahañceva kho panassaṃ pāpiccho pāpikānaṃ icchānaṃ vasaṃ gato, ahampassaṃ⁵⁴. paresaṃ appiyo amanāpo"ti evaṃ jānantenāvuso bhikkhunā na pāpiccho bhavissāmi na pāpikānaṃ icchānaṃ vasam gatoti cittam uppādetabbam.
- **36.** "yo khvāyam puggalo attukkamsako paravambhī, ayam me puggalo appiyo amanāpo. ahañceva kho panassam attukkamsako paravambhī, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti. evam jānantenāvuso bhikkhunā 'anattukkamsako bhavissāmi aparavambhī 'ti cittam uppādetabbam.
- **37.** "yo khvāyam puggalo kodhano kodhābhibhūto ayam me puggalo appiyo amanāpo. ahañceva kho panassam kodhano kodhābhibhūto, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti. evam jānantenāvuso bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi na kodhābhibhūto'ti cittam uppādetabbam.

⁵⁴na khomhi kodhano kodhābhibhūtoti (sīmu, machasaṃ)

- **38.** "yo khvāyaṃ puggalo kodhano kodhahetu upanāhī, ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo. ahañceva kho panassaṃ kodhano kodhahetu upanāhī, ahampassaṃ paresaṃ appiyo amanāpo"ti. evaṃ jānantenāvuso bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi na kodhahetu upanāhī'ti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **39.** "yo khvāyam puggalo kodhano kodhahetu abhisaṅgī, ayam me puggalo appiyo amanāpo. ahañceva kho panassam kodhano kodhahetu abhisaṅgī, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti. evam jānantenāvuso bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi na kodhahetu abhisaṅgī'ti cittam uppādetabbam.
- **40.** "yo khvāyam puggalo kodhano kodhasāmantā vācam nicchāretā, ayam me puggalo appiyo amanāpo. ahañceva kho panassam kodhano kodhasāmantā vācam nicchāretā, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti. evam jānantenāvuso bhikkhunā 'na kodhano bhavissāmi. na kodhasāmantā vācam nicchāressāmī"ti cittam uppādetabbam.
- **41.** "yo khvāyaṃ puggalo cudito codakena paṭippharati ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva kho pana cudito codakena codakaṃ paṭipphareyyaṃ, ahampassaṃ paresaṃ appiyo amanāpo"ti, evaṃ jānantenāvuso bhikkhunā 'cudito codakena codakaṃ na paṭippharissāmī"ti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **42.** "yo khvāyam puggalo cudito codakena codakam apasādeti. ayam me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva kho

bjt page 238 x 238

pana cudito codakena codakam apasādeyyam, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti, evam jānantenāvuso bhikkhunā 'cudito codakena codakam na apasādessāmī"ti cittam uppādetabbam.

- **43.** "yo khvāyam puggalo cudito codakena codakassa paccāropeti, ayam me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva kho pana cudito codakena codakassa paccāropeyyam, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti, evam jānantenāvuso bhikkhunā 'cudito codakena codakassa na paccāropessāmī"ti cittam uppādetabbam.
- 44. "yo khvāyam puggalo cudito codakena añnenañnam paticarati, bahiddhā katham apanāmeti, kopanca dosanca appaccayanca pātukaroti, ayam me puggalo appiyo amanāpo, ahanceva kho pana cudito codakena añnenañnam paticareyyam bahiddhā katham apanāmeyyam kopanca dosanca appaccayanca pātukareyyam, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti evam jānantenāvuso bhikkhunā "cudito codakena na añnenañnam paticarissāmi. na bahiddhā katham apanāmessāmi. na kopanca dosanca appaccayanca pātukarissāmī"ti cittam uppādetabbam.
- **45.** "yo khvāyam puggalo cudito codakena apadāne na sampāyati, ayam me puggalo appiyo amanāpo. ahañceva kho pana cudito codakena apadāne na sampāyeyyam, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti evam jānantenāvuso bhikkhunā

bjt page 240 x 240

"cudito codakena apadāne sampāyissāmi"ti cittam uppādetabbam.

- **46.** "yo khvāyam puggalo makkhī paļāsi, ayam me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva kho panassam makkhī paļāsī, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti evam jānantenāvuso bhikkhunā " amakkhī bhavissāmi apaļāsī"ti cittam uppādetabbam.
- **47.** "yo khvāyam puggalo issukī maccharī, ayam me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva kho panassam issukī maccharī, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti evam jānantenāvuso bhikkhunā "anissukī bhavissāmi amaccharī"ti cittam uppādetabbam.
- **48.** "yo khvāyam puggalo saṭho māyāvī , ayam me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva kho panassam saṭho māyāvī, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti evam jānantenāvuso bhikkhunā "asaṭho bhavissāmi amāyāvī"ti cittam uppādetabbam.
- **49.** "yo khvāyaṃ puggalo thaddho atimānī , ayaṃ me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva kho panassaṃ thaddho atimānī , ahampassaṃ paresaṃ appiyo amanāpo"ti evaṃ jānantenāvuso bhikkhunā "atthaddho bhavissāmi anatimānī"ti cittaṃ uppādetabbaṃ.
- **50.** "yo khvāyam puggalo sandiṭṭhiparāmāsī ādhānagāhī duppaṭinissaggī, ayam me puggalo appiyo amanāpo, ahañceva

kho panassam sandiṭṭhiparāmāsī ādhānagāhī duppaṭinissaggī, ahampassam paresam appiyo amanāpo"ti evam jānantenāvuso bhikkhunā" asandiṭṭhiparāmāsī bhavissāmi anādhānagāhī suppaṭinissaggīti" cittam uppādetabbam.

- 51. tatrāvuso bhikkhunā attanāva attānam evam paccavekkhitabbam: "kinnu khomhi pāpiccho pāpikānam icchānam vasam gato"ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "pāpiccho khomhi pāpikānam icchānam vasam gato"ti. tenāvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: " na khomhi pāpiccho na pāpikānam icchānam vasam gato"ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- **52.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi attukkaṃsako paravambhī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "attukkaṃsako khomhi paravambhī "ti. tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "anattukkaṃsako khomhi aparavambhī "ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- **53.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi kodhano kodhābhibhūto

bjt page 242 x 242

pts page 099 q 99

'ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "kodhano khomhi kodhābhibhūto"ti. tenāvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "na khomhi kodhano na kodhābhibhūto"ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

- 54. puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi kodhano kodhahetu upanāhī"ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "kodhano khomhi kodhahetu upanāhī"ti. tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "na khomhi kodhano na kodhahetu upanāhī"ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- 55. puna ca param āvuso bhikkhunā attanāva attānam evam paccavekkhitabbam: "kinnu khomhi kodhahetu abhisangī"ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "kodhano khomhi kodhahetu abhisangī"ti, tenāvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "na khomhi kodhano na kodhahetu abhisangī"ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

bjt page 244 x 244

- 56. puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi kodhano kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā"ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "kodhano khomhi kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā"ti, tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "na khomhi kodhano na kodhasāmantā vācaṃ nicchāretā"ti tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- 57. puna ca param āvuso bhikkhunā attanāva attānam evam paccavekkhitabbam: "kinnu khomhi cudito codakena codakam paṭippharāmī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "cudito khomhi codakena codakam paṭippharāmi "ti, tenāvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: " cūdito khomhi codakena codakam na paṭipparāmi "ti tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- 58. puna ca param āvuso bhikkhunā attanāva attānam evam paccavekkhitabbam: "kinnu khomhi cudito codakena codakam apasādemī"ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "cūdito khomhi codakena codakam apasādemī"ti, tenāvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: "cudito khomhi codakena codakam na apasādemī"ti tenāvuso bhikkhunā teneva pītipā-

mojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

- 59. puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi cudito codakena codakassa paccāropemi"ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "cudito khomhi codakena codakassa paccāropemī "ti, tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: " cudito khomhi codakena codakassa na paccāropemī"ti tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- 60. puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi cudito codakena aññenaññaṃ paṭicarāmi, bahiddhā kathaṃ apanāmemi, kopañca dosañca appaccayañca pātukaromī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "cudito khomhi codakena aññenaññaṃ paṭicarāmi, bahiddhā kathaṃ apanāmemi, kopañca dosañca appaccayañca pātukaromī "ti, tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "cudito khomhi codakena na aññenaññaṃ paṭicarāmi. na bahiddhā kathaṃ apanāmemi. na kopañca dosañca appaccayañca pātukaromī "ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

bjt page 246 x 246

- 61. puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi cudito codakena apadāne na sampāyāmī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "cudito khomhi codakena apadāne na sampāyāmī"ti, tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: " cudito khomhi codakena apadāne sampāyāmī "ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- **62.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi makkhī paļāsī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "makkhī khomhi paļāsī"ti, tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "amakkhī khomhi apaļāsī" ti. tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- 63. puna ca param āvuso bhikkhunā attanāva attānam evam paccavekkhitabbam: "kinnu khomhi issukī maccharī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: " issukī khomhi maccharī" ti, tenāvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhū paccavekkhamāno evam jānāti: " anissukī khomhi amaccharī "ti. tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

bjt page 248 x 248

- **64.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi saṭho māyāvī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "saṭho khomhi māyāvī "ti, tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "asaṭho khomhi amāyāvī "ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- **65.** puna ca paraṃ āvuso bhikkhunā attanāva attānaṃ evaṃ paccavekkhitabbaṃ: "kinnu khomhi thaddho atimānīti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "thaddho khomhi atimānī "ti, tenāvuso bhikkhunā tesaṃ yeva pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evaṃ jānāti: "atthaddho khomhi anatimānī "ti, tenāvuso bhikkhunā teneva pīti pāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- 66. puna ca param āvuso bhikkhunā attanāva attānam evam paccavekkhitabbam: "kinnu khomhi sandiṭṭhiparāmāsī ādhānagāhī duppaṭinissaggī "ti. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: " sandiṭṭhiparāmāsī khomhi ādhānagāhī duppaṭinissaggī "ti, tenāvuso bhikkhunā tesam yeva pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno evam jānāti: " asandiṭṭhiparāmāsī khomhi anādhānagāhī suppaṭinissaggī "ti, tenā-

bjt page 250 x 250

pts page 100 q 100

vuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.

- 67. sace āvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati, tenāvuso bhikkhunā sabbesam yeva imesam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya vāyamitabbam. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale dhamme pahīne attani samanupassati, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbam ahorattānusikkhinā kusalesu dhammesu.
- 68. seyyathāpi āvuso itthī vā puriso vā daharo yuvā maṇḍanakajātiko⁵⁵ ādāse vā pariyodāte acche vā udapatte⁵⁶ sakaṃ
 mukhanimittaṃ paccavekkhamāno sace tattha passati rajaṃ
 vā aṅgaṇaṃ vā, tasseva rajassa vā aṅgaṇassa vā pahānāya
 vāyamati. no ce tattha passati rajaṃ vā aṅgaṇaṃ vā teneva
 attamano hoti: "lābhā vata me, parisuddhaṃ vata me"ti.
 evameva kho āvuso sace bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale dhamme appahīne attani samanupassati,
 tenāvuso bhikkhunā sabbesaṃ yeva imesaṃ pāpakānaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ pahānāya vāyamitabbaṃ. sace panāvuso bhikkhu paccavekkhamāno sabbepime pāpake akusale
 dhamme pahīne attani samanupassati, tenāvuso bhikkhunā teneva pītipāmojjena vihātabbaṃ ahorattānusikkhinā kusalesu
 dhammesūti. idamavocāyasmā mahāmoggallāno, attamanā
 te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa bhāsitaṃ abhinan-

⁵⁵mandanajātiko, machasam

⁵⁶udakapatte, machasam

dunti.

Anumānasuttam pañcamam.

pts page 101 q 101 bjt page 252 x 252

2.6 Cetokhilasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- **2.** yassa kassa ci bhikkhave bhikkhuno pañca cetokhilā⁵⁷ appahīnā, pañca cetaso vinibandhā⁵⁸ asamucchinnā, so vatimasmim dhammavinaye vuddhim virūļhim vepullam āpajjissatīti netam ṭhānam vijjati.
- 3. katamassa⁵⁹ pañca cetokhilā appahīnā honti?

idha bhikkhave bhikkhu satthari kankhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu satthari kankhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam paṭhamo cetokhilo appahīno hoti.

4. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu dhamme kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu dhamme kaṅkhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sā-

⁵⁷vinibaddhā (sīmu)

⁵⁸cetokhīlā (syā)

⁵⁹katamāssa (machasam)

taccāya padhānāya, evamassāyam dutiyo cetokhilo appahīno hoti.

- 5. puna ca param bhikkhave bhikkhu sanghe kankhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu sanghe kankhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati, ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam tatiyo cetokhilo appahīno hoti.
- **6.** puna ca param bhikkhave bhikkhu sikkhāya kankhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu sikkhāya kankhati vicikicchati nādhimuccati na sampasīdati, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam catuttho cetokhilo appahīno hoti.
- 7. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto⁶⁰. yo so bhikkhave bhikkhu sabrahmacārīsu kupito hoti anattamano āhatacitto khilajāto, tassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, yassa cittaṃ na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetokhilo appahīno hoti.

⁶⁰avigatacchando (machasam)

bjt page 254 x 254

imassa⁶¹ pañca cetokhilā appahīnā honti.

8. katamassa pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā honti?

idha bhikkhave bhikkhu kāme avītarāgo hoti avigatachando⁶² avigatapemo avigatapipāso avigatapariļāho avigatataņho. yo so bhikkhave bhikkhu kāme avītarāgo hoti avigatachando avigatapemo avigatapipāso avigatapariļāho avigatataņho, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhātāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam paṭhamo cetaso vinibandho asamucchinno hoti.

- 9. puna ca param bhikkhave bhikkhu kāye avītarāgo hoti avigatachando avigatapemo avigatapipāso avigatapariļāho avigatatamho. yo so bhikkhave bhikkhu kāye avītarāgo hoti avigatachando avigatapemo avigatapipāso avigatapariļāho avigatatamho, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. evamassāyam dutiyo cetaso vinibandho asamucchinno hoti.
- **10.** puna ca param bhikkhave bhikkhu rūpe avītarāgo hoti avigatachando avigatapemo avigatapipāso avigatapariļāho avigatatanho. yo so bhikkhave bhikkhu rūpe avītarāgo hoti

⁶¹ ussoļhīyeva (machasam)

⁶²phassasukhaṃ (katthaci)

pts page 102 q 102

bjt page 256 x 256

avigatachando avigatapemo avigatapipāso avigatapariļāho avigatataņho, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. evamassāyam tatiyo cetaso vinibandho asamucchinno hoti.

- 11. puna ca param bhikkhave bhikkhu yāvadattham udarāvadehakam bhuñjitvā seyyasukham passasukham⁶³ middhasukham anuyutto viharati. yo so bhikkhave bhikkhu yāvadattham udarāvadehakam bhuñjitvā seyyasukham passasukham middhasukham anuyutto viharati, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. evamassāyam catuttho cetaso vinibandho asamucchinno hoti.
- 12. puna ca param bhikkhave bhikkhu aññataram devani-kāyam paṇidhāya brahmacariyam carati: imināham sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vāti. yo so bhikkhave bhikkhu aññataram devanikāyam paṇidhāya brahmacariyam carati: imināham sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariye vā devo vā bhavissāmi devaññataro vāti, tassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam na namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam pañcamo cetaso vinibandho asamucchinno hoti.

imassa pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā honti.

 $^{^{63}}$ na anattamano anāhatacitto akhilajāto, machasaṃ, na anattamano na āhatacitto na akhilajāto, sasa (syā)

- 13. yassa kassa ci bhikkhave bhikkhuno ime pañca cetokhilā appahīnā, ime pañca cetaso vinibandhā asamucchinnā, so vatimasmim dhammavinaye vuddhim virūļhim āpajjissatīti netam thānam vijjati.
- **14.** yassa kassa ci bhikkhave bhikkhuno pañca cetokhilā pahīnā, pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā, so vatimasmim dhammavinaye vuddhim virūļhim vepullam āpajjissatīti ṭhānametam vijjati.

15. katamassa pañca cetokhilā pahīnā honti?

idha bhikkhave bhikkhu satthari na kankhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu satthari na kankhati na vicikicchati. adhimuccati, sampasīdati, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam paṭhamo cetokhilo pahīno hoti.

16. puna ca param bhikkhave bhikkhu dhamme na kankhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu dhamme na kankhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam dutiyo cetokhilo pahīno hoti.

bjt page 258 x 258

- 17. puna ca param bhikkhave bhikkhu sanghe na kankhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu sanghe na kankhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam tatiyo cetokhilo pahīno hoti.
- 18. puna ca param bhikkhave bhikkhu sikkhāya na kankhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati. yo so bhikkhave bhikkhu sikkhāya na kankhati na vicikicchati adhimuccati sampasīdati, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam catuttho cetokhilo pahīno hoti.
- 19. puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sabrahmacārīsu na kupito hoti attamano anāhatacitto akhilajāto.1 yo so bhikkhave bhikkhu sabrahmacārīsu na kupito hoti attamano anāhatacitto akhilajāto, tassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittaṃ namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyaṃ pañcamo cetokhilo pahīno hoti.

imassa pañca cetokhilā pahīnā honti.

20. katamassa pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā honti?

idha bhikkhave bhikkhu kāme vītarāgo hoti vigatachando

pts page 103 q 103

bjt page 260 x 260

vigatapemo vigatapipāso vigatapariļāho vigatataņho. yo so bhikkhave bhikkhu kāme vītarāgo hoti vigatachando vigatapemo vigatapipāso vigatapariļāho vigatataņho, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātacacāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. evamassāyam paṭhamo cetaso vinibandho susamucchinno hoti.

- 21. puna ca param bhikkhave bhikkhu kāye vītarāgo hoti vigatachando vigatapemo vigatapipāso vigatapariļāho vigatatanho. yo so bhikkhave bhikkhu kāye vītarāgo hoti vigatachando vigatapemo vigatapipāso vigatapariļāho vigatatanho, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. evamassāyam dutiyo cetaso vinibandho susamucchinno hoti.
- 22. puna ca param bhikkhave bhikkhu rūpe vītarāgo hoti vigatachando vigatapemo vigatapipāso vigatapariļāho vigatatamho. yo so bhikkhave bhikkhu rūpe vītarāgo hoti vigatachando vigatapemo vigatapipāso vigatapariļāho vigatatamho, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. evamassāyam tatiyo cetaso vinibandho susamucchinno hoti.
- **23.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu na yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ⁶⁴ middhasukhaṃ anuyutto viharati. yo so bhikkhave bhikkhu na yāvadatthaṃ udarāvadehakaṃ bhuñjitvā seyyasukhaṃ passasukhaṃ middhasukhaṃ anuyutto viharati, tassa cittaṃ namati

bjt page 262 x 262

⁶⁴abhinibbidāya (machasaṃ)

ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. evamassāyam catuttho cetaso vinibandho susamucchinno hoti.

24. puna ca param bhikkhave bhikkhu na aññataram devanikāyam panidhāya brahmacariyam carati: imināham sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vāti, vo so bhikkhave bhikkhu na aññataram devanikāyam panidhāya brahmacariyam carati: imināham sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariye vā devo vā bhavissāmi devaññataro vāti, tassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya. yassa cittam namati ātappāya anuyogāya sātaccāya padhānāya, evamassāyam pañcamo cetaso vinibandho susamucchinno hoti.

imassa pañca cetaso vinibandhā susamucchinnā honti.

- yassa kassa ci bhikkhave bhikkhuno ime pañca cetokhilā pahīnā, ime pañca cetaso vinibandhā susumucchinnā, so vatimasmim dhammavinaye vuddhim virūlhim vepullam āpajjissatīti thānametam vijjati.
- 26. so chandasamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. viriyasamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. cittasamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. vīmamsāsamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. ussolhiyeva⁶⁵ pañcamī.

⁶⁵yecime (katthaci)

27. sa kho so bhikkhave evam ussoļhī pannarasangasamannāgato bhikkhu bhabbo abhinibbhidāya, 2 bhabbo sambodhāya, bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya. seyyathāpi bhikkhave kukkuṭiyā aṇḍāni aṭṭha vā dasa va dvādasa vā, tānassu kukkuṭiyā sammā adhisayitāni, sammā pariseditāni, sammā paribhāvitāni, kiñcāpi tassā kukkuṭiyā na evaṃ icchā uppajjeyya: aho vatime kukkuṭapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyunti. atha kho bhabbāva te kukkuṭa potakā pādanakhasikhāya vā mukhatuṇḍakena vā aṇḍakosaṃ padāletvā sotthinā abhinibbhijjituṃ. evameva kho bhikkhave evaṃ ussoļhī pannarasaṅgasamannāgato bhikkhu bhabbo sambodhāya, bhabbo abhinibbhidāya, bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāyāti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Cetokhilasuttam chattham.

pts page 104 q 104 bjt page 264 x 264

2.7 Vanapatthasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhavā etadavoca:
- **2.** vanapatthapariyāyam vo bhikkhave desissāmi tam suņātha, sādhukam manasi karotha, bhāsissāmīti. evam bhanteti kho te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- idha bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissāya viharati. tassa tam vanapattham upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca khome 1 pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: " aham kho imam vanapattham upanissāya viharāmi. tassa me imam vanapattham upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi, ye ca khome pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgam vā divasa bhāgam vā tamhā vanapatthā pakkamitabbam, na vatthabbam.

4. idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissāya viharati. tassa tam vanapattham upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam,"aham kho imam vanapattham upanissāya viharāmi. tassa me imam vanapattham upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpuṇāmi.

ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiņḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. na piṇḍapātahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. atha ca pana me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhāpi tamhā vanapatthā pakkamitabbam, na vatthabbam.

bjt page 266 x 266

- idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattham upanissāya viharati. tassa tam vanapattham upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: "aham kho imam vanapattham upanissāya viharāmi. tassa me imam vanapattham upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na pindapātahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam vanapattham upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi tasmim vanapatthe vatthabbam, na pakkamitabbam.
- **6.** idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram vanapattha upanissāya viharati. tassa tam vanapattham upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam samādhi-

pts page 106 q 106

yati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ.

"ahaṃ kho imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharāmi. tassa me imaṃ vanapatthaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsana gilānapaccayabhesajjaparikkhārā te appakasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvampi tasmiṃ vanapatthe vatthabbaṃ, na pakkamitabbaṃ.

7. idha pana bhikkhave bhikkhu aññataraṃ gāmaṃ upanissāya viharati. tassa taṃ gāmaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: "ahaṃ kho imaṃ gāmaṃ upanissāya viharāmi. tassa me imaṃ gāmaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti. ananuppat-

bjt page 268 x 268

tañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgam vā divasa bhāgam vā tamhā gāmā pakkamitabbam, na vatthabbam

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram gāmam upanissāya viharati. tassa tam gāmam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhivati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam,"aham kho imam gāmam upanissāya viharāmi. tassa me imam gāmam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na pindapātahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana imam gāmam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi tamhā gāmantā pakkamitabbam, na vatthabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram gāmam upanissāya viharati, tassa tam gāmam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhivati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: "aham kho imam gāmam upanissāya viharāmi. tassa me imam gāmam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmi, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na piņdapātahetu agārasmā anagārivam pabbajito, na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana imam gāmam upanissāva viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi tasmim gāme vatthabbam, na pakkamitabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram gāmam upanissāya viharati. tassa tam gāmam upanissāya viharato anupaṭṭhitā

ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam.

"ahaṃ kho imaṃ gāmaṃ upanissāya viharāmi. tassa me imaṃ gāmaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsana gilānapaccayabhesajjaparikkhārā te appakasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvampi tasmiṃ gāme vatthabbaṃ, na pakkamitabbaṃ.

idha bhikkhave bhikkhu aññataram nigamam upanissāya viharati. tassa tam nigamam upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca kho ime 1 pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: "aham kho imam nigamam upanissāya viharāmi. tassa me imam nigamam upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca

anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgam vā divasabhāgam vā tamhā nigamā pakkamitabbam, na vatthabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram nigamam upanissāya viharati. tassa tam nigamam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhivati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam,"aham kho imam nigamam upanissāya viharāmi. tassa me imam nigamam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram vogakkhemam nānupāpunāmi, ve ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccavabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na pindapātahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagārivam pabbajito. atha ca pana me imam nigamam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpuṇāmī " ti. tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhāpi tamhā nigamā pakkamitabbaṃ, na vatthabbaṃ.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram nigamam upanissāya viharati. tassa tam nigamam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhivati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: "aham kho imam nigamam upanissāya viharāmi. tassa me imam nigamam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmi, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na piņdapātahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam nigamam upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi tasmim nigame vatthabbam, na pakkamitabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram nigamam upanissāya viharati. tassa tam nigamam upanissāya viharato anupaṭṭhitā

ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam.

"ahaṃ kho imaṃ nigamaṃ upanissāya viharāmi. tassa me imaṃ nigamaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsana gilānapaccayabhesajjaparikkhārā te appakasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvampi tasmiṃ nigame vatthabbaṃ, na pakkamitabbaṃ.

idha bhikkhave bhikkhu aññataram nagaram upanissāya viharati. tassa tam nagaram upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam: "aham kho imam nagaram upanissāya viharāmi. tassa me imam nagaram upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca

anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapinḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgam vā divasabhāgam vā tamhā nagarā pakkamitabbam, na vatthabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram nagaram upanissāya viharati. tassa tam nagaram upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam,"aham kho imam nagaram upanissāya viharāmi. tassa me imam nagaram upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na pindapātahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam nagaram upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānu-

pāpuṇāmī " ti. tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhāpi tamhā nagarā pakkamitabbaṃ, na vatthabbaṃ.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram nagaram upanissāya viharati. tassa tam nagaram upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhivati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: "aham kho imam nagaram upanissāya viharāmi. tassa me imam nagaram upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmi, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na piņdapātahetu agārasmā anagārivam pabbajito, na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam nagaram upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi tasmim nagare vatthabbam, na pakkamitabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram nagaram upanissāya viharati. tassa tam nagaram upanissāya viharato anupaṭṭhitā

ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ. "ahaṃ kho imaṃ nagaraṃ upanissāya viharāmi. tassa me imaṃ nagaraṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsana gilānapaccayabhesajjaparikkhārā te appakasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvampi tasmiṃ nagare vatthabbaṃ, na pakkamitabbaṃ.

idha bhikkhave bhikkhu aññataraṃ janapadaṃ upanissāya viharati. tassa taṃ janapadaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ: "ahaṃ kho imaṃ janapadaṃ upanissāya viharāmi. tassa me imaṃ janapadaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapin-

dapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā rattibhāgaṃ vā divasabhāgaṃ vā tamhā janapadā pakkamitabbaṃ, na vatthabbaṃ.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram janapadam upanissāya viharati. tassa tam janapadam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam,"aham kho imam janapadam upanissāya viharāmi. tassa me imam janapadam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na pindapātahetu agārasmā anagārivam pabbajito, na senāsanahetu agārasmā anagārivam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam janapadam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmī" ti tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi tamhā janapadā pakkamitabbam, na vatthabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram janapadam upanissāya viharati. tassa tam janapadam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: "aham kho imam janapadam upanissāya viharāmi. tassa tam janapadam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmi. ve ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na pindapātahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam janapadam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi tasmim janapade vatthabbam, na pakkamitabbam.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram janapadam upanissāya viharati. tassa tam janapadam upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti. ye ca kho ime pab-

bajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbaṃ. "ahaṃ kho imaṃ janapadaṃ upanissāya viharāmi. tassa me imaṃ janapadaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapiṇḍapātasenāsana gilānapaccayabhesajjaparikkhārā te appakasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvampi tasmiṃ janapade vatthabbaṃ, na pakkamitabbaṃ.

idha pana pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam 8. upanissāya viharati. tassa tam puggalam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti, ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindāpātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti, tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: " aham kho imam puggalam upanissāya viharāmi. tassa me imam puggalam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati na upatthāti, asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchantī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā rat-

pts page 107 q 107

tibhāgam vā divasabhāgam vā puggalo anāpucchā pakkamitabbam 66 pu ci nānubandhitabbo.

9. idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissāya viharati. tassa tam puggalam upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittam na samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā na parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapinḍāpātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti paṭisañcikkhitabbam:

"ahaṃ kho imaṃ puggalaṃ upanissāya viharāmi tassa me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupāpuṇāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā. cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccaya bhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. na kho panāhaṃ cīvarahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. na piṇḍapātahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyaṃ pabbajito. atha ca pana me imaṃ puggalaṃ upanissāya viharato anupaṭṭhitā ceva sati na upaṭṭhāti. asamāhitañca cittaṃ na samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā na parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ nānupā-

bjt page 270 x 270

⁶⁶pakkamitabbo, (syā)

puṇāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā saṅkhāpi so puggalo āpucchā pakkamitabbaṃ nānubandhitabbo.

idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissāya viharati. tassa tam puggalam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti, tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: "aham kho imam puggalam upanissāya viharāmi tassa me imam puggalam upanissāva viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmi. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccaya bhesajjaparikkhārā, te kasirena samudāgacchanti. na kho panāham cīvarahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na pindapātahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na senāsanahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. na gilānapaccayabhesajjaparikkhārahetu agārasmā anagāriyam pabbajito. atha ca pana me imam puggalam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāmī"ti. tena bhikkhave bhikkhunā sankhāpi so puggalo anubandhitabbo, na pakkamitabbam⁶⁷

pts page 108 q 108

⁶⁷anāpucchā pakkamitabbo (syā)

bjt page 272 x 272

10. idha pana bhikkhave bhikkhu aññataram puggalam upanissāya viharati. tassa tam puggalam upanissāya viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti. ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindāpātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti. tena bhikkhave bhikkhunā iti patisañcikkhitabbam: "aham kho imam puggalam upanissāya viharāmi. tassa me imam puggalam upanissāva viharato anupatthitā ceva sati upatthāti. asamāhitañca cittam samādhiyati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam nānupāpunāmi, ye ca kho ime pabbajitena jīvitaparikkhārā samudānetabbā: cīvarapindapātasenāsanagilānapaccaya bhesajjaparikkhārā, te appakasirena samudāgacchanti"ti. tena bhikkhave bhikkhunā yāvajīvampi so puggalo anubandhitabbo, na pakkamitabbam api panujjamānenapīti:

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Vanapatthasuttam sattamam.

2.8 Madhupindikasuttam

1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmim nigrodhārāme. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaramādāya kapilavatthum pindāya pāvisi, kapilavatthusmim pindāya caritvā pacchābhattam pindapātapaṭikkanto yena mahāvanam tenupasankami divāvihārāya. mahāvanam ajjhogahetvā⁶⁸ beluvalaṭṭhikāya⁶⁹ mūle divāvihāram nisīdi. daṇḍapāṇīpi kho sakko jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena mahāvanam tenupasaṅkami. mahāvanam ajjhogahetvā yena beluvalaṭṭhikā yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā daṇḍamolubbha ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhito kho daṇḍapāṇī sakko bhagavantam etadavoca:

" yathāvādī kho āvuso sadevake loke samārake sabrahmake, sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati, yathā ca pana kāmehi visaṃyuttaṃ viharantaṃ taṃ brāhmaṇaṃ akathaṅkathiṃ chinnakukkuccaṃ bhavābhave vītataṇhaṃ saññā nānusenti. evaṃ vādī kho ahaṃ āvuso evamakkhāyī"ti. evaṃ vutte daṇḍapāṇī sakko sīsaṃ okampetvā jivhaṃ nillāļetvā⁷⁰ tivisākhaṃ naļāṭikaṃ naļāṭe vuṭṭhāpetvā daṇḍamolubbha pakkāmi.

[&]quot; kimvādī samaņo, kimakkhāyī"ti?

⁶⁸ajjhogāhetvā (machasaṃ)

⁶⁹veluvalatthikāya (syā)

bjt page 274 x 274

pts page 109 q 109

⁷⁰nillāṭetvā (machasaṃ)

- 2. atha kho bhagavā sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yena nigrodhārāmo tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā paññatte āsane nisīdi. nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi: idhāham bhikkhave pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya kapilavatthum piṇḍāya pāvisim. kapilavatthusmim piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yena mahāvanam tenupasaṅkamim divāvihārāya. mahāvanam ajjhogahetvā beluvalaṭṭhikāya mūle divāvihāram nisīdim. daṇḍapāṇīpi kho bhikkhave sakko jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena mahāvanam tenupasaṅkami. mahāvanam ajjhogahetvā yena beluvalaṭṭhikā yenāham tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā mama saddhim⁷¹ sammodi. sammodanīyam katham sārāṇiyam vītisāretvā daṇḍamolubbha ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhito kho bhikkhave daṇḍapāṇī sakko mam etadavoca: "ki vādī samano, kimakkhāyī"ti?
- 3. evam vutte aham bhikkhave dandapānim sakkam etadavocam: "yathāvādī kho āvuso sadevake loke samārake sabrahmake, sassamanabrāhmaniyā pajāya sadevamanussāya na kenaci loke viggayha tiṭṭhati, yathā ca pana kāmehi visamyuttam viharantam tam brāhmanam akathankathim chinnakukkuccam bhavābhave vītatanham saññā nānusenti, evam vādī kho aham āvuso evamakkhāyī"ti. evam vutte bhikkhave dandapānī sakko sīsam okampetvā jivham nillāletvā tivisākham naļāṭikam naļāṭe vuṭṭhāpetvā danḍamolubbha pakkāmīti.
- **4.** evam vutte aññataro bhikkhu bhagavantam etadavoca: "kimvādī pana bhante bhagavā sadevake loke samārake sabrahmake, sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya na

⁷¹mayā saddhim (machasam)

kenaci loke viggayha tiṭṭhati? kathañca pana bhante bhagavantaṃ kāmehi visaṃyuttaṃ viharantaṃ taṃ brāhmaṇaṃ akathaṅkathiṃ chinnakukkuccaṃ bhavābhave vītataṇhaṃ saññā nānusentī"ti.

- 5. yatonidānam bhikkhu purisam papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbam abhivaditabbam ajjhosetabbam⁷² esevanto rāgānusayānam. esevanto paṭighānusayānam. esevanto diṭṭhānusayānam. esevanto vicikicchānusayānam. esevanto mānānusayānam. esevanto bhavarāgānusayānam. esevanto avijjānusayānam. esevanto daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivāda tuvantuvampesuñāmusāvādānam. etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantīti. idamavoca bhagavā, idam vatvā⁷³ sugato uṭṭhāyāsanā vihāram pāvisi.
- 6. atha kho tesaṃ bhikkhūnaṃ acirapakkantassa bhagavato etadahosi: "idaṃ kho no āvuso bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho: yatonidānaṃ bhikkhu purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhosetabbaṃ,1 esevanto rāgānusayānaṃ. esevanto paṭighānusayānaṃ. esevanto diṭṭhānusayānaṃ. esevanto bhavarāgānusayānaṃ. esevanto avijjānusayānaṃ. esevanto daṇḍādānasatthādānakalahaviggahavivāda tuvantuvaṃpesuñ-

bjt page 276 x 276

⁷²ajjhositabbam (machasam)

pts page 110 q 110

⁷³vatvāna (machasam)

ñamusāvādānam. etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī "ti. ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajeyyā"ti.

- 7. atha kho tesam bhikkhūnam etadahosi: "ayam ceva āyasmā mahākaccāno satthu ceva samvannito sambhāvito ca viñnūnam sabrahmacārīnam. pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā sankhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajitum. yannūna mayam yenāyasmā mahākaccāno tenupasankameyyāma, upasankamitvā āyasmantam mahākaccānam etamattham paṭipuccheyyāmā"ti.
- 8. atha kho te bhikkhū yenāyasmā mahākaccāno tenupasankamiṃsu. upasankamitvā āyasmatā mahākaccānena saddhiṃ sammodiṃsu. samamodanīyaṃ kathaṃ sārāṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū āyasmantaṃ mahākaccānaṃ etadavocuṃ: idaṃ kho no āvuso kaccāna bhagavā sankhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho. " yatonidānaṃ bhikkhu purisaṃ papañcasaññāsankhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhosetabbaṃ, esevanto rāgānusayānaṃ. esevanto paṭighānusayānaṃ. esevanto diṭṭhānusayānaṃ. esevanto bhavarāgānusayānaṃ. esevanto avijjānusayānaṃ. esevanto daṇḍādānasatthādāna kalahaviggahavivāda tuvantuvampesuñāmusāvādānaṃ.

bjt page 278 x 278

etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī"ti. tesam no āvuso kaccāna amhākam acirapakkantassa bhagavato etadahosi: "idam kho no āvuso bhagavā sankhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā utthāyāsanā vihāram pavittho: yatonidānam bhikkhu purisam papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbam abhivaditabbam ajjhosetabbam, esevanto rāgānusayānam. esevanto patighānusayānam. esevanto ditthānusayānam. esevanto vicikicchānusayānam. esevanto mānānusayānam. esevanto bhavarāgānusayānam. esevanto avijjānusayānam. esevanto dandādānasatthādāna kalahaviggahavivāda tuvantuvampesuññamusāvādānam. etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujihantī "ti. ko nu kho imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa udditthassa vitthārena attham vibhajeyyāti? tesam no āvuso kaccāna amhākam etadahosi: ayam kho āyasmā mahākaccāno satthu ceva samvannito sambhāvito ca viññūnam sabrambhacārīnam. pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā sankhittena uddesassa udditthassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajitum. yannūna mayam yenāyasmā mahākaccāno tenupasankameyyāma, upasankamitvā āyasmantam mahākaccānam etamattham patipuccheyyāmā "ti. vibhajatāyasmā mahākaccānoti.

9. seyyathāpi āvuso puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva mūlam atikkamma khandham sākhāpalāse sāram pariyesitabbam maññeyya, evam sampadamidam, āyasmantānam satthari sammukhībhūte tam bhagavantam atisitvā amhe etamattham paṭipucchitabbam maññatha. so hāvuso bhagavā

pts page 111 q 111

jānam jānāti, passam passati, cakkhubhūto ñānabhūto dhammabhūto brahmabhūto, vattā, pavattā, atthassa ninnetā, amatassa dātā, dhammassāmi, tathāgato. so ceva panetassa kālo ahosi yam bhagavantam yeva etamattham paṭipuccheyyātha. yathā no bhagavā vyākareyya, tathā nam dhāreyyāthāti.

10. addhāvuso kaccāna bhagavā jānam jānāti, passam passati. cakkhubhūto ñāṇabhūto, dhammabhūto brahmabhūto, vattā pavattā, atthassa ninnetā, amatassa dātā, dhammassāmi. tathāgato. so ceva panetassa kālo ahosi yam bhagavantam yeva etamattham paṭipuccheyyāma. yathā no bhagavā vyākareyya, tathā nam dhāreyyāma.

api cāyasmā mahākaccāno satthu ceva saṃvaṇṇito sambhāvito ca viññūnaṃ sabrahmacārīnaṃ. pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā saṅkhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena atthaṃ avibhattassa vitthārena atthaṃ vibhajituṃ. vibhajatāyasmā mahākaccāno agarukatvāti.

11. tenahāvuso suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsisasāmī ti. evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa paccassosuṃ āyasmā mahākaccāno etadavoca: yaṃ kho no āvuso bhagavā saṅkhittena uddesaṃ uddisitvā vitthārena atthaṃ avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāraṃ paviṭṭho, "yatonidānaṃ bhikkhu purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbaṃ abhivaditabbaṃ ajjhosetabbaṃ, esevanto rāgānusayānaṃ. esevanto paṭighānusayānaṃ. esevanto diṭṭhānusayānaṃ. esevanto bhavarāgānusayānaṃ.

bjt page 280 x 280

esevanto avijjānusayānam. esevanto daņḍādānasatthādāna kalahaviggahavivāda tuvantuvampesuñnāmusāvādānam. etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī "ti. imassa kho aham āvuso bhagavatā sankhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa evam vitthārena attham ājānāmi:

cakkhuñcāvuso paticca rūpe ca uppajjati cakkhuviññānam. tinnam sangati phasso. phassapaccayā vedanā. yam vedeti, tam sañjānāti. yam sañjānāti tam vitakketi. yam vitakketi tam papañceti. yam papañceti tato nidānam purisam papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti atītānāgatapaccuppannesu cakkhuviññeyyesu rūpesu. sotañcāvuso paticca sadde ca uppajjati sotaviññānam tinnam sangati phasso. phassapaccayā vedanā. yam vedeti, tam sañjānāti. yam sañjānāti tam vitakketi. yam vitakketi tam papañceti. yam papañceti. tatonidānam purisam papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti atītānāgatapaccuppannesu sotaviñneyyesu saddesu. ghānancāvuso paticca gandhe ca uppajjati ghānaviññānam. tinnam saṅgati phasso. phassapaccayā vedanā. yam vedeti, tam sañjānāti. yam sañjānāti tam vitakketi. yam vitakketi tam papañceti. yam papañceti. tatonidānam purisam papañcasaññāsankhā samudācaranti atītānāgatapaccuppannesu ghānaviññeyyesu gandhesu, jivhañcāvuso paticca rase ca uppajjati jivhāviññānam. tinnam sangati phasso. phassapaccayā vedanā. yam vedeti, tam sañjānāti. yam sañjānāti tam vitakketi. yam vitakketi tam papañceti. yam papañceti. tatonidānam purisam papañcasaññāsankhā samudācaranti atītānāgatapaccuppannesu jivhāviñneyyesu rasesu. kāyancāvuso paţicca phoţthabbe

pts page 112 q 112

ca uppajjati kāyaviññāṇam. tiṇṇam saṅgati phasso. phassa-paccayā vedanā. yaṃ vedeti, taṃ sañjānāti. yaṃ sañjānāti taṃ vitakketi. yaṃ vitakketi taṃ papañceti. yaṃ papañceti tato nidānaṃ purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti atītānāgatapaccuppannesu kāyaviñneyyesu phoṭṭhabbesu. manañcāvuso paṭicca dhamme ca uppajjati manoviñnāṇam. tiṇṇaṃ saṅgati phasso. phassapaccayā vedanā. yaṃ vedeti taṃ sañjānāti. yaṃ sañjānāti taṃ vitakketi. yaṃ vitakketi taṃ papañceti. yaṃ papañceti tatonidānaṃ purisaṃ papañcasaññāsaṅkhā samudācaranti. atītānāgatapaccuppannesu manoviñneyyesu dhammesu.

- 13. so vatāvuso cakkhusmim sati rūpe sati cakkhuviñnāņe sati phassapañnattim pañnāpessatīti thānametam vijjati. phassapañnattiyā sati vedanāpañnattim pannāpessatīti thānametam vijjati. vedanāpannattiyā sati sannāpannattim pannāpessatīti thānametam vijjati sannāpannattiyā sati vitakkapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati, vitakkapannattiyā sati papancasannāsankhāsamudācaranapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati.
- 14. so vatāvuso sotasmim sati sadde sati sotaviñnāņe sati phassapañnattim pannāpessatīti thānametam vijjati. phassapannattiyā sati vedanāpannattim pannāpessatīti thānametam vijjati. vedanāpannattiyā sati sannāpannattim pannāpessatīti thānametam vijjati. sannāpannattiyā sati vitakkapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati, vitakkapannattiyā sati papancasannāsankhāsamudācaranapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati.

bjt page 282 x 282

so vatāvuso ghānasmim sati gandhe sati ghānaviñnāņe sati phassapañnattim pañnāpessatīti thānametam vijjati. phassapañnattiyā sati vedanāpañnattim pañnāpessatīti thānametam vijjati. vedanāpañnattiyā sati sannāpañnattim pannāpessatīti thānametam vijjati. sannāpannattiyā sati vitakkapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati, vitakkapannattiyā sati papancasannāsankhāsamudācaranapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati.

so vatāvuso jivhāya sati rase sati jivhāviñnāņe sati phassapañnāttim pañnāpessatīti thānametam vijjati. phassapañnāttiyā sati vedanāpañnāttim pañnāpessatīti thānametam vijjati. vedanāpañnāttiyā sati sannāpañnāttim pannāpessatīti thānametam vijjati. sannāpannattiyā sati vitakkapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati, vitakkapannattiyā sati papancasannāsankhāsamudācaranapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati.

so vatāvuso kāyasmim sati phoṭṭhabbe sati kāyaviñnāne sati phassapañnattim pañnāpessatīti ṭhānametam vijjati. phassapañnattiyā sati vedanāpañnattim pañnāpessatīti ṭhānametam vijjati. vedanāpañnattiyā sati sannāpañnattim pannāpessatīti ṭhānametam vijjati. sannāpannattiyā sati vitakkapannattim pannāpessatīti ṭhānametam vijjati, vitakkapannattiyā sati papancasannāsankhāsamudācaranapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati.

so vatāvusomanasmim sati dhamme sati manoviñnāņe sati phassapañnattim pannāpessatīti thānametam vijjati. phassapannattiyā sati vedanāpannattim pannāpessatīti thānametam

vijjati. vedanāpañnattiyā sati sannāpannattim pannāpessatīti thānametam vijjati sannāpannattiyā sati vitakkapannattim pannāpessatīti thānametam vijjati. vitakkapannattiyā sati papancasannāsankhāsamudācaranapannattim pannā pessatīti thānametam vijjati.

- 15. so vatāvuso cakkhusmim asati rūpe asati cakkhuviñnāņe asati phassapañnattim pañnāpessatīti netam thānam vijjati. phassapañnattiyā asati vedanāpañnattim pañnāpessatīti netam thānam vijjati. vedanāpañnattiyā asati sannāpañnattim pañnāpessatīti netam thānam vijjati. sannāpañnattiyā asati vitakkapannattim pannāpessatīti netam thānam vijjati, vitakkapannattiyā asati papancasannāsankhāsamudācaranapannattim pannāpessatīti netam thānam vijjati.
- 16. so vatāvuso sotasmim asati sadde asati sotaviññāne asati phassapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. phassapaññattiyā asati vedanāpaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati, vitakkapaññattiyā asati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati.

so vatāvuso ghānasmim asati gandhe asati ghānaviñnāne asati phassapañnattim pañnāpessatīti netam thānam vijjati. phassapañnattiyā asati vedanāpañnattim pañnāpessatīti netam thānam vijjati. vedanāpañnattiyā asati sannāpannattim pannāpessatīti netam thānam vijjati. sannāpannattiyā asati vitakkapannattim pannāpessatīti netam thānam vijjati, vitakkapannattiyā

asati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇapaññattim paññāpessatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati.

so vatāvuso jivhāya asati rase asati jivhāviññāņe asati phassapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. phassapaññattiyā asati vedanāpaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati, vitakkapaññattiyā asati papañcasaññāsankhāsamudācaraṇapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati.

so vatāvuso kāyasmim asati phoṭṭhabbe asati kāyaviññāṇe asati phassapaññattim paññāpessatīti netam ṭhānam vijjati. phassapaññattiyā asati vedanāpaññattim paññāpessatīti netam ṭhānam vijjati. vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattim paññāpessatīti netam ṭhānam vijjati. saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattim paññāpessatīti netam ṭhānam vijjati, vitakkapaññattiyā asati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati.

so vatāvuso manasmim asati dhamme asati manoviññāne asati phassapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. phassapaññattiyā asati vedanāpaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. vedanāpaññattiyā asati saññāpaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. saññāpaññattiyā asati vitakkapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati. vitakkapaññattiyā asati papañcasaññāsaṅkhāsamudācaraṇapaññattim paññāpessatīti netam thānam vijjati.

bjt page 284 x 284

- 17. yam kho no āvuso bhagavā sankhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā utthāyāsanā vihāram pavittho, " yatho nidānam bhikkhu purisam papañcasaññāsankhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbam abhivaditabbam ajjhosetabbam, esevanto rāgānusayānam esevanto patighānusayānam. esevanto ditthānusayānam. esevanto vicikicchānusayānam. esevanto mānānusayānam. esevanto bhavarāgānusayānam. esevanto avijjānusayānam. esevanto dandādānasatthādāna kalahaviggahavivāda tuvantuvampesuññamusāvādānam, etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujihantī 'ti. imassa kho aham āvuso bhagavatā sankhittena uddesassa udditthassa vitthārena attham avibhattassa evam vitthārena attham ājānāmi. ākankhamānā ca pana tumhe āyasmanto bhagavantam yeva upasankamitvā etamattham patipuccheyyātha. yathā no bhagavā vyākaroti tathā nam dhāreyyāthāti.
- 18. atha kho te bhikkhū āyasmato mahākaccānassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdiṃsu. ekamantam nisīnnā kho te bhikkhū bhagavantam etadavocum:
- 19. " yam kho no bhante bhagavā sankhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā uṭṭhāyāsanā vihāram paviṭṭho, " yatho nidānam bhikkhu purisam papañcasañnāsankhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbam abhivaditabbam ajjhosetabbam, esevanto rāgānusayānam esevanto

pts page 113 q 113

patighānusayānam. esevanto ditthānusayānam. esevanto vicikicchānusayānam. esevanto mānānusayānam. esevanto bhavarāgānusayānam. esevanto avijjānusayānam. esevanto dandādānasatthādāna kalahaviggahavivāda tuvantuvampesuññamusāvādānam, etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī 'ti. tesam no bhante amhākam acirapakkantassa bhagavato etadahosi: " idam kho no āvuso bhagavā sankhittena uddesam uddisitvā vitthārena attham avibhajitvā utthāyāsanā vihāram pavittho, 'yatho nidānam bhikkhu purisam papañcasaññāsankhā samudācaranti, ettha ce natthi abhinanditabbam abhivaditabbam ajjhosetabbam, esevanto rāgānusayānam esevanto patighānusayānam. esevanto ditthānusayānam esevanto vicikicchānusayānam. esevanto mānānusayānam. esevanto bhavarāgānusayānam. esevanto avijjānusayānam. esevanto dandādānasatthādāna kalahaviggahavivāda tuvantuvampesuññamusāvādānam. etthete pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhantī 'ti. ko nu kho imassa bhagavatā sankhittena uddesassa udditthassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajeyyā"ti.

" tesam no bhante amhākam etadahosi: ayam kho āyasmā mahā kaccāno satthu ceva samvannito. sambhāvito ca viññūnam sabrahmacārīnam pahoti cāyasmā mahākaccāno imassa bhagavatā sankhittena uddesassa uddiṭṭhassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham vibhajitum. yannūna mayam yenāyasmā mahākaccāno tenupasankameyyāma, upasankamitvā āyasmantam mahākaccānam etamattham paṭipuccheyyāmā"ti.

bjt page 286 x 286

- 21. " atha kho mayam bhante yenāyasmā mahākaccāno tenupasaṅkamimha. upasaṅkamitvā āyasmantam mahākaccānam etamattham patipucchimha, tesam no bhante āvasmatā mahākaccānena imehi ākārehi imehi padehi byañjanehi attho vibhatto"ti.
- **22.** pandito bhikkhave mahākaccāno, mahāpañño bhikkhave mahākaccāno. mañcepi tumhe bhikkhave etamattham patipuccheyyātha, ahampi nam evamevam vyākareyyam, yathā tam mahākaccānena vyākatam eso cevetassa attho, evañca nam dhārethāti.
- 23. evam vutte āyasmā ānando bhagavantam etadavoca: sevyathāpi bhante puriso jighacchādubbalyapareto madhupindikam adhigacchevva, so vato vato sāvevva labhetheva sādum rasam asecanakam, evameva kho bhante cetaso bhikkhu dabbajātiko yato yato imassa dhammapariyāyassa paññāya attham upaparikkheyya labhetheva attamanatam labhetha cetaso pasādam, ko nāmo avam bhante dhammaparivāvoti? tasmātiha tvam ānanda, imam dhammapariyāyam madhupindikapariyāyotveva nam dhārehīti.

idamavoca bhagavā. attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Madhupindikasuttam patthamam.

bjt page 288 x 288

pts page 114 q 114

2.9 Dvedhāvitakkasuttam

evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:

- 2. pubbeva me bhikkhave sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: yannūnāhaṃ dvedhā⁷⁴ katvā dvedhā katvā vitakke vihareyyanti. so kho ahaṃ bhikkhave yo cāyaṃ kāmavitakko yo ca byāpādavitakko yo ca vihiṃsāvitakko, imaṃ ekaṃ bhāgamakāsiṃ. yo cāyaṃ nekkhammavitakko yo ca abyāpādavitakko yo ca avihiṃsāvitakko, imaṃ dutiyaṃ bhāgamakāsiṃ.
- 3. tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati kāmavitakko. so evam pajānāmi: uppanno kho me ayam kāmavitakko. so ca kho attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattaniko. attavyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. paravyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattanikotipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. so kho aham bhikkhave uppannuppannam

⁷⁴dvidhā (machasaṃ) pts page 115 q 115

kāmavitakkam pajahameva vinodameva byanteva nam akāsim.

4. tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati byāpādavitakko. so evam pajānāmi: uppanno kho me ayam byāpādavitakko. so ca kho attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhayapi samvattati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattaniko. attavyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. paravyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati ubhayavyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattanikotipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. so kho aham bhikkhave uppannuppannam byāpādavitakkam pajahameva vinodameva byanteva nam akāsim.

tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati vihimsāvitakko. so evam pajānāmi: uppanno kho me ayam vihimsāvitakko. so ca kho attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, samvattati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattaniko. attavyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati ubhayavyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati ubhayavyābādhāya samvattatītipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati, paññānirodhiko vighātapakkhiko anibbānasamvattanikotipi me bhikkhave paṭisañcikkhato abbhattham gacchati. so kho aham

bhikkhave uppannuppannam vihimsāvitakkam pajahameva⁷⁵ vinodameva⁷⁶ byanteva⁷⁷ nam akāsim.

- 5. yaññadeva bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti tathā tathā nati hoti cetaso. kāmavitakkañce bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi nekkhammavitakkam. kāmavitakkam bahulamakāsi. tassa tam kāmavitakkāya cittam namati. byāpādavitakkañce bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi abyāpādavitakkam. byāpādavitakkam bahulamakāsi. tassa tam byāpādavitakkāya cittam namati. vihimsāvitakkañce bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi avihimsāvitakkam. vihimsāvitakkam bahulamakāsi. tassa tam vihimsāvitakkāya cittam namati.
- **6.** seyyathāpi bhikkhave vassānam pacchime māse saradasamaye kiṭṭhasambādhe gopālako gāvo rakkheyya, so tā gāvo tato tato daṇḍena ākoṭeyya patikoṭeyya⁷⁸ sannirundheyya⁷⁹ sannivāreyya. taṃ kissa hetu? passati hi so bhikkhave gopālako tatonidānaṃ vadhaṃ vā bandhaṃ⁸⁰ vā jāniṃ vā garahaṃ vā. evameva kho ahaṃ bhikkhave addasaṃ akusalānaṃ dhammānaṃ ādīnavaṃ okāraṃ saṅkilesaṃ, kusalānaṃ dhammānaṃ nekkhamme ānisaṃsaṃ vodānapakkhaṃ.

⁷⁵pajahāmeva (sīmu), pajjahameva (syā)

⁷⁶vinodemeva, sīmu, vinodanameva (syā)

⁷⁷byantameva (machasaṃ, syā)

bjt page 290 x 290

⁷⁸paţikoţeyya, machasam, paţikoţţeyya (syā)

⁷⁹sanniruddheyya (syā)

⁸⁰bandhanaṃ (machasaṃ)

pts page 116 q 116

- tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati nekkhammavitakko. so evam pajānāmi: uppanno kho me ayam nekkhammavitakko. so ca kho nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya samvattati, na ubhayavyābādhāya samvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasamvattaniko. rattiñcepi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam neva tatonidānam bhayam samanupassāmi. divasañcepi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam neva tatonidānam bhayam samanupassāmi. rattindivañcepi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicārevyam neva tatonidānam bhayam samanupassāmi. api ca kho me aticiram anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya. kāye kilante 81 cittam ūhaññeyya 82 . ūhate 83 citte ārā cittam samādhimhāti. so kho aham bhikkhave ajjhattameva cittam santhapemi sannisādemi⁸⁴ ekodim⁸⁵ karomi samādahāmi. tam kissa hetu: mā me cittam ūhaññī ti⁸⁶
- 8. tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati abyāpādavitakko. so evam pajānāmi: uppanno kho me ayam abyāpādavitakko. so ca kho nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya samvattati, na ubhayavyābādhāya samvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasamvattaniko. rattiñcepi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam neva tatonidānam bhayam

⁸¹kilamatte (katthaci)

⁸²ohaññeyya (syā)

⁸³ohate (syā)

⁸⁴sannisīdemi (syā)

⁸⁵ ekodi (pts)

⁸⁶ugghāṭīti (syā); uhanīti (pts).

bjt page 292 x 292

samanupassāmi. divasañcepi naṃ bhikkhave anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. rattindivañcepi naṃ bhikkhave anuvitakkeyyaṃ anuvicāreyyaṃ neva tatonidānaṃ bhayaṃ samanupassāmi. api ca kho me ciraṃ anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya. kāye kilante cittaṃ ūhaññeyya. citte ūhate ārā cittaṃ samādhimhāti. so kho ahaṃ bhikkhave ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapemi sannisādemi ekodiṃ karomi samādahāmi. taṃ kissa hetu: mā me cittam ūhaññī ti.

tassa mayham bhikkhave evam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato uppajjati avihimsāvitakko. so evam pajānāmi: uppanno kho me ayam avihimsāvitakko. so ca kho nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya samvattati, na ubhayavyābādhāya samvattati, paññāvuddhiko avighātapakkhiko nibbānasamvattaniko. rattiñcepi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam neva tatonidānam bhayam samanupassāmi. divasañcepi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam neva tatonidānam bhayam samanupassāmi. rattindivañcepi nam bhikkhave anuvitakkeyyam anuvicāreyyam neva tatonidānam bhayam samanupassāmi. api ca kho me aticiram anuvitakkayato anuvicārayato kāyo kilameyya. kāye kilante cittam ūhaññeyya, ūhate citte ārā cittam samādhimhāti. so kho aham bhikkhave ajjhattameva cittam santhapemi sannisādemi ekodim karomi samādahāmi. tam kissa hetu: mā me cittam ūhaññī ti.

9. yaññadeva bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti tathā tathā nati hoti cetaso nekkhammavitakkañce bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi

kāmavitakkam. nekkhammavitakkam bahulamakāsi. tassa tam nekkhammavitakkāya cittam namati. abyāpāda vitakkance bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti, pahāsi byāpādavitakkam. abyāpādavitakkam bahulamakāsi. tassa tam abyāpādavitakkāya cittam namati. avihimsāvitakkance bhikkhave bhikkhu bahulamanuvitakketi anuvicāreti pahāsi vihimsāvitakkam. avihimsāvitakkam bahulamakāsi. tassa tam avihimsāvitakkāya cittam namati. seyyathāpi bhikkhave gimhānam pacchime māse sabbasassesu gāmantasambhatesu gopālako gāvo rakkheyya. tassa rukkhamūlagatassa vā abbhokāsagatassa vā satikaranīyameva hoti: etam⁸⁷ gāvoti. evameva⁸⁸ kho bhikkhave satikaranīyameva ahosi: ete dhammāti.

10. āraddhaṃ kho pana me bhikkhave viriyaṃ ahosi asallīnaṃ. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā⁸⁹. passaddho kāyo asāraddho. samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. so kho ahaṃ bhikkhave vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ.

vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja vihāsim. pītiyā ca virāgā upekkhako⁹⁰ ca vihāsim sato ca sampajāno. sukhanca kāyena paţi-

pts page 117 q 117

⁸⁷ete, katthaci

⁸⁸ evamevam (machasam)

⁸⁹ apammuṭṭhaṃ, syā

bjt page 294 x 294

⁹⁰upekhako (samu)

saṃvedesiṃ. yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ. sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthagamā adukkhamasukhaṃ upekkhā satipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja vihāsiṃ.

- so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane 11. vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñānāya cittam abhininnāmesim. so anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe " amutrāsim evannāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra upapādim. tatrāpāsim evannāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno"ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi, ayam kho me bhikkhave rattiyā pathame yāme pathamā vijjā adhigatā avijjā vihatā. vijjā uppannā tamo vihato āloko uppanno yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.
- 12. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangaņe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānenjappatte sattānam cutūpapātanānāya cittam abhininnāmesim. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne uppajjamāne hīne paņīte suvaņņe dubbaņņe sugate

duggate, yathākammūpage satte pajānāmi:

"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā, vacīduccaritena samannāgatā, manoduccaritena samannāgatā, ariyānam upavādakā, micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā. ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā, vacīsucaritena samannāgatā, manosucaritena samannāgatā, ariyānam anupavādakā, sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatim saggam lokam upapannā"ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne uppajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe suggate duggate, yathākammūpage satte pajānāmi. ayam kho me bhikkhave rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

13. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañāṇāya cittam abhininnāmesim. so idam dukkhanti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim. ime āsavāti yathābhūtam abbhaññāsim. ime āsavāti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavasamudayoti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim. tassa me evam jānato evam passato kāmāsavāpi cittam vimuccittha.

bjt page 296 x 296

bhavāsavāpi cittam vimuccittha. avijjāsavāpi cittam vimuccittha. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam ahosi. 'khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattāyā'ti abbhaññāsim. ayam kho me bhikkhave rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā, vijjā uppannā, tamo vihato, āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato.

14. seyyathāpi bhikkhave araññe pavane mahantam ninnam pallalam, tamenam mahāmigasangho upanissāya vihareyya. tassa kocideva puriso uppajjeyya anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmo, so yvāssa maggo khemo sovatthiko pītigamanīyo, tam maggam pidaheyya vivareyya kummaggam odaheyya okacaram, thapeyya okacārikam.

evam hi so bhikkhave mahāmigasaṅgho aparena samayena anayavyasanaṃ⁹¹ tanuttaṃ⁹² āpajjeyya. tasseva kho pana bhikkhave mahato migasaṅghassa kocideva puriso uppajjeyya atthakāmo hitakāmo yogakkhemakāmo, so yvāssa maggo khemo sovatthiko pītigamanīyo, tam maggam vivareyye pidaheyya kummaggam, ūhaneyya okacaram, nāseyya okacārikam. evam hi so bhikkhave mahāmigasaṅgho aparena samayena vuddhim virūlhim vepullam āpajjeyya.

15. upamā kho me ayam bhikkhave katā atthassa viññāpanāya. ayañcevettha attho: mahantam ninnam pallalanti kho

bjt page 298 x 298

⁹¹anayavyasanam (machasam)

 $^{^{92}}$ tanuttanti padam marammachatthasangīti pitaka potthake na dissate pts page 118 q 118

bhikkhave kāmānametam adhivacanam mahāmigasanghoti kho bhikkhave sattānametam adhivacanam puriso anatthakāmo ahitakāmo ayogakkhemakāmoti kho bhikkhave mārassetam pāpimato adhivacanam. kummaggoti kho bhikkhave atthangikassetam micchamaggassa adhivacanam seyyathidam: micchāditthiyā micchāsankappassa micchāvācāya micchākammantassa micchāajīvassa micchāvāyāmassa micchāsatiyā micchāsamādhissa. okacaroti kho bhikkhave nandirāgassetam adhivacanam. okacārikāti kho bhikkhave avijjāyetam adhivacanam. puriso atthakāmo yogakkhemakāmoti kho bhikkhave tathāgatassetam adhivacanam arahato sammāsambuddhassa. khemo maggo sovatthiko pītigamanīyoti kho bhikkhave ariyassetam atthangikassa maggassa adhivacanam. seyyathidam: sammāditthiyā sammāsankappassa sammāvācāya sammākammantassa sammāajīvassa sammāvāyāmassa sammāsatiyā sammāsamādhissa.

16. iti kho bhikkhave vivaţo mayā khemo maggo sovatthiko pītigamanīyo, pihito kummaggo, ūhato okacaro, nāsitā okacārikā. yam bhikkhave satthārā karaṇīyam sāvakānam hitesinā anukampam upādāya, katam vo tam mayā. etāni bhikkhave rukkhamūlāni, etāni suññāgārāni. jhāyatha bhikkhave, mā pamādattha, mā pacchā vippaṭisārino ahuvattha. ayam vo amhākam anusāsanīti.

idamavoca bhagavā attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam abhinandunti.

Dvedhāvitakkasuttam navamam.

bjt page 300 x 300

2.10 Vitakkasanthānasuttam

evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:

- **2.** adhicittamanuyuttena bhikkhave bhikkhunā pañca nimittāni kālena kālaṃ manasikātabbāni. katamāni pañca?
- idha bhikkhave bhikkhunā yam nimittam āgamma yam nimittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tamhā nimittā aññam nimittam manasikātabbam kusalūpasamhitam. tassa tamhā nimittā aññam nimittam manasikaroto kusalūpasamhitam, ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, te pahīyanti. te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajihattameva cittam santitthati sannisīdati ekodi hoti⁹³, samādhiyati. seyyathāpi bhikkhave dakkho palagando vā palagandantevāsī vā sukhumāya āniyā olārikam ānim abhinīhaneyya 94 abhinīhareyya abhinivajjeyya⁹⁵ evameva kho bhikkhave bhikkhuno yam nimittam āgamma yam nimittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tamhā nimittā aññam nimittam manasikātabbam kusalūpa-

pts page 119 q 119

⁹³hosi (machasam)

⁹⁴abhinihaneyya (machasam)

⁹⁵abhinivatteyya (machasam)

329

saṃhitaṃ. ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti. te abbhatthaṃ gacchanti. tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

2.10.1 aññanimittapabbam

4. tassa ce bhikkhave bhikkhuno tamhā nimittā aññaṃ nimittaṃ manasikaroto kusalūpasaṃhitaṃ uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tesaṃ vitakkānaṃ ādīnavo upaparikkhitabbo: itipime vitakkā akusalā, itipime vitakkā sāvajjā, itipime vitakkā dukkhavipākāti. tassa tesaṃ vitakkānaṃ ādīnavaṃ upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, te pahīyanti. te abbhatthaṃ gacchanti, tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

seyyathāpi bhikkhave itthī vā vā puriso vā daharo yuvā maṇ-danakajātiko ahikuṇapena vā kukkurakuṇapena vā manussa-kuṇapena vā kaṇṭhe āsattena aṭṭīyeyya harāyeyya jiguccheyya, evameva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tamhāpi 6 nimittā aññaṃ nimittaṃ manasikaroto kusalūpasaṃhitaṃ uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tesaṃ vitakkānaṃ ādīnavo upaparikkhitabbo: itipime vitakkā akusalā, itipime vitakkā sāvajjā, itipime vitakkā dukkhavipākāti. tassa tesaṃ vitakkānaṃ ādīnavaṃ upaparikkhato ye pāpakā

bjt page 302 x 302

pts page 120 q 120

⁹⁶tamhā va (svā)

akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, te pahīyanti. te abbhatthaṃ gacchanti tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

2.10.2 ādīnavapabbam

tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesam⁹⁷ vitakkānam ādī-5. navam upaparikkhato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam⁹⁸ vitakkānam asati amanasikāro āpajjitabbo. tassa tesam vitakkānam asati amanasikāram āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, te pahīyanti. te abbhatthaṃ gacchanti. tesam pahānā ajjhattameva cittam santitthati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. seyyathāpi bhikkhave cakkhumā puriso āpāthagatānam rūpānam adassanakāmo assa, so nimīleyya⁹⁹ vā aññena vā apalokeyya. evameva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tesampi vitakkānam ādīnavam upaparikkhato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam vitakkānam asati amanasikāro āpajjitabbo. tassa tesam vitakkānam asati amanasikāram āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi

⁹⁷tesampi (machasaṃ)

⁹⁸tesam yeva avi

⁹⁹ nimmileyyā (syā)

2.10.3 asatipabbam

6. tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesampi vitakkānam asati amanasikāram āpajjato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tesam vitakkānam vitakkasankhārasanthānam manasi kātabbam tassa tesam vitakkānam vitakkasankhārasanthānam manasikaroto ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, te pahīyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭthati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

seyyathāpi bhikkhave puriso sīghaṃ gaccheyya, tassa evamassa: kinnu kho ahaṃ sīghaṃ gaccheyya. tassa evamassa: kinnu kho ahaṃ saṇikaṃ gaccheyya. tassa evamassa: kinnu kho ahaṃ saṇikaṃ gacchāmi, yannūnāhaṃ tiṭṭheyyanti. so tiṭṭheyya. tassa evamassa: kinnu kho ahaṃ ṭhito yannūnāhaṃ nisīdeyyanti.,so nisīdeyya. tassa evamassa: kinnu kho ahaṃ nisinno, yannūnāhaṃ nipajjeyyanti. so nipajjeyya. evaṃ hi so bhikkhave puriso olārikaṃ olārikaṃ iriyāpathaṃ abhinivajjetvā¹⁰¹ sukhumaṃ sukhumaṃ iriyāpathaṃ kappeyya. evameva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tesampi vitakkānaṃ asati amanasikāraṃ āpajjato uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasaṃhitāpi dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā tesaṃ vitakkānaṃ vitakkasaṅkhārasaṇṭhānaṃ manasikātabbaṃ. tassa tesaṃ vitakkānaṃ

vitakka sankhāra santhānam (syā). aṭṭhakathā 'tena bhikkhave -pe-mohupasamhitāpi' pāṭhoyam marammachaṭṭhasangītipiṭakapotthake na dissate

bjt page 304 x 304

¹⁰¹abhinissajjetvā (syā)

vitakkasankhārasanthānam manasikaroto ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, te pahīyanti te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattameva cittam santithati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

2.10.4 vitakkamūlabhedapabbam

7. tassa ce bhikkhave bhikkhuno tesampi vitakkānam vitakkasankhārasanthānam manasikaroto uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā dante'bhidantamādhāya¹⁰² jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhinigganhitabbam abhinippīletabbam abhisantāpetabbam. tassa dante'bhidantamādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhinigganhato abhinippīlayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, te pahīyanti. te abbhattham gacchantī. tesam pahānā ajjhattameva cittam santitthati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. seyyathāpi bhikkhave balavā puriso dubbalataram purisam sīsevā gahetvā khandhe vā gahetvā abhinigganheyya abhinippīleyya abhisantāpeyya, evameva kho bhikkhave tassa ce bhikkhuno tesampi vitakkānam vitakkasankhārasanthānam manasikaroto uppajjanteva pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tena bhikkhave bhikkhunā dante'bhidantamādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam

¹⁰² dantehi dantamādhāya, bahusu. "dante + abhidantam + ādhāyāti tīkā-yam padacchedo. dantehīti panettha karanattho vutto viya dissati" - machasam. "dante'bhidantamādhāyāti heṭṭhā dante uparidantam ṭhapetvā" aṭṭhakathā -siridhammārāma suddhi

pts page 121 q 121

abhinigganhato abhinippīļayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, te pahīyanti. te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

2.10.5 abhinigganhanapabbam

7. yato kho bhikkhave bhikkhuno yam nimittam āgamma yam nimittam manasikaroto uppajjanti pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi, tassa tamhā nimittā aññam nimittam manasikaroto kusalūpasamhitam ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi te pahīyanti. te abbhattham gacchanti. tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

tesampi vitakkānam ādīnavam upaparikkhato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi te pahīyanti. te abbhattham gacchanti tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

tesampi vitakkānam asati amanasikāram āpajjato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi te pahīyanti. te abbhattham gacchanti tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati. tesampi vitakkānam vitakkasankhārasanthānam manasikaroto ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi

bjt page 306 x 306

dosūpasaṃhitāpi mohūpasaṃhitāpi te pahīyanti. te abbhatthaṃ gacchanti tesaṃ pahānā ajjhattameva cittaṃ santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

dante'bhidantamādhāya¹⁰³ jivahāya tālum āhacca cetasā cittam abhinigganhato abhinippīļayato abhisantāpayato ye pāpakā akusalā vitakkā chandūpasamhitāpi dosūpasamhitāpi mohūpasamhitāpi te pahīyanti. te abbhattham gacchanti tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādhiyati.

ayam vuccati bhikkhave bhikkhu vasī vitakkapariyāyapathesu: yam vitakkam ākankhissati tam vitakkam vitakkessati, yam vitakkam nākankhissati na tam vitakkam vitakkessati, acchecchi tanham, vāvattayi¹⁰⁴ samyojanam, sammā mānābhisamayā antamakāsi dukkhassāti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Vitakkasanthānasuttam dasamam.

sīhanādavaggo dutiyo.

¹⁰³dantehi dantamādhāya, syā, (machasaṃ) pts page 122 q 122

¹⁰⁴vivantayi. (machasaṃ)

bjt page 308 x 308

tassa vaggassa uddānam.

cūļamahāmigapopamanādā dukkha duve'pi sahattanumānā khīlapathā madhudvedhavitakkā pañcanimittakathesa dutiyo:§

Opammavaggo

3.1 Alagaddūpamasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tena kho pana samayena ariṭṭhassa nāma bhikkhuno gaddhabādhi¹ pubbassa evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam hoti: tathāham bhagavatā dhammā desitam ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammam antarāyikā vuttā² bhagavatā, te paṭisevato nālam antarāyāyāti. assosum kho sambahulā bhikkhū: ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubassa evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: tathāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālam antarāyāyāti.
- 2. atha kho te bhikkhū yena arittho bhikkhu gaddhabādhipubbo tenupasankamiṃsu. upasankamitvā arittham bhik-

¹gandhavādhi (syā)

²dhammā vuttā (machasam, syā, pts)

khum gaddhabādhipubbam etadavocum: saccam kira te āvuso ariṭṭha evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: tathāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālam antarāyāyāti?

- **3.** "evaṃ vyā³ kho ahaṃ āvuso bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā"ti.
- **4.** atha kho te bhikkhū ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: "mā hevaṃ āvuso ariṭṭha avaca. mā bhagavantaṃ abbhācikkhi⁶. na hi sādhu bhagavato abbhakkhānaṃ⁷. na hi bhagavā evaṃ vadeyya. anekapariyāyenahāvuso⁸ ariṭṭha antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. alañca pana te paṭisevato antarāyāya.
- 5. appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhīyyo. aṭṭhikaṅkhalūpamā kāmāvuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpā-

⁵avaca mā bhagavantam (machasam, syā, pts)

³byā (machasaṃ, syā, pts)

⁴evaṃ (pts, sī)

⁶abbhācikkha (syā)

⁷abbhācikkhanaṃ (machasaṃ)

⁸anekapariyāyenāvuso (machasaṃ)

bjt page 326 x 326

yāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahūdukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo"ti.

- **6.** evampi kho ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo⁹ tehi bhikkhūhi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tameva¹⁰ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmassa¹¹ voharati: " evaṃ vyā¹² kho ahaṃ āvuso bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi. yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāya"ti.
- 7. yato kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha te bhikkhū yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

¹⁰tadeva machasaṃ (syā, pts)

⁹gandhavādhi (syā)

¹¹parāmāsā (machasaṃ)

¹²byā (machasaṃ, syā)

pts page 131 q 131

- 8. "ariṭṭhassa nāma bhante bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyāti. assumha kho mayaṃ bhante, ariṭṭhassa kira nāma bhikkhuno gaddhabādhipubbassa evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te patisevato nālam antarāyāyā"ti.
- 9. atha kho mayam bhante yena ariṭṭho bhikkhū gaddhabā-dhipubbo tenupasaṅkamimha. upasaṅkamitvā ariṭṭham bhikkhum gaddhabādhipubbam etadavocumha: saccam kira te āvuso ariṭṭha evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: ta-thāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālam antarāyāyāti?
- **10.** evam vutte bhante ariṭṭho bhikkhu gaddhabādipubbo amhe etadavoca: evam vyā kho aham āvuso bhagavatā dhammam desitam ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālam antarāyāyāti,
- 11. atha kho mayam bhante ariṭṭham bhikkhum gaddhabā-dhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanu-yunjimha samanugāhimha samanubhāsimbha: " mā hevam āvuso ariṭṭha avaca, mā hevam āvuso ariṭṭha avaca. mā bhaga-vantam abbhācikkhi. na hi sādhu bhagavato abbhakkhānam.

bjt page 328 x 328

na hi bhagavā evam vadeyya. anekapariyāyena hāvuso arittha antarāvikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. alañca pana te patisevato antarāyāya. appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. atthikankhalūpamā kāmāvuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. mamsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. tinukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo angarakasupama kama vutta bhagavata, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahūdukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo"ti.

12. evampi kho bhante ariṭṭho bhikkhu gaddhabādipubbo¹³ amhehi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno samanubhāsiyamāno tadeva¹⁴ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmassa¹⁵ abhinivissa voharati: "evaṃ vyā¹⁶ kho ahaṃ āvuso bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi. yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā "ti.

¹³ byā (machasam, pts)

¹⁴avaca mā bhagavantam (machasam)

¹⁵abbhācikkha (syā)

¹⁶parāmāsā (machasam)

yato kho mayam bhante nāsakkhimha ariṭṭham bhikkhum gad-dhabādhipubbam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetum. atha mayam etamattham bhagavato ārocemāti.

- 13. atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: ehi tvaṃ bhikkhu, mama vacanena ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ āmantehi "satthā taṃ āvuso ariṭṭha āmantetī"ti. 'evaṃ bhante'ti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yena ariṭṭho bhikkhu gaddhabādipubbo tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavoca: 'satthā tam āvuso arittha āmantetī'ti.
- 14. 'evamāvuso'ti kho ariṭṭho bhikkhu gaddhabādipubbo tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinnaṃ kho ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ bhagavā etadavoca: saccaṃ kira te ariṭṭha, evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālaṃ antarāyāyā'ti?
- **15.** " evam vyā kho aham bhante bhagavatā dhammam desitam ājānāmi, yathā yeme antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā, te paṭisevato nālam antarāyāyā"ti.
- **16.** kassa kho nāma tvam moghapurisa, mayā evam dhammam desitam ājānāsi? nanu mayā moghapurisa, anekapariyāyena antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā. alañca pana

bjt page 330 x 330

te patisevato antarāyāya? appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. atthikankhalūpamā kāmāvuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā ādīnavo ettha bhiyyo. mamsapesūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. tinukkūpamā kāmā vuttā mavā, bahudukkhā bahūpāvāsā ādīnavo ettha bhiyyo. aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. supinakūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. yācitakūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. rukkhaphalūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. asisūnūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sattisūlūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo"ti. atha ca pana tvam moghapurisa, attanā duggahītena amhe ceva abbhācikkhasi. attānañca khanasi. bahuñca apuññam pasavasi. tam hi te moghapurisa, bhavissati dīgharattam ahitāya dukkhāyāti.

17. atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: taṃ kiṃ maññatha bhikkhave api nāyaṃ ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo usmīkatopi imasmiṃ dhammavinayeti? 'kiṃ hi siyā bhante, no hetaṃ bhante'ti. evaṃ vutte ariṭṭho bhikkhu gaddhabādhipubbo tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno nisīdi. atha kho bhagavā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ viditvā ariṭṭhaṃ bhikkhuṃ gaddhabādhipubbaṃ etadavoca:

bjt page 332 x 332

'paññāyissasi kho tvam moghapurisa etena sakena pāpakena diṭṭhigatena. idhāham bhikkhū paṭipucchissāmī'ti.

- 18. atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: tumhepi me bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha, yathāyam arittho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahītena amhe ceva abbhācikkhati. attānañca khanati bahuñca apuññam pasavatīti? " no hetam bhante, anekapariyāyena hi no bhante antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā bhagavatā. alañca pana te patisevato antarāyāya. appassādā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā ādīnavo ettha bhiyyo. atthikankhalūpamā kāmāvuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. mamsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. tinukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo angārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāvāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. asisūnūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sattisūlūpamā kāmā vuttā bhagavatā, bahūdukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sappasirūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo"ti.
- **19.** sādhu bhikkhave, sādhu kho me tumhe bhikkhave evam dhammam desitam ājānātha anekapariyāyena hi vo bhikkhave

pts page 133 q 133

antarāyikā dhammā antarāyikā vuttā mayā. alam ca pana te paţisevato antarāyāya. appassādā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahūpāvāsā ādīnavo ettha bhiyyo, atthikankhalūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. mamsapesūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhivyo. tinukkūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. angārakāsūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. supinakūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. yācitakūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. rukkhaphalūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. asisūnūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sattisūlūpamā kāmā vuttā mayā, bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. sappasirūpamā kāmā vuttā mayā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo. atha ca panāyam arittho bhikkhu gaddhabādhipubbo attanā duggahītena amhe ceva abbhācikkhati. attānañca khanati. bahuñca apuññam pasavati. tam hi tassa moghapurisassa bhavissati digharattam ahitava dukkhāya. so vata bhikkhave aññatreva kāmehi aññatra kāmasaññava aññatra kāmavitakkehi kāme patisevissatīti netam thānam vijjati.

20. idha bhikkhave ekacce moghapurisā dhammam pariyāpuṇanti: suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ abbhutadhammaṃ vedallaṃ. te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā tesaṃ dhammānaṃ paññāya atthaṃ na upaparikkhanti. tesaṃ te dhammā paññāya atthaṃ anupa-

bjt page 334 x 334

parikkhatam na nijjhānam khamanti. te upārambhānisamsā ceva dhammam pariyāpunanti itivādappamokkhānisamsā ca. yassa catthāya¹⁷ dhammam pariyāpunanti tancassa attham nānubhonti. tesam te dhammā duggahītā dīgharattam ahitāya dukkhāya samvattanti. tam kissa hetu: duggahītattā bhikkhave dhammānam.

seyyathāpi bhikkhave puriso alagaddatthiko alagaddagavesī alagaddapariyesanam caramāno- so passeyya mahantam alagaddam, tamenam bhoge vā nangutthe vā ganheyya, tassa so alagaddo patiparivattitvā¹⁸ hatthe vā bāhāya vā aññatarasmim vā angapaccange daseyya¹⁹, so tatonidānam maranam vā nigaccheyya maranamattam vā dukkham. tam kissa hetu: duggahītattā bhikkhave alagaddassa. evameva kho bhikkhave idhekacce moghapurisā dhammam pariyāpunanti: suttam geyyam veyyākaranam gātham udānam itivuttakam jātakam abbhutadhammam vedallam. te tam dhammam pariyāpunitvā tesam dhammānam paññāya attham na upaparikkhanti. tesam te dhammā paññāya attham anupaparikkhatam na nijjhānam khamanti. te upārambhānisamsā ceva dhammam pariyāpunanti itivādappamokkhānisamsā ca. yassa catthāya dhammam pariyāpunanti tañcassa attham nānubhonti. tesam te dhammā duggahītā dīgharattam ahitāya dukkhāya samvattanti. tam kissa hetu: duggahītattā bhikkhave dhammānam.

¹⁷yassatthāya (syā)

¹⁸paținivattitvā (syā)

¹⁹daṃseyya (machasaṃ, syā) pts page 134 q 134

- 22. idha pana bhikkhave ekacce kulaputtā dhammam pariyāpuṇanti: suttam geyyam veyyākaraṇam gātham udānam itivuttakam jātakam abbhutadhammam vedallam. te tam dhammam pariyāpuṇitvā tesam dhammānam paññāya attham upaparikkhanti. tesam te dhammā paññāya attham upaparikkhatam nijjhānam khamanti. te na ceva upārambhānisamsā dhammam pariyāpuṇanti itivādappamokkhānisamsā ca. yassa catthāya dhammam pariyāpuṇanti tañcassa attham anubhonti. tesam te dhammā suggahītā dīgharattam hitāya sukhāya saṃvattanti. tam kissa hetu: suggahītattā bhikkhave dhammānam.
- 24. seyyathāpi bhikkhave puriso alagaddatthiko alagaddagavesī alagaddapariyesanaṃ caramāno so passeyya mahantaṃ alagaddaṃ, tamenaṃ ajapadena daṇḍena suniggahītaṃ niggaṇheyya, ajapadena daṇḍena suniggahītaṃ niggahetvā²⁰ gīvāya²¹ suggahītaṃ gaṇheyya, kiñcāpi so bhikkhave alagaddo tassa purisassa hatthaṃ vā bāhaṃ vā aññataraṃ vā aṅgapaccaṅgaṃ bhogehi paliveṭheyya²², atha kho so neva tatonidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. taṃ kissa hetu: suggahītattā bhikkhave alagaddassa, evameva kho bhikkhave idhekacce kulaputtā dhammaṃ pariyāpuṇanti, suttaṃ geyyaṃ veyyākaraṇaṃ gāthaṃ udānaṃ itivuttakaṃ jātakaṃ ababhūtadhammaṃ vedallaṃ. te taṃ dhammaṃ pariyāpuṇitvā tesaṃ dhammānaṃ paññāya atthaṃ upaparikkhanti. tesaṃ te dhammā paññāya atthaṃ upaparikkhataṃ nijjhānaṃ khamanti. te na ceva upārambhānisaṃsā dham-

bjt page 336 x 336

²⁰niggahitvā (machasaṃ)

²¹gīvāyaṃ (syā)

²²palivedheyya (syā)

maṃ pariyāpuṇanti na itivādappamokkhānisaṃsā ca. yassa catthāya dhammaṃ pariyāpuṇanti tañcassa atthaṃ anubhonti tesaṃ te dhammā suggahītā dīgharattaṃ hitāya sukhāya saṃvattanti taṃ kissa hetu: suggahītattā bhikkhave dhammānaṃ. tasmātiha bhikkhave yassa me bhāsitassa atthaṃ ājāneyyātha athā naṃ dhāreyyātha. yassa ca pana me bhāsitassa atthaṃ na ājāneyyātha ahaṃ vā²³ paṭipucchitabbo ye vā panassu viyattā bhikkhū.

- **24.** kullūpamaṃ vo bhikkhave dhammaṃ desissāmi²⁴ nittharaṇatthāya no gahaṇatthāya. taṃ suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha. bhāsissāmīti. evambhanteti ko te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. bhagavā etadavoca:
- 25. seyyathāpi bhikkhave puriso addhānamaggapaṭipanno so passeyya mahantaṃ udakaṇṇavaṃ, orimaṃ tīraṃ²⁵ sāsaṅkaṃ sappaṭibhayaṃ, pārimaṃ tīraṃ²⁶ khemaṃ appaṭibhayaṃ, na cassa²⁷ nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārāpāraṃ gamanāya, tassa evamassa: " ayaṃ kho mahā udakaṇṇavo orimaṃ tīraṃ sāsaṅkaṃ sappaṭibhayaṃ. pārimaṃ tīraṃ khemaṃ appaṭibhayaṃ. natthi ca nāvā santāraṇī uttarasetu vā apārāpāraṃ gamanāya. yannūnāhaṃ tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ saṅkaḍḍhitvā kullaṃ bandhitvā taṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttareyyanti."

²³tattheva (syā)

²⁴desessāmi (katthaci)

²⁵orimatīram (syā)

²⁶pārimatīram (syā)

²⁷na cāssa (syā)

pts page 135 q 135

bjt page 338 x 338

- 26. atha kho so bhikkhave puriso tiṇakaṭṭhasākhāpalāsaṃ saṅkaḍḍhitvā kullaṃ bandhitvā taṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttareyya. tassa purisassa² uttiṇṇassa² pāraṃ gatassa³0 evamassa: 'bahukāro kho me ayaṃ kullo. imāhaṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttiṇṇo. yannūnāhaṃ imaṃ kullaṃ sīse vā āropetvā khandhe vā uccāretvā yena kāmaṃ pakkameyya'nti. taṃ kiṃ maññatha bhikkhave, api nu so puriso evaṃ kārī tasmiṃ kulle kiccakārī assāti? 'no hetaṃ bhante.
- 27. kathaṃkārī ca so bhikkhave puriso tasmiṃ kulle kicca-kārī assa? idha bhikkhave tassa purisassa uttiṇṇassa pāraṃ gatassa evamassa: bahukāro kho me ayaṃ kullo, imāhaṃ kullaṃ nissāya hatthehi ca pādehi ca vāyamamāno sotthinā pāraṃ uttiṇṇo, yannūnāhaṃ imaṃ kullaṃ thale vā ussādetvā³¹ udake vā opilāpetvā yena kāmaṃ pakkameyyanti. evaṃ kārī kho so bhikkhave puriso tasmiṃ kulle kiccakārī assa. evameva kho bhikkhave kullūpamo mayā dhammo desito nittharaṇatthāya no gahaṇatthāya. kullūpamaṃ vo bhikkhave dhammaṃ desitaṃ ājānantehi dhammāpi vo pahātabbā, pageva adhammā.
- **28.** chayimāni bhikkhave diṭṭhiṭṭhānāni. katamāni cha? idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānaṃ adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānaṃ

²⁸tassa, (syā, pts)

²⁹tiṇṇassa (pts, sī)

³⁰pāragatassa (syā)

³¹ussāpetvā (syā)

adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto -

rūpam 'etam mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. vedanam 'etam mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. saññam 'etam mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. saṅkhāre 'etam mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. yampidam diṭṭham sutam mutam viñ-ñātam pattam pariyesitam anuvicaritam manasā, tampi 'etam mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati. yampidam diṭṭhiṭṭhānam 'so loko so attā, so pecca bhavissāmi: nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamam tatheva ṭhassāmī'ti tampi 'etam mama, esohamasmi, eso me attā'ti samanupassati.

29. sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto -

rūpam 'netam mama, nesohamasmi, na meso me attā'ti samanupassati. vedanam 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. saññam 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. saṅkhāre 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. yampidam diṭṭham sutam mutam viññātam pattam pariyesitam anuvicaritam manasā, tampi 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti samanupassati. yampidam diṭṭhiṭṭhānam 'so loko so attā, so pecca

bjt page 340 x 340

bhavissāmi: nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmī'ti tampi 'netaṃ mama, nesohamasmi, nameso attā'ti samanupassati. so evaṃ samanupassanto asati na paritassatīti.

- **30.** evaṃ vutte aññataro bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: siyā nu kho bhane bahiddhā asati paritassanāti? siyā bhikkhūti bhagavā avoca: "idha bhikkhu ekaccassa evaṃ hoti ahu³² vata me, taṃ vata me natthi, siyā vata me, taṃ vatāhaṃ na labhāmīti. so socati kilamati paridevati, urattāliṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. evaṃ kho bhikkhu bahiddhā asati paritassanā hotī"ti.
- **31.** siyā pana bhante bahiddhā asati aparitassānāti? siyā bhikkhūti bhagavā avoca: " idha bhikkhu ekaccassa na evaṃ hoti 'ahu vata me, taṃ vata me natthi, siyā vata me, taṃ vatāhaṃ na labhāmī'ti. so na socati na kilamati na paridevati, na urattāliṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. evaṃ kho bhikkhu bahiddhā asati aparitassanā hotī"ti.
- **32.** siyā nukho bhante ajjhattam asati paritassanāti? siyā bhikkhūti bhagavā avoca:

"idha bhikkhu ekaccassa evam diṭṭhi hoti: 'so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo. sassatisamam tatheva ṭhassāmī'ti. so suṇāti tathāgatassa vā

pts page 136 q 136

³²ahū (pts)

bjt page 342 x 342

tathāgatasāvakassa vā sabbesam diṭṭhiṭṭhānādhiṭṭhānapariyuṭṭhānābhinivesānusayānam samugghātāya sabbasaṅkhārasamathāya sabbūpadhipaṭinissaggāya taṇhakkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammam desentassa. tassa³³ evam hoti: 'ucchijjissāmi nāma su³⁴, vinassissāmi nāma su, na su nāma³⁵ bhavissāmī'ti. so socati kilamati paridevati, urattāḷiṃ kandati, sammoham āpajjati. evaṃ kho bhikkhu ajjhattaṃ asati paritassanā hotī"ti.

- 33. siyā pana bhante ajjhattam asati aparitassanāti? siyā bhikkhūti bhagavā avoca: "idha bhikkhu ekaccassa na evam diṭṭhi hoti: 'so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato aviparināmadhammo. sassatisamam tatheva ṭhassāmī'ti. so suṇāti tathāgatassa vā tathāgatasāvakassa vā sabbesam diṭ-ṭhiṭṭhānādhiṭṭhānapariyuṭṭhānābhinivesānusayānam samug-ghātāya sabbasaṅkhārasamathāya sabbūpadhipaṭinissaggāya taṇhakkhayāya virāgāya nirodhāya nibbānāya dhammam desentassa. tassa na evaṃ hoti: 'ucchijjissāmi nāma su, vinassissāmi nāma su, na su nāma bhavissāmī'ti. so na socati na kilamati na paridevati, na urattāļim kandati. na sammoham āpajjati. evaṃ kho bhikkhu ajjhattam asati aparitassanā hoti."
- **34.** tam bhikkhave pariggaham pariganheyyātha yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato aviparināmadhammo, sassatisamam tatheva tiṭṭheyya. passatha no tumhe bhikkhave tam pariggaham yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato avipari-

³³ tassevam (syā)

³⁴nāmassu (machasaṃ, syā)

³⁵nassu (machasam, syā) pts page 137 q 137

353

nāmadhammo, sassatisamam tatheva tiṭṭheyyāti? 'no hetam bhante.' sādhu bhikkhave, ahampi kho tam bhikkhave pariggaham na samanupassāmi yvāssa pariggaho nicco dhuvo sassato aviparināmadhammo, sassatisamam tatheva tiṭṭheyya.

- **35.** taṃ bhikkhave attavādūpādānaṃ upādiyetha yaṃsa attavādūpādānaṃ upādiyato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. passatha no tumhe bhikkhave taṃ attavādupādānaṃ yaṃsa³⁶ attavādūpādānaṃ upādiyato na uppajjeyyuṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāti? 'no hetaṃ bhante'. sādhu bhikkhave, ahampi kho taṃ bhikkhave attavādūpādānaṃ na samanupassāmi yaṃsa attavādūpādānaṃ upādiyato na uppajjeyyuṃ soka parideva dukkhadomanassupāyāsā.
- 36. tam bhikkhave diṭṭhinissayam nisseyyātha yamsa diṭṭhinissayam nissayato na uppajjeyyum sokaparidevadukhadomanassupāyāsā. passatha no tumhe bhikkhave tam diṭṭhinissayam yamsa diṭṭhinissayam nissayato na uppajjeyyum sokaparidevadukhadomanassupāyāsā' ti 'no hetam bhante.' sādhu bhikkhave, ahampi kho tam bhikkhave diṭṭhinissayam na samanupassāmi yamsa diṭṭhinissayam nissayato na uppajjeyyum sokaparidevadukhadomanassupāyāsā.
- **37.** attani vā bhikkhave sati' attaniyam me'ti assāti? 'evam bhante.' attaniye vā bhikkhave sati 'attā me'ti assāti? evam

bjt page 344 x 344

³⁶yassa (syā)

pts page 138 q 138

bhante. attani ca bhikkhave attaniye ca saccato thetato anupalabbhamāne³⁷ yampidaṃ³⁸ diṭṭhiṭṭhānaṃ 'so loko so attā, so pecca bhavissāmi nicco dhuvo sassato avipariṇāmadhammo, sassatisamaṃ tatheva ṭhassāmī'ti, nanāya bhikkhave kevalo paripūro bāladhammoti? 'kiṃ hi no siyā bhante, kevalo paripūro³⁹ bāladhammo'ti.

- **38.** taṃ kiṃ mañnatha bhikkhave rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vāti? 'aniccaṃ bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vāti? 'dukkhaṃ bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallannu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti? 'no hetaṃ bhante.'
- **39.** taṃ kiṃ mañnatha bhikkhave vedanā niccā vā aniccā vāti? 'aniccā bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vāti? 'dukkhaṃ bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallannu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti? 'no hetaṃ bhante.'
- **40.** taṃ kiṃ maññatha bhikkhave saññā niccā vā aniccā vāti? 'aniccā bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vāti? 'dukkhaṃ bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallannu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti? 'no hetaṃ bhante.'

³⁷anupalabbhiyamāne (syā, sī)

³⁸yampi tam (machasam)

³⁹kevalo hi bhante paripūro (machasaṃ)

bjt page 346 x 346

- **41.** taṃ kiṃ mañnatha bhikkhave saṅkhārā niccā vā aniccā vāti? 'aniccā bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vāti? 'dukkhaṃ bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallannu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti? 'no hetaṃ bhante.'
- **42.** taṃ kiṃ maññatha bhikkhave viññāṇaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vāti? 'aniccaṃ bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vāti? 'dukkhaṃ bhante.' yampanāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallannu taṃ samanupassituṃ: 'etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā'ti? 'no hetaṃ bhante.'
- **43.** tasmātiha bhikkhave yam kiñci rūpam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, oļārikam vā sukhumam vā, hīnam vā paṇītam vā, yam dūre santike vā, sabbam rūpam 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam.

yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā, ajjhattam vā bahiddhā vā, oļārikā vā sukhumā vā, hīnā vā panītā vā, yā dūre santike vā, sabbā vedanā 'netam mama, nesohamasmi, na meso attāti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam.

yā kāci saññā atītānāgatapaccuppannā, ajjhattam vā bahiddhā vā, oļārikā vā sukhumā vā, hīnā vā paṇītā vā, yā dūre santike vā, sabbā saññā 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam.

ye keci sankhara atitanagatapaccuppanna, ajjhattam va bahid-

dhā vā, oļārikā vā sukhumā vā, hīnā vā paṇītā vā, yaṃ dūre santike vā, sabbe saṅkhārā 'nete mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ.

yam kiñci viññāṇam atītānāgatapaccuppannam, ajjhattam vā bahiddhā vā, oļārikam vā sukhumam vā, hīnam vā paṇītam vā, yam dūre santike vā, sabbam viññāṇam 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam.

- 44. evam passam bhikkhave sutavā ariyasāvako rūpasmim⁴⁰ nibbindati, vedanāya⁴¹ nibbindati, sañāya nibbindati, sankhāresu nibbindati, viññāṇasmim nibbindati nibbindam virajjati, virāgā vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti 'khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattāyā'ti pajānāti. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu ukkhittapaligho itipi, saṅkiṇṇaparikho⁴² itipi, abbūļhesiko itipi, niraggaļo itipi, ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto itipi.
- **45.** kathañca bhikkhave bhikkhu ukkhittapaligho hoti? idha bhikkhave bhikkhuno avijjā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā⁴³ anabhāvakatā⁴⁴ āyatim anuppādadhammā. evam kho bhikkhave bhikkhu ukkhittapaligho hoti.

pts page 139 q 139

⁴⁰rūpasmimpi (syā)

⁴¹vedanāyapi (syā)

⁴²parikkho (machasam, syā)

bjt page 348 x 348

⁴³tālavatthukatā (sī)

⁴⁴ anabhāvam katā (machasam); anabhāvam gatā (syā)

- **46.** kathañca bhikkhave bhikkhu saṅkiṇṇaparikho⁴⁵ hoti? idha bhikkhave bhikkhuno ponobhaviko jātisaṃsāro pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatiṃ anuppādadhammo. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu saṅkiṇṇaparikho hoti.
- **47.** kathañca bhikkhave bhikkhu abbūļhesiko hoti? idha bhikkhave bhikkhuno tanhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. evam kho bhikkhave bhikkhu abbūlhesiko hoti.
- **48.** kathañca bhikkhave bhikkhu niraggaļo hoti? idha bhikkhave bhikkhuno pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni pahīnāni honti ucchinnamūlāni tālāvatthukatāni anabhāvakatāni āyatiṃ anuppādadhammāni. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu niraggalo hoti.
- **49.** kathañca bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hoti? idha bhikkhave bhikkhuno asmimāno pahīno hoti ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatiṃ anuppādadhammo. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu ariyo pannaddhajo pannabhāro visaṃyutto hoti.
- **50.** evam vimuttacittam kho bhikkhave bhikkhum saindā devā sabrahmakā⁴⁶ sapajāpatikā anvesam nādhigacchanti:

⁴⁵parikkho (machasaṃ, syā) pts page 140 q 140

pis page 140 q 140 ⁴⁶sabrahmā (svā)

'idam nissitam tathāgatassa viññāṇa'nti. tam kissa hetu: diṭṭhevāham bhikkhave dhamme tathāgatam ananuvejjoti⁴⁷ vadāmi.

- **51.** evam vādim kho mam bhikkhave evamakkhāyim eke samanabrāhmanā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: venayiko samano gotamo, sato sattassa ucchedam vināsam vibhavam paññāpetīti. yathā vāham bhikkhave na labhācikkhanti vaham na vadāmi, tathā mam te bhonto samanabrāhmanā asatā tucchā musā abhūtena abbhācikkhanti: venayiko samano gotamo, sato sattassa ucchedam vināsam vibhavam paññāpetīti.
- **52.** pubbe cāhaṃ bhikkhave etarahi ca dukkhañceva paññāpemi dukkhassa ca nirodhaṃ. tatra ce bhikkhave pare tathāgataṃ akkosanti paribhāsanti rosenti, vihesenti, ghaṭṭenti⁵⁰, tatra bhikkhave tathāgatassa na hoti āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi⁵¹ tatra ce bhikkhave pare tathāgataṃ sakkaronti garukaronti⁵² mānenti pūjenti, tatra bhikkhave tathāgatassa na hoti ānando somanassaṃ na cetaso ubbilāvitattaṃ⁵³. tatra ce bhikkhave pare tathāgataṃ sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, tatra bhikkhave tathāgatassa evaṃ hoti: yaṃ kho idaṃ pubbe pariññātaṃ, tatrime evarūpā kārā karīyantīti.

⁴⁷ananuvijjoti (machasaṃ, syā, sī)

bjt page 350 x 350

⁴⁸cāhaṃ (syā)

⁴⁹na bhikkhave (machasam)

⁵⁰'ghaṭṭenti'iti na dissati (sīmu)

⁵¹anabhinandi (syā)

⁵²garuṃ (machasaṃ)

⁵³upapilāvitattam (machasam)

53. tasmātiha bhikkhave tumhe cepi pare akkoseyyum paribhāseyyum roseyyum viheseyyum, ghaṭṭeyyum⁵⁴. tatra tumhehipi⁵⁵ na āghāto na appaccayo na cetaso anabhiraddhi⁵⁶ karaṇīyā. tasmātiha bhikkhave tumhe cepi pare sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyum tatra tumhehipi na ānando na somanassam na cetaso ubbilāvitattam karaṇīyam. tasamātiha bhikkhave tumhe cepi pare sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyum tatra tumhepi⁵⁷ evamassa: yam kho idam pubbe pariññātam, tatrime evarūpā kārā karīyantīti.

54. tasmātiha bhikkhave yam na tumhākam tam pajahatha. tam vo pahīnam dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. kiñca bhikkhave na tumhākam? rūpam bhikkhave na tumhākam. tam pajahatha. tam vo pahīnam dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. vedanā bhikkhave na tumhākam tam pajahatha. sā vo pahīnā dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. saññā bhikkhave na tumhākam. tam pajagahatha. sā vo pahīnā dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. sankhārā bhikkhave na tumhākam. te pajahatha.

te vo pahīnā dīgharattam hitāya sukhāya bhavisasanti. viññāṇam bhikkhave na tumhākam. tam pajahatha. tam vo pahīnam dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati.

⁵⁴'ghattayyum' na dissati (sīmu)

⁵⁵ tumhehi (syā)

⁵⁶anabhinandi (syā)

⁵⁷tumhākaṃ (syā, pts, machasaṃ)

pts page 141 q 141

bjt page 352 x 352

- tam kim maññatha bhikkhave, yam imasmim jetavane tinakatthasākhāpalāsam, tam jano hareyya vā daheyya vā yathāpaccayam vā kareyya, api nu tumhākam evamassa: amhe jano harati vā dahati vā yathāpaccayam karotīti? 'no hetam bhante.' tam kissa hetu? 'na hi no etam bhante attā attaniyam vā'tī, evameva kho bhikkhave vam na tumhākam tam pajahatha. tam vo pahīnam dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. kiñca bhikkhave na tumhākam? rūpam bhikkhave na tumhākam. tam pajahatha. tam vo pahīnam dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati, vedanā bhikkhave na tumhākam, tam pajahatha. sā vo pahīnā dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. saññā bhikkhave na tumhākam. tam pajahatha. sā vo pahīnā dīgharattam hitāya sukhāya bhavissati. sankhārā bhikkhave na tumhākam, te pajahatha, te vo pahīnā dīgharattam hitāya sukhāya bhavissanti. viññānam bhikkhave na tumhākam. tam pajahatha. tam vo pahinam digharattam hitaya sukhaya bhavissati.
- **56.** evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo uttāno vivaţo pakāsito chinnapilotiko. evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme uttāne vivaţe pakāsite chinnapilotike, ye te bhikkhū arahanto khīnāsavā vusitavanto katakaranīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīnabhavasañnojanā sammadañnā vimuttā, vaţṭam tesam natthi pañnāpanāya.
- 57. evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo uttāno vivaţo pakāsito chinnapilotiko. evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme uttāne vivaţe pakāsite chinnapilotike, yesam bhikkhūnam pañcorambhāgiyāni samyojanāni pahīnāni, sabbe te opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā.

- 58. evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo uttāno vivaţo pakāsito chinnapilotiko. evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme uttāne vivaţe pakāsite chinnapilotike, yesam bhikkhūnam tīni samyojanāni pahīnāni rāgadosamohā tanubhūtā, sabbe te sakadāgāmino, sakideva imam lokam āgantvā dukkhassantam karissanti.
- **59.** evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo uttāno vivaţo pakāsito chinnapilotiko. evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme uttāne vivaţe pakāsite chinnapilotike, yesam bhikkhūnam tīṇi samyojanāni pahīnāni sabbe te sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyanā.
- **60.** evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo uttāno vivaţo pakāsito chinnapilotiko. evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme uttāne vivaţe pakāsite chinnapilotike, ye te bhikkhū dhammānusārino saddhānusārino sabbe te sambodhiparāyanā.
- **61.** evam svākkhāto bhikkhave mayā dhammo uttāno vivaţo pakāsito chinnapilotiko. evam svākkhāte bhikkhave mayā dhamme uttāne vivaţe pakāsite chinnapilotike, yesam mayi saddhāmattam pemamattam sabbe te saggaparāyanāti.
- **62.** idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

bjt page 354 x 354

pts page 142 q 142

$A lagad d\bar{u} pama suttam \ duti yam.$

3.2 Vammikasuttam

h

- 1. evam me sutam. ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tena kho pana samayena āyasmā kumārakassapo andhavane viharati. atha kho aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavannā kevalakappam andhavanam obhāsetvā yenāyasmā kumārakassapo tenupasankami. upasankamitvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhitā kho sā devatā āyasmantam kumārakassapam etadavoca.
- 2. bhikkhu, bhikkhu, ayam vammiko⁵⁸ rattim dhūpāyati⁵⁹. divā pajjalati. brāhmaņo evamāha. abhikkhaņa sumedha sattham ādāya'ti. abhikkhaņanto sumedho sattham ādāya addasa laṅgim⁶⁰. 'laṅgī bhadante'ti. brāhmaņo evamāha. ukkhipa laṅgim. abhikkhaņa sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa uddhumāyikam. 'uddhumāyikā bhadante'ti. brāhmaņo evamāha. ukkhipa uddhumāyikam. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa dvidhāpatham. 'dvidhāpatho bhadante'ti. brāhmaņo evamāha. ukkhipa dvidhāpatham. abhikkhaṇa sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhaṇanto sumedho sattham ādāya addasa caṅgavāram⁶¹. 'caṅgavāram

bjt page 356 x 356

⁵⁸vammīko (sīmu, pts, nld)

⁵⁹dhumāyati (machasaṃ, syā, pts)

⁶⁰ paligham (syā)

pts page 143 q 143

⁶¹pankavāram (syā); cankavāram (katthaci)

bhadante'ti. brāhmaņo evamāha. ukkhipa caṅgavāraṃ. abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti. abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa kummaṃ. 'kummo bhadante'ti. brāhmaņo evamāha. ukkhipa kummaṃ. abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti. abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa asisūnaṃ. 'asisūnā bhadante'ti. brāhmaņo evamāha. ukkhipa asisūnaṃ. abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti. abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa maṃsapesiṃ. 'maṃsapesī bhadante'ti. brāhmaṇo evamāha. ukkhipa maṃsapesiṃ. abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti. abhikkhaṇanto sumedho satthaṃ ādāya addasa nāgaṃ. 'nāgo bhadante'ti. brāhmaṇo evamāha. tiṭṭhatu nāgo. mā nāgaṃ ghaṭṭesi. namo karohi nāgassā'tī.

- **3.** ime kho tvam bhikkhu pañhe bhagavantam upasankamitvā puccheyyāsi. yathā⁶² te bhagavā byākaroti tathā nam dhāreyyāsi. nāham tam bhikkhu passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamanabrāhmaniyā pajāya sadevamanussāya yo imesam pañhānam veyyākaranena cittam ārādheyya aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā'ti. idamavoca sā devatā idam vatvā tatthe'vantaradhāyi⁶³.
- **4.** atha kho āyasmā kumārakassapo tassā rattiyā accayena yena bhagavā tenupasaṅkami upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho āyasmā kumārakassapo bhagavantaṃ etadavoca. imaṃ bhante rattiṃ aññatarā devatā abhikkantāya rattiyā abhikkantavaṇṇā

⁶²yathāca (machasaṃ)

⁶³tattheva antaradhāyi (syā, pts)

365

kevalakappam andhavanam obhāsetvā yenāham tenupasankami. upasankamitvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhitā kho bhante sā devatā mam etadavoca.

bhikkhu, bhikkhu, ayam vammiko rattim dhūpāyati divā pajjalati. brāhmano evamāha. abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāya addasa langim. 'langī bhadante'ti. brāhmano evamāha. ukkhipa langim. abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāva addasa uddhumāvikam. 'uddhumāvikā bhadante'ti. brāhmano evamāha. ukkhipa uddhumāvikam. abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāya addasa dvidhāpatham. 'dvidhāpatho bhadante'ti. brāhmano evamāha. ukkhipa dvidhāpatham. abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāya addasa cangavāram. 'cangavāram bhadante'ti. brāhmano evamāha. ukkhipa cangavāram. abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāya addasa kummam. 'kummo bhadante'ti. brāhmano evamāha. ukkhipa kummam. abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāya addasa asisūnam. 'asisūnā bhadante'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāya addasa mamsapesim. 'mamsapesi bhadante'ti. brāhmano evamāha. ukkhipa mamsapesim. abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti. abhikkhananto sumedho sattham ādāya addasa nāgam. 'nāgo bhadante'ti. brāhmano evamāha. titthatu nāgo. mā nāgam ghattesi. namo karohi nāgassā'ti.

"ime kho tvam bhikkhu pañhe bhagavantam upasankamitvā

bjt page 358 x 358

puccheyyāsi. yathā te bhagavā byākaroti, tathā nam dhāreyyāsi. nāham tam bhikkhu passāmi sadevake loke samārake sabrahmake sassamanabrāhmaniyā pajāya sadevamanussāya yo imesam pañhānam veyyākaranena cittam ārādheyya aññatra tathāgatena vā tathāgatasāvakena vā ito vā pana sutvā'ti. idamavoca sā devatā. idam vatvā tatthe'vantaradhāyīti.

- **5.** ko nu kho bhante vammiko? kā rattim dhūpāyanā⁶⁴? kā divā pajjalanā? ko brāhmaņo? ko sumedho? kim sattham? kim abhikkhaņam? kā laṅgī? kā uddhumāyikā? ko dvidhāpatho? kim caṅgavāram? ko kummo? kā asisūnā? kā maṃsapesi? ko nāgoti?
- **6.** vammiko'ti kho bhikkhu imasse'tam cātummahābhūtikassa kāyassa adhivacanam mātāpettikasambhavassa odanakummāsūpacayassa aniccucchādana parimaddanabhedanaviddhamsanadhammassa.

yaṃ kho bhikkhu divā kammante⁶⁵ ārabbha rattiṃ anuvitakketi anuvicāreti ayam rattim dhūpāyanā.

yam kho bhikkhu rattim anuvitakketvā anuvicāretvā divā kammante payojeti kāyena vācāya manasā ayam divā pajjalanā.

brāhmaņo'ti kho bhikkhu tathāgatassetam adhivacanam arahato sammā sambuddhassa.

⁶⁴dhūmāyanā (machasaṃ, syā, pts)

pts page 144 q 144

⁶⁵kammantaṃ (katthaci)

bjt page 360 x 360

367

sumedho'ti kho bhikkhu sekhassetam bhikkhuno adhivacanam.

satthanti kho bhikkhu ariyāye'tam paññāya adhivacanam.

abhikkhaṇanti kho bhikkhu viriyārambhassetaṃ adhivacanam.

langīti kho bhikkhu avijjāyetam adhivacanam.

ukkhipa laṅgiṃ, pajaha avijjaṃ, abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti ayametassa attho.

uddhumāyikā'ti kho bhikkhu kodhūpāyāsassetam adhivacanam. ukkhipa uddhumāyikam pajaha kodhūpāyāsam abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti ayametassa attho.

dvidhāpatho'ti kho bhikkhu vicikicchāyetam adhivacanam. ukkhipa dvidhāpatham pajaha vicikiccham abhikkhana sumedha sattham ādāyā'ti ayametassa attho.

caṅgavāranti kho bhikkhu pañcannetaṃ nīvaraṇānaṃ adhivacanaṃ kāmacchandanīvaraṇassa byāpādanīvaraṇassa thīnamiddhanīvaraṇassa uddhaccakukkuccanīvaraṇassa vicikicchānīvaraṇassa. ukkhipa caṅgavāraṃ pajaha pañca nīvaraṇe abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti ayametassa attho.

kummo'ti kho bhikkhu pañcannetam upādānakkhandhānam adhivacanam seyyathīdam rūpūpādānakkhandhassa vedanūpādānakkhandhassa sannānānakkhandhassa sannānānakkhandhassa sannānānakkhandhassa sannānakkhandhassa sannānakkhandhānam

dānakkhandhassa viññāṇūpādānakkhandhassaca. ukkhipa kummaṃ pajaha pañcupādānakkhandhe abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti ayametassa attho.

asisūnā'ti kho bhikkhu pañcannetaṃ kāmaguṇānaṃ adhivacanaṃ: cakkhuviññeyyānaṃ rūpānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, sotaviññeyyānaṃ saddānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, ghānaviññeyyānaṃ gandhānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, jivhāviñneyyānaṃ rasānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ, kāyaviñneyyānaṃ phoṭṭhabbānaṃ iṭṭhānaṃ kantānaṃ manāpānaṃ piyarūpānaṃ kāmūpasaṃhitānaṃ rajanīyānaṃ. ukkhipa asisūnaṃ pajaha pañcakāmaguṇe abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti ayametassa attho.

maṃsapesī' ti kho bhikkhu nandirāgassetaṃ adhivacanaṃ. ukkhipa maṃsapesiṃ pajaha nandirāgaṃ abhikkhaṇa sumedha satthaṃ ādāyā'ti ayametassa attho.

nāgo'ti kho bhikkhu khīṇāsavassetaṃ bhikkhuno adhivacanaṃ. tiṭṭhatu nāgo mā nāgaṃ ghaṭṭesi namo karohi nāgassā'ti ayametassa attho'ti.

idamavoca bhagavā. attamano āyasmā kumārakassapo bhagavato bhāsitam abhinandīti.

pts page 145 q 145

Vammikasuttam tatiyam.

bjt page 362 x 362

3.3 Rathavinītasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. atha kho sambahulā jātibhūmakā bhikkhū jātibhūmiyam vassam vutthā yena bhagavā tenupasankamimsu. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimsu. ekamantam nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca:
- 2. "ko nu kho bhikkhave jātibhūmiyam jātibhūmakānam bhikkhūnam sabrahmacārīnam evam sambhāvito: " attanā ca appiccho appicchakathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca santuṭṭho santuṭṭhikathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca pavivitto pavivekakathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca asamsaṭṭho asamsaggakathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca āraddhaviriyo viriyārambhakathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca sīlasampanno sīlasampadākathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca samādhisampanno samādhi sampadākathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca paññāsampanno paññāsampadākathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca vimuttisampadākathañca bhikkhūnam kattā, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampadākathañca bhikkhūnam kattā, ovādako viññāpako sandassako samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīna"nti?
- **3.** puṇṇo nāma bhante āyasmā mantāṇiputto jātibhūmiyaṃ jātibhūmakānaṃ bhikkhūnaṃ sabrahmacārīnaṃ evaṃ sambhāvito: attanā ca appiccho appicchakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca santuṭṭho santuṭṭhikathañca bhikkhūnaṃ kattā,

attanā ca pavivitto pavivekakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca asaṃsaṭṭho asaṃsaggakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca āraddhaviriyo viriyārambhakathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca sīlasampanno sīlasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca samādhisampanno samādhisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca paññāsampanno paññāsampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca vimuttisampanno vimuttisampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampadākathañca bhikkhūnaṃ kattā, ovādako viññāpako sandassako samādapako samuttejako sampahaṃsako sabrahmacārīna"nti.

- 4. tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato avidūre nisinno hoti. atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi:" lābhā āyasmato puṇṇassa mantāṇiputtassa, yassa viññū sabrahmacārī satthu sammukhā anumāssa anumāssa 66 vaṇṇaṃ bhāsanti, tañca satthā abbhanumodati, appevanāma mayaṃ kadāci karahaci āyasmatā puṇṇena mantāṇiputtena saddhiṃ samāgaccheyyāma, appevanāma siyā koci deva kathāsallāpo"ti.
- 5. atha kho bhagavā rājagahe yathābhirantam viharitvā yena sāvatthi tena cārikam pakkāmi. anupubbena cārikam caramāno yena sāvatthi tadavasari. tatra sudam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapiņḍikassa ārāme. assosi kho āyasmā puṇṇo mantāṇiputto "bhagavā kira sāvatthim anuppatto sāvatthiyam viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme"ti.

bjt page 364 x 364

⁶⁶anumassa anumassa (machasam)

- 6. atha kho āyasmā puṇṇo mantāṇiputto senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaraṃ ādāya yena sāvatthi tena cārikaṃ pakkāmi. anupubbena cārikaṃ caramāno yena sāvatthi jetavanaṃ anāthapiṇḍikassa ārāmo yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ puṇṇaṃ mantāṇiputtaṃ bhagavā dhammiyā kathāya sandassesi samādapesi samuttejesi sampahaṃsesi. atha kho āyasmā puṇṇo mantāṇi putto bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhinam katvā yena andhavanam tena pakkāmi divāvihārāya.
- 7. atha kho aññataro bhikkhu yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: " yassa kho tvaṃ āvuso sāriputta puṇṇassa nāma bhikkhuno mantāṇiputtassa abhinhaṃ kittayamāno ahosi, so bhagavatā dhammiyā kathāya sandassito samādapito samuttejito sampahaṃsito bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavanta abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā yena andhavanaṃ tena pakkanto divāvihārāyā"ti.
- 8. atha kho āyasmā sāriputto taramānarūpo nisīdanam ādāya āyasmantam punnam mantāniputtam piṭṭhito piṭṭhito anubandhi sīsānu lokī. atha kho āyasmā punno mantāniputto andhavanam ajjhogahetvā aññatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisīdi. āyasmāpi kho sāriputto andhavanam ajjhogahetvā aññatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisīdi. atha

pts page 147 q 147

bjt page 366 x 366

kho āyasmā sāriputto sāyanhasamayam patisallāņā vuṭṭhito yenāyasmā puṇṇo mantāṇiputto tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmatā puṇṇena mantāṇiputtena saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho āyasmā sāriputto āyasmantam puṇṇam mantāṇiputtam etadavoca:

- 9. bhagavati no āvuso brahmacariyam vussatī'ti? 'evamāvuso'ti. kinnu kho āvuso sīlavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'no hidam āvuso'. kimpanāvuso cittavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'no hidam āvuso'. kinnu kho āvuso diṭṭhivisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'no hidam āvuso' kimpanāvuso kaṅkhāvitaraṇavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'no hidam āvuso'. kinnu kho āvuso maggāmaggañāṇadassanavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'no hidam āvuso.' 'kampanāvuso paṭipadāñāṇadassanavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'no hidam āvuso'. kinnu kho āvuso ñāṇadassanavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'no hidam āvuso.'.
- 10. "kinnu kho āvuso sīlavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatī"ti iti puṭṭho samāno 'no hidam āvuso'ti vadesi. "kimpanāvuso cittavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatī"ti iti puṭṭho samāno'no hidam āvuso'ti vadesi "kinnu kho āvuso diṭṭhivisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatī"ti iti puṭṭho samāno 'no hidam āvuso'ti vadesi. "kimpanāvuso kankhāvitaranavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatī"ti iti puṭṭho samāno'no hidam āvuso'ti vadesi. "kinnu kho āvuso maggāmaggañāṇadassanavisuddhattham bhagavati

brahmacariyam vussatī " ti iti puṭṭho samāno ' no hidam āvuso ' ti vadesi. " kinnu kho āvuso paṭipadāñāṇadassanavisuddhat-tham bhagavati brahmacariyam vussatī" iti puṭṭho samāno ' no hidam āvuso 'ti vadesi. " kinnu kho āvuso ñāṇadassanavisuddhattham bhagavati brahmacariyam vussatī" ti iti puṭṭho samāno 'no hidam āvuso 'ti vadesi. kimattham carahāvuso bhagavati brahmacariyam vussatīti? 'anupādāparinibbānattham kho āvuso bhagavati brahmacariyam vussatī'ti.

- 11. kinnu kho āvuso sīlavisuddhi anupādāparinibbānanti?'no hidam āvuso.'kimpanāvuso cittavisuddhi anupādāparinibbānanti? 'no hidam āvuso.' kinnu kho āvuso diṭṭhivisuddhi anupādāparinibbānanti? 'no hidam āvuso.' kimpanāvuso kaṅkhāvitaraṇavisuddhi anupādāparinibbānanti? 'no hidam āvuso.' kinnu kho āvuso maggāmaggañāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānanti? 'no hidam āvuso' kimpanāvuso paṭipadāñāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānanti? 'no hidam āvuso.' kinnu kho āvuso ñāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānanti? 'no hidam āvuso' aññatra imehi dhammehi anupādāparinibbānanti? 'no hidam āvuso.'
- 12. "kinnu ko āvuso sīlavisuddhi anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ āvuso'ti vadesi. kimpanāvuso cittavisuddhi, anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno'no hidaṃ āvuso'ti vadesi. kinnu kho āvuso diṭṭhivisuddhi, anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ āvuso'ti vadesi. kinnu kho āvuso kaṅkhāvitaraṇavisuddhi anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno ' no hidaṃ āvuso 'ti vadesi. kimpanāvuso

pts page 148 q 148

bjt page 368 x 368

maggāmaggañāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno ' no hidaṃ āvuso' ti vadesi. kimpanāvuso paṭipadāñāṇadassanavisuddhi, anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ āvuso'ti iti vadesi. kinnu kho āvuso ñāṇadassanavisuddhi anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno'no hidaṃ āvuso'ti vadesi. kimpanāvuso aññatra imehi dhammehi anupādāparinibbānanti iti puṭṭho samāno 'no hidaṃ āvuso'ti vadesi." yathā kathaṃ panāvuso imassa bhāsitassa attho daṭthabboti?

sīlavisuddhiñce āvuso bhagavā anupādāparinibbānam paññāpessa, saupādānamyeva samānam anupādāparinibbānam paññāpessa. cittavisuddhiñce āvuso bhagavā anupādāparinibbānam paññāpessa, saupādānamyeva samānam anupādāparinibbānam paññāpessa. ditthivisuddhiñce āvuso bhagavā anupādāparinibbānam paññāpessa, saupādānamyeva samānam anupādāparinibbānam paññāpessa. kankhāvitaranavisuddhiñce āvuso bhagavā anupādāparinibbānam paññāpessa. saupādānamyeva samānam anupādāparinibbānam paññāpessa. maggāmaggañānadassanavisuddhiñce āvuso bhagavā anupādāparinibbānam paññāpessa, saupādānamyeva samānam anupādāparinibbānam paññāpessa. patipadāñānadassanavisuddhiñce āvuso bhagavā anupādāparinibbānam paññāpessa. saupādānamyeva samānam anupādāparinibbānam paññāpessa. ñānadassanavisuddhiñce āvuso bhagavā anupādāparinibbānam paññāpessa, saupādānamyeva samānam anupādāparinibbānam paññāpessa. aññatra ce āvuso imehi dhammehi anupādāparinibbānam abhavissa, puthujjano parinibbāyeyya. puthujjano hi āvuso aññatra imehi dhammehi.

14. tena hāvuso upamam te karissāmi. upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. seyyathāpi āvuso rañño pasenadissa kosalassa sāvatthiyam paṭivasantassa sākate kiñcideva accāyikam karaṇīyam uppajjeyya, tassa antarā ca sāvatthim antarā ca sāketam satta rathavinītāni upaṭṭhapeyum. atha kho āvuso rājā pasenadi kosalo sāvatthiyā nikkhamitvā antepuradvārā paṭhamam rathavinītam abhirūheyya paṭhamam rathavinītena dutiyam rathavinītam pāpuņeyya, paṭhamam rathavinītam vissajjeyya, dutiyam rathavinītam abhirūheyya. dutiyam rathavinītena tatiyam rathavinītam pāpuņeyya, dutiyam rathavinītam vissajjeyya, tatiyam rathavinītam pāpuņeyya, tatiyam rathavinītam vissajjeyya, tatiyam rathavinītam pāpuņeyya, tatiyam rathavinītam vissajjeyya,

catuttham rathavinītam abhirūheyya. catutthena rathavinītena pañcamam rathavinītam pāpuņeyya, catuttham rathavinītam vissajjeyya, pañcamam rathavinītam abhirūheyya. pañcamena rathavinītena chaṭṭham rathavinītam pāpuņeyya, pañcamam rathavinītam vissajjeyya, chaṭṭham rathavinītam abhirūheyya. chaṭṭham rathavinītena sattamam rathavinītam pāpuņeyya, chaṭṭham rathavinītam vissajjeyya, sattamam rathavinītam abhirūheyya. sattamena rathavinītena sāketam anupāpuņeyya antepuradvāram.

15. tamenam antepuradvāragatam samānam mittāmaccāñātisālohitā evam puccheyyum "iminā tvam mahārāja rathavinītena sāvatthiyā sāketam anuppatto antepuradvāranti?" katham byākaramāno nu kho āvuso rājā pasenadi kosalo sammā byā-

pts page 149 q 149

bjt page 370 x 370

karamāno byākareyyāti? evam byākaramāno kho āvuso rājā pasenadi kosalo sammā byākaramāno byākareyya: "idha me sāvatthivam pativasantassa sākete kiñci deva accāvikam karanīyam uppajji. tassa me antarā ca sāvatthim antarā ca sāketam sattarathavinītāni upatthapesum. atha khvāham sāvatthiyā nikkhamityā antepuradyārā⁶⁷ pathamam rathavinītam abhirūhim, pathamena rathavinītena dutivam rathavinītam pāpunim. pathamam rathavinītam nissajim⁶⁸. dutiyam rathavinītam abhirūhim. dutiyena rathavinītena tatiyam rathavinītam pāpunim, dutivam rathavinītam nissajim, tativam rathavinītam abhirūhim. tatiyena rathavinītena catuttham rathavinītam pāpunim. tatiyam rathavinītam nissajim. catuttham rathavinītam abhirūhim. catutthena rathavinītena pañcamam rathavinītam pāpunim. catuttham rathavinītam nissajim. pañcamam rathavinītam abhirūhim. pañcamena rathavinītena chattham rathavinītam pāpunim, pañcamam rathavinītam nissajim. chattham rathavinītam abhirūhim. chatthena rathavinītena sattamam rathavinītam pāpunim chattham rathavinītam nissajim. sattamam rathavinītam abhirūhim. sattamena hi rathavinītena⁶⁹ sāketam anuppatto antepuradvāranti. evam byākaramāno kho āvuso rājā pasenadi kosalo sammā byākaramāno byākarevyāti.

16. evameva kho āvuso sīlavisuddhi yāvadeva cittavisuddhatthā. cittavisuddhi yāvadeva diṭṭhivisuddhatthā. diṭṭhivisuddhi yāvadeva kaṅkhāvitaraṇavisuddhatthā. kaṅkhāvitaraṇavisuddhatthā.

⁶⁷antepuradavāre (syā)

⁶⁸vissajjim, (machasam); nissajjim (syā)

⁶⁹sattamena rathavinītena (machasam, pts)

navisuddhi yāvadeva maggāmaggañāṇadassanavisuddhatthā. maggāmaggañāṇadassanavisuddhi yāvadeva paṭipadāñāṇadassanavisuddhi yāvadeva ñāṇadassanavisuddhi yāvadeva ñāṇadassanavisuddhi yāvadeva anupādāparinibbānatthā. anupādāparinibbānatthaṃ kho āvuso bhagavati brahmacariyaṃ vussatīti.

- 17. evam vutte āyasmā sāriputto āyasmantam puņņam mantāniputtam etadavoca: "ko nāmo āyasmā? kathanca pana āyasmantam⁷⁰ sabrahmacārī jānanti"tī? 'puṇṇo'ti kho me āvuso nāmam. 'mantāniputto'ti ca pana mam sabrahmacārī jānantīti.
- 18. "acchariyam āvuso, abbhutam āvuso. yathā tam sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanam ājānantena, evamevam⁷¹ āyasmatā puņņena mantāṇiputtena gambhīrā gambhīrā pañhā⁷² anumāssa⁷³ anumāssa byākatā. lābhā sabrahmacārīnam, suladdha lābhā⁷⁴ sabrahmacārīnam, ye āyasmantam puṇṇam mantāṇiputtam labhanti dassanāya. labhanti payirupāsanāya. celaṇḍukena cepi⁷⁵ sabrahmacārī āyasmantam puṇṇam mantāṇiputtam muddhanā pariharantā labheyyum dassanāya, labheyyum payirupāsanāya, tesampi lābhā. tesampi suladdham, amhākampi lābhā, amhākampi suladdham,

pts page 150 q 150

bjt page 372 x 372

⁷⁰panāyasmantam (machasam, syā, pts)

⁷¹evameva (machasam)

⁷²gambhīrā gambhīrapañhā (machasaṃ, sī, katthaci)

⁷³anumassa (machasaṃ)

⁷⁴suladadhaṃ sabrahmacārīnaṃ (syā)

⁷⁵celandukena (syā)

ye mayam āyasmantam punnam mantāniputtam labhāma dassanāya, labhāma payirupāsanāyā "ti.

- **19.** evam vutte āyasmā puṇṇo mantāṇiputto āyasmantaṃ sāriputtaṃ etadavoca: ko nāmo āyasmā? kathañca pana āyasmantaṃ sabrahmacārī jānantīti? 'upatisso'ti kho me āvuso nāmaṃ.'sāriputto'ti ca pana maṃ sabrahmacārī jānantīti.
- 20. "satthukappena vata kira bho sāvakena saddhim mantayamānā na jānimha 'āyasmā sāriputto'ti. sace hi mayam jāneyyāma 'āyasmā sāriputto'ti ettakampi no nappaṭibhāseyya. acchariyam āvuso, abbhutam āvuso, yathā tam sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanam ājānantena, evamevam āyasmatā sāriputtena gambhīrā gambhīrā pañhā anumāssa anumāssa pucchitā. lābhā sabrahmacārīnam, suladdhalābhā sabrahmacārīnam, ye āyasmantam sāriputtam labhanti dassanāya. labhanti payirupāsanāya. celandukena cepi sabrahmacārī āyasmantam sāriputtam muddhanā pariharantā labheyyum dassanāya, labheyyum payirupāsanāya, tesampi lābhā, tesampi suladdham. amhākampi lābhā, amhākampi suladdham, ye mayam āyasmantam sāriputtam labhāma dassanāya. labhāma payirupāsanāyā"ti.

itiha te ubho mahānāgā aññamaññassa subhāsitam samanumodimsuti.

pts page 151 q 151

Rathavinītasuttam catuttham.

bjt page 374 x 374

3.4 Nivāpasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi 'bhikkhavo'ti. 'bhadante'ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. na bhikkhave nevāpiko nivāpam nivapati migajātānam "imam me nivāpam nivuttam migajātā paribhuñjantā dīghāyukā vannavanto ciram dīghamaddhānam yāpentu"ti. evanca kho bhikkhave nevāpiko nivāpam nivapati migajātānam "imam me nivāpam nivuttam migajātā anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjissanti. anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjissanti. mattā samānā pamādam āpajjissanti. pamattā samānā yathākāmakaranīyā bhavissanti imasmim nivāpe"ti.
- 3. tatra bhikkhave paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te bhikkhave paṭhamā migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā.
- **4.** tatra bhikkhave dutiyā migajātā evam samacintesum: "ye kho te paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpaj-

jimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te pathamā migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. yannūna mayam sabbaso nivāpabhojanā pativirameyyāma, bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā⁷⁶ viharevyāmā"ti, te sabbaso nivāpabhojanā pativiramimsu. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā viharimsu. tesam gimhānam pacchime māse tinodakasańkhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāvānam balaviriyam parihāyi, balaviriye parihīne tameva nivāpam nivuttam nevāpikassa paccāgamimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu, mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te bhikkhave dutiyāpi migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

5. tatra bhikkhave tatiyā migajātā evam samacintesum: " ye kho te paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te paṭhamā migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā.-

pts page 152 q 152

⁷⁶ajjhegāhetvā (machasaṃ); ajjhogāhitvā (pts)

bjt page 376 x 376

" yepi te dutiyā migajātā evam samacintesum: 'ye kho te pathamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathākāmakaranīvā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam te pathamā migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. yannūna mayam sabbaso nivāpabhojanā pativirameyyāma, bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā vihareyyāmā'ti. te sabbaso nivāpabhojanā pativiramimsu. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā viharimsu. tesam gimhānam pacchime māse tinodakasankhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyam parihāyi. balaviriye parihīne tameva nivāpam nivuttam nevāpikassa paccāgamimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te dutiyāpi migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. -

"yannūna mayam amum nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappeyyāma, tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā nappamādam āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaranīyā bhavissāma nevāpikassa amusmim nivāpe"ti. te amum nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappayimsu. tatrā-

pts page 153 q 153

sayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjimsu. amattā samānā nappamādam āpajjimsu. appamattā samānā na yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe.

- **6.** tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: ' saṭhassu nāmime tatiyā migajātā keṭubhino. iddhimantassu⁷⁷ nāmime tatiyā migajātā parajanā. imañca nāma nivāpaṃ nivuttaṃ paribhuñjanti. na ca nesaṃ jānāma āgatiṃ vā gatiṃ vā yannūna mayaṃ imaṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi⁷⁸ samantā sappadesaṃ anuparivāreyyāma, appevanāma tatiyānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ passeyyāma yattha te gāhaṃ⁷⁹ gaccheyyunti. te amu nivāpaṃ nivuttaṃ mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesaṃ anuparivāresuṃ. addasāsuṃ kho bhikkhave nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānaṃ migajātānaṃ āsayaṃ yattha te gāhaṃ agamaṃsu. evaṃ hi te bhikkhave tatiyāpi migajātā na parimucciṃsu nevāpikassa iddhānubhāvā,
- 7. tatra bhikkhave catutthā migajātā evam samacintesum: "yo kho te paṭhamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe.

⁷⁷iddhimattāsu (machasaṃ, syā)

bjt page 378 x 378

⁷⁸dandavāgurāhī (syā)

⁷⁹gāhaṃ (syā)

evam hi te pathamā migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. "yepi te dutiyā migajātā evam samacintesum:'ye kho te pathamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu, mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattāsamānā yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te pathamā migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. yannūna mayam sabbaso nivāpabhojanā pativirameyyāma. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā vihareyyāmā'ti. te sabbaso nivāpabhojanā pativiramimsu. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā viharimsu. tesam gimhānam pacchime māse tinodakasankhaye adhimattakasimānam patetā kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyam parihāyi. balaviriye parihine tameva nivapam nivuttam nevapikassa paccagamimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu, mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā vathākāmakaranīvā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te dutiyāpi migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. "yepi te tatiyā migajātā evam samacintesum: ye kho te pathamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattāsamānā yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te pathamā migajātā na parimuccimsu

bjt page 380 x 380

pts page 154 q 154

nevāpikassa iddhānubhāvā ye pi te dutiyā migajātā evam samacintesum: 'ye kho te pathamā migajātā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattāsamānā vathākāmakaranīvā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te pathamā migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. yannūna mayam sabbaso nivāpabhojanā pativirameyyāma. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā vihareyyāmā'ti. te sabbaso nivāpabhojanā pativiramimsu. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā viharimsu. tesam gimhānam pacchime māse tinodakasankhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyam parihāyi. balaviriye parihīne tameva nivāpam nivuttam nevāpikassa paccāgamimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu, mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. evam hi te dutiyāpi migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā. 'yannūna mayam amum nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappeyyāma. tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma. ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma. amattā samānā nappamādam āpajjissāma appamattā samānā, na yathākāmakaranīyā bhavissāma nevāpikassa amusmim nivāpe'ti. te amum nivāpam nivuttam nevāpikassa upanissāya āsayam kappayimsu. tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā

na madam āpajjimsu. amattā samānā nappamādam āpajjimsu. appamattā samānā na yathākāmakaraṇīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe. tatra nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi. 'saṭhassu nāmime tatiyā migajātā keṭubhino. iddhimantassu nāmime tatiyā migajātā parajanā. imañca nāma nivāpam nivuttam paribhuñjanti. na ca nesam jānāma āgatim vā gatim vā. yannūna mayam imam nivāpam nivuttam mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāreyyāma, appevanāma tatiyānam migajātānam āsayam passeyyāma yattha te gāham gaccheyyu'nti. te amum nivāpam nivuttam mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāresum. addasāsum kho nevāpiko ca nevāpikaparisā ca tatiyānam migajātānam āsayam yattha te gāham agamamsu. evam hi te tatiyāpi migajātā na parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

"yannūna mayam yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca, tatrāsayam kappeyyāma, tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā nappamādam āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaranīyā bhavissāma nevāpikassa amum nivāpe"ti. te yattha agati nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca tatrāyam kappayimsu. tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam nevāpikassa ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam ājjimsu. amattā samānā nappamādam āpajjimsu appamattā samānā na yathā-

bjt page 382 x 382 pts page 155 q 155

kāmakaraņīyā ahesum nevāpikassa amusmim nivāpe.

8. tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: "saṭhassu nāmime catutthā migajātā keṭubhino. iddhimantassu nāmime catutthā migajātā parajanā. imañca nāma nivāpam nivuttam paribhuñjanti. na ca nesam jānāma āgatim vā gatim vā. yannūna mayam imam nivāpam nivuttam mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāreyyāma appevanāma catutthānam migajātānam āsayam passeyyāma yattha te gāham gaccheyyu"nti. te amum nivāpam nivuttam mahatīhi daṇḍavākarāhi samantā sappadesam anuparivāresum. neva kho bhikkhave addasāsum nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthānam migajātānam āsayam yattha te gāham gaccheyyum.

tatra bhikkhave nevāpikassa ca nevāpikaparisāya ca etadahosi: "sace kho mayam catutthe migajāte ghaṭṭessāma, te ghaṭṭitā aññe ghaṭṭessanti. tepi ghaṭṭitā aññe ghaṭṭessanti. evam imam nivāpam nivuttam sabbaso migajātā riñcissanti. yannūna mayam catutthe migajāte ajjhupekkheyyāmā'ti ajjhupekkhimsu kho bhikkhave nevāpiko ca nevāpikaparisā ca catutthe migajāte. evam hi te bhikkhave catutthā migajātā parimuccimsu nevāpikassa iddhānubhāvā.

9. upamā kho me ayam bhikkhave katā atthassa viññāpanāya ayañcettha⁸⁰ attho: nivāpoti kho bhikkhave pañcannetam kāmaguṇānam adhivacanam. nevāpikoti kho bhikkhave mārassetam pāpimato adhivacanam. nevāpikaparisāti kho

⁸⁰ayañcacettha (syā, pts)

bhikkhave māraparisāyetam adhivacanam. migajātāti kho bhikkhave samanabrāhmanānetam adhivacanam.

- 10. tatra bhikkhave paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu. te tattha anupakhajja muc-chitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu,- mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu. pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. evaṃ hi te bhikkhave paṭhamā samaṇabrāhamaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. seyyathāpi te bhikkhave paṭhamā migajātā, tathūpame ahaṃ ime paṭhame samaṇabrāhmaṇe vadāmi.
- 10. tatra bhikkhave dutiyā samaṇabrāhmaṇā. evaṃ samacintesuṃ: "ye kho te paṭhamā samaṇabrāhamaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu. mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathā kāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. evaṃ hi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. yannūna mayaṃ sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭivirameyyāma, bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogahetvā⁸¹ vihareyyāmā"ti. te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paṭiviramiṃsu. bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogahetvā vihariṃsu. te tattha sākabhakkhāpi ahesuṃ,

pts page 156 q 156

bjt page 384 x 384

⁸¹ajjhogāhetvā (machasam, syā); ajjhogāhitvā (pts)

sāmāka bhakkhāpi ahesum, nīvarabhakkhāpi ahesum, daddulabhakkhāpi ahesum, hatabhakkhāpi ahesum, kanabhakkhāpi ahesum, ācāmabhakkhāpi ahesum, piññākabhakkhāpi ahesum, tinabhakkhāpi ahesum, gomayabhakkhāpi ahesum, vanamūlaphalāhārā yāpesum pavattaphalabhojī tesam gimhānam pacchime māse tinodakasankhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyam parihāyi. balaviriye parihīne cetovimutti parihāyi. cetovimuttiyā parihīnāya tameva nivāpam nivuttam mārassa paccāgamimsu tāni ca lokāmisāni. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te bhikkhave dutiyāpi samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. seyyathāpi te bhikkhave dutiyā migajātā tathūpame aham ime dutive samanabrāhmane vadāmi.

11. tatra bhikkhave tatiyā samaṇabrāhmaṇā. evaṃ samacintesuṃ: "ye kho te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu. mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathākāmakaraṇīyā ahesuṃ mārassa amusmiṃ nivāpe amusmiñca lokāmise. evaṃ hi te paṭhamā samaṇabrāhmaṇā na parimucciṃsu mārassa iddhānubhāvā. yepi te dutiyā samaṇabrāhmaṇā evaṃ samacintesuṃ

pts page 157 q 157

_

" ye kho te pathamā samanabrāhamanā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu, mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathā kāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te pathamam samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā.'yannūna yam sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā pativirameyyāma, bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā vihareyyāmā'ti. te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā paţiviramimsu. te tattha sākabhakkhāpi ahesum, sāmākabhakkhāpi ahesum, nīvārabhakkhāpi ahesum, daddulabhakkhāpi ahesum, hatabhakkhāpi ahesum, kanabhakkhāpi ahesum, ācāmabhakkhāpi ahesum, piññākabhakkhāpi ahesum, tinabhakkhāpi ahesum, gomayabhakkhāpi ahesum, vanamūlaphalāhārā yāpesum pavattaphalabhojī, tesam gimhānam pacchime māse tinodakasankhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyam parihāyi. balaviriye parihīne cetovimutti parihāyi. cetovimuttiyā parihīnāya tameva nivāpam nivuttam mārassa paccāgamimsu tāni ca lokāmisāni. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te dutiyāpi samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. 'yannūna mayam amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappeyyāma, tatrāsayam kap-

bjt page 386 x 386

petvā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā nappamādam āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaranīyā bhavissāma mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise'ti. te amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappayimsu. tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjimsu. amattā samānā nappamādam āpajjimsu. appamattā samānā na yathākāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. api ca kho evam ditthikā ahesum: 'sassato loko itipi, asassato loko itipi, antavā loko itipi, anantavā loko itipi, tam jīvam tam sarīram itipi, aññam jīvam aññam sarīra itipi, hoti tathāgato parammaranā itipi, na hoti tathagato parammarana itipi, neva bhoti na na hoti tathāgato parammaranā itipi. - evam hi te bhikkhave tatiyāpi samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. seyyathāpi te bhikkhave tatiyā migajātā tathūpame aham ime tatiye samanabrāhmane vadāmi.

12. tatra bhikkhave catutthā samaṇabrāhmaṇā. evaṃ samacintesuṃ: "ye kho te paṭhamā samaṇabrāhamaṇā amuṃ nivāpaṃ nivuttaṃ mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjiṃsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madaṃ āpajjiṃsu. mattā samānā pamādaṃ āpajjiṃsu, pamattā samānā yathā kāmakaraṇīyā

pts page 158 q 158

bjt page 388 x 388

ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te pathamā samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. yepi te dutiyā samanabrāhmanā evam samacintesum: " ye kho te pathamā samaņabrāhamaņā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathā kāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te pathamā samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. 'yannūna mayam sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā pativirameyyāma. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā vihareyyāmā"ti. te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā pativiramimsu. bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā viharimsu. te tattha sākabhakkhāpi ahesum, sāmāka bhakkhāpi ahesum, nīvarabhakkhāpi ahesum, daddulabhakkhāpi ahesum, hatabhakkhāpi ahesum, kanabhakkhāpi ahesum, ācāmabhakkhāpi ahesum, vanamūlaphalāhārā yāpesum pavattaphalabhoji. tesam gimhānam pacchime māse tinodakasankhaye adhimattakasimanam patto kayo hoti tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyam parihāyi. balaviriye parihine cetovimutti parihayi. cetovimuttiya parihīnāya tameva nivāpam nivuttam mārassa paccāgamimsu tāni ca lokāmisāni. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu. pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te dutiyāpi samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. yepi te tatiyā samanabrāhmanā evam samacintesum: " " ye

kho te pathamā samanabrāhamanā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathā kāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise, evam hi te pathamā samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. yepi te dutiyā samanabrāhmanā evam samacintesum " ye kho te pathamā samanabrāhmanā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathākāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te pathamā samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. yannūna mayam sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā pativirameyyāma, bhayabhogā pativiratā araññāyatanāni ajjhogahetvā vihareyyāmā" ti. te sabbaso nivāpabhojanā lokāmisā pativiramiṃsu. bhayabhogā paṭiviratā araññāyatanāni ajjhogahetvā viharimsu. te tattha sākabhakkhāpi ahesum sāmāka bhakkhāpi ahesum, nīvarabhakkhāpi ahesum, daddulabhakkhāpi ahesum, hatabhakkhāpi ahesum, kaṇabhakkhāpi ahesum, ācāmabhakkhāpi ahesum, piññākabhakkhāpi ahesum, tinabhakkhāpi ahesum, gomayabhakkhāpi ahesum, vanamūlaphalāhārā yāpesum pavattaphalabhojī. tesam gimhānam pacchime māse tinodakasankhaye adhimattakasimānam patto kāyo hoti. tesam adhimattakasimānam pattakāyānam balaviriyam parihāyi. balaviriye parihīne cetovimutti parihāyi. cetovimuttiyā parihīnāya tameva nivāpam nivuttam mārassa paccāgamimsu tāni ca lokāmisāni. te tattha anupakhajja mucchitā bhoja-

nāni bhuñjimsu, te tattha anupakhajja mucchitā bhojanāni bhuñjamānā madam āpajjimsu. mattā samānā pamādam āpajjimsu, pamattā samānā yathā kāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te dutiyāpi samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā. 'vannūna mayam amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappeyyāma, tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjissāma, ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā, samānā nappamādam āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaranīyā bhavissāma mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise'ti. te amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni upanissāya āsayam kappayimsu. tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjimsu, amattā samānā nappamādam āpajjimsu, appamattā samānā na yathākāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. api ca kho evam ditthikā ahesum: sassato loko itipi asassato loko itipi, antavā loko itipi, anantavā loko itipi, tam jīvam tam sarīram itipi, aññam jīvam aññam sarīram itipi, hoti tathāgato parammaranā itipi, na hoti tathāgato parammaranā itipi, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranā itipi. evam hi te tatiyāpi samanabrāhmanā na parimuccimsu mārassa iddhānubhāvā.

'yannūna mayam yattha agati mārassa ca māraparisāyā ca ta-

bjt page 390 x 390

trāsayam kappeyyāma, tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjissāma, amattā samānā nappamādam āpajjissāma, appamattā samānā na yathākāmakaranīyā bhavissāma mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise'ti. te yattha agati mārassa ca māraparisāya ca tatrāsayam kappayimsu. tatrāsayam kappetvā amum nivāpam nivuttam mārassa amūni ca lokāmisāni ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjimsu. te tattha ananupakhajja amucchitā bhojanāni bhuñjamānā na madam āpajjimsu. amattā samānā nappamādam āpajjimsu. appamattā samānā na yathākāmakaranīyā ahesum mārassa amusmim nivāpe amusmiñca lokāmise. evam hi te bhikkhave catutthā⁸² samanabrāhmanā pamuccimsu mārassa iddhānubhāvā. seyyathāpi te bhikkhave catutthā migajātā tathūpame aham ime catutthe samanabrāhmane vadāmi.

- 13. kathañca bhikkhave agati mārassa ca māraparisāya ca? idha bhikkhave bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehī savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ⁸³ upasampajja viharati. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu " andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato."
- **14.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ

⁸²catutthāpi (syā)

pts page 159 q 159

⁸³ pathamajhānam (machasam, syā, pts)

upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu "andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato"

- 15. puna ca param bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno. sukhanca kāyena paṭisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti' upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu, " andhamakāsi māram, apadam vaditvā māracakkhum adassanam gato pāpimato."
- **16.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthagamā⁸⁴ adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catuthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu " andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato."
- 17. puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu " andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato."
- **18.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sabbaso ākāsānañcā-yatanam samatikkamma 'anantam viññānanti' viññānañcāya-

⁸⁴atthaṅgamā (machasaṃ, sī, katthaci) bjt page 392 x 392

tanam upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu " andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato."

- **19.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sabbaso viññāṇañcā-yatanaṃ samatikkamma ' natthi kiñcī 'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu " andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanam gato pāpimato."
- **20.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu " andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato."
- **21.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. paññāya cassa disvā āsavā parikkhīṇā honti. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu " andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato, tiṇṇo loke⁸⁵ visattikanti."
- **22.** idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam abhinandunti.

pts page 160 q 160 ⁸⁵loko (syā)

Nivāpasuttam pañcamam.

bjt page 394 x 394

3.5 Ariyapariyesanasuttam

- i
- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya sāvatthim pindāya pāvisi. atha kho sambahulā bhikkhū yenāyasmā ānando tenupasankamimsu. upasankamitvā āyasmantam ānandam etadavocum: "cirassutā no āvuso ānanda bhagavato sammukhā dhammī kathā. sādhu mayam āvuso ānanda labheyyāma bhagavato sammukhā dhammim katham savanāyā"ti. tenahāyasmanto yena rammakassa brāhmanassa assamo tenupasankamatha. appevanāma labheyyātha bhagavato sammukhā dhammim katham savanāyāti. evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosum.
- 2. atha kho bhagavā sāvatthiyam piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto āyasmantam ānandam āmantesi: āyāmānanda yena pubbārāmo migāramātu pāsādo tenupasaṅkamissāma divā vihārāyāti. evambhanteti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. atha kho bhagavā āyasmatā ānandena saddhim yena pubbārāmo migāramātu pāsādo tenupasaṅkami divāvihārāya. atha kho bhagavā sāyanhasamayam patisallāṇā vuṭṭhito āyasmantam ānandam āmantesi: āyāmānanda yena pubbakoṭṭhako tenupasaṅkamissāma gattāni parisiñcitunti. evambhanteti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi.

- **3.** atha kho bhagavā āyasmatā ānandena saddhim yena pubbakoṭṭhako tenupasaṅkami gattāni parisiñcitum. pubbakoṭṭhake gattāni parisiñcitvā paccuttaritvā ekacīvaro aṭṭhāsi gattāni pubbāpayamāno.
- 4. atha kho āyasmā ānando bhagavantam etadavoca: ayam bhante rammakassa brāhmaņassa assamo avidūre. ramanīyo bhante rammakassa brāhmaņassa assamo pāsādiko bhante rammakassa brāhmaņassa assamo. sādhu bhante bhagavā yena rammakassa brāhmaņassa assamo tenupasankamatu anukampam upādāyāti. adhivāsesi bhagavā tunhībhāvena.
- 5. atha kho bhagavā yena rammakassa brāhmaņassa assamo tenupasankami. tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū rammakassa brāhmaņassa assame dhammiyā kathāya sannisinnā honti. atha kho bhagavā bahidvārakoṭṭhake aṭṭhāsi kathāpariyosānaṃ āgamayamāno. atha kho bhagavā kathāpariyosānaṃ viditvā ukkāsitvā aggaļaṃ ākoṭesi. vivariṃsu kho te bhikkhū bhagavato dvāraṃ.
- 6. atha kho bhagavā rammakassa brāhmaṇassa assamaṃ pavisitvā paññattena āsane nisīdi. nisajja kho bhagavā bhikkhū āmantesi 'kāyanuttha bhikkhave etarahi kathāya sannisinnā, kā ca pana vo antarā kathā vippakatā'ti. 'bhagavantameva kho no bhante ārabbha dhammī kathā vippakatā, atha bhagavā anuppatto'ti. sādhu bhikkhave, etaṃ kho bhikkhave tumhākaṃ patirūpaṃ kulaputtānaṃ saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitānaṃ yaṃ tumhe dhammiyā kathāya sannisīdeyyātha.

bjt page 396 x 396

sannipatitānam vo bhikkhave dvayam karanīyam: dhammī vā kathā, ariyo vā tuṇhībhāvo.

7. dvemā bhikkhave pariyesanā: ariyā ca pariyesanā anariyā ca pariyesanā.

katamā ca bhikkhave anariyā pariyesanā? idha bhikkhave ekacco attanā jātidhammo samāno jātidhammañneva pariyesati, attanā jarādhammo samāno jarādhammañneva pariyesati, attanā byādhidhammo samāno byādhidhammañneva pariyesati, attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhammañneva pariyesati, attanā sokadhammo samāno sekādhammañneva pariyesati, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammañneva pariyesati.

- 8. kiñca bhikkhave jātidhammam vadetha? puttabhariyam bhikkhave jātidhammam, dāsidāsam jātidhammam, ajeļakam jātidhammam, kukkuṭasūkaram jātidhammam, hatthigavāssavaļavam jātidhammam, jātarūparajatam jātidhammam. jātidhammāhete bhikkhave upadhayo. etthāyam gathito mucchito ajjhāpanno attanā jātidhammo samāno jātidhammaññeva pariyesati.
- 9. kiñca bhikkhave jarādhammam vadetha? puttabhariyam bhikkhave jarādhammam, dāsidāsam jarādhammam, ajeļakam jarādhammam, kukkuṭasūkaram jarādhammam, hatthigavāssavaļavam jarādhammam, jātarūparajatam jarādhammam. jarādhammāhete bhikkhave upadhayo. etthāyam gathito muc-

pts page 162 q 162

chito ajjhāpanno attanā jarādhammo samāno jarādhammaññeva parisesati.

- 10. kiñca bhikkhave byādhidhammam vadetha? puttabhariyam bhikkhave byādhidhammam, dāsidāsam byādhidhammam, ajeļakam byādhidhammam, kukkuṭasūkaram byādhidhammam, hatthigavāssavaļavam byādhidhammam. byādhidhammā hete bhikkhave upadhayo. etthāyam gathito mucchito ajjhāpanno attanā byādhidhammo samāno byādhidhammañneva pariyesati.
- 11. kiñca bhikkhave maraṇadhammaṃ vadetha? puttabhariyaṃ bhikkhave maraṇadhammaṃ, dāsidāsaṃ maraṇadhammaṃ, ajelakaṃ maraṇadhammaṃ, kukkuṭa sūkaraṃ maraṇadhammaṃ, hatthigavāssavalavaṃ maraṇadhammaṃ. maraṇadhammā hete bhikkhave upadhayo. etthāyaṃ gathito mucchito ajjhāpanno attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhammañneva pariyesati.
- 12. kiñca bhikkhave sokadhammam vadetha? puttabhariyam bhikkhave sokadhammam, dāsidāsam sokadhammam, ajeļakam sokadhammam, kukkuṭasūkaram sokadhammam, hatthigavāssavaļavam sokadhammam. sokadhammā hete bhikkhave upadhayo etthāyam gathito mucchito ajjhāpanno attanā sokadhammo samāno sokadhammañneva pariyesati.
- **13.** kiñca bhikkhave saṅkilesadhammam vadetha? puttabhariyam bhikkhave saṅkilesadhammam, dāsidāsam saṅkile-

bjt page 398 x 398

sadhammam, ajelakam sankilesadhammam, kukkuṭasūkaram sankilesadhammam, hatthigavāssavalavam sankilesadhammam, jātarūparajatam sankilesadhammam. sankilesadhammā hete bhikkhave upadhayo. etthāyam gatito mucchito ajjhāpanno attanā sankilesadhammo samāno sankilesadhammañneva pariyesati. ayam bhikkhave anariyā pariyesanā.

- 13. katamā ca bhikkhave ariyā pariyesanā? idha bhikkhave ekacco attanā jātidhammo sāmāno jātidhamme ādīnavaṃ viditvā ajātaṃ anuttaraṃ yogakhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavaṃ viditvā ajaraṃ anuttaraṃ yogakhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavaṃ viditvā abyādhim anuttaraṃ yogakhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā maraṇadhammo samāno maraṇadhamme ādīnavaṃ viditvā amataṃ anuttaraṃ yogakhemaṃ nibbānaṃ pariyesati, attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavaṃ viditvā asokaṃ anuttaraṃ yogakhemaṃ nibbānaṃ pariyesati. attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhamme ādīnavaṃ viditvā asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakhemaṃ nibbānaṃ pariyesati. ayaṃ bhikhave ariyā pariyesanā.
- 15. ahampi sudam bhikkhave pubbeva sambodhā anabhisambuddho bodhisattova samāno attanā jātidhammo samāno jātidhammañneva pariyesāmi, attanā jarādhammo samāno jarādhammañneva pariyesāmi, attanā byādhidhammo samāno byādhidhammañneva pariyesāmi, attanā maraṇadhammo samāno maranadhammañneva pariyesāmi, attanā sokadhammo

pts page 163 q 163

bjt page 400 x 400

samāno sokadhammaññeva pariyesāmi, attanā saṅkilesadhammo samāno saṅkilesadhammaññeva pariyesāmi.

- **16.** tassa mayham bhikkhave etadahosi: "kinnu kho aham attanā jātidhammo samāno jātidhammaññeva pariyesāmi, attanā jarādhammo samāno jarādhammaññeva pariyesāmi, attanā byādhidhammo samāno byādhidhammaññeva pariyesāmi, attanā maranadhammo samāno maranadhammaññeva pariyesāmi, attanā sokadhammo samāno sokadhammaññeva pariyesāmi, attanā sankilesadhammo samāno sankilesadhammaññeva pariyesāmi, yannūnāham attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyam, attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavam viditvā ajaram anuttaram vogakkhemam nibbānam pariyeseyyam, attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme ādīnavam viditvā abyādhim anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyam, attanā maranadhammo samāno maranadhamme ādīnavam viditvā amatam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyam, attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavam viditvā asokam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyyam, attanā sankilesadhammo samāno sankilesadhamme ādīnavam viditvā asankilittham anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyeseyya"nti.
- 17. so kho aham bhikkhave aparena samayena daharova samāno susukāļakeso bhadrena yobbanena samannāgato pathamena vayasā, akāmakānam mātāpitunnam assumukhānam rudantānam, kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajim. so evam pabbajito

samāno kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena āļāro kālāmo tenupasaṅkamiṃ, upasaṅkamitvā āļāraṃ kālāmaṃ etadavocaṃ: 'icchāmahaṃ āvuso kālāma imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritu'nti.

18. evam vutte bhikkhave āļāro kālāmo mam etadavoca: "viharatāyasmā, tādiso ayam dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakam ācariyakam sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti. so kho aham bhikkhave nacirasseva khippameva tam dhammam pariyāpuņim. so kho aham bhikkhave tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi theravādañca. 'jānāmi passāmī'ti ca paṭijānāmi ahañceva aññe ca. tassa mayham bhikkhave etadahosi:

" na kho āļāro kālāmo imam dhammam kevalam saddhāmattakena sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti. addhā āļāro kālāmo imam dhammam jānam passam viharatī"ti. atha khvāham bhikkhave yena āļāro kālāmo tenupasankamim. upasankamitvā āļāram kālāmam etadavoca: "kittāvatā no āvuso kālāma imam dhammam sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja pavedesī "ti. evam vutte bhikkhave āļāro kālāmo ākiñcaññāyatanam pavedesi. tassa mayham bhikkhave etadahosi: " na kho āļārasseva kālāmassa atthi saddhā, mayhampatthi saddhā, na kho āļārasseva kālāmassa atthi viriyam, mayhampatthi viriyam, na kho āļārasseva kālāmassa atthi sati, mayhampatthi sati. na kho āļārasseva kālāmassa atthi samādhi, mayhampatthi samādhi. na kho āļārasseva

pts page 164 q 164

bjt page 402 x 402

kālāmassa atthi paññā, mayhampatthi paññā. yannūnāhaṃ yaṃ dhammaṃ āļāro kālāmo 'sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmī'ti pavedeti tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyya "nti. so kho ahaṃ bhikkhave nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim.

atha khvāham bhikkhave yena ālāro kālāmo tenupasankamim. upasankamitvā ālāram kālāmam etadavocam: " ettāvatā no āvuso kālāma imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī"ti. 'ettāvatā kho aham āvuso imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemī'ti. " ahampi kho āvuso ettāvatā imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti 'ti 'lābhā no āvuso, suladdham no āvuso, ye mayam āyasmantam tādisam sabrahmacārim passāma, iti yāham dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi, tam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi] yam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, tamaham dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. iti vāham dhammam jānāmi, tam tvam dhammam jānāsi, yam tvam dhammam jānāsi, tamaham dhammam jānāmi. iti yādiso aham, tādiso tvam, yādiso tvam, tādiso aham. ehidāni āvuso, ubhova santā imam ganam pariharāmā'ti. iti kho bhikkhave ālāro kālāmo ācariyo me samāno antevāsim mam samānam attano⁸⁶ samasamam thapesi, ulārāya ca mam pūjāya pūjesi. tassa mayham bhikkhave etadahosi: " nāyam dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya

pts page 165 q 165

⁸⁶ attanā (machasam)

na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva ākiñcaññāyatanūpapattiyā"ti. so kho ahaṃ bhikkhave taṃ dhammaṃ analaṃkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

- 20. so kho ahaṃ bhikkhave kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno yena uddako⁸⁷ rāmaputto tenupasaṅkamiṃ. upasaṅkamitvā uddakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: "icchāmahaṃ āvuso imasmiṃ dhammavinaye brahmacariyaṃ caritu"nti. evaṃ vutte bhikkhave uddako rāmaputto maṃ etadavoca 'viharatāyasmā, tādiso ayaṃ dhammo yattha viññū puriso nacirasseva sakaṃ ācariyakaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. so kho ahaṃ bhikkhave nacirasseva khippameva taṃ dhammaṃ pariyāpuṇiṃ. so kho ahaṃ bhikkhave tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi theravādañca. 'jānāmi, passāmī'ti ca patijānāmi ahañceva aññe ca.
- 21. tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: "na kho rāmo imaṃ dhammaṃ kevalaṃ saddhāmattakena sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti vedesi. addhā rāmo imaṃ dhammaṃ jānaṃ passaṃ vihāsī"ti. atha khvāhaṃ bhikkhave yena uddako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ. upasaṅkamitvā uddakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: "kittāvatā no āvuso rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī"ti. evaṃ vutte bhikkhave uddako rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanaṃ pavedesi. tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: "na kho rāmasseva ahosi saddhā, mayhampatthi

bjt page 404 x 404

⁸⁷udako (machasam)

saddhā. na kho rāmasseva ahosi viriyam, mayhampatthi viriyam. na kho rāmasseva ahosi sati, mayhampatthi sati. na kho rāmasseva ahosi samādhi, mayhampatthi samādhi. na kho rāmasseva ahosi paññā, mayhampatthi paññā. yannūnāham yam dhammam rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi, tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyya"nti. so kho aham bhikkhave nacirasseva khippameva tam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim.

22. atha khvāham bhikkhave yena uddako rāmaputto tenupasankamim. upasankamitvā uddakam rāmaputtam etadavocam: "ettāvatā no āvuso rāmo imam dhammam sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja pavedesīti? 'ettāvatā kho rāmo āvuso imam dhammam sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja pavedesī'ti. ahampi kho āvuso ettāvatā imam dhammam sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja viharāmī"ti.

" lābhā no āvuso, suladdham no āvuso, ye mayam āyasmantam tādisam sabrahmacārim passāma. iti yam dhammam rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi, tam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi. yam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, tam dhammam rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. iti yam dhammam rāmo aññāsi, tam tvam dhammam jānāsi. yam tvam dhammam jānāsi. tam dhammam rāmo aññāsi. iti yādiso rāmo ahosi. tādiso tvam, yādiso tvam, tādiso rāmo ahosi. ehidāni āvuso, tvam imam gaṇam pa-

pts page 166 q 166

bjt page 406 x 406

riharā"ti. iti kho bhikkhave uddako rāmaputto sabrahmacārī me samāno ācariyaṭṭhāne va maṃ ṭhapesi. uļārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva nevasaññānāsaññāyatanūpapattiyāti. so kho ahaṃ bhikkhave taṃ dhammaṃ analaṃkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

- 23. so kho ahaṃ bhikkhave kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno magadhesu anupubbena cārikaṃ caramāno yena uruvelā senānigamo tadavasariṃ. tatthaddasaṃ ramaṇīyaṃ bhūmibhāgaṃ, pāsādikañca vanasaṇḍaṃ, nadiñca sandantiṃ⁸⁸ setakaṃ supatitthaṃ ramaṇīyaṃ, samantā ca gocaragāmaṃ. tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: "ramaṇīyo vata⁸⁹ bhūmibhāgo pāsādiko ca vanasaṇḍo, nadī ca sandati setakā supatitthā ramaṇīyā, samantā ca gocaragāmo. alaṃ vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa padhānāyā"ti. so kho ahaṃ bhikkhave tattheva nisīdiṃ " alamidaṃ padhānāyā"ti.
- 24. so kho aham bhikkhave attanā jātidhammo samāno jātidhamme ādīnavam viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamāno ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam. attanā jarādhammo samāno jarādhamme ādīnavam viditvā ajaram anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamāno ajaram anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam. attanā byādhidhammo samāno byādhidhamme

88 sanditim (machasam)

pts page 167 q 167

⁸⁹ vata bho (machasam)

ādīnavam viditvā abyādhim anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamāno abyādhim anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam. attanā maranadhammo samāno maranadhamme ādīnavam viditvā amatam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamāno amatam anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam.-

attanā sokadhammo samāno sokadhamme ādīnavam viditvā asokam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamāno asokam anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam. attanā sankilesadhammo samāno sankilesa dhamme ādīnavam viditvā asankiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamāno asankiliṭṭham anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamam. ñāṇañca pana me dassanam udapādi: 'akuppā me vimutti. ayamantimā jāti. natthidāni punabbhavo'ti.

25. tassa mayham bhikkhave etadahosi: adhigato kho myā-yam dhammo gambhīro duddaso duranubodho santo panīto atakkāvacaro nipuno panditavedanīyo. ālayarāmā kho panā-yam pajā ālayaratā ālayasammuditā. ālayarāmāya kho pana pajāya ālayaratāya ālayasammuditāya duddasam idam thānam yadidam idappaccayatāpaticcasamuppādo. idampi kho thānam duddasam yadidam sabbasankhārasamatho sabbūpadhipatinissaggo tanhakkhayo virāgo nirodho nibbānam. ahanceva kho pana dhammam deseyyam pare ca me na ājāneyyum, so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesāti. apissu mam bhikkhave imā anacchariyā gāthā paṭibhamsu pubbe assutapubbā:

bjt page 408 x 408 pts page 168 q 168

kiccena me adhigatam halandāni pakāsitum, rāgadosaparetehi nāyam dhammo susambudho. paṭisotagāmim nipuṇam gambhīram duddasam aṇum rāgarattā na dakkhinti⁹⁰ tamokkhandhena āvaṭāti⁹¹.

- 26. itiha me bhikkhave paṭisañcikkhato appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāya. atha kho bhikkhave brahmuno sahampatissa mama cetasā cetoparivitakkamaññāya etadahosi: nassati vata bho loko, vinassati vata bho loko, yatra hi nāma tathāgatassa arahato sammāsambuddhassa appossukkatāya cittaṃ namati, no dhammadesanāyāti. atha kho bhikkhave brahmā sahampati seyyathāpi nāma balavā puriso sammiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ sammiñjeyya, evamevaṃ⁹² brahmaloke antarahito mama purato pāturahosi.
- 27. atha kho bhikkhave brahmā sahampati ekaṃsaṃ uttarāsaṅgaṃ karitvā * yenāhaṃ tenañjaliṃ paṇāmetvā maṃ etadavoca: " desetu bhante bhagavā dhammaṃ. desetu sugato dhammaṃ. sanni sattā apparajakkhajātikā, assavaṇatā dhammassa parihāyanti. bhavissanti dhammassa aññātāro"ti. idamavoca bhikkhave brahmā sahampati. idaṃ vatvā athāparaṃ etadavoca:

"pāturahosi magadhesu pubbe, dhammo asuddho samalehi

⁹⁰ na dakkhanti (machasaṃ, syā)

⁹¹ āvuṭāti (machasaṃ); āvutā (syā)

⁹²evameva machasaṃ kho (syā)

bjt page 410 x 410

cintito. avāpureta
m 93 amatassa dvāram, suņantu dhammam vimalenānu
buddham.

sele yathā pabbatamuddhaniṭṭhito, yathāpi passe janatam samantato, tathūpamam dhammamayam sumedha, pāsādamāruyha samantacakkhu,

sokāvatiņņa
ṃ 94 janatama
petasoko, avekkhassu 95 jātijarābhibhūtam

uṭṭhehi vīra vijitasaṅgāma satthavāha anaṇa vicara loke, desassu⁹⁶ bhagavā dhammaṃ aññātāro bhavissantī"ti.

28. atha khvāhaṃ bhikkhave brahmuno ca ajjhesanaṃ viditvā sattesu ca kāruñnataṃ paṭicca buddhacakkhunā lokaṃ volokesiṃ. addasaṃ kho ahaṃ bhikkhave buddhacakkhunā lokaṃ volokento satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre dvākāre suviñnāpaye (duviñnāpaye),appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, (appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante).

seyyathāpi nāma uppaliniyam vā paduminiyam vā puṇḍarīkiniyam vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaddhāni udakānuggatāni antonimuggaposīni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni

⁹³apāpureta (machasam)

⁹⁴sokāvakiņņam (syā)

⁹⁵avekkhasu (syā)

pts page 169 q 169

⁹⁶desetu (syā)

⁹⁷paralokāvajjadassavino (syā)

vā udake jātāni udake saṃvaddhāni samodakaṃ ṭhitāni, appekaccāni uppalāni vā padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaddhāni udakā accuggamma tiṭṭhanti⁹⁸ anupalittāni udakena. evameva kho ahaṃ bhikkhave buddhacakkhunā lokaṃ volokento addasaṃ satte apparajakkhe mahārajakkhe, tikkhindriye mudindriye, svākāre (dvākāre), suviñnāpaye (duviñnāpaye), appekacce paralokavajjabhayadassāvine viharante, (appekacce na paralokavajjabhayadassāvine viharante)^j atha khvāhaṃ bhikkhave brahmānaṃ sahampatiṃ gāthāya paccabhāsiṃ:

apārutā tesam amatassa dvārā ye sotavanto pamuñcantu saddham vihimsasaññi paguņam nabhāsim, dhammam panītam manujesu brahme ti.

- **29.** atha kho bhikkhave brahmā sahampati 'katāvakāso khomhi bhagavatā dhammadesanāyāti mam abhivādetvā padakkhinam katvā tatthevantaradhāyi.
- **30.** tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ desayyaṃ, ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatīti? tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: 'ayaṃ kho āļāro kālāmo paṇḍito byatto medhāvī, dīgharattaṃ apparajakkhajātiko. yannūnāhaṃ āļārassa kālāmassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, so imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti. atha kho maṃ bhikkhave devatā upasaṅkamitvā eta-

⁹⁸ țhitāni (machasam)

bjt page 412 x 412

pts page 170 q 170

davoca: 'sattāhakālakato⁹⁹ bhante āļāro kālāmo'ti. ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'sattāhakālakato āļāro kālāmo'ti. tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: 'mahājāniyo kho āļāro kālāmo. sace hi so imaṃ dhammaṃ suṇeyya khippameva ājāneyyā'ti.

- 31. tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: kassa nu kho ahaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, ko imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatīti? tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: 'ayaṃ kho uddako¹⁰⁰ rāmaputto paṇḍito byatto medhāvī, dīgharattaṃ apparajakkhajātiko. yannūnāhaṃ uddakassa rāmaputtassa paṭhamaṃ dhammaṃ deseyyaṃ, so imaṃ dhammaṃ khippameva ājānissatī'ti. atha kho maṃ bhikkhave devatā upasaṅkamitvā etadavoca: 'abhidosakālakato¹⁰¹ bhante uddako rāmaputtoti. ñāṇañca pana me dassanaṃ udapādi: 'abhidosakālakato uddako rāmaputto'ti. tassa mayhaṃ bhikkhave etadahosi: 'mahājāniyo kho uddako rāmaputto. sace hi so imaṃ dhammaṃ suṇeyya khippameva ājāneyyā'ti.
- **32.** tassa mayham bhikkhave etadahosi: kassa nu kho aham paṭhamam dhammam deseyyam, ko imam dhammam khippameva ājānissatīti? tassa mayham bhikkhave etadahosi:

" bahukārā kho me pañcavaggiyā bhikkhū ye maṃ padhānapahitattaṃ upaṭṭhahiṃsu. yannūnāhaṃ pañcavaggiyānaṃ bhikkhūnaṃ paṭhamaṃ dhammaṃ deseyya"nti. tassa mayhaṃ

⁹⁹ sattāhakālaṅkato (machasaṃ)

¹⁰⁰ udako (machasam)

¹⁰¹ abhidosakālankato (machasam)

bjt page 414 x 414

bhikkhave etadahosi: kahannukho etarahi pañcavaggiyā bhikkhū viharantīti. addasaṃ kho ahaṃ bhikkhave dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena pañcavaggiye bhikkhū bārāṇasiyaṃ viharante isipatane migadāye.

33. atha khvāhaṃ bhikkhave uruvelāyaṃ yathābhirantaṃ viharitvā yena bārāṇasī tena cārikaṃ pakkamiṃ¹⁰². addasā kho maṃ bhikkhave upako ājīvako¹⁰³ antarā ca gayaṃ antarā ca bodhiṃ addhānamaggapaṭipannaṃ. disvāna maṃ etadavoca: vippasannāni kho te āvuso indriyāni, parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto. kaṃsi tvaṃ āvuso uddissa pabbajito? ko vā te satthā? kassa vā tvaṃ dhammaṃ rocesīti? evaṃ vutte ahaṃ bhikkhave upakaṃ ājīvakaṃ gāthāhi¹⁰⁴ ajjhabhāsiṃ:

sabbāhibhū sabbavidūhamasmī sabbesu dhammesu anūpalitto, sabbañjaho taṇhakkhaye vimutto sayaṃ abhiññāya kamuddiseyyaṃ?

na me ācariyo atthi sadiso me na vijjati, sadevakasmim lokasmim natthi me paṭipuggalo,

ahaṃ hi arahā loke ahaṃ satthā anuttaro, ekomhi sammāsambuddho sītibhūtosmi nibbuto.

dhammacakkam pavattetum gacchāmi kāsinam puram, andha-

¹⁰²pakkāmim (syā)

¹⁰³ājīviko (sīmu, pts)

pts page 171 q 171

¹⁰⁴gāthāya (syā)

bhūtasmim¹⁰⁵ lokasmim āhañcham¹⁰⁶ amatadundubhinti.

34. 'yathā kho tvam āvuso paţijānāsi anantajino'ti?

" mādisā ve jinā honti ye pattā āsavakkhayam, jitā me pāpakā dhammā tasmāham upakā jino"ti.

evam vutte bhikkhave upako ājīvako 'huveyyapāvuso'ti¹⁰⁷ vatvā sīsam okampetvā ummaggam gahetvā pakkāmi.

35. atha khvāhaṃ bhikkhave anupubbena cārikaṃ caramāno yena bārāṇasī isipatanaṃ migadāyo yena pañcavaggiyā bhikkhū tenupasaṅkamiṃ. addasāsuṃ kho maṃ bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū dūratova āgacchantaṃ. disvāna aññamaññaṃ saṇṭhapesuṃ: "ayaṃ kho āvuso samaṇo gotamo āgacchati bāhuliko¹⁰⁸ padhānavibbhanto āvatto bāhullāya. so neva abhivādetabbo, na paccuṭṭhātabbo nāssa pattacīvaraṃ paṭiggahetabbaṃ. api ca kho āsanaṃ ṭhapetabbaṃ sace ākaṅkhissati nisīdissatī 'ti yathā yathā kho ahaṃ bhikkhave upasaṅkamāmi, tathā tathā pañcavaggiyā bhikkhū nāsakkhiṃsu sakāya katikāya saṇṭhātuṃ. appekacce maṃ paccuggantvā pattacīvaraṃ paṭiggahesuṃ. appekacce āsanaṃ paññāpesuṃ. appekacca pādodakaṃ upaṭṭhapesuṃ. api ca kho maṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācaranti.

¹⁰⁵andhībhūtasmiṃ (machasaṃ)

¹⁰⁶ āhaññim (syā)

¹⁰⁷ hūpeyyapāvusoti (machasaṃ); hūveyyāvuso (syā)

bit page 416 x 416

¹⁰⁸bāhulliko (machasam)

- **36.** evaṃ vutte ahaṃ bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etadavocaṃ: "mā bhikkhave tathāgataṃ nāmena ca āvusovādena ca samudācarittha¹⁰⁹. arahaṃ bhikkhave tathāgato sammāsambuddho. odahatha bhikkhave sotaṃ. amatamadhigataṃ. ahamanusāsāmi. ahaṃ dhammaṃ desemi. yathānusiṭṭhaṃ tathā paṭipajjamānā¹¹⁰ nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti.
- 37. evam vutte bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mam etadavocum: "tāya'pi kho tvam āvuso gotama iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesam. kimpana tvam etarahi bāhuliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesanti." evam vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etadavocam: "na bhikkhave tathāgato bāhuliko, na padhānavibbhanto, na āvatto bāhullāya. araham bhikkhave tathāgato sammāsambuddho. odahatha bhikkhave sotam. amatamadhigatam. ahamanusāsāmi. aham dhammam desemi. yathānusiṭṭham tathā paṭijānamānā nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyam pabbajanti, tadanuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti.

¹⁰⁹ samudācaratha (machasaṃ) pts page 172 q 172

¹¹⁰yathānusiṭṭhaṃ paṭipajjamānā (syā)

bjt page 418 x 418

- **38.** dutiyampi kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: "tāyapi kho tvaṃ āvuso gotama iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ. kimpana tvaṃ etarahi bāhuliko¹¹¹ padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesanti?"
- 39. dutiyampi kho aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etadavocam:" na bhikkhave tathāgato bāhuliko na padhānavibbhanto, na āvatto bāhullāya. araham bhikkhave tathāgato sammāsambuddho. odahatha bhikkhave sotam. amatamadhigatam. ahamanusāsāmi. aham dhammam desemi. yathānusiṭtham tathā paṭipajjamānā nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyam pabbajanti, tadanuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti.
- **40.** tatiyampi kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū maṃ etadavocuṃ: "tāyapi kho tvaṃ āvuso gotama iriyāya tāya paṭipadāya tāya dukkarakārikāya nājjhagamā uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ. kimpana tvaṃ etarahi bāhuliko padhānavibbhanto āvatto bāhullāya adhigamissasi uttarimanussadhammā alamariyañānadassanavisesanti?"
- **41.** evam vutte aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū etadavocam" abhijānātha me no tumhe bhikkhave ito pubbe

¹¹¹bāhulliko (machasam)

evarūpam vabbhāvitametanti¹¹². no hetam bhante. na bhikkhave tathāgato bāhuliko, na padhānavibbhanto, na āvatto bāhullāya. araham bhikkhave tathāgato sammāsambuddho. odahatha bhikkhave sotam. amatamadhigatam. ahamanusāsāmi. aham dhammam desemi. yathānusiṭṭham tathā paṭipajjamānā nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyam pabbajanti, tadanuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharissathā"ti.

- **42.** asakkhim kho aham bhikkhave pañcavaggiye bhikkhū saññāpetum. dvepi sudam bhikkhave ovadāmi. tayo bhikkhū piṇḍāya caranti. yam tayo bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti, tena chabbaggā¹¹³ yāpema tayopi sudam bhikkhave bhikkhū ovadāmi. dve bhikkhū piṇḍāya caranti. yam dve bhikkhū piṇḍāya caritvā āharanti, tena chabbaggā yāpema.
- 43. atha kho bhikkhave pañcavaggiyā bhikkhū mayā evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā attanā jātidhammā samānā jātidhamme ādīnavam viditvā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamānā ajātam anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamamsu. attanā jarādhammā samānā jarādhamme ādīnavam viditvā ajaram anuttaram yogakkhemam nibbānam pariyesamānā ajaram anuttaram yogakkhemam nibbānam ajjhagamamsu. attanā byādhidhammā samānā

¹¹²bhāsitametanti (sīmu); bhāvitametanti (katthaci); pabhāvitametanti (machasam)

pts page 173 q 173

bjt page 420 x 420

¹¹³chabbaggiyā (machasaṃ); chabbaggo (pts)

byādhidhamme ādīnavaṃ viditvā abyādhiṃ anuttaraṃ yogak-khemaṃ nibbānaṃ pariyesamānā abyādhiṃ anuttaraṃ yogak-khemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃsu. attanā maraṇadhammā samānā maraṇadhamme ādīnavaṃ viditvā amataṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃsu. attanā sokadhammā samānā sokadhamme ādīnavaṃ viditvā asokaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamānā asokaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamānā asokaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃsu. attanā saṅkilesadhammā samānā saṅkilesadhamme ādīnavaṃ viditvā asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ pariyesamānā asaṅkiliṭṭhaṃ anuttaraṃ yogakkhemaṃ nibbānaṃ ajjhagamaṃsu. ñāṇañca pana nesaṃ¹¹⁴ dassanaṃ udapādi: "akuppā no vimutti, ayamantimā jāti, natthidāni punabbhavo"ti.

- 44. pañcime bhikkhave kāmaguṇā katame pañca? cakkhu viññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, ghānaviñañeyyā gandhā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, jivhā viññeyyā rasā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. ime kho bhikkhave pañca kāmaguṇā.
- **45.** ye hi keci¹¹⁵ bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe gathitā mucchitā ajjhāpannā¹¹⁶ anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti, te evamassu vedi-

¹¹⁴tesaṃ (katthaci)

¹¹⁵ye keci (syā)

¹¹⁶ajjhopannā (machasaṃ, pts)

tabbā: anayamāpannā byasanamāpannā yathākāmakaraṇīyā pāpimato.

- 2. evam yāpema (machasam).
- **46.** seyyathāpi bhikkhave āraññako migo¹¹⁷ baddho pāsarāsiṃ adhisayeyya, so evamassa veditabbo: anayamāpanno byasanamāpanno yathākāmakaraṇīyo luddassa, āgacchante ca pana ludde¹¹⁸ na yena kāmaṃ pakkamissatīti. evameva kho bhikkhave ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe gathitā mucchitā ajjhāpannā anādīnavadassāvino anissaraṇapaññā paribhuñjanti. te evamassu veditabbā: anayamāpannā byasanamāpannā yathākāmakaraṇīyā pāpimato.
- **47.** ye ca¹¹⁹ kho keci bhikkhave samaṇā vā brāhmaṇā vā ime pañca kāmaguṇe agathitā amucchitā anajjhāpannā ādīnavadassāvino nissaraṇapaññā paribhuñjanti, te evamassu veditabbā: na anayamāpannā na byasanamāpannā na yathākāmakaraṇīyā pāpimato.
- **48.** seyyathāpi bhikkhave āraññako migo abaddho pāsarāsim adhisayeyya, so evamassa veditabbo: na anayamāpanno na byasanamāpanno na yathākāmakaranīyo luddassa, āgacchante ca pana ludde yena kāmam pakkamissatīti. evameva kho bhikkhave ye keci samanā vā brāhmanā vā ime pañca

bjt page 422 x 422

¹¹⁷mago (machasam, pts)

¹¹⁸āgacchantevaludde (syā, pts)

¹¹⁹yehi ca (machasaṃ)

pts page 174 q 174

kāmaguņe agathitā amucchitā anajjhāpannā ādīnavadassāvino nissaraņapaññā paribhuñjanti, te evamassu veditabbā: na anayamāpannā na byasanamāpannā na yathākāmakaraṇīyā pāpimato.

- 49. seyyathāpi bhikkhave āraññako migo araññe pavane vissattho gacchati vissattho tiṭṭhati vissattho nisīdati vissattho seyyam kappeti, tam kissa hetu? anāpāthagato bhikkhave luddassa. evameva kho bhikkhave bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu 'andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato.'
- **50.** puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu 'andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato.'
- **51.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yantaṃ ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu 'andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato.'

bit page 424 x 424

- **52.** puna ca paraṃ bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthagamā adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu 'andhamakāsi māraṃ, apadaṃ vadhitvā māracakkhuṃ adassanaṃ gato pāpimato.'
- puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā patighasaññānam atthagamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu 'andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato.' puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanam samatikkamma anantam viññānanti viññānañcāyatanam upasampajja viharati ayam vuccati bhikkhave bhikkhu 'andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato'. puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso viññānañcāyatanam samatikkamma natthi kiñcīti (ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu' andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato'. puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso); ākiñcaññāyatanam samatikkamma anantam viññāṇanti (nevasaññānāsaññāyatanam upasampajja viharati ayam vuccati bhikkhave bhikkhu 'andhamakāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato.' puna ca param bhikkhave bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanam samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. paññāya cassa disvā āsavā parikkhīnā honti. avam vuccati bhikkhave bhikkhu andha-

pts page 175 q 175

makāsi māram, apadam vadhitvā māracakkhum adassanam gato pāpimato, tiņņo loke visattikam. so vissattho gacchati, vissattho tiṭṭhati, vissattho nisīdati, vissattho seyyam kappeti. tam kissa hetu? anāpāthagato bhikkhave pāpimatoti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Ariyapariyesanasuttam chattham.

bjt page 426 x 426

3.6 Cūļahatthipadopamasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tena kho pana samayena jānussoni brāhmano sabbasetena vaļabhīrathena sāvatthiyā niyyāti divā divassa.
- **2.** addasā kho jāņussoņi brāhmaņo pilotikam paribbājakam dūratova āgacchantam. disvāna pilotikam paribbājakam etadavoca:

" handa kuto nu bhavam vacchāyano āgacchati divā divassā"ti.

ito hi kho aham bho āgacchāmi samaņassa gotamassa santikāti.

"taṃ kiṃ maññati bhavaṃ vacchāyano samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ, paṇaḍito maññe"ti.

ko cāham bho, ko ca samaņassa gotamassa paññāveyyattiyam jānissāmi. sopi nūnassa tādisova yo samaņassa gotamassa paññāveyyattiyam jāneyyāti.

'ularaya khalu bhavam vacchayano samanam gotamam pasamsaya pasamsati"ti.

ko vāham bho, ko ca samaṇam gotamam pasaṃsissāmi. pasatthapasatthova so bhavam gotamo, seṭṭho devamanussānanti.

" kampana bhavam vacchāyano atthavasam sampassamāno

¹²⁰valavābhirathena (machasam)

samane gotame evam abhippasanno"ti¹²¹.

3. seyyathāpi bho kusalo nāgavaniko nāgavanam paviseyyā, so passeyya nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyanca vitthatam. so niṭṭham gaccheyya: 'mahā vata bho nāgo'ti. evameva kho aham bho yato¹²² addasam samane gotame cattāri padāni, athāham niṭṭhamagamam: " sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno¹²³ bhagavato sāvakasaṅgho"ti.

4. katamāni cattāri?

idhāhaṃ bho passāmi ekacce khattiyapaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā¹²⁴ maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatīti. te pañhaṃ abhisaṅkharonti: imaṃ mayaṃ pañhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma, evañce no puṭṭho evaṃ vyākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma. evañcepi no puṭṭho evaṃ vyākarissati, evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmāti.

te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭoti. te yena samaṇo gotamo tenupasaṅ-kamanti. te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti

¹²¹abhippassanno hotīti (syā)

pts page 176 q 176

¹²²ahaṃyato (syā)

¹²³suppațipanto (machasam)

bjt page 428 x 428

¹²⁴te bhindantā (machasaṃ, syā)

samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti, kutassa vādaṃ āropessanti, aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjanti. yadāhaṃ bho samaṇe gotame imaṃ paṭhamaṃ padaṃ addasaṃ, athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti (paṭhamaṃ ñāṇapadaṃ)

5. puna ca parāhaṃ bho passāmi idhekacce brāhmaṇapaṇ-dite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanni: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatīti. te pañhaṃ abhisaṅkharonti: imaṃ mayaṃ pañ-haṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma, evañce no puṭṭho evaṃ vyākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma, evañcepi no puṭṭho evaṃ vyākarissati. evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmāti.

te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭoti, te yena samaṇo gotamo tenupasaṅ-kamanti. te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti.-

te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti kutassa vādaṃ āropessanti. aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjanti. yadāhaṃ bho samaṇe gotame imaṃ dutiyaṃ padaṃ addasaṃ, athāhaṃ niṭṭha-

bjt page 430 x 430

magamam: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti. (dutiyaṃ ñāṇapadaṃ)

6. puna ca parāham bho passāmi idhekacce gahapatipandite nipuņe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukam nāma gāmam vā nigamam vā osarissatīti. te pañham abhisamkharonti: "imam mayam pañham samaṇam gotamam upasaṅkamitvā pucchissāma. evañce no puṭṭho evam vyākarissati. evamassa mayam vādam āropessāma. evañcepi no puṭṭho evam vyākarissati. evampissa mayam vādam āropessāmā"ti.

te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭoti. te yena samaṇo gotamo tenupasaṅ-kamanti. te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti. kutassa vādaṃ āropessanti. aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjanti. yadāhaṃ bho samaṇe gotame imaṃ tatiyaṃ padaṃ addasaṃ, athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti. (tatiyaṃ ñāṇapadaṃ.)

7. puna ca parāham bho passāmi idhekacce samaṇapaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanti: samaṇo khalu

pts page 177 q 177

bhe gotamo amukam nāma gāmam vā nigamam vā osarissatīti, te pañham abhisamkharonti: " imam mayam pañham samaṇam gotamam upasaṅkamitvā pucchissāma, evañcepi no puṭṭho evam vyākarissati. evampissa mayam vādam āropessāmā"ti.

te sunanti: samano khalu bho gotamo amukam nāma gāmam vā nigamam vā osatoti. te yena samano gotamo tenupasankamanti. te samano gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahamseti. te samanena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahamsitā na ceva samanam gotamam pañham pucchanti, kutassa vādam āropessanti. aññadatthu samaņaññeva gotamam okāsam yācanti agārasmā anagāriyam pabbajjāya, te samano gotamo pabbājeti upasampādeti. te tattha pabbajitā samānā eko vūpakatthā appamattā. nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyam pabbajanti. tadanuttaram brahmacariyapariyosānam dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. te evamāhamsu: manam vata bho anassāma, manam vata bho panassāma, mayam hi pubbe assamanāva samānā samanamhāti patijānimha, abrāhmanāva samānā brāhmanamhāti patijānimha, anarahantova samānā arahantamhāti patijānimha. idāni khomha samanā. idāni khomha brāhmanā. idāni khomha arahantoti. vadāham bho samane gotame imam catuttham padam addasam, athāham nitthamagamam: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supatipanno bhagavato sāvakasanghoti. (catuttham ñānapadam)

bjt page 432 x 432

- **9.** yato kho aham bho samane gotame imāni cattāri padāni addasam, athāham niṭṭhamagamam: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭinno bhagavato sāvakasaṅghoti.
- 10. evam vutte jāņussoņi brāhmaņo sabbasetā vaļabhīrathā orohitvā ekamsam uttarāsangam karitvā yena bhagavā tenañjalim paņāmetvā tikkhattum udānam udānesi. "namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa" appevanāma mayam kadāci karahaci tena bhotā gotamena saddhim samāgaccheyyāma, appevanāma siyā kocideva kathāsallāpoti.

atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. sammodanīyaṃ kathaṃ sārāṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yāvatako ahosi pilotikāya paribbājakena saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

14. evam vutte bhagavā jāņussoņim brāhmaņam etadavoca: 'na kho brāhmaņa, ettāvatā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti api ca brāhmaņa, yathā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti, tam suṇāhi, sādhukam manasi karohi, bhāsissāmī'ti. evam bhoti kho jāņussoņi brāhmaņo bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:

pts page 178 q 178

bjt page 434 x 434

seyyathāpi brāhmana, nāgavaniko nāgavanam paviseyya, so passevya nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañca vitthatam, yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva nittham gacchati: 'mahā vata bho nāgo'ti. tam kissa hetu: santi hi brāhmana, nāgavane vāmanikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsampetam padam assāti. so tamanugacchati. tamanugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañca vitthatam uccā ca nisevitam, yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva nittham gacchati 'mahā vata bho nāgo'ti. tam kissa hetu: santi hi brāhmana, nāgavane uccā kālārikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsampetam padam assāti so tamanugacchati, tamanugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañca vitthatam uccā ca nisevitam uccā ca dantehi ārañjitāni, yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva nittham gacchati 'mahā vata bho nāgo'ti. tam kissa hetu: santi hi brāhmana, nāgavane uccā kanerukā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsampetam padam assāti. so tamanugacchati, tamanugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam, tiriyañca vitthatam, uccā ca nisevitam, uccā ca dantehi ārañjitāni, uccā ca sākhābhaṅgam. tañca nāgam passati rukkhamūlagatam vā abbhokāsagatam vā gacchantam vā thitam vā nisinnam vā nipannam vā, so nittham gacchati: ayameva¹²⁵ so mahānāgoti.

evameva kho brāhmaṇa, idha tathāgato loke upapajjati: arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānaṃ buddho

¹²⁵ayaṃva (pts)

bjt page 436 x 436

pts page 179 q 179

bhagavā. so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam, sassamanabrāhmanim pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. so dhammam deseti: ādikalyānam majjhekalyānam pariyosānakalyānam sāttham sabyañjanam kevalaparipunnam parisuddham, brahmacariyam pakāseti.

- 17. tam dhammam sunāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto. so tam dhammam sutvā tathāgate saddham paṭilabhati. so tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, nayidam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipunnam ekantaparisuddham sankhalikhitam brahmacariyam caritum, yannūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. so aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya appam vā ñātiparivaṭṭam pahāya mahantam cā ñātiparivaṭṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.
- 18. so evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājīva-samāpanno pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitā-nukampī viharati. adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā. musāvādam pahāya musāvādā paṭirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. pisunam vācam pahāya pisunā

vācā¹²⁶ paṭivirato hoti: ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya, iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusā vācā¹²⁷ paṭivirato hoti: yā sā vācā neļā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti: kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

19. so bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti. mālāgandhavilepanadhāraņamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. ajeļakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. hatthigavāssavaļavāpaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. kayavikkayā paṭivirato hoti. tulākūṭakaṃsakūṭa mānakūṭā paṭivirato hoti. ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti, chedanavadhabandhanavipa-

¹²⁶pisuņāya vācāya (machasam, syā, pts)

¹²⁷pharusāya vācāya (machasaṃ, syā, pts) pts page 180 q 180

bit page 438 x 438

rāmosaālopasahasākārā paţivirato hoti.

- **20.** so santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. so yena yeneva¹²⁸ pakkamati samādāyeva pakkamati. seyyathāpi nāma pakkhīsakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti, evameva kho bhikkhu¹²⁹ santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena, so yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. so iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukham patisamvedeti.
- so cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa samvarāya patipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijihādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa samvarāya patipajjati, rakkhati sotindriyam sotindriye samvaram āpajjati. ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenam ghānindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya patipajjati, rakkhati ghānindriyam ghānindriye samvaram āpajjati. jivhāya rasam sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam jivihindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa

¹²⁹evameva bhikkhu (machasam, syā, pts)

¹²⁸yena (syā, pts)

saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati jivhindriyaṃ jivhindriye saṃvaraṃ āpajjati. kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenaṃ kāyindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ. tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati kāyindriyaṃ kāyindriye saṃvaraṃ āpajjati. manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ. tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ manindriye saṃvaraṃ āpajjati. so iminā ariyena indriyasaṃvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham patisamvedeti.

- **22.** so abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.
- 23. so iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ.
- **24.** so pacchābhattaṃ piṇḍapāta paṭikkanto nisīdati pallaṅ-kaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ

pts page 181 q 181

bjt page 440 x 440

upaṭṭhapetvā. so abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittaṃ parisodheti. byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. thīnamiddhaṃ pahāya vigatathīnamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno. thīnamiddhā cittaṃ parisodheti. uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto. uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

- **25.** so ime pañca nīvaraņe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraņe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam¹³⁰ upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam¹³¹ itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.
- **26.** puna ca paraṃ brāhmaṇa, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ 132 upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi.

¹³⁰paṭhamajjhānaṃ (sīmu)

¹³¹tathāgatarañjitaṃ (sīmu)

bjt page 442 x 442

¹³²dutijjhānam (sīmu)

na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambud-dho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

- 27. puna ca param brāhmaṇa, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭthaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato savakasaṅgho'ti.
- 28. puna ca param brāhmaṇa, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā¹³³ adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supatipanno bhagavato sāvakasaṅgho 'ti.
- **29.** so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangame vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte ¹³⁴ pubbenivāsānussatiñānāya cittam abhininnāmeti. so anekavihitam pubbenivāsam anussarati: seyyathīdam- ekampi jātim

pts page 182 q 182

¹³³atthagamā (sīmu)

¹³⁴ānejjappatte (sīmu)

dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, 'amutrāsiṃ evaṃ nāmo evaṃ gotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto,-

so tato cuto amutra upapādim, tatrāpāsim evamnāmo evamgotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati, idampi vuccati brāhmana, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭtham gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

30. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte sattānam cutūpapātañāṇāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacī-

bjt page 444 x 444

pts page 183 q 183

sucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatim saggam lokam upapannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipasanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti

31. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānam khayañāṇāya cittam abhininnāmeti.

so idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtam pajānāti, ime āsavāti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavasamudayoti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtam pajānāti. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭham gato hoti. api ca kho niṭṭham gacchati: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti.

bjt page 446 x 446

- 32. tassa evam jānato evam passato kāmasāvāpi cittam vimuccati, bhavāsavāpi cittam vimuccati, avijjāsavāpi cittam vimuccati, vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti. khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattā-yāti pajānāti. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. ettāvatā kho brāhmaṇa, ariyasāvako niṭṭham gato hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti. ettāvatā brahmaṇa, hatthipadopamo vitthārena paripūro hotīti.
- 33. evam vutte jānussoni brāhmano bhagavantam etadavoca: 'abhikkantam bho gotama, abhikkantam bho gotama, seyyathāpi bho gotama, nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti. evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito esāham bhavantam¹³⁵ gotamam saraṇam gacchāmi, dhammanca bhikkhusaṅghanca. upāsakam mam bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇam gatanti¹³⁶.

Cūlahatthipadopamasuttam sattamam

137

pts page 184 q 184

¹³⁵bhagavantaṃ (syā)

¹³⁶saraṇagatanti (pts)

¹³⁷niṭṭhaṃ sattamaṃ (syā)

bjt page 448 x 448

3.7 Mahāhatthipadopamasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho āyasmā sāriputto bhikkhū āmantesi: 'āvuso bhikkhavo'ti. āvusoti kho te bhikkhū āyasmato sāriputtassa paccassosum. āyasmā sāriputto etadavoca.
- 2. seyyathāpi āvuso yāni kānici jaṅgalānaṃ¹³⁸ pāṇānaṃ padajātāni sabbāni tāni hatthipade samodhānaṃ gacchanti, hatthipadaṃ tesaṃ aggamakkhāyati yadidaṃ mahattanena¹³⁹, evameva kho āvuso ye keci kusalā dhammā sabbe te catusu ariyasaccesu saṅgahaṃ gacchanti. katamesu catusu: dukkhe ariyasacce, dukkhasamudaye ariyasacce, dukkhanirodhe ariyasacce, dukkhanirodhagāminiyā paṭipadāya ariyasacce.
- **3.** katamañcāvuso dukkhaṃ ariyaccaṃ: jātipi dukkhā, jarāpi dukkhā, maraṇampi dukkhaṃ, sokaparidevadukkhadomanassupāyāsāpi dukkhā, yampicchaṃ na labhati tampi dukkhaṃ, saṅkhittena pañcupādānakkhandho dukkhā.
- **4.** katame cāvuso pañcupādānakkhandho: seyyathīdam

 rūpūpādānakkhandho vedanūpādānakkhandho saññūpādānakkhandho viññānūpādānakkhandho.

¹³⁸jaṅgamānaṃ (pts)

¹³⁹ mahantanteta (sīmu, machasaṃ)

pts page 185 q 185

¹⁴⁰seyyathīdam (machasam)

- **5.** katamo cāvuso rūpūpādānakkhandho: cattārī ca mahābhūtāni catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya¹⁴¹ rūpaṃ. katame cāvuso cattāro mahābhūtā: paṭhavīdhātu āpodhātu tejodhātu vāyodhātu.
- **6.** katamā cāvuso paṭhavīdhātu: paṭhavīdhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. katamā cāvuso ajjhattikā paṭhavīdhātu: yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaļaṃ kharigataṃ upādinnaṃ: seyyathīdaṃ kesā lomā nakhā dantā taco maṃsaṃ nahāru¹⁴² aṭṭhi aṭṭhimiñjaṃ¹⁴³ vakkaṃ hadayaṃ yakanaṃ kilomakaṃ pihakaṃ papphāsaṃ antaṃ antaguṇaṃ udariyaṃ karīsaṃ, yaṃ vā panañnampi kinci ajjhattaṃ paccattaṃ kakkhaļaṃ kharigataṃ upādinnaṃ, ayaṃ vuccatāvuso ajjhattikā paṭhavīdhātu.

yā ceva kho pana ajjhattikā paṭhavīdhātu yā ca bāhirā paṭhavīdhātu paṭhavīdhāturevesā. 'taṃ netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā paṭhavīdhātuyā nibbindati. paṭhavīdhātuyā cittaṃ virājeti.

7. hoti kho so āvuso samayo yam bāhirā āpodhātu pakuppati. antarahitā tasmim samaye bāhirā paṭhavīdhātu hoti. tassā hi nāma āvuso bāhirāya paṭhavīdhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, viparināmadhammatā, paññāyissati. kimpanimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇahūpādin-

¹⁴²nahāru (machasaṃ)

¹⁴¹upādā (syā)

¹⁴³aṭṭhimiñjā (sīmu)

bjt page 450 x 450

nassa'ahanti vā, mamanti vā, asmīti vā'. atha khvassa¹⁴⁴ no cevettha¹⁴⁵ hoti.

- **8.** tañce āvuso bhikkhuṃ pare akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti, so evaṃ pajānāti: uppannā kho me ayaṃ sotasamphassajā dukkhā vedanā. sā ca kho paṭicca no appaṭicca. kiṃ paṭicca? phassaṃ paṭicca. so phasso¹⁴⁶ aniccoti passati. vedanā aniccāti passati. sañnā aniccāti passati. saṅkhārā aniccāti passati. viññāṇaṃ aniccanti passati. tassa dhātārammaṇameva cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati¹⁴⁷.
- 9. tañce āvuso bhikkhuṃ pare aniṭṭhehi akantehi amanāpehi samudācaranti: pāṇisamphassenapi, leḍḍusamphassenapi, daṇḍasamphassenapi, satthasamphassenapi, so evaṃ pajānāti: "tathābhūto kho ayaṃ kāyo yathābhūtasmiṃ kāye pāṇisamphassāpi kamanti, leḍḍusamphassāpi kamanti, daṇḍasamphassāpi kamanti, satthasamphassāpi kamanti. vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā kakacūpamovāde¹⁴⁸: 'ubhato daṇḍakena cepi bhikkhave kakacena corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyyuṃ¹⁴⁹, tatrāpi yo mano padoseyya na me so tena sāsanakaro'ti. āraddhaṃ kho pana me viriyaṃ bhavissati asallīnaṃ. upaṭṭhitā sati apammuṭṭhā¹⁵⁰. passaddho kāyo asārad-

¹⁴⁴athakhvāssa (machasaṃ)

¹⁴⁵no tevettha (machasaṃ, syā); notvettha (pts)

pts page 186 q 186

¹⁴⁶sopi kho phasso (syā)

¹⁴⁷vimuccati (syā)

¹⁴⁸kakacūpame ovāde (syā)

¹⁴⁹okkanteyyum (syā)

¹⁵⁰asammutthā (sīmu, machasam)

445

dho. samāhitam cittam ekaggam. kāmamdāni imasmim kāye pānisamphassāpi kamantu, leḍḍusamphassāpi kamantu, dandasamphassāpi kamantu, satthasamphassāpi kamantu karīyati hidam buddhānam sāsana"nti.

- 10. tassa ce āvuso bhikkhuno evam buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sangham anussarato upekkhā kusalanissitā na santhāti. so tena samvijjati, samvegam āpajjati: 'alābhā vata me, na vata me lābhā, dulladdham vata me, na vata me suladdham, yassa me evam buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sangham anussarato upekkhā kusalanissitā na santhātī'ti.
- 11. seyyathāpi āvuso suņisā sasuraṃ¹⁵¹ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati, evameva kho āvuso tassa ce bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā¹⁵² kusalanissitā na saṇṭhāti, so tena saṃvijjati, saṃvegaṃ āpajjati: 'alābhā vata me, na vata me lābhā, dulladdhaṃ vata me, na vata me suladdhaṃ, yassa me evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā na saṇṭhātī'ti.
- 12. tassa ce āvuso bhikkhuno evam buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sangham anussarato upekkhā kusalanissitā sanṭhāti, so tena attamano hoti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti.

bjt page 452 x 452

¹⁵¹sassuram (syā)

¹⁵²upekhā (pts)

pts page 187 q 187

- 13. katamā cāvuso āpodhātu? āpodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. katamā cāvuso ajjhattikā āpodhātu? yam ajjhattam paccattam āpo āpogatam upādinnam: seyyathīdam -pittam semham pubbo lohitam sedo medo assu vasā kheļo simghānikā lasikā muttam, yam vā panaññampi kiñci ajjhattam paccattam āpo āpogatam upādinnam ayam vuccatāvuso ajjhattikā āpodhātu. yā ceva kho pana ajjhattikā āpodhātu yā ca bāhirā āpodhātu āpodhāturevesā. tam 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭthabbam. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā āpodhātuyā nibbindati, āpodhātuyā cittam virājeti.
- 14. hoti kho so āvuso samayo yam bāhirā āpodhātu pakuppati. sā gāmampi vahati, nigamampi vahati, nagarampi vahati, janapadampi vahati, janapadapadesampi vahati. hoti kho so āvuso samayo yam mahāsamudde yojanasatikānipi udakāni ogacchanti, dviyojanasatikānipi udakāni ogacchanti, tiyojanasatikānipi udakāni ogacchanti, catuyojanasatikānipi udakāni ogacchanti, pañcayojanasatikānipi udakāni ogacchanti, sattayojanasatikānipi udakāni ogacchanti. -

hoti kho so āvuso samayo yam mahāsamudde sattatālampi udakam santhāti, chatālampi udakam santhāti, pancatālampi udakam santhāti, catutālampi udakam santhāti, titālampi udakam santhāti, dvitālampi udakam santhāti, tālampi udakam santhāti. hoti kho so āvuso samayo yam mahāsamudde sattaporisampi udakam santhāti, chaporisampi udakam santhāti,

bjt page 454 x 454

¹⁵³tālamattampi (machasam, syā, pts)

pañcaporisampi udakaṃ saṇṭhāti, catuporisampi udakaṃ saṇṭhāti, tiporisampi udakaṃ saṇṭhāti, dviporisampi udakaṃ saṇṭhāti, porisampi¹⁵⁴ udakaṃ saṇṭhāti. hoti kho so āvuso samayo yaṃ mahāsamudde addhaporisampi udakaṃ saṇṭhāti, kaṭimattampi udakaṃ saṇṭhāti, jaṇṇumattampi¹⁵⁵ udakaṃ saṇṭhāti, gopphakamattampi udakaṃ saṇṭhāti. hoti kho so āvuso samayo yaṃ mahāsamudde aṅgulipabbatemanamattampi udakaṃ na hoti. tassā hi nāma āvuso bāhirāya āpodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati. khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, viparināmadhammatā. paññāyissati. kimpanimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇahūpādinnassa 'ahanti vā, mamanti vā, asmīti vā'. atha khvassa no cevettha hoti.

- **15.** tassa ce āvuso bhikkhuno (evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato); evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā saṇṭhāti, so tena attamano hoti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukataṃ hoti.
- 16. katamā cāvuso tejodhātu? tejodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. katamā cāvuso ajjhattikā tejodhātu? yam ajjhattam paccattam tejo tejogatam upādinnam seyyathīdam: yena ca santappati, yena ca jarīyati¹⁵⁶, yena ca pariḍayhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitam sammā pariṇāmam gacchati, yam vā panaññampi kiñci ajjhattam paccattam tejo tejogatam upādinnam ayam vuccatāvuso ajjhattikā tejodhātu. yā ceva kho

¹⁵⁴porisamantampi (machasaṃ, syā, pts)

¹⁵⁵jāṇukamatta (machasaṃ); jannumattampi (syā)

pts page 188 q 188

¹⁵⁶jīrīyati (machasaṃ); jīrati (syā); jīriyati (pts)

pana ajjhattikā tejodhātu yā ca bāhirā tejodhātu tejodhāturevesā. tam 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati. tejo dhātuyā cittam virājeti.

- 17. hoti kho so āvuso samayo yaṃ bāhirā tejodhātu pakuppati. sā gāmampi ḍahati¹⁵⁷, nigamampi ḍahati, nagarampi ḍahati, janapadampi ḍahati, janapadapadesampi ḍahati. sāharitantaṃ vā panthantaṃ vā selantaṃ vā udakantaṃ vā ramaṇī-yaṃ vā bhūmibhāgaṃ āgamma anāhārā nibbāyati. hoti kho so āvuso samayo yaṃ kukkuṭapattenapi nahārudaddulenapi¹⁵⁸ aggiṃ gavesanti. tassā hi nāma āvuso bāhirāya tejodhātuyā tāva mallikāya aniccatā paññāyissati khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, viparināmadhammatā, paññāyissati. kimpanimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇahūpādinnassa 'ahanti vā, mamanti vā, asmīti vā.'atha khvassa no cevettha hoti.
- **18.** tassa ce āvuso bhikkhuno evam buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sangham anussarato upekkhā kusalanissitā sanṭhāti, so tena attamano hoti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti.
- **19.** katamā cāvuso vāyodhātu? vāyodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. katamā cāvuso ajjhattikā vāyodhātu? yam ajjhattam, paccattam vāyo vāyogatam upādinnam seyyathīdam:

¹⁵⁷ dahati (machasam)

¹⁵⁸nhārudadadulenapi (machasaṃ); nhārudaddalepi (syā)

bjt page 456 x 456

uddhaṅgamā vātā, adhogamā vātā, kucchisayā vātā, koṭṭhasayā¹⁵⁹ vātā, aṅgamaṅgānusārino vātā, assāso passāso iti vā, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ vāyo vāyogataṃ upādinnaṃ - ayaṃ vuccatāvuso ajjhattikā vāyodhātu. yā ceva kho pana ajjhattikā vāyodhātu yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhāturevesā. taṃ 'netaṃ mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya daṭṭhabbaṃ. evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati, vāyodhātuyā cittaṃ virājeti.

- 20. hoti kho so āvuso samayo yam bāhirā vāyodhātu pakuppati, sā gāmampi vahati, nigamampi vahati, nagarampi vahati, janapadampi vahati, janapadapadesampi vahati. hoti kho so āvuso samayo yam gimhānam pacchime māse tālavantenapi vidhūpanenapi vātam pariyesanti, ossāvanepi loo tiņāni na iñjanti tassā hi nāma āvuso bāhirāya vāyodhātuyā tāva mahallikāya aniccatā paññāyissati, khayadhammatā paññāyissati, vayadhammatā paññāyissati, viparināmadhammatā paññāyissati. kimpanimassa mattaṭṭhakassa kāyassa taṇahūpādinnassa 'ahanti vā mamanti vā asmīti vā,' atha khvassa loo cevettha hoti.
- **21.** tañce āvuso bhikkhuṃ pare akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti, so evaṃ pajānāti: uppannā kho me ayaṃ sotasamphassajā dukkhā vedanā, sā ca kho paṭicca no appaṭicca.

¹⁵⁹koṭṭhāsayā (machasaṃ)

pts page 189 q 189

¹⁶⁰ ossavanepi (machasaṃ, syā, pts)

¹⁶¹icchanti (machasaṃ, pts)

¹⁶²khvāssa (machasam)

¹⁶³no tevettha (machasam, syā); notvettha (pts)

kiṃ paṭicca? phassaṃ paṭicca. so phasso¹⁶⁴ aniccoti passati, vedanā aniccāti passati, saññā aniccāti passati, saṅkhārā aniccā passati, viññāṇaṃ aniccanti passati. tassa dhātārammaṇameva cittaṃ pakkhandati pasīdati santiṭṭhati adhimuccati¹⁶⁵.

- 22. tañce āvuso bhikkhuṃ pare aniṭṭhehi akantehi amanāpehi samudācaranti: pāṇisamphassenapi leḍaḍusamphassenapi daṇḍasamphassenapi satthasamphassenapi. so evaṃ pajānāti: tathābhūto kho ayaṃ kāyo yathābhūtasmiṃ kāye pāṇisamphassāpi kamanti, leḍaḍusamphassāpi kamanti, daṇḍasamphassāpi kamanti, satthasamphassāpi kamanti. vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā kakacūpamovāde: "ubhatodaṇḍakena cepi bhikkhave kakacena corā ocarakā aṅgamaṅgāni okanteyyuṃ¹66, tatrāpi yo mano padoseyya na me so tena sāsanakaro'ti. āraddhaṃ kho pana me viriyaṃ bhavissati asallīnaṃ, upaṭṭhitā sati apammuṭṭhā¹67, passaddho kāyo asāraddho, samāhitaṃ cittaṃ ekaggaṃ. kāmaṃ dāni imasmiṃ kāye pāṇisamphassāpi kamantu, leḍaḍusamphassāpi kamantu, daṇḍasamphassāpi kamantu, satthasamphassāpi kamantu, karīyati hidaṃ buddhānaṃ sāsananti.
- 23. tassa ce āvuso bhikkhuno evam buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sangham anussarato upekkhā kusalanissitā na santhāti, so tena samvijjati samvegam āpajjati: 'alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdham vata

¹⁶⁴yopi kho phasso (syā); sopi phasso (machasaṃ)

¹⁶⁵vimuccati (syā)

bjt page 458 x 458

¹⁶⁶okkanteyyum (syā)

¹⁶⁷asammutthā (sīmu, machasam)

me na vata me suladdham, yassa me evam buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sangham anussarato upekkhā kusalanissitā na santhātī'ti.

- 24. seyyathāpi āvuso suņisā sasuraṃ¹⁶⁸ disvā saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati, evameva kho āvuso tassa ce bhikkhuno evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato evaṃ saṅghaṃ anussarato upekkhā kusalanissitā na saṇṭhāti, so tena saṃvijjati saṃvegaṃ āpajjati: 'alābhā vata me na vata me lābhā, dulladdhaṃ vata me na vata me suladdhaṃ, yassa me evaṃ buddhaṃ anussarato evaṃ dhammaṃ anussarato evaṃ saṅgham anussarato upekkhā kusalanissitā na santhātī'ti.
- **25.** tassa ce āvuso bhikkhuno evam buddham anussarato evam dhammam anussarato evam sangham anussarato upekkhā kusalanissitā santhāti, so tena attamano hoti ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti.
- **26.** seyyathāpi āvuso kaṭṭhañca paṭicca valliñca paṭicca tiṇañca paṭicca mattikañca paṭicca ākāso parivārito agāranteva¹⁶⁹ saṅkhaṃ¹⁷⁰ gacchati, evameva kho āvuso aṭṭhiñca paṭicca nahāruñca paṭicca maṃsañca paṭicca cammañca paṭicca ākāso parivārito rūpanteva¹⁷¹ saṅkhaṃ gacchati.-

pts page 190 q 190

¹⁶⁸sassuraṃ (syā)

¹⁶⁹ agārantveva (machasam, syā)

¹⁷⁰sankhyam (syā)

¹⁷¹rūpantveva (machasaṃ, syā)

bjt page 460 x 460

ajjhattikañce¹⁷² āvuso cakkhum aparibhinnam hoti, bāhirā ca rūpā na āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti. neva tāva tajjassa viññānabhāgassa pātubhāvo hoti. ajjhattikañce āvuso cakkhum aparibhinnam hoti, bāhirā ca rūpā āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, nevatāva tajjassa viññānabhāgassa pātubhāvo hoti, vato ca kho āvuso ajihattikañce¹⁷³ cakkhum aparibhinnam hoti, bāhirā ca rūpā āpātham āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evam tajjassa viññānabhāgassa pātubhāvo hoti. yam tathābhūtassa rūpam, tam rūpūpādānakkhandhe sangaham gacchati. yā tathābhūtassa vedanā, sā vedanūpādānakkhandhe sangaham gacchati. ya tathābhūtassa saññā, sā saññūpādānakkhandhe sangaham gacchati. ye tathabhutassa sankhara, te sankharūpādānakkhandhe saṅgaham gacchanti. yam tathābhūtassa viññānam, tam viññānūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. so evam pajānāti: " evam kiramesam¹⁷⁴ pañcannam upādānakkhandhānam saṅgaho sannipāto samavāyo hoti. vuttam kho panetam bhagavatā: 'yo paticcasamuppādam passati. so dhammam passati. yo dhammam passati. so paticcasamuppādam passatī'ti. paticcasamuppannā kho panime vadidam pañcupādānakkhandhā. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chando ālavo anunavo ajihosānam, so dukkhasamudavo. vo imesu pañcasupādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, so dukkhanirodho"ti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti.

ajjhattikañce āvuso sotam aparibhinnam hoti, bāhirā ca saddā

¹⁷²ajjhattikañceva (machasaṃ)

¹⁷³ajjhantikañceva (sīmu)

¹⁷⁴evam hi kira imesam (machasam); evam kirimesam (syā) pts page 191 q 191

na āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññānabhāgassa pātubhāvo hoti. ajjhattikañce āvuso sotam aparibhinnam hoti, bāhirā ca saddā āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, nevatāva tajjassa viññanabhagassa patubhavo hoti. yato ca kho avuso ajjhattikañce sotam aparibhinnam hoti. bāhirā ca saddā āpātham āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evam tajjassa viññānabhāgassa pātubhāvo hoti. yam tathābhūtassa rūpam, tam rūpūpādānakkhandhe sangaham gacchati. yā tathābhūtassa vedanā, sā vedanūpādānakkhandhe sangaham gacchati. yam tathābhūtassa saññā, sā saññūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. ye tathābhūtassa sankhārā, te sankhārūpādānakkhandhe sangaham gacchanti. yam tathābhūtassa viññānam, tam viññanūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati, so evam pajānāti: " evam kiramesam pañcannam upādānakkhandhānam sangaho sannipāto samavāyo hoti. vuttam kho panetam bhagavatā: 'yo paticcasamuppādam passati. so dhammam passati. yo dhammam passati. so paticcasamuppādam passatī'ti. paticcasamuppannā kho panime yadidam pañcupādānakkhandhā. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajihosānam, so dukkhasamudayo. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, so dukkhanirodho"ti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti.

ajjhattikañce āvuso ghānam aparibhinnam hoti, bāhirā ca gandhā na āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. ajjhattikañce āvuso ghānam aparibhinnam hoti, bāhirā ca gandhā āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, nevatāva

tajjassa viññānabhāgassa pātubhāvo hoti. yato ca kho āvuso ajjhattikañce ghānam aparibhinnam hoti. bāhirā ca gandhā āpātham āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evam tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. yam tathābhūtassa rūpam, tam rūpūpādānakkhandhe sangaham gacchati. yā tathābhūtassa vedanā, sā vedanūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. ya tathābhūtassa saññā, sā saññūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. ye tathābhūtassa sankhārā, te sankhārūpādānakkhandhe sangaham gacchanti. yam tathābhūtassa viññānam, tam viññanūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. so evam pajānāti: " evam kiramesam pañcannam upādānakkhandhānam sangaho sannipāto samavāyo hoti. vuttam kho panetam bhagavatā: 'yo paticcasamuppādam passati. so dhammam passati. yo dhammam passati. so paticcasamuppādam passatī'ti. paticcasamuppannā kho panime yadidam pañcupādānakkhandhā. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānam, so dukkhasamudayo. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, so dukkhanirodho"ti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti.

ajjhattikā ce āvuso jivhā aparibhinnā hoti, bāhirā ca rasā na āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. ajjhattikā ce āvuso jivhā aparibhinnā hoti, bāhirā ca rasā āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, nevatāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. yato ca kho āvuso ajjhattikā ce jivhā aparibhinnā hoti. bāhirā ca rūpā āpātham āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evam tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. yam tathābhūtassa rūpam, tam rūpūpādānakkhandhe

saṅgahaṃ gacchati. yā tathābhūtassa vedanā, sā vedanūpādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati. ya tathābhūtassa saññā, sā saññūpādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati. ye tathābhūtassa saṅkhārā, te saṅkhārūpādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchanti. yaṃ tathābhūtassa viññāṇaṃ, taṃ viññāṇūpādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati. so evaṃ pajānāti: "evaṃ kiramesaṃ pañcannaṃ upādānakkhandhānaṃ saṅgaho sannipāto samavāyo hoti. vuttaṃ kho panetaṃ bhagavatā: 'yo paṭiccasamuppādaṃ passati. so dhammaṃ passati. yo dhammaṃ passati. so paṭiccasamuppādaṃ passatī'ti. paṭiccasamuppannā kho panime yadidaṃ pañcupādānakkhandhā. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānaṃ, so dukkhasamudayo. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānaṃ, so dukkhanirodho"ti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukataṃ hoti.

ajjhattiko ce āvuso kāyo aparibhinno hoti, bāhirā ca poṭṭhabbā na āpāthaṃ āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, neva tāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. ajjhattiko ce āvuso kāyo aparibhinno hoti, bāhirā ca poṭṭhabbā āpāthaṃ āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, nevatāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. yato ca kho āvuso ajjhattiko ce kāyo aparibhinno hoti, bāhirā ca poṭṭhabbā āpāthaṃ āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evaṃ tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. yaṃ tathābhūtassa rūpaṃ taṃ rūpūpādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati. yā tathābhūtassa vedanā sā vedanūpādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati. yā tathābhūtassa saññā sā saññūpādānakkhandhe saṅgahaṃ gacchati. ye tathābhūtassa saṅkhārā te saṅkhārūpādānakkhandhe saṅgaham gacchanti. yam tathābhūtassa viññānam tam

viññanūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. so evam pajānāti: " evam kiramesam pañcannam upādānakkhandhānam sangaho sannipāto samavāyo hoti. vuttam kho panetam bhagavatā: 'yo paţiccasamuppādam passati so dhammam passati, yo dhammam passati so paticcasamuppādam passatī'ti. paticcasamuppannā kho panime vadidam pañcupādānakkhandhā. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānam, so dukkhasamudayo. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, so dukkhanirodho" ti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti. ajjhattiko ce āvuso mano aparibhinno hoti. bāhirā ca dhammā na āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, nevatāva tajjassa viñnānabhāgassa pātubhāvo hoti. ajjhattiko ce āvuso mano aparibhinno hoti, bāhirā ca dhammā āpātham āgacchanti, no ca tajjo samannāhāro hoti, nevatāva tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. -

yato ca kho āvuso ajjhattiko ce¹⁷⁵ mano aparibhinno hoti, bāhirā ca dhammā āpātham āgacchanti, tajjo ca samannāhāro hoti, evam tajjassa viññāṇabhāgassa pātubhāvo hoti. yam tathābhūtassa rūpam, tam rūpūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati yā tathābhūtassa vedanā, sā vedanūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. ya tathābhūtassa saññā, sā saññūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. ye tathābhūtassa saṅkhārā, te saṅkhārūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. yam tathābhūtassa viññāṇam, tam viññāṇūpādānakkhandhe saṅgaham gacchati. so evam pajānāti: " evam kiramesam pañcannam upādānakkhandhānam saṅgaho sannipāto samavāyo hoti. vut-

bjt page 462 x 462

¹⁷⁵ceva (machasaṃ, syā, pts)

457

tam kho panetam bhagavatā: 'yo paṭiccasamuppādam passati. so dhammam passati. yo dhammam passati. so paṭiccasamuppādam passatī'ti. paṭiccasamuppannā kho panime yadidam pañcupādānakkhandhā. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chando ālayo anunayo ajjhosānam, so dukkhasamudayo. yo imesu pañcasupādānakkhandhesu chandarāgavinayo chandarāgappahānam, so dukkhanirodho"ti. ettāvatāpi kho āvuso bhikkhuno bahukatam hoti.

idamavocāyasmā sāriputto. attamanā te bhikkhu āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinandunti.

Mahāhatthipadopamasuttam aṭṭhamam.

pts page 192 q 192

3.8 Mahāsāropamasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā rājagahe viharati gijjhakūṭe pabbate acirapakkante devadatte. tatra kho bhagavā devadattam ārabbha bhikkhū āmantesi.
- 2. idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā āgārasmā anagāriyam pabbajito hoti: 'otinnomhi jātiyā jarāmaranena ¹⁷⁶ sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi ¹⁷⁷, dukkhotinno dukkhapareto. appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti.
- **3.** so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripumņasankappo. so tena lābhasakkārasilokena attānukkamseti param vamheti: 'ahamasmi lābhī silokavā¹⁷⁸. ime panaññe bhikkhū appaññātā appesakkhā'ti. so tena lābhasakkārasilokena majjati, pamajjati, pamādam āpajjati. pamatto samāno dukkham viharati.
- 4. seyyathāpi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsam chetvā ādāya pakkameyya sāranti maññamāno, tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: 'na vatāyam bhavam puriso aññāsi sāram, na aññāsi

¹⁷⁶jarāya maraņena (machasaṃ, syā)

¹⁷⁷sokaparidevadukkhadomanassupāyāsehi (syā)

bjt page 464 x 464

¹⁷⁸lābhasakkārasilokavā (machasam); lābhī sakkārasilokavā (syā)

pheggum, na aññāsi tacam, na aññāsi papaṭikam, na aññāsi sā-khāpalāsam. tathā hayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyeyanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato abhikkammeva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam atikkamma papaṭikam sākhāpalāsam chetvā ādāya pakkhanto sāranti maññamāno. yañcassa sārena sārakaranīyam tañcassa attham nānubhavissatī'ti.

- 5. evameva kho bhikkhave idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: 'otinnomhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto. appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena attamano hoti paripunnasankappo. so tena lābhasakkārasilokena attānukkamseti. param vamheti: 'ahamasmi lābhī silokavā ime panaññe bhikkhū appaññātā appesakkhāti. so tena lābhasakkārasilokena majjati pamajjati pamādam āpajjati. pamatto samāno dukkham viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu sākhāpalāsam aggahesi brahmacariyassa, tena ca vosānam āpādi.
- **6.** idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: 'otinnomhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto. appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti.-

pts page 193 q 193

bjt page 466 x 466

so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripuṇṇa-saṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti, na paraṃ vamheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati nappamādaṃ āpajjati. appamatto samāno sīla-sampadaṃ ārādheti. so tāya sīlayampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīlasampadāya attānukkaṃseti paraṃ vambheti: ahamasmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime panañē bhikkhū dussīlā pāpadhammāti. so tāya sīlasampadāya majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati. pamatto samāno dukkhaṃ viharati.

- 7. seyyathāpi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam papaṭikam chetvā ādāya pakkameyya sāranti maññamāno, tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: 'na vatāyam bhavam puriso aññāsi sāram, na aññāsi pheggum, na aññāsi tacam, na aññāsi papaṭikam, na aññāsi sākhāpalāsam. tathā hayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāram atikkamma pheggum atikkamma tacam papaṭikam chetvā ādāya pakkanto sāranti maññamāno. yañcassa sārena sārakaranīyam tañcassa attham nānubhavissatī'ti.
- 8. evameva kho bhikkhave idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinnomhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lā-

bhasakkārasilokena na attamano hoti na puripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti na paraṃ vamheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati nappamādaṃ āpajjati. appamatto samāno sīlasampadaṃ ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo, so tāya sīlasampadāya attānukkaṃseti paraṃ vambheti: ahamasmi sīlavā kalyāṇadhammo, ime panaññe bhikkhū dussīlā pāpadhammāti. so tāya sīlasampadāya majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati. pamatto samāno dukkhaṃ viharati. ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu papaṭikaṃ aggahesi brahmacariyassa, tena ca vosānam āpādi.

idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinnomhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti, so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripunnasankappo. so tena lābhasakkārasilokena na attānukkamseti na param vamheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno sīlasampadam ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripunnasankappo. so tāya sīlasampadāya na attānukkamseti na param vamheti. so tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno samādhisampadam ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti paripuņnasankappo. so tāya samādhisampadāya attānukkamseti pa-

pts page 194 q 194

bjt page 468 x 468

ram vamheti: ahamasmi samāhito ekaggacitto, ime panaññe bhikkhū asamāhitā vibbhantacittāti. so tāya samādhisampadāya majjati pamajjati pamādam āpajjati. pamatto samāno dukkham viharati.

- 10. seyyathāpi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāram atikkamma pheggum tacam chetvā ādāya pakkameyya sāranti maññamāno, tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: 'na vatāyam bhavam puriso aññāsi sāram, na aññāsi pheggum, na aññāsi tacam, na aññāsi papaṭikam, na aññāsi sākhāpalāsam. tathā hayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāram atikkamma pheggum tacam chetvā ādāya pakkanto sāranti maññamāno, yañcassa sārena sārakaranīyam tañcassa attham nānubhavissatī'ti.
- 11. evameva kho bhikkhave idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otiņņomhi jātiyā jarāmaraņena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiņņo dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti.-

na paripuṇṇasaṅkappo. so tena lābhasakkārasilokena na attānukkaṃseti na paraṃ vamheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati nappamādaṃ āpajjati. appamatto samāno sīlasampadam ārādheti. so tāya sīlasampadāya

bit page 470 x 470

attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya sīla-sampadāya na attānukkaṃseti na paraṃ vamheti. so tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati nappamādaṃ āpajjati. appamatto samāno samādhisampadaṃ ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya attānukkaṃseti, paraṃ vambheti: ahama-smi samāhito ekaggacitto, ime panaññe bhikkhū asamāhitā vibbhantacittāti. so tāya samādhisampadāya majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati pamatto samāno dukkhaṃ viharati. vuccati bhikkhave bhikkhu tacaṃ aggahesi brahmacariyassa, tena ca vosānaṃ āpādi.

idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā āgārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinnomhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti, so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na paripunnasankappo. so tena lābhasakkārasilokena na attānukkamseti na param vamheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno sīlasampadam ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripunnasankappo, so tāva sīlasampadāva na attānukkamseti na param vamheti, so tāva sīlasampadāva na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno samādhisampadam ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripunnasankappo. so tāya samādhisampadāya na attānukkamseti na param vamheti. so tāya samādhisampadāya na

pts page 195 q 195

majjati nappamajjati nappamādam āpajjati appamatto samāno ñāṇadassanam ārādheti. so tena ñāṇadassanena attamano hoti paripuṇṇasaṅkappo. so tena ñāṇadassanena attānukkaṃseti paraṃ vamheti: ahamasmi jānaṃ passaṃ viharāmi. ime panañne bhikkhū ajānaṃ apassaṃ viharantīti. so tena ñāṇadassanena majjati pamajjati pamādaṃ āpajjati. pamatto samāno dukkham viharati.

- 13. seyyathāpi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāram pheggum chetvā ādāya pakkameyya sāranti maññamāno, tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: 'na vatāyam bhavam puriso aññāsi sāram, na aññāsi pheggum, na aññāsi tacam, na aññāsi papaṭikam, na aññāsi sākhāpalāsam. tathā hayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato atikkammeva sāram pheggum chetvā ādāya pakkanto sāranti maññamāno, yañcassa sārena sārakaranīyam tañcassa attham nānubhavissatī'ti.
- 14. evameva kho bhikkhave idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinnomhi jātiyā jarāmaraņena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakhandhassa antakiriyā paññāyethāti. so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na puripunnasankappo. so tena lābhasakkārasilokena na attānukkamseti na param

bjt page 472 x 472

pts page 196 q 196

vamheti. so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno sīlasampadam ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripunnasankappo. so tāya sīlasampadāya na attānukkamseti na param vambheti: so tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati, appamatto samāno samādhisampadam ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripunnasankappo. so tāya samādhisampadāya na attānukkamseti na param vamheti. so tāya samādhisampadāya na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati, appamatto samāno ñāṇadassanam ārādheti. so tena ñānadassanena attamano hoti paripunnasankappo. so tena ñanadassanena attānukkamseti param vamheti: ahamasmi jānam passam viharāmi, ime panaññe bhikkhū ajānam apassam viharantīti. so tena ñanadassanena majjati pamajjati pamadam apajjati. pamatto samāno dukkham viharati. ayam vuccati bhikkhave bhikkhu pheggum aggahesi brahmacariyassa, tena ca vosānam āpādi.

15. idha pana bhikkhave ekacco kulaputto saddhā āgārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinnomhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti. so evam pabbajito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti. so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti no ca kho paripunnasankappo. so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno sīlasampadam ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti. no ca kho paripunna-

bjt page 474 x 474

sankappo. so tāya sīlasampadāya na attānukkaṃseti na paraṃ vamheti. so tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati nappamādaṃ āpajjati. appamatto samāno samādhisampadaṃ ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tāya samādhisampadāya na attānukkaṃseti na paraṃ vamheti. so tāya samādhisampadāya na majjati nappamajjati nappamādaṃ āpajjati. appamatto samāno ñāṇadassanaṃ ārādheti. so tena ñāṇadassanena attamano hoti no ca kho paripuṇṇasaṅkappo. so tena ñāṇadassanena na attānukkaṃseti na paraṃ vamheti: so tena ñāṇadassanena majjati nappamajjati nappamādaṃ āpajjati. appamatto samāno asamayavimokkhaṃ ārādheti. aṭṭhānametaṃ bhikkhave anavakāso yaṃ so bhikkhu tāya asamayavimuttiyā parihāyetha.

- 16. seyyathāpi bhikkhave puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraññeva chetvā ādāya pakkameyya sāranti jānamāno, tamenam cakkhumā puriso disvā evam vadeyya: aññāsi vatāyam bhavam puriso sāram aññāsi pheggum, aññāsi tacam, aññāsi papaṭikam, aññāsi sākhāpalāsam. tathā hayam bhavam puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato sāraññeva chetvā ādāya pakkanto sāranti jānamāno, yañcassa sārena sārakaraṇīyam tañcassa attham anubhavissatī'ti.
- 17. evameva kho bhikkhave idhekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti: otinnomhi jātiyā jarāmaranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi,

pts page 197 q 197

bjt page 476 x 476

dukkhotinno dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethāti, so evam pabbaiito samāno lābhasakkārasilokam abhinibbatteti, so tena lābhasakkārasilokena na attamano hoti na puripunnasankappo. so tena lābhasakkārasilokena na attānukkamseti na param vamheti, so tena lābhasakkārasilokena na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno sīlasampadam ārādheti. so tāya sīlasampadāya attamano hoti no ca kho paripunnasankappo. so tāya sīlasampadāya na attānukkamseti na param vambheti: so tāya sīlasampadāya na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno samādhisampadam ārādheti. so tāya samādhisampadāya attamano hoti no ca kho paripunnasankappo, so tāya samādhisampadāya na attānukkamseti na param vamheti. so tāya samādhisampadāya na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati, appamatto samāno ñānadassanam ārādheti. so tena ñānadassanena attamano hoti no ca kho paripunnasankappo. so tena ñānadassanena na attānukkamseti na param vamheti: so tena ñānadassanena na majjati nappamajjati nappamādam āpajjati. appamatto samāno asamayavimokkham ārādheti. atthānametam bhikkhave anavakāso yam so bhikkhu tāya asamayavimuttiyā parihāyetha.

18. iti kho bhikkhave nayidam brahmacariyam lābhasakkārasilokānisamsam, na silasampadā nisamsam, na samādhisampadānisamsasam, na ñānadassanānisamsam. yā ca kho ayam bhikkhave akuppā cetovimutti, etadatthamidam bhikkhave brahmacariyam. etam sāram. etam pariyosānanti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam

abhinandunti.

Mahāsāropamasuttam navamam.

pts page 198 q 198 bjt page 478 x 478

3.9 Cūļahatthipadopamasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapiņḍikassa ārāme. tena kho pana samayena jānussoni brāhmano sabbasetena vaļabhīrathena ¹⁷⁹ sāvatthiyā niyyāti divā divassa.
- **2.** addasā kho jāņussoņi brāhmaņo pilotikam paribbājakam dūratova āgacchantam. disvāna pilotikam paribbājakam etadavoca:

" handa kuto nu bhavam vacchāyano āgacchati divā divassā"ti.

ito hi kho aham bho āgacchāmi samaņassa gotamassa santikāti.

"taṃ kiṃ maññati bhavaṃ vacchāyano samaṇassa gotamassa paññāveyyattiyaṃ, paṇaḍito maññe"ti.

ko cāham bho, ko ca samaņassa gotamassa paññāveyyattiyam jānissāmi. sopi nūnassa tādisova yo samaņassa gotamassa paññāveyyattiyam jāneyyāti.

'ulārāya khalu bhavam vacchāyano samaṇam gotamam pasaṃsāya pasaṃsatī"ti.

ko vāham bho, ko ca samaṇam gotamam pasamsissāmi. pasatthapasatthova so bhavam gotamo, settho devamanussānanti.

" kampana bhavam vacchāyano atthavasam sampassamāno

¹⁷⁹valavābhirathena (machasam)

samane gotame evam abhippasanno"ti¹⁸⁰.

3. seyyathāpi bho kusalo nāgavaniko nāgavanam paviseyyā, so passeyya nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyanca vitthatam. so niṭṭham gaccheyya: 'mahā vata bho nāgo'ti. evameva kho aham bho yato¹⁸¹ addasam samaņe gotame cattāri padāni, athāham niṭṭhamagamam: " sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho"ti.

katamāni cattāri?

idhāhaṃ bho passāmi ekacce khattiyapaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā¹⁸² maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatīti. te pañhaṃ abhisaṅkharonti: imaṃ mayaṃ pañhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma, evañce no puṭṭho evaṃ vyākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma. evañcepi no puṭṭho evaṃ vyākarissati, evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmāti.

te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭoti. te yena samaṇo gotamo tenupasaṅ-kamanti. te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti

¹⁸⁰abhippassanno hotīti (syā)

pts page 176 q 176

¹⁸¹ahaṃyato (syā)

bjt page 428 x 428

¹⁸²te bhindantā (machasaṃ, syā)

samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti, kutassa vādaṃ āropessanti, aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjanti. yadāhaṃ bho samaṇe gotame imaṃ paṭhamaṃ padaṃ addasaṃ, athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti (paṭhamaṃ ñāṇapadaṃ)

5. puna ca parāham bho passāmi idhekacce brāhmaṇapaṇ-dite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanni: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatīti. te pañhaṃ abhisaṅkharonti: imaṃ mayaṃ pañ-haṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma, evañce no puṭṭho evaṃ vyākarissati, evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma, evañcepi no puṭṭho evaṃ vyākarissati. evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmāti.

te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭoti, te yena samaṇo gotamo tenupasaṅ-kamanti. te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti.-

te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti kutassa vādaṃ āropessanti. aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjanti. yadāhaṃ bho samaṇe gotame imaṃ dutiyaṃ padaṃ addasaṃ, athāhaṃ niṭṭha-

bjt page 430 x 430

magamam: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti. (dutiyaṃ ñāṇapadaṃ)

6. puna ca parāham bho passāmi idhekacce gahapatipaṇḍite nipuṇe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osarissatīti. te pañhaṃ abhisaṃkharonti: "imaṃ mayaṃ pañhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ upasaṅkamitvā pucchissāma. evañce no puṭṭho evaṃ vyākarissati. evamassa mayaṃ vādaṃ āropessāma. evañcepi no puṭṭho evaṃ vyākarissati. evampissa mayaṃ vādaṃ āropessāmā"ti.

te suṇanti: samaṇo khalu bho gotamo amukaṃ nāma gāmaṃ vā nigamaṃ vā osaṭoti. te yena samaṇo gotamo tenupasaṅ-kamanti. te samaṇo gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahaṃseti. te samaṇena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahaṃsitā na ceva samaṇaṃ gotamaṃ pañhaṃ pucchanti. kutassa vādaṃ āropessanti. aññadatthu samaṇasseva gotamassa sāvakā sampajjanti. yadāhaṃ bho samaṇe gotame imaṃ tatiyaṃ padaṃ addasaṃ, athāhaṃ niṭṭhamagamaṃ: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti. (tatiyaṃ ñāṇapadaṃ.)

7. puna ca parāham bho passāmi idhekacce samaņapaņḍite nipuņe kataparappavāde vālavedhirūpe, vobhindantā maññe caranti paññāgatena diṭṭhigatāni. te suṇanti: samaņo khalu

pts page 177 q 177

bhe gotamo amukam nāma gāmam vā nigamam vā osarissatīti, te pañham abhisamkharonti: "imam mayam pañham samaṇam gotamam upasankamitvā pucchissāma, evañcepi no puṭṭho evam vyākarissati. evampissa mayam vādam āropessāmā"ti.

te sunanti: samano khalu bho gotamo amukam nāma gāmam vā nigamam vā osatoti. te yena samano gotamo tenupasankamanti. te samano gotamo dhammiyā kathāya sandasseti samādapeti samuttejeti sampahamseti. te samanena gotamena dhammiyā kathāya sandassitā samādapitā samuttejitā sampahamsitā na ceva samanam gotamam pañham pucchanti, kutassa vādam āropessanti. aññadatthu samanaññeva gotamam okāsam yācanti agārasmā anagāriyam pabbajjāya, te samano gotamo pabbājeti upasampādeti. te tattha pabbajitā samānā eko vūpakatthā appamattā. nacirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyam pabbajanti. tadanuttaram brahmacariyapariyosānam dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. te evamāhamsu: manam vata bho anassāma, manam vata bho panassāma, mayam hi pubbe assamanāva samānā samanamhāti patijānimha, abrāhmanāva samānā brāhmanamhāti patijānimha, anarahantova samānā arahantamhāti patijānimha. idāni khomha samanā. idāni khomha brāhmanā. idāni khomha arahantoti. yadāham bho samane gotame imam catuttham padam addasam, athāham nitthamagamam: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supatipanno bhagavato sāvakasanghoti. (catuttham ñānapadam)

bjt page 432 x 432

- **9.** yato kho aham bho samane gotame imāni cattāri padāni addasam, athāham niṭṭhamagamam: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭinno bhagavato sāvakasaṅghoti.
- 10. evam vutte jāņussoņi brāhmaņo sabbasetā vaļabhīrathā orohitvā ekamsam uttarāsangam karitvā yena bhagavā tenañjalim panāmetvā tikkhattum udānam udānesi. "namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa, namo tassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa" appevanāma mayam kadāci karahaci tena bhotā gotamena saddhim samāgaccheyyāma, appevanāma siyā kocideva kathāsallāpoti.

atha kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavatā saddhiṃ sammodi. sammodanīyaṃ kathaṃ sārāṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho jāṇussoṇi brāhmaṇo yāvatako ahosi pilotikāya paribbājakena saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi.

14. evam vutte bhagavā jāņussoņim brāhmaņam etadavoca: 'na kho brāhmaņa, ettāvatā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti api ca brāhmaņa, yathā hatthipadopamo vitthārena paripūro hoti, tam suņāhi, sādhukam manasi karohi, bhāsissāmī'ti. evam bhoti kho jāņussoņi brāhmaņo bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:

pts page 178 q 178

bjt page 434 x 434

seyyathāpi brāhmana, nāgavaniko nāgavanam paviseyya, so passeyya nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañca vitthatam, yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva niţtham gacchati: 'mahā vata bho nāgo'ti. tam kissa hetu: santi hi brāhmana, nāgavane vāmanikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsampetam padam assāti. so tamanugacchati. tamanugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañca vitthatam uccā ca nisevitam, yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva nittham gacchati 'mahā vata bho nāgo'ti. tam kissa hetu: santi hi brāhmana, nāgavane uccā kālārikā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsampetam padam assāti so tamanugacchati, tamanugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam tiriyañca vitthatam uccā ca nisevitam uccā ca dantehi ārañjitāni, yo hoti kusalo nāgavaniko neva tāva nittham gacchati 'mahā vata bho nāgo'ti. tam kissa hetu: santi hi brāhmana, nāgavane uccā kanerukā nāma hatthiniyo mahāpadā, tāsampetam padam assāti. so tamanugacchati, tamanugacchanto passati nāgavane mahantam hatthipadam dīghato ca āyatam, tiriyañca vitthatam, uccā ca nisevitam, uccā ca dantehi ārañjitāni, uccā ca sākhābhangam. tañca nāgam passati rukkhamūlagatam vā abbhokāsagatam vā gacchantam vā thitam vā nisinnam vā nipannam vā, so nittham gacchati: ayameva¹⁸³ so mahānāgoti.

evameva kho brāhmaṇa, idha tathāgato loke upapajjati: arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānaṃ buddho

¹⁸³ayaṃva (pts)

bjt page 436 x 436

pts page 179 q 179

bhagavā. so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam, sassamanabrāhmanim pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. so dhammam deseti: ādikalyānam majjhekalyānam pariyosānakalyānam sāttham sabyañjanam kevalaparipunnam parisuddham, brahmacariyam pakāseti.

- 17. tam dhammam sunāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto. so tam dhammam sutvā tathāgate saddham paṭilabhati. so tena saddhāpaṭilābhena samannāgato iti paṭisañcikkhati: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, nayidam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipunnam ekantaparisuddham sankhalikhitam brahmacariyam caritum, yannūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. so aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya appam vā ñātiparivaṭṭam pahāya mahantam cā ñātiparivaṭṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.
- 18. so evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājīva-samāpanno pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti. nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitā-nukampī viharati. adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti. dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā. musāvādam pahāya musāvādā paṭirato hoti saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. pisunam vācam pahāya pisunā

vācā¹⁸⁴ paṭivirato hoti: ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya, iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusā vācā¹⁸⁵ paṭivirato hoti: yā sā vācā neļā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti: kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatim atthasamhitam.

19. so bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti. mālāgandhavilepanadhāraņamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. jātarūparajatapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. āmakadhaññapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. āmakamaṃsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. itthikumārikapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. dāsidāsapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. ajeļakapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. kukkuṭasūkarapaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. hatthigavāssavaļavāpaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. khettavatthupaṭiggahaṇā paṭivirato hoti. dūteyyapahiṇagamanānuyogā paṭivirato hoti. kayavikkayā paṭivirato hoti. tulākūṭakaṃsakūṭa mānakūṭā paṭivirato hoti. ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti, chedanavadhabandhanavipa-

¹⁸⁴pisuṇāya vācāya (machasaṃ, syā, pts)

¹⁸⁵pharusāya vācāya (machasaṃ, syā, pts)

pts page 180 q 180

bjt page 438 x 438

rāmosaālopasahasākārā paţivirato hoti.

- **20.** so santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena. so yena yeneva¹⁸⁶ pakkamati samādāyeva pakkamati. seyyathāpi nāma pakkhīsakuṇo yena yeneva ḍeti sapattabhārova ḍeti, evameva kho bhikkhu¹⁸⁷ santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena kucchiparihārikena piṇḍapātena, so yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. so iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukham patisamvedeti.
- 21. so cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, vatvādhikaranamenam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa samvarāya patipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijihādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati sotindriyam sotindriye samvaram āpajjati. ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam ghānindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya patipajjati, rakkhati ghānindriyam ghānindriye samvaram āpajjati. jivhāya rasam sāvitvā na nimittaggāhī hoti nānubvañjanaggāhī, vatvādhikaranamenam jivihindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa

¹⁸⁶yena (syā, pts)

¹⁸⁷evameva bhikkhu (machasaṃ, syā, pts)

samvarāya paṭipajjati, rakkhati jivhindriyam jivhindriye samvaram āpajjati. kāyena phoṭṭhabbam phusitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenam kāyindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati kāyindriyam kāyindriye samvaram āpajjati. manasā dhammam viñnāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum. tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyam manindriye samvaram āpajjati. so iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham paṭisamvedeti.

- **22.** so abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.
- 23. so iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam.
- **24.** so pacchābhattaṃ piṇḍapāta paṭikkanto nisīdati pallaṅ-kaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya parimukhaṃ satiṃ

pts page 181 q 181

bjt page 440 x 440

upatṭhapetvā. so abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati. abhijjhāya cittaṃ parisodheti. byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittaṃ parisodheti. thīnamiddhaṃ pahāya vigatathīnamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno. thīnamiddhā cittaṃ parisodheti. uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto. uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

- 25. so ime pañca nīvaraņe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraņe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭham gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.
- **26.** puna ca paraṃ brāhmaṇa, bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ 190 upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi.

¹⁸⁸paṭhamajjhānaṃ (sīmu)

¹⁸⁹tathāgatarañjitam (sīmu)

bjt page 442 x 442

¹⁹⁰dutijjhānam (sīmu)

na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambud-dho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

- 27. puna ca param brāhmaṇa, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭthaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato savakasaṅgho'ti.
- 28. puna ca param brāhmaṇa, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā¹⁹¹ adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. idampi vuccati brāhmaṇa tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo,supatipanno bhagavato sāvakasaṅgho 'ti.
- **29.** so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangame vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite ānenjappatte pubbenivāsānussatināmāya cittam abhininnāmeti. so anekavihitam pubbenivāsam anussarati: seyyathīdam- ekampi jātim

¹⁹¹atthagamā (sīmu)

pts page 182 q 182

¹⁹²ānejjappatte (sīmu)

dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, 'amutrāsiṃ evaṃ nāmo evaṃ gotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto,-

so tato cuto amutra upapādim, tatrāpāsim evamnāmo evamgotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto, so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati, idampi vuccati brāhmana, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭtham gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti.

30. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte sattānam cutūpapātañāṇāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacī-

bjt page 444 x 444

pts page 183 q 183

sucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate, yathākammūpage satte pajānāti. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadaṃ itipi, tathāgatanisevitaṃ itipi, tathāgatārañjitaṃ itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭhaṃ gacchati: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipasanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti

31. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti.

so idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtam pajānāti, ime āsavāti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavasamudayoti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtam pajānāti. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. na tveva tāva ariyasāvako niṭṭham gato hoti. api ca kho niṭṭham gacchati: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅghoti.

bjt page 446 x 446

- 32. tassa evam jānato evam passato kāmasāvāpi cittam vimuccati, bhavāsavāpi cittam vimuccati, avijjāsavāpi cittam vimuccati, vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti. khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattā-yāti pajānāti. idampi vuccati brāhmaṇa, tathāgatapadam itipi, tathāgatanisevitam itipi, tathāgatārañjitam itipi. ettāvatā kho brāhmaṇa, ariyasāvako niṭṭham gato hoti: 'sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno bhagavato sāvakasaṅgho'ti. ettāvatā brahmaṇa, hatthipadopamo vitthārena paripūro hotīti.
- 33. evam vutte jānussoni brāhmano bhagavantam etadavoca: 'abhikkantam bho gotama, abhikkantam bho gotama, seyyathāpi bho gotama, nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti. evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito esāham bhavantam¹⁹³ gotamam saraṇam gacchāmi, dhammanca bhikkhusaṅghanca. upāsakam mam bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇam gatanti¹⁹⁴.

Cūlahatthipadopamasuttam sattamam

195

pts page 184 q 184

¹⁹³bhagavantam (syā)

¹⁹⁴saraṇagatanti (pts)

¹⁹⁵niṭṭhaṃ sattamaṃ (syā)

bjt page 448 x 448

Mahāyamakavaggo

4.1 Cūļagosingasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā nādike¹ viharati giñjakāvasathe. tena kho pana samayena āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo² gosiṅgasālavanadāye viharanti. atha kho bhagavā sāyanhasamayam patisallāṇā³ vuṭṭhito yena gosiṅgasālavanadāyo tenupasaṅkami.
- 2. addasā kho dāyapālo bhagavantam dūratova āgacchantam disvāna bhagavantam etadavoca: " mā samaņa, etam dāyam pāvisi. santettha tayo kulaputtā attakāmarūpā viharanti mā tesam aphāsumakāsī"ti.

¹nātike (machasaṃ)

²kimilo (machasam, syā)

³patisallānā (machasam, syā)

- **3.** assosi kho āyasmā anuruddho dāyapālassa bhagavatā saddhim mantayamānassa. sutvāna dāyapālam etadavoca: 'mā āvuso dāyapāla, bhagavantam vāresi. satthā no bhagavā anuppatto'ti.
- **4.** atha kho āyasmā anuruddho yenāyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo tenupasaṅkami upasaṅkamitvā āyasmantañca nandiyaṃ āyasmantañca kimbilaṃ etadavoca: 'abhikkamathāyasmanto, abhikkamathāyasmanto, satthā no bhagavā anuppatto'ti.
- 5. atha kho āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo bhagavantam paccuggantvā eko bhagavato pattacīvaram paṭiggahesi. eko āsanam paññāpesi. eko pādodakam upaṭṭhapesi. nisīdi bhagavā paññatte āsane. nisajja⁴ kho bhagavā pāde pakkhālesi. tepi kho āyasmanto bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimsu.
- **6.** ekamantam nisinnam kho āyasmantam anuruddham bhagavā etadavoca: kacci vo anuruddhā khamanīyam? kacci yāpanīyam? kacci piṇḍakena na kilamathā"ti. "khamanīyam bhagavā, yāpanīyam bhagavā, na ca mayam bhante piṇḍakena kilamāmā "ti.
- **8.** kacci pana vo anuruddhā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharathāti?

pts page 206 q 206

⁴nisajja pāde (syā)

bjt page 496 x 496

- **9.** "taggha mayam bhante samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti.
- **10.** yathākatham pana tumhe anuruddhā samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharathāti?
- "idha mayham bhante evam hoti: 'lābhā vata me sulad-11. dham vata me, yoham eva rūpehi sabrahmacārīhi saddhim viharāmī'ti. tassa mayham bhante imesu āyasmantesu mettam kāyakammam paccupatthitam āvī⁵ ceva raho ca. mettam vacīkammam paccupatthitam āvī ceva raho ca. mettam manokammam paccupatthitam āvī ceva raho ca. tassa mayham bhante evam hoti: 'yannūnāham sakam cittam nikkhipitvā imesamyeva āyasmantānam cittassa vasena vatteyya'nti. so kho aham bhante sakam cittam nikkhipitvā imesamyeva āyasmantānam cittassa vasena vattāmi, nānā hi kho no bhante kāyā. ekañca pana maññe citta"nti. āyasmāpi kho nandiyo bhagavantam etavoca: mayhampi kho bhante evam hoti: 'lābhā vata me, suladdham vata me, yoham evarūpehi sabrahmacārīhi saddhim viharāmī'ti. tassa mayham bhante imesu āyasmantesu mettam kāyakammam paccupatthitam āvī ceva raho ca. mettam vacīkammam paccupatthitam āvī ceva raho ca. tassa mayham bhante evam hoti: 'yannūnāham sakam cittam nikkhipitvā imesamyeva āyasmantānam cittassa vasena vatteyyanti. so kho aham bhante sakam cittam nikkhipitvā imesamyeva āyasmantānam cittassa vasena vattāmi. nānā hi kho no bhante kāyā. ekañca pana maññe citta'nti. evam kho

⁵āviṃ (syā); āvī (i)

mayam bhante samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññam piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti.

- 12. āyasmāpi kho kimbilo bhagavantaṃ etavoca: mayhampi kho bhante evaṃ hoti: 'lābhā vata me, suladdhaṃ vata me, yohaṃ evarūpehi sabrahmacārīhi saddhiṃ viharāmī'ti. tassa mayhaṃ bhante imesu āyasmantesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvī ceva raho ca. mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvī ceva raho ca. mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ āvī ceva raho ca. tassa mayhaṃ bhante evaṃ hoti: 'yannūnāhaṃ sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vatteyyanti. so kho ahaṃ bhante sakaṃ cittaṃ nikkhipitvā imesaṃyeva āyasmantānaṃ cittassa vasena vattāmi. nānā hi kho no bhante kāyā. ekañca pana maññe citta'nti. evaṃ kho mayaṃ bhante samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharāmā"ti.
- **13.** sādhu, sādhu, anuruddhā. kacci pana vo anuruddhā, appamattā ātāpino pahitattā viharathāti?
- **14.** "taggha mayam bhante appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti.
- **15.** yathākathampana tumhe anuruddhā appamattā ātāpino pahitattā viharathāti?

bjt page 498 x 498

pts page 207 q 207

- 16. "idha pana bhante amhākaṃ yo paṭhamaṃ gāmato piṇḍāya paṭikkamati, so āsanāni paññāpeti. pānīyaṃ paribhojanīyaṃ upaṭṭhapeti⁶. avakkārapātiṃ upaṭṭhapeti. yo pacchā gāmato piṇḍāya paṭikkamati, sace hoti bhuttāvaseso, sace ākaṅkhati, bhuñjati. no ce ākaṅkhati, appaharite vā chaḍḍeti. appāṇake vā udake opilāpeti. so āsanāni paṭisāmeti. pānīyaṃ paribhojanīyaṃ paṭisā meti. avakkārapātiṃ paṭisāmeti. bhattaggaṃ sammajjati. yo passati pānīyaghaṭaṃ vā paribhojanīyaghaṭaṃ vā vaccaghaṭaṃ vā rittaṃ tucchaṃ, so upaṭṭhapeti. sacassa⁷ hoti avisayhaṃ, hatthavikārena dutiyaṃ āmantetvā hatthavilaṅghakena upaṭṭhapema. natveva mayaṃ bhante tappaccayā vācaṃ bhindāma. pañcāhikaṃ kho pana mayaṃ bhante sabbarattikaṃ⁸ dhammiyā kathāya sannisīdāma. evaṃ kho mayaṃ bhante appamattā ātāpino pahitattā viharāmā"ti.
- **17.** sādhu, sādhu, anuruddhā. atthi pana vo anuruddhā, evam appamattānam ātāpīnam pahitattānam viharatam uttarimanussadhammā alamariyanānadassanaviseso adhigato phāsuvihāroti?
- **18.** "kim hi no siyā bhante. idha mayam bhante yāvadeva ākankhāma, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam¹⁰ upasampajja viharāma. ayam kho no bhante amhākam

⁶upaṭṭhāpeti (pts)

⁷sacāssa (machasaṃ, syā)

⁸sabbarattiyā (pts)

⁹viharantānaṃ (machasaṃ)

¹⁰paṭhamajjhānaṃ (sī)

appamattānam ātāpīnam pahitattānam viharatam uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.

- **19.** sādhu, sādhu, anuruddhā. etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāroti?
- **20.** "kiṃ hi no siyā bhante, idha mayaṃ bhante yāvadeva ākaṅkhāma, vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ¹¹ upasampajja viharāma. etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.
- **21.** sādhu, sādhu, anuruddhā. etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāroti?
- **22.** "kiṃ hi no siyā bhante, idha mayaṃ bhante yāvadeva ākaṅkhāma pītiyā ca virāgā upekkhakā ca viharāma satā ca sampajānā. sukhañca kāyena paṭisaṃvedema. yantaṃ ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ

¹¹dutiyajjhānaṃ (sī)

pts page 208 q 208

bjt page 500 x 500

upasampajja viharāma. etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.

- **23.** sādhu, sādhu, anuruddhā. etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāroti?
- **24.** "kiṃ hi no siyā bhante, idha mayaṃ bhante yāvadeva ākaṅkhāma sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthagamā adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharāma. etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttarimanussadhammā alamariya-ñāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.
- **25.** sādhu, sādhu, anuruddhā. etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāroti?
- **26.** "kiṃ hi no siyā bhante. idha mayaṃ bhante yāvadeva ākaṅkhāma sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamā paṭighasaññānaṃ atthagamā nānattasaññānaṃ amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharāma. etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā

pts page 209 q 209

ayamañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.

- **27.** sādhu, sādhu, anuruddhā. etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāroti?
- 28. "kiṃ hi no siyā bhante, idha mayaṃ bhante yāvadeva ākaṅkhāma, sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharāma. etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro "ti.

sādhu, sādhu, anuruddhā, etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.?

kim hi no siyā bhante, idha mayam bhante yāvadeva ākankhāma, sabbaso viññāṇañcāyatanam samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharāma. etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro "ti.

sādhu, sādhu, anuruddhā, etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño

bjt page 502 x 502

uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro ti?

kim hi no siyā bhante, idha mayam bhante yāvadeva ākankhāma, sabbaso ākiñcaññāyatanam samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanam upasampajja viharāma. etassa bhante vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro"ti.

- **29.** sādhu, sādhu, anuruddhā, etassa pana vo anuruddhā vihārassa samatikkamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā atthañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāroti?
- **30.** "kiṃ hi no siyā bhante, idha mayaṃ bhante yāvadeva ākaṅkhāma, sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharāma. paññāya ca no disvā āsavā parikkhīṇā¹². etassa bhante vihārassa samatikakamāya etassa vihārassa paṭippassaddhiyā ayamañño uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanaviseso adhigato phāsuvihāro¹³. imasmā ca¹⁴ mayaṃ bhante phāsuvihārā aññaṃ phāsuvihāraṃ uttaritaraṃ vā paṇītataraṃ vā na samanupassāmā"ti.
- **31.** sādhu, sādhu, anuruddhā, etasmā anuruddhā phāsuvihārā añño phāsuvihāro uttaritaro vā paṇītataro vā natthīti.

¹²parikkhīnā honti (syā)

¹³phāsuvihāroti (syā)

¹⁴imasmā (machasam)

- **32.** atha kho bhagavā āyasmantañca anuruddham āyasmantañca nandiyam āyasmantañca kimbilam dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahamsetvā uṭṭhāyāsanā pakkāmi¹⁵.
- **33.** atha kho āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo bhagavantam anusamsāvetvam¹⁶ tato paṭinivattitvā āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo āyasmantam anuruddham etadavocum:

"kinnu¹⁷ mayam āyasmato anuruddhassa evamārocimha¹⁸ 'imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnam mayam lābhino'ti yam no āyasmā anuruddho bhagavato sammukhā yāva āsavānam khayā pakāsesī"ti?

34. na kho me āyasmanto evamārocesuṃ: imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ mayaṃ lābhinoti, api ca¹⁹ me āyasmantānaṃ cetasā ceto paricca vidito: imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ ime āyasmanto lābhinoti. devatāpi me etamatthaṃ ārocesuṃ: imāsañca imāsañca vihārasamāpattīnaṃ āyasmanto lābhinoti. taṃ²⁰ me bhagavatā pañhābhi puṭṭhena byākatanti.

¹⁵pakkami (machasam)

¹⁶anusaṃyāyitvā (syā, machasaṃ)

pts page 210 q 210

¹⁷kinnu kho mayam (machasam, syā, pts, sīmu)

¹⁸evamārocimhā (syā)

bjt page 504 x 504

¹⁹api kho (syā)

²⁰tamenam (machasam, pts)

- **35.** atha kho dīgho parajano yakkho yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsi. ekamantaṃ ṭhito kho dīgho parajano yakkho bhagavantaṃ etadavoca: "lābhā bhante²¹ vajjīnaṃ, suladdhalābhā vajjipajāya²² yattha tathāgato viharati arahaṃ sammāsambuddho, ime ca tayokulaputtā, āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti.
- dīghassa parajanassa yakkhassa saddam sutvā bhummā devā saddamanussāvesum: "lābhā vata bho vajjīnam, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti. bhummānam devānam saddam sutvā cātummahārājikā devā saddamanussāvesum: "lābhā vata bho vajjīnam, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti cātummahārājikānam devā saddam sutvā tāvatimsā devā saddamanussāvesum: "lābhā vata bho vajjīnam, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti. tāvatimsānam devānam saddam sutvā yāmā devā saddamanussāvesum: "lābhā vata bho vajjīnam, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti. yāmānam devānam saddam sutvā tusitā devā saddamanussāvesum: "lābhā vata bho vajjīnam, sulad-

²¹lābhā vata bhante (machasaṃ)

²²suladdha lābhā vata bho vajjīnam pajāya (syā)

dhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti. tusitānam devānam saddam sutvā nimmānaratī devā saddamanussāvesum: "lābhā vata bho vajjīnam, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tavo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti. nimmānaratīnam devānam saddam sutvā paranimmitavasavattino devā saddamanussāvesum: "lābhā vata bho vajjīnam, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti. paranimmitavasavattīnam devānam²³ saddam sutvā brahmakāyikā devā saddamanussāvesum:" lābhā vata bho vajjīnam, suladdhalābhā vajjipajāya, yattha tathāgato viharati araham sammāsambuddho, ime ca tayo kulaputtā āyasmā ca anuruddho āyasmā ca nandiyo āyasmā ca kimbilo"ti. itiha te āyasmanto tena khanena tena muhuttena yāva brahmalokā viditā ahesum.

- **37.** evametam dīgha, evametam dīgha yasmāpi dīgha, kulā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, tancepi kulam ete tayo kulaputte pasannacittam anussareyya, tassapassa²⁴ kulassa dīgharattam hitāya sukhāya.
- **38.** dīgha, yasmāpi kulaparivaṭṭā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyaṃ pabbajitā, so cepi kulaparivaṭṭo ete tayo

²³paranimmitavasavatti devā (machasaṃ, syā)

²⁴tassapāssa (machasaṃ)

pts page 211 q 211

kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapassa kulaparivattassa dīgharattam hitāya sukhāya.

- **39.** yasmā pi dīgha, gāmā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so cepi gāmo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapassa²⁵ gāmassa dīgharattam hitāya sukhāya.
- **40.** yasmā pi dīgha, nigamā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so cepi nigamo ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapassa nigamassa dīgharattam hitāya sukhāya.
- **41.** yasmā pi dīgha, nagarā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, tañcepi nagaram ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapassa nagarassa dīgharattam hitāya sukhāya.
- **42.** yasmā pi dīgha, janapadā ete tayo kulaputtā agārasmā anagāriyam pabbajitā, so cepi janapado ete tayo kulaputte pasannacitto anussareyya, tassapassa janapadassa dīgharattam hitāya sukhāya.
- **43.** sabbe cepi dīgha, khattiyā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyum, sabbesānampassa²⁶ khattiyānam dīgharattam hitāya sukhāya.

²⁵pāssa (machasaṃ)

bjt page 506 x 506

²⁶sabbesānam pāssa (machasam); sabbesam passa (syā)

- **44.** sabbe cepi dīgha, brāhmaṇā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyuṃ, sabbesānampassa brāhmaṇānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya.
- **45.** sabbe cepi dīgha, vessā²⁷ ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyum, sabbesānampassa vessānam dīgharattam hitāya sukhāya.
- **46.** sabbe cepi dīgha, suddā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyyum, sabbesānampassa suddānam dīgharattam hitāya sukhāya.
- **47.** sadevako cepi dīgha, loko samārako sabrahmako, sassamaņabrāhmaņī pajā sadevamanussā ete tayo kulaputte pasannacittā anussareyya, sadevakassa passa lokassa samārakassa sabrahmakassa, sassamaņabrāhmaņiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattam hitāya sukhāya.
- **48.** passa dīgha, yāvañcete tayo kulaputtā bahujanahitāya paṭipannā bahujanasukhāya lokānukampakāya atthāya hitāya sukhāya devamanussānanti.

idamavoca bhagavā. attamano dīgho parajano yakkho bhagavato bhāsitam abhinandīti.

²⁷sabbecepi dīgha brāhmaṇā -pe-, sabbe cepi dīgha vessā pe (machasaṃ, syā)

pts page 212 q 212

Cūļagosingasuttam pathamam.

bjt page 508 x 508

4.2 Mahāgosingasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā gosingasālavanadāye viharati sambahulehi abhiñnātehi abhiñnātehi therehi sāvakehi saddhim: āyasmatā ca sāriputtena āyasmatā ca mahāmoggallānena āyasmatā ca anuruddhena āyasmatā ca revatena āyasmatā ca ānandena - añnehi ca abhiñnātehi therehi sāvakehi saddhim.
- 2. atha kho āyasmā mahāmoggallāno sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yenāyasmā mahākassapo tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantam mahākassapam etadavoca: āyāmāvuso kassapa yenāyasmā sāriputto tenupasaṅkamissāma dhammasavaṇāyāti. evamāvusoti kho āyasmā mahākassapo āyasmato mahāmoggallānassa paccassosi.
- 3. atha kho āyasmā ca mahāmoggallāno āyasmā ca mahākassapo āyasmā ca anuruddho yenāyasmā sāriputto tenupasankamiṃsu dhammasavaṇāya. addasā kho āyasmā ānando āyasmantanca mahāmoggallānam āyasmantanca mahākassapam āyasmantanca anuruddham yenāyasmā sāriputto tenupasankamante dhammasavaṇāya. disvāna yenāyasmā revato tenupasankami. upasankamitvā āyasmantam revatam etadavoca: upasankamantā kho amū āvuso revata sappurisā yenāyasmā sāriputto tena dhammasavaṇāya. āyāmāvuso revata yenāyasmā sāriputto tenusankamissāma dhammasavaṇāyāti. evamāvusoti kho āyasmā revato āyasmato ānandassa paccassosi. atha kho āyasmā ca revato āyasmā ca ānando yenāyasmā sāriputto tenupasankamiṃsu dhammasavaṇāya.

- 4. addasā kho āyasmā sāriputto āyasmantañca revatam āyasmantañca ānandam dūratova āgacchante. disvāna āyasmantam ānandam etadavoca: "etu kho āyasmā ānando, sāgatam āyasmato ānandassa bhagavato upaṭṭhākassa bhagavato santikāvacarassa. ramanīyam āvuso ānanda gosiṅgasālavanam, dosinā ratti, sabbapāliphullā²⁸ sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso ānanda bhikkhunā gosiṅgasālavanam sobheyyā"tī?.
- 5. "idhāvuso sāriputta bhikkhu bahussuto hoti sutadharo sutasannivayo. ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti, dhatā, vacasā paricitā, manusānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. so catassannaṃ²⁹ parisānaṃ dhammaṃ deseti parimaṇḍalehi padabyañjanehi appabaddhehi³⁰ anusayasamugghātāya. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.
- **6.** evam vutte āyasmā sāriputto āyasmantam revatam etadavoca: byākatam kho āvuso revata āyasmatā ānandena yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam revatam pucchāma. ramanīyam āvuso revata gosingasālavanam, dosinā ratti, sabbapāliphullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso revata bhikkhunā gosingasālava-

²⁸sabbaphāliphullā pts

bjt page 510 x 510

pts page 213 q 213

²⁹catunnaṃ (machasaṃ, i)

³⁰anuppabaddhehi (machasam, syā)

nam sobheyyāti?

- 7. "idhāvuso sāriputta, bhikkhu paṭisallāṇārāmo hoti paṭisallāṇarato, ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto, anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato, brūhetā suññāgārānaṃ. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.
- 8. evam vutte āyasmā sāriputto āyasmantam anuruddham etadavoca: byākatam kho āvuso anuruddha āyasmatā revatena yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam anuruddham pucchāma: ramanīyam āvuso anuruddha gosingasālavanam, dosinā ratti, sabbapāliphullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. katham rūpena āvuso anuruddha bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyāti.?
- 9. "idhāvuso sāriputta, bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam oloketi³¹. seyyathāpi āvuso sāriputta cakkhumā puriso uparipāsādavaragato sahassam nemimanḍalānam olokeyya, evameva kho āvuso sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam oloketi. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.
- **10.** evam vutte āyasmā sāriputto āyasmantam mahākassapam etadavoca: byākatam kho āvuso kassapa āyasmatā anuruddhena yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam mahākassapam pucchāma: ramanīyam āvuso kas-

bjt page 512 x 512

³¹voloketi (machasaṃ, syā)

sapa gosingasālavanam, dosinā ratti, sabbapāliphullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso kassapa bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyāti?

- "idhāvuso sāriputta bhikkhu attanā ca āraññako hoti āraññakattassa ca vannavādī. attanā ca pindapātiko hoti pindapātikattassa ca vannavādī, attanā ca pamsukūliko hoti pamsukūlikattassa ca vannavādī, attanā ca tecīvariko hoti tecīvarikattassa ca vannavādī. attanā ca appiccho hoti appicchatāya ca vannavādī. attanā ca santuttho hoti santutthiyā ca vannavādī. attanā ca pavivitto hoti pavivekassa ca vannavādī. attanā ca asamsattho hoti asamsaggassa ca vannavādī. attanā ca āraddhaviriyo³² hoti viriyārambhassa ca vannavādī. attanā ca sīlasampanno hoti sīlasampadāya ca vannavādī. attanā ca samādhisampanno hoti samādhisampadāva ca vannavādī. attanā ca paññāsampanno hoti paññāsampadāya ca vannavādī. attanā ca vimuttisampanno hoti vimuttisampadāya ca vannavādī. attanā ca vimuttiñānadassanasampanno hoti vimuttiñānadassanasampadāya ca vannavādī. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.
- 12. evam vutte āyasmā sāriputto āyasmantam mahāmoggallānam etadavoca: byākatam kho āvuso moggallāna āyasmatā mahākassapena yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam mahāmoggallānam pucchāma: ramanīyam āvuso moggallāna gosingasālavanam, dosinā ratti, sabbapāliphullā sālā, dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso moggallāna bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyāti?

³²viriyo - viriyārambhe (machasam)

pts page 214 q 214

- **13.** "idhāvuso sāriputta dve bhikkhū abhidhammakatham kathenti. te aññamaññam pañham pucchanti³³. aññamaññassa pañham puṭṭhā vissajjenti no ca saṃsādenti³⁴. dhammī ca nesaṃ kathā pavattanī hoti. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.
- 14. atha kho āyasmā mahāmoggallāno āyasmantam sāriputtam etadavoca: "byākatam kho āvuso sāriputta amhehi sabbeheva yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam sāriputtam pucchāma: ramanīyam āvuso sāriputta gosingasālavanam. dosinā ratti. sabbapālipullā sālā. dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso sāriputta bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.
- 15. " idhāvuso moggallāna bhikkhu cittam vasam vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. so yāya vihārasamāpattiyā ākankhati pubbanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati majjhantikam samayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati sāyanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayam viharati. seyyathāpi āvuso moggallāna rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānam dussānam dussakaranḍako pūro assa, so yaññadeva dussayugam ākankheyya pubbanhasamayam pārupitum tam tadeva dus

pts page 215 q 215

³³aññamaññam pucchanti (syā)

³⁴saṃsārenti (machasaṃ)

bjt page 514 x 514

³⁵majjhanhikasamayam (machasam)

sayugam pubbanhasamayam pārupeyya, yaññadeva dussayugam ākankheyya majjhantikam samayam pārupitum tam tadeva dussayugam majjhantikam samayam pārupeyya, yaññadeva dussayugam ākankheyya sāyanhasamayam pārupeyya, evameva kho āvuso moggallāna bhikkhu cittam vasam vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. so yāya vihārasamāpattiyā ākankhati pubbanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati majjhantikam samayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati sāyanhasamayam viharati. evarūpena kho āvuso moggallāna bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.

- **16.** atha kho āyasmā sāriputto te āyasmante etadavoca: byākataṃ kho āvuso amhehi sabbeheva yathā sakaṃ paṭibhānaṃ. āyāmāvuso yena bhagavā tenupasaṅkamitvā etamatthaṃ bhagavato ārocessāma, yathā no bhagavā byākarissati tathā naṃ dhāressāmā'ti. evamāvusoti kho te āyasmanto āyasmato sāriputtassa paccassosum.
- 17. atha kho te āyasmanto yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. ekamantaṃ nisinno kho āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: "idha bhante āyasmā ca revato āyasmā ca ānando yenāhaṃ tenupasaṅkamiṃsu dhammasavaṇāya. addasaṃ kho ahaṃ bhante āyasmantañca revataṃ āyasmantañca

bjt page 516 x 516

ānandam dūratova āgacchante. disvāna āyasmantam ānandam etadavocam: etu kho āyasmā ānando sāgatam āyasmato ānandassa bhagavato upaṭṭhākassa bhagavato santikāvacarassa. ramanīyam āvuso ānanda gosiṅgasālavanam. dosinā ratti. sabbapāliphullā sālā. dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso ānanda bhikkhunā gosiṅgasālavanam sobheyyā"ti.

- 18. evam vutte bhante āyasmā ānando mam etadavoca: "idhāvuso sāriputta bhikkhū bahussuto hoti sutadharo^k sutasannicayo. ye^l te dhammā ādikalyānā majjhekalyānā pariyosānakalyānā sātthā sabyañjanā kevalaparipunnam parisuddham brahmacariyam abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhatā³⁶ vacasā paricitā, manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. so catassannam parisānam dhammam deseti parimaṇḍalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusayasamugghātāya. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosiṅgasālavanam sobheyyā"ti.
- 19. "sādhu sādhu sāriputa, yathā taṃ ānandova sammā byākaramāno byākareyya. ānando hi sāriputta bahussuto sutadharo sutasannicayo. ye te dhammā ādikalyāṇā majjhekalyāṇā pariyosānakalyāṇā sātthā sabyañjanā kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ abhivadanti, tathārūpāssa dhammā bahussutā honti, dhatā, vacasā paricitā manasānupekkhitā, diṭṭhiyā suppaṭividdhā. so catassannaṃ parisānaṃ dhammaṃ deseti parimaṇḍalehi padabyañjanehi appabaddhehi anusayasamugghātāyā"ti.

pts page 216 q 216

³⁶dhātā (machasaṃ)

- **20.** evam vutte aham bhante āyasmantam revatam etadavocam: "byākatam kho āvuso revata āyasmatā ānandena yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam revatam pucchāma: ramaṇīyam āvuso revata gosingasālavanam. dosinā ratti. sabbapāliphullā sālā. dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso revata bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.
- 21. evam vutte bhante āyasmā revato mam etadavoca: "idhāvuso sāriputta bhikkhu paṭisallāṇārāmo hoti, paṭisallāṇarato, ajjhattaṃ cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārānaṃ. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosiṅgasālavanaṃ sobheyyā"ti.
- **22.** "sādhu sādhu sāriputta, yathā tam revatova sammā byākaramāno byākareyya. revato hi sāriputta paṭisallāṇārāmo paṭisallāṇarato, ajjhattam cetosamathamanuyutto anirākatajjhāno, vipassanāya samannāgato brūhetā suññāgārāna"nti.
- 23. evam vutte aham bhante āyasmantam anuruddham etadavocam: "byākatam kho āvuso anuruddha āyasmatā revatenam yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam anuruddham pucchāma: ramanīyam āvuso anuruddha gosingasālavanam. dosinā ratti. sabbapāliphullā sālā. dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso anuruddha bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.

bjt page 518 x 518

pts page 217 q 217

- **24.** evam vutte bhante āyasmā anuruddho mam etadavoca: "idhāvuso sāriputta bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam oloketi³⁷. seyyathāpi āvuso sāriputta cakkhumā purisoⁿ uparipāsādavaragato sahassam nemimaṇḍalānam olokeyya³⁸, evameva kho āvuso sāriputta bhikkhu visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam oloketi. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosiṅgasālavanam sobheyyā"ti.
- **25.** " sādhu sādhu sāriputta, yathā tam anuruddhova sammā byākaramāno byākareyya. anuruddho hi sāriputta dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena sahassam lokānam oloketī"ti.
- 26. evam vutte aham bhante āyasmantam mahākassapam etadavocam: "byākatam kho āvuso kassapa āyasmatā anuruddhena yathā sakam paṭibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam mahākassapam pucchāma: ramanīyam āvuso kassapa gosingasālavanam. dosinā ratti. sabbapāliphullā sālā. dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso kassapa bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.?

evam vutte bhante āyasmā mahākassapo mam etadavoca: "idhāvuso sāriputta bhikkhu attanā ca āraññako hoti āraññakattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca piṇḍapātiko hoti piṇḍapātikattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca paṃsukūliko hoti paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca tecīvariko hoti tecīvari

³⁸volokeyya (sīmu)

³⁷voloketi (sīmu)

bjt page 520 x 520

kattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca appiccho hoti appicchatāya ca vaṇṇavādī. attanā ca santuṭṭho hoti santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. attanā ca pavivitto hoti pavivekassa ca vaṇṇavādī. attanā ca asaṃsaṭṭho hoti asaṃsaggassa ca vaṇṇavādī. attanā ca āraddhaviriyo hoti viriyārambhassa ca vaṇṇavādī. attanā ca sīlasampanno hoti sīlasampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca samādhisampanno hoti samādhisampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca paññāsampanno hoti paññāsampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca vimuttisampanno hoti vimuttisampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno hoti vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vaṇṇavādī. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosiṅgasālavanam sobheyyā"ti.

27. "sādhu sādhu sāriputta, yathā tam kassapova sammā byākaramāno byākareyya. kassapo hi sāriputta attanā ca āraññako āraññakattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca paṃsukūliko paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca paṃsukūliko paṃsukūlikattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca tecīvariko tecīvarikattassa ca vaṇṇavādī. attanā ca appiccho appicchatāya ca vaṇṇavādī. attanā ca santuṭṭho santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. attanā ca pavivitto pavivekassa ca vaṇṇavādī. attanā ca asaṃsaṭṭho asaṃsaggassa ca vaṇṇavādī. attanā ca āraddhaviriyo viriyārambhassa ca vaṇṇavādī. attanā ca sīlasampanno sīlasampadāya ca vaṇṇavādī, attanā ca samādhisampanno samādhisampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca paññāsampanno paññāsampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca vimuttisampanno vimuttisampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca vimuttiñāṇadassanasampanno vimuttiñāṇadassanasampadāya ca vaṇṇavādī. attanā ca vaṇṇavādī"ti.

pts page 218 q 218

bjt page 522 x 522

- 28. evam vutte aham bhante āyasmantam mahāmoggallānam etadavocam: "byākatam kho āvuso moggallāna āyasmatā mahākassapena yathā sakam patibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam mahāmoggallānam pucchāma: ramanīyam āvuso moggallāna gosingasālavanam. dosinā ratti. sabbapāliphullā sālā. dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso moggallāna bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.?
- 29. evam vutte bhante āyasmā mahāmoggallāno mam etadavoca: "idhāvuso sāriputta dve bhikkhū abhidhammakatham kathenti, te aññamaññam pañham pucchanti, aññamaññassa pañham putthā vissajienti no ca samsādenti³⁹, dhammī ca nesam kathā pavattanī hoti. evarūpena kho āvuso sāriputta bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.
- "sādhu sādhu sāriputta, yathā tam moggallānova sammā byākaramāno byākareyya. moggallāno hi sāriputta dhammakathiko'ti.
- 31. evam vutte āyasmā mahāmoggallāno bhagavantam etadavoca: atha khvāham bhante āyasmantam sāriputtam etadavocam: " byākatam kho āvuso sāriputta amhehi sabbaheva yathā sakam patibhānam. tatthadāni mayam āyasmantam sāriputtam pucchāma: ramanīyam āvuso sāriputta gosingasālavanam. dosinā ratti. sabbapāliphullā sālā. dibbā maññe gandhā sampavanti. kathamrūpena āvuso sāriputta bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.?

³⁹samsārenti (machasaṃ)

32. evam vutte bhante āyasmā sāriputto mam etadavoca: "idhāvuso moggallāna bhikkhu cittam vasam vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. so yāya vihārasamāpattiyā ākankhati pubbanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati majjhantikam samayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati sāyanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayam viharati.

seyyathāpi āvuso moggallāna, rañño vā rājamahāmattassa vā nānārattānam dussānam dussakarandako pūro assa, so yaññadeva dussayugam ākankheyya pubbanhasamayam pārupitum tam tadeva dussayugam pubbanhasamayam pārupeyya, yaññadeva dussayugam ākaṅkheyya majjhantikam samayam pārupitum tam tadeva dussayugam majjhantikam samayam pārupeyya, yaññadeva dussayugam ākankheyya sāyanhasamayam pārupitum tam tadeva dussayugam sāyanhasamayam pārupeyya, evameva kho āvuso moggallāna bhikkhu cittam vasam vatteti, no ca bhikkhu cittassa vasena vattati. so yāya vihārasamāpattiyā ākankhati pubbanhasamayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati majjhantikam samayam viharitum tāya vihārasamāpattiyā majjhantikam samayam viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākankhati sāyanhasamayam viharitum, tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayam viharati. evarūpena kho āvuso moggallāna bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyā"ti.

bjt page 524 x 524

pts page 219 q 219

- 32. "sādhu sādhu moggallāna, yathā taṃ sāriputtova sammā byākaramāno byākareyya. sāriputto hi moggallānaṃ cittaṃ vasaṃ vatteti. no ca sāriputto cittassa vasena vattati. so yāya vihārasamāpattiyā. ākaṅkhati pubbanhasamayaṃ viharituṃ tāya vihārasamāpattiyā pubbanhasamayaṃ viharati. yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati majjhantikaṃ samayaṃ viharati yāya vihārasamāpattiyā majjhantikaṃ samayaṃ viharati yāya vihārasamāpattiyā ākaṅkhati sāyanhasamayaṃ viharituṃ tāya vihārasamāpattiyā sāyanhasamayaṃ viharati"ti.
- **33.** evaṃ vutte āyasmā sāriputto bhagavantaṃ etadavoca: kassa nu kho bhante subhāsitanti?
- **34.** sabbesam vo sāriputta subhāsitam pariyāyena: api ca mamapi⁴⁰ sunātha yathārūpena bhikkhunā gosingasālavanam sobheyya⁴¹. idha sāriputta bhikkhu pacchābhattam pindapātapaṭikkanto nisīdati pallankam ābhujitvā ujum kāyam panidhāya parimukham satim upaṭṭhapetvā 'na tāvāham imam pallankam bhindissāmi yāva me nānupādāya āsavehi cittam vimuccissatī'ti. evarūpena kho sāriputta bhikkhunā gosingasālavanam sobheyyāti.

idamavoca bhagavā. attamanā te āyasmanto bhagavato bhāsitam abhinandunti.

⁴⁰mama vacanam (syā)

⁴¹sobheyyāti (syā)

pts page 220 q 220

bjt page 526 x 526

Mahāgosiṅgasuttaṃ dutiyaṃ.

4.3 Mahāgopālakasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavoti. bhadante'ti te bhikkhū bhagavāto paccassosum. bhagavā etadavoca:
- **2.** ekādasahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo goganam pariharitum phātikattum⁴². katamehi ekādasahi?

idha bhikkhave gopālako na rūpaññū hoti. na lakkhaṇakusalo hoti. na āsāṭikaṃ sāṭetā hoti. na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti. na dhūmaṃ kattā hoti. na titthaṃ jānāti. na pītaṃ jānāti. na vīthiṃ jānāti. na gocarakusalo hoti. anavasesadohī ca hoti. ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā te na atireka pūjāya pūjetā hoti. imehi kho bhikkhave ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako abhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātikattuṃ.

3. evameva ko bhikkhave ekādasahi dhammehi⁴³ samannāgato bhikkhu abhabbo imasmim dhammavinaye vuddhim virūlhim vepullam āpajjitum. katamehi ekādasahi?

idha bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti. na lakkhaṇakusalo hoti. na āsāṭikaṃ sāṭetā hoti. na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti. na dhūmaṃ kattā hoti. na titthaṃ jānāti. na pītaṃ jānāti. na vīthiṃ jānāti. na gocarakusalo hoti. anavasesadohī ca hoti. ye te bhikkhū rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā tena na atirekapūjāya pūjetā hoti.

⁴³aṅgehi (syā)

_

⁴²phātim kātum (machasam); phātikātum (syā)

kathañca bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti? idha bhikkhave bhikkhu "yaṃ kiñci rūpaṃ sabbaṃ rūpaṃ cattāri mahābhūtāni catunnañca mahābhūtānaṃ upādāya rūpanti" yathābhūtaṃ nappajānāti. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu na rūpaññū hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti? idha bhikkhave bhikkhu " kammalakkhaṇo bālo, kammalakkhaṇo paṇḍito"ti yathābhūtaṃ nappajānāti. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu na lakkhaṇakusalo hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na āsāṭikaṃ sāṭetā hoti? idha bhikkhave bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. uppannaṃ byāpādavitakkaṃ adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. uppannuppanne pāpake akusale dhamme adhivāseti nappajahati na vinodeti na byantīkaroti na anabhāvaṃ gameti. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu na āsāṭikaṃ sāṭetā hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na vaṇaṃ paṭicchādetā hoti? idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpaṃ disvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ tassa saṃvarāya na paṭipajjati, na rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye na saṃvaraṃ āpajjati. sotena saddaṃ sutvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī,

bjt page 528 x 528

pts page 221 q 221

yatvādhikaranamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya na patipajjati, na rakkhati sotindriyam, sotindriye na samvaram āpajjati. ghānena gandham ghāyitvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam ghānindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya na patipajjati, na rakkhati ghānindriyam, ghānindriye na samvaram āpajjati. jivhāya rasam sāyitvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam jivhindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya na patipajjati, na rakkhati jivhindriyam, jivhindriye na samvaram āpajjati. kāyena photthabbam phusitvā nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam kāyindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya na patipajjati, na rakkhati kāyindriyam, kāyindriye na samvaram āpajjati. manasā dhammam viññāya nimittaggāhī hoti anubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum tassa samvarāya na patipajjati, na rakkhati manindriyam, manindriye na samvaram āpajjati. evam kho bhikkhave bhikkhu na vanam paticchādetā hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na dhūmam kattā hoti? idha bhikkhave bhikkhu yathāsutam yathāpariyattam dhammam na vitthārena paresam desetā hoti. evam kho bhikkhave bhikkhu na dhūmam kattā hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na tittham jānāti? idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te kālena kālam upasankamitvā na paripucchati na paripañhati: idam bhante katham, imassa ko atthoti? tassa te āyasmanto avivaṭañceva na vivaranti, anuttānīkatañca na uttānīkaronti⁴⁴, anekavihitesu ca kankhāṭhānīyesu dhammesu kankham na paṭivinodenti. evam kho bhikkhave bhikkhu na tittham jānāti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na pītaṃ jānāti? idha bhikkhave bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne na labhati atthavedaṃ, na labhati dhammavedaṃ, na labhati dhammūpasaṃhitaṃ pāmojjaṃ⁴⁵. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu na pītaṃ jānāti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na vīthim jānāti? idha bhikkhave bhikkhu ariyam aṭṭhaṅgikam maggam yathābhūtam nappajānāti. evam kho bhikkhave bhikkhu na vīthim jānāti.

kathañca bhikkhave bhikkhu na gocarakusalo hoti? idha bhikkhave bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne yathābhūtaṃ nappajānāti. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu na gocarakusalo hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu anavasesadohī⁴⁶ hoti? idha bhikkhave bhikkhuṃ saddhā gahapatikā abhihaṭṭhuṃ pavārenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhā-

⁴⁴uttāni karonti (machasaṃ); uttāni (pts)

⁴⁵pāmujjam (sīmu)

bjt page 530 x 530

pts page 222 q 222

⁴⁶anavasesadohī ca (syā)

rehi. tatra bhikkhu na mattam jānāti⁴⁷ paṭiggahaṇāya. evam kho bhikkhave bhikkhu anavasesadohī hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te na atirekapūjāya pūjetā hoti? idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, tesu na mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvī eva raho ca, na mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvī ceva raho ca, na mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvī ceva raho ca evaṃ kho bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te na atirekapūjāya pūjetā hoti.

imehi kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu abhabbo imasmim dhammavinaye vuddhim virūļhim vepullam āpajjitum.

4. ekādasahi bhikkhave aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇaṃ pariharituṃ phātikattuṃ. katamehi ekādasahi?

idha bhikkhave gopālako rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti, āsāṭikaṃ sāṭetā⁴⁹ hoti, vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, dhūmaṃ kattā hoti, titthaṃ jānāti, pītaṃ jānāti, vīthiṃ jānāti, gocarakusalo hoti, sāvassedohī ca hoti, ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā, te atirekapūjāya pūjetā hoti. imehi kho bhikkhave ekādasahi aṅgehi samannāgato gopālako bhabbo gogaṇaṃ

⁴⁷mattaṃ na jānāti (pts)

⁴⁸āvi (sīmu)

⁴⁹hāretā (machasam)

519

pariharitum phātikattum.

5. evameva kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmim dhammavinaye vuddhim virūļhim vepullam āpajjitum. katamehi ekādasahi?

idha bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti, lakkhaṇakusalo hoti, āsāṭikaṃ sāṭetā hoti, vaṇaṃ paṭicchādetā hoti, dhūmaṃ kattā hoti, titthaṃ jānāti, pītaṃ jānāti, vīthīṃ jānāti, gocarakusalo hoti, sāvasesadohī ca hoti, ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā te atirekapūjāya pūjetā hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti? idha bhikkhave bhikkhu yam kiñci rūpam, sabbam rūpam cattāri mahābhūtāni catunnañca mahābhūtānam upādāya rūpanti yathābhūtam pajānāti. evam kho bhikkhave bhikkhu rūpaññū hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu lakkhaṇakusalo hoti? idha bhikkhave bhikkhu 'kammalakkhaṇo bālo, kammalakkhaṇo paṇḍito'ti yathābhūtaṃ pajānāti. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu lakkhanakusalo hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu āsāṭikaṃ sāṭetā hoti? idha bhikkhave bhikkhu uppannaṃ kāmavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. uppannaṃ byāpādavitakkaṃ nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvaṃ gameti. uppannaṃ vihiṃsāvitakkaṃ nādhivāseti pajahati

bjt page 532 x 532

pts page 223 q 223

vinodeti byantīkaroti anabhāvam gameti. uppannuppanne pāpake akusale dhamme nādhivāseti pajahati vinodeti byantīkaroti anabhāvam gameti. evam kho bhikkhave bhikkhu āsāṭikam sāṭetā hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu vanam paticchādetā hoti? idha bhikkhave bhikkhu cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati sotindriyam, sotindriye samvaram āpajjati. ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam ghānindriyam asamvutam viharantam abhijihādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati ghānindriyam, ghānindriye samvaram āpajjati. jivhāya rasam sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam jivhindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati jivhindriyam, jivhindriye samvaram āpajjati. kāyena photthabbam phusitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam kāyindriyam asamvutam viharantam abhijihādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati kāyindriyam, kāyindriye samvaram āpajjati. manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati. rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu vaṇaṃ paṭicchādetā hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu dhūmaṃ kattā hoti? idha bhikkhave bhikkhu yathāsutaṃ yathāpariyattaṃ dhammaṃ vitthārena paresaṃ desetā hoti. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu dhūmaṃ kattā hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu tittham jānāti? idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū bahussutā āgatāgamā dhammadharā vinayadharā mātikādharā, te kālena kālam upasankamitvā paripucchati paripañhati: idam bhante katham, imassa ko atthoti? tassa te āyasmanto avivaṭañceva vivaranti, anuttānīkatañca uttānīkaronti, anekavihitesu ca kankhāṭhānīyesu dhammesu kankham paṭivinodenti. evam kho bhikkhave bhikkhu tittham jānāti.

kathañca bhikkhave bhikkhu pītam jānāti? idha bhikkhave bhikkhu tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne labhati atthavedam, labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamhitam pāmojjam. evam kho bhikkhave bhikkhū pītam jānāti.

kathañca bhikkhave bhikkhu vīthim jānāti? idha bhikkhave bhikkhu ariyam aṭaṅgikam maggam yathābhūtam pajānāti.

bjt page 534 x 534

pts page 224 q 224

evam kho bhikkhave bhikkhu vīthim jānāti.

kathañca bhikkhave bhikkhu gocarakusalo hoti? idha bhikkhave bhikkhu cattāro satipaṭṭhāne yathābhūtaṃ pajānāti. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu gocarakusalo hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu sāvasesadohī hoti? idha bhikkhave bhikkhum saddhā gahapatikā abhihaṭṭhum pavārenti cīvarapiṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhārehi. tatra bhikkhu mattam jānāti paṭiggahaṇāya. evam kho bhikkhave bhikkhu sāvasesadohī hoti.

kathañca bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te atīrekapūjāya pūjetā hoti? idha bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, tesu mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvī ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvī ceva raho ca, mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhāpeti āvī ceva raho ca evaṃ kho bhikkhave bhikkhu ye te bhikkhū therā rattaññū cirapabbajitā saṅghapitaro saṅghapariṇāyakā, te atirekapūjāya pūjetā hoti.

imehi kho bhikkhave ekādasahi dhammehi samannāgato bhikkhu bhabbo imasmim dhammavinaye vuddhim virūļhim vepullam āpajjitunti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

bjt page 536 x 536

pts page 225 q 225

$Mah\bar{a}gop\bar{a}lakasuttam\ tatiyam.$

4.4 Cūļagopālakasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā vajjīsu viharati ukkacelāyam⁵⁰ gangāya nadiyā tīre. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavo'ti. 'bhadante'ti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. bhūtapubbaṃ bhikkhave māgadhako gopālako duppaññajātiko vassānaṃ pacchime māse saradasamaye asamavekkhitvā gaṅgāya nadiyā orimaṃ tīraṃ asamavekkhitvā pārimaṃ tīraṃ atittheneva gāvo patāresi uttaraṃ tīraṃ suvidehānaṃ⁵¹. atha kho bhikkhave gāvo majjhegaṅgāya nadiyā sote āmaṇḍaliyaṃ⁵² karitvā tattheva anayabyasanaṃ āpajjiṃsu. taṃ kissa hetu? tathā hi so bhikkhave māgadhako gopālako duppaññajātiko vassānaṃ pacchime māse saradasamaye asamavekkhitvā gaṅgāya nadiyā orimaṃ tīraṃ asamavekkhitvā pārimaṃ tīraṃ atittheneva gāvo patāresi uttaraṃ tīraṃ suvidehānaṃ.
- **3.** evameva kho bhikkhave ye keci⁵³ samaṇā vā brāhmaṇā vā akusalā imassa lokassa, akusalā parassa lokassa, akusalā māradheyyassa, akusalā amāradheyyassa, akusalā amaccudheyyassa, tesaṃ ye sotabbaṃ saddahātabbaṃ maññissanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.
- **4.** bhūtapubbaṃ bhikkhave māgadhako gopālako sappaññajātiko vassānaṃ pacchime māse saradasamaye samavekkhitvā

⁵⁰ukkācelāya (machasaṃ, pts)

⁵¹videhānaṃ (syā)

⁵²āmandalikam (syā)

⁵³yehi keci (machasam, pts)

gaṅgāya nadiyā orimaṃ tīraṃ samavekkhitvā pārimaṃ tīraṃ tittheneva gāvo patāresi uttaraṃ tīraṃ suvidehānaṃ. so paṭhamaṃ patāresi ye te usabhā gopitaro gopariṇāyakā. te tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu. athāpare patāresi balavagāvo, dammagāvo⁵⁴. tepi tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu. athāpare patāresi vacchatare⁵⁵ vacchatariyo. tepi tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu. athāpare patāresi vacchake kisabalake⁵⁶ tepi tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamaṃsu.

bhūtapubbam bhikkhave vacchako tarunako tāvadeva jātako mātugoravakena vuyhamāno, sopi tiriyam gangāya sotam chetvā sotthinā pāram agamāsi. tam kissa hetu? tathā hi so bhikkhave māgadhako gopālako sappañnajātiko vassānam pacchime māse saradasamaye samavekkhitvā gangāya nadiyā orimam tīram samavakkhitvā pārimam tīram tittheneva gāvo patāresi uttaram tīram suvidehānam.

5. evameva kho bhikkhave ye keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kusalā imassa lokassa, kusalā parassa lokassa, kusalā māradheyyassa, kusalā amāradheyyassa, kusalā maccudheyyassa, kusalā amaccudheyyassa, tesaṃ ye sotabbaṃ saddahātabbaṃ maññissanti, tesaṃ taṃ bhavissati dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

⁵⁴balavagāve dammagāve (syā, pts)

⁵⁵vacchatare ca (sī)

⁵⁶kisābalake (machasaṃ)

bjt page 538 x 538

pts page 226 q 226

- seyyathāpi bhikkhave ye te usabhā gopitaro goparināvakā tirivam gangāva sotam chetvā sotthinā pāram agamamsu, evameva kho bhikkhave ye te bhikkhū arahanto khīnāsavā vusitavanto katakaraniyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīnabhavasaññojanā sammadaññāvimuttā, te⁵⁷ tiriyam mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gatā⁵⁸.
- seyyathāpi te bhikkhave balavagāvo dammagāvo tiriyam 7. gangāya sotam chetvā sotthinā pāram agamamsu, evameva kho bhikkhave ye te bhikkhū pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokā, tepi tiriyam mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gamissanti.
- seyyathāpi te bhikkhave vacchatarā vacchatariyo tiriyam gangāya sotam chetvā sotthinā pāram agamamsu, evameva kho bhikkhave ye te bhikkhū tinnam saññojanānam parikkhayā rāgadosamohānam tanuttā sakadāgāmino sakideva imam lokam āgantvā dukkhassantam karissanti, tepi tiriyam mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gamisanti.
- seyyathāpi te bhikkhave vacchakā kisabalakā tiriyam gangāya sotam chetvā sotthinā pāram agamamsu, evameva kho bhikkhave ye te bhikkhū tinnam saññojanānam parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā sambodhiparāyanā, tepi tiriyam mārassa sotam chetvā sotthinā pāram gamissanti.

⁵⁷tepi (svā, pts)

⁵⁸gamissanti (sīmu)

bjt page 540 x 540

- 10. seyyathāpi so bhikkhave vacchako taruṇako tāvadeva jātako mātugoravakena vuyhamāno tiriyaṃ gaṅgāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ agamāsi, evameva kho bhikkhave ye te bhikkhū dhammānusārino saddhānusārino, tepi tiriyaṃ mārassa sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gamissanti.
- 11. aham kho pana bhikkhave kusalo imassa lokassa, kusalo parassa lokassa, kusalo māradheyyassa, kusalo amāradheyyassa, kusalo maccudheyyassa, kusalo amaccudheyyassa tassa mayham bhikkhave ye sotabbam saddahātabbam mañnissanti, tesam tam bhavissati dīgharattam hitāya sukhāyāti.
- **12.** idamavoca bhagavā idam vatvā sugato athāparam etadavoca satthā:

" ayam loko paro loko⁵⁹ jānatā suppakāsito, yanca mārena samappattam appattam yanca maccunā, sabbam lokam abhinnāya sambuddhena pajānatā, vivaṭam amatadvāram khemam nibbānapattiyā. chinnam pāpimato sotam viddhastam vinalīkatam⁶⁰, pāmujjabahulā hotha khemam patthetha⁶¹ bhikkhavo"ti.

Cūļagopālakasuttam catuttham.

⁵⁹paraloko (sīmu, pts)

pts page 227 q 227

⁶⁰vinaṭṭhikataṃ (machasaṃ)

⁶¹ pattatthā"tipi pātho (atthakathā); pattattha (machasam, pts)

4.5 Cūļasaccakasuttam

1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā vesāliyam viharati mahāvane kuṭāgārasālāya. tena kho pana samayena saccako niganṭhaputto vesāliyam paṭivasati bhassappavādiko⁶² paṇḍitavādo sādhusammato bahujanassa. so vesāliyam parisatim⁶³ evam vācam bhāsati: " nāham tam passāmi samaṇam vā brāhmaṇam vā saṅghim gaṇim gaṇācariyam, api⁶⁴ arahantam sammāsambuddham paṭijānamānam, yo mayā vādena vādam samāraddho na saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya, yassa na kacchehi sedā mucceyyum.

thūṇañce pahaṃ⁶⁵ acetanaṃ vādena vādaṃ samārabheyyaṃ, sāpi mayā vādena vādaṃ samāraddhā⁶⁶ saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya. ko pana vādo manussabhūtassā"ti.

2. atha kho āyasmā assaji pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya vesālim piņḍāya pāvisi. addasā kho saccako niganṭhaputto vesāliyam jaṅghāvihāram anucaṅkamamāno anuvicaramāno āyasmantam assajim dūratova āgacchantam. disvāna yenāyasmā assaji tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmatā assajinā saddhim sammodim. sammodanīyam katham sārānīyam⁶⁷ vītisāretvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhito

⁶²bhassappavādako (machasaṃ)

⁶³parisati (machasaṃ)

⁶⁴ api ca (machasam, syā)

bjt page 542 x 542

⁶⁵thūnam pāham (machasam)

⁶⁶sopi mayā vādena vādaṃ samāraddho (machasaṃ)

pts page 228 q 228

⁶⁷sāraṇīyam (machasam)

kho saccako niganthaputto āyasmantam assajim etadavoca:

"katham pana bho assaji samano gotamo sāvake vineti, kathambhāgā ca pana samanassa gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatī"ti.

evam kho aggivessana bhagavā sāvake vineti, evambhāgā ca pana bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattati:

"rūpam bhikkhave aniccam, vedanā aniccā, saññā aniccā, sahkhārā aniccā, viññāṇam aniccam. rūpam bhikkhave anattā, vedanā anattā, saññā anattā, sahkhārā anattā, viññāṇam anattā. sabbe sahkhārā aniccā, sabbe dhammā anattā"ti.

evam kho aggivessana bhagavā sāvake vineti. evambhāgā ca pana bhagavato sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatīti.

" dussutam vata bho assaji assumha, ye mayam evam vādim samanam gotamam assumha. appevanāma mayam kadāci karahaci tena bhotā gotamena saddhim samāgaccheyyāma, appevanāma siyā kocideva kathāsallāpo, appevanāma tasmā pāpakā diṭṭhigatā viveceyyāmā"ti.

- **3.** tena kho pana samayeta pañcamattāni licchavisatāni santhāgāre sannipatitāni honti kenacideva karaṇīyena. atha kho saccako nigaṇṭhaputto yena te licchavī tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā te licchavī etadavoca:
- " abhikkamantu bhonto licchavī! abhikkamantu bhonto licchavī! ajja me samaņena gotamena saddhim kathāsallāpo bha-

vissati. sace me samaņo gotamo tathā patiṭṭhissati, yathāssa⁶⁸ me ñātaññatarena sāvakena assajinā nāma bhikkhunā patiṭṭhitaṃ, seyyathāpi nāma balavā puriso dīghalomikaṃ eļakaṃ lomesu gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍeyya, evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi.

seyyathāpi nāma balavā soṇḍikākammakaro mahantaṃ soṇ-dikākilañjaṃ gambhīre udakarahade pakkhipitvā kaṇṇe gahetvā ākaḍḍheyya parikaḍḍheyya samparikaḍḍheyya, evame-vāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ ākaḍḍhissāmi parikaḍḍhissāmi samparikaḍḍhissāmi. seyyathāpi nāma balavā soṇḍikādhutto vālaṃ kaṇṇe gahetvā odhuneyya niddhuneyya nicchodeyya⁶⁹, evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ vādena vādaṃ odhunissāmi niddhunissāmi nicchodessāmi. seyyathāpi nāma kuñjaro saṭṭhihāyano gambhīraṃ pokkharaṇiṃ ogahetvā⁷⁰. saṇadhovikaṃ⁷¹ nāma kīḷitajātaṃ kīḷati, evamevāhaṃ samaṇaṃ gotamaṃ saṇadhovikaṃ maññe kīḷitajātaṃ kīḷissāmi. abhikkamantu bhonto licchavī! abhikkamantu bhonto licchavī! ajja me samaṇena gotamena saddhiṃ kathāsallāpo bhavissatī "ti.

4. tatrekacce licchavī evamāhaṃsu: "kiṃ samaṇo gotamo saccakassa nigaṇṭhaputtassa vādaṃ āropessati, atha kho saccako nigaṇṭhaputto samaṇassa gotamassa vādaṃ āropessatī"ti.

⁶⁸yathāca me (machasam, syā)

bjt page 544 x 544

pts page 229 q 229

⁶⁹nipphoteyya (machasam); nippoteyya (syā); nicchādeyya (pts)

⁷⁰ogāhetvā (machasaṃ); ogahitvā (pts)

⁷¹sanadhopikam (sī)

ekacce licchavī evamāhaṃsu: "kiṃ so bhavamāno saccako nigaṇṭhaputto⁷² bhagavato vādaṃ āropessati, atha kho bhagavā saccakassa nigaṇṭhaputtassa vādaṃ āropessatī"tī.

- 5. atha kho saccako nigaṇṭhaputto pañcamattehi licchavisatehi parivuto yena mahāvanaṃ kūṭāgārasālā tenupasaṅkami. tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū abbhokāse caṅkamanti. atha kho saccako nigaṇṭhaputto yena te bhikkhū tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: kahaṃ nu kho bho etarahi so bhavaṃ gotamo viharati? dassanakāmā hi mayaṃ taṃ bhavantaṃ gotamanti. " esaggivessana bhagavā mahāvanaṃ ajjhogahetvā aññatarasmiṃ rukkhamūle divāvihāram nisinno"ti.
- 6. atha kho saccako nigaṇṭhaputto mahatiyā licchaviparisāya saddhim mahāvanam ajjhogahetvā yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. tepi kho licchavī appekacce bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimsu. appekacce bhagavatā saddhim sammodimsu. sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdimsu. appekacce yena bhagavā tenañjalim panāmetvā ekamantam nisīdimsu. appekacce bhagavato santike nāmagottam sāvetvā ekamantam nisīdimsu. appekacce tuṇhībhūtā ekamantam nisīdimsu. ekamantam nisīnno kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavantam etadavoca: puccheyyāham bhavantam gotamam kañcideva desam, sace me bhavam gotamo

 $^{^{72}}$ kiṃ so bhavamāno saccako nigaṇṭhaputto yo (machasaṃ, syā); kiṃ so bhavamāno saccako nigaṇṭhaputto so (sī)

okāsam karoti pañhassa veyyākaraņāyāti. " pucchaggivessana yadākankhasī"ti.

7. "katham pana bhavam gotamo sāvake vineti, kathambhāgā ca pana bhoto gotamassa sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatī"tī.

evam kho aham aggivessana sāvake vinemi, evambhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī bahulā pavattati: rūpam bhikkhave aniccam, vedanā aniccā, saññā aniccā, saṅkhārā aniccā, viññāṇam aniccam. rūpam bhikkhave anattā, vedanā anattā, saññā anattā, saṅkhārā anattā, viññāṇam anattam. sabbe saṅkhārā aniccā, sabbe dhammā anattāti. evam kho aham aggivessana sāvake vinemi, evambhāgā ca pana me sāvakesu anusāsanī bahulā pavattatīti.

8. "upamā mam bho gotama paṭibhātī"ti. "paṭibhātu tam aggivessanā"ti bhagavā avoca.

"seyyathāpi bho gotama ye kecime bījagāmabhūtagāmā vuddhim virūļhim vepullam āpajjanti, sabbe te paṭhavim nissāya paṭhaviyam patiṭṭhāya evamete bījagāmabhūtagāmā vuddhim virūļhim vepullam āpajjanti. seyyathāpi vā pana bho gotama ye kecime balakaranīyā kammantā karīyanti, sabbe te paṭhavim nissāya paṭhaviyam patiṭṭhāya evamete balakaranīyā kammantā karīyanti. evameva kho bho gotama rūpattāyam purisapuggalo rūpe patiṭṭhāya puñnam vā apuñnam vā paṣavati. vedanattāyam purisapuggalo vedanāyam patiṭṭhāya

pts page 230 q 230

bjt page 546 x 546

puññam vā apuññam vā pasavati. saññattāyam purisapuggalo saññāyam patiṭṭhāya puññam vā apuññam vā pasavati. saṅkhārattāyam purisapuggalo saṅkhāresu patiṭṭhāya puññam vā apuññam vā pasavati. viññāṇattāyam purisapuggalo viññāṇe patiṭṭhāya puññam vā apuññam vā pasavatī"ti.

9. nanu tvam aggivessana evam vadesi: "rūpam me attā, vedanā me attā, sannā me attā, sankhārā me attā, vinnāṇam me attā" ti.

"ahaṃ hi bho gotama evaṃ vadāmi: rūpaṃ me attā, vedanā me attā, saññā me attā, saṅkhārā me attā, viññāṇaṃ me attāti. ayañca mahatī janatā"ti.

kim hi te aggivessana mahatī janatā karissati ingha tvam aggivessana sakamyeva vādam nibbeṭhehī'ti.

"ahaṃ hi bho gotama evaṃ vadāmi: rūpaṃ me attā, vedanā me attā, saññā me attā, saṅkhārā me attā, viññāṇaṃ me attā"ti.

10. tena hi aggivessana tam yevettha paṭipucchissāmi. yathā te khameyya, tathā nam byākareyyāsi. tam kim maññasi aggivessana, vatteyya rañño khattiyassa muddhāvasittassa⁷³ sakasmim vijite vaso: ghātetāyam vā ghātetum, jāpetāyam vā jāpetum, pabbājetāyam vā pabbājetum- seyyathāpi rañño pasenadissa kosalassa, seyyathāpi vā pana rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassāti?

pts page 231 q 231

bjt page 548 x 548

⁷³muddhābhisittassa (machasam)

"vatteyya bho gotama rañño khattiyassa muddhāvasittassa sakasmim vijite vaso: ghātetāyam vā ghātetum, jāpetāyam vā jāpetum, pabbājetāyam vā pabbājetum - seyyathāpi rañño pasenadissa kosalassa, seyyathāpi vā pana rañño māgadhassa ajātasattussa vedehiputtassa. imesampi hi bho gotama saṅghānam gaṇānam - seyyathīdam: vajjīnam, mallānam vattati sakasmim vijite vaso: ghātetāyam vā ghātetum, jāpetāyam vā jāpetum, pabbājetāyam vā pabbājetum. kim pana rañño khattiyassa muddhāvasittassa seyyathāpi rañño pasenadissa kosalassa seyyathāpi vā pana rañño māgadhassa ajātasattussa vedehi puttassa?vatteyya bho gotama, vattituñca marahatī"ti.

11. taṃ kiṃ maññasi aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: rūpaṃ me attāti, vattati te tasmiṃ rūpe vaso: evaṃ me rūpaṃ hotu, evaṃ me rūpaṃ mā ahosīti? evaṃ vutte saccako nigaṇṭhaputto tuṇhī ahosi.

dutiyampi kho bhagavā saccakam niganthaputtam etadavoca: tam kim maññasi aggivessana, yam tvam evam vadesi: rūpam me attāti, vattati te tasmim rūpe vaso: evam me rūpam hotu, evam me rūpam mā ahosīti? dutiyampi kho saccako niganthaputto tunhī ahosi.

atha kho bhagavā saccakaṃ nigaṇṭhaputtaṃ etadavoca: byākarohi'dāni aggivessana, nadāni te tuṇhībhāvassa kālo. yo koci aggivessana tathāgatena yāvatatiyaṃ sahadhammikaṃ puṭṭho na byākaroti, etthevassa sattadhā muddhā phalatīti.

12. tena kho pana samaye vajirapāṇī yakkho āyasaṃ vajiraṃ ādāya ādittaṃ sampajjalitaṃ sajotibhūtaṃ saccakassa

nigaṇṭhaputtassa uparivehāsaṃ ṭhito hoti: "sacāyaṃ saccako nigaṇṭhaputto bhagavatā yāvatatiyaṃ sahadhammikaṃ pañhaṃ puṭṭho na byākarissati. etthevassa sattadhā muddhaṃ phālessāmī"ti.

taṃ kho pana vajirapāṇiṃ yakkhaṃ bhagavā ceva passati, saccako ca nigaṇṭhaputto. atha kho saccako nigaṇṭhaputto bhīto saṃviggo lomahaṭṭhajāto bhagavantaṃyeva tāṇaṃ gavesī, bhagavantaṃ etadavoca: pucchatu maṃ bhavaṃ gotamo, byākarissāmīti.

13. taṃ kiṃ maññasi aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: rūpaṃ me attāti, vattati te tasmiṃ rūpe vaso " evaṃ me rūpaṃ hotu. evaṃ me rūpaṃ mā ahosi" ti. " no hidaṃ bho gotama." manasi karohi aggivessana, manasi karitvā kho aggivessana byākarohi, na kho te sandhīyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ.

taṃ kiṃ maññasi aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: vedanā me attāti, vattati te tāyaṃ vedanāyaṃ vaso " evaṃ me vedanā hotu. evaṃ me vedanā mā ahosi"ti. " no hidaṃ bho gotama." manasi karohi aggivessana, manasi karitvā kho aggivessana byākarohi. na kho te sandhīyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ.

taṃ kiṃ maññasi aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: saññā me attāti, vattati te tāyaṃ saññāyaṃ vaso " evaṃ me saññā hotu. evaṃ me saññā mā ahosi"ti. " no hidaṃ bho gotama."

bjt page 550 x 550

pts page 232 q 232

manasi karohi aggivessana, manasi karitvā kho aggivessana byākarohi. na kho te sandhīyati purimena vā pacchimam, pacchimena vā purimam.

taṃ kiṃ maññasi aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: saṅ-khārā me attāti, vattati te tāsu saṅkhāresu vaso "evaṃ me saṅkhārā hontu. evaṃ me saṅkhārā mā ahesunti. " no hidaṃ bho gotama." manasi karohi aggivessana, manasi karitvā kho aggivessana byākarohi. na kho te sandhīyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ.

taṃ kiṃ maññasi aggivessana, yaṃ tvaṃ evaṃ vadesi: viññāṇaṃ me attāti, vattati te tasmiṃ viññāṇe vaso " evaṃ me viññāṇaṃ hotu. evaṃ me viññāṇaṃ mā ahosi"ti. " no hidaṃ bho gotama." manasi karohi aggivessana, manasi karitvā kho aggivessana byākarohi. na kho te sandhīyati purimena vā pacchimaṃ, pacchimena vā purimaṃ.

14. taṃ kiṃ mañāsi aggivessana, rūpaṃ niccaṃ vā aniccaṃ vāti aniccaṃ bho gotama.' yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vā taṃ sukhaṃ vāti. 'dukkhaṃ bho gotama.' yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallannu taṃ samanupassituṃ: etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti. 'no hidaṃ bho gotama.' taṃ kiṃ mañāsi aggivessana, vedanā niccā vā aniccā vāti ' aniccā bho gotama.' yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vātian sukhaṃ vāti. 'dukkhaṃ bho gotama.' yaṃ panāniccaṃ dukkhaṃ vipariṇāmadhammaṃ kallannu taṃ samanupassituṃ: etaṃ mama, esohamasmi, eso me attāti.'no hidaṃ bho gotama. taṃ kiṃ mañāsi aggivessana, saññā niccā vā aniccā

bjt page 552 x 552

vāti 'aniccā bho gotama.' yam panāniccam dukkham vā tam sukham vāti. 'dukkham bho gotama.' yam panāniccam dukkham viparināmadhammam kallannu tam samanupassitum: etam mama, esohamasmi, eso me attāti. 'no hidam bho gotama.' tam kim maññasi aggivessana, sankhārā niccā vā aniccā vāti 'aniccā bho gotama.' yam panāniccam dukkham vāti. 'dukkham bho gotama.' yam panāniccam dukkham viparināmadhammam kallannu tam samanupassitum: etam mama, esohamasmi, eso me attāti.'no hidam bho gotama. tam kim maññasi aggivessana, viññāṇam niccam vā aniccam vāti 'aniccam bho gotama.' yam panāniccam dukkham vā tam sukham vāti. 'dukkham bho gotama.' yam panāniccam dukkham vipariṇāmadhammam kallannu tam samanupassitum: etam mama, esohamasmi, eso me attāti. 'no hidam bho gotama.

15. taṃ kiṃ mañāsi aggivessana, yo nu kho dukkhaṃ allīno dukkhaṃ upagato dukkhaṃ ajjhosito, dukkhaṃ " etaṃ mama, eso hamasmi, eso me attā"ti samanupassati, api nu kho so sāmaṃ vā dukkhaṃ parijāneyya, dukkhaṃ vā parikkhepetvā vihareyyāti. " kiṃ hi siyā bho gotama, no hidaṃ bho gotamā"ti. taṃ kiṃ mañāsi aggivessana, na nu tvaṃ evaṃ sante dukkhaṃ allīno dukkhaṃ upagato dukkhaṃ ajjhosito, dukkhaṃ " etaṃ mama, esohamasmi, eso me attā"ti samanupassasīti? " kiṃ hi no siyā bho gotama, evamidaṃ bho gotamā"ti⁷⁴.

pts page 233 q 233

⁷⁴kim hi siyā bho gotama nohidam bho gotamāti, (sī)

- **16.** seyyathāpi aggivessana, puriso sāratthiko sāragavesī sārapariyesanam caramāno tikhiṇaṃ⁷⁵ kuṭhārim ādāya vanam paviseyya so tattha passeyya mahantam kadalikhandham ujum navam akukkukajātaṃ⁷⁶, tamenam mūle chindeyya, mūle chetvā agge chindeyya, agge chetvā pattavaṭṭim vinibbhujeyya, so tattha pattavaṭṭim vinibbhujanto, pheggumpi nādhigaccheyya, kuto sāram. evameva kho tvam aggivessana mayā sakasmim vāde samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno⁷⁷ samanubhāsiyamāno ritto tuccho aparaddho.
- 17. bhāsitā kho pana te esā aggivessana vesāliyam parisatim⁷⁸ vācā" nāhantam passāmi samaṇam vā brāhmaṇam vā saṅghim gaṇim gaṇācariyam api⁷⁹ arahantam sammāsambuddham paṭijānamānam, ye mayā vādena vādam samāraddho na saṅkampeyya na sampakampeyya na sampavedheyya, yassa na kacchehi sedā mucceyyum. thūnam cepaham⁸⁰ acetanam vādena vādam samārabheyyam, sāpi mayā vādena vādam samāraddhā saṅkampeyya sampakampeyya sampavedheyya, ko pana vādo manussabhūtassā"ti.

tuyham kho panaggivessana appekaccāni sedaphusitāni nalāṭā muttāni⁸¹ uttarāsaṅgam vinibhinditvā⁸² bhūmiyam patiṭṭhi-

⁷⁵tiņhaṃ (machasaṃ, syā, pts)

⁷⁶akukkuṭajātaṃ (syā)

⁷⁷samanugāsiyamāno (syā)

⁷⁸parisati (machasaṃ, syā)

⁷⁹api ca (machasam, syā)

⁸⁰ thūṇa pāhaṃ, (machasaṃ); thūṇañcepāhaṃ (syā)

bjt page 554 x 554

⁸¹nalāṭamuttāni (syā)

⁸² vinibbhinditvā (syā)

tāni. "mayhaṃ kho panaggivessana, natthi etarahi kāyasmiṃ sedo"ti. - iti bhagavā tasmiṃ parisatiṃ suvaṇṇavaṇṇaṃ kā-yaṃ vivari. evaṃ vutte saccako nigaṇṭhaputto tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭi-bhāno nisīdi.

18. atha kho dummukho licchaviputto saccakam niganthaputtam tunhībhūtam mankubhūtam pattakkhandham adhomukham pajjhāyantam appatibhānam viditvā bhagavantam etadavoca: upamā mam bhagavā patibhātīti. 'patibhātu tam dummukhā'ti bhagavā avoca:

"seyyathāpi bhante gāmassa vā nigamassa vā avidūre pokkharanī, tatrassa kakkatako, atha kho bhante sambahulā kumārakā vā kumārikā vā tamhā gāmā vā nigamā vā nikkhamitvā yena sā pokkharanī tenupasankameyyum, upasankamitvā tam pokkharanim ogahetvā tam kakkatakam udakā uddharitvā thale patiţthāpeyyum, yaññadeva hi so bhante kakkaţako alam abhininnāmeyya, tantadeva te kumārakā vā kumārikā vā katthena vā kathalena vā samchindeyyum sambhañjeyyum sampalibhañjeyyum, evam hi so bhante kakkatako sabbehi alehi samchinnehi sambhaggehi sampalibhaggehi abhabbo tam pokkharanim puna otaritum seyyathāpi pubbe. evameva kho bhante yāni saccakassa niganthaputtassa visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici, tāni bhagavatā samchinnāni sambhaggāni sampalibhaggāni. abhabbovadāni bhante saccako niganthaputto puna bhagavantam upasankamitum yadidam vādādhippāyo"ti,

pts page 234 q 234

19 evam vutte saccako niganthaputto dummukham licchaviputtam etadavoca:" āgamehi tvam dummukha, mukharosi tvam dummukha⁸³. na mayam tayā saddhim mantema. idha mayam bhotā gotamena saddhim mantema."

"tiṭṭhatesā bho gotama, amhākañceva aññesañca puthusamaṇabrāhmaṇānaṃ vācā. vilāpaṃ vilapitaṃ maññe. kittāvatā nu kho bhoto gotamassa sāvako sāsanakaro hoti ovādapatikaro tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatī "ti.?

20. idha aggivessana mama sāvako yam kiñci rūpam atītānāgata paccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā olārikam vā sukhumam vā hīnam vā panītam vā yam dūre santike vā, sabbam rūpam " netam mama, neso hamasmi, na meso attā"ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passati. yā kāci vedanā atītānāgatapaccuppannā ajjhattam vā bahiddhā vā olārikā vā sukhumā vā hīnā vā panītā vā yā dūre santike vā, sabbā vedanā " netam mama, neso hamasmi, na meso attā"ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passati, yā kāci saññā atītānāgatapaccuppannā ajjhattam vā bahiddhā vā olārikā vā sukhumā vā hīnā vā panītā vā yā dūre santike vā, sabbā saññā " netam mama, neso hamasmi, na meso attā"ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passati. ye keci sankhārā atītānāgatapaccuppannā ajjhattam vā bahiddhā vā olārikā vā sukhumā vā hīnā vā panītā vā ve dūre santike vā, sabbe sankhārā " netam mama, neso hamasmi, na meso attā"ti

pts page 235 q 235

 $^{^{83}}$ āgamehi tvam dummukha, āgamehi tvam dummukha (sīmu) bjt page 556 x 556

evametam yathābhūtam sammappaññāya passati. yam kiñci viññāṇam atītānāgata paccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā oļārikam vā sukhumam vā hīnam vā paṇītam vā yam dūre santike vā, sabbam viññāṇam " netam mama, neso hamasmi, na meso attā"ti evametam yathābhūtam sammappaññāya passati. ettāvatā kho aggivessana mama sāvako sāsanakaro hoti ovādapatikaro. tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatīti.

21. "kittāvatā pana bho gotama bhikkhu araham hoti khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasañnojano sammadañnā vimutto"ti?

idha aggivessana bhikkhu yam kiñci rūpam atītānāgata paccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā olārikam vā subumam vā hīnam vā paṇītam vā yam dūre sannike vā, sabbam rūpam 'netam mama, neso hamasmi, na meso attā'ti, evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. yā kāci vedanā atītānāgata paccuppannā ajihattam vā bahiddhā vā olārikā vā sukhumā vā hīnā vā panītā vā yā dūre sannike vā, sabbā vedanā 'netam mama, neso hamasmi, na meso attā'ti, evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. yā kāci saññā atītānāgata paccuppannā ajjhattam vā bahiddhā vā olārikā vā sukhumā vā hīnā vā panītā vā yā dūre sannike vā, sabbā saññā 'netam mama, neso hamasmi, na meso attā'ti, evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. ye keci sankhārā atītānāgata paccuppannā ajjhattam vā bahiddhā vā olārikā vā sukhumā vā hīnā vā panītā vā ye dūre sannike vā, sabbe sankhārā 'netam mama, neso hamasmi, nameso attā 'ti, evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. yam kiñci viññāṇam atītānāgata paccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā oļārikam vā sukhumam vā hīnam vā paṇītam vā yam dūre vā santike vā, sabbam viññāṇam ' netam mama neso hamasmi, na meso attā'ti, evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā anupādā vimutto hoti. ettāvatā kho aggivessana bhikkhu araham hoti khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasaññojano sammadaññā vimutto.

22. evam vimutta citto⁸⁴ kho aggivessana bhikkhu tīhi anuttariyehi samannāgato hoti: dassanānuttariyena paṭipadānuttariyena vimuttānuttariyena.

evam vimuttacitto kho aggivessana bhikkhu tathāgataññeva sakkaroti, garukaroti, māneti, pūjeti "buddho so bhagavā bodhāya dhammam deseti. danto so bhagavā damathāya dhammam deseti. santo so bhagavā samathāya dhammam deseti. tiṇṇo so bhagavā taraṇāya dhammam deseti. parinibbuto so bhagavā parinibbānāya dhammam desetī "ti.

23. evam vutte saccako niganthaputto bhagavantam etadavoca: "mayameva bho gotama dhamsī, mayam pagabbhā, ye mayam bhavantam gotamam vādena vādam āsādetabbam amañnimha. siyā hi bho gotama hatthippabhinnam āsajja purisassa sotthibhāvo, na tveva bhavantam gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. siyā hi bho gotama pajjalitam aggikkhandham āsajja purisassa sotthibhāvo, na tveva bhavantam

⁸⁴ vimutto (sīmu)

bjt page 558 x 558

pts page 236 q 236

gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. siyā hi bho gotama āsivisam ghoravisam āsajja purisassa sotthibhāvo, na tveva bhavantam gotamam āsajja siyā purisassa sotthibhāvo. mayameva bho gotama dhamsī mayam pagabbhā ye mayam bhavantam gotamam vādena vādam āsādetabbam amañnimha. adhivāsetu me bhavam gotamo svātanāya bhattam saddhim bhikkhusanghenā"ti. adhivāsesi bhagavā tunhībhāvena.

- 24. atha kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavato adhivāsanaṃ viditvā te licchavī āmantesi: "suṇantu me bhonto licchavī, samaṇo me gotamo nimannito svātanāya bhattena saddhiṃ bhikkhusaṅghena. tena me abhihareyyātha yamassa patirūpaṃ maññeyyāthā"ti. atha kho te licchavī tassā rattiyā accayena saccakassa nigaṇṭhaputtassa pañcamattāni thālipākasatāni bhattābhihāraṃ abhihariṃsu. atha kho saccako nigaṇṭhaputto sake ārāme paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ paṭiyādāpetvā bhagavato kālaṃ ārocāpesi: kālo bho gotama, niṭṭhitaṃ bhattanti.
- 25. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya yena saccakassa niganthaputtassa ārāmo tenupasankami upasankamitvā pañnatte āsane nisīdi saddhim bhikkhusanghena. atha kho saccako niganthaputto buddhapamukham bhikkhusangham panītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. atha kho saccako niganthaputto bhagavantam bhuttāvim onītapattapānim añnataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho saccako niganthaputto bhagavantam etadavoca: yamidam bho gotama dāne puñnam puñnamahī ca, tam dāyakānam sukhāya hotūti. " yam kho aggivessana tādisam dakkhineyyam

āgamma avītarāgam avītadosam avītamoham, tam dāyakānam bhavissati. yam kho aggivessana mādisam dakkhiņeyyam āgamma vītarāgam vītadosam vītamoham, tam tuyham bhavisasatī"ti.

Cūlasaccakasuttam pañcamam.

bjt page 560 x 560

pts page 237 q 237

4.6 Mahāsaccakasuttam

evamme sutam: ekam samayam bhagavā vesāliyam viharati mahāvane kūtāgārasālayam, tena kho pana yamayena bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya vesālim pindāya pavisitukāmo hoti. atha kho saccako niganthaputto janghāvihāram anucankamamāno anuvicaramāno yena mahāvanam kūtāgarasālā tenupasankami. addasā kho āyasmā ānando saccakam niganthaputtam dūratova āgacchantam. disvāna bhagavantam etadavoca: " ayam bhante saccako niganthaputto agacchati bhassappavadiko panditavado sādhusammato bahujanassa. eso kho bhante avannakāmo buddhassa, avannakāmo dhammassa, avannakāmo sanghassa. sādhu bhante bhagavā muhuttam nisīdatu anukampam upādāyā"ti. nisīdi bhagavā paññatte āsane. atha kho saccako nigandaputto yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho saccako niganthaputto bhagavantam etadavoca:

2. santi bho gotama eke samaṇabrāhmaṇā kāyabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti. no cittabhāvanaṃ. phusanti hi te bho gotama sārīrikaṃ dukkhaṃ vedanaṃ. bhūtapubbaṃ bho gotama sārīrikāya dukkhāya vedanāya puṭṭhassa sato ūrukkhambhopi nāma bhavissati. hadayampi nāma phālissati, uṇhampi lohitaṃ mukhato uggamissati, ummādampi pāpuṇissati cittakkhepaṃ. tassa kho etaṃ bho gotama kāyanvayaṃ cittaṃ hoti, kāyassa vasena vattati. taṃ kissa hetu? abhāvitattā cittassa. santi pana bho gotama eke samaṇabrāhmaṇā cittabhā-

pts page 238 q 238

vanānuyogamanuyuttā viharanti, no kāyabhāvanam. phusanti hi te bho gotama cetasikam dukkham vedanam. bhūtapubbam bho gotama cetasikāya dukkhāya vedanāya phuṭṭhassa sato ūrukkhambhopi nāma bhavissati, hadayampi nāma phālissati, umhampi lohitam mukhato uggamissati, ummādampi pāpunissati cittakkhepam. tassa kho eso bho gotama cittanvayo kāyo hoti, cittassa vasena vattati. tam kissa hetu? abhāvitattā kāyassa. tassa mayham bho gotama evam hoti: addhā bhoto gotamassa sāvakā cittabhāvanānuyogamanuyuttā viharanti, no kāyabhāvananti.

3. kinti pana te aggivessana kāyabhāvanā sutāti?

"seyyathīdaṃ: nando vaccho, kiso saṃkicco makkhali gosālo ete hi bho gotama acelakā muttācārā hatthāpalekhanā⁸⁵, na ehi bhadantikā, na tiṭṭha bhadantikā, na abhihaṭaṃ na uddissakaṭaṃ na nimantaṇaṃ sādiyanti. te na kumbhimukhā patigaṇhanti, na kalopimukhā patigaṇhanti, na elakamantaraṃ, na daṇḍamantaraṃ, na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍacārinī, na macchaṃ, na maṃsaṃ. na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pivanti. te ekāgārikā vā honti ekālopikā, dvāgārikā vā honti dvālopikā⁸⁶, sattāgārikā vā honti sattālopikā. ekissāpi dattiyā yāpenti, dvīhipi dattīhi yāpenti⁸⁷, sattahipi dantīhi yāpenti. ekāhikampi āhāraṃ āhāramā

bjt page 562 x 562

⁸⁵hatthāvalekhanā (syā)

⁸⁶ dvālopikā machasam, syā

⁸⁷yāpenti - pe- (machasam, syā)

renti, dvīhikampi āhāram āhārenti⁸⁸, sattāhikampi āhāram āhārenti. iti evarūpam addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānu yogamanuyuttā viharantī"ti.

4. kim pana te aggivessana tāvatakeneva yāpentīti?

"no hidam bho gotama. appekadā bho gotama uļārāni uļārāni khādanīyānī khādanni. uļārāni uļārāni bhojanīyāni bhuñjanti. uļārāni uļārāni sāyaniyāni sāyanti. uļārāni uļārāni pānāni pivanti. te imam⁸⁹ kāyam gāhenti nāma, brūhenti nāma, medenti nāmā"ti.

yam kho te aggivessana purimam pahāya pacchā upacinanti, evam imassa kāyassa ācayāpacayo hoti.

- **5.** kinni pana te aggivessana cittabhāvanā sutāti? cittabhāvanāya kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavatā puṭṭho samāno na sampāyāsi.
- **6.** atha kho bhagavā saccakaṃ nigaṇṭhaputtaṃ etadavoca: yāpi kho te esā aggivessana purimā kāyabhāvanā bhāsitā, sāpi ariyassa vinaye no dhammikā kāyabhāvanā. kāyabhāvanaṃ hi⁹⁰ kho tvaṃ aggivessana na aññāsi, kuto pana tvaṃ cittabhāvanaṃ jānissasi? api ca aggivessana yathā abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca, bhāvitakāyo ca bhāvitacitto ca, taṃ

pts page 239 q 239

⁸⁸āharenti - pe- (machasaṃ, syā)

⁸⁹imehi (pts)

bjt page 564 x 564

⁹⁰kāyabhāvanampi (machasaṃ)

suṇāhi, sādhukaṃ manasikarohi, bhāsissāmīti. evaṃ bho'ti kho saccako nigaṇṭhaputto bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:

7. kathañca aggivessana abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca?

idha aggivessana assutavato puthujjanassa uppajjati sukhā vedanā. so sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno sukhasārāgī ca hoti, sukhasārāgitañca āpajjati. tassa sā sukhā vedanā nirujjhati. sukhāya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhā vedanā. so dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno socati kilamati paridevati urattāļim kandati, sammoham āpajjati. tassa kho esā aggivessana uppannāpi sukhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā kāyassa. uppannāpi dukkhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā cittassa. yassa kassaci aggivessana evam ubhatopakkham uppannāpi sukhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā kāyassa, uppannāpi dukkhā vedanā cittam pariyādāya tiṭṭhati abhāvitattā cittassa, evam kho aggivessana abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca.

8. kathañca aggivessana abhāvitakāyo ca hoti abhāvitacitto ca?

idha aggivessana sutavato ariyasāvakassa uppajjati sukhā vedanā. so sukhāya vedanāya phuṭṭho samāno na sukhasārāgī ca hoti, na sukhasārāgitañca āpajjati. tassa sā sukhā vedanā nirujjhati. sukhāya vedanāya nirodhā uppajjati dukkhā vedanā. so dukkhāya vedanāya phuṭṭho samāno na socati na kilamati na paridevati na urattāļiṃ kandati, na sammohaṃ āpajjati. tassa

kho esā aggivessana uppannāpi sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa. uppannāpi dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa. yassa kassaci aggivessana evam ubhatopakkham uppannāpi sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā kāyassa, uppannāpi dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati bhāvitattā cittassa, evam kho aggivessana bhāvitakāyo ca hoti bhāvitacitto cāti.

- 9. "evam pasanno aham bhoto gotamassa: bhavam hi gotamo bhāvitakāyo ca bhāvitacitto cā"ti. addhā kho te ayam aggivessana āsajja upanīya vācā bhāsitā. api ca te aham byākarissāmi: yato kho aham aggivessana kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajito, tam vata me uppannā vā sukhā vedanā cittam pariyādāya thassati, uppannā vā dukkhā vedanā cittam pariyādāya thassatīti netam kho thānam⁹¹ vijjatīti. "nahanūna⁹² bhoto gotamassa uppajjati tathārūpā sukhā vedanā yathārūpā uppannā sukhā vedanā cittam pariyādāya tiṭheyya, nahanūna bhoto gotamassa uppajjati tathārūpā dukkhā vedanā, yathārūpā uppannā dukkhā vedanā cittam pariyādāya tiṭtheyyāti". kim hi no siyā aggivessana?
- **10.** idha me aggivessana pubbeva sambodhā anabhisambuddhassa bodhisattasseva sato etadahosi: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā. nayidaṃ sukaraṃ agāraṃ

bjt page 566 x 566

pts page 240 q 240

⁹¹netaṃ ṭhāna (machasaṃ, syā)

⁹²nahinūna (machasam)

ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇaṃ ekantaparisuddhaṃ saṃkhalikhitaṃ brahmacariyaṃ carituṃ. yannūnāhaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajeyyanti. so kho ahaṃ aggivessana aparena samayena daharova samāno susukāļakeso bhadrena yobbanena samannāgato paṭhamena vayasā akāmakānaṃ mātāpitunnaṃ assumukhānaṃ rudantānaṃ kesamassuṃ ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyaṃ pabbajiṃ.

- 11. so evam pabbajito ⁹³ samāno kimkusalagavesī anuttaram santivarapadam pariyesamāno yena āļāro kālāmo tenupasankamim. upasankamitvā āļāram kālāmam etadavocam ⁹⁴: icchāmaham āvuso kālāma imasmim dhammavinaye brahmacariyam caritunti. evam vutte aggivessana āļāro kālāmo mam etadavoca: 'viharatāyasmā, tādiso ayam dhammo yattha viñnū puriso nacirasseva sakam ācariyakam sayam abhinnā sacchikatvā upasampajja vihareyyā'ti. so kho aham aggivessana nacirasse va khippameva tam dhammam pariyāpunim. so kho aham aggivessana tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādanca vadāmi, theravādanca. 'jānāmi passāmi'ti ca paṭijānāmi, ahanceva añne ca.
- 12. tassa mayham aggivessana etadahosi: na kho āļāro kālāmo imam dhammam kevalam saddhāmattakena sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti. addhā āļāro kālāmo imam dhammam jānam passam viharatīti. ati khvāham aggivessana yena āļāro kālāmo tenupasankamim. upasankamitvā āļāram kālāmam etadavocam: kittāvatā no āvuso kālāma

⁹³so pabbajitā (syā)

⁹⁴etadavoca (syā)

imam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesīti? evam vutte aggivessana āļāro kālāmo ākiñcaññā-yatanam pavedesi:

- 13. tassa mayham aggivessana etadahosi: "na kho āļārasse va kālāmassa atthi saddhā, mayhampatthi saddhā, na kho āļārasse va kālāmassa atthi viriyam, mayhampatthi viriyam, na kho āļārasseva kālāmassa atthi sati, mayhampatthi sati, na kho āļārasseva kālāmassa atthi samādhi, mayhampatthi samādhi, na kho āļārasse va kālāmassa atthi paññā, mayhampatthi paññā. yannūnāham yam dhammam āļāro kālāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedeti, tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyanti," so kho aham aggivessana na cirasseva khippameva tam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim.
- 14. atha khvāham aggivessana yena āļāro kālāmo tenupasankamim. upasankamitvā āļāram kālāmam etadavocam: ettāvatā no āvuso kālāma imam dhammam sayam abhinnā sacchikatvā upasampajja pavedesīti. "ettāvatā kho aham āvuso imam dhammam sayam abhinnā sacchikatvā upasampajja pavedemī"ti. " ahampi kho āvuso ettāvatā imam dhammam sayam abhinnā sacchikatvā upasampajja viharāmī"ti.
- **15.** "lābhā no āvuso, suladdham no āvuso, ye mayam āyasmantam tādisam sabrahmacārim passāma: iti yāham dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi, tam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vi-

bjt page 568 x 568

harasi. yam tvam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, tamaham dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedemi. iti yāham dhammam jānāmi, tam tvam dhammam jānāsi. yam tvam dhammam jānāsi, tamaham dhammam jānāmi. iti yādiso aham, tādiso tvam. yādiso tvam, tādiso aham. ehidāni āvuso, ubhova santā imam gaṇam pariharāmā"ti.

- 16. iti kho aggivessana āļāro kālāmo ācariyo me samāno antevāsiṃ⁹⁵ maṃ samānaṃ attano⁹⁶ samasamaṃ ṭhapesi. uļārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. tassa mayhaṃ aggivessana etadahosi: nāyaṃ dhammo nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva ākiñcaññāyatanuppattiyāti. so kho ahaṃ aggivessana taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.
- 17. so kho aham aggivessana kimkusalagavesī anuttaram santivarapadam pariyesamāno yena uddako⁹⁷ rāmaputto tenupasankamim. upasankamitvā uddakam⁹⁸ rāmaputtam etadavocam: icchāmaham āvuso imasmim dhammavinaye brahmacariyam caritunti. evam vutte aggivessana uddako⁹⁹ rāmaputto mam etadavoca: "viharatāyasmā. tādiso ayam dhammo yattha viññū puriso¹⁰⁰ na cirasseva sakam ācariyakam sayam

⁹⁵attano antevāsim (machasam)

⁹⁶ attanā (machasaṃ)

bjt page 570 x 570

⁹⁷udako (machasaṃ)

⁹⁸udakam (machasam)

⁹⁹udako (machasaṃ)

¹⁰⁰viññūpuriso (syā)

abhiññā¹⁰¹ sacchikatvā upasampajja vihareyyā"ti. so kho aham aggivessana na cirasseva khippameva tam dhammam pariyāpunim. so kho aham aggivessana tāvatakeneva oṭṭhapahatamattena lapitalāpanamattena ñāṇavādañca vadāmi theravādañca. 'jānāmi passāmī'ti ca paṭijānāmi, ahañceva aññe ca.

- 18. tassa mayham aggivessana etadahosi: na kho rāmo imam dhammam kevalam saddhāmattakena sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti¹⁰² pavedesi. addhā rāmo imam dhammam jānam passam vihāsīti. atha khvāham aggivessana yena uddako¹⁰³ rāmaputto tenupasankamim. upasankamitvā uddakam rāmaputtam etadavocam: kittāvatā no āvuso rāmo imam dhammam sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesīti. evam vutte aggivessana uddako rāmaputto nevasaññānāsaññāyatanam pavedesi.
- 19. tassa mayham aggivessana etadahosi: na kho rāmasseva ahosi saddhā, mayhampatthi saddhā, na kho rāmasseva ahosi viriyam, mayhampatthi viriyam, na kho rāmasseva ahosi sati, mayhampatthi sati, na kho rāmasseva ahosi samādhi, mayhampatthi samādhi, na kho rāmasseva ahosi paññā, mayhampatthi paññā. yannūnāham yam dhammam rāmo sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti pavedesi¹⁰⁴, tassa dhammassa sacchikiriyāya padaheyyanti. so kho aham aggivessana

¹⁰¹abhiññāya (katthaci)

¹⁰²viharatīti (syā)

¹⁰³udako (machasam)

¹⁰⁴pavedeti (syā)

na cirasseva khippameva tam dhammam sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsim.

- **20.** atha khvāhaṃ aggivessana yena uddako rāmaputto tenupasaṅkamiṃ. upasaṅkamitvā uddakaṃ rāmaputtaṃ etadavocaṃ: ettāvatā¹⁰⁵ no āvuso rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesīti. " ettāvatā kho āvuso rāmo imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesī"ti¹⁰⁶. ahampi kho āvuso ettāvatā imaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmīti.
- 21. "lābhā no āvuso, suladdhaṃ no āvuso, ye mayaṃ āyasmantaṃ tādisaṃ sabrahmacāriṃ passāma: iti yaṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi, taṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi. yaṃ tvaṃ dhammaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharasi, taṃ dhammaṃ rāmo sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja pavedesi. iti yaṃ dhammaṃ rāmo aññāsi, taṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi. yaṃ tvaṃ dhammaṃ jānāsi, taṃ dhammaṃ rāmo aññāsi. iti yādiso rāmo ahosi, tādiso tvaṃ. yādiso tvaṃ, tādiso rāmo ahosi. ehidāni āvuso, tvaṃ imaṃ gaṇaṃ pariharā¹⁰⁷ "ti. iti kho aggivessana uddako rāmaputto sabrahmacārī me samāno ācariyaṭṭhāne ca maṃ ṭhapesi, uļārāya ca maṃ pūjāya pūjesi. tassa mayhaṃ aggivessana etadahosi: nāyaṃ dhammā nibbidāya na virāgāya na nirodhāya

106 pavedemīti (syā, sīmu)

¹⁰⁵kittāvatā (syā)

bjt page 572 x 572

¹⁰⁷ubho vasantā imā gaṇam pariharamāti (syā)

na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati, yāvadeva nevasaññānāsaññāyatanūpapattiyāti. so kho ahaṃ aggivessana taṃ dhammaṃ analaṅkaritvā tasmā dhammā nibbijja apakkamiṃ.

- 22. so kho ahaṃ aggivessana kiṃkusalagavesī anuttaraṃ santivarapadaṃ pariyesamāno magadhesu anupubbena cāri-kaṃ caramāno yena uruvelā senā-nigamo tadavasariṃ. tat-thaddasaṃ ramaṇīyaṃ¹⁰⁸ bhūmibhāgaṃ pāsādikañca vana-saṇḍaṃ, nadiñca sandantiṃ setakaṃ supatitthaṃ ramaṇīyaṃ, samantā ca gocaragāmaṃ¹⁰⁹. tassa mayhaṃ aggivessana eta-dahosi: ramaṇīyā¹¹⁰ vata bhūmibhāgo, pāsādiko ca vanasaṇḍo. nadī ca sandati setakā supatitthā ramaṇīyā¹¹¹, samantā ca gocaragāmo. alaṃ¹¹² vatidaṃ kulaputtassa padhānatthikassa¹¹³ padhānāyāti. so kho ahaṃ aggivessana tattheva nisīdiṃ ala-midaṃ padhānāyāti.
- **23.** apissu mam aggivessana tisso upamā¹¹⁴ paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā:

seyyathāpi aggivessana allam kaṭṭham sasneham udake nikkhittam, atha puriso āgaccheyya uttarāranim ādāya 'aggim abhinibbattessāmi, tejo pātukarissāmī'ti. tam kim maññasi aggivessana, api nu so puriso amum allam kaṭṭham sasneham

¹⁰⁸ ramaṇiyyam (katthaci)

¹⁰⁹samantā gocaragāmam (syā)

¹¹⁰ramaṇiyyo (katthaci)

¹¹¹ramaṇiyyā (katthaci)

¹¹²alamidam (syā)

¹¹³padhānikassa (syā)

¹¹⁴ upamāyo (syā)

udake nikkhittam uttarāraņim ādāya abhimanthento¹¹⁵ aggim abhinibbatteyya, tejo pātu kareyyāti? " no hidam bho gotama." tam kissa hetu.? " adum hi bho gotama allam kaṭṭham sasneham. tañca pana udake nikkhittam. yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti.

evameva kho aggivessana ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena¹¹⁶ ceva kāmehi avūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho¹¹⁷ kāmamucchā kāmapipāsā kāma pariļāho, so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho. opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tippā¹¹⁸ kaṭukā¹¹⁹ vedanā vediyanti. abhabbā'va te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. no cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. ayaṃ kho maṃ aggivessana paṭhamā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

24. aparāpi kho mam aggivessana dutiyā upamam paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā: seyyathāpi aggivessana allam kaṭṭham sasneham ārakā udakā thale nikkhittam, atha puriso āgaccheyya uttarāranim ādāya 'aggim abhinibbattessāmi, tejo pātu karissāmī'ti. tam kim maññasi aggivessana, api nu so puriso amum allam kaṭṭham sasneham ārakā udakā thale nik-

¹¹⁵abhimatthento (syā)

pts page 241 q 241

bjt page 574 x 574

¹¹⁶kāyena ceva cittena ca (machasaṃ)

¹¹⁷kāmasineho (katthaci)

¹¹⁸tibbā (machasaṃ)

¹¹⁹kharā kaṭukā (machasaṃ)

khittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento aggiṃ abhinibbatteyya, tejo pātu kareyyāti? "no hidaṃ bho gotama" taṃ kissa hetu? "aduṃ hi bho gotama allaṃ kaṭṭhaṃ sasnehaṃ kiñcāpi ārakā udakā thale nikkhittaṃ, yāvadeva ca pana so puriso kilamathassa vighātassa bhāgī assā"ti. evameva kho aggivessana ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena¹²⁰ kho kāmehi vūpakaṭṭhā¹²¹ viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho¹²² kāmamucchā kāmapipāsā kāmapariļāho so ca ajjhattaṃ na suppahīno hoti na suppaṭippassaddho. opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti. abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. no cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti, abhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. ayaṃ kho maṃ aggivessana dutiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

25. aparāpi kho maṃ aggivessana tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā: seyyathāpi aggivessana sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koṭāpaṃ¹²³ ārakā udakā thale nikkhittaṃ, atha puriso āgaccheyya uttarāraṇiṃ ādāya 'aggiṃ abhinibbattessāmi, tejo pātu karissāmī'ti. taṃ kiṃ maññasi aggivessana, api nu¹²⁴ so puriso amuṃ sukkhaṃ kaṭṭhaṃ koṭāpaṃ ārakā udakā thale nikkhittaṃ uttarāraṇiṃ ādāya abhimanthento¹²⁵ aggiṃ

¹²⁰kāyena ceva cittena ca kāmehi, (machasaṃ); kāyena ceva kāmehi (syā, pts)

¹²¹avupaṭṭhā (pts)

¹²² kāmasineho (sīmu, katthaci)

pts page 242 q 242

¹²³kolāpaṃ (sīmu)

¹²⁴api nu kho (syā)

¹²⁵abhimatthento (syā)

abhinibbatteyya, tejo pātu kareyyāti? " evam bho gotama" tam kissa hetu? " adum hi bho gotama sukkham kaṭṭham koḷāpam, tañca pana ārakā udakā thale nikkhittanti."

evameva kho aggivessana ye hi keci samaṇā vā brāhmaṇā vā kāyena¹²⁶ ceva kāmehi vūpakaṭṭhā viharanti, yo ca nesaṃ kāmesu kāmacchando kāmasneho¹²⁷ kāmamucchā kāmapipāsā kāma pariļāho, so ca ajjhattaṃ suppahīno hoti suppaṭippassaddho. opakkamikā cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā dukkhā tippā¹²⁸ kaṭukā¹²⁹ vedanā vediyanti. bhabbā'va te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. no cepi te bhonto samaṇabrāhmaṇā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti, bhabbāva te ñāṇāya dassanāya anuttarāya sambodhāya. ayaṃ kho maṃ aggivessana tatiyā upamā paṭibhāsi anacchariyā pubbe assutapubbā.

imā kho mam aggivessana tisso upamā 130 paṭibhaṃsu anacchariyā pubbe assutapubbā.

26. tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham dante'bhidantamādhāya¹³¹ jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhinigganheyyam abhinippīleyyam abhisantāpeyyanti. so kho aham aggivessana dante'bhidantamādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhinigganhāmi abhinippīlemi abhisantāpemi.

bjt page 576 x 576

¹²⁶kāyena ceva cittena ca (machasaṃ)

¹²⁷kāmasineho (machasam)

¹²⁸katapuriso tibbā (machasaṃ)

¹²⁹kharā kaṭukā (machasaṃ, syā)

¹³⁰upamāyo (syā)

¹³¹dantehi dantamādhāya (sīmu, katthaci)

tassa mayham aggivessana dante'bhidantamādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhinigganhayato¹³² abhinippīļayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti. seyyathāpi aggivessana balavā puriso dubbalataram purisam sīse vā gahetvā khandhe vā gahetvā abhinigganheyya abhinippīļeyya abhisantāpeyya, evameva kho me aggivessana dante'bhidantamādhāya jivhāya tālum āhacca cetasā cittam abhinigganhayato abhinippīļayato abhisantāpayato kacchehi sedā muccanti, āraddham kho pana me aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā¹³³. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na paridāya tiṭṭhati.

27. tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham appāṇakam¹³⁴ jhānam jhāyeyyanti. so kho aham aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāse uparundhim. tassa mayham aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu¹³⁵ kaṇṇasotehi vātānam nikkhamantānam adhimatto saddo hoti. seyyathāpi nāma kammāragaggariyā dhamamānāya adhimatto saddo hoti, evameva kho me aggivessana mukhato ca nāsato ca assāsapassāsesu uparuddhesu kaṇṇasotehi vātānam nikkhamantānam adhimatto saddo hoti. āraddham kho pana me aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā¹³⁶. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭip-

¹³²abhinigganhato (machasam, pts, sīmu, katthaci)

¹³³appammuṭṭhā (syā)

pts page 243 q 243

¹³⁴appāṇakaṃ yeva (machasaṃ, syā); appānanaṃ (pts, sī, katthaci)

¹³⁵uparundhesu (machasaṃ)

¹³⁶appamutthā (syā)

passaddho tena ca dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

- 28. tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham appāṇakaññeva jhānam jhāyeyyanti. so kho aham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. tassa mayham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhāni ūhananti¹³⁷, seyyathāpi aggivessana balavā puriso tiṇhena sikharena muddhāni¹³⁸ abhimantheyya¹³⁹, evameva kho me aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā muddhāni ūhananti. āraddham kho pana me aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho tene ca dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.
- 29. tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham appāṇakaññeva jhānam jhāyeyyanti. so kho aham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. tassa mayham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparundhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. seyyathāpi aggivessana balavā puriso daļhena varat-

bjt page 578 x 578

¹³⁷muddhānaṃ ūhanti (sīmu); muddhani ūhannati (machasaṃ)

¹³⁸ muddhānam (sīmu, syā, pts)

¹³⁹muddhani abhimantheyya (machasaṃ)

pts page 244 q 244

takabandhanena¹⁴⁰ sīse sīsaveṭhaṃ dadeyya, evameva kho me aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā sīse sīsavedanā honti. āraddhaṃ kho pana me aggivessana viriyaṃ hoti asallīnaṃ. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho tene ca dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

- 30. tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham appāṇakaññeva jhānam jhāyeyyanti. so kho aham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. tassa mayham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchim parikantanti. seyyathāpi aggivessana dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā tiṇhena govikantanena kucchim parikanteyya, evameva kho me aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimattā vātā kucchim parikantanti. āraddham kho pana me aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho teneva dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.
- **31.** tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham appāṇakaññeva jhānam jhāyeyyanti. so kho aham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāse uparundhim. tassa mayham aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato

¹⁴⁰ varattakkhaṇḍena (machasaṃ) bjt page 580 x 580

ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmim ḍāho hoti. seyyathāpi aggivessana, dve balavanto purisā dubbalataram purisam nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuyā santāpeyyum samparitāpeyyum. evameva kho me aggivessana mukhato ca nāsato ca kaṇṇato ca assāsapassāsesu uparuddhesu adhimatto kāyasmim ḍāho hoti. āraddham kho pana me aggivessana viriyam hoti asallīnam. upaṭṭhitā sati asammuṭṭhā. sāraddho ca pana me kāyo hoti appaṭippassaddho tene va dukkhappadhānena padhānābhitunnassa sato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā dukkhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati. apissu mam aggivessana devatā disvā evamāhamsu: kālakato samaṇo gotamoti. ekaccā devatā evamāhamsu: na kālakato samaṇo gotamo, api ca kālam karotī 'ti. ekaccā devatā evamāhamsu: 'na kālakato samaṇo gotamo. vihārotveveso¹⁴¹ arahato evarūpo hotī 'ti.

32. tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham sabbaso āhārūpacchedāya paṭipajjeyyanti. atha kho mam aggivessana devatā upasaṅkamitvā etadavocum: mā kho tvam mārisa sabbaso āhārūpacchedāya paṭipajji, sace kho tvam mārisa sabbaso āhārūpacchedāya paṭipajjissasi, tassa te mayam dibbam ojam¹4² lomakūpehi ajjhohāressāma tāva tvam yāpessasīti. tassa mayham aggivessana etadahosi: ahañceva kho pana sabbaso ajaddhukā¹⁴³ paṭijāneyyam, imā ca me devatā dibbam ojam lomakūpehi ajjhohāreyyum, tāya cāham yāpeyyam, tam mama assa musāti. so kho aham aggivessana tā

pts page 245 q 245

¹⁴¹vihārotveva so (machasaṃ)

¹⁴²dibbojam (machasam)

¹⁴³ajajjitam (machasam)

devatā paccācikkhāmi, halanti vadāmi.

tassa mayham aggivessana etadahosi: yannūnāham tho-33. kam thokam āhāram āhāreyyam pasatam pasatam- yadi vā muggayūsam yadi vā kulatthayūsam yadi vā kalāyayūsam yadi vā harenukayūsanti. so kho aham aggivessana thokam thokam āhāram āhāresim pasatam pasatam - yadi vā muggayūsam yadi vā kulatthayūsam yadi vā kalāyayūsam yadi vā harenukayūsam, tassa mayham aggivessana thokam thokam āhāram āhārayato pasatam pasatam- yadi vā muggayūsam yadi vā kulatthayūsam yadi vā kaļāyayūsam yadi vā hareņukayūsam, adhimattakasimānam patto kāyo hoti. seyyathāpināma āsītikapabbāni vā kālapabbāni vā, evamevassu me angapaccangāni bhavanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma otthapadam, evamevassu me ānisadam hoti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma vattanāvalī, evamevassu me pitthikantako unnatāvanato hoti, tāyevappāhāratāya, seyvathāpi nāma jarasālāya gopānasiyo oluggaviluggā bhavanti, evamevassu me phāsuliyo oluggaviluggā bhavanti tāyevappāhāratāya.

seyyathāpi nāma gambhīre udapāne udakatārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti, evamevassu me akkhikūpesu akkhitārakā gambhīragatā okkhāyikā dissanti tāyevappāhāratāya. seyyathāpi nāma tittakālāpu¹⁴⁴ āmakacchinno vātātapena sampuṭito¹⁴⁵ hoti sammilāto, evamevassu me sīsacchavi sampuṭitā hoti sammilātā tāyevappāhāratāya.

bjt page 582 x 582

¹⁴⁴tittakālābu (machasaṃ)

pts page 246 q 246

¹⁴⁵samphutito (machasam)

- 34. so kho aham aggivessana udaracchavim parāmasissāmīti piṭṭhikaṇṭakaṃyeva parigaṇhāmi. piṭṭhikaṇṭakaṃ parāmasissāmīti udaracchaviññeva parigaṇhāmi. yāvassu me aggivessana udaracchavi piṭṭhikaṇṭakaṃ allīnā hoti tāyevappāhāratāya. so kho aham aggivessana vaccaṃ vā muttaṃ vā karissāmīti tattheva avakujjo papatāmi tāyevappāhāratāya. so kho aham aggivessana imameva kāyaṃ assāsento pāṇinā gattāni anumajjāmi. tassa mayham aggivessana pāṇinā gattāni anumajjato pūtimūlāni lomāni kāyasmā papatanti tāyevappāhāratāya. apissu maṃ aggivessana manussā disvā evamāhaṃsu: kāļo samaṇo gotamoti. ekacce manussā evamāhaṃsu: na kāļo samaṇo gotamoti. ekacce manussā evamāhaṃsu: na kāļo samaṇo gotamoti. yāvassu me aggivessana tāva parisuddho chavivaṇṇo pariyodāto upahato hoti tāyevappāhāratāya.
- 35. tassa mayham aggivessana etadahosi: " ye kho keci atītamaddhānam samanā vā brāhmanā vā opakkamikā dukkhā tippā¹⁴⁶ kaṭukā¹⁴⁷ vedanā vediyimsu, etāvaparamam, nayito bhiyyo. yepi hi keci anāgatamaddhānam samanā vā brāhmanā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyissanti, etāvaparamam, nayito bhiyyo. yepi hi keci etarahi samanā vā brāhmanā vā opakkamikā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti, etāvaparamam, nayito bhiyyo. na kho panāham imāya kaṭukāya dukkarakārikāya adhigacchāmi uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesam. siyā nu kho añño maggo bodhāyā"ti.

¹⁴⁶tibbā (machasaṃ)

¹⁴⁷kharā katukā (machasam)

36. tassa mayham aggivessana etadahosi: abhijānāmi kho paṇāham pitusakkassa kammante sītāya jambucchāyāya nisinno vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharitā. siyā nu kho eso maggo bodhāyāti. tassa mayham aggivessana satānusāriviññāṇam ahosi: esova maggo bodhāyāti.

tassa mayham aggivessana etadahosi: kinnu kho aham tassa sukhassa bhāyāmi yantam sukham aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehīti.

37. tassa mayhaṃ aggivessana etadahosi: na kho ahaṃ tassa sukhassa bhāyāmi yantaṃ sukhaṃ aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehīti. tassa mayhaṃ aggivessana etadahosi: na taṃ sukaraṃ sukhaṃ adhigantuṃ evaṃ adhimattakasimānaṃ pattakāyena, yannūnāhaṃ olārikaṃ āhāraṃ āhāreyya odanakummāsanti. so kho ahaṃ aggivessana olārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ. tena kho pana maṃ aggivessana samayena pañca bhikkhū paccupaṭṭhitā honti: "yaṃ kho samaṇo gotamo dhammaṃ adhigamissati taṃ no ārocessatī "ti. yato kho ahaṃ aggivessana olārikaṃ āhāraṃ āhāresiṃ odanakummāsaṃ, atha kho te¹⁴⁸ pañca bhikkhū nibbijja pakkamiṃsu: 'bāhuliko samaṇo gotamo padhānavibbhanto āvatto bāhullāyā'ti.

bjt page 584 x 584

pts page 247 q 247

¹⁴⁸atha mete (machasam)

- **38.** so kho aham aggivessana olārikam āhāram āhārito¹⁴⁹ balam gahetvā vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja vihāsim. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya titthati.
- **39.** vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja vihāsim. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.
- **40.** pītiyā ca virāgā upekkhako ca vihāsim sato ca sampajāno. sukhañca kāyena paṭisamvedesim. yam tam ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti tatiyam jhānam upasampajja vihāsim. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.
- **41.** sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja vihāsim. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.
- **42.** se: evaṃ samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte¹⁵⁰

¹⁴⁹āhāretvā (machasaṃ)

¹⁵⁰anejjappatte (sīmu)

pts page 248 q 248

pubbe nivāsānussatiñāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. so anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi seyyathīdaṃ:

" ekampi jātim dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe, " amutrāsiṃ evaṃnāmo evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra uppādiṃ. tatrāpāsiṃ evaṃ nāmo evaṃ gotto evaṃ vaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno"ti - iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarāmi. ayaṃ kho pana me¹⁵¹ aggivessana rattiyā paṭhame yāme paṭhamā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

43. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte¹⁵² sattānaṃ cutūpapātañāṇāya cittaṃ abhininnāmesiṃ. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi: cavamāne, uppajjamāne¹⁵³ hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi: 'ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccari

bjt page 586 x 586

¹⁵¹ayam kho me (machasam)

¹⁵²ānejjappante (sīmu)

¹⁵³upapajjamānemachasam (syā, pts)

tena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ uppannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne uppajjamāne. hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi: ayaṃ kho pana me aggivessana rattiyā majjhime yāme dutiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno, yathā taṃ appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā sukhā vedanā cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati.

44. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañāṇāya cittam abhininnāmesim. so idam dukkhanti yathābhūtam abbhaññāsim, ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam abbhaññāsim, ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim, ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim, ime āsavāti yathābhūtam abbhaññāsim, ayam āsavasamudayoti yathābhūtam abbhaññāsim ayam āsavanirodhoti yathābhūtam abbhaññāsim, ayam āsavanirodhagāminī paṭipadāti yathābhūtam abbhaññāsim. tassa me evam jānato evam passato kāmāsavāpi cittam vimuccittha. bhavāsavāpi cittam vimuccittha. avijjāsavāpi cittam vimuccittha.

pts page 249 q 249

bjt page 588 x 588

cittha. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam ahosi: 'khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam nāparam itthattāyā'ti abbhaññāsim. ayam kho pana me aggivessana rattiyā pacchime yāme tatiyā vijjā adhigatā, avijjā vihatā vijjā uppannā, tamo vihato āloko uppanno, yathā tam appamattassa ātāpino pahitattassa viharato. evarūpāpi kho me aggivessana uppannā sukhā vedanā cittam na pariyādāya tiṭṭhati.

- 45. abhijānāmi kho panāhaṃ aggivessana anekasatāya parisāya dhammaṃ desetā. apissu maṃ ekameko evaṃ maññati: mameva ārabbha samaṇo gotamo dhammaṃ desetīti. na kho panetaṃ aggivessana evaṃ daṭṭhabbaṃ. yāvadeva viññāpanatthāya tathāgato paresaṃ dhammaṃ deseti. so kho ahaṃ aggivessana tassāyeva kathāya pariyosāne tasmiṃyeva purimasmiṃ samādhinimitte ajjhattameva cittaṃ saṇṭhapemi sannisīdāpemi¹⁵⁴ ekodiṃ karomi samādahāmi, yena sudaṃ niccakappaṃ viharāmīti.
- **46.** "okappaniyametam bhoto gotamassa yathātam arahato sammā sambuddhassa. abhijānāti pana¹⁵⁵ bhavam gotamo divā supitā"ti. abhijānāmaham aggivessana gimhānam pacchime māse pacchābhattam pindapātapaṭikkanto catugguṇam saṅghāṭim paññāpetvā¹⁵⁶ dakkhiṇena passena sato sampajāno niddam okkamitāti. " etam kho bho gotama eke samaṇabrahmaṇā sammohavihārasmim vadantī"ti. na kho aggivessana ettāvatā sammūļho vā hoti asammūļho vā. api ca aggivessana

¹⁵⁴sannisādemi (machasam)

¹⁵⁵kho pana (machasam)

¹⁵⁶ paññapetvā (machasaṃ) pts page 250 q 250

yathā ca sammūļho hoti asammūļho ca, taṃ suṇāhi, sādhukaṃ manasi karohi, bhāsissāmīti. evaṃ bho gotamāti kho¹⁵⁷ saccako nigaṇṭhaputto bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:

- 47. yassa kassaci aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraṇīyā appahīnā, tamaham sammūļhoti vadāmi. āsavānam hi aggivessana appahānā sammūļho hoti. yassa kassaci aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraṇīyā pahīnā, tamaham asammūļhoti vadāmi. āsavānam hi aggivessana pahānā asammūļho hoti. tathāgatassa kho aggivessana ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraṇīyā pahīnā ucchinnamūlā tālavatthukatā anabhāvakatā āyati anuppādadhammā. seyyathāpi aggivessana tālo matthakacchinno abhabbo puna virūļhiyā, evameva kho aggivessana tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jāti jarāmaraṇīyā pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammāti.
- **48.** evaṃ vutte saccako nigaṇṭhaputto bhagavantaṃ etadavoca: "acchariyaṃ bho gotama, abbhutaṃ bho gotama, yāvañcidaṃ bhoto gotamassa evaṃ āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi upanītehi¹⁵⁹ vacanapathehi samudācariyamānassa chavivaṇṇo ceva pariyodāyati, mukhavaṇṇo ca vippasīdati,

¹⁵⁸anabhāvaṃ katā (machasaṃ)

¹⁵⁷ evam bhoti kho (machasam)

bjt page 590 x 590

¹⁵⁹upanītehi vacanapathehi (sīmu)

yathā tam arahato sammā sambuddhassa."

- 49. "abhijānāmahaṃ bho gotama pūraṇaṃ kassapaṃ vādena vādaṃ samārabhitā. sopi mayā vādena vādaṃ samāraddho aññena aññaṃ paṭicari, bahiddhā kathaṃ apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. bhoto kho pana gotamassa evaṃ āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivaṇṇo ceva pariyodāyati, mukhavaṇṇo ca vippasīdati, yathā taṃ arahato sammāsambuddhassa.
- **50.** "abhijānāmahaṃ bho gotama makkhaliṃ gosālaṃ vādena vādaṃ samārabhitā. sopi mayā vādena vādaṃ samāraddho aññena aññaṃ paṭicari, bahiddhā kathaṃ apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. bhoto kho pana gotamassa evaṃ āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivaṇṇo ceva pariyodāyati, mukhavaṇṇo ca vippasīdati, yathā taṃ arahato sammāsambuddhassa.

"abhijānāmaham bho gotama ajitam kesakambalam vādena vādam samārabhitā. sopi mayā vādena vādam samāraddho aññena aññam paṭicari, bahiddhā katham apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. bhoto kho pana gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivanno ceva pariyodāyati, mukhavanno ca vippasīdati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa.

¹⁶⁰bhoto pana (machasam)

"abhijānāmaham bho gotama pakudham kaccāyanam vādena vādam samārabhitā. sopi mayā vādena vādam samāraddho aññena aññam paṭicari, bahiddhā katham apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. bhoto kho pana gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivamno ceva pariyodāyati, mukhavamno ca vippasīdati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa.

"abhijānāmaham bho gotama sañjayam belaṭṭhiputtam vādena vādam samārabhitā. sopi mayā vādena vādam samāraddho aññena aññam paṭicari, bahiddhā katham apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. bhoto kho pana gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivanno ceva pariyodāyati, mukhavanno ca vippasīdati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa.

"abhijānāmaham bho gotama nigantham nātaputtam¹⁶¹ vādena vādam samārabhitā. sopi mayā vādena vādam samāraddho aññena aññam paṭicari, bahiddhā katham apanāmesi, kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. bhoto kho pana gotamassa evam āsajja āsajja vuccamānassa upanītehi upanītehi vacanapathehi samudācariyamānassa chavivanno ceva pariyodāyati, mukhavanno ca vippasīdati, yathā tam arahato sammāsambuddhassa.

¹⁶¹nāṭaputtaṃ (machasaṃ) pts page 251 q 251 bjt page 592 x 592

51. handa ca dāni mayam bho gotama gacchāma, bahukiccā mayam bahukaranīyātī.

"yassadāni tvam aggivessana kālam maññasī"ti.

atha kho saccako niganthaputto bhagavato bhāsitam abhinanditvā anumoditvā utthāyāsanā pakkāmīti.

Mahāsaccakasuttam chattham.

4.7 Cūļataņhāsankhayasuttam

evamme sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati pubbārāme migāramātupāsāde. atha kho sakko devānamindo yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhito kho sakko devānamindo bhagavantam etadavoca:

- **2.** "kittāvatā nu kho bhante bhikkhu saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānanti."
- idha devānaminda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā 3. nālam abhinivesāvāti. evañca tam devānaminda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti, so sabbam dhammam abhijānāti. sabbam dhammam abhiññāya sabbam dhammam parijānāti. sabbam dhammam pariññāya yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, patinissaggānupassī viharati. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto, nirodhānupassī viharanto, patinissaggānupassī viharanto na ca kiñci¹⁶² loke upādiyati. anupādiyam na paritassati. aparitassam paccattaññeva parinibbāyati. 'khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaniyam, nāparam itthattāyā'ti pajānāti. ettāvatā kho devānaminda bhikkhu sankhittena tanhāsankhayavimutto hoti accantanittho accantayogakkhemī

¹⁶²na kiñci (machasaṃ, syā, pts) pts page 252 q 252

accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānanti.

atha kho sakko¹⁶³ devānamindo bhagavato bhāsitam abhinanditvā anumoditvā bhagavantam abhivādetvā padakkhinam katvā tatthevantaradhāyi.

- 4. tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno bhagavato avidūre nisinno hoti. atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: 'kinnu kho so yakkho bhagavato bhāsitaṃ abhisamecca anumodi¹⁶⁴, udāhu no. yannūnāhaṃ taṃ yakkhaṃ jāneyyaṃ: yadivā so yakkho bhagavato bhāsitaṃ abhisamecca anumodi, yadivā no'ti. atha kho āyasmā mahāmoggallāno seyyathāpi nāma balavā puriso sammiñjitaṃ vā bāhaṃ pasāreyya, pasāritaṃ vā bāhaṃ sammiñjeyya, evamevaṃ¹⁶⁵ pubbārāme migāramātupāsāde antarahito devesu tāvatiṃsesu pāturahosi.
- 5. tena kho pana samayena sakko devānamindo ekapuṇḍarīke uyyāne dibbehi pañcahi turiyasatehi samappito samaṅgībhūto paricāreti. addasā kho sakko devānamindo āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ dūrato va āgacchantaṃ. disvāna tāni dibbāni pañca turiyasatāni paṭippaṇāmetvā yenāyasmā mahāmoggallāno tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā āyasmantaṃ mahāmoggallānaṃ etadavoca: ehi kho mārisa moggallāna,

bjt page 594 x 594

¹⁶³atha kho pana sakko (syā); atha sakko (katthaci)

¹⁶⁴anumodati (svā)

¹⁶⁵evameva (katthaci)

sāgataṃ¹⁶⁶ mārisa moggallāna. cirassaṃ kho mārisa moggallāna, imaṃ pariyāyamakāsi yadidaṃ idhāgamanāya. nisīda mārisa moggallāna, idamāsanaṃ paññattanti. nisīdi kho āyasmā mahā moggallāno paññatte āsane. sakkopi kho devānamindo aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinnaṃ kho sakkaṃ devānamindaṃ āyasmā mahāmoggallāno etadavoca: yathākathaṃ pana te kosiya bhagavā saṅkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ abhāsi? sādhu mayampi etissā kathāya bhāgino assāma savaṇāyāti.

6. "mayam kho mārisa moggallāna bahukiccā, mayam bahukaranīyā¹⁶⁷, appeva¹⁶⁸ sakena karanīyena, api ca devānamyeva tāvatimsānam karanīyena. api ca mārisa moggallāna,sussutamyeva hoti suggahītam sumanasikatam sūpadhāritam yam no¹⁶⁹ khippameva antaradhāyati. bhūtapubbam mārisa moggallāna, devāsurasangāmo samūpabbuļho¹⁷⁰ ahosi. tasmim kho pana mārisa moggallāna sangāme devā vijinimsu¹⁷¹. asurā parājinimsu. so kho aham mārisa moggallāna tam sangāmam¹⁷² abhivijinitvā vijitasangāmo tato paṭinivattitvā vejayantam nāma pāsādam māpesim. vejayantassa kho pana mārisa moggallāna pāsādassa niyyuhasatam. ekamekasmim niyyuhe satta satta kūṭāgārasatāni¹⁷³. ekamekasmim kūṭāgāre

¹⁶⁶ svāgatam (machasam, syā)

¹⁶⁷bahukiccā bahukaraṇīyā (machasaṃ, syā)

¹⁶⁸ appevanāma (syā); appena (pts); mu (si)

pts page 253 q 253

¹⁶⁹yanno kho (syā)

¹⁷⁰samupabyulho (machasam); samūpabyulho (syā)

¹⁷¹devā jiniṃsu (machasaṃ, syā, pts)

¹⁷²devāsurasangāmam (syā)

¹⁷³kūtāgārasatāni (sīmu)

satta satta accharāyo. ekamekissā accharāya satta satta paricārikāyo. iccheyyāsi no tvam mārisa moggallāna vejayantassa pāsādassa rāmaņeyyakam daṭṭhunti. adhivāsesi kho āyasmā mahāmoggallāno tunhī bhāvena.

atha kho sakko ca devānamindo vessavano ca mahārājā āyasmantam mahāmoggallānam purakkhatvā yena vejayanto pāsādo tenupasankamimsu. addasamsu¹⁷⁴ kho sakkassa devānamindassa paricārikāyo āyasmantam mahāmoggallānam dūratova āgacchantam. disvāna¹⁷⁵ ottappamānā hirīyamānā¹⁷⁶ sakasakam¹⁷⁷ ovarakam pavisimsu, seyyathāpi nāma sunisā sasuram¹⁷⁸ disvā ottapati hirīyati¹⁷⁹, evamevam¹⁸⁰ sakkassa devānamindassa paricārikāyo āyasmantam mahāmoggallānam disvā ottappamānā hirīyamānā sakasakam ovarakam pavisimsu. atha kho sakko ca devānamindo vessavano ca mahārājā āyasmantam mahāmoggallānam vejayante pāsāde anucankamāpenti anuvicarāpenti: idampi mārisa moggallāna passa vejayantassa pāsādassa rāmaneyyakam, idampi mārisa moggallāna passa vejayantassa pāsādassa rāmaneyyakanti. " sobhativatidam¹⁸¹ āyasmato kosiyassa yathā tam pubbe katapuññassa. manussāpi kiñcideva rāmaneyyakam datthā¹⁸² evamāhamsu:

bjt page 596 x 596

¹⁷⁴addasāsum (katthaci)

¹⁷⁵disvā (machasaṃ)

¹⁷⁶hiriyamānā (katthaci)

¹⁷⁷sakaṃ sakaṃ (machasaṃ, syā, pts, mu, sī)

¹⁷⁸sassuram (syā)

¹⁷⁹hiriyati (katthaci)

¹⁸⁰evameva (katthaci)

¹⁸¹sobhati idaṃ (machasaṃ); sobhatidaṃ (syā, pts)

¹⁸²ditthā (sīmu); disvā (machasam, syā)

sobhati vata bho devānam tāvatimsānanti. tayidam āyasmato kosiyassa sobhati yathātam pubbe katapuññassā"ti.

- 8. atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: atibāļham kho ayam yakkho pamatto viharati. yannūnāham imam yakkham samvejeyyanti. atha kho āyasmā mahāmoggallāno tathārūpam iddhābhisamkhāram abhisamkhāsi¹⁸³ yathā vejayantam pāsādam pādanguṭṭhakena sankampesi sampakampesi sampavedhesi. atha kho sakko ca¹⁸⁴ devānamindo vessavaņo ca mahārājā devā ca tāvatimsā acchariyabbhutacittā¹⁸⁵ ahesum: acchariyam vata bho, abbhutam vata bho, samaṇassa mahiddhikatā mahānubhāvatā, yatra hi nāma dibbam bhavanam¹⁸⁶ pādanguṭṭhakena sankampessati sampakampessati sampavedhessatīti.
- 9. atha kho āyasmā mahāmoggallāno sakkam devānamindam samviggam lomahaṭṭhajātam viditvā sakkam devānamindam etadavoca: "yathākatham pana te kosiya¹⁸⁷ bhagavā sankhittena tanhāsamkhayavimuttim abhāsi? sādhu. mayampi etissā kathāya bhāgino assāma savanāyā"ti.
- **10.** "idhāhaṃ mārisa moggallāna, yena bhagavā tenupasaṅ-kamiṃ. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ aṭṭhāsiṃ. ekamantaṃ ṭhito kho ahaṃ mārisa moggallāna

¹⁸³abhinkhāreti (syā)

pts page 254 q 254

¹⁸⁴sakko (sīmu)

¹⁸⁵acchariyabbhuta cittajātā (machasaṃ, syā)

¹⁸⁶dibbabhavanam (machasam, syā, pts)

¹⁸⁷pana kho kosiya (machasam); pana kosiya (syā)

bhagavantam etadavocam: kittāvatā nu kho bhante bhikkhu sankhittena tanhāsankhayavimutto hoti accantaniṭṭho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno seṭṭho devamanussānanti. evam vutte mārisa moggallāna bhagavā mam etadavoca:

'idha devānaminda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. evañcetam devānaminda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. so sabbam dhammam abhijānāti. sabbam dhammam abhiññāya sabbam dhammam parijānāti. sabbam dhammam pariññāya yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, patinissaggānupassī viharati. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto, nirodhānupassī viharanto, patinissaggānupassī viharanto na ca¹⁸⁸ kiñci loke upādiyati. anupādiyam na paritassati. aparitassam paccattaññeva parinibbāyati. 'khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaniyam naparam itthattaya'ti pajānāti. ettāvatā kho devānaminda bhikkhu sankhittena tanhāsankhayavimutto hoti accantanittho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno settho devamanussānanti.' evam¹⁸⁹ kho me mārisa moggallāna bhagavā saṅkhittena tanhāsankhayavimuttim abhāsi"ti.

bjt page 598 x 598

¹⁸⁸na kiñci (machasaṃ, syā, pts)

¹⁸⁹evameva kho (sī, katthaci)

- 11. atha kho āyasmā mahāmoggallāno sakkassa devānamindassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā seyyathāpi nāma balavā puriso sammiñjitam vā bāham pasāreyya pasāritam vā bāham sammiñjeyya, evameva¹⁹⁰ devesu tāvatimsesu antarahito pubbārāme migāramātupāsāde pāturahosi.
- 12. atha kho sakkassa devānamindassa paricārikāyo acirapakkante āyasmante mahāmoggallāne sakkam devānamindam etadavocum: eso nu kho te mārisa so bhagavā satthāti. na kho me mārisā¹⁹¹ so bhagavā satthā, sabrahmacārī me eso āyasmā mahāmoggallānoti. lābhā te mārisa, yassa¹⁹² te sabrahmacārī evam mahiddhiko mahānubhāvo¹⁹³, aho nūna¹⁹⁴ te so bhagavā satthāti.
- **13.** atha kho āyasmā mahāmoggallāno yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho āyasmā mahāmoggallāno bhagavantaṃ etadavoca:
- " abhijānāti no bhante bhagavā ahu ñātaññatarassa¹⁹⁵ mahesakkhassa yakkhassa saṃkhittena taṇhāsaṅkhayavimuttiṃ

pts page 255 q 255

¹⁹⁰evamevam (sīmu)

¹⁹¹ mārisa (katthaci); mārisa (machasam, syā, pts)

¹⁹² lābhā te mārisa, suladdham te mārisa (syā)

¹⁹³evaṃ mahānubhāvo (machasaṃ, syā, pts)

¹⁹⁴āhu nūna (sī, katthaci)

bjt page 600 x 600

¹⁹⁵ahuññataññatarassa (machasam); āhunaññeva aññatarassa (sī, katthaci); ahu nāññe ca aññatarassa (sīmu, pts); aññātaññatarassa (sīmu, aṭṭhakathā)

bhāsitā".

"abhijānāmaham moggallāna: idha sakko devānamindo yenāham tenupasankami. upasankamitvā mam abhivādetvā ekamantam atthāsi. ekamantam thito kho moggallāna sakko devānamindo mam etadavoca: kittāvatā nu kho bhante bhikkhu samkhittena tanhāsankhayavimutto hoti accantanittho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno settho devamanussānanti. evam vutte aham moggallāna sakkam devānamindam etadavocam: idha devānaminda bhikkhuno sutam hoti: sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti. evañcetam devānaminda bhikkhuno sutam hoti sabbe dhammā nālam abhinivesāyāti, so sabbam dhammam abhijānāti, sabba dhammam abhiññāya sabbam dhammam parijānāti. sabbam dhammam pariññāya yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharati, virāgānupassī viharati, nirodhānupassī viharati, patinissaggānupassī viharati. so tāsu vedanāsu aniccānupassī viharanto, virāgānupassī viharanto, nirodhānupassī viharanto, patinissaggānupassī viharanto na ca kiñci¹⁹⁶ loke upādiyati. anupādiyam na paritassati. aparitassam paccattaññeva¹⁹⁷ parinibbāyati. 'khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, katam karanīyam, nāparam itthattāya'ti pajānāti. ettāvatā kho devānaminda bhikkhu samkhittena tanhāsankhayavimutto hoti accantanittho accantayogakkhemī accantabrahmacārī accantapariyosāno settho devamanussānanti. evam kho aham moggallāna abhijānāmi sakkassa devānamindassa samkhittena

¹⁹⁶na kiñci (machasaṃ, syā, pts)

¹⁹⁷paccattam yeva (sī, katthaci) pts page 256 q 256

tanhāsankhayavimuttim bhāsitā"ti 198.

idamavoca bhagavā. attamano āyasmā mahāmoggallāno bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Cūļataņhāsankhayasuttam sattamam.

¹⁹⁸abhāsitthāti (sī, katthaci) bjt page 602 x 602

4.8 Mahātanhāsankhayasuttam

evamme sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tena kho pana samayena sātissa nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam hoti: tathāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tadevidam viññāṇam sandhāvati samsarati, anaññanti.

- 2. assosum kho sambahulā bhikkhū: sātissa kira nāma¹⁹⁹ bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: "tathāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tadevidam viññāṇam sandhāvati samsarati, anaññanti." atha kho te bhikkhū yena sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā sātim bhikkhum kevaṭṭaputtam etadavocum: "saccam kira te āvuso sāti evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: tathāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tadevidam viñnāṇam sandhāvati saṃsarati, anaññanti." "evam byā kho aham āvuso bhagavatā dhammam desitam ajānāmi yathā tadevidam viñnāṇam sandhāvati saṃsarati, anaññanti."
- **3.** atha kho te bhikkhū sātim bhikkhu kevaṭṭaputtam etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetukāmā samanuyuñjanti samanugāhanti samanubhāsanti: mā evam āvuso²⁰⁰ sāti avaca, mā bhagavantam abbhācikkhi²⁰¹. nahi sādhu bhagavato abbhakkhā-

¹⁹⁹sātissa nāma (syā, machasaṃ)

²⁰⁰evamāvuso (syā)

²⁰¹abbhācikkha (syā)

naṃ nahi bhagavā evaṃ vadeyya. anekapariyāyena hāvuso²⁰² sāti paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ bhagavatā aññatra paccayā natthi viññāṇassa samhavoti. evampi kho sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tehi bhikkhūhi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno²⁰³ samanubhāsiyamāno tadeva pāpakaṃ diṭṭhigataṃ thāmasā parāmassa²⁰⁴ abhinivissa voharati: evaṃ byā kho ahaṃ āvuso bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññanti. yato kho te bhikkhū nāsakkhiṃsu sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etasmā pāpakā diṭṭhigatā vivecetuṃ, atha²⁰⁵ yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. ekamantaṃ nisinnā kho te bhikkhū bhagavantaṃ etadavocuṃ:

4. sātissa nāma bhante bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: 'tathāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tadevidam viññānam sandhāvati samsarati, anaññanti.' assumhao kho mayam bhante: sātissa kira nāma bhikkhuno kevaṭṭaputtassa evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: tathāham bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tadevidam viññānam sandhāvati samsarati, anaññanti. atha kho mayam bhante yena sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tenupasaṅkamimha. upasaṅkamitvā sātim bhikkhum kevaṭṭaputtam etadavocumha: saccam kira te āvuso sāti evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam: tathāham

²⁰²anekapariyāyenāvuso (machasaṃ); anekapariyāyena āvuso (syā) pts page 257 q 257

²⁰³samanuggāhiyamāno (syā)

²⁰⁴parāmāsā (machasaṃ)

²⁰⁵atha kho te bhikkhū (machasaṃ, syā)

bjt page 604 x 604

bhagavatā dhammam desitam ājānāmi tadevidam viññānam sandhāvati samsarati, anaññanti. evam vutte bhante sāti bhikkhu kevattaputto amhe etadavoca: evam byā kho aham āvuso bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tadevidam viññānam sandhāvati samsarati, anaññanti. atha kho mayam bhante sātim bhikkhum kevattaputtam etasmā pāpakā ditthigatā vivecetukāmā samanuyuñjimha samanugāhimha²⁰⁶ samanubhāsimha: mā evam āvuso sāti avaca. mā bhagavantam abbhācikkhi²⁰⁷. na hi sādhu bhagavato abbhakkhānam. na hi bhagavā evam vadevya, anekapariyāyena hāvuso²⁰⁸ sāti paticcasamuppannam viññānam vuttam bhagavatā, aññatra paccayā natthi viññānassa sambhavoti. evampi kho bhante sāti bhikkhu kevattaputto amhehi samanuyuñjiyamāno samanugāhiyamāno²⁰⁹ samanubhāsiyamāno tadeva pāpakam ditthigatam thāmasā parāmassa²¹⁰ abhinivissa voharati: " evam byā kho aham āvuso bhagavatā dhammam desitam ājānāmi yathā tadevidam viññānam sandhāvati samsarati, anaññanti." yato kho mayam bhante nāsakkhimha²¹¹ sātim bhikkhum kevattaputtam etasmā pāpakā ditthigatā vivecetum, atha mayam etamattham bhagavato ārocemāti.

5. atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: ehi tvaṃ bhikkhu mama vacanena sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ āmantesi: 'satthā taṃ āvuso sāti āmantetī'ti. evaṃ bhanteti

²⁰⁶samanuggāhimha (machasam, syā)

²⁰⁷abbhācikkha (syā)

²⁰⁸anekapariyāyenāvuso (machasam); anekapariyāyena āvuso (syā)

²⁰⁹samanuggāhiyamāno (machasaṃ, syā)

²¹⁰parāmāsā (machasaṃ)

²¹¹nāsakkhamhā (syā)

pts page 258 q 258

kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā²¹² yena sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etadavoca: 'satthā taṃ āvuso sāti āmanteti'ti. evamāvusoti kho sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinnaṃ kho sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ bhagavā etadavoca: saccaṃ kira te sāti evarūpaṃ pāpakaṃ diṭṭhigataṃ uppannaṃ: tathāhaṃ bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ajānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññanti. " evaṃ byā kho ahaṃ bhante bhagavatā dhammaṃ desitaṃ ājānāmi yathā tadevidaṃ viññāṇaṃ sandhāvati saṃsarati, anaññanti."

6. katamam tam sāti viññāṇanti?

" yvāyam bhante vado vedeyyo tatra tatra kalyāṇapāpakānam kammānam vipākam paṭisamvedetī"ti.

kassa nu kho nāma tvaṃ moghapurisa mayā evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānāsi? nanu mayā moghapurisa anekapariyāyena paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavoti. atha ca pana tvaṃ moghapurisa attanā duggahītena amhe ceva abbhācikkhasi, attānañca khaṇasi²¹³, khahuñca apuññaṃ pasavasi. taṃ hi te moghapurisa bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyāti.

²¹²pațisutvā (machasaṃ)

bjt page 606 x 606

²¹³khanasi (syā)

- 7. atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: taṃ kiṃ maññatha bhikkhave, api nayaṃ²¹⁴ sāti bhikkhu kevaṭṭaputto usmīkatopi imasmiṃ dhammavinayeti. "kiṃ hi siyā bhante, no hetaṃ bhante"ti. evaṃ vutte sāti bhikkhu kevaṭṭaputto tuṇhībhūto maṅkubhūto pattakkhandho adhomukho pajjhāyanto appaṭibhāno²¹⁵ nisīdi. atha kho bhagavā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ tuṇhībhūtaṃ maṅkubhūtaṃ pattakkhandhaṃ adhomukhaṃ pajjhāyantaṃ appaṭibhānaṃ²¹⁶ viditvā sātiṃ bhikkhuṃ kevaṭṭaputtaṃ etadavoca: "paññāyissasi kho tvaṃ²¹⁷ moghapurisa etena sakena pāpakena diṭṭhigatena. idhāhaṃ bhikkhū paṭipucchissāmi"ti.
- 8. atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: tumhepi me bhikkhave evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha yathāyaṃ sāti bhikkhu kevaṭṭaputtā attanā duggahītena amhe ceva abbhācikkhati, attānañca khaṇati²¹⁸, bahuñca apuññaṃ pasavatīti. "no hetaṃ bhante, anekapariyāyena hi no bhante paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ bhagavatā, aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavo"ti. sādhu²¹⁹ bhikkhave, sādhu kho me tumhe bhikkhave evaṃ dhammaṃ desitaṃ ājānātha. anekapariyāyena hi vo bhikkhave paṭiccasamuppannaṃ viññāṇaṃ vuttaṃ mayā, aññatra paccayā natthi viññāṇassa sambhavoti. atha ca panāyaṃ sāti bhikkhu kevaṭṭaputto attanā duggahī-

²¹⁴nāyam (sīmu, machasam, syā, pts)

²¹⁵appatibhāṇo (syā, sī, katthaci)

²¹⁶appatibhāṇaṃ (syā, sī, katthaci)

²¹⁷tvam (sī, katthaci)

pts page 259 q 259

²¹⁸khanati (syā)

²¹⁹sādhu sādhu (machasaṃ)

tena amhe ceva abbhācikkhati, attānañca khaṇati²²⁰, bahuñca apuññaṃ pasavati. taṃ hi tassa moghapurisassa bhavissati dīgharattaṃ ahitāya dukkhāya.

(sātikandam.)

9. yaññadeva²²¹ bhikkhave paccayaṃ paṭicca uppajjati viññāṇaṃ tena teneva saṅkhaṃ²²² gacchati: cakkhuñca paṭicca rūpe ca uppajjati viññāṇaṃ, cakkhuviññāṇanteva²²³ saṅkhaṃ gacchati. sotañca paṭicca sadde ca uppajjati viññāṇaṃ, sotaviññāṇanteva²²⁴) saṅkhaṃ gacchati. ghānañca paṭicca gandhe ca uppajjati viññāṇaṃ, ghānaviññāṇanteva²²⁵ saṅkhaṃ gacchati, jivhañca paṭicca rase ca uppajjati viññāṇaṃ, jivhāviññāṇanteva²²⁶ saṅkhaṃ gacchati. kāyañca paṭicca phoṭṭhabbe ca uppajjati viññāṇaṃ, kāyaviññāṇanteva²²⁷ saṅkhaṃ gacchati. manañca paṭicca dhamme ca uppajjati viññāṇaṃ, manoviññāṇanteva²²⁸ saṅkhaṃ gacchati.

seyyathāpi bhikkhave yaññadevāpaccayam paṭicca aggi jalati, tena teneva saṅkham gacchati: kaṭṭhañca paṭicca aggi

²²⁰khanati (syā)

pts page 260 q 260

bjt page 608 x 608

²²¹yaṃyadeva (machasaṃ)

²²²saṅkhyaṃ (machasaṃ, syā)

²²³cakkhuviññāṇaṃtveva (machasaṃ, syā)

²²⁴sotaviññāṇaṃtveva (machasaṃ, syā()

 $^{^{225}{\}rm gh\bar{a}}$ naviñ
ñāṇaṃtveva (machasaṃ, syā)

²²⁶ jivhāviññāṇatveva (machasaṃ, syā) ²²⁷ kāvaviññānamtveva (machasam, syā)

²²⁸manoviññānamtveva (machasam, syā)

jalati, katthaggiteva²²⁹ sankham gacchati. sakalikañca paticca aggi jalati, sakalikaggiteva sankham gacchati. tinañca paticca aggi jalati, tinaggiteva sankham gacchati. gomayanca paticca aggi jalati, gomayaggiteva sankham gacchati. thusañca paticca aggi jalati, thusaggiteva sankham gacchati. sankāranca paticca aggi jalati, sankāraggiteva sankham gacchati. evameva kho bhikkhave yaññadeva paccayam paticca uppajjati viññanam tena teneva sankham gacchati: cakkhuñca paticca rūpe ca uppajjati viññānam, cakkhuviññānanteva sankham gacchati. sotañca paticca sadde ca uppajjati viññānam, sotaviññananteva sankham gacchati. ghanañca paticca gandhe ca uppajjati viññānam, ghānaviññānanteva sankham gacchati. jivhañca paticca rase ca uppajjati viññānam, jivhāviññānanteva sankham gacchati. kāyanca paticca photthabbe ca uppajjati viññānam, kāyaviññānanteva saṅkham gacchati. manañca paticca dhamme ca uppajjati viññānam, manoviññānanteva sankham gacchati.

- **10.** bhūtamidanti²³⁰ bhikkhave passathāti? evambhante. tadāhārasambhavanti bhikkhave passathāti.? evambhante. tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti bhikkhave passathāti? evambhante.
- **11.** bhūtamidam nossūti bhikkhave kankhāto²³¹ uppajjati vicikicchā'ti? evambhante. tadāhārasambhavam nossūti bhikkhave kankhāto uppajjati vicikicchāti? evambhante. tadāhā-

²²⁹kaṭṭhaggitveva (machasaṃ, syā)

²³⁰bhūtamidaṃ bhikkhave (syā)

²³¹kankhato (machasam, sīmu)

ranirodhā yam bhūtam tam nirodhadhammam nossūti bhik-khave kankhāto uppajjati vicikicchāti? evambhante.

- 12. bhūtamidanti bhikkhave yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahīyatīti? evambhante. tadāhārasambhavanti bhikkhave yathā bhūtaṃ sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahīyatīti? evambhante. tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti bhikkhave yathābhūtaṃ sammappaññāya passato yā vicikicchā sā pahīyatīti? evambhante.
- 13. bhūtamidanti bhikkhave itipi vo ettha nibbicikicchāti²³²? evambhante. tadāhārasambhavanti bhikkhave itipi vo ettha nibbicikicchāti? evambhante. tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti bhikkhave itipi vo ettha nibbicikicchāti.? evambhante.
- 14. bhūtamidanti bhikkhave yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhanti? evambhante. tadāhārasambhavanti bhikkhave yathā bhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhanti?. evambhante. tadāhāranirodhā yaṃ bhūtaṃ taṃ nirodhadhammanti bhikkhave yathābhūtaṃ sammappaññāya sudiṭṭhanti? evambhante.
- **15.** imañce tumhe bhikkhave diṭṭhiṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ allīyetha keļāyetha dhanāyetha²³³ mamāyetha, api nu tumhe bhikkhave kullūpamaṃ dhammaṃ desitaṃ ājāneyyātha nittharaṇatthāya no gahaṇatthāyāti? no

²³²nivicikicchā (sī, katthaci)

bjt page 610 x 610

²³³dhaneyyātha (syā)

hetambhante. imañce tumhe bhikkhave diṭṭhiṃ evaṃ parisuddhaṃ evaṃ pariyodātaṃ na allīyetha na keļāyetha na dhanāyetha²³⁴ na mamāyetha, api nu tumhe²³⁵ bhikkhave kullūpamaṃ dhammaṃ desitaṃ ājāneyyātha nittharaṇatthāya no gahaṇatthāyāti? evambhante.

- **16.** cattārome bhikkhave āhārā bhūtānam vā sattānam thitiyā sambhavesīnam vā anuggahāya. katame cattāro? kabaliṅkāro²³⁶ āhāro oļāriko vā sukhumo vā, phasso dutiyo, manosañcetanā tatiyā, viññāṇam catuttham.
- 17. ime ca bhikkhave cattāro āhārā kinnidānā kiṃsamudayā kiñjātikā kimpabhavā? ime cattāro āhārā taṇhānidānā taṇhāsamudayā taṇhājātikā taṇhāpabhavā,
- **18.** taṇhā cāyaṃ bhikkhave kinnidānā kiṃsamudayā kiñjātikā kimpabhavā? taṇhā vedanānidānā vedanāsamudayā vedanājātikā vedanāpabhavā.

vedanā cāyam bhikkhave kinnidānā kimsamudayā kiñjātikā kimpabhavā? vedanā phassanidānā phassasamudayā phassajātikā phassa pabhavā²³⁷.

²³⁴na dhaneyyātha (syā)

pts page 261 q 261

²³⁵me tumhe (syā)

²³⁶kabaļīkāro (machasaṃ); kavaļinkāro (syā, pts)

bjt page 612 x 612

²³⁷phassappabhavā (machasaṃ)

- **20.** phasso cāyaṃ bhikkhave kinnidāno kiṃsamudayo kiñjātiko kimpabhavo? phasso saļāyatananidāno saļasāyatanasamudayo saļasāyatanajātiko saļāyatanappabhavo²³⁸.
- **21.** saļāyatanañcidam bhikkhave kinnidānam kimsamudayam kiñjātikam kimpabhavam?saļāyatanam nāmarūpanidānam nāmarūpasamudayam nāmarūpajātikam nāmarūpappabhavam²³⁹.
- **22.** nāmarūpañcidam bhikkhave kim nidānam kim samudayam kim jātikam kim pabhavam? nāmarūpam viññānanidānam viññānasamudayam viññānajātikam viññānappabhavam²⁴⁰.
- **23.** viññāṇañcidaṃ bhikkhave kinnidānaṃ kiṃsamudayaṃ kiñjātikaṃ kimpabhavaṃ? viññāṇaṃ saṅkhāranidānaṃ saṅkhārasamudayaṃ saṅkhārajātikaṃ saṅkhārappabhavaṃ²⁴¹.
- **24.** saṅkhārā cime bhikkhave kinnidānā kiṃsamudayā kiñjātikā kimpabhavā? saṅkhārā avijjānidānā avijjāsamudayā avijjājātikā avijjāpabhavā²⁴².
- **25.** iti kho bhikkhave avijjāpaccayā saṅkhārā, saṅkhārapaccayā viññāṇaṃ, viññāṇapaccayā nāmarūpaṃ, nāmarūpapaccayā saḷāyatanaṃ saḷāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā

²³⁸saļāyatanapabhavo (syā)

²³⁹nāmarūpapabhavam (syā)

²⁴⁰viññāṇapabhavaṃ (syā)

²⁴¹saṅkhārapabhavaṃ (syā)

²⁴²avijjāppabhavā (machasaṃ)

vedanā, vedanāpaccayā taṇhā, taṇhāpaccayā upādānaṃ, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

- **26.** jātipaccayā jarāmaraṇanti iti kho panetaṃ vuttaṃ. jātipaccayā nu kho bhikkhave jarāmaraṇaṃ no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? jātipaccayā bhante jarāmaraṇaṃ, evaṃ no ettha hoti: jātipaccayā jarāmaraṇanti.
- **27.** bhavapaccayā jātīti iti kho panetam vuttam. bhavapaccayā nu kho bhikkhave jāti no vā, katham vo ettha hotīti? bhavapaccayā bhante jāti. evam no ettha hoti: bhavapaccayā jātīti.
- **28.** upādānapaccayā bhavoti iti kho panetam vuttam. upādānapaccayā nu kho bhikkhave bhavo no vā, katham vo ettha hotīti? upādānapaccayā bhante bhavo. evam no ettha hoti: upādānapaccayā bhavoti.
- **29.** taṇhāpaccayā upādānanti iti kho panetaṃ vuttaṃ. taṇhāpaccayā nu kho bhikkhave upādānaṃ no vā, kathaṃ vo ettha hotīti?. taṇhāpaccayā bhante upādānaṃ. evaṃ no ettha hoti: taṇhāpaccayā upādānanti.
- **30.** vedanāpaccayā taṇhāti iti kho panetaṃ vuttaṃ. vedanāpaccayā nu kho bhikkhave taṇhā no vā, kathaṃ vo ettha

pts page 262 q 262

bjt page 614 x 614

hotīti? vedanāpaccayā bhante taṇhā. evaṃ no ettha hoti: vedanāpaccayā taṇhāti.

- **31.** phassapaccayā vedanāti iti kho panetam vuttam. phassapaccayā nu kho bhikkhave vedanā no vā, katham vo ettha hotīti? phassapaccayā bhante vedanā. evam no ettha hoti: phassapaccayā vedanāti.
- **32.** saļāyatanapaccayā phassoti iti kho panetam vuttam. saļāyatanapaccayā nu kho bhikkhave phasso no vā, katham vo ettha hotīti?. saļāyatanapaccayā bhante phasso. evam no ettha hoti: saļasāyatanapaccayā phassoti.
- **33.** nāmarūpapaccayā saļāyatananti iti kho panetam vuttam. nāmarūpapaccayā nu kho bhikkhave saļāyatanam no vā, katham vo ettha hotīti?. nāmarūpapaccayā bhante saļāyatanam. evam no ettha hoti: nāmarūpapaccayā saļāyatananti.
- **34.** viññāṇapaccayā nāmarūpanti iti kho panetaṃ vuttaṃ. viññāṇapaccayā nu kho bhikkhave nāmarūpaṃ no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? viññāṇapaccayā bhante nāmarūpaṃ. evaṃ no ettha hoti: viññāṇapaccayā nāmarūpanti.
- **35.** saṅkhārapaccayā viññāṇanti iti kho panetaṃ vuttaṃ. saṅkhārapaccayā nu kho bhikkhave viññāṇaṃ no vā, kathaṃ vo ettha hotīti?. saṅkhārapaccayā bhante viññāṇaṃ, evaṃ no ettha hoti: saṅkhārapaccayā viññāṇanti.

bjt page 616 x 616

- **36.** avijjāpaccayā saṅkhārāti iti kho panetaṃ vuttaṃ avijjā paccayā nu kho bhikkhave saṅkhārā no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? avijjāpaccayā bhante saṅkhārā. evaṃ no ettha hoti: avijjāpaccayā saṅkhārāti.
- 37. sādhu bhikkhave. iti kho bhikkhave tumhepi evam vadetha. ahampi evam vadāmi: imasmim²⁴³ sati idam hoti, imassuppādā idam uppajjati yadidam avijjāpaccayā sankhārā, sankhārapaccayā viñnānam, viñnānapaccayā nāmarūpam, nāmarūpapaccayā saļāyatanam, saļāyatanapaccayā phasso, phassapaccayā vedanā, vedanāpaccayā tanhā, tanhāpaccayā upādānam, upādānapaccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaraṇam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.
- 38. avijjāya tveva asesavirāganirodhā saṅkhāranirodho, saṅkhāranirodhā viññāṇanirodho, viññāṇanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saḷāyatananirodho, saḷāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā taṇhānirodho, taṇhānirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.
- **39.** jātinirodhā jarāmaraṇanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ. jātinirodhā nu kho bhikkhave jarāmaraṇanirodho no vā, ka-

²⁴³iti imasmim (sīmu) pts page 263 q 263

tham vo ettha hotīti? jātinirodhā bhante jarāmarananirodho. evam no ettha hoti: jātinirodhā jarāmarananirodhoti.

- **40.** bhavanirodhā jātinirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ. bhavanirodhā nu kho bhikkhave jātinirodho no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? bhavanirodhā bhante jātinirodho. evaṃ no ettha hoti. bhavanirodhā jātinirodhoti.
- **41.** upādānanirodhā bhavanirodhoti iti kho panetam vuttam. upādānanirodhā nu kho bhikkhave bhavanirodho no vā, katham vo ettha hotīti? upādānanirodhā bhante bhavanirodho. evam no ettha hoti: upādānanirodhā bhavanirodhoti.
- **42.** taṇhānirodhā upādānanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ. taṇhānirodhā nu kho bhikkhave upādānanirodho no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? taṇhānirodhā bhante upādānanirodho. evaṃ no ettha hoti: taṇhānirodhā upādānanirodhoti.
- **43.** vedanānirodhā taṇhānirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ vedanānirodhā nu kho bhikkhave taṇhānirodho no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? vedanānirodhā bhante taṇhānirodho. evaṃ no ettha hoti: vedanānirodhā taṇhānirodhoti.
- **44.** phassanirodhā vedanā nirodhoti iti kho panetam vuttam. phassanirodhā nu kho bhikkhave vedanānirodho no vā, katham vo ettha hotīti? phassanirodhā bhante vedanānirodho. evam no ettha hoti: phassanirodhā vedanānirodhoti.

bjt page 618 x 618 pts page 264 q 264

- **45.** saļāyatananirodhā phassanirodhoti iti kho panetam vuttam. saļāyatananirodhā nu kho bhikkhave phassanirodho no vā, katham vo ettha hotīti? saļāyatananirodhā bhante phassanirodho. evam no ettha hoti: saļāyatananirodhā phassanirodhoti.
- **46.** nāmarūpanirodhā saļāyatananirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ. nāmarūpanirodhā nu kho bhikkhave saļāyatananirodho no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? nāmarūpanirodhā bhante saļāyatananirodho. evaṃ no ettha hoti: nāmarūpanirodhā salāyatananirodhoti.
- **47.** viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ. viññāṇanirodhā nu kho bhikkhave nāmarūpanirodho no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? viññāṇanirodhā bhante nāmarūpanirodho. evaṃ no ettha hoti: viññāṇanirodhā nāmarūpanirodhoti.
- **48.** saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ. saṅkhāranirodhā nu kho bhikkhave viññāṇanirodho no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? saṅkhāranirodhā bhante viññāṇanirodho. evaṃ no ettha hoti: saṅkhāranirodhā viññāṇanirodhoti.
- **49.** avijjānirodhā saṅkhāranirodhoti iti kho panetaṃ vuttaṃ. avijjānirodhā nu kho bhikkhave saṅkhāranirodho no vā, kathaṃ vo ettha hotīti? avijjānirodhā bhante saṅkhāranirodho. evaṃ no ettha hoti: avijjānirodhā saṅkhāranirodhoti.

bjt page 620 x 620

- 50. sādhu bhikkhave. iti kho bhikkhave tumhepi evam vadetha. ahampi evam vadāmi: imasmim asati idam na hoti, imassa nirodhā idam nirujjhati yadidam avijjānirodhā sankhāranirodho, sankhāranirodhā viñnānanirodho, viñnānanirodhā nāmarūpanirodho, nāmarūpanirodhā saļāyatananirodho, saļāyatananirodhā phassanirodho, phassanirodhā vedanānirodho, vedanānirodhā tanhānirodho, tanhā nirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarā maranam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.
- **51.** api nu tumhe bhikkhave evaṃ jānantā evaṃ passantā pubbantaṃ vā paṭidhāveyyātha: ahosimha²⁴⁴ nu kho mayaṃ atītamaddhānaṃ, na nukho ahosimha atītamaddhānaṃ, kinnu kho ahosimha atītamaddhānaṃ, kathannu kho ahosimha atītamaddhānaṃ, kiṃ hutvā kiṃ ahosimha nu kho mayaṃ atītamaddhānanti. no hetaṃ bhante.
- **52.** api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā aparantam vā ādhāveyyātha²⁴⁵: bhavissāma nu kho mayam anāgatamaddhānam na nu kho bhavissāma anāgatamaddhānam, kinnu kho bhavissāma anāgatamaddhānam, kathannu kho bhavissāma anāgatamaddhānam, kim hutvā kim bhavissāma nu kho mayam anāgatamaddhānanti. no hetam bhante.

²⁴⁴ahesumhā (syā); ahesumha aññatra

pts page 265 q 265

²⁴⁵patidhāveyyātha (machasam, syā)

- api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā etarahi vā paccuppannam addhānam²⁴⁶ ajjhattam kathaṅkathī assatha²⁴⁷: ahannukhosmi, no nu khosmi, kinnu khosmi, kathannu khosmi, ayannu kho satto kuto āgato, so kuhingāmī bhavissatīti. no hetam bhante.
- api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā evam vadeyyātha: satthā no garu, satthugāravena ca²⁴⁸ mayam evam vademāti²⁴⁹. no hetam bhante.
- api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā evam vadeyyātha: samano no evamāha²⁵⁰, samanavacanena ca mayam²⁵¹ evam vademāti. no hetam bhante.
- api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā aññam satthāram uddiseyyāthāti. no hetam bhante.
- api nu tumhe bhikkhave evam jānantā evam passantā vāni tāni puthusamanabrāhmanānam vatakotuhalamangalāni, tāni sārato paccāgaccheyyāthāti. no hetam bhante.

²⁴⁶paccuppannaddhānam ārabbha (syā); paccuppanna maddhānam ajjhattam (machasam)

²⁴⁷katham kathittha (syā)

bjt page 622 x 622

²⁴⁸satthugāraveneva (syā)

²⁴⁹vadeyyāmāti (syā); mayam vademāti (pts, si, katthaci)

²⁵⁰samaņo evamāha (syā, machasam)

²⁵¹samanā ca nāma mayam (machasam); samanā ca na ca mayam (syā, pts); samanā ca vata mayam (sī, katthaci)

- **58.** nanu bhikkhave²⁵² yadeva tumhākam sāmam ñātam sāmam diṭṭham sāmam viditam tadeva tumhe vadethāti²⁵³. evambhante.
- **59.** sādhu bhikkhave, upanītā kho me tumhe bhikkhave iminā sandiṭṭhikena dhammena akālikena ehipassikena opanayikena paccattaṃ veditabbena viñnūhi. sandiṭṭhiko " ayaṃ bhikkhave dhammo akāliko ehipassiko opanayiko paccattaṃ veditabbo viñnūhī"ti. iti yantaṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttam.
- 60. tiṇṇaṃ kho pana bhikkhave sannipātā gabbhassāvak-kanti hoti: idha mātāpitaro sannipatitā honti, mātā ca na utunī hoti, gandhabbo ca na paccupaṭṭhito hoti, neva tāva gabbhassāvakkanti hoti. idha mātāpitaro ca sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca na paccupaṭṭhito hoti, neva tāva gabbhassāvakkanti hoti. yato ca kho bhikkhave mātāpitaro sannipatitā honti, mātā ca utunī hoti, gandhabbo ca paccupaṭṭhito hoti, evaṃ tiṇṇaṃ sannipātā gabbhassāvakkanti hoti.
- **61.** tamenaṃ bhikkhave mātā nava vā dasa vā māse gabbhaṃ kucchinā pariharati mahatā saṃsayena garumbhāraṃ²⁵⁴. tamenaṃ bhikkhave mātā navannaṃ vā dasannaṃ cā māsānaṃ accayena vijāyati mahatā saṃsayena garumbhāraṃ. ta-

²⁵²nanu kho bhikkhave (sīmu)

²⁵³vadeyyāthāti (syā)

pts page 266 q 266

²⁵⁴garubhāram (syā)

menam jātam samānam sakena lohitena poseti. lohitam hetam bhikkhave 255 ariyassa vinaye yadidam mātuthaññam.

- **62.** sa kho so bhikkhave kumāro vuddhimanvāya²⁵⁶ indriyānam paripākamanvāya yāni tāni²⁵⁷ kumārakānam kīļāpanakāni tehi kīļati: seyyathīdam-vankakam²⁵⁸ ghaṭikam mokkhacikam²⁵⁹ cingulakam²⁶⁰ pattāļhakam rathakam dhanukam.
- 63. sa kho so bhikkhave kumāro vuddhimanvāya²⁶¹ indriyānam paripākamanvāya pañcahi kāmaguņehi samappito samangibhūto²⁶² parivāreti: cakkhu viñneyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi²⁶³, sotaviñneyyehi saddehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi, ghānaviñneyyehi gandhehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi, jivhāviñneyyehi rasehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi, kāyaviñneyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi.

²⁵⁵lohitaṃ bhikkhave (sī, katthaci)

bjt page 624 x 624

²⁵⁶vuḍḍhimanvāya (syā)

²⁵⁷yāni (sī)

²⁵⁸vankam (syā, sī, katthaci)

²⁵⁹mokkhalikā (sī)

²⁶⁰cingulikam (syā)

²⁶¹vuḍaḍhimanvāya (syā)

²⁶²samaṅgībhūto (syā)

²⁶³rajanīyehi pemanīyehi (syā)

64. so cakkhunā rūpam disvā piyarūpe²⁶⁴ rūpe sārajjati, appiyarūpe rūpe byāpajjati²⁶⁵. anupatthitakāyasati ca viharati paritta cetaso, tañca cetovimuttim paññāvimuttim yathābhūtam nappajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujihanti. so evam anurodhavirodham samāpanno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati, tassa tam vedanam abhinandato abhivadato ajjhosāya titthato uppajjati nandī. yā vedanāsu nandī tadupadānam. tassupādāna paccavā²⁶⁶ bhavo, bhavapaccavā jāti, jātipaccayā jarāmaranam soka parideva dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. - sotena saddam sutvā piyarūpe sadde sārajjati, appiyarūpe sadde byāpajjati. anupatthitakāyasati ca viharati paritta cetaso, tañca cetovimuttim paññāvimuttim yathābhūtam nappajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujihanti. so evam anurodhavirodham samāpanno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati, tassa tam vedanam abhinandato abhivadato ajjhosāya titthato uppajjati nandī. yā vedanāsu nandī tadupadānam. tassupādāna paccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaranam soka parideva dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. - ghānena gandham ghāyitvā piyarūpe gandhe sārajjati, appiyarūpe gandhe byāpajjati. anupatthitakāyasati ca viharati paritta cetaso, tañca cetovimuttim paññāvimuttim ya-

²⁶⁴piyarūpe sārajjati (sīmu)

²⁶⁵appiyarūpe byāpajjati (sīmu)

²⁶⁶tassa upādānapaccayā (syā)

thābhūtam nappajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evam anurodhavirodham samāpanno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati, tassa tam vedanam abhinandato abhivadato ajjhosāva titthato uppajjati nandī, vā vedanāsu nandī tadupadānam. tassupādāna paccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaranam soka parideva dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. - jivhāya rasam sāyitvā piyarūpe rase sārajjati, appiyarūpe rase byāpajjati. anupatthitakāyasati ca viharati paritta cetaso, tañca cetovimuttim paññāvimuttim yathābhūtam nappajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evam anurodhavirodham samāpanno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati, tassa tam vedanam abhinandato abhivadato ajjhosāya titthato uppajjati nandī, yā vedanāsu nandī tadupadānam, tassupādāna paccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaranam soka parideva dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. kāyena photthabbam phusitvā piyarūpe photthabbe sārajjati, appiyarūpe photthabbe byāpajjati. anupatthitakāyasati ca viharati paritta cetaso, tañca cetovimuttim paññāvimuttim yathābhūtam nappajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evam anurodhavirodham samāpanno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati, tassa tam vedanam abhinandato abhivadato ajjhosāya titthato uppajjati nandī, yā vedanāsu nandī tadupadānam.

tassupādāna paccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaranam soka parideva dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti. - manasā dhammam viññāya piyarūpe dhamme sārajjati, appiyarūpe dhamme byāpajjati. anupatthitakāyasati ca viharati paritta cetaso, tañca cetovimuttim paññāvimuttim vathābhūtam nappajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evam anurodhavirodham samāpanno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam abhinandati abhivadati ajjhosāya titthati, tassa tam vedanam abhinandato abhivadato ajjhosāya titthato uppajjati nandī. yā vedanāsu nandī tadupadānam. tassupādāna paccayā bhavo, bhavapaccayā jāti, jātipaccayā jarāmaranam soka parideva dukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti.

65. idha bhikkhave tathāgato loke uppajjati araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānam buddho bhagavā. so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam, sassamaṇabrāhmaṇim pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. so dhammam deseti ādikalyāṇam majjhekalyāṇam pariyosānakalyāṇam sāttham sabyañjanam, kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti. tam dhammam suṇāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto²⁶⁷. so tam dhammam sutvā tathāgate sad-

pts page 267 q 267

bjt page 626 x 626

²⁶⁷pacchājāto (syā)

dham patilabhati. so tena saddhāpatilābhena samannāgato itipatisañcikkhati: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, navidam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipunnam ekantaparisuddham sankhalikhitam brahmacariyam caritum, yannūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti, so aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya, mahantam vā bhogakkhandham pahāya, appam vā ñātiparivattam pahāya, mahantam vā ñātiparivattam pahāya, kesamassum ohāretvā kāsāvāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagārivam pabbajati.

so evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājīvasamāpanno pānātipātam pahāya pānātipātā pativirato hoti. nihitadando nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapānabhūtahitānukampī viharati adinnādānam pahāya adinnādānā pativirato hoti dinnādāyī dinnapātikankhī athenena sucibhūtena attanā viharati, abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti ārācārī virato methunā gāmadhammā. musāvādam pahāya musāvādā pativirato hoti saccavādī saccasandho theto²⁶⁸ paccayiko avisamvādako lokassa. pisunam²⁶⁹ vācam pahāya pisunāya vācāya²⁷⁰ pativirato hoti: ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya, amutra sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya. iti bhinnanam va sandhata sahitanam va anuppadata samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaranim vācam bhāsitā hoti. pharusam vācam pahāya pharusāya vācāya²⁷¹ pativirato hoti: yā sā vācā nelā kannasukhā pemanīyā hada-

pts page 268 q 268 ²⁶⁸theto (syā)

²⁶⁹pīsunā (sī, katthaci)

²⁷⁰pisunāvācā (sī, katthaci)

²⁷¹pharusāvācā (sī, katthaci)

yaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti: kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā²⁷² kālena sāpadesaṃ pariyantavatim atthasamhitam.

67. so bījagāmabhūtagāmasamārambhā pativirato hoti. ekabhattiko hoti rattuparato²⁷³ virato vikālabhojanā. naccagītavāditavisūkadassanā pativirato hoti. mālāgandhavilepanadhāranamandanavibhūsanatthānā pativirato hoti. uccāsayanamahāsayanā pativirato hoti. jātarūparajatapatiggahanā pativirato hoti. āmakadhaññapatiggahanā pativirato hoti. āmakamamsapatiggahanā pativirato hoti. itthikumārikapatiggahanā²⁷⁴ paţivirato hoti. dasidasapaţiggahana paţivirato hoti. ajelakapatiggahanā pativirato hoti. kukkutasūkarapatiggahanā pativirato hoti. hatthigavāssavalavāpatiggahanā pativirato hoti. khettavatthupatiggahanā pativirato hoti. dūteyyapahinagamanānuyogā pativirato hoti. kayavikkayā pativirato hoti. tulākūţa - kamsakūţa - mānakūţā paţivirato hoti. ukkoţana vañcana - nikati - sāciyogā²⁷⁵ pativirato hoti. chedana - vadha - bandhana - viparāmosa²⁷⁶ - ālopa - sahasākārā pativirato hoti.

²⁷²bhāsitā hoti (syā)

bjt page 628 x 628

²⁷³rattūparato (machasaṃ, syā, pts)

²⁷⁴itthikumāri paṭiggahaṇā (sī, katthaci)

²⁷⁵sāviyogā (syā)

²⁷⁶viparāmāsā (sī, katthaci)

68. so santuṭṭho hoti kāyaparihāriyena²⁷⁷ cīvarena kucchiparihāriyena piṇḍapātena yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. seyyathāpi nāma pakkhisakuṇo²⁷⁸ yena yeneva ḍeti, sapattabhārova ḍeti, evameva bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihāriyena cīvarena kucchiparihāriyena piṇḍapātena. yena yeneva²⁷⁹ pakkamati, samādāyeva pakkamati.

so iminā ariyena silakkhandhena samannāgato ajjhattam anavajjasukham paṭisamvedeti.

69. so cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati.

sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati sotindriyam, sotindriye samvaram āpajjati.

ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenam ghānindriyam asaṃvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati ghānindriyam,

²⁷⁷kāyaparihārikena (machasaṃ, syā, pts, sī, katthaci)

²⁷⁸pakkhīsakuņo (machasaṃ, syā)

²⁷⁹so yena yeneva (machasaṃ)

pts page 269 q 269

ghānindriye samvaram āpajjati.

jivhāya rasam sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenam jivhindriyam asaṃvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati jivhindriyam, jivhindriye saṃvaram āpajjati.

kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenaṃ kāyindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati kāyindriyaṃ, kāyindriye saṃvaraṃ āpajjati.

manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyam, manindriye samvaram āpajjati. so iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham paṭisamvedeti.

70. so abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti. ālokite vilokite sampajānakārī hoti. sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti. saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti. asitena pite khāyite sāyite sampajānakārī hoti. uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.

bjt page 630 x 630

- 71. so iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato, iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato, iminā ca satisampajaññena²⁸⁰ samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati: araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ. so pacchābhattaṃ piṇḍāpātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā, ujuṃ kāyaṃ paṇidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā.
- 72. so abhijjham loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittam parisodheti byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittam parisodheti. thīnamiddham²81 pahāya vigatathīnamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno. thīnamiddhā cittam parisodheti. uddhaccakukkuccam pahāya anuddhato viharati ajjhattam vūpasantacitto. uddhaccakukkuccā cittam parisodheti. vicikiccham pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittam parisodheti.
- 73. so ime pañcanīvaraņe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraņe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam²8² upasampajja viharati. puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā

²⁸⁰ariyena satisampajaññena (machasaṃ)

²⁸¹thīnamiddham (machasam)

pts page 270 q 270

²⁸²paṭhamajjhānam (sīmu)

upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yaṃ taṃ ariyā ācikkhanti upekkhako satimā sukhavihārīti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassa domanassānaṃ atthagamā adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.

- 74. so cakkhunā rūpaṃ disvā piyarūpe rūpe na sārajjati²⁸³. appiyarūpe rūpe na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathā bhūtaṃ pajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evaṃ anurodhavirodhavippahīno yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. tassa taṃ vedanaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. tassa nandinirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evametassa kevalassa dukkhakhandhassa nirodho hoti.
- 75. sotena saddam sutvā piyarūpe sadde na sārajjati. appiyarūpe sadde na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. tañca cetovimuttim paññāvimuttim yathā bhūtam pajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evam anurodhavirodhavippahīno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam nābhinandati nābhivadati nājjho-

²⁸³piyarūpe na sārajjati (sī) bit page 632 x 632

sāya tiṭṭhati. tassa taṃ vedanaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. tassa nandinirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evametassa kevalassa dukkhakhandhassa nirodho hoti.

ghānena gandhaṃ ghāyitvā piyarūpe gandhe na sārajjati. appiyarūpe gandhe na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathā bhūtaṃ pajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evaṃ anurodhavirodhavippahīno yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukkhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. tassa taṃ vedanaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. tassa nandinirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evametassa kevalassa dukkhakhandhassa nirodho hoti.

jivhāya rasam sāyitvā piyarūpe rase na sārajjati. appiyarūpe rase na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. tañca cetovimuttim paññāvimuttim yathā bhūtam pajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evam anurodhavirodhavippahīno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukhamasukham vā, so tam vedanam nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭthati. tassa tam vedanam anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭthato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. tassa nandinirodhā upā-

dānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā piyarūpe phoṭṭhabbe na sārajjati. appiyarūpe phoṭṭhabbe na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. tañca cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ yathā bhūtaṃ pajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evaṃ anurodhavirodhavippahīno yaṃ kiñci vedanaṃ vedeti sukhaṃ vā dukkhaṃ vā adukhamasukhaṃ vā, so taṃ vedanaṃ nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. tassa taṃ vedanaṃ anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. tassa nandinirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇaṃ sokaparidevadukhadomanassupāyāsā nirujjhanti. evametassa kevalassa dukkhakhandhassa nirodho hoti.

manasā dhammam viñnāya piyarūpe dhamme na sārajjati. appiyarūpe dhamme na byāpajjati. upaṭṭhitakāyasati ca viharati appamāṇacetaso. tañca cetovimuttim pañnāvimuttim yathā bhūtam pajānāti yatthassa te pāpakā akusalā dhammā aparisesā nirujjhanti. so evam anurodhavirodhavippahīno yam kiñci vedanam vedeti sukham vā dukkham vā adukkhamasukham vā, so tam vedanam nābhinandati nābhivadati nājjhosāya tiṭṭhati. tassa tam vedanam anabhinandato anabhivadato anajjhosāya tiṭṭhato yā vedanāsu nandī sā nirujjhati. tassa nandinirodhā upādānanirodho, upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇam so-

kaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujihanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa nirodho hoti.

76. imam kho me tumhe bhikkhave sankhittena tanhāsankhayavimuttim dhāretha. sātim pana bhikkhum²⁸⁴ kevattaputtam mahātanhājāla - tanhā - sanghāta²⁸⁵ patimukkanti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam abhinandunti.

Mahātanhāsankhayasuttam atthamam.

pts page 271 q 271 ²⁸⁴sāniṃ (bhikkhuṃ, sī)

²⁸⁵saṅghāti (sī)

4.9 Mahāassapurasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā angesu viharati assapuram nāma angānam nigamo. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavo'ti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. samaṇāti vo bhikkhave jano sañjānāti. tumhe ca pana ke tumheti puṭṭhā samānā samaṇamhāti paṭijānātha. tesaṃ vo bhikkhave evaṃ samaññanaṃ sataṃ evampaṭiññanaṃ sataṃ "ye dhammā samaṇakaraṇā ca brāhmaṇakaraṇā ca te dhamme samādāya vattissāma, evaṃ no amhākaṃ samaññā ca ayaṃ saccā bhavissati paṭiññā ca bhūtā. yesañca mayaṃ cīvara-piṇḍapātasenāsanagilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ ²⁸⁶ paribhuñjāma, tesaṃ te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti mahānisaṃsā. amhākañcevāyaṃ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā saudrayāti ²⁸⁷ " evaṃ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṃ.
- **3.** katame ca bhikkhave dhammā samaṇakaraṇā ca brāhmaṇakaraṇā ca?
- **4.** hirottappena samannāgatā bhavissāmāti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam²⁸⁸.

²⁸⁶parikkhāre (syā, sī, katthaci)

²⁸⁷saudayāti (sīmu)

bjt page 634 x 634

²⁸⁸sikkhitabbanti (syā)

- **5.** siyā kho pana bhikkhave tumhākaṃ evamassa: hirottappenamhā²⁸⁹ samannāgatā. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmaññattho natthi no kiñci uttariṃ karaṇīyanti tāvatakeneva tuṭṭhiṃ āpajjeyyātha.
- **6.** ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye. kiñca bhikkhave uttariṃ karaṇīyaṃ? 'parisuddho no kāyasamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca tāya ca pana parisuddhakāyasamācāratāya nevattānukkaṃsissāma, na paraṃ vambhissāmā'ti evaṃ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṃ.
- 7. siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmaññattho. natthi no kiñci²⁹⁰ uttarim karanīyanti tāvatakeneva tuṭṭhim āpajjeyyātha.
- **8.** ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye. kiñca bhikkhave uttariṃ karaṇīyaṃ? 'parisuddho no vacīsamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca. tāya ca pana parisuddhavacīsamācāratāya nevattānukkaṃsissāma²⁹¹ na paraṃ vambhissāmā'ti²⁹² evaṃ hi vo

²⁸⁹hirottappenamha (machasaṃ, syā, pts)

²⁹⁰natthi kiñci (syā)

pts page 272 q 272

²⁹¹nevattānukkaṃseyyāma (machasaṃ)

²⁹²vambhessāma (machasam)

bhikkhave sikkhitabbam.

- **9.** siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmaññattho. natthi no kiñci uttarim karanīyanti tāvatakeneva tuṭṭhim āpajjeyyātha.
- 10. ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye. kiñca bhikkhave uttariṃ karaṇīyaṃ? 'parisuddho no manosamācāro bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca tāya ca pana parisuddhamanosamācāratāya nevattānukkaṃsissāma, na paraṃ vambhissāmā'ti evaṃ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṃ.
- **11.** siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmaññattho. natthi no kiñci uttarim karanīyanti tāvatakeneva tutthim āpajjeyyātha.
- **12.** ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye. kiñca bhikkhave uttariṃ karaṇīyaṃ? 'parisuddho no ājīvo bhavissati uttāno vivaṭo na ca chiddavā saṃvuto ca. tāya ca pana parisuddhājīvatāya nevattānuk-

bjt page 636 x 636

kaṃsissāma, na paraṃ vambhissāmā'ti evaṃ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṃ.

- 13. siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro. parisuddho ājīvo alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmaññattho. natthi no kiñci uttarim karanīyanti tāvatakeneva tuṭṭhimāpajjeyyātha.
- ārocayāmi vo bhikkhave, pativedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmañnatthikānam satam sāmañnattho parihāvi sati uttarim karanīye. kiñca bhikkhave uttarim karanīyam? 'indriyesu guttadvārā bhavissāma: cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijihādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjissāma, rakkhissāma cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjissāma. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijihādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjissāma, rakkhissāma sotindriyam, sotindriye samvaram āpajjissāma. ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam ghānindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjissāma, rakkhissāma ghānindriyam, ghānindriye samvaram āpajjissāma. jivhāya rasam sāyitvā na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam jivhindri-

pts page 273 q 273

yam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma jivhindriyam, jivhindriye samvaram āpajjissāma. kāyena phoṭṭhabbam phusitvā na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam kāyindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma kāyindriyam, kāyindriye samvaram āpajjissāma. manasā dhammam viñnāya na nimittaggāhī nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaranamenam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjissāma, rakkhissāma manindriyam, manindriye samvaram āpajjissāma'ti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

- 15. siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro. parisuddho ājīvo. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmaññattho. natthi no kiñci uttarim karanīyanti tāvatakeneva tuṭṭhimāpajjeyyātha.
- 16. ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye. kiñca bhikkhave uttariṃ karaṇīyaṃ? 'bhojane mattañnuno bhavissāma. paṭisaṅkhā yoniso āhāraṃ āharissāma: 'neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya, yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. 'iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅ-

khāmi²⁹³ navañca vedanam na uppādessāmi²⁹⁴. yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihārocā'ti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.

- 17. siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā²⁹⁵ samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesumhā guttadvārā, bhojane mattañnuno. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmañnattho. natthi no kinci uttarim karanīyanti tāvatakeneva tuṭṭhim āpajjeyyātha.
- 18. ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānaṃ sataṃ sāmaññattho parihāyi sati uttariṃ karaṇīye. kiñca bhikkhave uttariṃ karaṇīyaṃ? jāgariyaṃ anuyuttā bhavissāma: divasaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhessāma, rattiyā paṭhamaṃ yāmaṃ caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhessāma, rattiyā majjhimaṃ yāmaṃ dakkhiṇena passena sīhaseyyaṃ kappessāma pāde pādaṃ accādhāya satā sampajānā²⁹⁶ uṭṭhānasaññaṃ manasikaritvā, rattiyā pacchimaṃ yāmaṃ paccuṭṭhāya caṅkamena nisajjāya āvaraṇīyehi dhammehi cittaṃ parisodhessāmāti²⁹⁷ evaṃ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṃ.

²⁹³paṭihaṅkhāma (machasaṃ, syā)

²⁹⁴na uppādessāma (machasam, syā)

bjt page 638 x 638

²⁹⁵hirottappenamha (machasam, syā, pts)

pts page 274 q 274

²⁹⁶sato sampajāno (machasaṃ)

²⁹⁷parisodhissāmāti (katthaci)

- 19. siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesumhā guttadvārā, bhojane mattaññuno, jāgariyam anuyuttā. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmaññattho. natthi no kiñci uttarim karanīyanti tāvatakeneva tuṭṭhim āpajjeyyātha.
- 20. ārocayāmi vo bhikkhave, paṭivedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmaññatthikānam satam sāmaññattho parihāyi sati uttarim karanīye. kiñca bhikkhave uttarim karanīyam? satisampajaññena samannāgatā bhavissāma: abhikkante paṭikkante sampajānakārī, ālokite vilokite sampajānakārī, sammiñjite pasārite sampajānakārī, saṅghāṭipattacīvaradhārane sampajānakārī, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī, uccārapassāvakamme sampajānakārī, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārīti evaṃ hi vo bhikkhave sikkhitabbaṃ.
- **21.** siyā kho pana bhikkhave tumhākam evamassa: hirottappenamhā samannāgatā, parisuddho no kāyasamācāro, parisuddho vacīsamācāro, parisuddho manosamācāro, parisuddho ājīvo, indriyesumhā guttadvārā, bhojane mattañnuno, jāgariyam anuyuttā, satisampajañnena samannāgatā. alamettāvatā, katamettāvatā. anuppatto no sāmannattho. natthi no kinci uttarim karanīyanti tāvatakeneva tutthim āpajjeyyātha.

bjt page 640 x 640

ārocayāmi vo bhikkhave, pativedayāmi vo bhikkhave: mā vo sāmañnatthikānam satam sāmañnattho parihāyi sati uttarim karanīye. kiñca bhikkhave uttarim karanīyam? idha bhikkhave bhikkhu vivittam senāsanam bhajati: araññam rukkhamulam pabbatam kandaram giriguham susanam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam, so pacchābhattam pindapātapatikkanto nisīdati pallankam ābhujitvā, ujum kāvam panidhāya, parimukham satim upatthapetvā. so abhijjham loke pahāya vigatābhijihena cetasā viharati. abhijihāya cittam parisodheti. byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati sabbapānabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittam parisodheti. thīnamiddham pahāya vigatathīnamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno. thīnamiddhā cittam parisodheti. uddhaccakukkuccam pahāya anuddhato viharati ajjhattam vūpasantacitto, uddhaccakukkuccā cittam parisodheti. vicikiccham pahāya tinnavicikiccho viharati akathankathī kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittam parisodheti.

23. seyyathāpi bhikkhave puriso iṇaṃ ādāya kammante payojeyya, tassa te kammantā samijjheyyuṃ, so yāni ca porāṇāni iṇamūlāni tāni ca byantīkareyya, siyā cassa uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārābharaṇāya, tassa evamassa: "ahaṃ kho pubbe iṇaṃ ādāya kammante payojesiṃ. tassa me kammantā samijjhiṃsu. so ahaṃ yāni ca porāṇāni iṇamūlāni, tāni ca byantī akāsiṃ. atthi ca me uttariṃ avasiṭṭhaṃ dārābhāraṇāyā"ti²⁹⁸, so tatonidānaṃ labhetha pāmujjaṃ²⁹⁹, adhigaccheyya somanassaṃ

pts page 275 q 275

²⁹⁸dārabharaṇayāti (machasaṃ)

²⁹⁹pāmojjam (machasam)

- **24.** seyyathāpi bhikkhave puriso ābādhiko assa dukkhito bāļhagilāno, bhattañcassa nacchādeyya³⁰⁰, na cassa kāye balamattā, so aparena samayena tamhā ābādhā mucceyya, bhattañcassa chādeyya, siyā cassa kāye balamattā, tassa evamassa: " aham kho pubbe ābādhiko ahosim dukkhito bāļhagilāno. bhattañca me nacchādesi. na ca me āsi kāye balamattā. somhi etarahi tamhā ābādhā mutto bhattañca me chādeti. atthi ca me kāye balamattāti." so tatonidānam labhetha pāmujjam, adhigaccheyya³⁰¹ somanassam-
- 25. seyyathāpi bhikkhave puriso bandhanāgāre baddho³⁰² assa, so aparena samayena tamhā bandhanā mucceyya sotthinā abyayena³⁰³, na cassa koci bhogānaṃ vayo, tassa evamassa: "ahaṃ kho pubbe bandhanāgāre baddho ahosiṃ. somhi etarahi tamhā bandhanā mutto sotthinā abyayena. natthi ca me koci³⁰⁴ bhogānaṃ vayo"ti. so tatonidānaṃ labhetha pāmujjaṃ, adhigaccheyya somanassaṃ.
- 16. seyyathāpi bhikkhave puriso dāso assa anattādhīno parādhīno na yenakāmaṅgamo, so aparena samayena tamhā dāsavyā mucceyya attādhīno aparādhīno bhujisso yena kāmaṅgamo. tassa evamassa: ahaṃ kho pubbe dāso āhosiṃ anattādhīno parādhīno na yena kāmaṅgamo, somhi etarahi tamhā dāsavyā mutto attādhīno aparādhīno bhujisso yena-

³⁰⁰na chādeyya (syā)

³⁰¹adhigacche (sī, katthaci, pts)

³⁰²bandho (machasam, syā)

³⁰³abbhayena (machasaṃ); abhayena (syā)

³⁰⁴kiñci (machasam, syā, pts)

bjt page 642 x 642

pts page 276 q 276

623

kāmaṅgamoti. so tatonidānaṃ labhetha pāmujjaṃ, adhigac-cheyya somanassaṃ,

- 17. seyyathāpi bhikkhave puriso sadhano sabhogo kantāraddhānamaggam paṭipajjeyya, so aparena samayena tamhā kantārā nitthareyya sotthinā abyayena³⁰⁵ na cassa kiñci bhogānam vayo. tassa evamassa: aham kho pubbe sadhano sabhogo kantāraddhānamaggam paṭipajjim somhi etarahi tamhā kantārā nitthinno sotthinā abyayena, natthi ca me kiñci bhogānam vayoti so tatonidānam labhetha pāmujjam, adhigaccheyya somanassam,
- 18. evameva kho³⁰⁶ bhikkhave bhikkhu yathā iṇaṃ, yathā rogaṃ, yathā bandhanāgāraṃ, yathā dāsavyaṃ, yathā kantāraddhānamaggaṃ, ime pañcanīvaraṇe appahīne attani samanupassati. seyyathāpi bhikkhave, yathā ānaṇayaṃ³⁰⁷ yathā ārogyaṃ, yathā bandhanā mokkhaṃ, yathā bhujissaṃ, yathā khemantabhūmiṃ, evameva³⁰⁸ bhikkhu ime pañcanīvaraṇe pahīne attani samanupassati.
- 19. so ime pañcanīvaraņe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraņe vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. so imameva kāyam vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa

³⁰⁷yathā anaṇayā (syā)

³⁰⁵abbhayena (machasaṃ); abhayena (syā)

³⁰⁶ evam kho (syā)

³⁰⁸evameva kho (syā)

kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ³⁰⁹ hoti. seyyathāpi bhikkhave dakkho nahāpako³¹⁰ vā nāhāpakantevāsī vā kaṃsathāle nahānīyacuṇṇāni³¹¹ ākiritvā udakena paripphosakaṃ paripphosakaṃ sanneyya³¹², sāssa³¹³ nahānīyapiṇḍi snehānugatā snehaparetā santarabāhirā phuṭā³¹⁴ snehena na ca paggharaṇī. evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṃ vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphuṭaṃ hoti.

20. puna ca param bhikkhave bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. so imameva kāyam samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti³¹⁵ paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭam³¹⁶ hoti. seyyathāpi bhikkhave udakarahado³¹⁷ ubbhidodako, tassa nevassa puratthimāya disāya udakassāyamukham³¹⁸, na pacchimāya disāya udakassāyamukham, na uttarāya disāya udakassāyamukham. na dakkhiṇāya disāya

³⁰⁹apphutaṃ (sīmu)

³¹⁰nahāpako (machasaṃ, syā)

³¹¹nhāniyacuṇṇāni (machasaṃ)

³¹²sandeyya (machasaṃ)

³¹³ sāyam (machasam)

³¹⁴phuṭṭhā (syā)

bjt page 644 x 644

³¹⁵abhisanneti parisanneti (syā)

³¹⁶ apphutam (sīmu)

³¹⁷udakarahado gambhīro (syā)

pts page 277 q 277

³¹⁸udakassa āyamukhaṃ (machasaṃ, syā)

udakassāyamukham. devo ca kālena kālam sammā dhāram nānuppaveccheyya. atha kho tamhāva³¹⁹ udakarahadā sītā vāridhārā ubbhijjitvā tameva udakarahadam sītena cārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya, nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sītena cārinā apphuṭam assa. evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyam samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphuṭam hoti.

puna ca param bhikkhave bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena patisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti: 'upekkhako satimā sukhavihārī'ti tatiyam jhānam upasampajja viharati. so imameva kāyam nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphutam hoti. seyyathāpi bhikkhave uppaliniyam vā paduminiyam vā pundarīkiniyam vā appekaccāni uppalāni vā padumāni vā pundarīkāni vā udake jātāni udake samvaddhāni³²⁰ udakānuggatāni antonimuggaposīni, tāni yāva caggā³²¹ yāva ca mūlā sītena vārinā abhisannāni parisannāni paripūrāni paripphutāni, na nesam³²² kiñci sabbāvatam uppalānam vā padumānam vā pundarīkānam vā sītena vārinā apphutam assa. evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyam nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāvassa nippītikena

³¹⁹tamhā ca (syā)

³²⁰samvaddhāni (syā)

³²¹vāva ca aggā (syā)

³²²nāssa (syā)

sukhena apphuṭam hoti.

22. puna ca param bhikkhave bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukkhamasukham upekkhāsatipārisuddhim catutham jhānam upasampajja viharati. so imameva kāyam parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭam hoti.

seyyathāpi bhikkhave puriso odātena vatthena sasīsaṃ³²³ pārupitvā³²⁴ nisinno assa, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vattena apphuṭaṃ assa, evameva kho bhikkhave bhikkhu imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti.

23. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaņe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittam abhininnāmeti. so anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo pañnāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe 'amutrāsim evannāmo evaṅgotto evaṃ-

bjt page 646 x 646

³²³sīsam (syā)

³²⁴pārupetvā (machasaṃ) pts page 278 g 278

vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra upapādim. tatrāpāsim evannāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathāpi bhikkhave puriso sakamhā gāmā aññam gāmam gaccheyya³²⁵, tamhāpi gāmā aññam gāmam gaccheyya, so tamhā³²⁶ gāmā sakamyeva gāmam paccāgaccheyya, tassa evamassa: 'aham kho sakamhā gāmā amum gāmam aganchim³²⁷. tatra evam atthāsim, evam nisīdim, evam abhāsim, evam tunhī ahosim, tamhāpi gāmā amum gāmam agañchim. tatrāpi evam atthāsim, evam nisīdim, evam abhāsim, evam tunhī ahosim. somhi tamhā gāmā sakamyeva gāmam paccāgato'ti. evameva kho bhikkhave bhikkhu anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe 'amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra upapādim. tatrāpāsim evannāmo evam gotto evam vanno evamāhāro evam sukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati.

³²⁵āgaccheyya (sīmu)

³²⁶ tamhāpi (syā)

³²⁷āgañchim (sīmu); āgacchim (machasam)

24. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaņe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte sattānam cutūpapātañāṇāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati: cavamāne uppajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāti:

"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā. ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapannā"ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne hine panite suvanane dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. seyyathāpassu bhikkhave dve agārā sadvārā, tattha cakkhumā puriso majjhe thito passeyya manusse geham pavisantepi nikkhamantepi anucankamantepi anuvicarantepi, evameva kho bhikkhave bhikkhu dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate. yathākammūpage satte pajānāti.

"ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyā-

bjt page 648 x 648 pts page 279 q 279

nam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā. ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā"ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne uppajjamāne hīne paṇīte suvaṇaṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti.

so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangaņe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañānāya cittam abhininnāmeti: so idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminīpatipadāti yathābhūtam pajānāti. ime āsavāti vathābhūtam pajānāti, avam āsavasamudavoti vathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti, ayam āsavanirodhagāminī patipadāti yathābhūtam pajānāti. tassa evam jānato evam passato kāmāsāvāpi cittam vimuccati, bhavāsavāpi cittam vimuccati, avijjāsavāpi cittam vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñānam hoti. 'khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaniyam, nāparam itthattāyā'ti pajānāti. seyyathāpi bhikkhave pabbatasankhepe udakarahado accho vippasanno anāvilo, tattha cakkhumā puriso tīre thito passeyya sippisambukampi sakkharakathalampi macchagumbampi carantampi titthantampi, tassa evamassa: ayam kho udakarahado accho vippasanno anāvilo. tatrime sippisambukāpi sakkharakaṭhalāpi macchagumbāpi carantipi tiṭṭhantipī'ti³²⁸. evameva kho bhikkhave bhikkhu idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ dukkhanirodhagāminīpaṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. ime āsavāti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti, ayaṃ āsavanirodhagāminīpaṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti.

tassa evam jānato evam passato kāmāsavāpi cittam vimuccati bhavāsavāpi cittam vimuccati. avijjāsavāpi cittam vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti. 'khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattāyā'ti pajānāti.

- **26.** ayaṃ vuccati bhikkhave bhikkhu samaṇo itipi, brāhmaṇo itipi, nahātako itipi, vedagū itipi, sottiyo itipi, ariyo itipi, araham³²⁹ itipi.
- **27.** kathañca bhikkhave bhikkhu samaṇo hoti? samitāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā³³⁰ ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇīyā. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu samaṇo hoti.

³²⁸tiṭṭhantampi (syā)

pts page 280 q 280

bjt page 650 x 650

³²⁹arahā (syā)

³³⁰ponobbhavikā (machasaṃ, syā)

- **28.** kathañca bhikkhave bhikkhu brāhmaņo hoti? bāhitāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇīyā. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu brāhmaņo hoti.
- **29.** kathañca bhikkhave bhikkhu nahātako hoti? nahātāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaraṇīyā. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu nahātako hoti.
- **30.** kathañca bhikkhave bhikkhu vedagū hoti? viditāssa honti pāpakā akusalā dhammā sankilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. evam kho bhikkhave bhikkhu vedagū hoti.
- **31.** kathañca bhikkhave bhikkhu sottiyo hoti? nissutāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇīyā. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu sottiyo hoti.
- **32.** kathañca bhikkhave bhikkhu ariyo hoti? ārakāssa honti pāpakā akusalā dhammā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatiṃ jātijarāmaraṇīyā. evaṃ kho bhikkhave bhikkhu ariyo hoti.
- **33.** kathañca bhikkhave bhikkhu araham hoti? ārakāssa honti pāpakā akusalā dhammā sankilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. evam kho bhikkhave bhikkhu araham hoti.

idamavoca bhagav $ar{a}$. attaman $ar{a}$ te bhikkh $ar{u}$ bhagavato bh $ar{a}$ sita $ar{m}$ abhinandunti.

Mahāassapurasuttam navamam.

4.10 Cūlaassapurasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā angesu viharati assapuram nāma angānam nigamo. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. samaṇā samaṇāti vo bhikkhave jano sañjānāti. tumhe ca pana ke tumheti puṭṭhā samānā samaṇamhāti paṭijānātha. tesaṃ vo bhikkhave evaṃ samaññānaṃ sataṃ evaṃ paṭiññānaṃ sataṃ 'yā samaṇasāmīcipaṭipadā, taṃ paṭipadaṃ paṭipajjissāma, evaṃ no ayaṃ amhākaṃ samaññā ca saccā bhavissati, paṭiññā ca bhūtā. yesañca mayaṃ cīvarapiṇḍapātasenāsana-gilānapaccayabhesajjaparikkhāraṃ³³¹ paribhuñjāma, tesaṃ te kārā amhesu mahapphalā bhavissanti mahānisaṃsā. amhā-kañcevāyaṃ pabbajjā avañjhā bhavissati saphalā saudrayā'ti evam hi vo bhikkhave sikkhitabbam.
- 3. kathañca bhikkhave bhikkhu na samaṇasāmīcipaṭipadaṃ paṭipanno hoti? yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno abhij-jhālussa abhijjhā appahīnā hoti, byāpannacittassa byāpādo appahīno hoti, kodhanassa kodho appahīno hoti, upanāhissa upanāho appahīno hoti, makkhissa makkho appahīno hoti, paļāsissa paļāso appahīno hoti, issukissa issā appahīnā hoti, maccharissa macchariyaṃ appahīnaṃ hoti, saṭhassa sāṭhey-yaṃ appahīnaṃ hoti, māyāvissa māyā appahīnā hoti, pāpic-chassa pāpikā icchā appahīnā hoti, micchādiṭṭhissa³³² micchādiṭṭhi appahīnā hoti, imesaṃ kho ahaṃ bhikkhave samaṇa-

³³¹parikkhāre (syā)

³³²micchāditthakassa (machasam)

malānam samaṇadosānam samaṇakasaṭānam apayikānam thānānam duggativedanīyānam appahānā na samaṇasāmīcipaṭipadam paṭipannoti vadāmi. seyyathāpi bhikkhave maṭajam nāma avudhajātam ubhato dhāram pītanisitam, tadassa saṅghāṭiyā sampārutam sampaliveṭhitam tathūpamāham bhikkhave imassa bhikkhuno pabbajjam vadāmi.

- 4. nāhaṃ bhikkhave saṅghāṭikassa saṅghāṭidhāraṇamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave acelakassa acelakamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave rajojallikassa rajojallikamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave udakorohakassa udakorohakamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave rukkhamūlikassa rukkhamūlikamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave abbhokāsikassa abbhokāsikamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave ubbhaṭṭhakassa ubbhaṭṭhakamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave pariyāyabhattikassa pariyāyabhattikamattena sāmaññaṃ vadāmi. nāhaṃ bhikkhave mantajjhāyakassa mantajjhāyakassa jatādhāranamattena sāmaññam vadāmi.
- **5.** saṅghāṭikassa ce bhikkhave saṅghāṭidhāraṇamattena abhijjhālussa³³⁶ abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho

³³³samaṇakasāvānaṃ (syā)

³³⁴matajannāma (syā)

³³⁵sampalivedhitam (syā)

bjt page 654 x 654

pts page 282 q 282

³³⁶abhijjhālussa puggalassa (syā)

pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, palāsissa palāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, sathassa sātheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā, pahīyetha, micchādiţthikassa micchāditthi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam saṅghātikam karevyum, saṅghātikattameva samādapeyyum: " ehi tvam bhadramukha, sanghātiko hohi saṅghātikassa te sato saṅghātidhāranamattena abhijjhālussa abhijihā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, palāsissa palāso pahīyissati, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, sathassa sātheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati, pāpicchassa pāpikā icchā pahīvissati, micchāditthikassa micchāditthi pahīyissatī"ti, yasmā ca kho aham bhikkhave sanghātikampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim palāsim issukim maccharim satham māyāvim pāpiccham micchāditthim, tasmā na sanghātikassa sanghātidhāranamattena sāmaññam vadāmi.

6. acelakassa ce bhikkhave acelakamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, paļāsissa paļāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, saṭhassa sāṭheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam acelakam kareyyum, acelakamattameva samādapeyyum:

bjt page 656 x 656

" ehi tvam bhadramukha, acelako hohi, acelakassa te sato acelakamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, paļāsissa paļāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, saṭhassa sāṭheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchādiṭṭhikassa micchā diṭṭhi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave acelakampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim paļāsim issukim maccharim saṭham māyāvim pāpiccham micchādiṭṭhim, tasmā na acelakassa acelakamattena sāmaññam vadāmi.

rajojallikassa ce bhikkhave rajojallikamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, paļāsissa paļāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, saṭhassa sāṭheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam rajojallikam kareyyum, rajojallikattameva samādapeyyum: "ehi tvam bhadramukha, rajojalliko hohi, rajojallikassa te sato rajojallikamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, paļāsissa paļāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, sathassa sāthey-

pts page 283 q 283

yam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchādiṭṭhikassa micchā diṭṭhi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave rajojallikampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim paļāsim issukim maccharim saṭham māyāvim pāpiccham micchādiṭṭhim, tasmā na rajojallikassa rajojallikamattena sāmañnam vadāmi.

udakorohakassa ce bhikkhave udakorohakamattena abhijjhālussa abhijihā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, palāsissa palāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, sathassa sātheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchāditthikassa micchāditthi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam udakorohakam kareyyum, udakorohakamattameva samādapeyyum: "ehi tvam bhadramukha,udakorohako hohi,udakorohakassa te sato udakorohakamattena abhijihālussa abhijihā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, palāsissa palāso pahīyissatī, issukissa issā pahīvissati, maccharissa maccharivam pahīvissati, sathassa sātheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchāditthikassa micchā ditthi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave udakorohakampi idhekaccam passāmi abhijihālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim palāsim issukim maccharim satham māyāvim pāpiccham micchāditthim, tasmā na udakorohakassa udakorohakamattena sāmaññam vadāmi.

rukkhamūlikassa ce bhikkhave rukkhamūlikamattena abhijjhālussa abhijihā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahiyetha, upanāhissa upanāho pahiyetha, makkhissa makkho pahīyetha, paļāsissa paļāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, sathassa sāthevvam pahīvetha, māvāvissa māvā pahīvetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchāditthikassa micchāditthi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam rukkhamūlikam kareyyum, rukkhamūlikattameva samādapeyyum: " ehi tvam bhadramukha, rukkhamūliko hohi, rukkhamūlikassa te sato rukkhamūlikamattena abhijjhālussa abhijihā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, palāsissa palāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, sathassa sātheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchāditthikassa micchā ditthi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave rukkhamūlikampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim palāsim issukim maccharim satham māyāvim pāpiccham micchāditthim, tasmā na rukkhamūlikassa rukkhamūlikamattena sāmañnam vadāmi.

abbhokāsikassa ce bhikkhave abbhokāsikamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, paļāsissa paļāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, saṭhassa sāṭheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchāditthikassa micchādiṭṭhi pahīyetha, tamenaṃ mittāmaccā ñātisālohitā jātameva naṃ abbhokāsikaṃ kareyyuṃ, abbhokāsikattameva samādapeyyuṃ: "ehi tvaṃ bhadramukha, abbhokāsiko hohi, abbhokāsikassa te sato abbhokāsikamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, paļāsissa paļāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyaṃ pahīyissati, saṭhassa sāṭheyyaṃ pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchādiṭṭhikassa micchā diṭṭhi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho ahaṃ bhikkhave abbhokāsikampi idhekaccaṃ passāmi abhijjhāluṃ byāpannacittaṃ kodhanaṃ upanāhiṃ makkhiṃ paļāsiṃ issukiṃ macchariṃ saṭhaṃ māyāviṃ pāpicchaṃ micchādiṭṭhiṃ, tasmā na abbhokāsikassa abbhokāsikamattena sāmañāaṃ vadāmi.

ubbhaṭṭhakassa ce bhikkhave ubbhaṭṭhakamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, paļāsissa paļāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, saṭhassa sāṭheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchādiṭṭhikassa micchādiṭṭhi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam ubbhaṭṭhakam kareyyum, ubbhaṭṭhakattameva samādapeyyum: "ehi tvam bhadramukha, ubbhaṭṭhako hohi, ubbhaṭṭhakassa te sato ubbhaṭṭhakamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, paļāsissa paļāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, saṭhassa sāṭheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchādiṭṭhikassa micchā diṭṭhi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave ubbhaṭṭhakampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim paļāsim issukim maccharim saṭham māyāvim pāpiccham micchādiṭṭhim, tasmā na ubbhaṭṭhakassa ubbhaṭṭhakamattena sāmañnam vadāmi.

pariyāyabhattikassa ce bhikkhave pariyāyabhattikamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, palāsissa palāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, sathassa sātheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchāditthikassa micchāditthi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam pariyāyabhattikam kareyyum, pariyāyabhattakattameva samādapeyyum: "ehi tvam bhadramukha, pariyāyabhattiko hohi, pariyāyabhattikassa te sato pariyāyabhattikamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, paļāsissa paļāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, sathassa sātheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchāditthikassa micchā ditthi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave pariyāyabhattikampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim palāsim issukim maccharim satham māyāvim pāpiccham micchā diṭṭhim, tasmā na pariyāyabhattikassa pariyāyabhattikamattena sāmaññam vadāmi.

mantajjhāyakassa ce bhikkhave mantajjhāyakamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīvetha, upanāhissa upanāho pahīvetha, makkhissa makkho pahīyetha, palāsissa palāso pahīyetha, issukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, sathassa sātheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchāditthikassa micchāditthi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam mantajjhāyakam kareyyum, mantajjhāyakattameva samādapeyyum: "ehi tvam bhadramukha, mantajjhāyako hohi, mantajjhāyakassa te sato mantajjhāyakamattena abhijjhālussa abhijihā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati, kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, palāsissa palāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, sathassa sāṭheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchāditthikassa micchā ditthi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave mantajjhāyakampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim palāsim issukim maccharim satham māyāvim pāpiccham micchā ditthim, tasmā na mantajjhāyakassa mantajjhāyakamattena sāmaññam vadāmi.

jaṭilakassa ce bhikkhave jaṭādhāraṇamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyetha, byāpannacittassa byāpādo pahīyetha, kodhanassa kodho pahīyetha, upanāhissa upanāho pahīyetha, makkhissa makkho pahīyetha, palāsissa palāso pahīyetha, is-

sukissa issā pahīyetha, maccharissa macchariyam pahīyetha, sathassa sātheyyam pahīyetha, māyāvissa māyā pahīyetha, pāpicchassa pāpikā icchā pahīyetha, micchāditthikassa micchāditthi pahīyetha, tamenam mittāmaccā ñātisālohitā jātameva nam jatilakam kareyyum, jatilakattameva samādapeyvum: "ehi tvam bhadramukha, jatilako hohi, jatilakassa te sato jatādhāranamattena abhijjhālussa abhijjhā pahīyissati, byāpannacittassa byāpādo pahīyissati,kodhanassa kodho pahīyissati, upanāhissa upanāho pahīyissati, makkhissa makkho pahīyissati, palāsissa palāso pahīyissatī, issukissa issā pahīyissati, maccharissa macchariyam pahīyissati, sathassa sātheyyam pahīyissati, māyāvissa māyā pahīyissati. pāpicchassa pāpikā icchā pahīyissati, micchāditthikassa micchā ditthi pahīyissatī"ti. yasmā ca kho aham bhikkhave jatilakampi idhekaccam passāmi abhijjhālum byāpannacittam kodhanam upanāhim makkhim palāsim issukim maccharim satham māyāvim pāpiccham micchā ditthim, tasmā na jatilakassa jatādhāranamattena sāmaññam vadāmi.

7. kathañca bhikkhave bhikkhu samaṇasāmīcipaṭipadaṃ paṭipanno hoti? yassa kassaci bhikkhave bhikkhuno abhijjhālussa abhijjhā pahīnā hoti, byāpannacittassa byāpādo pahīno hoti, kodhanassa kodho pahīno hoti, upanāhissa upanāho pahīno hoti, makkhissa makkho pahīno hoti, paļāsissa paļāso pahīno hoti, issukissa issā pahīnā hoti, maccharissa macchariyaṃ pahīnaṃ hoti, saṭhassa sāṭheyyaṃ pahīnaṃ hoti, māyāvissa māyā pahīnā hoti, pāpicchassa pāpikā icchā pahīnā hoti, micchādiṭṭhissa micchādiṭṭhi pahīnā hoti, imesaṃ kho ahaṃ bhikkhave samaṇamalānaṃ samaṇadosānaṃ samaṇakasaṭānaṃ āpāyikānaṃ ṭhānānaṃ duggativedanīyānaṃ pahānā

samanasāmīcipatipadam patipannoti vadāmi.

- 8. so sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visud-dhamattānam samanupassati. tassa sabbehi imehi pāpakehi akusalehi dhammehi visuddhamattānam samanupassato pāmujjam jāyati. pamuditassa pīti jāyati. pītimanassa kāyo passambhati. passaddhakāyo sukham vedeti. sukhino cittam samādhiyati.
- so mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena³³⁷ pharityā viharati, karunāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam karunāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. muditāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. upekkhāsahagatena³³⁸ cetasā ekam disam pharityā viharati, tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim³³⁹. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekkhāsahagatena cetasā vipulena

bjt page 658 x 658

³³⁷abyāpajjena (machasaṃ)

³³⁸upekhāsahagatena (sīmu, machasaṃ, syā, pts)

³³⁹catuttham (machasam, syā); catutthim uddhamadho (pts)

mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharati.

- 10. seyyathāpi bhikkhave pokkharanī acchodikā sātodikā sītodikā³⁴⁰ setakā supatitthā ramanīvā, puratthimāva cepi disāya puriso³⁴¹ āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito. - so tam pokkharanim āgamma vineyya udakapipāsam, vineyya ghammaparilāham. pacchimāya cepi disāya puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito, so tam pokkharanim āgamma vineyya udakapipāsam, vineyya ghammaparilāham. uttarāya cepi disāya puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito, so tam pokkharanim āgamma vineyya udakapipāsam, vineyya ghammaparilāham. dakkhināya cepi disāya puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito so tam pokkharanim āgamma vineyya udakapipāsam, vinevva ghammaparilāham, vato kuto cepi nam puriso āgaccheyya ghammābhitatto ghammapareto kilanto tasito pipāsito, so tam pokkharanim āgamma vineyya udakapipāsam, vineyya ghammaparilāham.
- **11.** evameva kho bhikkhave khattiyakulā cepi agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditam dhammavinayam āgamma evam mettam karuṇam muditam upekkham³42 bhāvetvā labhati ajjhattam vūpasamam. ajjhattam

³⁴⁰acchodakā sātodakā, sītodakā (machasaṃ, syā, pts)

pts page 284 q 284

³⁴¹cepi puriso (syā)

³⁴²upekham (katthaci)

645

vūpasamā samaṇasāmīcipaṭipadaṃ³⁴³ paṭipannoti vadāmi. brāhmaṇakulā cepi agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma evaṃ mettaṃ karuṇaṃ muditaṃ upekkhaṃ bhāvetvā labhati ajjhattaṃ vūpasamaṃ. ajjhattaṃ vūpasamā samaṇasāmīcipaṭipadaṃ paṭipannoti vadāmi. vessakulā cepi agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma evaṃ mettaṃ karuṇaṃ muditaṃ upekkhaṃ bhāvetvā labhati ajjhattaṃ vūpasamaṃ. ajjhattaṃ vūpasamā samaṇasāmīcipaṭipadaṃ paṭipannoti vadāmi. suddakulā cepi kulā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, so ca tathāgatappaveditaṃ dhammavinayaṃ āgamma evaṃ mettaṃ karuṇā muditaṃ upekkhaṃ bhāvetvā labhati ajjhattaṃ vūpasamaṃ. ajjhattaṃ vūpasamā samaṇasāmīcipaṭipadaṃ paṭipannoti³⁴⁴ vadāmi.

12. khattiyakulā cepi agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, so ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaņo hoti. brāhmaṇakulā cepi agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, so ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaņo hoti. vessakulā cepi agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, so ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaņo hoti. suddakulā cepi agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, so ca āsavā-

 $^{^{343}}$ tamaham samanasāmīci
paṭipadam (machasam, syā)

³⁴⁴ paṭipanno hotīti vadāmi (syā)

bjt page 660 x 660

nam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samaņo hoti. yasmā kasmā cepi kulā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, so ca āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati. āsavānam khayā samano hoti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam abhinandunti.

Cūlaassapurasuttam dasamam.

mahāyamakavaggo catuttho.

tassa vaggassa uddānam.

giñjakasālavanam³⁴⁵ parihātum pāpimato³⁴⁶ punasaccanisedho³⁴⁷ vannapasīdanatādi ca³⁴⁸ indo kevata assapuram jatilenāti³⁴⁹, p

pts page 285 q 285

³⁴⁵giñjaka chakkasālavanam (sī); giñjakasālavanā (syā)

³⁴⁶parihātum paññāvato (sī); pariharitum paññavato (machasam)

³⁴⁷puna saccanipasevo (sī); punasaccakanisedho (machasaṃ) ³⁴⁸mukhavanna pasīdattādi (sī); mukhavannapasīdantā (machasam)

³⁴⁹tasito kevattassapura jatilenāti (sī, syā); cindokevattaassapura jatilena (machasam)

bjt page 662 x 662

Cūļayamakavaggo

5.1 Sāleyyakasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā kosalesu cārikam caramāno mahatā bhikkhusanghena saddhim yena sālā nāma kosalānam brāhmanagāmo tadavasari.
- 2. assosum kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā: "samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikam caramāno mahatā bhikkhusaṅghena saddhim sālam anuppatto. tam kho pana bhavantam¹ gotamam evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: itipi so bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānam buddho bhagavā. so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam, sassamaṇabrāhmaṇim pajam sadevamanussam sayam abhiññā² sacchikatvā pavedeti. so dhammam deseti ādikalyānam maj-

¹bhagavantaṃ (sī)

²abhiññāya (sī, katthaci)

jhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ. kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. sādhu kho pana tathārūpānaṃ arahataṃ dassanaṃ hotī"ti.

- 3. atha kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu, sammodanīyaṃ kathaṃ sārāṇīyaṃ³ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ panāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce bhagavato sannike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. ekamantaṃ nisinnā kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavannaṃ etadavocum:
- **4.** ko nu kho bho gotama hetu ko paccayo yenamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti⁴? ko pana bho gotama hetu ko paccayo yenamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantīti?.
- 5. adhammacariyā visamacariyā hetu kho gahapatayo evamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. dhammacariyā samacariyā hetu kho gahapatayo evamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantīti.

pts page 286 q 286

³sāraṇīyaṃ (machasaṃ)

⁴uppajjanti (sī)

bjt page 664 x 664

- 6. na kho mayam imassa bhoto gotamassa sankhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham ājānāma. sādhu no bhavam gotamo tathā dhammam desetu yathā mayam imassa bhoto gotamassa sankhittena bhāsitassa vitthārena attham avibhattassa vitthārena attham ājāneyyāmāti. tena hi gahapatayo sunātha, sādhukam manasi karotha, bhāsissāmīti. evam bhoti kho sāleyyakā brāhmanagahapatikā bhagavato paccassosum bhagavā etadavoca:
- 7. tividham kho gahapatayo kāye adhammacariyā visamacariyā hoti. catubbidham vācāya adhammacariyā visamacariyā hoti. tividham manasā adhammacariyā visamacariyā hoti.
- 8. kathañca gahapatayo tividham kāyena adhammacariyā visamacariyā hoti? idha gahapatayo ekacco pāṇātipātī hoti luddo⁵ lohitapāṇī hatapahate niviṭṭho adayāpanno⁶ pāṇabhūtesu⁷. adinnādāyī kho pana hoti, yam tam parassa paravittūpakaraṇam gāmagatam vā araññagatam vā adinnam⁸ theyyasaṅkhātam ādātā hoti. kāmesu micchācārī kho pana hoti, yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā⁹ bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā¹⁰ sassāmikā saparidaṇḍā, antamaso mālāguṇaparikkhittāpi, tathārūpāsu cārittam āpajjitā hoti. evam kho gahapatayo tividham kāyena adhammacariyā visamacariyā hoti.

⁵luddo dāruņo (machasam)

⁶alajjī adayāpanno (syā)

⁷sabbapāṇabhūtesu (machasaṃ, syā)

⁸taṃ adinnaṃ (machasaṃ, syā, pts)

⁹mātāpiturakkhitā (sīmu, pts) potthakesu natthi

¹⁰dhammarakkhitā (sīmu) natthi

kathañca gahapatayo catubbidham vācāya adhammacariyā visamacariyā hoti? idha gahapatayo ekacco musāvādī hoti sabhāgato¹¹ vā parisagato¹² vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā abhinīto sakkhiputtho¹³: 'ehambho¹⁴ purisa yam jānāsi tam vadehī'ti. so ajānam vā āha jānāmīti, jānam vā āha na jānāmīti, apassam vā āha passāmīti, passam vā āha na passāmīti, iti attahetu vā parahetu vā āmisa kiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. pisunāvāco¹⁵ kho pana hoti: ito sutvā amutra akkhātā imesam bhedāya, amutra vā sutvā imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti samaggānam vā bhettā¹⁶ bhinnānam vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī vaggakaranim¹⁷ vācam bhāsitā hoti. pharusāvāco¹⁸ kho pana hoti. yā sā vācā andakā¹⁹ kakkasā parakatukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhisamvattanikā, tathārūpim vācam bhāsitā hoti. samphappalāpi kho pana hoti: akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī anidhānavatim vācam²⁰ bhāsitā²¹ akālena anapadesam apariyantavatim anatthasamhitam. evam kho gahapatayo catubbidham vācāya adhammacariyā visamacariyā hoti.

¹¹sabhaggato (syā)

¹²parisaggato (syā)

¹³sakkhim puṭṭho (syā)

¹⁴evam bho (pts, sī, katthaci)

¹⁵pisuṇavāco (syā, machasaṃ); pisuṇavāco pana (sī, katthaci)

¹⁶bhedako (machasaṃ)

¹⁷vaggakaraṇivācaṃ (sī, katthaci)

¹⁸pharusavāco (machasaṃ, syā)

¹⁹kaṇṭakā (machasaṃ)

pts page 287 q 287

²⁰anidhānavatīvācam (sī, katthaci)

²¹bhāsitā hoti (syā)

bjt page 666 x 666

- 10. kathañca gahapatayo tividhaṃ manasā adhammacariyā visamacariyā hoti? idha gahapatayo ekacco abhijjhālu hoti: yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ abhijjhitā²² hoti. 'aho vata yaṃ parassa taṃ mama assā'ti. byāpannacitto kho pana hoti paduṭṭhamanasaṅkappo: ime sattā haññantu vā vajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā mā vā ahesuṃ²³ iti vā'ti. micchādiṭṭhi²⁴ kho pana hoti viparītadassano: natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro²⁵ loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā²⁶ sammā paṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. evaṃ kho gahapatayo tividhaṃ manasā adhammacariyā visamacariyā hoti.
- **11.** evam adhammacariyā visamacariyā hetu kho gahapatayo evamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti²⁷.
- **12.** tividhaṃ kho gahapatayo kāyena dhammacariyā samacariyā hoti. catubbidhaṃ vācāya dhammacariyā samacariyā hoti. tividhaṃ manasā dhammacariyā samacariyā hoti.

²²abhijjhātā (machasam, pts)

²³mā vā ahesunti (syā)

²⁴micchādiṭṭhiko (machasaṃ, syā, sī, katthaci)

²⁵paraloko (sī, katthaci)

²⁶samaggatā (machasaṃ, sī, katthaci)

²⁷uppajjanti (sī)

- 13. kathañca gahapatayo tividhaṃ kāyena dhammacariyā samacariyā hoti? idha gahapatayo ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti: nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti: yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ gāmagataṃ vā araññagataṃ vā taṃ nādinnaṃ²8 theyyasaṅkhātaṃ ādātā hoti. kāmesu micchācāraṃ pahāya kāmesu micchācārā paṭivirato hoti: yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā, antamaso mālāguṇaparikkhittāpi, tathārūpāsu na cārittaṃ āpajjitā hoti. evaṃ kho gahapatayo tividhaṃ kāyena dhammacariyā samacariyā hoti.
- 14. kathañca gahapatayo catubbidhaṃ vācāya dhammacariyā samacariyā hoti? idha gahapatayo ekacco musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti: sabhāgato²⁹ vā parisagato³⁰ vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho³¹. 'ehambho³² purisa yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti. so ajānaṃ³³ vā āhaṃ na jānāmīti, jānaṃ vā āha jānāmīti, apassaṃ vā āha na passāmīti³⁴, passaṃ vā āha passāmīti. iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā

pts page 288 q 288

bjt page 668 x 668

²⁸na taṃ adinnaṃ (syā)

²⁹sabhaggato (syā, sīmu, katthaci)

³⁰parisaggato (syā, sīmu, katthaci)

³¹sakkhim puṭṭho (syā)

³²evam bho (pts, sīmu, katthaci)

³³na jānam (sī)

³⁴apassāmīti (sī)

na sampajānamusā bhāsitā hoti. pisuṇaṃ vācaṃ³⁵ pahāya pisuṇāya vācāya³⁶ paṭivirato hoti: ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samaggakaraṇiṃ vācaṃ³⁷ bhāsitā hoti. pharusaṃ vācaṃ³⁸ pahāya pharusāya vācāya³⁹ paṭivirato hoti: yāsā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā tathārūpiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti: kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā⁴⁰ kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ. evaṃ kho gahapatayo catubbidhaṃ vācāya dhammacariyā samacariyā hoti.

15. kathañca gahapatayo tividhaṃ manasā dhammacariyā samacariyā hoti? idha gahapatayo ekacco anabhijjhālu hoti: yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ nābhijjhitā⁴¹ hoti. 'aho vata yaṃ parassa taṃ mama assā'ti. abyāpannacitto kho pana hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: ime sattā averā abyāpajjhā⁴² anīghā sukhi attānaṃ pariharantū'ti. sammādiṭṭhi⁴³ kho pana hoti aviparītadassano: 'atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vi-

³⁵pisuṇāvācaṃ (sī, katthaci)

³⁶pisuṇāvācāsī (katthaci)

³⁷samaggakaraṇīvācaṃ (sī, katthaci)

³⁸pharusāvācaṃ (sī, katthaci)

³⁹pharusāvācā (sī, katthaci)

⁴⁰bhāsitā hoti (syā)

⁴¹nābhijjhātā (machasaṃ, pts)

⁴²abyāpajjā (machasaṃ)

 $^{^{43}}$ sammādiṭṭhiko kho (machasaṃ, syā, sī, katthaci)

pāko, atthi ayam loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaņabrāhmaņā sammaggatā sammā paṭipannā ye imañca lokam parañca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. evam kho gahapatayo tividham manasā dhammacariyā samacariyā hoti.

- **16.** evam dhammacariyā samacariyā hetu kho gahapatayo evamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti⁴⁴.
- ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho va-17. tāham kāyassa bhedā parammaranā khattiyamahāsālānam vā sahavyatam⁴⁵ upapajjeyyanti⁴⁶, ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā khattiyamahāsālānam vā sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā brāhmanamahāsālānam vā sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā brāhmanamahāsāļānam vā sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā gahapatimahāsālānam vā sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā gahapatimahāsālānam vā sahavyatam upapajjeyya tam

pts page 289 q 289

⁴⁴ uppajjanti (sī)

bjt page 670 x 670

⁴⁵sabyatam (machasam, syā, pts)

⁴⁶uppajjeyyanti (sī)

kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā cātummahārājikānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā cātummahārājikānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā tāvatimsānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati vam so kāvassa bhedā parammaranā tāvatimsānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā yāmānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā yāmānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāvassa bhedā parammaranā tusitānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā tusitānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā nimmānaratīnam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā nimmānaratīnam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaraṇā paranimmitavasavattīnam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaramā paranimmitavasavattīnam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

19. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā brahmakāyikānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā brahmakāyikānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaraṇā parittābhānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaraṇā parittābhānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā appamāṇābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā appamāṇābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā ābhassarānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā ābhassarānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā subhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā subhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā parittasubhānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā parittasubhānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā appamānasubhānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā appamānasubhānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham

kāyassa bhedā parammaraṇā subhakiṇṇakānaṃ⁴⁷ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā subhakiṇṇakānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā vehapphalānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā vehapphalānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā avihānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā avihānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā atappānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā atappānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā sudassānam devānam sa-

 $^{^{47}}$ subhakiṇhānaṃ (machasaṃ) subhakiṇhakānaṃ (syā) subhakiṇṇānaṃ (pts)

havyatam upapajjeyyanti, ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā sudassānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā sudassīnaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā sudassīnaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā akaniṭṭhakānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā akaniṭṭhakānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā ākāsānancāyatanupagānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā ākāsānancāyatanupagānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā viñnānancāyatanūpagānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā viñnānancāyatanū-

pagānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā ākincannāyatanupagānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā ākincannāyatanupagānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā nevasaññānāsaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

- **20.** ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacāri 'aho vatāhaṃ āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyyanti. ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihareyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārīti⁴⁸.
- **21.** evam vutte sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantam etadavocum: "abhikkantam bho gotama, abhikkantam

bjt page 672 x 672

⁴⁸samacārī (machasaṃ) pts page 290 q 290

bho gotama. seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya. paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. ete mayam bhavantam gotamam saraṇam gacchāma dhammanca bhikkhusaṅghanca. upāsake no bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupete saraṇam gate"ti⁵¹.

Sāleyyakasuttam paṭhamam.

⁴⁹evameva (machasam, syā)

⁵⁰bhagavantaṃ (sī, katthaci)

⁵¹saranagateti (sī, katthaci)

5.2 Veranjakasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tena kho pana samayena veranjakā brāhmanagahapatikā sāvatthiyam paṭivasanti kenacideva karanīyena.
- 2. assosum kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā. "samaṇo khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito sāvatthiyam viharati jetavane anāthapiṇḍikassa ārāme. tam kho pana bhavantam⁵² gotamam evam kalyāṇo kittisaddo abbhuggato: itipi so bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānam buddho bhagavā. so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam, sassamaṇabrāhmaṇim pajam sadevamanussam sayam abhiññā⁵³ sacchikatvā pavedeti. so dhammam deseti ādikalyāṇam majjhekalyāṇam pariyosānakalyāṇam sāttham sabyañjanam. kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti. sādhu kho pana tathārūpānam arahatam dassanam hotī"ti.
- 3. atha kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. sammodanīyaṃ kathaṃ sārāṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce yena bhagavā tenañ-

⁵²bhagavantaṃ (sī, katthaci)

⁵³abhiññāya (katthaci)

bjt page 674 x 674

pts page 291 q 291

jalim paṇāmetvā ekamantam nisīdimsu appekacce tuṇhībhūtā ekamantam nisīdimsu. ekamantam nisinnā kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantam etadavocum:

- **4.** ko nu kho bho gotama hetu ko paccayo yenamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti? ko pana bho gotama hetu ko paccayo yenamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjantīti?
- **5.** adhammacariyā visamacariyā hetu kho gahapatayo evamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti, dhammacariyā samacariyā hetu kho gahapatayo evamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjanti.
- **6.** "na kho mayam imassa bhoto gotamassa sankhittena bhāsitassa vitthārena attham ayibhattassa vitthārena attham ājānāma. sādhu no bhavam gotamo tathā dhammam desetu, yathā mayam imassa bhoto gotamassa sankhittena bhāsitassa vitthārena attham ayibhattassa vitthārena attham ājāneyyāmā"ti.
- 7. tena hi gahapatayo suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsissāmīti. evaṃ bhoti kho verañjakā brāhmaṇagahapatikā bhagavato paccassosuṃ. bhagavā etadavoca:
- **8.** tividham kho gahapatayo kāyena adhammacārī visamacārī hoti. catubbidham vācāya adhammacārī visamacārī hoti.

tividham manasā adhammacārī visamacārī hoti.

- 9. kathañca gahapatayo tividham kāyena adhammacārī visamacārī hoti? idha gahapatayo ekacco pāṇātipātī hoti luddo lohitapāṇī hatapahate niviṭṭho adayāpanno pāṇabhūtesu. adinnādāyī kho pana hoti: yantam parassa paravittūpakaraṇam gāmagatam vā araññagatam vā adinnam theyyasankhātam ādātā hoti. kāmesu micchācārī kho pana hoti: yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā, antamaso mālāguṇaparikkhittāpi, tathārūpāsu cārittam āpajjitā hoti. evam kho gahapatayo tividham kāyena adhammacārī visamacārī hoti.
- 10. kathañca gahapatayo catubbidhaṃ vācāya dhammacārī visamacārī hoti? idha gahapatayo ekacco musāvādī hoti: sabhāgato vā parisagato vā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho:3 'ehambho purisa yaṃ jānāsi taṃ vadehī'ti. so ajānaṃ vā āha jānāmīti, jānaṃ vā āha na jānāmīti, apassaṃ vā āha passāmīti, passaṃ vā āha na passāmīti. iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā sampajānamusā bhāsitā hoti. pisunāvāco kho pana hoti: ito sutvā amutra akkhātā imesaṃ bhedāya, amutra vā sutvā imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya, iti samaggānaṃ vā bhettā bhintānaṃ vā anuppadātā, vaggārāmo vaggarato vagganandī vaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. pharusāvāco kho pana hoti: yā sā vācā aṇḍakā⁵⁴ kakkasā parakaṭukā parābhisajjanī kodhasāmantā asamādhi samvattanikā, tathārūpim

bjt page 676 x 676

⁵⁴kaṇḍakā (machasaṃ)

vācam bhāsitā hoti. samphappalāpī kho pana hoti: akālavādī abhūtavādī anatthavādī adhammavādī avinayavādī, anidhānavatim vācam bhāsitā⁵⁵ akālena anapadesam apariyantavatim anatthasamhitam. evam kho gahapatayo catubbidham vācāya adhammacārī visamacārī hoti.

11. kathañca gahapatayo tividhaṃ manasā adhammacārī visamacārī hoti? idha gahapatayo ekacco abhijjhālu hoti: yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ abhijjhitā hoti: 'aho vata yaṃ parassa taṃ mama assā'ti.

byāpannacitto kho pana hoti paduṭṭhamanasaṅkappo: 'ime sattā haññantu vā vajjhantu vā ucchijjantu vā vinassantu vā, mā vā ahesuṃ iti vā,ti. micchādiṭṭhi⁵⁶ kho pana hoti viparītadassano: 'natthi dinnaṃ, natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammā paṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. evaṃ kho gahapatayo tividhaṃ manasā adhammacārī visamacārī hoti.

12. evam adhammacariyā visamacariyā hetu kho gahapatayo evamidhekacce sattā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti.

⁵⁵ bhāsitā hoti (syā)

bjt page 678 x 678

⁵⁶micchāditthiko (machasam)

- **13.** tividham kho gahapatayo kāyena dhammacārī samacārī hoti. catubbidham vācāya dhammacārī samacārī hoti. tividham manasā dhammacārī samacārī hoti.
- 14. kathañca gahapatayo tividham kāyena dhammacārī samacārī hoti? idha gahapatayo ekacco pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti: yantam parassa paravittūpakaraṇam gāmagatam vā araññagatam vā, tam nādinnam theyyasaṅkhātam nā ādātā hoti. kāmesu micchācāram pahāya kāmesu micchācārā paṭivirato hoti. yā tā māturakkhitā piturakkhitā mātāpiturakkhitā bhāturakkhitā bhaginirakkhitā ñātirakkhitā gottarakkhitā dhammarakkhitā sassāmikā saparidaṇḍā, antamaso mālāguṇaparikkhittāpi, tathārūpāsu na cārittam āpajjitā hoti. evaṃ kho gahapatayo tividham kāyena dhammacārī samacārī hoti.
- 15. kathañca gahapatayo catubbidham vācāya dhammacārī samacārī hoti?. idha gahapatayo ekacco musāvādam pahāya musāvādā paṭivirato hoti: sabhāgato cā parisaggato cā ñātimajjhagato vā pūgamajjhagato vā rājakulamajjhagato vā abhinīto sakkhipuṭṭho: 'ehambho purisa, yam jānāsi tam vadehī'ti so ajānam vā āha na jānāmīti, jānam vā āha jānāmīti, apassam vā āha na passāmīti, passam vā āha passāmī'ti.

iti attahetu vā parahetu vā āmisakiñcikkhahetu vā na sampajānamusā bhāsitā hoti. pisunam vācam pahāya pisunāya vācāya paṭivirato hoti: ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya,

bjt page 680 x 680

amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaranim vācam bhāsitā hoti. pharusam vācam pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti: yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpim vācam bhāsitā hoti. samphappalāpam pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti kālavādī bhūtavādī attavādī dhammavādī vinayavādī, nidhānavatim vācam bhāsitā⁵⁷ kālena sāpadesam pariyantavatim atthasaṃhitam. evaṃ kho gahapatayo catubbidham vācāya dhammacārī samacārī hoti.

16. kathañca gahapatayo tividhaṃ manasā dhammacārī samacārī hoti? idha gahapatayo ekacco anabhijjhālu hoti: yaṃ taṃ parassa paravittūpakaraṇaṃ taṃ nābhijjhitā hoti: aho vata yaṃ parassa taṃ mama assā'ti. abyāpannacitto kho pana hoti appaduṭṭhamanasaṅkappo: ime sattā averā abyāpajjhā anīghā sukhī attānaṃ pariharantūti. sammādiṭṭhi⁵⁸ kho pana hoti aviparītadassano: atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samanabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ paraṃ ca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentī'ti. evaṃ kho gahapatayo tividhaṃ manasā dhammacārī samacārī hoti.

17. evam dhammacariyā samacariyā hetu kho gahapatayo evamidekacce sattā kāyassa bhedā parammaranā sugatim sag-

⁵⁷bhāsitā hoti (syā)

⁵⁸sammāditthiko (machasam)

gam lokam upapajjanti.

18. ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā khattiyamahāsālānaṃ vā sahavyataṃ⁵⁹ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā khattiyamahāsālānaṃ vā sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathāhi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā brāhmaṇamahāsālānaṃ vā sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā gahapatimahāsālānaṃ vā sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathāhi so dhammacārī samacārī. ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā gahapatimahāsālānaṃ vā sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā gahapatimahāsālānaṃ vā sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathāhi so dhammacārī samacārī.

19. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā cātummahārājikānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti, ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā cātummahārājikānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā

⁵⁹sahabyatam (machasam, syā) bit page 682 x 682

tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā tāvatiṃsānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā yāmānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā yāmānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā tusitānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā tusitānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti, ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā nimmānaratīnaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā paranimmitavasavattīnam devānam sahavyatam upapajjeyyanti' ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā paranimmitavasavattīnam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā brahmakāyikānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

20. ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā ābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaraṇā parittābhānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti' thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaraṇā parittābhānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā appamāṇābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā appamāṇābhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī. ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā ābhassarānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā ābhassarānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā subhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā subhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā parittasubhānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti' thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā parittasubhānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā appamāṇasubhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā appamāṇasubhānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatā-

ham kāyassa bhedā parammaranā subhakinnakānam 60 devānam sahavyatam upapajjeyyanti' thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā subhakinnakānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā vehapphalānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti' thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā vehapphalānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā avihānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti' thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā avihānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā atappānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā atappānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā sudassānam devānam sa-

⁶⁰ subhakinnakānam (sīmu); subhakinhānam (machasam)

havyatam upapajjeyyanti' ṭhānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā sudassānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā sudassīnaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā sudassīnaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā akaniṭṭhakānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā akaniṭṭhakānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā ākāsānañcāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā viññānancāyatanūpagānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti' thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā viñnānancāyatanūpagānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākaṅkheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāhaṃ kāyassa bhedā parammaraṇā ākiñcaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyyanti' ṭhānaṃ kho panetaṃ vijjati yaṃ so kāyassa bhedā parammaraṇā ākiñcaññāyatanūpagānaṃ devānaṃ sahavyataṃ upapajjeyya. taṃ kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacārī 'aho vatāham kāyassa bhedā parammaranā nevasanānānāsanānāyatanūpagānam devānam sahavyatam upapajjeyyanti' thānam kho panetam vijjati yam so kāyassa bhedā parammaranā nevasanānāsanānāyatanūpagānam devānam sahavyatam upapajjeyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārī.

- 21. ākankheyya ce gahapatayo dhammacārī samacāri 'aho vatāham āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja vihareyyanti' ṭhānam kho panetam vijjati yam so āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiñnā sacchikatvā upasampajja vihareyya. tam kissa hetu? tathā hi so dhammacārī samacārīti.
- **22.** evam vutte veranjakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantam etadavocum: abhikkantam bho gotama, abhikkantam bho gotama. seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya. paticchannam vā vivareyya, mūlhassa vā maggam ācik-

bjt page 684 x 684

kheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evamevam bhotā gotamena anekapariyā-yena dhammā pakāsito. ete mayam bhavantam gotamam saranam gacchāma dhammanca bhikkhusanghanca. upāsake no bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pānupete saranam gate"ti.

Verañjakasuttam dutiyam.

pts page 292 q 292

5.3 Mahāvedallasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho āyasmā mahākoṭṭhito sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yenāyasmā sāriputto tenupasankami. upasankamitvā āyasmatā sāriputtena saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi, ekamantam nisinno kho āyasmā mahākoṭṭhito āyasmantam sāriputtam etadavoca:
- **2.** "duppañño duppaññoti āvuso vuccati. kittāvatā nu kho āvuso duppaññoti vuccatī" ti?

nappajānāti nappajānātīti kho āvuso, tasmā duppaññoti vuccati. kiñca nappajānāti? idam dukkhanti nappajānāti, ayam dukkhasamudayoti nappajānāti, ayam dukkhanirodhoti nappajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadāti nappajānāti. nappajānātiti kho āvuso, tasmā duppaññoti vuccati.

3. sādhāvusoti kho āyasmā mahākoṭṭhito āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinanditvā anumoditvā āyasmantam sāriputtam uttarim pañham āpucchi:

"paññavā paññavāti āvuso vuccati. kittāvatā nu kho āvuso paññavāti vuccatī"ti?

pajānāti pajānātīti kho āvuso, tasmā paññavāti vuccati. kiñca

⁶¹sāraṇiyaṃ (machasaṃ) bjt page 686 x 686

pajānāti?. idam dukkhanti pajānāti, ayam dukkhasamudayoti pajānāti, ayam dukkhanirodhoti, pajānāti. ayam dukkhanirodhagāminī paṭipadāti pajānāti. pajānāti pajānātīti kho āvuso, tasmā paññavāti vuccati.

4. "viññāṇaṃ viññāṇanti āvuso vuccati. kittāvatā nu kho āvuso viññāṇanti vuccatī"ti?

vijānāti vijānātīti kho āvuso, tasmā viññāṇanti vuccati. kiñca vijānāti: sukhantipi vijānāti, dukkhantipi vijānāti, adukkhantantipi vijānāti. vijānāti vijānātīti kho āvuso, tasmā viññānanti vuccatīti.

5. " yā cāvuso paññā, yañca viññāṇaṃ ime dhammā saṃsaṭṭhā udāhu visaṃsaṭṭhā, labbhā ca panime dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetunti?

yā cāvuso paññā yañca viññāṇaṃ ime dhammā saṃsaṭṭhā no visaṃsaṭṭhā. na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ. yañcāvuso pajānāti taṃ vijānāti. yaṃ vijānāti taṃ pajānāti. tasmā ime dhammā saṃsaṭṭhā no visaṃsaṭṭhā. na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaranam paññāpetunti.

6. "yā cāvuso paññā, yañca viññāṇaṃ imesaṃ dhammānaṃ saṃsaṭṭhānaṃ no visaṃsaṭṭhānaṃ kiṃ nānākaraṇa"nti?

yā cāvuso paññā, yañca viññāṇam imesam dhammānam sam-

pts page 293 q 293

saṭṭhānaṃ no visaṃsaṭṭhānaṃ paññā bhāvetabbā, viññāṇaṃ pariññeyyaṃ. idaṃ nesaṃ nānākaraṇanti.

7. "vedanā vedanāti āvuso vuccati. kittāvatā nu kho āvuso vedanāti vuccatī"ti.

vedeti vedetīti kho āvuso, tasmā vedanāti vuccati kiñca vedeti?. sukhampi vedeti, dukkhampi vedeti, adukkhamasukhampi vedeti. vedeti vedetīti kho āvuso, tasmā vedanāti vuccatīti.

8. "saññā saññāti āvuso vuccati kittāvatā nu kho āvuso saññāti vuccatī"ti?

sañjānāti sañjānātīti kho āvuso, tasmā saññāti vuccati. kiñca sañjānāti? nīlakampi sañjānāti, pītakampi sañjānāti, lohitakampi sañjānāti, odātampi sañjānāti, sañjānāti sañjānātīti kho āvuso, tasmā saññāti vuccati.

9. " yā cāvuso vedanā yā ca saññā yañca viññāṇaṃ ime dhammā saṃsaṭṭhā udāhu visaṃsaṭṭhā, labbhā ca panimesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetu"nti?

yā cāvuso vedanā yā ca saññā yañca viññāṇaṃ ime dhammā saṃsaṭṭhā no visaṃsaṭṭhā. na ca labbhā imesaṃ dhammānaṃ vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaraṇaṃ paññāpetuṃ. yañcāvuso vedeti taṃ sañjānāti, yaṃ sañjānāti taṃ vijānāti, tasmā ime dhammā sasamtthā no visamsatthā. na ca labbhā ime-

bjt page 688 x 688

sam dhammānam vinibbhujitvā vinibbhujitvā nānākaranam paññāpetunti.

10. "nissaṭṭhena hāvuso pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena kiṃ neyya"nti?

nissaṭṭhena hāvuso pañcahi indriyehi parisuddhena manoviññāṇena ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanaṃ neyyaṃ, anantaṃ viññāṇanti viññāṇañcāyatanaṃ neyyaṃ, natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ neyyanti.

11. "neyyam panāvuso dhammam kena pajānātī"ti.

neyyam kho āvuso dhammam paññācakkhunā pajānātīti.

12. "paññā panāvuso kimatthiyā"ti?

paññā kho āvuso abhiññatthā pariññatthā pahānatthāti.

- 13. kati panāvuso paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyāti? dve kho āvuso paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāya: parato ca ghoso, yoniso ca manasikāro. ime kho āvuso dve paccayā sammādiṭṭhiyā uppādāyāti.
- **14.** katīhi panāvuso aṅgehi anuggahītā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṃsā ca. paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā cāti?

pts page 294 q 294

bjt page 690 x 690

pañcahi kho āvuso aṅgehi anuggahītā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṃsā ca. paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā ca: idhāvuso sammādiṭṭhi sīlānuggahītā ca hoti, sutānuggahītā ca hoti, sākacchānuggahītā ca hoti, samathānuggahītā ca hoti, vipassanānuggahītā ca hoti. imehi kho āvuso pañcahi aṅgehi anuggahītā sammādiṭṭhi cetovimuttiphalā ca hoti cetovimuttiphalānisaṃsā ca paññāvimuttiphalā ca hoti paññāvimuttiphalānisaṃsā cāti.

- **15.** kati panāvuso bhavāti? tayo me āvuso bhavā: kāma bhavo rūpabhavo arūpabhavoti.
- **16.** katham panāvuso āyatim punabbhavābhinibbatti hotīti?

avijjānīvaraṇānaṃ kho āvuso sattānaṃ taṇhāsaññojanānaṃ tatra tatrābhinandanā evaṃ āyatiṃ punabbhavābhinibbatti hotīti.

17. kathaṃ panāvuso āyatiṃ punabbhavābhinibbatti na hotīti?

avijjāvirāgā kho āvuso vijjuppādā taṇhānirodhā evam āyatim punabbhavābhinibbatti na hotīti.

18. katamam panāvuso pathamam jhānanti?

idhāvuso bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. idam vuccatāvuso paṭhamam jhānanti.

681

19. pathamam panāvuso jhānam katangikanti⁶²?

paṭhamaṃ kho āvuso jhānaṃ pañcaṅgikaṃ: idhāvuso paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa bhikkhuno vitakko ca vattati vicāro ca. pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. paṭhamaṃ kho āvuso jhānaṃ evaṃ pañcaṅgikanti.

20. paṭhamaṃ panāvuso jhānaṃ kataṅgavippahīnaṃ kataṅgasamannāgatanti?

paṭhamaṃ kho āvuso jhānaṃ pañcaṅgavippahīnaṃ pañcaṅgasamannāgataṃ: idhāvuso paṭhamaṃ jhānaṃ samāpannassa bhikkhuno kāmacchando pahīno hoti, byāpādo pahīno hoti, thīnamiddhaṃ pahīnaṃ hoti, uddhaccakukkuccaṃ pahīnaṃ hoti, vicikicchā pahīnā hoti. vitakko ca vattati vicāro ca pīti ca sukhañca cittekaggatā ca. paṭhamaṃ kho āvuso jhānaṃ evaṃ pañcaṅgavippahīnaṃ pañcaṅgasamannāgatanti.

21. pañcimānī āvuso indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhonti. seyyathīdam: cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. imesam kho āvuso pañcannam indriyānam nānāvisayānam nānāgocarānam na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhontānam kim paṭisaraṇam, ko ca nesam gocaravisayam paccanubhotīti?

pañcimānī āvuso indriyāni nānāvisayāni nānāgocarāni, na

⁶²kati aṅganti (machasaṃ)

bjt page 692 x 692

pts page 295 q 295

aññamaññassa gocaravisayam paccanubhonti. seyyathīdam: cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kā-yindriyam. imesam kho āvuso pañcannam indriyānam nānā-visayānam nānāgocarānam na aññamaññassa gocaravisayam paccanubhontānam mano ca nesam gocaravisayam paccanubhotīti

- 22. pañcimānī āvuso indriyāni seyyathīdam: cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. imāni kho āvuso pañcindriyāni kim paṭicca tiṭṭhantīti? pañcimāni āvuso indriyāni seyyathīdam: cakkhundriyam sotindriyam ghānindriyam jivhindriyam kāyindriyam. imāni kho āvuso pañcindriyāni āyum paṭicca tiṭṭhantīti?
- 23. āyu panāvuso kim paţicca tiţthatīti.

āyu usmam paţicca tiţţhatīti

24. usmā panāvuso kim paţicca tiṭṭhatīti?

usmā āyum paţicca tiţţhatīti.

25. idāneva kho mayam āvuso āyasmato sāriputtassa bhāsitam evam ājānāma: āyu usmam paṭicca tiṭṭhatīti. idāneva kho mayam āvuso āyasmato sāriputtassa bhāsitam evam ājānāma: usmā āyum paṭicca tiṭṭhatīti. yathākatam panāvuso imassa bhāsitassa attho daṭṭhabboti?

bjt page 694 x 694

tena hāvuso upamam te karissāmi. upamāyapidhekacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. seyyathāpi āvuso telappadīpassa jhāyato accim paṭicca ābhā paññāyati, ābham paṭicca acci paññāyati, evameva kho āvuso āyu usmam paṭicca tiṭṭhatī. usmā ca āyum paṭicca tiṭṭhatīti.

26. teva nu kho āvuso āyusankhārā teva vedanīyā dhammā, udāhu anne āyusankhārā anne vedanīyā dhammāti?

na kho āvuso teva āyusankhārā teva vedanīyā dhammā. teva kho āvuso āyusankhārā abhavimsu teva vedanīyā dhammā, nayidam saññāvedayitanirodham samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānam paññāyetha. yasmā ca kho āvuso aññe āyusankhārā, aññe vedanīyā dhammā, tasmā saññāvedayitanirodham samāpannassa bhikkhuno vuṭṭhānam paññāyatīti.

27. yadā nu kho āvuso imam kāyam kati dhammā jahanti, athāyam kāyo ujjhito avakkhitto seti yathā kaṭṭham acetananti?.

yadā kho āvuso imam kāyam tayo dhammā jahanti, āyu usmā ca viñnānam, athāyam kāyo ujjhito avakkhitto seti yathā kaṭtham acetananti?.

28. yvāyam āvuso mato kālakato, yo cāyam bhikkhu saññāvedayitanirodham samāpanno, imesam kim nānākarananti?

yvāyam āvuso mato kālakato tassa kāyasankhārā niruddhā

pts page 296 q 296

paṭippassaddhā. vacīsaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā. cittasaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā. āyu parikkhīṇo. usmā vūpasantā. indriyāni viparibhinnāni. yo cāyaṃ bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno, tassapi kāyasaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā. vacīsaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā, cittasaṅkhārā niruddhā paṭippassaddhā. āyu aparikkhīṇo. usmā avūpasantā. indriyāni vippasannāni. yvāyaṃ āvuso mato kālakato yo cāyaṃ bhikkhu saññāvedayitanirodhaṃ samāpanno, idam tesam nānākarananti.

29. kati panāvuso paccayā adukkhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyāti?

cattāro kho āvuso paccayā adukhamasukhāya cetovimuttiyā samāpatatiyā: idhāvuso bhikkhu sukhassa ca pahānā dukhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. ime kho āvuso cattāro paccayā adukhamasukhāya cetovimuttiyā samāpattiyāti.

30. kati panāvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyāti?

dve kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyā: sabbanimittānañca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro. ime kho āvuso dve paccayā animittāya cetovimuttiyā samāpattiyāti.

bjt page 696 x 696

685

31. kati panāvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhiti-yāti?

tayo kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyā: sabbanimittānañca amanasikāro, animittāya ca dhātuyā manasikāro pubbeva abhisaṅkhāro ime kho āvuso tayo paccayā animittāya cetovimuttiyā ṭhitiyāti.

32. kati panāvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyāti?

dve kho āvuso paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāya: sabbanimittānañca manasikāro, animittāya ca dhātuyā amanasikāro. ime kho āvuso dve paccayā animittāya cetovimuttiyā vuṭṭhānāyāti.

33. yā cāyaṃ āvuso appamāṇā cetovimutti, yā ca ākiñcaññā cetovimutti, yā ca suñnatā cetovimutti, yā ca animittā ceto vimutti, ime dhammā nānaṭṭhā ceva nānābyañjanā ca, udāhu ekaṭṭhā byañjanameva nānanti.?

yā cāyam āvuso appamāṇā cetovimutti yā ca ākiñcaññā cetovimutti yā ca suññatā cetovimutti, yā ca animittā cetovimutti, atthi kho āvuso pariyāyo yam pariyāyam āgamma ime dhammā nānaṭṭhā ceva nānābyañjanā ca, atthi ca kho āvuso pariyāyo yam pariyāyam āgamma ime dhammā ekaṭṭhā byañjanameva nānam.

pts page 297 q 297

bjt page 698 x 698

34. katamo cāvuso pariyāyo yam pariyāyam āgamma ime dhammā nānaṭṭhā ceva nānābyañjanā ca?

idhāvuso bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharati.

karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthiṃ. iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ karuṇāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharati.

muditāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāņena averena abyāpajjhena pharitvā viharati.

upekkhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāņena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. ayam vuccatāvuso appamāṇā ceto vimutti.

katamā cāvuso ākiñcaññā cetovimutti?

687

idhāvuso bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ vuccatāvuso ākiñcaññā cetovimutti.

katamā cāvuso suñnatācetovimutti?

idhāvuso bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: suññamidaṃ attena vā attaniyena vāti. ayam vuccatāvuso suññatā cetovimutti.

katamā cāvuso animittā cetovimutti?

idhāvuso bhikkhu sabbanimittānam amanasikārā animittam ceto samādhim upasampajja viharati. ayam vuccatāvuso animittā cetovimutti.

ayam kho āvuso pariyāyo yam pariyāyam āgamma ime dhammā nānāṭṭhā ceva nānābyañjanā ca.

35. katamo cāvuso pariyāyo yam pariyāyam āgamma ime dhammā ekatthā byañjanameva nānam?

rāgo kho āvuso pamāṇakaraṇo, doso pamāṇakaraṇo, moho pamāṇakaraṇo. te khiṇāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatiṃ anuppādadhammā. yāvatā kho āvuso appamāṇā ceto vimuttiyo, akuppā tāsaṃ cetovimutti aggamakkhāyati. sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena suññā dosena suññā mohena.

pts page 298 q 298

bjt page 700 x 700

rāgo kho āvuso kiñcano, doso kiñcano, moho kiñcano. te khīnāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. yāvatā kho āvuso ākiñcaññā cetovimuttiyo, akuppā tāsam cetovimutti aggamakkhāyati. sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena, suññā mohena.

rāgo kho āvuso nimittakarano, doso nimittakarano, moho nimittakarano. te khīnāsavassa bhikkhuno pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. yāvatā kho āvuso animittā cetovimuttiyo akuppā tāsam cetovimutti aggamakkhāyati. sā kho panākuppā cetovimutti suññā rāgena, suññā dosena suññā mohena.

ayam kho āvuso pariyāyo yam pariyāyam āgamma ime dhammā ekatthā, byañjanameva nānanti.

idamavocāyasmā sāriputto. attamano āyasmā mahā kotthito āyasmato sāriputtassa bhāsitam abhinandīti.

Mahāvedallasuttam tatiyam.

pts page 299 q 299 bjt page 702 x 702

5.4 Cūlavedallasuttam

evam me sutam: ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. atha kho visākho upāsako yena dhammadinnā bhikkhunī tenupasankami. upasankamitvā dhammadinnam bhikkhunim abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisīnno kho visākho upāsako dhammadinnam bhikkhunim etadavoca:

1. sakkāyo sakkāyoti ayye vuccati. katamo nu kho ayye sakkāyo vutto bhagavatāti?

pañca kho ime āvuso visākha upādānakkhandhā sakkāyo vutto bhagavatā. seyyathīdam: rūpūpādānakkhandho vedanūpādānakkhandho sannūpādānakkhandho sankhārūpādānakkhandho vinnānūpādānakkhandho. ime kho āvuso visākha pancupādānakkhandhā sakkāyo vutto bhagavatāti.

2. sādhu ayyeti kho visākho upāsako dhammadinnāya bhikkhuniyā bhāsitam abhinanditvā anumoditvā dhammadinnam bhikkhunim uttarim pañham āpucchi: sakkāyasamudayo sakkāyasamudayoti ayye vuccati. katamo nu kho ayye sakkāyasamudayo vutto bhagavatāti?

yāyam āvuso visākha tanhā ponobhavikā nandirāgasahagatā tatra tatrābhinandinī. seyyathīdam: kāmatanhā bhavatanhā vibhavatanhā. ayam kho āvuso visākha sakkāyasamudayo vutto bhagavatāti.

3. sakkāyanirodho sakkāyanirodhoti ayye vuccati. katamo nu kho ayye sakkāyanirodho vutto bhagavatāti?

yo kho āvuso visākha tassāyeva taṇhāya asesavirāganirodho cāgo paṭinissaggo mutti anālayo, ayaṃ kho āvuso visākha sakkāyanirodho vutto bhagavatāti.

4. sakkāyanirodhagāminī paṭipadā sakkāyanirodhagāminīpaṭipadāti ayye vuccati. katamā nu kho ayye sakkāyanirodhagāminīpaṭipadā vuttā bhagavatāti?

ayameva kho āvuso visākha ariyo aṭṭhaṅgiko maggo sakkāyanirodhagāminīpaṭipadā vuttā bhagavatā seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammā saṅkappo sammāvācā sammākammanto sammāājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhiti.

5. taññeva nu kho ayye upādānam te ca pañcupādānakkhandhā, udāhu aññam nu kho pañcahupādānakkhandhehi upādānanti?

na kho āvuso visākha taññeva upādānam, teva pañcupādānakkhandhā, napi aññatra pañcahupādānakkhandhehi upādānam yo kho āvuso visākha pañcasupādānakkhandhesu chandarāgo, tam tattha upādānanti.

6. katham panayye sakkāyadiţţhi hotīti?

bjt page 704 x 704 pts page 300 q 300 idhāvuso visākha assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto rūpam attato samanupassati, rūpavantam vā attānam, attani vā rūpam, rūpasmim vā attānam. vedanam attato samanupassati, vedanāvantam vā attānam, attani vā vedanam, vedanāya vā attānam saññam attato samanupassati, saññā vantam vā attānam, attani vā saññam, saññāya vā attānam. saṃkhāre attato samanupassati, saṃkhāravantam vā attānam, attani vā saṃkhāresu vā attānam, attani vā viññāṇam attato samanupassati, viññāṇavantam vā attānam, attani vā viññāṇam, viññāṇasmim vā attānam. evam kho āvuso visākha sakkāyadiṭṭhi hotīti.

7. katham panayye sakkāyadiṭṭhi na hotīti?.

idhāvuso visākha sutavā ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto na rūpam attato samanupassati, na rūpavantam vā attānam, na attani vā rūpam, na rūpasmim vā attānam. na vedanam attato samanupassati, na vedanāvantam vā attānam, na attani vā vedanām, vedanāya vā attānam na saññam attato samanupassati, na saññā vantam vā attānam, na attani vā saññam, na saññāya vā attānam. na saṃkhāre attato samanupassati, na saṃkhāravantam vā attānam, na attani vā saṃkhāre, na saṅkhāresu vā attānam na viññāṇam attato samanupassati, na viññāṇavantam vā attānam, na attani vā viññāṇam, na viññāṇamm vā attānam. evam kho āvuso visākha sakkāyadiṭṭhi

na hotīti.

8. katamo panayye ariyo atthangiko maggoti?

ayameva kho āvuso visākha ariyo aṭṭhaṅgiko maggo. seyyathīdaṃ: sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā sammākammanto sammā ājīvo sammāvāyāmo sammāsati sammāsamādhīti.

9. ariyo panayye atthangiko maggo sankhato udāhu asankhatoti?

ariyo kho āvuso visākha aṭṭhaṅgiko maggo saṅkhatoti.

10. ariyena nu kho ayye aṭṭhaṅgikena maggena tayo khandhā saṅgahītā, udāhu tīhi khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahītoti?

na kho āvuso visākha ariyena aṭṭhaṅgikena maggena tayo khandhā saṅgahītā. tīhi ca kho āvuso visākha khandhehi ariyo aṭṭhaṅgiko maggo saṅgahīto: yā cāvuso visākha sammāvācā yo ca sammākammanto yo ca sammāājīvo, ime dhammā sīlakkhandhe saṅgahītā. yo ca sammāvāyāmo yā ca sammāsati yo ca sammāsamādhi, ime dhammā samādhikkhandhe saṅgahītā. yā ca sammādiṭṭhi yo ca sammāsaṅkappo, ime dhammā paññākkhandhe saṅgahītāti.

pts page 301 q 301

bjt page 706 x 706

11. katamo panayye samādhi. katamo samādhinimittā, katamo samādhiparikkhārā, katamā samādhibhāvanāti?

yā kho āvuso visākha cittassa ekaggatā ayam samādhi. cattāro satipaṭṭhānā samādhinimittā. cattāro sammappadhānā samādhiparikkhārā. yā tesaṃyeva dhammānam āsevanā bhāvanā bahulīkammam, ayam tattha samādhi bhāvanāti.

12. kati panayye sankhārāti?

tayome āvuso visākha sankhārā: kāyasankhāro vacīsankhāro cittasankhāroti.

13. katamo panayye kāyasaṅkhāro, katamo vacīsaṅkhāro, katamo cittasaṅkhāroti?

assāsapassāsā kho āvuso visākha kāyasankhāro. vitakkavicārā vacīsankhāro. sannā ca vedanā ca cittasankhāroti.

14. kasmā panayye assāsapassāsā kāyasaṅkhāro? kasmā vitakkavicārā vacīsaṅkhāro, kasmā saññā ca vedanā ca cittasaṅkhāroti?

assāsapassāsā kho āvuso visākha kāyikā ete dhammā kāyapaṭibaddhā. tasmā assāsapassāsā kāyasaṅkhāro. pubbe kho āvuso visākha vitakketvā vicāretvā pacchā vācaṃ bhindati. tasmā vitakkavicārā vacīsaṅkhāro. saññā ca vedanā ca cetasikā ete dhammā cittapaṭibaddhā. tasmā saññā ca vedanā ca

bjt page 708 x 708

cittasankhāroti.

15. kathaṃ ca panayye saññāvedayitanirodhasamāpatti hotīti?

na kho āvuso visākha saññāvedayitanirodham samāpajjantassa bhikkhuno evam hoti: aham saññāvedayitanirodham samāpajjissanti vā, aham saññāvedayitanirodham samāpajjāmīti vā, aham saññāvedayitanirodham samāpannoti vā. atha khvāssa pubbeva tathā cittam bhāvitam hoti yantam tathattāya upanetīti.

- 16. saññāvedayitanirodham samāpajjantassa panayye bhikkhuno katame dhammā paṭhamam nirujjhanti: yadi vā kāyasaṅkhāro yadi vā vacīsaṅkhāro yadivā cittasaṅkhāroti? saññāvedayitanirodham samāpajjantassa kho āvuso visākha bhikkhuno paṭhamam nirujjhati vacīsaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato cittasaṅkhāroti.
- **17.** kathaṃ panayye saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhānaṃ hoti?

na kho āvuso visākha, saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa bhikkhuno evaṃ hoti: ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahissanti vā, ahaṃ saññāvedayita nirodhasamāpattiyā vuṭṭhahāmīti vā, ahaṃ saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitoti vā. atha khvāssa pubbeva tathā cittaṃ bhāvitaṃ hoti yantaṃ tathattāya upanetīti.

pts page 302 q 302

bjt page 710 x 710

18. saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa panayye bhikkhuno katame dhammā paṭhamaṃ uppajjanti, yadi vā kāyasaṅkhāro, yadivā vacīsaṅkhāro, yadi vā cittasaṅkhāroti?

saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhahantassa kho āvuso visākha bhikkhuno paṭhamaṃ uppajjati cittasaṅkhāro, tato kāyasaṅkhāro, tato vacīsaṅkhāroti.

19. saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitaṃ panayye bhikkhum kati phassā phusantīti?

saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitaṃ kho āvuso visākha bhikkhuṃ tayo phassā phusanti: suññato phasso, animitto phasso, appaṇihito phassoti.

20. saññāvedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa panayye bhikkhuno kinninnaṃ cittaṃ hoti kimpoṇaṃ kimpabbhāranti?

saññavedayitanirodhasamāpattiyā vuṭṭhitassa kho āvuso visākha bhikkhuno vivekaninnam cittam hoti vivekapoṇam vivekapabbhāranti.

21. kati panayye vedanāti?

tisso kho imā āvuso visākha vedanā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanāti.

22. katamā panayye sukhā vedanā, katamā dukkhā vedanā, katamā adukkhamasukhā vedanāti?.

yam kho āvuso visākha kāyikam vā cetasikam vā sukham sātam vedayitam, ayam sukhā vedanā. yam kho āvuso visākha kāyikam vā cetasikam vā dukkham asātam vedayitam, ayam dukkhā vedanā. yam kho āvuso visākha kāyikam vā cetasikam vā nevasātam nāsātam vedayitam, ayam adukkhamasukhā vedanāti.

23. sukhā panayye vedanā kiṃsukhā, kiṃdukkhā? dukkhā vedanā kiṃdukkhā kiṃsukhā? adukkhamasukhā vedanā kiṃsukhā kiṃdukkhāti?.

sukhā kho āvuso visākha vedanā ṭhitisukhā vipariṇāmadukkhā, dukkhā vedanā ṭhitidukkhā vipariṇāmasukhā, adukkhamasukhā vedanā ñāṇasukhā aññāṇadukkhāti.

24. sukhāya panayye vedanāya kim anusayo anuseti? dukkhāya vedanāya kim anusayo anuseti? adukkhamasukhāya vedanāya kim anusayo anusetīti?

sukhāya kho āvuso visākha vedanāya rāgānusayo anuseti. dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti. adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetīti.

25. sabbāya nu kho ayye sukhāya vedanāya rāgānusayo anuseti? sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti? sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetīti?

na kho āvuso visākha sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo

pts page 303 q 303

bjt page 712 x 712

anuseti. na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo anuseti. na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo anusetīti,

26. sukhāya panayye vedanāya kim pahātabbam? dukkhāya vedanāya kim pahātabbam? adukkhamasukhāya vedanāya kim pahātabbanti?

sukhāya kho āvuso visākha vedanāya rāgānusayo pahātabbo. dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo. adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabboti.

27. sabbāya nu kho ayye sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo? sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo? sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabboti?

na kho āvuso visākha sabbāya sukhāya vedanāya rāgānusayo pahātabbo. na sabbāya dukkhāya vedanāya paṭighānusayo pahātabbo. na sabbāya adukkhamasukhāya vedanāya avijjānusayo pahātabbo.

idhāvuso visākha bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja virahati. rāgam tena pajahati. na tattha rāgānusayo anuseti.

idhāvuso visākha bhikkhu iti paṭisañcikkhati: 'kudassu nāmāhaṃ tadāyatanaṃ upasampajja viharissāmi, yadariyā etarahi

bjt page 714 x 714

āyatanam upasampajja viharantī'ti. iti anuttaresu vimokkhesu piham upaṭṭhāpayato uppajjati, pihappaccayā domanassam. paṭigham tena pajahati. na tattha paṭighānusayo anuseti.

idhāvuso visākha bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthagamā adukkham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. avijjam tena pajahati. na tattha avijjānusayo anusetīti.

28. sukhāya panayye vedanāya kim paţibhāgoti?.

sukhāya kho āvuso visākha vedanāya dukkhā vedanā paṭibhāgoti.

- **29.** dukkhāya panayye vedanāya kim paṭibhāgoti? dukkhāya kho āvuso visākha vedanāya sukhā vedanā paṭibhāgoti.
- **30.** adukkhamasukhāya panayye vedanāya kim paṭibhāgoti? adukkhamasukhāya kho āvuso visākha vedanāya avijjā paṭibhāgoti.
- **31.** avijjāya panayye kim paṭibhāgoti? avijjāya kho āvuso visākha vijjā paṭibhāgoti.
- **32.** vijjāya panayye kim paṭibhāgoti? vijjāya kho āvuso visākha vimutti paṭibhāgoti.

pts page 304 q 304

33. vimuttiyā panayye kim paṭibhāgoti? vimuttiyā kho āvuso visākha nibbānam paṭibhāgoti.

34. nibbānassa panayye kim paṭibhāgoti?

accasarāvuso⁶³ visākha pañham. nāsakkhi pañhānam pariyantam gahetum. nibbānogadham hi āvuso visākha brahmacariyam nibbāna parāyanam nibbāna pariyosānam. ākaṅkhamāno ca tvam⁶⁴ āvuso visākha bhagavantam upasaṅkamitvā etamattham puccheyyāsi, yathā ca te bhagavā byākaroti tathā nam dhāreyyāsīti.

atha kho visākho upāsako dhammadinnāya bhikkhuniyā bhāsitam abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā dhammadinnam bhikkhunim abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho visākho upāsako yāvatako ahosi dhammadinnāya bhikkhuniyā saddhim kathāsallāpo, tam sabbam bhagavato ārocesi.

evam vutte bhagavā visākham upāsakam etadavoca: paṇḍitā visākha dhammadinnā bhikkhunī, mahāpaññā visākha dhammadinnā bhikkhunī. mamañcepi tvam visākha etamattham puccheyyāsi, ahampi tam evamevam⁶⁵ byākareyyam yathā tam dhammadinnāya bhikkhuniyā byākatam. eso cevetassa⁶⁶

bjt page 716 x 716

⁶³ accayāsi āvuso (machasaṃ)

⁶⁴ ākankhamāno tvam (sī)

⁶⁵evameva (syā)

pts page 305 q 305

⁶⁶eso vetassa (syā)

attho. evametam dhārehīti.

idamavoca bhagavā. attamano visākho upāsako bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Cūļavedallasuttam catuttham.

bjt page 718 x 718

5.5 Cūļadhammasamādānasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- **2.** cattārimāni bhikkhave dhammasamādānāni. katamāni cattāri?

atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam. atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākam. atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam. atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākam.

3. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam?

santi bhikkhave eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: natthi kāmesu dosoti. te kāmesu pātavyataṃ⁶⁷ āpajjanti te kho moļibaddhāhi⁶⁸ paribbājikāhi paricārenti. te evamāhaṃsu: 'kiṃ su nāma te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṃ sampassamānā kāmānaṃ pahānamāhaṃsu, kāmānaṃ pariññaṃ paññāpenti⁶⁹ ? sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya lomasāya bāhāya samphasso'ti. te

⁶⁷pātabyataṃ (machasaṃ, syā, pts)

⁶⁸te molibandhāhi (syā)

⁶⁹paññāpenti (machasam)

kāmesu pātavyatam āpajjanti. te kāmesu pātavyatam āpajjitvā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti⁷⁰. te tattha dukkhā tippā⁷¹ kaṭukā vedanā vediyanti. te evamāhamsu: 'idam kho te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayam sampassamānā kāmānam pahānamāhamsu, kāmānam pariññam paññāpenti imehi⁷² mayam kāmahetu kāmanidānam dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmā'ti.

seyyathāpi bhikkhave gimhānam pacchime māse māluvāsipātikā phaleyya, atha kho tam bhikkhave māluvābījam aññatarasmim sālamūle nipateyya, atha kho bhikkhave yā tasmim sāle adhivatthā devatā sā bhītā samviggā santāsam āpajjeyya. atha kho bhikkhave tasmim sāle adhivatthāya devatāya mittāmaccā ñātisālohitā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitiņavanaspatīsu adhivatthā devatā sangamma samāgamma evam samassāseyyum:

'mā bhavaṃ bhāyi, mā bhavaṃ bhāyi. appeva nāmetaṃ māluvā bījaṃ moro vā gileyya, mago vā⁷³ khādeyya, davaḍāho⁷⁴ vā ḍaheyya, vanakammikā vā uddhareyyuṃ, upacikā vā udrabheyyuṃ⁷⁵, abījaṃ vā panassā'ti. atha kho taṃ bhikkhave māluvābījaṃ neva moro gileyya, na mago khādeyya, na da-

⁷⁰uppajjanti (sī)

⁷¹tibbā kharā (machasaṃ)

⁷²kāmehi (sī, katthaci)

pts page 306 q 306

bjt page 720 x 720

⁷³mīgo (syā, sī, katthaci)

⁷⁴vanadāho (machasaṃ)

⁷⁵udraheyyum (sī, katthaci)

vaḍāho ḍaheyya, na vanakammikā uddhareyyum, na upacikā udrabheyyum, bījamva⁷⁶ panassa. tam pāvussakena meghena abhippavaṭṭham sammadeva virūļheyya. sāssa māluvālatā tarunā mudukā lomasā vilambinī, sā tam sālam upaniseveyya.

atha kho bhikkhave tasmim sāle adhivatthāya devatāya evamassa: "kimsu nāma te bhonto mittāmaccā ñātisālohitā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitinavanaspatīsu adhivatthā devatā māluvābīje anāgatabhayam sampassamānā sangamma samāgamma evam samassāsesum: mā bhavam bhāyi. mā bhavam bhāyi. appeva nāmetam māluvābījam moro vā gileyya mago vā khādeyya davadāho vā daheyya, vanakammikā vā uddhareyyum, upacikā vā udrabheyyum, abījam vā panassāti. sukho imissā māluvālatāya taruņāya mudukāya lomasāya vilambiniyā samphasso"ti. sā tam sālam anuparihareyya, sā tam sālam anupariharitvā upari vitabhim kareyya, upari vitabhim karitvā oghanam janeyya, oghanam janetvā ye tassa sālassa mahantā mahantā khandhā te padāleyya. atha kho bhikkhave tasmim sāle adhivatthāya devatāya evamassa: "idam kho te bhonto mittāmaccā ñātisālohitā ārāmadevatā vanadevatā rukkhadevatā osadhitinavanaspatīsu adhivatthā devatā māluvābīje anāgatabhayam sampassamānā sangamma samāgamma evam samassāsesum: mā bhavam bhāyi, mā bhavam bhāyi. appeva nāmetam māluvābījam moro vā gileyya mago vā khādeyya davadāho vā daheyya vanakammikā vā uddhareyyum upacikā vā udrabheyyum, abījam vā panassāti, yañcāham māluvābījahetu dukkhā tippā katukā vedanā vediyāmī"ti.

⁷⁶bīja (machasaṃ); bījañca (syā); bījaṃ vā (sī) pts page 307 q 307

evameva kho bhikkhave santi eke samaṇa brāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: natthi kāmesu dosoti. te kāmesu pātavyataṃ āpajjanti. te moḷibaddhāhi paribbājikāhi paricārenti. te evamāhaṃsu:

kim - sum nāma te bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṃ sampassamānā kāmānaṃ pahānamāhaṃsu, kāmānaṃ pariññaṃ paññāpenti? 'sukho imissā paribbājikāya taruṇāya mudukāya lomasāya bāhāya samphasso'ti. te kāmesu pātavyataṃ āpajjanti. te kāmesu pātavyataṃ āpajjitvā kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjanti. te tattha dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyanti. te evamāhaṃsu: idaṃ kho bhonto samaṇabrāhmaṇā kāmesu anāgatabhayaṃ sampassamānā kāmānaṃ pahānamāhaṃsu. kāmānaṃ pariññaṃ paññāpenti. ime hi mayaṃ kāmahetu kāmanidānā dukkhā tippā kaṭukā vedanā vediyāmā'ti. idaṃ vuccati bhikkhave dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ.

4. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākam?

idha bhikkhave ekacco acelako hoti muttācāro hatthāvalekhano. na ehibhadantiko na tiṭṭhabhadantiko, na abhihaṭaṃ na uddissakaṭaṃ na nimantaṇaṃ sādiyati. so na kumbhimukhā patigaṇhāti, na khalopimukhā patigaṇhāti, na eḷakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalamantaraṃ na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā na pāyamānāya na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha

bjt page 722 x 722

makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ na maṃsaṃ. na suraṃ na merayaṃ na thusodakaṃ pibati. -

so ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko, sattāgāriko vā hoti sattālopiko. ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti sattahipi dattīhi yāpeti, ekāhikampi āhāram āhāreti, dvāhikampi āhāram āhāreti, sattāhikampi āhāram āhāreti. iti evarūpam addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati.

so sākabhakkho vā hoti sāmākabhakkho vā hoti nīvārabhakkho vā hoti daddulabhakkho⁷⁷ vā hoti haṭabhakkho vā hoti kaṇabhakkho vā hoti ācāmabhakkho vā hoti piññākabhakkho vā hoti tiṇabhakkho vā hoti gomayabhakkho vā hoti. vanamūlaphalāhāro vā yāpeti pavattaphalabhojī.

so sāṇānipi dhāreti masāṇānipi dhāreti chavadussānipi dhāreti paṃsukūlānipi dhāreti tirīṭānipi dhāreti ajinānipi⁷⁸ dhāreti ajinakkhipampi⁷⁹ dhāreti kusacīrampi dhāreti vākacīrampi dhāreti phalakacīrampi dhāreti kesakambalampi dhāreti vāļakambalampi dhāreti ulūkapakkhampi dhāreti. kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto. ubbhaṭṭhakopi hoti āsanapaṭikkhitto⁸⁰. ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānānuyogamanuyutto⁸¹, kaṇṭakāpassaye

bjt page 724 x 724

pts page 308 q 308

⁷⁷gaddula (sī)

⁷⁸ajinampi (machasaṃ); ajjinānipi (syā)

⁷⁹ajanakkhīkampi (sī); ajjinakkhipampi (syā)

⁸⁰āsanapaṭikkhittopi (syā)

⁸¹ukkuṭikappadhānamanuyutto (sī, katthaci)

seyyam kappeti. sāyatatiyakampi udakorohaṇānuyogamanuyutto viharati.

iti evarūpam anekavihitam kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. so kāyassa bhedā parammaraṇā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjati⁸². idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākam.

6. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipakam?

idha bhikkhave ekacco pakatiyā tibbarāgajātiko hoti. so abhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ⁸³ paṭisaṃvedeti. pakatiyā tibbadosajātiko hoti, so abhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. pakatiyā tibbamohajātiko hoti, so abhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. so sahāpi dukkhena sahāpi domanassena⁸⁴ assumukho⁸⁵ rudamāno⁸⁶ paripuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ carati. so kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. idaṃ vuccati bhikkhave dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhā āyatiṃ sukhavipākaṃ.

7. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppanna-sukhañceva āyatiñca sukhavipākam?

⁸² uppajjati (sī)

⁸³dukkhadomanassam (sī, katthaci)

⁸⁴ domanassena puțțho samāno (syā)

⁸⁵ assumukhopi (machasam, syā)

⁸⁶rodamāno (syā)

bjt page 726 x 726

idha bhikkhave ekacco pakatiyā na tibbarāgajātiko hoti, so na abhikkhaṇaṃ rāgajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. pakatiyā na tibbadosajātiko hoti, so na abhikkhaṇaṃ dosajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. pakatiyā na tibbamohajātiko hoti, so na abhikkhaṇaṃ mohajaṃ dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

so vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ⁸⁷ upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā upekhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti yaṃ taṃ ariyaṃ ācikkhanti 'upekkhako⁸⁸ satimā sukhavihārī'ti tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. sukhassa ca pahānā dukhassa ca pahānā pubbeva somanassa domanassānaṃ atthaṅgamā⁸⁹ adukhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. so kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati. idaṃ vuccati bhikkhave dhammasamādānaṃ paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākaṃ.

imāni kho bhikkhave cattāri dhammasamādānānīti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

⁸⁷dutiyajjhānaṃ - pe -catujjhānaṃ (syā)

pts page 309 q 309

⁸⁸ upekhako (machasam, syā, pts)

⁸⁹ atthagamā (machasaṃ)

bjt page 728 x 728

Cūļadhammasamādānasuttam pañcamam.

5.6 Mahādhammasamādānasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavo'ti. bhadante'ti te bhikkhū bhagavāto paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. yebhuyyena bhikkhave sattā evam kāmā evam chandā evam adhippāyā: aho vata aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyeyyum, iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍheyyunti. tesam bhikkhave sattānam evam kāmānam evam chandānam evam adhippāyānam aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti, iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. tatra tumhe bhikkhave lama bhagavamnettikā bhagavammūlakā no bhante dhammā bhagavamnettikā bhagavampaṭisaraṇā. sādhu vata bhante bhagavamnettikā bhagavampaṭisaraṇā. sādhu vata bhante bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantī"ti. tena hi bhikkhave suṇātha, sādhukam manasi karotha, bhāsissāmīti. evam bhanteti kho te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- **3.** idha bhikkhave assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto sevitabbe dhamme na jānāti, asevitabbe dhamme na jā-

⁹¹taṃ kissahetu (syā)

⁹⁰ tatra bhikkhave (sī)

pts page 310 q 310

⁹²sādhu bhante (sī)

⁹³bhagavantaññeva (mū, sī, machasam, syā, pts)

nāti, bhajitabbe dhamme na jānāti, abhajitabbe dhamme na jānāti. so sevitabbe dhamme ajānanto asevitabbe dhamme ajānanto, bhajitabbe dhamme ajānanto abhajitabbe dhamme ajānanto, asevitabbe dhamme sevati sevitabbe dhamme na sevati, abhajitabbe dhamme bhajati, bhajitabbe dhamme na bhajati. tassa asevitabbe dhamme sevato sevitabbe dhamme asevato, abhajitabbe dhamme bhajato bhajitabbe dhamme abhajato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti. iṭ-ṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti. taṃ kissa hetu? evaṃ hetaṃ bhikkhave hoti yathā taṃ aviddasuno.

4. sutavā ca kho bhikkhave ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sapapurisadhamme suvinīto sevitabbe dhamme pajānāti ⁹⁴ asevitabbe dhamme pajānāti, bhajitabbe dhamme pajānāti abhajitabbe dhamme pajānāti. so sevitabbe dhamme pajānanto ⁹⁵ asevitabbe dhamme pajānanto, bhajitabbe dhamme pajānanto abhajitabbe dhamme pajānanto, asevitabbe dhamme na sevati, sevitabbe dhamme sevati. abhajitabbe dhamme na bhajati, bhajitabbe dhamme bhajati. tassa asevitabbe dhamme asevato sevitabbe dhamme sevato, abhajitabbe dhamme abhajato bhajitabbe dhamme bhajato, aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti. taṃ kissa hetu? evaṃ hetaṃ bhikkhave hoti yathā taṃ viddasuno.

bjt page 730 x 730

⁹⁴jānāti (machasaṃ, syā)

⁹⁵jānanto (machasam, syā)

5. cattārimāni bhikkhave dhammasamādānāni. katamāni cattāri?

atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkha vipākam. atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam. atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam. atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam. atthi bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākam.

- **6.** tatra bhikkhave yadidaṃ⁹⁶ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ, taṃ avidvā⁹⁷ avijjāgato yathābhūtaṃ nappajānāti. idaṃ kho dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākanti. taṃ avidvā avijjāgato yathābhūtaṃ appajānanto taṃ sevati, taṃ na parivajjeti. tassa taṃ sevato taṃ aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti taṃ kissahetu? evaṃ hetaṃ bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno.
- 7. tatra bhikkhave yadidam dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam nappajānāti. idam kho dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākanti. tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam sevati, tam na parivajjeti.

⁹⁶yamidaṃ (machasaṃ, syā, pts)

pts page 311 q 311

⁹⁷aviddhā (syā)

tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti tam kissa hetu? evam hetam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno.

- 8. tatra bhikkhave yadidam⁹⁸ dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam, tam avidvā⁹⁹ avijjāgato yathābhūtam nappajānāti. idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākanti. tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam na sevati, tam parivajjeti. tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti tam kissahetu? evam hetam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno.
- 9. tatra bhikkhave yadidam dhammasamādānam paccuppanna sukhanceva āyatinca sukhavipākam¹⁰⁰, tam avidvā avijjāgato yathābhūtam nappajānāti. idam kho dhammasamādānam paccuppannasukhanceva āyatinca sukhavipākanti. tam avidvā avijjāgato yathābhūtam appajānanto tam na sevati, tam parivajjeti. tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā abhivaḍḍhanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā parihāyanti tam kissahetu? evam hetam bhikkhave hoti yathā tam aviddasuno.

bjt page 732 x 732

⁹⁸yamidaṃ (machasaṃ, syā, pts)

⁹⁹ aviddhā (svā)

¹⁰⁰sukhavipākanti (machasam)

- 10. tatra bhikkhave yadidam dhammasamādānam paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākam, tam vidvā¹⁰¹ vijjāgato yathābhūtam pajānāti. idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākanti. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam na sevati, tam parivajjeti. tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti tam kissahetu? evam hetam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.
- 11. tatra bhikkhave yadidam dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam, tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti. idam kho dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākanti. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam na sevati, tam parivajjeti. tassa tam asevato tam parivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍḍhanti. tam kissahetu? evam hetam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.
- 12. tatra bhikkhave yadidam dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam, tam vidvā¹⁰² vijjāgato yathābhūtam pajānāti. idam kho dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākanti. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam sevati, tam na parivajjeti. tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā

pts page 312 q 312

¹⁰¹ viddhā (syā)

bjt page 734 x 734

¹⁰²viddhā (syā)

dhammā parihāyanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍ-dhanti taṃ kissahetu? evaṃ hetaṃ bhikkhave hoti yathā taṃ viddasuno.

- 13. tatra bhikkhave yadidam dhammasamādānam paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākam, tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānāti. idam kho dhammasamādānam paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākanti. tam vidvā vijjāgato yathābhūtam pajānanto tam sevati, tam na parivajjeti. tassa tam sevato tam aparivajjayato aniṭṭhā akantā amanāpā dhammā parihāyanti. iṭṭhā kantā manāpā dhammā abhivaḍdhanti tam kissahetu? evam hetam bhikkhave hoti yathā tam viddasuno.
- 14. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākam? idha bhikkhave
 ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāṇātipātī hoti
 pāṇātipātapaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti.
 sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādāyī hoti adinnādānapaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. sahāpi
 dukkhena sahāpi domanassena kāmesu micchācārī hoti. kāmesu micchācārapaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena musāvādī hoti.
 musāvādapaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassam paṭisaṃvedeti.

¹⁰³pisuṇavāco (machasaṃ, syā)

pts page 313 q 313

¹⁰⁴pisuṇāvācāpaccayā (sīmu); pisuṇavācāpaccayā (machasam, syā)

sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pharusāvāvo¹⁰⁵ hoti pharusāvācapaccayā ca¹⁰⁶ dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpī hoti. samphappalāpapaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abhijjhālu hoti. abhijjhāpaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena byāpannacitto hoti. byāpādapaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena micchādiṭṭhi hoti. micchādiṭṭhipaccayā ca dukkham domanassam paṭisaṃvedeti. so kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati¹⁰⁷. idaṃ vuccati bhikkhave dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ.

15. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukham āyatim dukkhavipākam?

idha bhikkhave ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāṇātipātī hoti. pāṇātipātapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādāyī hoti adinnādānapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesu micchācārī hoti kāmesu micchācārapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādī hoti. musāvādapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisunāvāco¹⁰⁸ hoti.

¹⁰⁵ pharusavāco (machasaṃ, syā)

¹⁰⁶pharusāvācapaccayā (sīmu); pharusavācāpaccayā (machasam, syā)

¹⁰⁷uppajjati (sī)

bjt page 736 x 736

¹⁰⁸pisuṇavāco (machasaṃ, syā)

pisunāvācapaccayā ca¹⁰⁹ sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusāvāco¹¹⁰ hoti. pharusāvācapaccayā¹¹¹ ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpī hoti. samphappalāpapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena abhijjhālu hoti. abhijjhāpaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena byāpannacitto hoti. byāpādapaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena micchādiṭṭhi hoti. micchādiṭṭhipaccayā ca sukhaṃ somanassaṃ paṭisaṃvedeti. so kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapajjati. idaṃ vuccati bhikkhave dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ.

16. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannadukkham āyatim sukhavipākam?

idha bhikkhave ekacco sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti. pāṇātipātā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena adinnādānā paṭivirato hoti. adinnādānā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena kāmesu micchācārā paṭivirato hoti. kāmesu micchācārā veramaṇīpaccayā ca dukkham domanassam paṭisamvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi

109 pisuņāvācāpaccayā (sīmu); pisuņavācā paccayā (machasam, syā)

pts page 314 q 314

¹¹⁰pharusavāco (machasam, syā)

¹¹¹pharusāvācāpaccayā sīmu; pharusavāpaccayā (machasaṃ, syā)

domanassena musāvādā paṭivirato hoti. musāvādā veramanīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pisunāya vācāya¹¹² paṭivirato hoti. pisunāya vācāya veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena pharusāya vācāya¹¹³ paṭivirato hoti. pharusāya vācāya veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena samphappalāpā paṭivirato hoti. samphappalāpā veramaṇīpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti.

sahāpi dukkhena sahāpi domanassena anabhijjhālu hoti. anabhijjhāpaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena abyāpannacitto hoti. abyāpādapaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. sahāpi dukkhena sahāpi domanassena sammādiṭṭhi hoti. sammādiṭṭhipaccayā ca dukkhaṃ domanassaṃ paṭisaṃvedeti. so kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjati¹¹⁴. idaṃ vuccati bhikkhave dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavipākaṃ.

17. katamañca bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākam?

idha bhikkhave ekacco sahāpi sukhena sahāpi somanassena pāṇātipātā paṭivirato hoti. pāṇātipātā veramaṇīpaccayā ca

¹¹² pisuņāvācā (sīmu)

¹¹³pharusāvācā (sīmu)

bjt page 738 x 738

pts page 315 q 315

¹¹⁴uppajjati (sī)

sukham somanassam patisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena adinnādānā pativirato hoti. adinnādānā veramanīpaccayā ca sukham somanassam patisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena kāmesu micchācārā pativirato hoti. kāmesu micchācārā veramanīpaccayā ca sukham somanassam patisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena musāvādā pativirato hoti. musāvādā veramaņīpaccayā ca sukham somanassam paţisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena pisunāya vācāya¹¹⁵ pativirato hoti. pisunāya vācāya veramanīpaccayā ca sukham somanassam patisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena pharusāya vācāya¹¹⁶ pativirato hoti. pharusāya vācāya veramanīpaccayā ca sukham somanassam patisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena samphappalāpā pativirato hoti. samphalāpā veramanīpaccayā ca sukham somanassam patisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena anabhijjhālu hoti. anabhijjhāpaccayā ca sukham somanassam patisam vedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena abyāpannacitto hoti. abyāpādapaccayā ca sukham somanassam patisamvedeti. sahāpi sukhena sahāpi somanassena sammāditthi hoti. sammāditthipaccayā ca sukham somanassam patisamvedeti. so kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapajjati. idam vuccati bhikkhave dhammasamādānam paccuppannasukhanceva āyatinca sukhavipākam.

imāni kho bhikkhave cattāri dhammasamādānāni.

¹¹⁵pisuṇāvācasī (katthaci)

¹¹⁶pharusāvācā (sī, katthaci)

18. seyyathāpi bhikkhave tittakālāpu¹¹⁷ visena saṃsaṭṭho, atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo, sukhakāmo dukkhapaṭikkūlo, tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, ayaṃ tittakālāpuvisena saṃsaṭṭho. sace ākaṃkhasi piva¹¹⁸. tassa te pivato¹¹⁹ ceva nacchādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi.

pivitvā¹²⁰ ca pana maraṇaṃ vā nigacchasi¹²¹ maraṇamattaṃ vā dukkhanti. so taṃ apaṭisaṅkhāya¹²² piveyya, na paṭinissaj-jeyya¹²³. tassa taṃ pivato ceva nacchādeyya vaṇṇenapi gan-dhenapi rasenapi. pivitvā ca pana maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. tathūpamāhaṃ bhikkhave imaṃ dhammasamādānaṃ vadāmi yamidaṃ¹²⁴,dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhañceva āyatiñca dukkhavipākaṃ.

19. seyyathāpi bhikkhave āpānīyakaṃso vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno, so ca kho visena saṃsaṭṭho, atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo, sukhakāmo dukkha paṭikkūlo. tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, ayaṃ āpānīyakaṃso¹²⁵ vaṇṇasampanno gandhasampanno rasasampanno, so ca kho visena samsattho. sace ākaṅkhasi piva.

```
117 tittakālābu (machasam, pts, sī, katthaci); tittikālābū (syā)
118 pīpa (sīmu)
pts page 316 q 316
119 pi to (sīmu)
bjt page 740 x 740
120 pītvā (sīmu)
121 niggacchasi (syā)
122 appaṭisaṅkhāya (machasam, syā)
123 nappaṭinissajjeyya (sī, machasam, syā, pts)
124 yadidam (syā)
125 āpāniyaka so (syā)
```

tassa te pivato hi kho chādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi. pivitvā ca pana maraṇaṃ vā nigacchasi maraṇamattaṃ vā dukkhanti. so taṃ apaṭisaṅkhāya piveyya, na paṭinissajjeyya. tassa taṃ pivato hi kho chādeyya vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi. pivitvā ca pana maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhaṃ. tathūpamāhaṃ bhikkhave imaṃ dhammasamādānaṃ vadāmi yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannasukhaṃ āyatiṃ dukkhavipākaṃ.

- 20. seyyathāpi bhikkhave pūtimuttaṃ nānābhesajjehi saṃ-saṭṭhaṃ, atha puriso āgaccheyya paṇḍurogī. tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: 'ambho purisa, idaṃ pūtimuttaṃ nānābhesajjehi saṃsaṭṭhaṃ. sace ākaṅkhasi piva. tassa te pivato hi kho nac-chādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi, pivitvā ca pana sukhī bhavissasī'ti. so taṃ paṭisaṅkhāya piveyya na paṭinis-sajjeyya. tassa taṃ pivato hi kho nacchādeyya vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi. pivitvā ca pana sukhī assa. tathūpamā-haṃ bhikkhave imaṃ dhammasamādānaṃ vadāmi yamidaṃ dhammasamādānaṃ paccuppannadukkhaṃ āyatiṃ sukhavi-pākaṃ.
- 21. seyyathāpi bhikkhave dadhi ca madhu ca sappi ca¹²⁶ phāṇitañca ekajjhaṃ saṃsaṭṭhaṃ. atha puriso āgaccheyya lohitapakkhandiko. tamenaṃ evaṃ vadeyyuṃ: ambho purisa, imaṃ dadhi ca madhu ca sappi ca phāṇitañca ekajjhaṃ saṃsaṭṭhaṃ, sace ākaṅkhasi piva. tassa te pivato ceva chādessati vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi pivitvā ca pana sukhī bhavissasīti. so taṃ paṭisaṅkhāya piveyya, na paṭinissajjeyya. tassa

¹²⁶ dadhiñca madhuñca sapapiñca (sīmu) pts page 317 q 317

tam pivato ceva chādeyya vaṇṇenapi gandhenapi rasenapi. pivitvā ca pana sukhī assa. tathūpamāham bhikkhave imam dhammasamādānam vadāmi yamidam dhammasamādānam paccuppannasukhañceva āyatiñca sukhavipākam.

22. seyyathāpi bhikkhave vassānam pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve ādicco nabham abbhussukkamāno sabbam ākāsagatam tamagatam abhivihacca bhāsati ca tapati ca virocati ca, evameva kho bhikkhave yamidam dhammasamādānam paccuppannasukhanceva āyatinca sukhavipākam, tadanne puthusamanabrāhmanaparappavāde abhivihacca bhāsati ca tapati ca virocati cāti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam abhinandunti.

Mahādhammasamādānasutta chattham.

127

bjt page 742 x 742

bjt page 744 x 744

¹²⁷tadaññe ca (sī, katthaci)

5.7 Vīmaṃsakasuttaṃ.

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- **2.** vīmaṃsakena bhikkhave bhikkhunā parassa cetopariyāyaṃ ajānantena tathāgate samannesanā kātabbā 'sammāsambuddho vā no vā' iti viññāṇāyāti.

"bhagavaṃmūlakā no bhante dhammā bhagavaṃnettikā bhagavaṃpaṭisaraṇā. sādhu vata bhante bhagavantaṃ yeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantīti."1...

tena hi bhikkhave suṇātha, sādhukaṃ manasi karotha, bhāsis-sāmīti. evaṃ bhanteti kho te bhikkhū bhagavato paccassosuṃ. bhagavā etadavoca:

3. vīmaṃsakena bhikkhave bhikkhunā parassa cetopariyāyaṃ ajānantena dvīsu dhammesu tathāgato samannesitabbo: cakkhusotaviñneyyesu dhammesu-

ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti. tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: ye saṅkiliṭṭhā cakkhusotaviññeyyā dhammā, na te tathāgatassa saṃvijjantī 'ti.

yato nam samannesamāno evam jānāti: ye sankiliṭṭhā cak-khusotaviñneyyā dhammā, na te tathāgatassa samvijjantīti. tato nam uttarim samannesati: ye vītimissā ¹²⁸ cakkhusotaviñneyyā dhammā, samvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti. tamenam samannesamāno evam jānāti: ye vītimissā cakkhusotaviñneyyā dhammā, na te tathāgatassa samvijjantīti.

yato nam samannesamāno evam jānāti: ye vītimissā cakkhusotaviñneyyā dhammā, na te tathāgatassa samvijjantīti. tato nam uttarim samannesati: ye vodātā cakkhusotaviñneyyā dhammā, samvijjanti vā te tathāgatassa no vāti. tamenam samannesamāno evam jānāti: ye vodātā cakkhusotaviñneyyā dhammā, samvijjanti te tathāgatassāti.

yato naṃ samannesamāno evaṃ jānāti: ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti te tathāgatassāti. tato naṃ uttariṃ samannesati: dīgharattaṃ samāpanno ayamāyasmā¹²⁹ imaṃ kusalaṃ dhammaṃ, udāhu ittarasamāpannoti. tamenaṃ samannesamāno evaṃ jānāti: dīgharattaṃ samāpanno ayamāyasmā imaṃ kusalaṃ dhammaṃ, nāyamāyasmā ittarasamāpannoti.

yato nam samannesamāno evam jānāti: dīgharattam samāpanno ayamāyasmā imam kusalam dhammam, nāyamāyasmā ittarasamāpannoti. tato nam uttarim samannesati: ñattajjhāpanno¹³⁰ ayamāyasmā bhikkhu yasampatto¹³¹, samvijjantassa

¹²⁸vetimissā (sī, katthaci)

bjt page 746 x 746

¹²⁹ayam ayasmā (sī)

¹³⁰ñātajjhāpanto (svā)

¹³¹yasappatto

idhekacce ādīnavāti.

"na tāva bhikkhave bhikkhuno idhekacce ādīnavā saṃvijjanti yāva na ñattajjhāpanno hoti yasampatto. yato ca kho bhikkhave bhikkhu ñattajjhāpanno hoti yasampatto, athassa idhekacce ādīnavā saṃvijjanti."

tamenam samannesamāno evam jānāti. ñattajjhāpanno ayamāyasmā bhikkhu yasampatto, nāssa idhekacce ādīnavā samvijjantīti,

yato nam samannesamāno evam jānāti: ñattajjhāpanno ayamāyasmā bhikkhu yasampatto, nāssa idhekacce ādīnavā samvijjantīti tato nam uttarim samantesati: abhayūparato ayamāyasmā nāyamāyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti. tamenam samannesamāno evam jānāti: abhayūparato ayamāyasmā, nāyamāyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassāti.

tañce bhikkhave bhikkhum pare evam puccheyyum: "ko panā-yasmato ākārā ke anvayā yenāyasmā evam vadeti¹³²: abhayū-parato ayamāyasmā nāyamāyasmā bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevati khayā rāgassā"ti. sammā byākaramāno¹³³ bhikkhave bhikkhu evam byākareyya¹³⁴: tathā hi pana ayamāyasmā saṅghe vā viharanto eko vā viharanto, ye ca tattha sugatā, ye ca tattha duggatā, ye ca tattha gaṇamanusāsanti,

bjt page 748 x 748

pts page 319 q 319

¹³²vadesi (sīmu, machasaṃ)

¹³³vyākaramāno (sī)

¹³⁴vyākareyya (sī)

ye ca idhekacce āmisesu sandissanti, ye ca idhekacce āmisena anupalittā, nāyamāyasmā taṃ tena avajānāti. sammukhā kho pana me taṃ bhagavato sutaṃ sammukhā paṭiggahītaṃ: "abhayūparatohamasmi, nāhamasmi bhayūparato, vītarāgattā kāme na sevāmi khayā rāgassā"ti.

4. tatra bhikkhave tathāgatova uttarim paṭipucchitabbo:

" ye sankilitiha cakkhusotaviñneyya dhamma, samvijjanti va te tathagatassa no va"ti. byakaramano bhikkhave tathagato evam byakareyya: ye sankilitiha cakkhusotaviñneyya dhamma na te tathagatassa samvijjantiti.

"ye vītimissā cakkhusotaviñneyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti. byākaramāno bhikkhave tathāgato evaṃ byākareyya: ye vītimissā cakkhusotaviñneyyā dhammā na te tathāgatassa saṃvijjantīti.

"ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā, saṃvijjanti vā te tathāgatassa no vā'ti. byākaramāno bhikkhave tathāgato evaṃ byākareyya: ye vodātā cakkhusotaviññeyyā dhammā saṃvijjanti te tathāgatassa etapathohamasmi etagocaro, no ca tena tammayoti.

5. evam vādim kho bhikkhave satthāram arahati sāvako upasankamitum dhammasavanāya. tassa satthā dhammam deseti uttaruttarim panītapanītam kanhasukkasappaṭibhāgam. yathā yathā kho bhikkhave bhikkhuno satthā dhammam deseti uttaruttarim panītapanītam kanhasukkasappaṭibhāgam, tathā

bjt page 750 x 750

tathā so tasmim dhamme abhiññāya idhekaccam dhammam dhammesu niṭṭham gacchati, satthari pasīdati: sammāsambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅghoti.

- 6. tañca bhikkhave bhikkhum pare evam puccheyyum: ke panāyasmato ākārā ke anvayā yenāyasmā evam vadeti: sammā sambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho'ti. sammā byākaramāno bhikkhave bhikkhu evam byākareyya: idhāham āvuso yena bhagavā tenupasaṅkamim dhammasavaṇāya. tassa me bhagavā dhammam deseti uttaruttarim paṇītapaṇītam kaṇhasukkasappaṭibhāgam. yathā yathā me āvuso bhagavā dhammam deseti uttaruttarim paṇītapaṇītam kaṇhasukkasappaṭibhāgam, tathā tathāham tasmim dhamme abhiññāya idhekaccam dhammam dhammesu niṭṭhamagamam, satthari pasīdim: sammā sambuddho bhagavā, svākkhāto bhagavatā dhammo, supaṭipanno saṅgho'ti.
- 7. yassa kassa ci bhikkhave imehi ākārehi imehi padehi imehi byañjanehi tathāgate saddhā niviṭṭhā hoti mūlajātā patiṭṭhitā, ayaṃ vuccatī bhikkhave ākāravatī saddhā dassanamūlikā daļhā, asaṃhāriyā samaṇena vā brāhmaṇena vā devena vā mārena vā brahmunā vā kenaci vā lokasmiṃ.

evam kho bhikkhave tathāgate dhammasamannesanā hoti. evanca pana tathāgato dhammatāsusamanniṭṭho hotīti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam

pts page 320 q 320

abhinandunti.

Vīmaṃsakasuttaṃ sattamaṃ.

bjt page 752 x 752

5.8 Kosambiyasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā kosambiyam viharati ghositārāme. tena kho samayena kosambiyam bhikkhū bhanḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharanti. te na ceva aññamaññam saññapenti, na ca saññattim upenti, na ca aññamaññam nijjhāpenti, na ca nijjhattim upenti.
- 2. atha kho aññataro bhikkhu yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho so bhikkhu bhagavantaṃ etadavoca: idha bhante kosambiyaṃ bhikkhū bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharanti. te na ceva aññamaññaṃ saññāpenti, na ca saññattiṃ upenti, na ca aññamaññaṃ nijjhāpenti, na ca nijjhattiṃ upentīti.
- 3. atha kho bhagavā aññataraṃ bhikkhuṃ āmantesi: ehi tvaṃ bhikkhu mama vacanena te bhikkhū āmantehi 'satthāyasmante āmantetī'ti. evambhanteti kho so bhikkhu bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavoca: satthā āyasmante āmantetīti. evamāvusoti kho te bhikkhū tassa bhikkhuno paṭissutvā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. ekamantaṃ nisinne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: saccaṃ kira tumhe bhikkhave bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharatha, te na ceva aññamaññam saññāpetha, na

ca saññattim upetha, te naceva aññamaññam nijjhāpetha, na ca nijjhattim upethāti. " evambhante".

4. taṃ kiṃ maññatha bhikkhave yasmiṃ tumhe samaye bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharatha, api nu tumhākaṃ tasmiṃ samaye mettaṃ kāyakammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca, mettaṃ vacīkammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca, mettaṃ manokammaṃ paccupaṭṭhitaṃ hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho cāti ' no hetambhante'. ca ca

iti kira bhikkhave yasmim tumhe bhandanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha, neva tumhākam tasmim samaye mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca. na mettam vacīkammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca. na mettam manokammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca. atha kim carahi tumhe moghapurisā kim jānantā kim passantā bhandanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññam mukhasattīhi vitudantā viharatha, te na ceva aññamaññam saññāpetha, na ca saññattim upetha, na ca aññamaññam nijjhāpetha, na ca nijjhattim upetha. tam hi tumhākam moghapurisā bhavissati dīgharattam ahitāya dukhāyāti.

5. atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: chayime bhikkhave dhammā sārāṇīyā piyakaraṇā garukaraṇā saṅgahāya avivā-

bjt page 754 x 754

pts page 322 q 322

dāya sāmāggiyā ekībhāvāya samvattanti. katame cha?

idha bhikkhave bhikkhuno mettam kāyakammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca. ayampi dhammo sārānīyo piyakarano garukarano sangahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya samvattati.

puna ca param bhikkhave bhikkhuno mettam vacīkammam paccupatthitam hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca. ayampi dhammo sārānīyo piyakarano garukarano sangahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya samvattati.

puna ca param bhikkhave bhikkhuno mettam manokammam paccupaṭṭhitam hoti sabrahmacārīsu āvī ceva raho ca. ayampi dhammo sārānīyo piyakarano garukarano sangahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya samvattati.

puna ca param bhikkhave bhikkhu ye te lābhā dhammikā dhammaladdhā antamaso pattapariyāpannamattampi, tathārūpehi lābhehi appaṭivibhattabhogī hoti sīlavantehi sabrahmacārīhi sādhārama bhogī. ayampi dhammo sārāmīyo piyakaramo garukaramo sangahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvaya samvattati.

puna ca param bhikkhave bhikkhu yāni tāni sīlāni akhandāni acchiddāni asabalāni akammāsāni bhujissāni viññuppasatthāni aparāmaṭṭhāni samādhisamvattanikāni, tathārūpesu sīlesu sīlasāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvī ceva raho ca. ayampi dhammo sārānīyo piyakarano garukarano saṅga-

bjt page 756 x 756

hāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya samvattati.

puna ca param bhikkhave bhikkhu yāyam diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya, tathārūpāya diṭṭhiyā diṭṭhisāmaññagato viharati sabrahmacārīhi āvī ceva raho ca. ayampi dhammo sārāṇīyo piyakaraṇo garukaraṇo saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvāya saṃvattati.

ime kho bhikkhave cha sārāṇīyā dhammā piyakaraṇā garukaranā saṅgahāya avivādāya sāmaggiyā ekībhāvaya samvattanti.

imesam kho bhikkhave channam sārānīyānam dhammānam etam aggam etam saṅgāhikam etam saṃghātanikam yadidam yāyam diṭṭhi ariyā niyyātikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakhayāya. seyyathāpi bhikkhave kūṭāgārassa etam aggam etam saṅgāhakam etam saṃghātanikam yadidam kūṭam, evameva kho bhikkhave imesam channam sārānīyānam dhammānam etam aggam etam saṅgāhikam etam saṃghātanikam yadidam yāyam diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakhayāya.

6. kathañca bhikkhave yāyam diṭṭhi ariyā niyyānikā niyyāti takkarassa sammā dukkhakkhayāya?

idha bhikkhave bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā iti paṭisañcikkhati: atthi nu kho me taṃ pariyuṭṭhānaṃ ajjhattaṃ appahīnaṃ yenāhaṃ pariyuṭṭhānena pariyutthitacitto yathābhūtam na jāneyyam na passeyyanti.

pts page 323 q 323

bjt page 758 x 758

"sace bhikkhave bhikkhu kāmarāga pariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. sace bhikkhave bhikkhu byāpādapariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. sace bhikkhave bhikkhu thīnamiddhapariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. sace bhikkhave bhikkhu uddhaccakukkuccapariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. sace bhikkhave bhikkhu vicikicchāpariyuṭṭhito hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. sace bhikkhave bhikkhu idhalokacintāya pasuto hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. sace bhikkhave bhikkhu paralokacintāya pasuto hoti, pariyuṭṭhitacittova hoti. sace bhikkhave bhikkhu bhaṇḍanajāto kalahajāto vivādāpanno aññamaññaṃ¹³⁵ mukhasattīhi vitudanto viharati, pariyutthitacittova hoti."

so evam pajānāti: natthi kho me tam pariyuṭṭhānam ajjhattam appahīnam yenāham pariyuṭṭhānena pariyuṭṭhitacitto yathābhūtam na jāneyyam na passeyyam. suppaṇihitam me mānasam saccānam bodhāyāti. idamassa paṭhamam ñāṇam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujjanehi.

- 7. puna ca paraṃ bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: imaṃ nu kho ahaṃ diṭṭhiṃ āsevanto bhāvento bahulīkaronto labhāmi paccattaṃ samathaṃ, labhāmi paccattaṃ nibbutinti. so evaṃ pajānāti: imaṃ kho ahaṃ diṭṭhiṃ āsevanto bhāvento bahulīkaronto labhāmi paccattaṃ samathaṃ, labhāmi paccattaṃ nibbutinti. idamassa dutiyaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi.
- **8.** puna ca paraṃ bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yathārūpāyāhaṃ diṭṭhiyā samannāgato, atthi nu kho ito ba-

¹³⁵'aññamaññam' iti (sīmu) potthake ūnam

hiddhā añño samaṇo vā brāhmaṇo vā tathārūpāya diṭṭhiyā samannāgatoti. so evaṃ pajānāti: yathārūpāyāhaṃ diṭṭhiyā samannāgato, natthi ito bahiddhā añño samaṇo vā brāhmaṇo vā tathārūpāya diṭṭhiyā samannāgatoti. idamassa tatiyaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi.

9. puna ca paraṃ bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya dhammatāya samannāgatoti.

"kathaṃrūpāya ca bhikkhave dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? dhammatā esā bhikkhave diṭṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi tathārūpim āpattim¹³⁶ āpajjati yathārūpāya āpattiyā uṭṭhānaṃ¹³⁷ paññāyati, atha kho khippameva satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu deseti vivarati uttānī¹³⁸ karoti. desetvā vivaritvā uttānī karitvā¹³⁹ āyatim saṃvaraṃ āpajjati. seyyathāpi bhikkhave daharo kumāro mando uttānaseyyako hatthena vā pādena vā aṅgāraṃ akkamitvā khippameva paṭisaṃharati, evameva kho bhikkhave dhammatā esā diṭṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi tathārūpiṃ āpattim āpajjati yathārūpāya āpattiyā uṭṭhānaṃ paññāyati, atha kho naṃ khippameva satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu deseti vivarati uttānī karoti. desetvā vivaritvā uttānī karitvā āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjati."

pts page 324 q 324

bjt page 760 x 760

¹³⁶tathārūpiāpattiṃ (si, kanthaci)

¹³⁷vutthānam (sī)

¹³⁸ uttānim (machasam)

¹³⁹ uttānim katvā (machasam); uttānī katvā (syā, pts); uttāni katvā (sī)

so evam pajānāti: yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya dhammatāya samannāgatoti. idamassa catuttham ñāṇam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujjanehi.

10. puna ca paraṃ bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathā rūpāya dhammatāya samannāgatoti.

"kathaṃ rūpāya ca bhikkhave dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? dhammatā esā bhikkhave diṭṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni, tattha ussukkaṃ āpanno¹⁴⁰ hoti. atha khvāssa¹⁴¹ tibbāpekkhā¹⁴² hoti adhisīlasikkhāya adhicittasikkhāya adhipaññāsikkhāya. seyyathāpi bhikkhave gāvī taruṇavacchā thambañca¹⁴³ ālumpati¹⁴⁴ vacchakañca apavīṇati¹⁴⁵ apaciṇāti (sī, katthaci)., evameva kho bhikkhave dhammatā esā diṭṭhisampannassa puggalassa: kiñcāpi yāni tāni sabrahmacārīnaṃ uccāvacāni kiṅkaraṇīyāni tattha ussukkaṃ āpanno hoti. atha khvāssa tibbāpekkhā hoti adhisīlasikkhāya adhicittasikkhāya adhipaññāsikkhāya."

so evam pajānāti: yathārūpāya dhammatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya dhammatāya samannāgatoti. idamassa pañcamam ñāṇam adhigatam hoti

¹⁴⁰usasukkamāpanno (machasam)

¹⁴¹athakhvassa (syā)

¹⁴²tibbāpekhā (sī, katthaci)

¹⁴³dabbañca (machasam)

¹⁴⁴āluppati (syā)

¹⁴⁵apacinati (machasam, syā)

ariyam lokuttaram asādhāranam puthujjanehi.

11. puna ca paraṃ bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya balatāya samannāgatoti.

"kathaṃ rūpāya ca bhikkhave balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? balatā esā bhikkhave diṭṭhisampannassa puggalassa: yaṃ tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne aṭṭhikatvā¹⁴⁶ manasi katvā sabbacetaso samannāharitvā ohitasoto dhammaṃ suṇāti."

so evam pajānāti: yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya balatāya samannāgatoti. idamassa chaṭṭhaṃ ñāṇaṃ adhigataṃ hoti ariyaṃ lokuttaraṃ asādhāraṇaṃ puthujjanehi.

12. puna ca paraṃ bhikkhave ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya balatāya samannāgatoti.

"katham rūpāya ca bhikkhave balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato? balatā esā bhikkhave diṭṭhisampannassa puggalassa: yam tathāgatappavedite dhammavinaye desiyamāne labhati atthavedam, labhati dhammavedam, labhati dhammūpasamhitam pāmujjam."

bjt page 762 x 762

pts page 325 q 325

¹⁴⁶atthimkatvā (machasam)

so evam pajānāti: yathārūpāya balatāya diṭṭhisampanno puggalo samannāgato, ahampi tathārūpāya balatāya samannāgatoti. idamassa sattamam ñāṇam adhigatam hoti ariyam lokuttaram asādhāraṇam puthujjanehi.

evam sattangasamannagatassa kho bhikkhave ariyasavakassa dhammata susamanniṭṭhā hoti sotāpattiphalasacchikiriyāya. evam sattangasamannagato kho bhikkhave ariyasavako sotāpattiphalasamannagato hotīti.

idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kosambiyasuttam atthamam.

pts page 326 q 326 bit page 764 x 764

5.9 Brahmanimantanikasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi: bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca:
- 2. ekamidāham bhikkhave samayam ukkaṭṭhāyam viharāmi subhagavane sālarājamūle. tena kho pana bhikkhave samayena bakassa brahmuno evarūpam pāpakam diṭṭhigatam uppannam hoti: idam niccam idam dhuvam idam sassatam idam kevalam idam acavanadhammam. idam hi na jāyati na jīyati na cavati na uppajjati. ito ca panañām uttarim nissaraṇam natthīti. atha khvāham bhikkhave bakassa brahmuno cetasā cetoparivitakkamaññāya seyyathāpi nāma balavā puriso sammiñjitam vā bāham pasāreyya, pasāritam vā bāham sammiñjeyya, evamevam ukkaṭṭhāyam subhagavane sālarājamūle antarahito tasmim brahmaloke pāturahosim.
- 3. addasā kho mam bhikkhave bako brahmā dūratova āgacchantam. disvāna mam etadavoca: ehi kho mārisa, sāgatam ¹⁴⁸ mārisa, cirassam kho mārisa imam pariyāyamakāsi yadidam idhāgamanāya. idam hi mārisa niccam idam dhuvam idam sassatam idam kevalam idam acavanadhammam. idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na uppajjati ¹⁴⁹. ito ca panañām uttarim nissaraṇam natthīti.

¹⁴⁷evameva (machasaṃ, syā sī katthaci)

¹⁴⁸svāgatam (machasam, syā)

¹⁴⁹upapajjati (sī, pts)

- 4. evam vutte aham bhikkhave bakam brahmānam¹⁵⁰ etadavocam: avijjāgato vata bho bako brahmā, avijjāgato vata bho bako brahmā: yatra hi nāma aniccamyeva samānam niccanti vakkhati, addhuvamyeva samānam dhuvanti vakkhati, asassatamyeva samānam sassatanti vakkhati, akevalamyeva samānam kevalanti vakkhati, cavanadhammam yeva samānam acavanadhammanti vakkhati. yattha ca pana jāyati ca jīyati ca mīyati ca cavati ca uppajjati ca, tam tathā vakkhati: idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na uppajjatīti. santañca panaññam uttarim nissaraṇam natthaññam uttarim nissaraṇanti vakkhatīti.
- **5.** atha kho bhikkhave māro pāpimā aññataram brahmapārisajjam anvāvisitvā mam etadavoca: bhikkhu, bhikkhu, metamāsado, metamāsado. eso hi bhikkhu brahmā mahābrahmā¹⁵¹ abhibhū anabhibhūto aññadatthudaso vasavattī issaro kattā nimmātā seṭṭho sajjitā¹⁵² vasī pitā bhūtabhavyānam¹⁵³.

ahesum kho bhikkhu tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmim paṭhavigarahakā paṭhavijigucchakā, āpagarahakā āpajigucchakā, tejagarahakā tejajigucchakā, vāyagarahakā vāyajigucchakā, bhūtagarahakā bhūtajigucchakā, devagarahakā devajigucchakā, pajāpatigarahakā pajāpatijigucchakā, brahmagarahakā brahmajigucchakā. te kāyassa bhedā pāṇupacchedā hīne kāye patiṭṭhitā. ahesum pana bhikkhu tayā pubbe sa-

¹⁵⁰bakabrahmānam (sī)

bjt page 766 x 766

¹⁵¹bakabramhā (sī)

pts page 327 q 327

¹⁵²sañjitā (sī, pts, syā)

¹⁵³bhūtabhabyānam (machasam)

maṇabrāhmaṇā lokasmiṃ paṭhavippasaṃsakā¹⁵⁴ paṭhavābhinandino, āpappasaṃsakā¹⁵⁵ āpābhinandino, tejappasaṃsakā tejābhinandino, vāyappasaṃsakā vāyābhinandino, bhūtappasaṃsakā bhūtābhinandino, devappasaṃsakā devābhinandino, pajāpatippasaṃsakā pajāpatābhinandino, brahmappasaṃsakā brahmābhinandino. te kāyassa bhedā pāṇupacchedā paṇīte kāye patiṭṭhitā.

tantāhaṃ¹⁵⁶ bhikkhu evaṃ vadāmi: iṅgha tvaṃ mārisa yadeva te brahmā āha, tadeva tvaṃ karohi. mā tvaṃ brahmuno vacanaṃ upātivattitho. sace kho tvaṃ bhikkhu brahmuno vacanaṃ upātivattissasi, seyyathāpi nāma puriso siriṃ āgacchantiṃ daṇḍena paṭippaṇāmeyya, seyyathāpi vā pana bhikkhu puriso narakappapāte¹⁵⁷ papatanto hatthehi ca pādehi ca paṭhaviṃ virādheyya¹⁵⁸, evaṃ sampadamidaṃ bhikkhu tuyhaṃ bhavissati. iṅgha tvaṃ mārisa yadeva te brahmā āha, tadeva tvaṃ karohi. mā tvaṃ brahmuno vacanaṃ upātivattitho. nanu tvaṃ bhikkhu passasi brahmaṃ parisaṃ sannisinnanti. iti kho maṃ bhikkhave māro pāpimā brahmaṃ parisaṃ¹⁵⁹ upanesi.

6. evam vutte aham bhikkhave māram pāpimantam etadavocam: jānāmi kho tāham¹⁶⁰ pāpima. mā tvam mañnittho na mam jānātīti. māro tvamasi pāpima. yo ceva pāpima bra-

¹⁵⁴paṭhaviṃ pasaṃsakā (sī)

¹⁵⁵āpapasaṃsakā (sī)

¹⁵⁶ tannyāham (sī)

¹⁵⁷narakappapātam (sī)

¹⁵⁸virāgeyya (sīmu)

¹⁵⁹brahmaparisaṃ machasaṃ syā

¹⁶⁰tyāham (sī, katthaci)

hmā yā ca brahmaparisā ye ca brahmapārisajjā sabbeva tava hatthagatā, sabbeva tava vasaṃgatā¹⁶¹. tuyhaṃ hi pāpima evaṃ hoti: esopi me assa hatthagato, esopi me assa vasaṃgatoti. ahaṃ kho pana pāpima neva tava hatthagato, neva tava vasaṃgatoti.

evam vutte bhikkhave bako brahmā mam etadavoca: " aham hi mārisa niccamyeva samānam niccanti vadāmi, dhuvamyeva samānam dhuvanti vadāmi, sassatamyeva samānam sassatanti vadāmi, kevalamyeva samānam kevalanti vadāmi, acavanadhammamyeva samānam acavanadhammanti vadāmi. yattha ca pana na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na uppajjati¹⁶² tadevāham vadāmi: idam hi na jāyati na jīyati na mīyati na cavati na uppajjati. asantañca panaññam uttarim nissaranam, natthaññam uttarim nissarananti vadāmi. ahesum kho bhikkhu tayā pubbe samanabrāhmanā lokasmim, yāvatakam tuyham kasinam āyu¹⁶³ tāvatakam tesam¹⁶⁴ tapokammameva ahosi. te kho evam jāneyyum: santam vā aññam uttarim nissaranam atthaññam uttarim nissarananti, asantam vā aññam uttarim nissaranam natthaññam uttarim nissarananti. tam tāham bhikkhu evam vadāmi: na ceva aññam uttarim nissaranam dakkhissasi, yāvadeva ca pana kilamathassa vighātassa bhāgī bhavissasī. sace kho tvam bhikkhu pathavim ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāma karanīyo bāhiteyyo. sace kho tvam bhikkhu āpam ajjhosissasi, opasāyiko

 $^{^{161}} vasagat\bar{a}$ (sī, pts); vasagatoti (sī, pts)

bjt page 768 x 768

pts page 328 q 328

¹⁶²upapajjati (sīmu, pts)

¹⁶³āyum (syā)

¹⁶⁴te (syā)

me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. sace kho tvaṃ bhikkhu tejaṃ ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. sace kho tvaṃ bhikkhu vāyaṃ ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. sace kho tvaṃ bhikkhu bhūte ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. sace kho tvaṃ bhikkhu deve ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. sace kho tvaṃ bhikkhu pajāpatiṃ ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo. sace kho tvaṃ bhikkhu brahmaṃ ajjhosissasi, opasāyiko me bhavissasi vatthusāyiko yathākāmakaraṇīyo bāhiteyyo"ti.

8. "ahampi kho etam bramhe jānāmi: sace paṭhavim aj-jhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. sace āpam ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. sace tejam ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. sace vāyam ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. sace bhūte ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. sace deve ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. sace brahmam ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. sace brahmam ajjhosissāmi, opasāyiko te bhavissāmi vatthusāyiko yathākāmakaranīyo bāhiteyyo. api ca te aham brahme gatinca pajānāmi jutinca¹⁶⁵ pajānāmi: evam mahiddhiko bako

¹⁶⁵cutiñca (sī, katthaci)

brahmā, evam mahesakkho bako brahmā"ti.

- **9.** yathā kathaṃ pana me tvaṃ mārisa gatiñca pajānāsi jutiñca pajānāsi: evaṃ mahiddhiko bako brahmā, evaṃ mahānubhāvo bako brahmā, evaṃ mahesakkho bako brahmāti?
- **10.** yāvatā candimasuriyā pariharanti disā bhanti virocanā, tāva sahassadhā loko ettha te vattatī¹⁶⁶ vaso. parovarañca¹⁶⁷ jānāsi atho rāgavirāginaṃ, itthabhāvaññathābhāvaṃ sattānaṃ āgatim gatinti.

evam kho te aham brahme gatiñca¹⁶⁸ pajānāmi jutiñca¹⁶⁹ pajānāmi: evam mahiddhiko bako brahmā, evam mahānubhāvo bako brahmā, evam mahesakkho bako brahmāti.

11. atthi kho brahme aññe tayo kāyā¹⁷⁰. taṃ tvaṃ na jānāsi napassasi. tyāhaṃ jānāmi passāmi. atthi kho brahme ābhassarā nāma kāyo yato tvaṃ cuto idhūpapanno. tassa te aticiranivāsena sā sati muṭṭhā¹⁷¹. tena taṃ tvaṃ¹⁷² na jānāsi na passasi. tamahaṃ jānāmi passāmi. evampi kho ahaṃ brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ. atha kho

¹⁶⁶ vattate (machasam)

¹⁶⁷paroparañca (machasaṃ, sī, katthaci)

¹⁶⁸āgatiñca (sī, katthaci)

¹⁶⁹gatiñca (sī, katthaci)

pts page 329 q 329

bjt page 770 x 770

¹⁷⁰añño kāyo (machasaṃ)

¹⁷¹pamuṭṭhā (syā)

¹⁷²tena tvam (sī, katthaci)

ahameva tayā bhiyyo. atthi kho brahme subhakiṇṇā¹⁷³ nāma kāyo yato tvaṃ cuto idhūpapanno. tassa te aticiranivāsena sā sati muṭṭhā. tena taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. tamahaṃ jānāmi passāmi. evampi kho ahaṃ brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ. atha kho ahameva tayā bhiyyo. atthi kho brahme vehapphalā nāma kāyo, taṃ tvaṃ na jānāsi na passasi. tamahaṃ jānāmi passāmi. evampi kho ahaṃ brahme neva te samasamamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ atha kho ahameva tayā bhiyyo. paṭhaviṃ kho ahaṃ brahme paṭhavito abhiñnāya yāvatā paṭhaviyā paṭhavittena¹⁷⁴ ananubhūtaṃ tadabhiñnāya paṭhaviṃ nāhosiṃ¹⁷⁵. paṭhaviyā¹⁷⁶ nāhosiṃ, paṭhavito nāhosiṃ, paṭhaviṃ meti¹⁷⁷ nā hosiṃ, paṭhaviṃ nābhivadiṃ. evampi kho ahaṃ brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

āpaṃ kho ahaṃ brahme āpato abhiññāya yāvatā āpassa āpattena ananubhūtaṃ tadabhiññāya āpaṃ nāhosiṃ. āpasmiṃ nāhosiṃ, āpato nāhosiṃ, āpaṃ meti nā hosiṃ, āpaṃ nābhivadiṃ. evampi kho ahaṃ brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

tejam kho aham brahme tejato abhiññāya yāvatā tejassa tejattena ananubhūtam tadabhiññāya tejam nāhosim. tejasmim nāhosim, tejato nāhosim, tejam meti nā hosim, tejam nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya,

¹⁷³ subhakinho nāma kāyo vehapphalo nāma kāyo abhibhū nāma kāyo (machasam); subhakinhā nāma kāyo vehapphalā nāma kāyo (svā)

¹⁷⁴ na pahosim (machasam); nāhosi (pts)

¹⁷⁵paṭhavi (syā, pts)

¹⁷⁶pathavī meti (syā, pts)

¹⁷⁷pathavattena (machasam)

kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

vāyam kho aham brahme vāyato abhiññāya yāvatā vāyassa vāyattena ananubhūtam tadabhiññāya vāyam nāhosim. vāyasmim nāhosim, vāyato nāhosim, vāyam meti nā hosim, vāyam nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

bhūte kho ahaṃ brahme bhūtato abhiññāya yāvatā bhūtānaṃ bhūtattena ananubhūtaṃ tadabhiññāya bhūtaṃ nāhosiṃ. bhūtesu nāhosiṃ, bhūtato nāhosiṃ, bhūtaṃ meti nā hosiṃ, bhūtaṃ nābhivadiṃ. evampi kho ahaṃ brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

deve kho aham brahme devato abhiññāya yāvatā devatānam devattena ananubhūtam tadabhiññāya deve nāhosim. devesu nāhosim, devato nāhosim, deve meti nā hosim, deve nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

pajāpatim kho aham brahme pajāpatito abhiñnāya yāvatā pajāpatissa pajāpatittena ananubhūtam tadabhiñnāya pajāpatim nāhosim, pajāpatismim nāhosim, pajāpatito nāhosim, pajāpatim meti nā hosim, pajāpatim nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiñnāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

brahmam kho aham brahme brahmato abhiññāya yāvatā brahmassa brahmattena ananubhūtam tadabhiññāya brahmam

nāhosim. brahmasmim nāhosim, brahmato nāhosim, brahmam meti nā hosim, brahmam nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

ābhassare kho aham brahme ābhassarato abhiññāya yāvatā ābhassarānam ābhassarattena ananubhūtam tadabhiññāya ābhassaram nāhosim. ābhassarasmim nāhosim, ābhassarato nāhosim, ābhassaram meti nā hosim, ābhassaram nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

subhakiṇṇe¹⁷⁸ kho ahaṃ brahme subhakiṇṇato abhiññāya yāvatā subhakiṇṇanānaṃ subhakiṇṇattena ananubhūtaṃ tadabhiññāya subhakiṇṇe nāhosiṃ. subhakiṇṇesu nāhosiṃ, subhakiṇṇato nāhosiṃ, subhakiṇṇe meti nāhosiṃ, subhakiṇṇe nābhivadiṃ. evampi kho ahaṃ brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyaṃ, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

vehapphale kho aham brahme vehapphalato abhiññāya yāvatā vehapphalānam vehapphalattena ananubhūtam tadabhiññāya vehapphale nāhosim. vehapphalesu nāhosim, vehapphalato nāhosim, vehapphale meti nā hosim, vehapphale nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

abhibhum kho aham brahme abhibhuto abhiññāya yāvatā abhibhussa abhibhuttena ananubhūtam tadabhiññāya abhibhum nāhosim, abhibhusmim nāhosim, abhibhuto nāhosim,

¹⁷⁸subhakinhe (machasam, syā, sī, katthaci)

abhibhum meti nā hosim, abhibhum nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

sabbam kho aham brahme sabbato abhiññāya yāvatā sabbassa sabbattena ananubhūtam tadabhiññāya sabbam nāhosim. sabbasmim nāhosim, sabbato nāhosim, sabbam meti nā hosim, sabbam nābhivadim. evampi kho aham brahme neva te samasamo abhiññāya, kuto nīceyyam, atha kho ahameva tayā bhiyyo.

12. "sace kho mārisa¹⁷⁹ sabbassa sabbattena ananubhūtaṃ¹⁸⁰, māheva te rittakameva ahosi, tucchakameva ahosi¹⁸¹."

viññāṇaṃ anidassanaṃ anantaṃ sabbato pabhaṃ. taṃ paṭhaviyā¹⁸² paṭhavittena ananubhūtaṃ, āpassa āpattena ananubhūtaṃ, tejassa tejattena ananubhūtaṃ, vāyassa vāyattena ananubhūtaṃ, bhūtānaṃ bhūtattena ananubhūtaṃ, devānaṃ devattena ananubhūtaṃ, pajāpatissa pajāpatittena ananubhūtaṃ, brahmassa¹⁸³ brahmattena ananubhūtaṃ, ābhassarānaṃ ābhassarattena ananubhūtaṃ, subhakiṇṇattena¹⁸⁵ ananubhūtaṃ, vehapphalānaṃ vehapphalattena ananubhūtaṃ, abhibhussa abhibhuttena ananubhūtaṃ, sab-

¹⁷⁹te mārisa (syā, pts, sī, katthaci)

¹⁸⁰ananubhūtam tadabhiññāya (machasam, syā)

¹⁸¹ahosīti (machasaṃ, syā)

¹⁸²paṭhaviyā (syā)

¹⁸³brahmānam (sīmu, machasam)

¹⁸⁴subhakiṇhānaṃ (machasaṃ, syā)

¹⁸⁵subhakinhattena (machasam, syā)

pts page 330 q 330

bassa sabbattena ananubhūtam."

- **14.** "handa ca hi¹⁸⁶ te mārisa antaradhāyāmi"ti. handa ca hi me tvam brahme antaradhāyassu sace visahasīti. atha kho bhikkhave bako brahmā "antaradhāyissāmi samaņassa gotamassa, antaradhāyissāmi samaņassa gotamassa"ti nevassu me sakkoti antaradhāyitum.
- 15. evam vutte aham bhikkhave bakam brahmānam etadavocam: handa ca hi te brahme antaradhāyāmīti. "handa ca hi me tvam mārisa antaradhāyassu sace visahasī"ti. atha khvāham bhikkhave tathārūpam iddhābhisankhāram abhisankhāsim 187 ettāvatā bramhā ca brahmaparisā ca brahmapārisajjā ca saddanca me sossanti 188. na ca mam dakkhintīti 189 antarahito imam gātham abhāsi:

"bhavevāhaṃ¹⁹⁰ bhayaṃ disvā bhavañca vibhavesinaṃ, bhavaṃ nābhivadiṃ kiñci¹⁹¹ nandiñca na upādiyinti."

16. atha kho bhikkhave brahmā ca brahmaparisā ca brahmapārisajjā ca acchariyabbhutacittā jātā ahesum: acchariyam vata bho, abbhutam vata bho, samaņassa gotamassa mahiddhikatā mahānubhāvatā. na vata no ito pubbe diṭṭho vā suto

bjt page 772 x 772

¹⁸⁶handa carahi (machasam, sī, katthaci)

¹⁸⁷abhisaṅkharosi (syā)

¹⁸⁸suyyanti (syā)

¹⁸⁹dakkhantīti (machasaṃ, syā)

¹⁹⁰bhave cāham (sī, katthaci)

¹⁹¹kañci (pts, sī, katthaci)

vā añño samaņo vā brāhmaņo vā evam mahiddhiko evam mahānubhāvo yathāyam¹⁹² samaņo gotamo sakyaputto sakyakulā¹⁹³ pabbajito. bhavarāmāya vata bho pajāya bhavaratāya bhavasammuditāya¹⁹⁴ samūlam bhavam udabbahīti.

17. atha kho bhikkhave māro pāpimā aññataram brahmapārisajjam anvāvisitvā mam etadavoca: " sace kho tvam mārisa evam jānāsi, sace tvam evamanubuddho, mā sāvake upanesi mā pabbajite. mā sāvakānam dhammam desesi mā pabbajitānam. mā sāvakesu gedhimakāsi mā pabbajitesu. ahesum kho bhikkhu tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmim arahanto sammāsambuddhā paṭijānamānā. te sāvake upanesum pabbajite. sāvakānam dhammam desesum pabbajitānam.

sāvakesu gedhimakaṃsu pabbajitesu. te sāvake¹⁹⁵ upanetvā pabbajite, sāvakānaṃ dhammaṃ desetvā pabbajitānaṃ, sāvakesu gedhikatacittā¹⁹⁶ pabbajitesu, kāyassa bhedā pāṇupacchedā hīne kāye patiṭṭhitā. ahesuṃ pana¹⁹⁷ bhikkhu tayā pubbe samaṇabrāhmaṇā lokasmiṃ arahanto sammā sambuddhā paṭijānamānā. te na sāvake upanesuṃ na pabbajite, na sāvakānaṃ dhammaṃ desesuṃ na pabbajitānaṃ, na sāvakesu gedhimakaṃsu na pabbajitesu. te na sāvake upanetvā na pabbajite, na sāvakānaṃ dhammaṃ desetvā na pabbajitānaṃ,

¹⁹²yathācāya (syā)

¹⁹³gotamo sakyakulā (syā)

¹⁹⁴bhavasamuditāya (sīmu)

bjt page 774 x 774

¹⁹⁵sāvake (syā)

¹⁹⁶gedhitacittā (machasaṃ)

¹⁹⁷ye pana (machasaṃ); kho pana (syā) pts page 331 q 331

na sāvakesu gedhikatacittā na pabbajitesu, kāyassa bhedā pāņupacchedā paņīte kāye patiṭṭhitā. tantāhaṃ bhikkhu evaṃ vadāmi: iṅgha tvaṃ mārisa appossukko diṭṭhadhammasukhavihāramanuyutto viharassu. anakkhātaṃ kusalaṃ hi mārisa, mā paraṃ ovadāhī"ti.

evam vutte aham bhikkhave māram pāpimantam etadavocam: jānāmi kho tāham pāpima, mā tvam maññittho'na mam jānātī' ti. māro tvamasi pāpima. na mam tvam pāpima hitānukampī evam vadesi. ahitānukampī mam tvam pāpima evam vadesi. tuyham hi pāpima evam hoti: yesam samano gotamo dhammam desissati¹⁹⁸ te me visayam upātivattissantitī, asammāsambuddhā ca pana te pāpima samanabrāhmanā samānā 'sammāsambuddhamhā'ti patijānimsu. aham kho pana papima sammasambuddhova samano 'sammasambuddhomhī'ti patijānāmi. desentopi hi pāpima tathāgato sāvakānam dhammam tādisova. adesentopi hi pāpima tathāgato sāvakānam dhammam tādisova. upanentopi hi pāpima tathāgato sāvake tādisova. anupanentopi hi pāpima tathāgato sāvake tādisova. tam kise hetu? tathāgatassa pāpima ye āsavā sankilesikā ponobhavikā¹⁹⁹ sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā, te pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā²⁰⁰ āyatim anuppādadhammā. seyyathāpi pāpima tālo matthakacchinno abhabbo puna virūlhiyā, evameva kho pāpima tathāgatassa ye āsavā sankilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā, te pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppāda-

¹⁹⁸desessati (machasaṃ, syā)

¹⁹⁹ponobbhavikā machasam syā

²⁰⁰anabhāvam katā machasamsyā

dhammāti.

19. iti hidam mārassa ca anālapanatāya, brahmuno ca abhinimantanatāya tasmā imassa veyyākaranassa brahmanimantanikanteva adhivacananti.

Brahmanimantanikasuttam navamam.

pts page 332 q 332

bjt page 776 x 776

5.10 Māratajjaniyasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam āyasmā mahāmoggallāno²⁰¹ bhaggesu viharati sumsumāragire²⁰² bhesakalāvane migadāye. tena kho pana samayena āyasmā mahāmoggallāno abbhokāse cankamati.
- 2. tena kho pana samayena māro pāpimā āyasmato mahāmoggallānassa kucchigato hoti koṭṭhamanupaviṭṭho. atha kho āyasmato mahāmoggallānassa etadahosi: kinnu kho me kucchi garugaru²⁰³ viya māsācitam mañneti. atha kho āyasmā mahāmoggallāno cankamā orohitvā vihāram pavisitvā pañnatte āsane nisīdi. nisajja kho āyasmā mahāmoggallāno paccattam²⁰⁴ yoniso manasākāsi²⁰⁵.
- 3. addasā kho āyasmā mahāmoggallāno māram pāpimantam kucchigatam koṭṭhamanupaviṭṭham. disvāna māram pāpimantam etadavoca: nikkhama pāpima, mā tathāgatam vihesesi²⁰⁶ mā tathāgatasāvakam. mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyāti.
- **4.** atha kho mārassa pāpimato etadahosi: " ajānameva kho maṃ ayaṃ samaṇo²⁰⁷ apassaṃ evamāhaṃ: 'nikkhama pā-

²⁰¹bhagavā (syā)

²⁰²susumārahire (machasaṃ); suṃsumāgire (syā)

²⁰³garugaro viya (machasaṃ) garugarutaro viya (syā)

²⁰⁴māram pāpimantam paccattam (syā)

²⁰⁵manasikāsi (sī)

²⁰⁶viheṭhasi (sī, katthaci)

 $^{^{207}}$ ayam (syā)

pima, nikkhama pāpima, mā tathāgatam vihesesi mā tathāgatasāvakam. mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyā'ti. yopissa so satthā, sopi mam neva khippam jāneyya, kuto pana²⁰⁸ mam ayam sāvako jānissatī"ti.

- 5. atha kho āyasmā mahāmoggallāno māram pāpimantam etadavoca: "etasmim²⁰⁹ kho tāham²¹⁰ pāpima jānāmi mā tvam maññittho: na mam jānātīti. māro tvamasi pāpima. tuyham²¹¹ hi pāpima evam hoti: 'ajānameva kho mam²¹² ayam samaņo apassam evamāha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā tathāgatam vihesesi, mā tathāgatasāvakam. mā te ahosi dīgharattam ahitāya dukkhāyā'ti. yopissa so satthā sopi mam neva khippam jāneyya, kuto pana mam ayam sāvako jānissatī"ti.
- **6.** atha kho mārassa pāpimato etadahosi: jānameva kho maṃ ayaṃ samaṇo passaṃ evamāha: nikkhama pāpima, nikkhama pāpima, mā tathāgataṃ vihesesi, mā tathāgatasāvakaṃ. mā te ahosi dīgharattaṃ ahitāya dukkhāyāti. atha kho māro pāpimā āyasmato mahāmoggallānassa mukhato uggantvā paccaggaļe atthāsi.
- 7. addasā kho āyasmā mahāmoggallāno māram pāpimantam paccaggaļe thitam. disvāna māram pāpimantam etadavoca:

²⁰⁸kuto ca pana (syā)

²⁰⁹evampi kho (machasam, pts, syā)

²¹⁰tyāhaṃ (sī)

²¹¹tassa (sī)

²¹²ajānameva mam (syā)

bjt page 778 x 778

pts page 333 q 333

etthapi²¹³ kho tāhaṃ, pāpima passāmi. mā tvaṃ maññattho: na maṃ passatīti. eso tvaṃ pāpima paccaggaļe ṭhito.

8. bhūtapubbāhaṃ pāpima dūsī nāma māro ahosiṃ. tassa me kāļī nāma bhaginī tassā²¹⁴ tvaṃ putto. so me tvaṃ bhāgineyyo hosi²¹⁵. tena kho pana pāpima samayena²¹⁶ kakusandho²¹⁷ bhagavā arahaṃ sammāsambuddho loke uppanno hoti. kakusandhassa²¹⁸ kho pana pāpima bhagavato arahato sammāsambuddhassa vidhura- sañjīva nāma sāvakayugaṃ²¹⁹ ahosi aggaṃ bhaddayugaṃ. yāvatā kho pana pāpima kakusandhassa bhagavato arahato sammāsambuddhassa sāvakā, nāssudha koci²²⁰ āyasmatā vidhurena samasamo hoti yadidaṃ dhammadesanāya. iminā kho etaṃ pāpima pariyāyena āyasmato vidhurassa vidhuro vidhurotveva²²¹ samaññā udapādi.

āyasmā pana pāpima sañjīvo araññagatopi rukkhamūlagatopi suññāgāragatopi appakasireneva saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjati. bhūtapubbaṃ pāpima āyasmā sañjīvo aññatarasmiṃ rukkhamūle saññā vedayitanirodhaṃ samāpanno nisinno hoti addasaṃsu²²² kho pāpima gopālakā pasupālakā kassakā²²³ pathāvino āyasmantaṃ sañjīvaṃ aññatarasmiṃ ruk-

```
<sup>213</sup>etthāpi (machasaṃ, syā)
```

²¹⁴tassā bhaginiyā (syā)

²¹⁵ahosi (machasam, syā); hosīti (sī)

²¹⁶tena samayena pāpima (sī); tena kho pana samayena (syā)

²¹⁷kakusando (syā)

²¹⁸kakusandassa (syā)

²¹⁹mahāsāvakayugam (syā)

²²⁰tesu na ca koci (machasam)

²²¹vidhuroteva samaññā (machasaṃ); vidhuro vidhuroteva (pts)

 $^{^{222}}addas\bar{a}sum$ (sī)

²²³kasakā (syā)

khamūle saññāvedayitanirodhaṃ samāpajjitvā²²⁴ nisinnaṃ. disvāna nesaṃ etadahosi: acchariyaṃ vata bho. abbhutaṃ vata bho, ayaṃ samaṇo nisinnakova²²⁵ kālakato²²⁶, handa naṃ²²⁷ dahāmāti atha kho te pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino tiṇañca kaṭṭhañca gomayañca saṅkaḍḍhitvā āyasmato sañjīvassa kāye upacinitvā aggiṃ datvā pakkamiṃsu. atha kho pāpima āyasmā sañjīvo tassā rattiyā accayena tāya samāpattiyā vuṭṭhahitvā cīvarāni²²⁸ papphoṭetvā pubbanhasamayaṃ nivāsetvā pattacīvaraṃ²²⁹ ādāya gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. addasaṃsu kho te pāpima gopālakā pasupālakā kassakā pathāvino āyasmantaṃ sañjīvaṃ piṇḍāya carantaṃ. disvāna nesaṃ etadahosi: acchariyaṃ vata bho, abbhutaṃ vata bho. ayaṃ samaṇo nisinnakova kālakato svāyaṃ patisañjīvitoti²³⁰. iminā kho etaṃ²³¹ pāpima pariyāyena āyasmato sañjīvassa sañjīvo²³² sañjīvotveva samaññā udapādi.

9. atha kho pāpima dūsissa mārassa²³³ etadahosi: imesaṃ kho ahaṃ bhikkhūnaṃ sīlavantānaṃ kalyāṇadhammānaṃ neva jānāmi āgatiṃ vā gatiṃ vā. yannūnāhaṃ brāhmaṇagahapatike anvāviseyyaṃ: etha tumhe bhikkhū sīlavante ka-

```
<sup>224</sup>samāpannaṃ (machasaṃ, syā, pts)
<sup>225</sup>nisinnako (syā)
<sup>226</sup>kālaṅkato (machasaṃ)
<sup>227</sup>handahi naṃ (sī)
<sup>228</sup>tāni cīvarāni (sī)
<sup>229</sup>pattacīvaramādāya (machasaṃ, syā)
<sup>230</sup>paṭisaññiṭhitoti (syā)
pts page 334 q 334
<sup>231</sup>evaṃ (sī)
<sup>232</sup>sañjīvoteva samaññā (machasaṃ); sañjīvosañjīvoteva (pts)
bjt page 780 x 780
<sup>233</sup>dūsimārassa (sī)
```

lyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha. appevanāma tumhehi akkosiyamānānam paribhāsiyamānānam rosiyamānānam vihesiyamānānam siyā cittassa aññathattam, yathā tam²34 dūsī māro labhetha otāranti. atha kho te pāpima dūsī māro brāhmaṇa gahapatike anvāvisi: etha tumhe, bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha. appevanāma tumhehi akkosiyamānānam paribhāsiyamānānam rosiyamānānam vihesiyamānānam siyā cittassa aññathattam, yathā tam dūsī māro labhetha otāranti.

10. atha kho te pāpima brāhmaṇagahapatikā anvāviṭṭhā²³⁵ dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme akkosanti paribhāsanti rosenti vihesenti: "ime pana muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā²³⁶ bandhupādāpaccā 'jhāyinosmā jhāyinosmā'ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. seyyathāpi nāma ulūko rukkhasākhāya²³⁷ mūsikaṃ magayamāno²³⁸ jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā 'jhāyinosmā jhāyinosmā'ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. seyyathāpi nāma kotthu²³⁹ nadītīre macche magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā 'jhāyinosmā jhāyinosmā'ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. seyyathāpi

²³⁴yathā naṃ (sī, syā, pts)

²³⁵anvāvisiṭṭhā (machasaṃ, syā)

²³⁶kaṇhā (syā); kiṇṇā (sī, katthaci)

²³⁷rukkhasākhāyaṃ (machasaṃ, syā, pts)

²³⁸maggayamāno (machasam, syā)

²³⁹kottho (syā)

nāma biļāro sandhisamalasankatīre mūsikam magayamāno jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpacca 'jhāyinosmā jhāyinosmā'ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyanti. seyyathāpi nāma gadrabho vahacchinno sandhisamalasankatīre jhāyati pajjhāyati nijjhāyati apajjhāyati, evamevime muṇḍakā samaṇakā ibbhā kiṇhā bandhupādāpaccā 'jhāyinosmā, jhāyinosmā'ti pattakkhandhā adhomukhā madhurakajātā jhāyanti pajjhāyanti nijjhāyanti apajjhāyantī"ti.

ye kho pana pāpima tena samayena manussā kālam karonti, yebhuyyena kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapajjanti.

11. atha kho pāpima kakusandho²⁴⁰ bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhikkhū āmantesi: anvāviṭṭhā kho bhikkhave brāhmaṇagahapatikā dūsinā mārena: 'etha tumhe, bhikkhū, sīlavante kalyāṇadhamme akkosatha paribhāsatha rosetha vihesetha. appevanāma tumhehi akkosiyamānānaṃ paribhāsiyamānānaṃ rosiyamānānaṃ vihesiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ yathā taṃ²⁴¹ dūsī māro labhetha otāranti etha tumhe bhikkhave mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthiṃ²⁴² iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appa-

pts page 335 q 335

bjt page 782 x 782

²⁴⁰kakusando (syā)

²⁴¹yathā nam (sī, syā, pts)

²⁴²catuttham (machasam, syā)

māṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharatha. karuṇāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthiṃ iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ karuṇāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharatha. muditāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthiṃ iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharatha, tathā dutiyaṃ tathā tatiyaṃ tathā catutthiṃ iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya sabbāvantaṃ lokaṃ upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharathāti.

12. atha kho te pāpima bhikkhū kakusandhena²⁴³ bhagavatā arahatā sammā sambuddhena evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā araññagatāpi rukkhamūlagatāpi suññāgāragatāpi mettāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharimsu. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharimsu. karuṇāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharimsu. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam karuṇāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharimsu. muditāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharimsu. ta-

²⁴³kakusandena (syā)

thā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharimsu. upekkhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharimsu. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharimsu.

- 13. atha kho pāpima dūsissa mārassa etadahosi: "evampi kho aham karonto imesam bhikkhūnam sīlavantānam kalyāṇadhammānam neva jānāmi āgatim vā gatim vā. yannūnāham brāhmaṇagahapatike anvāviseyyam: etha tumhe, bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha pūjetha appevanāma tumhehi sakkarīyamānānam garukarīyamānānam māniyamānānam pūjiyamānānam siyā cittassa añnattam yathā tam dūsī māro labhetha otāranti.
- 14. atha kho te pāpima, dūsīmāro brāhmaṇagahapatike anvāvisi: etha tumhe, bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha pūjetha. appevanāma tumhehi sakkarīyamānānaṃ garukarīyamānānaṃ māniyamānānaṃ pūjiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ yathā taṃ²⁴⁴ dūsī māro labhetha otāranti. atha kho te pāpima brāhmaṇagahapatikā anvāviṭṭhā²⁴⁵ dūsinā mārena bhikkhū sīlavante kalyā-

pts page 336 q 336

bjt page 784 x 784

²⁴⁴yathā naṃ (sī, syā, pts)

²⁴⁵anvāvisitthā (machasam, syā)

ņadhamme sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti.

ye kho pana pāpima tena samayena manussā kālam karonti, yebhuyyena kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapajjanti.

- 15. atha kho pāpima, kakusandho²⁴⁶ bhagavā arahaṃ sammāsambuddho bhikkhū āmantesi: anvāviṭṭhā kho bhikkhave brāhmaṇagahapatikā dūsinā mārena " etha tumhe, bhikkhū sīlavante kalyāṇadhamme sakkarotha garukarotha mānetha pūjetha. appevanāma tumhehi sakkarīyamānānaṃ garukarīyamānānaṃ māniyamānānaṃ pūjiyamānānaṃ siyā cittassa aññathattaṃ yathā taṃ dūsī māro labhetha otāranti. " etha tumhe bhikkhave, asubhānupassī²⁴⁷ kāye viharatha. āhāre paṭikkūlasaññino sabbaloke anabhiratasaññino²⁴⁸, sabbasaṅkhāresu aniccānupassinoti.
- **16.** atha kho te pāpima, bhikkhū kakusandhena²⁴⁹ bhagavatā arahatā sammāsambuddhena evam ovadiyamānā evam anusāsiyamānā araññagatāpi rukkhamūlagatāpi suññāgāragatāpi asubhānupassī kāye viharimsu, āhāre paṭikkūlasaññino, sabbaloke anabhiratasaññino sabbasaṃkhāresu aniccānupassino.
- **17.** atha kho pāpima, kakusandho bhagavā araham sammāsambuddho pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya

²⁴⁷asubhānupassino (machasaṃ)

²⁴⁶kakusano (syā)

²⁴⁸anabhiratisaññino (machasaṃ)

²⁴⁹kakusandena (syā)

āyasmatā vidhurena pacchā samaņena gāmaṃ piṇḍāya pāvisi. atha kho pāpima dūsī māro aññataraṃ kumāraṃ ²⁵⁰ anvāvisitvā sakkharaṃ gahetvā āyasmato vidhurassa sīse pahāraṃ adāsi²⁵¹. sisaṃ²⁵² vobhindi. atha kho pāpima āyasmā vidhuro bhinnena sīsena lohitena galantena kakusandhaṃyeva²⁵³ bhagavantaṃ arahantaṃ sammāsambuddhaṃ piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. atha kho pāpima kakusandho²⁵⁴ bhagavā arahaṃ sammāsambuddho nāgāpalokitaṃ apalokesi: na cāyaṃ²⁵⁵ dūsī māro mattamaññāsīti. sahāpalokanāya²⁵⁶ ca pana pāpima dūsī māro tamhā ca²⁵⁷ ṭhānā cavi. mahānirayañca upapajjī.

18. tassa kho pana pāpima mahānirayassa tayo nāmadheyyā honti: chaphassāyataniko itipi, saṅkusamāhato itipi, paccattavedaniyo itipi. atha kho maṃ²⁵⁸ pāpima nirayapālā upasaṅkamitvā etadavocuṃ: yadā kho te mārisa saṅkunā saṅku hadaye samāgaccheyya, atha naṃ ājāneyyāsi²⁵⁹ 'vassasahassaṃ me niraye paccamānassā'ti. so kho ahaṃ pāpima bahūni vassāni²⁶⁰ bahūni vassasatāni bahūni vassasahassāni tasmiṃ mahāniraye

²⁵⁰kumārakam (machasam, syā)

²⁵¹pahāramadāsi (machasaṃ, syā)

²⁵²sīsam te bhindissāmīti (katthaci)

²⁵³kakusandam yeva (syā)

pts page 337 q 337

²⁵⁴kakasando (syā)

²⁵⁵nacāyam (pts, syā)

²⁵⁶nāgāpalokanāya (sī) sabhāpalokanā

²⁵⁷tamhāva (sī)

bjt page 786 x 786

²⁵⁸atha nam tvam (syā)

 $^{^{259}}$ atha nam tvam jāneyyāsi (machasam)

²⁶⁰bahunivassasatāni (sī)

apaccim. dasavassasahassāni²⁶¹ tasseva mahānirayassa ussade apaccim vuṭṭhānimam nāma vedanam²⁶² vediyamāno. tassa mayham pāpima evarūpo kāyo hoti seyyathāpi manussassa. evarūpam sīsam hoti seyyathāpi macchassa.-

- 1. kīdiso nirayo āsi yattha dūsī apaccatha. vidhuram sāvakamāsajja kakusandhañca²⁶³ brāhmaṇam:
- **2.** satam āsi ayosanku sabbe paccattavedanā, īdiso nirayo āsi yattha dūsī apaccatha, vidhuram sāvakamāsajja kakundhanca brāhmanam.
- **3.** yo etamabhijānāti²⁶⁴ bhikkhu buddhassa sāvako, tādisaṃ bhikkhumāsajja kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.
- **4.** majjhe sarassa tiṭṭhanti vimānā kappaṭhāyino²⁶⁵, veluriyavaṇṇā rucirā accimanto pabhassarā, accharā tattha naccanti puthu nānattavaṇṇiyo.
- **5.** yo etamabhijānāti bhikkhu buddhassa sāvako, tādisaṃ bhikkhumāsajja kanha dukkham nigacchasi.
- **6.** yo ve buddhena cudito bhikkhusanghassa pekkhato, migaramātupāsādam pādangutthena kampayī.

²⁶²vuṭṭhānavedanaṃ (syā)

²⁶¹dasasahassāni (syā)

²⁶³kakusandañca (syā)

²⁶⁴so etamabhijānāmi (sī)

²⁶⁵kappaṭṭhāyino (syā, sī, katthaci)

- 7. yo etamabhijānāti bhikkhu buddhassa sāvako, tādisaṃ bhikkhumāsajja kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.
- **8.** yo vejayantam pāsādam²⁶⁶ pādanguṭṭhena kampayī, iddhibalenupatthaddho²⁶⁷ samvejesi ca devatā.
- **9.** yo etamabhijānāti bhikkhu buddhassa sāvako, tādisaṃ bhikkhumāsajja kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.
- **10.** yo vejayante²⁶⁸ pāsāde sakkaṃ so paripucchati, api āvuso²⁶⁹ jānāsi taṇhakkhayavimuttiyo tassa sakko viyākāsi²⁷⁰ pañhaṃ puttho yathātatham²⁷¹.
- **11.** yo etamabhijānāti bhikkhu buddhassa sāvako, tādisaṃ bhikkhumāsajja kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.
- **12.** yo brahmānam²⁷² paripucchati²⁷³ sudhammāyam²⁷⁴ abhito sabham 'ajjāpi te āvuso²⁷⁵ diṭṭhi yā te diṭṭhi pure ahū, pas-

```
<sup>266</sup>vejayantapāsādam (syā)
<sup>267</sup>iddhibalena patthaddho (syā)
pts page 338 q 338
<sup>268</sup>vejayantapāsāde (machasam, syā)
<sup>269</sup>api vāsava (machasam)
<sup>270</sup>vyākāsi (sī)
<sup>271</sup>yathākatham (syā)
bjt page 788 x 788
<sup>272</sup>brahmam (machasam)
<sup>273</sup>paripucchi (sī)
<sup>274</sup>sudhammāya (sī); sudhammāyābhito (machasam)
<sup>275</sup>aijāpi tvāvuso (machasam)
```

sasi²⁷⁶ vītivattantam brahmaloke pabhassaram'.

- **13.** tassa brahmā viyākāsi anupubbam yathātatham, 'na me mārisa sā diṭṭhi yā me diṭṭhi pure ahu.
- **14.** passāmi vītivattantam brahmaloke pabhassaram, soham ajja katham vajjam aham niccomhi sassato.'
- **15.** yo etamabhijānāti bhikkhu buddhassa sāvako, tādisaṃ bhikkhumāsajja kaṇha dukkhaṃ nigacchasi.
- **16.** yo mahāneruno kūṭaṃ vimokhena²⁷⁷ aphassayi, vanaṃ pubbavidehānaṃ ye ca bhūmisayā narā.
- **17.** yo etamabhijānāti bhikkhu buddhassa sāvako, tādisaṃ bhikkhumāsajja kanha dukkham nigacchasi.
- **18.** na ve aggi veṭhayati 278 ahaṃ bālaṃ ḍahāmitī 279 , bālova 280 jalitaṃ aggiṃ āsajjana sa ḍayhati 281 .
- **19.** evameva tuvam māra āsajjana²⁸² tathāgatam, sayam dahissasi attānam bālo aggimva samphusam.

²⁷⁷vimokkhena (machasam, syā, pts, sī)

²⁸⁰bālo ca (machasaṃ, syā, pts)

²⁷⁶passa mī (sī)

²⁷⁸cetayati (machasam, syā, pts)

²⁷⁹dahāmīti (pts, sī)

²⁸¹āsajja nam sa ḍayhati (sīmu, machasam)

²⁸²āsajjanaṃ (sīmu, machasaṃ)

- **20.** apuññam pasavī māro āsajjana²⁸³ tathāgatam, kinnu maññasi pāpima na me pāpam vipaccati.
- **21.** karoto cīyati²⁸⁴ pāpaṃ cirarattāya kandati²⁸⁵, māra nibbinda buddhamhā āsaṃ mākāsi bhikkhusu.
- **22.** iti māram atajjesi²⁸⁶ bhikkhu bhesakalāvane, tato so dummano yakkho tatthevantaradhāyathāti.

Māratajjaniyasuttam dasamam.

cūļayamakavaggo pañcamo.

tassa vaggassa uddānam:

sāleyyaverañja duve ca vedā cūļamahādhammasamādanam ca, vīmaṃsakosambiyatho ca brahmā dūsī ca māro pañcamo ca vaggo.

mūlapaņņāsakam niţţhitam.

" bahūni deva vatthūti puna verañjiyā bahudeva kathā aparo

²⁸³āsajja nam (sīmu, machasam)

²⁸⁴ca yati (sī)

²⁸⁵dantakasī (sīmu, machasaṃ)

²⁸⁶tajjesi (sīmu)

pts page 339 q 339

bjt page 790 x 790

visākho ca sālapadāvana dhammañca nāmo vīmaṃsana kālagomakañca dūsite puthāroṭhāpitā jināssantāti"^q

" sāleyya verañja vedassa cūļamahā dhammasamādānam, vīmaṃsakā ca brahmā dūsī ca māro pañcamo varavaggo" (syā).

(bahuni deva sāleyyavatthu puna²⁸⁷ verañjiyā, bahu devakathā aparā visākho sālapādapo

dhammañca nāmaṃ vīmaṃsakalahā nimantaṃ dūsiko, puna thero ca ṭhapito paṇṇāsañcāttataṃ gatanti.); sīmu.

(sāleyya verañjaduve ca tuṭṭhi cūḷa mahādhammasamādānañca, vīmaṃsakā kosambi ca brāhmaṇo dūsī ca māro dasamo ca vaggo

mūlapariyāyo ceva sīhanādo ca uttamo, kakaco ceva gosingo sāleyyo ca ime pañca); (machasaṃ)

Notes

^aimasmim pāṭhe ceva īdisesu aññesu pāṭhesu ca vessagirisilālipiādisu dissamānehi porāṇikasīhalapadehi sadisāni padāni dissante. tasmā ete pāṭhā laṅkāyaṃ porāṇikehi sīhalakattherehi nikkhittāti anumātuṃ sakkā.

^c'cattāravānaka, pañcavānaka, iti 'avānaka' 'saddo sabbesu paṭipotthakesu dissati, tathāpi purātana sīhalasilālipisu 'doavanaka sisam, 4, 221,

^bkhīṇāsavaha=khīṇāsavassa

²⁸⁷vatthunatha (sīmu, katthaci)

tiņavanaka sisam. 3. 177, cataravanaka sisam. x 5. 85, iccādisu 'avanaka, saddova āgato.

d(iṅgalīsapotthake esā gāthā na dissate.)

^easmiṃ dukkhasaccaniddese pariyāya dukkhadhammāva vuttā. tathāpi" appiyehi sampayogo dukkho - piyehi vippayogo dukkho"ti aññatra niddiṭṭhāni pariyāya dukkhāni idha aniddiṭṭhāni. tānipi syāma - maramma potthakesu dissanti. tesu pana " vyādhipi dukkho" ti na dissati.

 $^{\rm f}$ te pahīyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādiyati.

g"potthakāgatā pana uddānagāthā sabbathā visadisā aparisuddhā ca" siri dhammārāma suddhi-adholipi: "cūļasīhanāda lomahamsa varo mahācūļadukkhakkhandhaanumānikasuttam khilapattha madhupindika dvidhāvitakka pañcanimittakathā puna vaggo" (machasam, sīmu).

hvammīkasutta (pts, nld).

ⁱpāsarāsi sutta, aṭṭhakathā, machasaṃ.

 $^{\rm j}$ dakkhiṇam jāṇumaṇḍalam puthuviyam nihantvā yenāham, mahāvaggapāļi.

^ksutadharo - pe- anusayasamugghātāya, machasam

¹ye -pe- anusayamugghātā, syā

 $^{\rm m}$ revatena - pe- kathaṃrūpena, machasaṃ. syā

ⁿcakkhumā puriso - pe- evarūpena, machasam.

°assumha kho mayam.. anaññanti ayam sabbo pāṭho syā. machasam. potthakesu na dissati.

^pgiñjakachakka sālavanaṃ pariharituṃ paññāvato saccakanisabho mukhavaṇṇapasīdanādinā tiṭṭhakevaṭṭa assapura jaṭilenāti, sīmu.

 ${}^{\rm q}$ sīhaļatālapaṇṇamaya
potthakesu ayameva pāṭho dissate.

Part II

Majjhimapaṇṇāsapāḷi

Gahapativaggo

1.1 Kandarakasuttam

1. evam me sutam ekam samayam bhagavā campāyam viharati gaggarāya pokkharaniyā tīre mahatā bhikkhusanghena saddhim. atha kho pesso ca hatthārohaputto kandarako ca paribbājako yena bhagavā tenupasankamimsu. upasankamitvā pesso hatthārohaputto bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. kandarako pana paribbājako bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārāniyam¹ vītisāretvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhito kho kandarako paribbājako tunhībhūtam tunhībhūtam bhikkhusangham anuviloketvā bhagavantam etadavoca: acchariyam bho gotama, abbhutam bho gotama, yāvancidam bhotā gotamena sammā bhikkhusangho paṭipādito: yepi te bho gotama ahesum atītamaddhānam arahanto sammāsambuddhā, tepi bhagavanto etaparamamyeva sammā bhikkhusangham paṭipādesum seyyathāpi etarahi bhotā gotamena sammā bhikkhusangho pa-

¹sāranīyam (machasam)

tipādito. yepi te bho gotama bhavissanti anāgatamaddhānam arahanto sammāsambuddhā, tepi bhagavanto etaparamamyeva sammā bhikkhusangham patipādessanti seyyathāpi etarahi bhotā gotamena sammā bhikkhusangho patipāditoti. evametam kandaraka, evametam kandaraka, yepi te kandaraka ahesum atītamaddhānam arahanto sammāsambuddhā, tepi bhagavanto etaparamamyeva sammā bhikkhusangham patipādesum seyyathāpi etarahi mayā sammā bhikkhusangho patipādito. yepi te kandaraka bhavissanti anāgatamaddhānam arahanto sammāsambuddhā, tepi bhagavanto etaparamamyeva sammā bhikkhusangham patipādessanti seyyathāpi etarahi mayā sammā bhikkhusangho patipādito. santi hi kandaraka bhikkhū imasmim bhikkhusanghe arahanto khīnāsavā vusitavanto katakaranīyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīnabhavasamyojanā sammadaññā vimuttā, santi pana² kandaraka bhikkhū imasmim bhikkhusanghe sekhā³ santatasīlā santatavuttino nipakā nipakavuttino. te catusu satipatthānesu sūpatthitacittā⁴ viharanti, katamesu catusu: idha kandaraka bhikkhū kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vinevva loke abhijihādomanassam, vedanāsu vedanānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijihādomanassam, citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vinevva loke abhijihādomanassam, dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijihādomanassa'nti.

bjt page 004 x 4

²santi hi (machasam)

³sekkhā (machasaṃ)

⁴suppatiṭṭhita cittā (machasaṃ); supatiṭṭhita (syā) pts page 340 q 340

- 2. evam vutte pesso hatthārohaputto bhagavantam etadavoca: acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāva supaññattācime bhante bhagavatā cattāro satipaṭṭhānā sattānam visuddhiyā sokapariddavānam⁵ samatikkamāya dukkhadomanassānam atthaṅgamāya⁶ ñāyassa adhigamāya nibbānassa sacchikiriyāya. mayampi hi bhante gihī odātavasanā kālena kālam imesu catusu satipaṭṭhānesu sūpaṭṭhitacittā viharāma, idha mayam bhante kāye kāyānupassino viharāma, ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, vedanāsu vedanānupassino viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, dhammesu dhammānupassino viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam, dhammesu dhammānupassino viharāma ātāpino sampajānā satimanto vineyya loke abhijjhādomanassam.
- 3. acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāvañcidam bhante bhagavā evam manussagahane evammanussakasaţe evammanussasāṭheyye vattamāne sattānam hitāhitam jānāti. gahanam hetam bhante yadidam manussā, uttānakam hetam bhante yadidam pasavo. aham hi bhante pahomi hatthidammam sāretum yāvatakena antarena campam gatāgatam karissati sabbāni tāni sāṭheyyāni kūṭeyyāni vaṅkeyyāni jimheyyāni pātukarissati. amhākam pana bhante dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā aññathā va kāyena samudācaranti, aññathā va vācāya samudācaranti, aññathā va nesam cittam hoti. acchariyam bhante, abbhutam bhante, yāvañcidam bhante bhagavā evam manussagahane evam manussakasaṭe evam manussasāṭheyye

⁵soka paridevānam (machasam, syā)

⁶atthagamāya (pts)

⁷aññathā va vācāya aññathā va nesam (pts)

vattamāne sattānam hitāhitam jānāti. gahanam hetam bhante yadidam manussā, uttānakam⁸ hetam bhante yadidam pasavo ti. evametam pessa, evametam pessa, gahanam hetam pessa yadidam manussā, uttānakam hetam pessa yadidam pasavo. cattārome pessa puggalā santo samvijjamānā lokasmim,katame cattaro: idha pessa ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto. idha pana pessa ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogamanuyutto. idha pana pessa ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogamanuyutto, parantapo na ca paraparitāpanānuyogamanuyutto. idha pana pessa ekacco puggalo nevattantapo hoti nāttaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo dittheva dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapatisamvedī brahmabhūtena attanā viharati. imesam pessa catunnam puggalānam katamo te puggalo cittam ārādhetī'ti.

4. yvāyam bhante puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto, ayam me puggalo cittam nārādheti. yopāyam bhante puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto, ayampi me puggalo cittam nārādheti. yopāyam bhante puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto, ayampi me puggalo cittam nārādheti. yo ca kho ayam puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo dittheva dhamme

⁸uttānakañhetaṃ (machasaṃ)

bjt page 006 x 6

pts page 341 q 341

775

nicchāto nibbuto sītībhūto sukhapaṭisaṃvedi⁹ brahmabhūtena attanā viharati. ayaṃ me¹⁰ puggalo cittaṃ ārādhetī'ti.

- 5. kasmā pana te pessa ime tayo puggalā cittam nārādhentī'ti.
- yvāyam bhante puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuvutto, so attānam sukhakāmam dukkhapatikkūlam ātāpeti, paritāpeti. iminā me ayam puggalo cittam nārādheti. yopāyam bhante puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto, so param sukhakāmam dukkhapatikkūlam ātāpeti, paritāpeti. iminā me ayam puggalo cittam nārādheti. yopāyam bhante puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto, so attānañca parañca sukhakāmam dukkha patikkūlam¹¹ ātāpeti, paritāpeti. iminā me ayam puggalo cittam nārādheti. yo ca kho ayam bhante puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo dittheva dhamme nicchāto nibbuto sitībhūto sukhapatisamvedī brahmabhūtena attanā viharati. so attānam ca parañca sukhakāmam dukkhapatikkūlam neva ātāpeti, na paritāpeti. iminā me ayam puggalo cittam ārādheti. handa ca dāni mayam bhante gacchāma bahukiccā mayam bahu karanīyā'ti.
- 7. yassa dāni tvam pessa kālam maññasī'ti. atha kho pesso hatthārohaputto bhagavato bhāsitam abhinanditvā anumo-

⁹sukhappaṭisaṃvedī (machasaṃ)

¹⁰ ayameva me (machasam)

¹¹sukhakāme dukkhapaṭikkūle (sīmu, pts) pts page 342 q 342

ditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā pakkāmi.

- **8.** atha kho bhagavā acirapakkante pesse hatthārohaputte bhikkhū āmantesi. paṇḍito bhikkhave pesso hatthārohaputto mahā pañño bhikkhave pesso hatthārohaputto, sace bhikkhave pesso hatthārohaputto muhuttaṃ nisīdeyya yāvassāhaṃ ime cattāro puggale vitthārena vibhajāmi. mahatā atthena sañnutto¹² agamissa. api ca bhikkhave ettāvatāpi pesso hatthārohaputto mahatā atthena sañnutto'ti.
- **9.** etassa bhagavā kālo, etassa sugata kālo, yaṃ bhagavā ime cattāro puggale vitthārena vibhajeyya, bhagavato sutvā bhikkhu dhāressantī'ti. tena hi bhikkhave suṇātha sādhukaṃ manasikarotha bhāsissāmī'ti. evaṃ bhante'ti kho te bhikkhu bhagavato paccassosuṃ. bhagavā etadavoca:
- 10. katamo ca bhikkhave puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto: idha bhikkhave ekacco puggalo acelako hoti muttācāro, hatthāpalekhano¹³, na ehibhadantiko, na tiṭṭhabhadantiko, nābhihaṭaṃ,na uddissa kaṭaṃ¹⁴, na nimantanaṃ sādiyati. so na kumbhimukhā patigaṇhāti. na khalopimukhā¹⁵ patigaṇhāti¹⁶. na eļakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gab-

¹²saṃyutto (machasaṃ)

bjt page 008 x 8

¹³hatthāvalekhano (syā)

¹⁴kataṃ (machasaṃ)

¹⁵khalopimukhā (sīmu)

¹⁶patiganhāti (machasam)

777

bhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārinī, na macchaṃ, na maṃsaṃ,na suraṃ,na merayaṃ,na thusodakaṃ pibati¹⁷.

- 11. so ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko sattāgāriko vā hoti sattālopiko. ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti, sattahipi dattīhi yāpeti, ekāhikampi āhāram āhāreti, dvīhikampi¹⁸ āhāram āhāreti sattāhikampi āhāram āhāreti. iti evarūpam addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati so sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti. nīvārabhakkho vā hoti. daddulabhakkho vā hoti. haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti. ācāmabhakkho vā hoti. piññākabhakkho vā hoti. tiṇabhakkho vā hoti. gomayabhakkho vā hoti. vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattaphalabhoji.
- 12. so sāṇānipi dhāreti. masāṇānipi dhāreti. chavadussānipi dhāreti. paṃsukūlānipi dhāreti. tirīṭānipi dhāreti. ajinānipi dhāreti. ajinānipi dhāreti. ajinānipi dhāreti. ajinānipi dhāreti. kusacīrampi dhāreti. vākacīrampi dhāreti. kesakambalampi dhāreti. vāļakambalampi dhāreti. ulūkapakkhampi dhāreti. kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto. ubbaṭṭakopi¹⁹ hoti āsanapaṭikkhitto. ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto. kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti. sāyatatiyakampi udakoro-

¹⁷pivati machasam pts page 343 q 343

¹⁸dvāhikam (sīmu)

¹⁹ubbhatthakopi (sīmu); ubbhatthakopi (machasam); ubbhatthakopi (syā)

haṇānuyogamanuyutto viharati. iti evarūpam anekavihitam kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. ayam vuccati bhikkhave puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto.

- 13. katamo ca bhikkhave puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto: idha bhikkhave ekacco puggalo orabbhiko hoti, sūkariko sākuntiko²⁰ māgaviko ļuddo macchaghātako coro coraghātako²¹ bandhanāgāriko, ye vā panaññepi keci kurūrakammantā, ayaṃ vuccati bhikkhave puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto.
- 14. katamo ca bhikkhave puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto: idha bhikkhave ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhābhisitto²², brāhmaņo vā mahāsāļo,so puratthimena nagarassa navam santhāgāram kārāpetvā kesamassum ohāretvā kharājinam nivāsetvā sappitelena kāyam abbhañjitvā migavisāņena²³ piṭṭhim kaṇḍūvamāno santhāgāram pavisati saddhim mahesiyā brāhmaņena ca purohitena. so tattha anantarahitāya bhumiyā haritupattāya²⁴ seyyam kappeti, ekissā gāviyā sarūpavacchāya yam ekasmim thane khīram hoti, tena rājā yāpeti. yam dutiyasmim thane khīram hoti, tena mahesī yāpeti. yam tatiyasmim thane khīram hoti tena brāhmaņo

bjt page 010 x 10

²⁰sākuṇiko (machasaṃ)

²¹goghātako (machasaṃ) adhikaṃ

²²muddhāvasitto (machasaṃ)

²³magavisāņena (machasaṃ)

²⁴haritūpalittāya (machasaṃ, syā) pts page 344 q 344

779

purohito yāpeti. yaṃ catutthasmiṃ thane khīraṃ hoti, tena aggiṃ juhanti. avasesena vacchako yāpeti, so evamāha: ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya²⁵, ettikā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā rukkhā chijjantu yūpatthāya, ettakā dabbā lūyantu barihisatthāyāti²⁶. yepassa te honti dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi daṇḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. ayaṃ vuccati bhikkhave puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto.

15. katamo ca bhikkhave puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sitībhūto sukhapaṭisaṃvedi brahmabhūtena attanā viharati: idha bhikkhave tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā, so imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, so dhammaṃ deseti: ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. tam dhammam sunāti.

²⁵ettakā assā haññantu yaññatthāya (machasaṃ) adhikaṃ

²⁶parisatthāyati (syā)

bjt page 012 x 12

16. gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto. so tam dhammam sutvā tathāgate saddham patilabhati. so tena saddhāpatilābhena samannāgato itipatisañcikkhati: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, nayidam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipunnam ekantaparisuddham sankhalikhitam brahmacariyam caritum, yannūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. so aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya appam vā ñātiparivattam pahāya mahantam vā ñātiparivattam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati. so evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājīvasamāpanno pānātipātam pahāya pānātipātā pativirato hoti, nihitadando nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapānabhūtahitānukampī viharati. adinnādānam pahāya adinnādānā pativirato hoti, dinnādāyī dinnapātikankhī athenena sucibhūtena attanā viharati. abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti, ārācārī virato methunā gāmadhammā. musāvādam pahāya musāvādā pativirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccaviko avisamvādako lokassa. pisunam vācam pahāya pisunāya vācāya pativirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya,amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaranim vācam bhāsitā hoti. pharusam vācam pahāya pharusāya vācāya pativirato hoti, yā sā vācā nelā kannasukhā pemanīyā hadayangamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpam vācam bhāsitā hoti. samphappalāpam pahāya samphappalāpā pativirato hoti, kālavādī

pts page 345 q 345

781

bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatim vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatim atthasamhitam.

- 17. so bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti. mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. jātarūparajatapaṭiggahanā paṭivirato hoti āmakadhaññapaṭiggahanā paṭivirato hoti. āmakamaṃsapaṭiggahanā paṭivirato hoti. itthikumārikapaṭiggahanā paṭivirato hoti. dāsidāsapaṭiggahanā paṭivirato hoti. kukkuṭasūkarapaṭiggahanā paṭivirato hoti. kukkuṭasūkarapaṭiggahanā paṭivirato hoti. hatthigavāssavaļavāpaṭiggahanā paṭivirato hoti. khettavatthupaṭiggahanā paṭivirato hoti. dūteyyapahīnagamanānuyogā paṭivirato hoti. kayavikkayā paṭivirato hoti. tulākūṭakaṃsakuṭamānakūṭā paṭivirato hoti. ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti. chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā pativirato hoti.
- 18. so santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena, so yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. seyyathāpi nāma pakkhīsakuṇo yena yeneva ḍeti, sapattabhārova ḍeti. evamevaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. so iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

pts page 346 q 346

bjt page 014 x 14

- 19. so cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati sotindriyam, sotindriye samvaram āpajjati.
- **20.** ghānena gandhaṃ ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṃ ghānindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati ghānindriyaṃ ghānindriye saṃvaraṃ āpajjati.
- **21.** jivhāya rasam ghāyitvā sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenam jivhindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati jivhindriyam, jivhindriye samvaram āpajjati.
- **22.** kāyena phoṭṭhabbaṃ phusitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇametaṃ kāyindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati kāyindriyaṃ, kāyindriye saṃvaraṃ āpajjati.

783

- 23. manasā dhammam viñnāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇametam manindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati manindriyam, manindriye samvaram āpajjati. so iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham paṭisamvedeti.
- **24.** so abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.
- **25.** so iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati. araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ.
- 26. so pacchābhattam pindapātapaṭikkanto nisīdati pallankam ābhujitvā ujum kāyam panidhāya, parimukham satim upaṭṭhapetvā. so abhijjham loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittam parisodheti. byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittam parisodheti, thīnamiddham pahāya vigatathīnamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno. thīna-

pts page 347 q 347

middhā cittaṃ parisodheti, uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto. uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittaṃ parisodheti.

27. so ime pañca nīvaraņe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraņe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yantaṃ ariyā ācikhanti:upekkhako satimā sukhavihārīti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. sukhassa ca pahānā dukhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā²⁷ adukkhaṃ asukhaṃ²⁸ upekkhāsati pārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ²⁹ upasampajja viharati.

28. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte³⁰ pubbe nivāsānussatiñāṇāya cittam abhininnāmeti. so anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo da-

²⁷atthagamā (pts)

bjt page 016 x 16

²⁸adukkhamasukham (machasam)

²⁹catutthajjhānaṃ (sīmu)

³⁰ānejjappatte (machasam, sīmu)

785

sapi jātiyo vīsatimpi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe amutrāsiṃ evannāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādiṃ³¹ tatrāpāsiṃ evannāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati.

so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane vigatūpakkilese mudubhūte kammanive thite āneñjappatte sattānam cutūpapātañānāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hine panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. ime vata bhonte sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upapannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pa-

pts page 348 q 348

³¹uppādim (sīmu)

jānāti, so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte āsavānaṃ khayañāṇāya cittaṃ abhininnāmeti. so idaṃ dukkhanti yathābhūtaṃ pajānāti. ayaṃ dukkhasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti. ayaṃ dukkhanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti. ayaṃ dukkhanirodhagāminīpaṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti, ime āsavāti yathābhūtaṃ pajānāti. ayaṃ āsavasamudayoti yathābhūtaṃ pajānāti. ayaṃ āsavanirodhoti yathābhūtaṃ pajānāti. ayaṃ āsavanirodhagāminīpaṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. ayaṃ āsavanirodhagāminīpaṭipadāti yathābhūtaṃ pajānāti. tassa evaṃ jānato evaṃ passato kāmāsavā pi cittaṃ vimuccati. bhavāsavāpi cittaṃ vimuccati. avijjāsavā pi cittaṃ vimuccati. vimuttasmiṃ vimuttamiti ñāṇaṃ hoti. khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ,kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti pajānāti.

- **30.** ayam vuccati bhikkhave puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhuto sukhapaṭisaṃvedi brahmabhūtena attanā viharatī'ti.
- **31.** idamavoca bhagavā. attamanā te bhikkhu bhagavato bhāsitaṃ abhinandunti.

Kandarakasuttam pathamam.

pts page 349 q 349

bjt page 018 x 18

bjt page 020 x 20

1.2 Atthakanāgarasuttam

- evam me sutam ekam samayam āyasmā ānando vesāliyam viharati beluvagāmake. tena kho pana samayena dasamo gahapati atthakanāgaro pātaliputtam anuppatto hoti kenacideva karanīyena. atha kho dasamo gahapati atthakanāgaro yena kukkutārāmo yena aññataro bhikkhu tenupasankami. upasankamitvā tam bhikkhum abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho dasamo gahapati atthakanāgaro tam bhikkhum etadavoca: kahannu kho bhante āyasmā ānando etarahi viharati. dassanakāmā hi mayam tam āyasmantam ānandanti. eso gahapati āyasmā ānando vesāliyam viharati beluvagāmake'ti. atha kho dasamo gahapati atthakanāgaro pātaliputte tam karanīyam tīretvā yena vesālī yena beluvagāmako yenāyasmā ānando tenupasankami upasankamitvā āvasmantam ānandam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho dasamo gahapati atthakanāgaro āyasmantam ānandam etadavoca:
- 2. atthi nu kho bhante ānanda tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttam vā³² cittam vimuccati, aparikkhīnā³³ vā āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattam vā³⁴ anuttaram yogakkhemam anupāpunātī'ti. atthi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha

³²avimuttaṃ ceva (machasaṃ, syā)

³³apparikkhīṇā vā (syā); aparikkhīṇā ca (machasaṃ)

³⁴ananuppattaṃva (machasaṃ, syā)

pts page 350 q 350

bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī'ti. katamo pana bhante ānanda tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇātī'ti.

- 3. idha gahapati bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. so iti paṭisañcikkhati. idampi kho paṭhamam jhānam abhisaṅkhatam abhisañcetayitam, yam kho pana kiñci abhisaṅkhatam abhisañcetayitam tadaniccam nirodhadhammanti pajānāti. so tattha ṭhito āsavānam khayam pāpuṇāti, no ce āsavānam khayam pāpuṇāti; teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam saṃyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittam vimuccati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayam gacchanti. ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.
- **4.** puna ca paraṃ gahapati bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upa-

bjt page 022 x 22

sampajja viharati. so iti paṭisañcikkhati: idampi kho dutiyaṃ jhānaṃ abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhammanti pajānāti. so tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti; teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

5. puna ca param gahapati bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena patisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti tam tatiyam jhānam upasampajja viharati. so itipatisancikkhati: idampi kho tatiyam jhānam abhisankhatam abhisancetayitam, yam kho pana kinci abhisankhatam abhisancetayitam tadaniccam nirodhadhammanti pajānāti. so tattha thito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pancannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttanceva cittam vimuccati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti,

pts page 351 q 351

ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpuņāti.

- puna ca param gahapati bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukkham asukham upekkhāsati pārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. so itipatisañcikkhati: idampi kho catuttham jhānam abhisankhatam abhisancetayitam, yam kho pana kiñci abhisankhatam abhisancetayitam tadaniccam nirodhadhammanti pajānāti, so tattha thito āsavānam khayam pāpunāti, no ce āsavānam khayam pāpunāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittam vimuccati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti.
- 7. puna ca paraṃ gahapati bhikkhu mettāsahagatena cetasā ekaṃ disaṃ pharitvā viharati. tathā dutiyaṃ, tathā tatiyaṃ, tathā catutthiṃ iti uddhamadho tiriyaṃ sabbadhi sabbattatāya³⁵ sabbāvantaṃ lokaṃ mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamāṇena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. so iti paṭisañcikkhati: ayampi kho mettācetovimutti³⁶ abhisaṅkhatā abhisañcetayitā, yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhammanti pajānāti, so

³⁵sabbatthatāya (sīmu)

³⁶cetasovimutti (sīmu)

tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa virato avimuttañceva cittaṃ vimuccati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

puna ca param gahapati bhikkhu karuṇāsahagatena cetasā ekam disam pharityā viharati. tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim, iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya³⁷ sabbāvantam lokam karunāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajihena pharitvā viharati. so iti patisañcikkhati: ayampi kho karunācetovimutti³⁸ abhisankhatā abhisancetayitā, yam kho pana kiñci abhisankhatam abhisancetayitam tadaniccam nirodhadhammanti pajānāti, so tattha thito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittam vimuccati, aparikkhīnā ca āsavā parik-

bjt page 024 x 24

³⁷sabbatthatāya (sīmu)

³⁸cetasovimutti (sīmu)

pts page 352 q 352

khayam gacchanti, ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpuṇāti.

- puna ca param gahapati bhikkhu muditāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. so iti patisañcikkhati: ayampi kho muditācetovimutti abhisankhatā abhisancetayitā, yam kho pana kinci abhisankhatam abhisañcetayitam tadaniccam nirodhadhammanti pajānāti, so tattha thito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittam vimuccati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti.
- 10. puna ca param gahapati bhikkhu upekkhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam, tathā tatiyam, tathā catutthim iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. so iti paṭisancikkhati: ayampi kho upekkhācetovimutti abhisankhatā abhisancetayitā, yam kho pana kinci abhisankhatam abhisancetayitam tadaniccam nirodhadhammanti pajānāti, so tattha ṭhito āsavānam khayam pāpunāti. no

ce āsavānam khayam pāpunāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttanceva cittam vimuccati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattanca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti.

- puna ca param gahapati bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā patighasaññānam atthaṅgamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāso ti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. so iti patisañcikkhati: ayampi kho pana ākāsānañcāyatanasamāpatti abhisankhatā abhisancetayitā, yam kho pana kiñci abhisankhatam abhisancetayitam tadaniccam nirodhadhammanti pajānāti, so tattha thito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam samyojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittam vimuccati. aparikkhīnā ca āsavā parikkhayam gacchanti, ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti.
- **12.** puna ca param gahapati bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanam samatikkamma anantam viñnānanti viñnānancāyatanam upasampajja viharati. so iti paṭisañcikkhati: ayampi kho

viññāṇañcāyatana samāpatti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā, yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadanic-caṃ nirodhadhammanti pajānāti. so tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. no ce āsavānaṃ khayā pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāyaṃ dhammanandiyā pañcannaṃ orambhā-giyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa virato viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti, ananuppattañca anuttaram yogakkhemam anupāpunāti.

13. puna ca paraṃ gahapati bhikkhu sabbaso viñnāṇañcāyatanaṃ samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. so iti paṭisañcikkhati: ayampi kho ākiñcaññāyatanasamāpatti abhisaṅkhatā abhisañcetayitā, yaṃ kho pana kiñci abhisaṅkhataṃ abhisañcetayitaṃ tadaniccaṃ nirodhadhammanti pajānāti, so tattha ṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho gahapati tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena ekadhammo akkhāto, yattha bhikkhuno appamattassa ātāpino pahitattassa viharato avimuttañceva cittaṃ vimuccati. aparikkhīṇā ca āsavā parikkhayaṃ gacchanti. ananuppattañca anuttaraṃ yogakkhemaṃ anupāpuṇāti.

bjt page 026 x 26

- 14. evam vutte dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro āyasmantam ānandam etadavoca: "seyyathāpi bhante ānanda puriso ekam nidhimukham gavesanto sakideva ekādasa nidhimukhāni adhigaccheyya, evameva kho aham bhante ekam amatadvāram gavesanto sakideva ekādasa amatadvārāni alattham savaṇāya³⁹. seyyathāpi bhante purisassa agāram ekādasadvāram, so tasmim agāre āditte ekamekenapi dvārena sakkuṇeyya attānam sotthim kātum, evameva kho aham bhante imesam ekādasannam amatadvārānam ekamekenapi amatadvārena sakkuṇissāmi attānam sotthim kātum. ime hi nāma bhante añnatitthiyā ācariyassa ācariyadhanam pariyesissanti. kiṃpanāham ayasmato ānandassa pūjam na karissāmī"ti.
- **15.** atha kho dasamo gahapati aṭṭhakanāgaro pāṭaliputtañca vesālikañca bhikkhusaṅghaṃ sannipātāpetvā⁴¹ paṇītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi sampavāresi. ekamekañca bhikkhuṃ paccekadussayugena acchādesi, āyasmantaṃ ānandaṃ ticīvarena acchādesi. āyasmato ca ānandassa pañcasataṃ vihāraṃ⁴² kārāpesī'ti.

Atthakanāgarasuttam dutiyam.

³⁹bhāvanāya (machasaṃ)

pts page 353 q 353

⁴⁰kimangam panāham (machasam, syā)

⁴¹sannipātetvā (machasaṃ, syā)

⁴²pañcasatavihāraṃ (machasaṃ, syā)

bjt page 028 x 28

1.3 Sekhasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā sakkesu viharati kapilavatthusmim nigrodhārāme. tena kho pana samayena kāpilavatthavānam sakyānam navam santhāgāram acirakāritam hoti anajjhāvuttham samaņena vā brāhmaņena vā kenaci vā manussabhūtena. atha kho kāpilavatthavā sakyā yena bhagavā tenupasankamimsu. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimsu. ekamantam nisinnā kho kāpilavatthavā sakyā bhagavantam etadavocum: idha bhante kāpilavatthavānam sakyānam navam santhāgāram acirakāritam anajjhāvuttham samaņena vā brāhmaņena vā kenaci vā manussabhūtena, tam bhante bhagavā paṭhamam paribhumjatu, bhagavatā paṭhamam paribhuttam pacchā kāpilavatthavā sakyā paribhunjissanti. tadassa kāpilavatthavānam sakyānam dīgharattam hitāya sukhāyā'ti. adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena.
- 2. atha kho kāpilavatthavā sakyā bhagavato adhivāsanam viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena santhāgāram tenupasankamimsu. upasankamitvā sabbasantharim santhāgāram santharitvā āsanāni paññāpetvā udakamanikam patiṭṭhāpetvā⁴⁵ telappadīpam āropetvā yena bhagavā tenupasankamimsu. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam aṭṭhaṃsu. ekamantam ṭhitā kho kāpilavatthavā sakyā bhagavantam etadavocum: sabbasantharim

⁴³anajjhāvuṭṭhapubbaṃ (syā); anajjhāvuṭṭhaṃ (machasaṃ)

⁴⁴acirakāritam hoti (syā)

pts page 354 q 354

⁴⁵upatthapetvā (machasam)

santhatam bhante santhāgāram āsanāni paññattāni, udakamaniko patitthāpito⁴⁶, telappadīpo āropito, yassadāni bhante bhagavā kālam maññatī'ti. atha kho bhagavā nivāsetvā pattacīvaram ādāya saddhim bhikkhusanghena yena santhāgāram tenupasankami. upasankamitvā pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā majjhimam thambham nissāva puratthābhimukho nisīdi, bhikkhu saṅghopi kho pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā pacchimam bhittim nissāya puratthābhimukho nisīdi bhagavantam yeva purakkhatvā. kāpilavatthavā pi kho sakyā pāde pakkhāletvā santhāgāram pavisitvā puratthimam bhittim nissāya pacchāmukhā⁴⁷ nisīdimsu bhagavantamyeva purakkhatvā. atha kho bhagavā kāpilavatthave sakye bahudevarattim dhammiyā kathāya sandassetvā samādapetvā samuttejetvā sampahamsetvā āyasmantam ānandam āmantesi: patibhātu tam ānanda kāpilavatthavānam sakyānam sekho pātipado⁴⁸ pitthimme⁴⁹ āgilāyati. tamaham āyamissāmīti. evam bhanteti kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. atha kho bhagavā catuggunam sanghātim paññāpetvā dakkhinena passena sīhaseyyam kappesi pāde pādam accādhāya sato sampajāno utthānasaññam manasikaritvā.

3. atha kho āyasmā ānando mahānāmam sakyam āmantesi. idha mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti. indriyesu guttadvāro hoti. bhojane mattaññū hoti. jāgariyam anuyutto hoti. sattahi saddhammehi samannāgato hoti. catunnam jhānānam

⁴⁶ upaṭṭhāpito (machasaṃ)

⁴⁷pacchimābhimukhā (machasaṃ)

⁴⁸paṭipado (syā)

⁴⁹piṭṭhi me (machasaṃ, syā)

bjt page 030 x 30

ābhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī.

- 4. kathañca mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti: idha mahānāma ariyasāvako sīlavā hoti. pātimokkhasaṃvarasaṃvuto viharati ācāragocarasampanno, aṇumattesu vajjesu bhayadassāvī samādāya sikkhati sikkhāpadesu, evaṃ kho mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti.
- 5. kathañca mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti: idha mahānāma ariyasāvako cakkhunā rūpaṃ disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī. yatvādhikaraṇamenaṃ cakkhundriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhādomanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ. tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyaṃ, cakkhundriye saṃvaraṃ āpajjati.
- 6. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇametam sotindriyam asaṃvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati sotindriyam, sotindriye saṃvaram āpajjati.
- 7. ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenam ghānindriyam asaṃvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati ghānindriyam, ghānindriye saṃvaram āpajjati. jivhāya rasaṃ

pts page 355 q 355

sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇametaṃ jivhindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati jivhindriyaṃ, jivhindriye saṃvaraṃ āpajjati. kāyena phoṭṭhabbaṃ phūsitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṃ kāyindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvarāya paṭipajjati, rakkhati kāyindriyaṃ, kāyindriye saṃvaraṃ āpajjati. manasā dhammaṃ viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇametaṃ manendriyaṃ manindriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ, tassa saṃvaraṃ paṭipajjati, rakkhati manindriyaṃ, manindriye saṃvaraṃ āpajjati. evaṃ kho mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti.

- 8. kathañca mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti: idha mahānāma ariyasāvako paṭisaṅkhāyoniso āhāraṃ āhāreti, neva davāya na madāya na maṇḍanāya na vibhūsanāya yāvadeva imassa kāyassa ṭhitiyā yāpanāya, vihiṃsūparatiyā brahmacariyānuggahāya. iti purāṇañca vedanaṃ paṭihaṅkhāmi. navañca vedanaṃ na uppādessāmi, yātrā ca me bhavissati anavajjatā ca phāsuvihāro cāti. evaṃ kho mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti.
- 9. kathañca mahānāma ariyasāvako jāgariyam anuyutto hoti: idha mahānāma ariyasāvako divasam caṅkamena nisajjāya āvaranīyehi dhammehi cittam parisodheti, rattiyā paṭhamam yāmam caṅkamena nisajjāya āvaranīyehi dhammehi cittam parisodheti, rattiyā majjhimam yāmam dakkhinena passena

sīhaseyyam kappeti pāde pādam accādhāya sato sampajāno utthānasañnam manasikaritvā. rattiyā pacchimam yāmam paccutthāya cankamena nisajjāya āvaranīyehi dhammehi cittam parisodheti. evam kho mahānāma ariyasāvako jāgariyam anuyutto hoti. kathañca mahānāma ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti: idha mahānāma ariyasāvako saddho hoti. saddahati tathāgatassa bodhim."itipi so bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaranasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathi satthā devamanussānam buddho bhagavā"ti. hirimā hoti. hirīyati kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena. hirīyati pāpakānam akusalānam dhammānam samāpattiyā. ottāpī hoti, ottappati⁵⁰ kāyaduccaritena vacīduccaritena manoduccaritena. ottappati pāpakānam akusalānam dhammānam samāpattivā. bahussuto hoti sutadharo sutasannicayo. ye te dhammā ādikalyānā majjhekalyānā pariyosānakalyānā sātthā sabyañjanā kevalaparipunnam parisuddham brahmacariyam abhivadanti. tathārūpāssa dhammā bahussutā honti dhatā⁵¹ vacasā paricitā manasānupekkhitā ditthiyā suppatividdhā. āraddhaviriyo viharati akusalānam dhammānam pahānāya kusalānam dhammānam upasampadāya, thāmavā dalhaparakkamo anikkhittadhuro kusalesu dhammesu. satimā hoti paramena satinepakkena samannāgato, cirakatampi cirabhāsitampi saritā anussaritā paññavā hoti udayatthagāminiyā paññāya samannāgato ariyāya nibbedhikāya sammādukkhakkhayagāminiyā. evam kho mahānāma ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti.

bjt page 032 x 32

pts page 356 q 356

⁵⁰ottapati (sīmu, syā)

⁵¹dhātā (machasam)

10. kathañca mahānāma ariyasāvako catunnam jhānānam ābhicetasikānam⁵² ditthadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, idha mahānāma ariyasāvako vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena patisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti tam tatiyam jhānam upasampajja viharati. sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukkham asukham upekkhāsati pārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. evam kho mahānāma ariyasāvako catunnam jhānānam ābhicetasikānam ditthadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī.

11. yato kho mahānāma ariyasāvako evam sīlasampanno hoti. evam indriyesu guttadvāro hoti. evam bhojane mattaññū hoti, evam jāgariyam anuyutto hoti. evam sattahi saddhammehi samannāgato hoti. evam catunnam jhānānam ābhicetasikānam diṭṭhadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī, akasiralābhī. ayam vuccati mahānāma ariyasāvako sekho pāṭipado⁵³ apuccaṇḍatāya samāpanno bhabbo abhinibhidāya bhabbo sambodhāya bhabbo anuttarassa yo-

 $^{^{52}}$ abhicetasikānaṃ (sīmu)

pts page 357 q 357 ⁵³patipado (syā)

gakkhemassa adhigamāya.

- seyyathāpi mahānāma kukkutiyā andāni attha vā dasa vā dvādasa vā, tānassu kukkutiyā sammā adhisayitāni sammā pariseditāni sammā paribhāvitāni, kiñcāpi tassā kukkutiyā na evam icchā uppajjeyya: aho vatime kukkutapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatundakena vā andakosam padāletvā sotthinā abhinibbhijjeyyu'nti. atha kho bhabbāva te kukkutapotakā pādanakhasikhāya vā mukhatundakena vā andakosam padāletvā sotthinā abhinibbhijjitum. evameva kho mahānāma yato ariyasāvako evam sīlasampanno hoti, evam indriyesu guttadvāro hoti, evam bhojane mattaññū hoti, evam jāgariyam anuyutto hoti, evam sattahi saddhammehi samannāgato hoti, evam catunnam ihānānam ābhicetasikānam ditthadhammasukhavihārānam nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī. ayam vuccati mahānāma ariyasāvako sekho pātipado apuccandatāya samāpanno bhabbo abhinibhidāya bhabbo sambodhāya bhabbo anuttarassa yogakkhemassa adhigamāya.
- 13. sa kho so mahānāma ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsati pārisuddhiṃ āgamma anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. seyyathīdaṃ: ekampi jātiṃ dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe amutrāsiṃ evannāmo evaṃgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādiṃ tatrāpāsiṃ evannāmo evaṃgotto

bjt page 034 x 34

evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. ayamassa paṭhamā'bhinibhidā hoti kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā.

- 14. sa kho so mahānāma ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsati pārisuddhiṃ āgamma dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hine paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. ayamassa dutiyā'bhinibhidā hoti kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā.
- 15. sa kho so mahānāma ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhā satipārisuddhiṃ āgamma āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati ayamassa tatiyā'bhinibhidā hoti kukkuṭacchāpakasseva aṇḍakosamhā.
- 16. yampi kho⁵⁴ mahānāma ariyasāvako sīlasampanno hoti, idampissa hoti caraṇasmiṃ. yampi mahānāma ariyasāvako indriyesu guttadvāro hoti idampissa hoti caraṇasmiṃ. yampi mahānāma ariyasāvako bhojane mattaññū hoti idampissa hoti caraṇasmiṃ. yampi mahānāma ariyasāvako jāgariyaṃ anuyutto hoti idampissa hoti caraṇasmiṃ. yampi mahānāma ariyasāvako sattahi saddhammehi samannāgato hoti, idampissa hoti caraṇasmiṃ. yampi mahānāma ariyasāvako catunnaṃ jhānānaṃ ābhicetasikānaṃ diṭṭhadhammasukhavihārānaṃ

pts page 358 q 358

⁵⁴yampi (machasaṃ, syā)

nikāmalābhī hoti akicchalābhī akasiralābhī, idampissa hoti caraṇasmiṃ.

17. yampi kho mahānāma ariyasāvako anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathīdam: ekampi jātim, dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. idampissa hoti vijjāya. yampi mahānāma ariyasāvako dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti, idampissa hoti vijjāya. yampi mahānāma ariyasāvako āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññavimuttim dittheva dhamme sayam abhiñña sacchikatvā upasampajja viharati, idampissa hoti vijjāya. ayam vuccati mahānāma ariyasāvako vijjāsampanno itipi, caranasampanno itipi, vijjācaranasampanno itipi, brahmunā kho panesā⁵⁵ mahānāma sanankumārena gāthā bhāsitā.

18. khattiyo seṭṭho janetasmiṃ ye gottapaṭisārino, vijjācaraṇasampanno so seṭṭho devamānuse'ti.

bjt page 036 x 36

⁵⁵brahmunā pesā (machasam, syā)

- **19.** sā kho panesā mahānāma brahmunā sanaṅkumārena gāthā sugītā na duggītā, subhāsitā na dubbhāsitā, atthasaṃhitā no anatthasaṃhitā anumatā bhagavatāti.
- **20.** atha kho bhagavā uṭṭhahitvā āyasmantaṃ ānandaṃ āmantesi: sādhu sādhu ānanda, sādhu kho tvaṃ ānanda kāpilavathavānaṃ sakyānaṃ sekhaṃ pāṭipadaṃ abhāsīti. idamavocāyasmā ānando. samanuñno satthā ahosi. attamanā kāpilavathavā sakyā āyasmato ānandassa bhāsitaṃ abhinandu'nti.

Sekhasuttam tatiyam.

pts page 359 q 359

bjt page 038 x 38

1.4 Potaliyasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā anguttarāpesu viharati āpaṇam nāma anguttarāpānam nigamo. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya āpaṇam piṇḍāya pāvisi. āpaṇe piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yenaññataro vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya. tam vanasaṇḍam ajjhogahetvā⁵⁶ aññatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisīdi⁵⁷.
- potaliyopi kho gahapati sampannanivāsanapāpurano⁵⁸ chattupāhanāhi janghāvihāram anuvicaramāno anucankamamāno yena so vanasando tenupasankami. tam vanasandam ajjhogahetvā yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam atthāsi. ekamantam thitam kho potaliyam gahapatim bhagavā etadavoca: 'samvijiante⁵⁹ kho gahapati āsanāni sace ākankhasi nisīdā'ti. evam vutte potaliyo gahapati 'gahapativādena mam samano gotamo samudācaratī'ti kupito anattamano tunhī ahosi. dutiyampi kho bhagavā potaliyam gahapatim etadavoca 'samvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākankhasi nisīdā'ti. dutiyampi kho potaliyo gahapati 'gahapativādena mam samano gotamo samudācaratī'ti kupito anattamano tunhī ahosi. tatiyampi kho bhagavā potaliyam gahapatim etadavoca: 'samvijjante kho gahapati āsanāni, sace ākankhasi nisidā'ti. evam vutte potaliyo gahapati 'ga-

⁵⁶ajjhogāhetvā (machasaṃ); ajjhogāhitvā (pts)

⁵⁷rukkhamūle nisīdi (pts)

⁵⁸pāvuraņe (machasaṃ)

⁵⁹samvijjanti (machasam, syā)

hapativādena mam samaņo gotamo samudācarati'ti kupito anattamano bhagavantam etadavoca: 'tayidam bho gotama nacchannam,tayidam nappatirūpam, yam mam tvam gahapati vādena samudācarasī'ti.

- 3. te hi te gahapati ākārā te liṅgā te nimittā yathā taṃ gahapatissāti. tathāhi pana me bho gotama sabbe kammantā paṭikkhittā, sabbe vohārā samucchinnāti. 'yathā kathaṃ pana te gahapati sabbe kammantā paṭikkhittā,sabbe vohārā samucchinnā'ti. 'idha me bho gotama yaṃ ahosi dhanaṃ vā dhaññaṃ vā rajataṃ vā jātarūpaṃ vā sabbaṃ taṃ puttānaṃ dāyajjaṃ niyyātaṃ, tatthāhaṃ anovādī anupavādī ghāsacchādanaparamo viharāmi. evaṃ kho me bho gotama sabbe kammantā paṭikkhittā sabbe vohārā samucchinnā'ti.
- 4. aññathā kho tvaṃ gahapati vohārasamucchedaṃ vadesi⁶⁰ aññathā ca pana ariyassa vinaye vohārasamucchedo hotī'ti. yathā kathaṃ pana bhante ariyassa vinaye vohārasamucchedo hoti. sādhu me bhante bhagavā tathā dhammaṃ desetu. yathā ariyassa vinaye vohārasamucchedo hotī'ti. tena hi gahapati suṇāhi sādhukaṃ manasikarohi bhāsissāmīti. evaṃ bhanteti kho potaliyo gahapati bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:
- **5.** aṭṭha kho ime gahapati dhammā ariyassa vinaye vohārasamucchedāya saṃvattanti. katame aṭṭha apāṇātipātaṃ nissāya pāṇātipāto pahātabbo, dinnādānaṃ nissāya adinnādānaṃ pa-

pts page 360 q 360

bjt page 040 x 40

⁶⁰ vadasi (sīmu)

hātabbam, saccam vācam⁶¹ nissāya musāvādo pahātabbo.apisunam vācam nissāya pisunā vācā pahātabbā, agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo, anindārosam nissāya nindāroso pahātabbo, akodhūpāyāsam nissāya kodhūpāyāso pahātabbo, anatimānam nissāya atimāno pahātabbo. ime kho gahapati atthadhammā sankhittena vuttā vitthārena avibhattā ariyassa vinaye vohārasamucchedāya samvattantī'ti. yeme⁶² bhante bhagavatā attha dhammā sankhittena vuttā vitthārena avibhattā ariyassa vinaye vohārasamucchedāya samvattanti. sādhu me bhante bhagavā ime attha dhamme vitthārena vibhajatu anukampam upādāyāti. tena hi gahapati sunāhi sādhukam manasikarohi. bhāsissāmīti. evam bhanteti kho potaliyo gahapati bhagavato paccassosi bhagavā etadavoca: apānātipātam nissāya pānātipāto pahātabbo'ti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paticca vuttam: idha gahapati ariyasāvako iti paţisancikkhati: yesam kho aham samyojananam hetu paṇatipāti assam,tesāham samyojanānam pahānāya samūcchedāya patipanno, ahañceva kho pana pānātipāti assam attāpi mam upavadeyya pānātipātapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum pānātipātapaccayā, kāyassa bhedā parammaranā duggati pātikankhā pānātipātapaccayā. etadeva kho pana samyojanam etam nīvaranam yadidam pānātipāto, ye ca pānātipātapaccayā uppajjeyyum āsavā vighātaparilāhā, pānātipātā pativiratassa evamsa te āsavā vighātapariļāhā na honti. 'apāṇātipātaṃ nissāya pānātipāto pahātabbo'ti iti yam tam vuttam, idametam paticca vuttam.

⁶¹sammavācaṃ (machasaṃ)

⁶²yeme pana (syā) pts page 361 q 361

- **6.** 'dinnādānaṃ nissāya adinnādānaṃ pahātabba'nti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ: idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu adinnādāyī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno ahañceva kho pana adinnādāyī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya adinnādānapaccayā.
- 7. anuvicca viññū garaheyyum adinnādānapaccayā. kāyassa bhedā parammaraṇā duggati pāṭikaṅkhā adinnādānapaccayā. etadeva etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ adinnādānaṃ, ye ca adinnādānapaccayā uppajjeyyum āsavā vighātapariļāhā. adinnādānā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariļāhā na honti. 'dinnādānaṃ nissāya adinnādānaṃ pahātabba'nti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttam.
- 8. 'saccaṃ⁶³ vācaṃ nissāya musāvādo pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ: idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu musāvādī assaṃ. tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. ahañceva kho pana musāvādī assaṃ, attāpi maṃ upavādeyya musāvādapaccayā, anuvicca viññū garaheyyuṃ musāvādapaccayā, kāyassa bhedā parammaraṇā duggati pāṭikaṅkhā musāvādapaccayā etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ musāvādo, ye ca musāvādapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariļāhā. musāvādā paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariļāhā na honti.

bjt page 042 x 42

⁶³saccavācaṃ (machasaṃ)

pts page 362 q 362

'saccam vācam nissāya musāvādo pahātabbo'ti iti yam tam, vuttam idametam paṭicca vuttam.

- 9. 'apisunaṃ vācaṃ nissāya pisunā vācā pahātabbā'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ: idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu pisunāvāco assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno ahañceva kho pana pisunāvāco assaṃ, attāpi maṃ upavādeyya pisunā vācapaccayā⁶⁴, anuvicca viññū garaheyyuṃ pisunāvācapaccayā, kāyassa bhedā parammaraṇā duggati pāṭikaṅkhā pisunāvācapaccayā. etadeva kho pana saṃyojaganaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ suna pisunā vācā, ye ca pisunāvācapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariļāhā pisunā vācā⁶⁵ paṭiviratassa evaṃsa te āsavā vighātapariļāhā na honti. 'apisunaṃ vācaṃ nissāya pisunā vācā pahātabbā'ti iti yam tam vuttam, idametam paticca vuttam.
- 10. agiddhilobham nissāya giddhilobho pahātabbo'ti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paṭicca vuttam: idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yesam kho aham samyojanānam hetu giddhilobhī assam,tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāya paṭipanno ahañceva kho pana giddhilobhī assam, attāpi mam upavadeyya giddhilobhapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum giddhilobhapaccayā'kāyassa bhedā parammaraṇā duggati pāṭikaṅkhā giddhilobhapaccayā etadeva etadeva kho pana samyojanam etam nīvaraṇam yadidam giddhilobho, ye ca giddhilobhapaccayā uppajjeyyum āsavā vighātapariļāhā.

⁶⁴pisuņāvācā paccayā (pts)

⁶⁵pisunāya vācāya (pts)

agiddhilobhissa⁶⁶ evaṃsa te āsavā vighātapariļāhā na honti. 'agiddhilobhaṃ nissāya giddhilobho pahātabbo'ti iti yaṃ taṃ vuttaṃ,idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

- 11. 'anindārosaṃ nissāya nindāroso pahātabbo'ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ: idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu nindārosī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. ahañceva kho pana nindārosī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya nindārosapaccayā anuvicca viññū⁶⁷ garaheyyuṃ nindārosapaccayā, kāyassa bhedā parammaraṇā duggati pāṭikaṅkhā nindārosapaccayā. etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ nindāroso. ye ca nindārosapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariļāhā. anindārosaṃ nissāya nindāroso pahātabbo'ti iti yaṃ taṃ vuttaṃ,idametaṃ paticca vuttam.
- 12. 'akodhūpāyāsaṃ nissāya kodhūpāyāso pahātabbo,ti iti kho panetaṃ vuttaṃ, kiñcetaṃ paṭicca vuttaṃ: idha gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yesaṃ kho ahaṃ saṃyojanānaṃ hetu kodhūpāyāsī assaṃ, tesāhaṃ saṃyojanānaṃ pahānāya samucchedāya paṭipanno. ahañceva kho pana kodhūpāyāsī assaṃ, attāpi maṃ upavadeyya kodhūpāyāsapaccayā, anuvicca viññū garaheyyuṃ kodhūpāyāsa paccayā,kāyassa hedā parammaraṇā duggati pāṭikaṅkhā kodhūpāyāsapaccayā.

⁶⁶ giddhīlobhā paṭiviratassa (machasaṃ)

bjt page 044 x 44

pts page 363 q 363

⁶⁷anuviccāpi mam viññū (machasam)

etadeva kho pana saṃyojanaṃ etaṃ nīvaraṇaṃ yadidaṃ kodhūpāyāso, ye ca kodhūpāyāsapaccayā uppajjeyyuṃ āsavā vighātapariļāhā. akodhūpāyāsissa evaṃsa te āsavā vighātapariļāhā na honti 'akodhūpāyāsaṃ nissāya kodhūpāyāso pahātabbo'ti iti yaṃ taṃ vuttaṃ, idametaṃ paṭicca vuttaṃ.

13. 'anatimānam nissāya atimāno pahātabbo'ti iti kho panetam vuttam, kiñcetam paticca vuttam: idha gahapati ariyasāvako iti patisañcikkhati: yesam kho aham samyojanānam hetu atimānī assam, tesāham samyojanānam pahānāya samucchedāva patipanno, ahañceva kho pana atimānī assam, attāpi mam upavadeyya atimānapaccayā, anuvicca viññū garaheyyum atimānapaccayā, kāyassa bhedā parammaranā duggati pātikankhā atimānapaccayā. etadeva kho pana samyojanam etam nīvaranam yadidam atimāno, ye ca atimānapaccayā uppajjevyum āsavā vighātaparilāhā, anatimānissa evamsa te āsavā vighātaparilāhā na honti. 'anatimānam nissāya atimāno pahātabbo'ti iti yam tam vuttam idametam paţicca vuttam. ime kho gahapati attha dhammā sankhittena vuttā vitthārena vibhattā⁶⁸ ye ariyassa vinaye vohārasamucchedāya samvattanti. na tveva tāva ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hotīti. yathā katham pana bhante ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hoti sādhu me bhante bhagavā tathā dhammam desetu yathā ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hotīti. tena hi gahapati sunāhi. sādhukam manasikarohi. bhāsissāmiti. evam bhanteti kho potaliyo

pts page 364 q 364 ⁶⁸avibhattā (svā)

gahapati bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:

- seyyathāpi gahapati kukkuro jighacchādubbalyapareto goghātakasūnam paccupatthito assa. tamenam dakkho goghātako vā goghātakantevāsī vā atthikankalam sunikantanikantam⁶⁹ nimmamsam lohitamakkhittam upacchubheyya⁷⁰. tam kimmaññasi gahapati: api nu so kukkuro amum atthikaṅkalam sunikantanikantam nimmamsam lohitamakkhittam palikhādento⁷¹ jighacchādubbalyam pativineyyāti. no hetam bhante, tam kissa hetu: adum hi bhante atthikankalam sunikantanikantam nimmamsam lohitamakkhittam, vāvadeva ca pana so kukkuro kilamathassa vighātassa bhāgī assāti. evameva kho gahapati ariyasāvako iti patisañcikkhati, atthikankalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyo'ti. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā vāyam upekkhā nānattā nānattasitā, tam abhinivajjetvā yāyam upekkhā ekattā ekattasitā, yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti. tamevupekkham bhāveti.
- **15.** seyyathāpi gahapati gijjho vā kaṅko vā kulalo vā maṃsapesiṃ ādāya uḍḍiyeyya⁷², tamenaṃ gijjhāpi kaṅkāpi kulalāpi anupatitvā anupatitvā vitaccheyyuṃ virājeyyuṃ⁷³, taṃ kimmaññasi gahapati, sace so gijjho vā kaṅko vā kulalo vā taṃ maṃsapesiṃ na khippameva paṭinissajjeyya. so tato nidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhanti.

bjt page 046 x 46

⁶⁹sunikantam nikantam (sīmu)

⁷⁰upacchūbheyya (syā)

⁷¹palehanto (machasaṃ, syā)

⁷²uḍḍayeyya (pts, syā)

⁷³vissajjeyyum (machasam)

evam bhante, evameva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañ-cikkhati: maṃsapesūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti evametaṃ yathābhūtaṃ sammappaññāya disvā yāyaṃ upekkhā nānattā nānattasitā, taṃ abhinivajjetvā yāyaṃ upekkhā ekattā ekattasitā. yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti. tamevupekkhaṃ bhāveti.

- 16. seyyathāpi gahapati puriso ādittaṃ tiṇukkaṃ ādāya pativātaṃ gaccheyya. taṃ kimmañnasi gahapati, sace so puriso taṃ ādittaṃ tiṇukkaṃ na khippameva paṭinissajjeyya. tassa sā ādittā tiṇukkā hatthaṃ vā daheyya bāhaṃ vā daheyya. añnataraṃ vā aṅgapaccaṅgaṃ daheyya. so tato nidānaṃ maraṇaṃ vā nigaccheyya maraṇamattaṃ vā dukkhanti. evaṃ bhante. evameva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisancikkhati: tiṇukkūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti. evametaṃ yathābhūtaṃ sammappañnāya disvā yāyaṃ upekkhā nānattā nānattasitā, taṃ abhinivajjetvā yāyaṃ upekkhā ekattā ekattasitā. yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti. tamevupekkhaṃ bhāveti.
- 17. seyyathāpi gahapati aṅgārakāsu sādhikaporisā pūrā aṅgārānaṃ vītaccikānaṃ vītadhūmānaṃ, atha puriso āgaccheyya jīvitukāmo amaritukāmo sukhakāmo dukkhapaṭikkūlo⁷⁴. tamenaṃ dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuṃ upakaḍḍheyyuṃ. taṃ kimmaññasi gahapati, api nu so puriso iticiticeva kāyaṃ sannāmeyyāti, evaṃ bhante taṃ kissa

bjt page 048 x 48

pts page 365 q 365

⁷⁴dukkhappaṭikkūlo (machasaṃ)

hetu: viditam hi bhante tassa purisassa imañceham angārakāsum patissāmi, tato nidānam maranam vā nigacchāmi maranamattam vā dukkhanti. evameva kho gahapati ariyasāvako iti patisañcikkhati: aṅgārakāsūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti evametam vathābhūtam sammappaññāya disvā vāyam upekkhā nānattā nānattasitā, tam abhinivajjetvā yāyam upekkhā ekattā ekattasitā. yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti. tamevupekkham bhāveti.

- seyyathāpi gahapati puriso supinakam passeyya ārāmarāmaneyyakam vanarāmaneyyakam bhūmirāmaneyyakam pokkharanīrāmaneyyakam so patibuddho na kiñci passeyya⁷⁵, evameva kho gahapati ariyasāvako iti patisañcikkhati: supinakūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahupāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā yāyam upekkhā nānattā nānattasitā, tam abhinivajjetvā yāyam upekkhā ekattā ekattasitā. yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujihanti. tamevupekkham bhāveti.
- seyyathāpi gahapati puriso yācitakam bhogam yācitvā yānam vā⁷⁶ poroseyyam⁷⁷ pavaramanikundalam. so tehi yācitakehi bhogehi purakkhato parivuto antarapanam patipajjeyya. tamenam jano disvā evam vadeyya: bhogī vata bho puriso, evam kira bhogino bhogāni bhuñjantīti. tamenam sāmikā vattha vattheva passevyum. tattha tattheva sāni harevyum.

⁷⁵patipasseyya (machasam)

pts page 366 q 366 ⁷⁶yānaṃ (syā, pts)

⁷⁷poriseyyam (machasam)

tam kimmañasi gahapati, alannu kho tassa purisassa aññathattāyāti. evam bhante, tam kissa hetu: sāmino hi bhante sāni arahantīti. evameva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati: yācitakūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā yāyam upekkhā nānattā nānattasitā, tam abhinivajjetvā yāyam upekkhā ekattā ekattasitā, yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti. tamevupekkham bhāveti.

- **20.** seyyathāpi gahapati gāmassa vā nigamassa vā avidūre tibbo vanasaṇḍo, tatrassa rukkho sampannaphalo ca uppannaphalo ca, na cassu kānici phalāni bhūmiyaṃ patitāni, atha puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesi phalapariyesanaṃ caramāno, so taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogahetvā⁷⁸ taṃ rukkhaṃ passeyya sampannaphalañca upapannaphalañca, natthi ca kānici phalāni bhūmiyaṃ patitāni, jānāmi kho panāhaṃ rukkhaṃ āruhituṃ⁷⁹ yannūnāhaṃ imaṃ rukkhaṃ āruhitvā⁸⁰ yāvadatthañca khādeyyaṃ ucchaṅgañca pūreyyanti. so taṃ rukkhaṃ āruhitvā yāvadatthañca
- 21. khādeyya ucchaṅgañca pūreyya. atha dutiyo puriso āgaccheyya phalatthiko phalagavesi phalapariyesanaṃ caramāno tiṇhaṃ kuṭhāriṃ ādāya. so taṃ vanasaṇḍaṃ ajjhogahetvā taṃ rukkhaṃ passeyya sampanna phalañca uppannaphalañca tassa evamassa: ayaṃ kho rukkho sampannapalo ca, uppan-

⁷⁸ajjhogāhetvā (machasaṃ)

⁷⁹ārohitum (machasam, pts); abhiruyhitum (syā)

⁸⁰ārohitvā (machasaṃ, pts); abhiruyhitvā (syā)

bjt page 050 x 50

naphalo ca, natthi ca kānici phalāni bhumiyam patitāni na kho panāham jānāmi rukkham āruhitum,yannūnāham imam rukkham mūlato chetvā yāvadatthañca khādeyyam ucchangañca pūreyyanti. so tam rukkham mūlato chindeyya. tam kimmañnasi gahapati, asu yo⁸¹ so puriso paṭhamam rukkham ārūļho, sace so na khippameva oroheyya⁸² tassa so rukkho papatanto hattham vā bhañjeyya. añnataram vā angapaccangam bhañjeyya, so tato nidānam maraṇam vā nigaccheyya maraṇamattam vā dukkhanti. evam bhante, evameva kho gahapati ariyasāvako iti paṭisañcikkhati rukkhaphalūpamā kāmā vuttā bhagavatā bahudukkhā bahūpāyāsā, ādīnavo ettha bhiyyoti. evametam yathābhūtam sammappañnāya disvā yāyam upekkhā ekattā ekattasitā yattha sabbaso lokāmisūpādānā aparisesā nirujjhanti. tamevupekkham bhāveti.

22. sa kho so gahapati ariyasāvako imaṃyeva anuttaraṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ āgamma anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati. seyyathīdaṃ: ekampi jātiṃ dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo tiṃsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe amutrāsiṃ evannāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādiṃ tatrāpāsiṃ evannāmo evaṅgotto evaṃvaṇṇo evamāhāro evaṃsukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāraṃ

⁸¹amuko yo (machasam); amuko (syā)

⁸²oruheyya (sīmu, syā)

pts page 367 q 367

sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati.

- sa kho so gahapati ariyasāvako imamyeva anuttaram upekkhā satipārisuddhim āgamma dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne. hīne panīte suvanane dubbanne sugate duggate vathākammūpage satte pajānāti,
- **24.** sa kho so gahapati ariyasāvako imamyeva anuttaram upekkhā satipārisuddhim āgamma āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharati.
- ettāvatā kho gahapati ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo hoti. tam kimmaññasi gahapati, yathā ariyassa vinaye sabbena sabbam vohārasamucchedo hoti, api nu tvam evarūpam vohārasamucchedam attani samanupassasīti, ko cāham bhante ko ca ariyassa vinaye sabbena sabbam sabbathā sabbam vohārasamucchedo. mayam hi bhante pubbe aññatitthive paribbājake anājānīveva samāne ājānīyāti amañnimha. anājānīyeva samāne ājānīyabhojanam bhojimha. anājānīyeva samāne ājānīyatthāne thapimha. bhikkhū pana mayam bhante ājānīveva samāne anājānīvāti amaññimha. ājānīyeva samāne anājānīyabhojanam bhojimha.
- ājānīyeva samāne anājānīyatthāne thapimha. idāni pana mayam bhante aññatitthiye paribbājake anājāniyeva samāne

pts page 368 q 368

bit page 052 x 52

anājānīyāti jānissāma. anājānīyeva samāne anājānīyabhojanam bhojessāma⁸³ anājānīyeva samāne anājānīyaṭṭhāne ṭhapessāma bhikkhū pana mayam bhante ājānīyeva samāne ājānīyāti jānissāma ājānīyeva samāne ājānīyabhojanam bhojessāma, ājānīyeva samāne ājānīyaṭṭhāne ṭhapessāma⁸⁴ ajanesi vata me bhante bhagavā samaņesu samaṇapemaṃ⁸⁵ samaṇesu samaṇappasādaṃ samaṇesu samaṇagāravaṃ.

27. abhikkantam bhante, abhikkantam bhante, seyyathāpi bhante nikkujjitam⁸⁶ vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya, cakkhumanto rūpāni dakkhintīti, evamevam⁸⁷ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhante bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsakam mam bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇam gatanti.

Potaliyasuttam catuttham.

⁸³bhojissāma (sīmu, syā)

⁸⁴thapissāma (sīmu)

⁸⁵samaṇappemaṃ (machasaṃ)

⁸⁶nikujjitaṃ (pts)

⁸⁷evamevaṃ kho bhante (machasaṃ)

bit page 054 x 54

1.5 Jīvakasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā rājagahe viharati jīvakassa komārabhaccassa ambavane. atha kho jīvako komārabhacco yena bhagavā tenupasankami upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisīnno kho jīvako komārabhacco bhagavantam etadavoca:
- sutam metam bhante, samanam gotamam uddissa pānam 2. ārabhanti, tam samano gotamo jānam uddissakatam⁸⁸ mamsam paribhuñjati paticcakammanti. ye te bhante evamāhamsu: samanam gotamam uddissa pānam ārabhanti. tam samano gotamo jānam uddissakatam mamsam paribhuñjati paticcakammanti. kacci te bhante bhagavato vuttavādino, na ca bhagavantam abhūtena abbhācikkhanti. dhammassa cānudhammam byākaronti. na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham thānam⁸⁹ āgacchatīti. ye te jīvaka evamāhamsu: samanam gotamam uddissa pānam ārabhanti. tam samano gotamo jānam uddissakatam mamsam paribhuñjati paticcakammanti, na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana⁹⁰ mante asatā abhūtena. tīhi kho aham jīvaka thānehi mamsam aparibhoganti vadāmi: dittham sutam parisankitam, imehi kho aham jīvaka tīhi thānehi mamsam aparibhoganti vadāmi. tīhi kho aham jīvaka thānehi mamsam paribhoganti vadāmi: adittham asutam aparisankitam, imehi kho aham jivaka tihi thānehi mamsam paribhoganti vadāmi.

⁸⁸uddissakatam (machasam)

⁸⁹ gārayhaṭṭhānaṃ (syā)

pts page 369 q 369

⁹⁰abbhācikkhanti ca (machasam)

- idha jīvaka, bhikkhu aññataram gāmam vā nigamam vā upanissāya viharati, so mettāsahagatena cetasā ekam disam pharityā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya⁹¹ sabbāvantam lokam mettāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abvāpajihena pharitvā viharati. tamenam gahapati vā gahapatiputto vā upasankamitvā svātanāya bhattena nimanteti. ākankhamānova⁹² jīvaka bhikkhu adhivāseti. so tassā rattiyā accayena pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam tenupasankamati upasankamitvā paññatte āsane nisīdati. tamenam so gahapati vā gahapatiputto vā panītena pindapātena parivisati. tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā panītena pindapātena parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena panītena pindapātena pariviseyyāti.
- **4.** evampissa na hoti. so taṃ piṇḍapātaṃ agathito amucchito anajjhopanno⁹³ ādīnavadassāvī nissaraṇapañño paribhuñjati. taṃ kimmaññasi jīvaka, api nu so bhikkhu tasmiṃ samaye attavyābādhāya vā ceteti, paravyābādhāya vā ceteti, ubhayavyāvādhāya vā ceteti? no hetaṃ bhante. nanu so jīvaka bhikkhu tasmiṃ samaye anavajjaṃyeva āhāraṃ āhāreti. evaṃ bhante. sutaṃ metaṃ bhante, brahmā mettāvihārīti. tamme idaṃ bhante bhagavā sakkhidiṭṭho, bhagavā hi bhante mettāvihārīti. yena kho jīvaka rāgena yena dosena yena mohena

⁹¹ sabbatthatāya (sīma)

⁹²ākaṅkhamāno (syā)

bjt page 056 x 56

⁹³anajjhāpanno (machasaṃ)

pts page 370 q 370

byāpādavā assa, so rāgo so doso so moho tathāgatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anuppādadhammo. sace kho te jīvakam idam sandhāya bhāsitam, anujānāmi te etanti. etadeva kho pana me bhante sandhāya bhāsitam.

idha jīvaka bhikkhu añnataram gāmam vā nigamam vā upanissāya viharati,so karunāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam karunāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajihena pharitvā viharati. tamenam gahapati vā gahapatiputto vā upasankamitvā svātanāya bhattena nimanteti. ākankhamānova jīvaka bhikkhu adhivāseti. so tassā rattiyā accayena pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam tenupasankamati upasankamitvā paññatte āsane nisīdati. tamenam so gahapati vā gahapatiputto vā paņītena pindapātena parivisati. tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā panītena pindapātena parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena panītena pindapātena pariviseyyāti. evampissa na hoti. so tam pindapātam agathito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaranapañño paribhuñjati. tam kimmaññasi jīvaka, api nu so bhikkhu tasmim samaye attavyābādhāya vā ceteti, paravyābādhāya vā ceteti, ubhayavyāvādhāya vā ceteti? no hetam bhante. nanu so jīvaka bhikkhu tasmim samaye anavajjamyeva āhāram āhāreti. evam bhante. sutam me tam bhante, brahmā mettāvihārīti. tamme idam bhante bhagavā sakkhidittho, bhagavā hi bhante karuņāvihārīti. yena kho jīvaka rāgena

yena dosena yena mohena byāpādavā assa, so rāgo so doso so moho tathāgatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anuppādadhammo. sace kho te jīvakam idam sandhāya bhāsitam,anujānāmi te etanti. etadeva kho pana me bhante sandhāya bhāsitam.

idha jīvaka bhikkhu añnataram gāmam vā nigamam vā upanissāya viharati, so muditāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam muditāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abvāpajihena pharitvā viharati. tamenam gahapati vā gahapatiputto vā upasankamitvā svātanāya bhattena nimanteti. ākankhamānova jīvaka bhikkhu adhivāseti. so tassā rattiyā accayena pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam tenupasankamati upasankamityā paññatte āsane nisīdati. tamenam so gahapati vā gahapatiputto vā paņītena pindapātena parivisati. tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā panītena pindapātena parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena panītena pindapātena pariviseyyāti. evampissa na hoti. so tam pindapātam agathito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaranapañño paribhuñjati. tam kimmaññasi jīvaka, api nu so bhikkhu tasmim samaye attavyābādhāya vā ceteti, paravyābādhāya vā ceteti, ubhayavyābādhāya vā ceteti? no hetam bhante. nanu so jīvaka bhikkhu tasmim samaye anavajjamyeva āhāram āhāreti. evam bhante. sutam me tam bhante, brahmā muditāvihārīti. tamme idam bhante bhagavā sakkhidittho, bhagavā hi bhante muditāvihārīti. yena kho

jīvaka rāgena yena dosena yena mohena byāpādavā assa, so rāgo so doso so moho tathāgatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anuppādadhammo. sace kho te jīvaka idam sandhāya bhāsitam, anujānāmi te etanti. etadeva kho pana me bhante sandhāya bhāsitam.

idha jīvaka bhikkhu añnataram gāmam vā nigamam vā upanissāya viharati, so upekkhāsahagatena cetasā ekam disam pharitvā viharati. tathā dutiyam tathā tatiyam tathā catutthim. iti uddhamadho tiriyam sabbadhi sabbattatāya sabbāvantam lokam upekkhāsahagatena cetasā vipulena mahaggatena appamānena averena abyāpajjhena pharitvā viharati. tamenam gahapati vā gahapatiputto vā upasankamitvā svātanāya bhattena nimanteti. ākankhamānova jīvaka bhikkhu adhivāseti. so tassā rattiyā accayena pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaramādāya yena tassa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā nivesanam tenupasankamati upasankamityā paññatte āsane nisīdati. tamenam so gahapati vā gahapatiputto vā paņītena pindapātena parivisati. tassa na evam hoti: sādhu vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā panītena pindapātena parivisati. aho vata māyam gahapati vā gahapatiputto vā āyatimpi evarūpena panītena pindapātena pariviseyyāti. evampissa na hoti. so tam pindapātam agathito amucchito anajjhopanno ādīnavadassāvī nissaranapañño paribhuñjati. tam kimmaññasi jīvaka, api nu so bhikkhu tasmim samaye attavyābādhāya vā ceteti, paravyābādhāya vā ceteti, ubhayavyāvādhāya vā ceteti? no hetam bhante. nanu so jīvaka bhikkhu tasmim samaye anavajjamyeva āhāram āhāreti. evam bhante. sutam me tam bhante, brahmā upekkhāvihārīti. tamme idam bhante bhagavā sakkhidittho, bhagavā hi bhante upekkhāvihārīti. yena kho jīvaka

rāgena yena dosena yena mohena byāpādavā vihesavā assa; assa, arati vā assa, paṭighavā assa, so rāgo so doso so moho tathāgatassa pahīno ucchinnamūlo tālāvatthukato anabhāvakato āyatim anuppādadhammo. sace kho te jīvakam idam sandhāya bhāsitam, anujānāmi te etanti. etadeva kho pana me bhante sandhāya bhāsitam.

- 8. yo kho jīvaka tathāgatam vā tathāgatasāvakam vā uddissa pāṇam ārabhati. so pañcahi ṭhānehi bahum apuññam pasavati: yampi so ⁹⁴ evamāha: gacchatha amukam nāma pāṇam ānethāti. iminā paṭhamena ṭhānena bahum apuññam pasavati. yampi so pāṇo galappavedhakena ānīyamāno dukkham domanassam paṭisamvedeti. iminā dutiyena ṭhānena bahum apuññam pasavati. yampi so evamāha: gacchatha imam pāṇam ārabhatāti. iminā tatiyena ṭhānena bahum apuññam pasavati. yampi so pāṇo ārabhiyamāno dukkham domanassam paṭisamvedeti. iminā catutthena ṭhānena bahum apuññam pasavati. yampi so tathāgatam vā tathāgatasāvakam vā akappiyena āsādeti. iminā pañcamena ṭhānena bahum apuññam pasavati. yo kho jīvaka tathāgatam vā tathāgatasāvakam vā uddissa pāṇam ārabhati. so imehi pañcahi ṭhānehi bahum apuññam pasavatī'ti.
- **9.** evam vutte jīvako komārabhacco bhagavantam etadavoca: acchariyambhante, abbhutambhante. kappiyam vata bhante bhikkhū āhāram āhārenti. anavajjam vata bhante bhikkhū āhāram āhārenti. abhikkantam bhante abhikkantam bho gotama

bjt page 058 x 58

pts page 371 q 371

⁹⁴yampi so gahapati (machasaṃ)

abhikkantam bho gotama, seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vīvareyya,mūļhassa vā maggam ācikkheyya' andhakāre vā telapajjotam dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evameva bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhavantam gotamam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsakam mam bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇam gatanti.

Jīvakasuttam pañcamam.

bjt page 060 x 60

1.6 Upālisuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā nālandāyam viharati pāvārikambavane. tena kho pana samayena nigaṇṭho⁹⁵ nātaputto nālandāyam paṭivasati mahatiyā nigaṇṭhaparisāya saddhim. atha kho dīghatapassī nigaṇṭho nālandāyam piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yena pāvārikambavanam, yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhitam kho dīghatapassim nigaṇṭham bhagavā etadavoca: saṃvijjanta⁹⁶ saṃvijjaneta kho tapassi āsanāni, sace ākaṅkhasi nisīdāti. evam vutte dīghatapassī nigaṇṭho aññataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnam kho dīghatapassim nigaṇṭham bhagavā etadavoca:
- 2. kati pana tapassi nigantho nātaputto⁹⁷ kammāni paññāpeti⁹⁸ pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyāti. na kho āvuso gotama ācinnam niganthassa nātaputtassa kammam kammanti paññāpetu. dandam dandanti kho āvuso gotama ācinnam niganthassa nātaputtassa paññāpetunti. kati pana tapassi nigantho nātaputto dandāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyāti. tīni kho āvuso gotama nigantho nātaputto dandāni paññāpeti pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā seyyathīdam: kāyadandam vacīdandam manodandanti. kimpana tapassi

⁹⁵ nigantho (syā)

pts page 372 q 372

⁹⁶saṃvijjanti (machasaṃ, syā)

⁹⁷nāṭaputto (machasaṃ, syā)

⁹⁸paññapeti (machasam)

aññadeva kāyadaṇḍaṃ aññaṃ vacīdaṇḍaṃ aññaṃ manodaṇḍanti. aññadeva āvuso gotama kāyadaṇḍaṃ aññaṃ vacīdaṇḍaṃ aññaṃ manodaṇḍanti.

- 3. imesam pana tapassi tinnam dandanam evam pativibhattanam evam pativisithanam katamam dandam nigantho nataputto mahasavajjataram paññapeti papassa kammassa kiriyaya papassa kammassa pavattiya yadi va kayadandam yadi va vacidandam yadi va manodandanti. imesam kho avuso gotama tinnam dandanam evam pativibhattanam evam pativisithanam kayadandam nigantho nataputto mahasavajjataram paññapeti papassa kammassa kiriyaya papassa kammassa pavattiya. no tatha vacidandam no tatha manodandanti. kayadandanti tapassi vadesi. kayadandanti avuso gotama vadami. kayadandanti tapassi vadesi. kayadandanti avuso gotama vadami. kayadandanti tapassi vadesi. kayadandanti avuso gotama vadami. kayadandanti tapassi vadesi. kayadandanti avuso gotama vadamiti. itiha bhagava dighatapassim nigantham imasmim kathavatthusmim yavatatiyakam patitthapesi.
- 4. evam vutte dīghatapassī nigantho bhagavantam etadavoca: tvam panāvuso gotama kati dandāni paññāpesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyāti. na kho tapassī ācinnam tathāgatassa dandam dandanti paññāpetum, kammam kammanti kho tapassi ācinnam tathāgatassa paññāpetunti. tvam panāvuso gotama kati kammāni paññāpesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyāti. tīni kho aham tapassi kammāni paññāpemi pāpassa kammassa

pts page 373 q 373

bjt page 062 x 62

kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. seyyathīdam: kāyakammam vacīkammam manokammanti. kim panāvuso gotama aññadeva kāyakammam aññam vacīkammam aññam manokammanti. aññadeva tapassi kāyakammam aññam vacīkammam aññam manokammanti.

- imesam panāvuso gotama tinnam kammānam evam pati-5. vibhattānam evam paţivisiţthānam katamam kammam mahāsāvajjataram paññāpesi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā, yadi vā kāyakammam yadi vā vacīkammam yadi vā manokammanti. imesam kho aham tapassi tinnam kammānam evam pativibhattānam evam pativisitthānam manokammam mahāsāvajjataram paññāpemi pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā kāyakammam no tathā vacīkammanti manokammanti āvuso gotama vadesi. manokammanti tapassi vadāmi. manokammanti āvuso gotama vadesi, manokammanti tapassi vadāmi. manokammanti āvuso gotama vadesi, manokammanti tapassi vadāmīti. itiha dīghatapassī nigantho bhagavantam imasmim kathāvatthusmim yāvatatiyakam patitthapetvā utthāyāsanā vena nigantho nātaputto tenupasankami.
- 6. tena kho pana samayena nigantho nataputto mahatiya gihiparisaya saddhim nisinno hoti balakiniya upali pamukhaya. addasa kho nigantho nataputto dighatapassim nigantham duratova agacchantam, disvana dighatapassim nigantham etadavoca: handa kuto nu tvam tapassi agacchasi diva divassati. ito hi kho ahambhante agacchami samanassa gotamassa santikati. ahu pana te tapassi samanena gotamena sad-

⁹⁹mahatiyā mahatiyā (pts)

dhim kocideva kathāsallāpoti. ahu kho me bhante samaņena gotamena saddhim kocideva kathāsallāpoti. yathā katham pana te tapassi ahu samaņena gotamena saddhim kocideva kathāsallāpoti. atha kho dīghatapassī nigaņṭho yāvatako ahosi bhagavatā saddhim kathāsallāpo, tam sabbam nigaṇṭhassa nātaputtassa ārocesi. evam vutte nigaṇṭho nātaputto dīghatapassim nigaṇṭham etadavoca: sādhu sādhu tapassi, yathā tam sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanam ājānantena. evamevam dīghatapassinā nigaṇṭhena samaṇassa gotamassa byākatam, kim hi sobhati chavo manodaṇḍo imassa evam oļārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya. atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍoti.

7. evam vutte upāli gahapati niganṭham nātaputtam etadavoca: sādhu sādhu bhante tapassī¹⁰⁰ yathā tam sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanam ājānantena, evamevam bhadantena tapassinā¹⁰¹ samaṇassa gotamassa byākatam, kim hi sobhati chavo manodaṇḍā imassa evam oļārikassa kāyadaṇḍassa upanidhāya. atha kho kāyadaṇḍova mahā sāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍo. handa cāham bhante gacchāmi. samaṇassa gotamassa imasmim kathāvatthusmim vādam āropessāmi. sace me samaṇo gotamo tathā patiṭṭhissati yathā bhadantena tapassinā patiṭṭhāpitam. seyyathāpi nāma balavā puriso dīghalomikam eļakam lomesu gahetvā

pts page 374 q 374

bjt page 064 x 64

¹⁰⁰ dīghatapassī (machasaṃ)

¹⁰¹dīghatapassanā dīghatapassinā (machasam)

ākaddheyya, parikaddheyya, samparikaddheyya, evamevāham samanam gotamam vādena vādam ākaddhassāmi. parikaddhissāmi, samparikaddhissāmi, seyyathāpi nāma balavā sondikākammakaro mahantam sondikākilañjam gambhīre udakarahade pakkhipityā kanne gahetyā ākaddheyya, parikaddheyya, samparikaddheyya, eyameyāham samanam gotamam vādena vādam ākaddhissāmi, parikaddhissāmi, samparikaddhissāmi. seyyathāpi nāma balavā sondikādhutto vālam¹⁰² kanne gahetvā odhuneyya, niddhuneyya, nicchodeyya¹⁰³ evamevāham samanam gotamam vādena vādam odhunissāmi, niddhunissāmi, nicchodessāmi¹⁰⁴ seyyathāpi nāma kuñjaro satthihāyano gambhīram pokkharanīm ogāhetvā sanadhovikam¹⁰⁵ nāma kīlitajātam kīlati. evamevāham samanam gotamam sanadhovikam nāma kīlitajātam kīlati. evamevāham samanam gotamam sanadhovikam maññe kīļitajātam kīļissāmi. handa vāham cāham bhante gacchāmi samanassa gotamassa imasmim kathāvatthusmim vādam āropessāmīti. gaccha tvam gahapati samanassa gotamassa imasmim kathāvatthusmim vādam āropehi. aham vā hi gahapati samanassa gotamassa vādam āropevvam dīghatapassī vā nigantho tvam vāti.

8. evam vutte dīghatapassī nigantho nigantham nātaputtam etadavoca: 'na kho metam bhante ruccati, yam upāli gahapati samanassa gotamassa vādam āropeyya. samano hi bhante gotamo māyāvī, āvaṭṭanim māyam jānāti. yāya aññatitthiyānam sāvake āvaṭṭetī'ti. aṭṭhānam kho etam tapassi anavakāso

¹⁰²thālam (syā)

¹⁰³nicchādeyya (sīmu, pts)

pts page 375 q 375

¹⁰⁴nicchādessāmi (sīmu, pts)

¹⁰⁵sāṇadhovikam (machasam)

yam upāli gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagaccheyya. thānañca kho etam vijjati yam samano gotamo upālissa gahapatissa sāvakattam upagacchevya. gaccha tvam gahapati samanassa gotamassa imasmim kathāvatthusmim vādam āropehi. aham vā hi gahapati samanassa gotamassa vādam āropevvam dīghatapassī vā nigantho tvam vāti. dutiyampi kho dighatapassi nigantho nigantham nataputtam etadavoca: na kho metam bhante ruccati yam upāli gahapati samanassa gotamassa vādam āropeyya. samano hi bhante gotamo māyāvī, āvattanim māyam jānāti. yāya aññatitthiyānam sāvake āvattetī'ti. atthānam kho etam tapassī anavakāso yam upāli gahapati samanassa gogamassa sāvakattam upagaccheyya. thānañca kho etam vijjati yam samano gotamo upālissa gahapatissa sāvakattam upagacchevya. gaccha tvam gahapati samanassa gotamassa imasmim kathāvatthusmim vādam āropehi. āham vā hi gahapati samaņassa gotamassa vādam āropeyyam dīghatapassī vā nigantho tvam vāti. tatiyampi kho dighatapassi nigantho nigantham nataputtam etadavoca: na kho metam bhante ruccati yam upāli gahapati samanassa gotamassa vādam āropeyya. samano hi bhante gotamo māyāvī, āvattanim māyā māyam jānāti. yāya aññatitthiyānam sāvake āvattetī'ti. atthānam kho etam tapassi anavakāso yam upāli gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagaccheyya. thānañca kho etam vijjati, yam samano gotamo upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyya. gaccha tvam gahapati samanassa gotamassa imasmim kathāvatthusmim vādam āropehi. aham vā hi gahapati samanassa gotamassa imasmim kathāvatthusmim vādam āropehi. aham vā hi gahapati samanassa gotamassa vādam āropeyyam dīghatapassī vā

nigantho tvam vāti.

- 9. evam bhanteti kho upāli gahapati niganthassa nātaputtassa patissutvā uṭṭhāyāsanā niganṭham nātaputtam abhivādetvā padakkhinam katvā yena pāvārikambavanam, yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho upāli gahapati bhagavantam etadavoca: āgamā nu khvidha bhante dīghatapassī niganṭhoti. āgamā khvidha gahapati dīghatapassī niganṭhoti. ahu pana te bhante dīghatapassinā niganṭhena saddhim kocideva kathāsallāpoti. ahu kho me gahapati dīghatapassinā niganṭhena saddhim kocideva kathāsallāpoti. yathā katham pana te bhante ahu dīghatapassinā niganṭhena saddhim kocideva kathāsallāpoti. atha kho bhagavā yāvatako ahosi dīghatapassinā niganṭhena saddhim kathāsallāpo tam sabbam upālissa gahapatissa ārocesi.
- 10. evam vutte upāli gahapati bhagavantam etadavoca: sādhu sādhu bhante tapassī, yathā tam sutavatā sāvakena sammadeva satthusāsanam ājānantena, evamevam dīghatapassinā niganthena bhagavato byākatam, kim hi sobhati chavo manodando imassa evam oļārikassa kāyadandassa upanidhāya. atha kho kāyadandova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdando, no tathā manodandoti. sace kho tvam gahapati sacce patiṭṭhāya manteyyāsi, siyā no ettha kathāsallāpoti sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpoti.

bjt page 066 x 66

pts page 376 q 376

- 11. tam kimmaññasi gahapati, idhassa nigantho ābādhiko dukkhito bālhagilāno sītodakapatikkhitto uṇahodakapatisevi. so sītodakam alabhamāno kālam kareyya. imassa pana gahapati nigantho nātaputto katthūpapattim paññāpetī'ti. atthi bhante manosattā nāma devā, tattha so upapajjati, tam kissa hetu: asu hi bhante manopatibaddho kālam karotīti. gahapati gahapati, manasi karitvā kho gahapati byākarovi. na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā purimam. bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patitṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpoti. kiñcāpi bhante bhagavā evamāha, atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍoti.
- 12. tam kimmañasi gahapati, idhassa niganṭho¹⁰⁶ cātuyā-masamvarasamvuto sabbavārivārito sabbavāriyuto¹⁰⁷ sabbavāridhuto sabbavāriphuṭo, so abhikkamanto paṭikkamanto bahū khuddake pāṇe saṅghātam āpādeti. imassa pana gahapati niganṭho nātaputto kam vipākam paññāpetīti. asañcetanikam bhante niganṭho nātaputto no mahāsāvajjam paññāpetīti. sace pana gahapati, cetetīti. mahā sāvajjam bhante hotīti. cetanam pana gahapati nigantho nātaputto.
- 13. kismim paññāpetīti. manodaṇḍasmim bhanteti. gahapati gahapati, manasikaritvā kho gahapati byākarohi. na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam pacchimena vā puri-

pts page 377 q 377

¹⁰⁶nigaṇṭho nāṭaputto (machasaṃ)

¹⁰⁷sabbavāriyutto (machasaṃ, syā)

bjt page 068 x 68

mam. bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā, sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathā sallāpoti. kiñcāpi bhante bhagavā evamāha, atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍoti.

- 14. taṃ kiṃ maññasi gahapati, ayaṃ nālandā iddhā ceva phītā ca, bahujanā ākiṇṇamanussāti. evaṃ bhante, ayaṃ nālandā iddhā ceva phītā ca, bahujanā ākiṇṇamanussāti. taṃ kimmaññasi gahapati: idha puriso āgaccheyya ukkhittāsiko. so evaṃ vadeyya: ahaṃ yāvatikā imissā nālandāya pāṇā, te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamaṃsakhalaṃ ekamaṃsapuñjaṃ karissāmīti. taṃ kimmaññasi gahapati, pahoti nu kho so puriso yāvatikā imissā nālandāya pāṇā te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamaṃsakhalaṃ ekamaṃsapuñjaṃ kātunti. dasapi bhante purisā vīsampi¹⁰⁸ purisā tiṃsampi¹⁰⁹ purisā cattārisampi purisā paññāsampi purisā nappahonti, yāvatikā imissā nālandāya pāṇā, te ekena khaṇena ekena muhuttena ekamaṃsakhalaṃ ekamaṃsapuñjaṃ kātuṃ. kiṃ hi sobhati eko chavo purisoti.
- 15. tam kimmaññasi gahapati, idhāgaccheyya samaņo vā brāhmaņo vā iddhimā cetovasippatto. so evam vadeyya: aham imam nālandam ekena manopadosena bhasmam karissāmīti. tam kimmaññasi gahapati, pahoti nu kho so samaņo vā brāhmaņo vā iddhimā cetovasippatto imam nālandam ekena manopadosena bhasmam kātunti. dasapi bhante nālandā vīsa-

¹⁰⁸vīsatimpi bhante (sīmu)

¹⁰⁹bhante (machasaṃ) adhikaṃ pts page 378 q 378

timpi nālandā tiṃsampi nālandā cattārīsampi nālandā paññāsampi nālandā pahoti so samaņo vā brāhmaņovā iddhimā cetovasippatto ekena manopadosena bhasmaṃ kātuṃ kiṃ hi sobhati ekā chavā nālandāti. gahapati¹¹⁰ gahapati manasi karitvā kho gahapati byākarohi. na kho te sandhiyati purimena vā pacchimaṃ pacchimena vā purimaṃ. bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce ahaṃ bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no ettha kathāsallāpoti. kiñcāpi bhante bhagavā evamāha, atha kho kāyadaṇḍova mahāsāvajjataro pāpassa kammassa kiriyāya pāpassa kammassa pavattiyā. no tathā vacīdaṇḍo no tathā manodaṇḍoti.

- **16.** tam kimmaññasi gahapati, sutam te dandakāraññam¹¹¹ kālingāraññam mejjhāraññam¹¹² mātangāraññam araññam araññam araññahhūtanti. evambhante. sutam me dandakāraññam kālingāraññam mejjhāraññam mātangāraññam araññam araññahhūtanti. tam kimmaññasi gahapati
- 17. kinti te sutam: kena tam dandakārañnam kālingārañnam mejjhārañnam mātangārañnam arañnam arañnahūtanti. sutam metam bhante isīnam manopadosena tam dandakārañnam kālingārañnam mejjhārañnam mātangārañnam arañnam arañnam arañnam arañnam arañnam is gahapati gahapati, manasikaritvā kho gahapati byākarohi. na kho te sandhiyati purimena vā pacchimam, pacchimena vā purimam. bhāsitā kho pana te gahapati esā vācā: sacce aham bhante patiṭṭhāya mantessāmi. hotu no

¹¹⁰tena hi gahapati (macasaṃ)

¹¹¹daṇḍakiraññaṃ (machasaṃ, syā)

¹¹²majjhāraññaṃ (machasaṃ)

bjt page 070 x 70

ettha kathāsallāpoti.

- 18. purimenevāham bhante opammena bhagavato attamano abhiraddho api cāham imāni bhagavato vicitrāni pañhapaṭi-bhāṇāni sotukāmo evā'ham bhagavantam paccanīkātabbam amaññissam. abhikkantam bhante, abhikkantam bhante, seyyathāpi bhante nikkujjitam vā ukkujjeyya. paṭicchannam vā vicareyya. mūļhassa vā maggam ācikkheyya. andhakāre vā telapajjotam dhāreyya: cakkhumanto rūpāni dakkhintīti. evamevam bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito esāham bhante bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsakam mam bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇam gatanti.
- 19. anuviccakāram kho gahapati karohi. anuviccakāro tumhādisānam ñātamanussānam sādhu hotīti. iminā'paham bhante bhagavato bhiyyosomattāya attamano abhiraddho, yam mam bhagavā evamāha: anuviccakāram kho gahapati karohi. anuviccakāro tumhādisānam ñātamanussānam sādhu hotīti. mam hi bhante aññatitthiyā sāvakam labhitvā kevalakappam nālandam paṭākam parihareyyum: upāli amhākam gahapati sāvakattupagatoti. atha ca pana mam bhagavā evamāha: anuviccakāram kho gahapati karohi, anuviccakāro tumhādisānam ñātamanussānam sādhu hotīti. esāhambhante dutiyampi bhagavantam saranam gacchāmi dhammañca bhikkhusanghañca. upāsakam mam bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetam saranam gatanti.

pts page 379 q 379

- **20.** dīgharattam kho te gahapati niganthānam opānabhūtam kulam, yena nesam upagatānam pindakam dātabbam maññeyyāsīti. imināpaham bhante bhagavato bhiyyosomattāya attamano abhiraddho, yam mam bhagavā evamāha: dīgharattam kho te gahapati niganthānam opānabhūtam kulam, vena nesam upagatānam pindakam dātabbam maññeyvāsīti sutam metam bhante. samano gotamo evamāha: mayhameva dānam dātabbam, nāññesam dānam dātabbam, mayhameva sāvakānam dānam dātabbam, nāññesam sāvakānam dānam dātabbam, mayhameva dinnam mahapphalam, nāññesam dinnam mahapphalam, mayhameva savakanam dinnam mahapphalam, nāññesam sāvakānam dinnam mahapphalanti. atha ca pana mam bhagavā niganthesupi dāne samādapeti. api ca bhante mayamettha kālam jānissāma. esāhambhante tatiyampi bhagavantam saranam gacchāmi dhammañca bhikkhusanghañca. upāsakam mam bhagavā dhāretu ajjatagge pānupetam saranam gatanti.
- 21. atha kho bhagavā upālissa gahapatissa ānupubbīkatham kathesi. seyyathīdam: dānakatham, sīlakatham, saggakatham, kāmānam ādīnavam, okāram sankilesam, nekkhamme ānisamsam pakāsesi. yadā bhagavā añnāsi upālim gahapatim kallacittam muducittam vinīvaranacittam udaggacittam pasannacittam, atha yā buddhānam sāmukkamsikā dhammadesanā, tam pakāsesi: dukkham samudayam nirodham maggam. seyyathāpi nāma suddham vattham apagatakāļakam sammadeva rajanam patiganheyya. evamevam upālissa gahapatissa tasmimyeva āsane virajam vītamalam dhammacakkhum uda-

pts page 380 q 380

bjt page 072 x 72

pādi: yaṅkiñci samudayadhammaṃ sabbantaṃ nirodhadhammanti. atha kho upāli gahapati diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāļha dhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca: handa caʾdāni mayaṃ bhante gacchāma. bahukicchā mayaṃ bahukaraṇīyāti. yassadāni tvaṃ gahapati kālam maññasīti.

- 22. atha kho upāli gahapati bhagavato bhāsitam abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantam abhivādetvā padakkhiṇam katvā yena sakam nivesanam tenupasankami. upasankamitvā dovārikam āmantesi: ajjatagge samma dovārika,āvarāmi dvāram niganṭhānam niganṭhīnam, anāvaṭam dvāram bhagavato bhikkhunam bhikkhunīnam upāsakānam upāsikānam, sace koci niganṭho āgacchati. tamenam tvam evam vadeyyāsi: tiṭṭha bhante, mā pāvisi, ajjatagge upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattam upagato. āvaṭam dvāram niganṭhānam, niganṭhīnam, anāvaṭam dvāram bhagavato bhikkhunam bhikkhunīnam, upāsakānam upāsikānam. sace te bhante piṇḍakena attho ettheva tiṭṭha ettheva te āharissantīti. evam bhanteti kho dovāriko upālissa gahapatissa paccassosi.
- 23. assosi kho dīghatapassī nigantho upāli kira gahapati samaņassa gotamassa sāvakattam upagatoti. atha kho dīghatapassī nigantho yena nigantho nātaputto tenupasankami. upasankamitvā nigantham nātaputtam etadavoca: sutam metam bhante upāli kira gahapati samaņassa gotamassa sāvakattam upagatoti. atthānam kho etam tapassi anavakāso yam upāli gahapati samaņassa gotamassa sāvakattam upagaccheyya. ṭhānanca kho etam vijjati yam samaņo gotamo upālissa gahapa-

tissa sāvakattam upagaccheyyāti. dutiyampi kho dīghatapassī niganṭho niganṭham nātaputtam etadavoca:

- 24. sutam metam bhante, upāli kira gahapati samaņassa gotamassa sāvakattam upagatoti. aṭṭhānam kho etam tapassī anavakāso yam upāli gahapati samaņassa gotamassa sāvakattam upagaccheyya. ṭhānañca kho etam vijjati yam samaņo gotamo upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyyāti. tatiyampi kho dīghatapassī niganṭho niganṭham nātaputtam etadavoca: sutam metam bhante, upāli kira gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagatoti. aṭṭhānam kho etam tapassī anavakāso yam upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattam upagaccheyya. ṭhānañca kho etam vijjati yam samano gotamo upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyyāti. handa cāham bhante gacchāmi yāva jānāmi yadi vā upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattam upagato yadi vā noti. gaccha tvam tapassi jānāhi yadi vā upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattam upagato yadi vā noti.
- 25. atha kho dīghatapassī nigaṇṭho yena upālissa gahapatissa nivesanaṃ tenupasaṅkami. addasā kho dovāriko dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ dūratova āgacchantaṃ. disvāna dīghatapassiṃ nigaṇṭhaṃ etadavoca. tiṭṭha bhante, mā pāvisi. ajjatagge upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato, āvaṭaṃ dvāraṃ nigaṇṭhānaṃ nigaṇṭhīnaṃ, anāvaṭaṃ dvāraṃ bhagavato bhakkhunaṃ bhikkhunīnaṃ upāsakānaṃ upāsikānaṃ sace te bhante piṇḍakena attho, ettheva tiṭṭha. ettheva te āharissantīti. na me āvuso piṇḍakena atthoti vatvā tato

pts page 381 q 381

bjt page 074 x 74

patinivattitvā yena nigantho nātaputto tenupasankami, upasankamityā nigantham nātaputtam etadavoca: saccamyeva kho bhante yam upāli gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagato. etam kho te aham bhante nālattham: na kho metam bhante ruccati yam upāli gahapati samanassa gotamassa vādam āropeyva, samano hi bhante gotamo māyāvī, āvattanim māyam jānāti, yāya aññatitthiyānam sāvake āvattetīti. āvatto kho te bhante upāli gahapati samanena gotamena āvattaniyā māyāyāti. atthānam kho etam tapassi anavakāso yam upāli gahapati samaņassa gotamassa sāvakattam upagaccheyya. thānañca kho etam vijjati yam samano gotamo upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyyāti. dutiyampi kho dīghatapassī nigantho nigantham nātaputtam etadavoca: saccam yeva kho bhante yam upāli gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagato: etam kho te aham bhante nālattham: na kho metam bhante ruccati, yam upāli gahapati samanassa gotamassa vādam āropeyya. samano hi bhante gotamo māyāvī, āvattanim māyam jānāti. yāya aññatitthiyānam sāvake āvattetīti. āvatto kho te bhante upāli gahapati samanena gotamena āvattaniyā māyāyāti. atthānam kho etam tapassi anavakāso yam upāli gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagaccheyya thānañca kho etam vijjati yam samano gotamo upālissa gahapatissa sāvakattam upagaccheyya. tatiyampi kho dīgha tapassī nigaņţho nigaņţham nātaputtam etadavoca: saccam yeva kho bhante yam upāli gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagato:etam kho te aham bhante nālattham: na kho metam bhante ruccati, yam upāli gahapati samanassa gotamassa vādam āropeyya. samano hi bhante gotamo māyāvī, āvattanim māyam jānāti. yāya aññatitthiyā-

pts page 382 q 382

nam sāvake āvaṭṭetīti. āvaṭṭo kho te bhante upāli gahapati samaṇena gotamena āvaṭṭaniyā māyāyāti. aṭṭhānaṃ kho etaṃ tapassi anavakāso yaṃ upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagaccheyya ṭhānañca kho etaṃ vijjati yaṃ samaṇo gotamo upālissa gahapatissa sāvakattaṃ upagaccheyya. handa cāhaṃ tapassi gacchāmi yāya sāmaṃ yeva jānāmi. yadi vā upāli gahapati samaṇassa gotamassa sāvakattaṃ upagato yadi vā noti.

26. atha kho nigantho nātaputto mahatiyā niganthaparisāya saddhim yena upālissa gahapatissa nivesanam tenupasankami. addasā kho dovāriko nigantham nātaputtam dūratova āgacchantam, disvāna nigantham nātaputtam etadavoca: tittha bhante, mā pāvisi. ajjatagge upāli gahapati samanassa gotamassa sāvakattam upagato, āvatam dvāram niganthānam niganthīnam, anāvatam dvāram bhagavato bhikkhūnam bhikkhunīnam upāsakānam upāsikānam sace te bhante pindakena attho ettheva tittha. ettheva te āharissantīti. tena hi sammadovārika, yena upāli gahapati tenupasankama. upasankamitvā upālim gahapatim evam vadehi: nigantho bhante nātaputto mahatiyā niganthaparisāya saddhim bahidvārakotthake thito. so te dassanakāmoti. evam bhanteti kho dovāriko niganthassa nātaputtassa patissutvā yena upāli gahapati tenupasankami. upasankamityā upālim gahapatim etadavoca: nigantho bhante nātaputto mahativā niganthaparisāva saddhim bahidvārakotthake thito, so te dassanakāmoti. tena hi samma dovārika, majjhamāya dvārasālāya āsanāni paññāpehīti. evam bhanteti kho dovāriko upālissa gahapatissa patissutvā majjhamāya dvārasālāva āsanāni paññāpetvā vena upāli gahapati tenupasankami.

bjt page 076 x 76

upasankamitvā upālim gahapatim etadavoca: paññattāni kho te bhante majjhamāya dvārasālāya āsanāni. yassadāni kālam maññasīti.

atha kho upāli gahapati yena majjhamā dvārasālā tenupasankami. upasankamitvā yam tattha āsanam agganca setthañca uttamañca panītañca tattha nisīditvā dovārikam āmantesi: tena hi sammadovārika yena nigantho nātaputto tenupasankama. upasankamitvā nigantham nātaputtam evam vadehi: upāli bhante gahapati evamāha: pavisa kira bhante sace ākankhasīti. evam bhanteti kho dovāriko upālissa gahapatissa patissutvā yena nigantho nātaputto tenupasankami. upasaṅkamitvā nigaṇṭhaṃ nātaputtaṃ etadavoca: upāli bhante gahapati evamāha: pavisa kira bhante sace ākaṅkhasīti. atha kho nigantho nātaputto mahatiyā niganthaparisāya saddhim yena majjhamā dvārasālā tenupasankami. atha kho upāli gahapati yam sudam pubbeva yato passati nigantham nātaputtam dūratova āgacchantam. disvāna tato paccugantvā yam tattha āsanam aggañca setthañca uttamañca panītañca, tam uttarāsangena pamajjitvā pariggahetvā nisīdāpeti. so'dāni yam tattha āsanam aggañca setthañca uttamañca panītañca tattha sāmam nisīditvā nigantham nātaputtam etadavoca: samvijjante¹¹³ kho bhante āsanāni, sace ākankhasi nisīdāti. evam vutte nigantho nātaputto upālim gahapatim etadavoca: ummattosi tvam gahapati, dattosi tvam gahapati. gacchāmaham bhante samanassa gotamassa vādam āropessāmīti gantvā mahatāsi vādasaṅghātena patimukko āgato. seyyathāpi gahapati puriso andahārako gantvā ubbhatehi anadehi āgaccheyya, sey-

pts page 383 q 383

¹¹³samvijjanti (machasam)

yathāpi vā pana gahapati puriso akkhikahārako gantvā ubbhatehi akkhīhi āgaccheyya. evameva kho tvam gahapati gacchāmaham bhante samaṇassa gotamassa vādam āropessāmīti gantvā mahatāsi vādasaṅghāṭena paṭimukko āgato. āvaṭṭosi kho tvam gahapati samaṇena gotamena āvaṭṭaniyā māyāyāti.

- 28. bhaddikā bhante āvaṭṭanī māyā, kalyāṇī bhante āvaṭṭanī māyā, piyā me bhante ñātisālohitā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ,piyānampi me assa ñātisālohitānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. sabbe cepi bhante khattiyā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ. sabbesānampissa khattiyānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. sabbe cepi bhante brāhmaṇā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ. sabbesānampissa brāhmaṇānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. sabbe cepi bhante vessā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ. sabbesānampissa vessānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya sabbe chepi bhante suddā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyyuṃ, sabbesānampissa suddānaṃ dīgharattaṃ hitāya sukhāya. sadevako cepi.
- **29.** bhante loko samārako sabrahmako sassamaṇabrāhmaṇī pajā sadevamanussā imāya āvaṭṭaniyā āvaṭṭeyya, sadevakassapissa¹¹⁴ lokassa samārakassa sabrahmakassa sassamaṇabrāhmaṇiyā pajāya sadevamanussāya dīgharattaṃ hitāya sukhāya. tena hi bhante upamante karissāmi. upamāyapidhekacce viñnū purisā bhāsitassa atthaṃ ājānanti.

pts page 384 q 384

bjt page 078 x 78

¹¹⁴devakassa passa (sīmu)

bhūtapubbam bhante añnatarassa brāhmanassa jinnassa vuddhassa mahallakassa daharā mānavikā pajāpatī ahosi gabbhinī upavijaññā. atha kho bhante sā mānavikā tam brāhmanam etadavoca: gaccha tvam brāhmana, āpanā makkatacchāpakam kinitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatīti. evam vutte bhante so brāhmano tam mānavikam etadavoca: āgamehi tāva bhoti yāva vijāyasi. sace tvam bhoti kumārakam vijāyissasi, tassa te aham āpanā makkatacchāpakam kinitvā ānessāmi¹¹⁵. yo te kumārakassa kīlāpanako bhavissati. sace pana tvam bhoti kumārikam vijāyissasi, tassā te aham āpanā makkatacchāpikam kinitvā ānessāmi. yā te kumārikāya kīlāpanikā bhavissatīti. dutiyampi kho bhante sā mānavikā tam brāhmanam etadavoca: gaccha tvam brāhmana, āpanā makkatacchāpakam kinitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatīti. evam vutte bhante so brāhmano tam mānavikam etadavoca: āgamehi tāva hoti yāva vijāyasi. sace tvam hoti kumārakam vijāyissasi, tassa te aham āpanā makkatacchāpakam kinitvā ānessāmi. yo te kumārakassa kīlāpanako bhavissati. sace pana tvam bhoti kumārikam vijāyissasi, tassā te aham āpanā makkatacchāpikam kinitvā ānessāmi, vā te kumārikāya kīlāpanikā bhavissatīti. tatiyampi kho bhante sā mānavikā tam brāhmanam etadavoca: gaccha tvam brāhmana āpaņā makkaṭacchāpakam kiņitvā ānehi yo me kumārakassa kīlāpanako bhavissatīti. atha kho bhante se brāhmano tassā mānavikāya sāratto patibaddhacitto āpanā makkatacchāpakam kinitvā ānetvā tam mānavikam etadavoca: ayam te bhoti āpanā makkatacchāpako kinitvā ānīto yo te kumārakassa kīlāpanako bhavissatīti. evam vutte bhante sā mānavikā tam

¹¹⁵āṇissāmi (sīmu) pts page 385 q 385

brāhmanam etadavoca: gaccha tvam brāhmana,imam makkatacchāpakam ādāya yena rattapānī rajakaputto tenupasankami. upasankamitvā rattapānim rajakaputtam evam vadehi: icchāmaham samma rattapānī, imam makkatacchāpakam pītāvalepanam nāma raṅgajātam rañjitam ākotitapaccākotitam ubhatobhāgavimatthanti. atha kho bhante so brāhmano tassā mānavikāya sāratto patibaddhacitto tam makkatacchāpakam ādāya yena rattapānī rajakaputto tenupasankami. upasankamitvā rattapānim rajakaputtam etadavoca: icchāmaham samma rattapānī, imam makkatacchāpakam pītāvalepanam nāma raṅgajātam¹¹⁶ rañjitam ākotitapaccākotitam ubhatobhāgavimatthanti. evam vutte bhante rattapānī rajakaputto tam brāhmanam etadavoca: ayam kho te bhante makkatacchāpako rangakkhamo hi kho, no akotanakkhamo no vimajjanakkhamoti. evameva kho bhante bālānam niganthānam vādo rangakkhamo hi kho bālānam no panditānam, no anuyogakkhamo, no vimajjanakkhamo. atha kho bhante so brāhmano aparena samayena navam dussayugam ādāya yena rattapānī rajakaputto tenupasankami. upasankamitvā rattapānim rajakaputtam etadavoca: icchāmaham sammarattapāṇi, imam navam dussayugam pitāvalepanam nāma raṅgajātam rañjitam ākotitapaccākotitam ubhatobhāgavimatthanti. evam vutte bhante rattapānī rajakaputto tam brāhmanam etadavoca: idam kho te bhante navam dussayugam rangakkhamañceva ākotanakkhamañca vimajjanakkhamañcāti. evameva kho bhante tassa bhagavato vādo arahato sammāsambuddhassa rangakkhamo ceva panditānam no bālānam, anuyogakkhamo ca vimajjanakkhamo cāti.

¹¹⁶rajitaṃ (machasaṃ, syā) bjt page 080 x 80

- 31. sarājikā kho tam gahapati parisā evam jānāti: upāli gahapati niganthassa nātaputtassa sāvakoti. kassa tam gahapati sāvakam dhāremāti. evam vutte upāli gahapati uṭṭhāyāsanā ekamsam uttarāsangam karitvā yena bhagavā tenanjalimpanāmetvā niganṭham nātaputtam etadavoca: tena hi bhante sunāhi yassā'ham sāvako:
- 1. dhīrassa vigatamohassa pabhinnakhīlassa vijitavijayassa, anīghassa susamacittassa vuddhasīlassa sādhupaññassa, vessantarassa¹¹⁷ vimalassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- **2.** akathankathissa tusitassa vantalokāmisassa muditassa, katasamanassa manujassa antimasarīrassa narassa, anopamassa virajassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- **3.** asaṃsayassa kulassa venayikassa sārathivarassa, anuttarassa ruciradhammassa nikkaṅkhassa pabhāsakarassa, mānacchidassa vīrassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- **4.** nisabhassa appameyyassa gambhīrassa monapattassa, khemaṅkarassa devassa dhammaṭṭhassa saṃvutattassa, saṅgātigassa muttassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- **5.** nāgassa pantasenassa khīṇasaṃyojanassa muttassa, paṭimantakassa dhonassa pannaddhajassa vītarāgassa, dantassa nippapañcassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.

pts page 386 q 386

¹¹⁷vesamantarassa (machasaṃ, syā)

- **6.** isisattamassa akuhassa tevijjassa brahmapattassa, nahātakassa¹¹⁸ padakassa passaddhassa viditavedassa, purindadassa sakkassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- 7. ariyassa bhāvitattassa pattipattassa veyyākaraṇassa, satīmato vipassissa anabhinatassa no apanatassa, anejassa vasippattassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- **8.** sammaggatassa jhāyissa ananugatantarassa suddhassa, asitassa appahīnassa¹¹⁹ pavivittassa aggapattassa, tiṇṇassa tārayantassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- **9.** santassa bhūripaññassa mahāpaññassa vītalobhassa, tathāgatassa sugatassa appaṭipuggalassa asamassa, visāradassa nipuṇassa bhagavato tassa sāvako'hamasmi.
- **10.** tanhacchidassa buddhassa vītadhūmassa anupalittassa, āhuneyyassa yakkhassa uttamapuggalassa atulassa, mahato yasaggapattassa bhagavato tassa sāvako'hamasmīti.

kadā saññūļhā pana te gahapati ime samaņassa gotamassa vaņņāti. seyyathāpi bhante nānāpupphānam mahāpuppharāsī, tamenam dakkho mālākāro vā mālākārantevāsī vā vicittam mālam gantheyya evameva kho bhante so bhagavā anekavanno anekasatavanno ko hi bhante vannārahassa vannam na

¹¹⁸nhātakassa (machasaṃ)

¹¹⁹appahitassa (machasam)

bjt page 082 x 82

pts page 387 q 387

karissatīti.

atha kho niganthassa bhagavato sakkāram asahamānassa tattheva unham lohitam mukhato uggañjīti¹²⁰.

Upālisuttam chaţţham.

bjt page 084 x 84 ¹²⁰uggacchiti (machasaṃ)

1.7 Kukkuravatiyasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā koliyesu viharati haliddavasanam nāma koliyānam nigamo. atha kho puṇṇo ca koliyaputto govatiko, acelo ca seniyo kukkuravatiko yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu. upasaṅkamitvā puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. acelo pana seniyo kukkuravatiko bhagavatā saddhim sammodi, sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā kukkurova paļi-kujjitvā¹²¹ ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantam etadavoca, ayam bhante acelo seniyo kukkuravatiko dukkarakārako, chamānikkhittam¹²² bhuñjati. tassa tam kukkuravatam dīgharattam samattam samādinnam, tassa kā gati, ko abhisamparāyoti. alam puṇṇa, tiṭṭhatetam, mā mam etam pucchīti.
- 2. dutiyampi kho puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantaṃ etadavoca, ayaṃ bhante acelo seniyo kukkuravatiko dukkara-kārako, chamānikkhittaṃ bhuñjati. tassa taṃ kukkuravataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ, tassa kā gati, ko abhi-samparāyoti. alaṃ puṇṇa, tiṭṭhatetaṃ mā maṃ etaṃ pucchīti.
- 3. tatiyampi kho puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantaṃ etadavoca, ayaṃ bhante acelo seniyo kukkuravatiko dukkara-kārako, chamānikkhittaṃ bhuñjati. tassa taṃ kukkuravataṃ dīgharattaṃ samattaṃ samādinnaṃ, tassa kā gati, ko abhisam-parāyoti. addhā kho te ahaṃ puṇṇa na labhāmi, alaṃ puṇṇa,

¹²¹palikuṇḍitvā (syā)

¹²² chamānikkhittam bhojanam (machasam); chamāyam nikkhittam bhojanam (syā)

851

tiṭṭhatetaṃ, mā maṃ etaṃ pucchīti. api ca kho tyāhaṃ byākarissāmi.

- 4. idha puṇṇa, ekacco kukkuravataṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurasīlaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurā-kappaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurā-kappaṃ bhāveti paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, so kukkuravataṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurasīlaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkuracittaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kukkurākappaṃ bhāvetvā paripuṇṇaṃ abbokiṇṇaṃ, kāyassa bhedā parammaraṇā kukkurānaṃ sahavyataṃ upapajjati, sace kho panassa evaṃ diṭṭhi hoti: imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vāti. sāssa hoti micchādiṭṭhi, micchādiṭṭhikassa¹²³ kho ahaṃ puṇṇa dvinnaṃ gatīnaṃ aññataraṃ gatiṃ vadāmi: nirayaṃ vā tiracchānayoniṃ vā. iti kho puṇṇa sampajjamānaṃ kukkuravataṃ kukkurānaṃ sahavyataṃ upaneti. vipajjamānaṃ¹²⁴ nirayanti.
- 5. evam vutte acelo seniyo kukkuravatiko parodi, assūni pavattesi. atha kho bhagavā punnam koliyaputtam govatikam etadavoca: etam kho te aham punna nālattham: alam punna, tiṭṭhatetam mā mam etam pucchīti. nāham bhante etam rodāmi, yam mam bhagavā evamāha. api ca me idam bhante kukkuravatam dīgharattam samattam samādinnam. ayanca bhante punno koliyaputto govatiko tassa tam gova-

pts page 388 q 388

¹²³micchādiṭṭhissa (machasaṃ, syā, pts)

¹²⁴vijjamānaṃ (sīmu)

bjt page 086 x 86

tam dīgharattam samattam samādinnam. tassa kā gati. ko abhisamparāyoti. alam seniya, tiṭṭhatetam, mā mam etam pucchīti.

- **6.** dutiyampi kho acelo seniyo kukkuravatiko bhagavantam etadavoca: ayam bhante punno koliyaputto govatiko tassa tam govatam dīgharattam samattam samādinnam. tassa kā gati. ko abhisamparāyoti. alam seniya, tiṭṭhatetam, mā mam etam pucchīti.
- 7. tatiyampi kho acelo seniyo kukkuravatiko bhagavantam etadavoca: ayam bhante punno koliyaputto govatiko, tassa tam govatam dīgharattam samattam samādinnam, tassa kā gati, ko abhisamparāyoti. addhā kho te aham seniya na labhāmi: alam seniya, tiṭṭhatetam. māmam etam pucchīti. api ca kho tyāham byākarissāmi.
- 8. idha seniya, ekacco govatam bhāveti paripunnam abbokinnam, gosīlam bhāveti paripunnam abbokinnam, gosīlam bhāveti paripunnam abbokinnam. gavākappam bhāveti paripunnam abbokinnam. so govatam bhāvetvā paripunnam abbokinnam, gosīlam bhāvetvā paripunnam abbokinnam, gosīlam bhāvetvā paripunnam abbokinnam, gavākappam bhāvetvā paripunnam abbokinnam, kāyassa bhedā parammaranā gunnam sahavyatam upapajjati. sace kho panassa evam diṭṭhi hoti: iminā'ham sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā devo vā bhavissāmi devaññataro vāti. sāssa hoti micchādiṭṭhi micchādiṭthikassa 125 kho aham seniya dvinnam gatīnam añña-

pts page 389 q 389

¹²⁵micchāditthissa (machasam, pts)

853

taram gatim vadāmi: nirayam vā tiracchānayonim vā. iti kho seniya sampajjamānam govatam gunnam sahavyatam upaneti vipajjamānam 126 nirayanti.

- 9. evam vutte punno koliyaputto govatiko parodi. assūni pavattesi. atha kho bhagavā acelam seniyam kukkaravatikam etadavoca: etam kho te aham seniya, nālattham: alam seniya, tiṭṭhatetam, mā mam etam pucchīti. nāham bhante etam rodāmi, yam mam bhagavā evamāha. api ca me idam bhante govatam dīgharattam samattam samādinnam. evam pasanno aham bhante bhagavati: pahoti bhagavā tathā dhammam desetum yathā ahancevimam govatam pajaheyyam. ayanca acelo seniyo kukkuravatiko tam kukkuravatam pajaheyyāti. tena hi punna sunāhi. sādhukam manasikarohi, bhāsissāmīti. evam bhanteti kho punno koliyaputto govatiko bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:
- 10. cattārimāni puṇṇa kammāni mayā sayaṃ abhiññā sacchikatvā paveditāni, katamāni cattāri: atthi puṇṇa kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ, atthi puṇṇa kammaṃ kaṇhasukkaṃ sukkavipākaṃ, atthi puṇṇa kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ, atthi puṇṇa kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhāsukkavipākaṃ kammaṃ kammakkhayāya saṃvattati.
- **11.** katamañca puṇṇa kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ: idha puṇṇa ekacco sabyāpajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. sabyāpajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. sabyāpajjhaṃ

¹²⁶vijjamānaṃ (sīmu)

bjt page 088 x 88

manosankhāram abhisankharoti. so sabyāpajjham kāyasankhāram abhisankharitvā sabyāpajjham vacīsankhāram abhisankharitvā sabyāpajjham mano sankhāram abhisankharitvā sabyāpajjham lokam upapajjati. tamenam sabyāpajjham lokam upapannam samānam sabyāpajjhā phassā phusanti. so sabyāpajjhehi phassehi phuṭṭho samāno sabyāpajjham vedanam vedeti ekantadukkham. seyyathāpi sattā nerayikā. iti kho puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti, yam karoti tena upapajjati, upapannamenam phassā phusanti. evammpaham 127 puṇṇa kammadāyādā sattāti vadāmi. idam vuccati puṇṇa kammam kaṇham kaṇhavipākam.

- 12. katamañca puṇṇa kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ: idha puṇṇa ekacco abyāpajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. abyāpajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. abyāpajjhaṃ manosaṅkhāraṃ abhisaṅkharoti. so abyāpajjhaṃ kāyasaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā abyāpajjhaṃ vacīsaṅkhāraṃ abhisaṅkharitvā abyāpajjhaṃ lokaṃ upapajjati tamenaṃ abyāpajjhaṃ lokaṃ upapannaṃ samānaṃ abyāpajjhā phassā phusanti. so abyāpajjhehi phassehi phuṭṭho samāno abyāpajjhaṃ vedanaṃ vedeti ekantasukhaṃ. seyyathāpi devā subhakiṇṇā. iti kho puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti. yaṃ karoti tena upapajjati. upapannamenaṃ phassā phusanti. evampahaṃ puṇṇa kammadāyādā sattāti vadāmi. idaṃ vuccati puṇṇa kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ.
- **13.** katamañca puṇṇa kammaṃ kaṇhasukkaṃ kaṇhasukkavipākaṃ: idha puṇṇa ekacco sabyāpajjhampi abyāpajjhampi kā-

pts page 390 q 390

¹²⁷evampāham (machasam, syā)

855

yasankhāram abhisankharoti sabyāpajjhampi abyāpajjhampi vacīsankhāram abhisankharoti. sabyāpajjhampi abyāpajjhampi manosankhāram abhisankharoti. so sabyāpajjhampi abyāpajjhampi kāyasankhāram abhisankharitvā sabyāpajjhampi abyāpajjhampi vacīsankhāram abhisankharitvā sabyāpajjhampi abyāpajihampi manosankhāram abhisankharityā sabyāpajjhampi abyāpajjhampi lokam upapajjati. tamenam sabyāpajjhampi abyāpajjhampi lokam upapannam samānam sabyāpajjhāpi abyāpajjhāpi phassā phusanti. so sabyāpajjhehipi abyāpajihehipi phassehi phuttho samāno sabyāpajihampi abyāpajjhampi vedanam vedeti vokinnasukhadukkham, seyyathāpi manussā ekacce ca devā ekacce ca vinipātikā. iti kho puṇṇa bhūtā bhūtassa upapatti hoti. yam karoti tena upapajjati. upapannamenam phassā phusanti. evampaham punna kammadāyādā sattāti vadāmi. idam vuccati punna, kammam kanhasukkam kanhasukkavipākam.

- **14.** katamañca puṇṇa kammaṃ akaṇhaṃ asukkaṃ akaṇhasukkavipākaṃ kammakkhayāya¹²⁸ saṃvattati, tatra puṇṇa yamidaṃ kammaṃ kaṇhaṃ kaṇhavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yampidaṃ¹²⁹ kammaṃ sukkaṃ sukkavipākaṃ tassa pahānāya yā cetanā, yampidaṃ kammaṃ kaṇhasukkaṃ
- **15.** kanhasukkavipākam tassa pahānāya yā cetanā, idam vuccati punna kammam akanham asukkam akanhāsukkavipākam kammakkhayāya samvattati. imāni kho punna cattāri

pts page 391 q 391

¹²⁸kammam kammakkhayāya (sīmu)

¹²⁹yamidaṃ (machasaṃ, syā)

bjt page 090 x 90

kammāni mayā sayam abhiññā sacchikatvā paveditānīti.

- 16. evam vutte puṇṇo koliyaputto govatiko bhagavantaṃ etadavoca: abhikkantaṃ bhante, abhikkantaṃ bhante. seyyathāpi bhante nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūļhassa vā maggaṃ ācikheyya, andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya, cakkhumanto rūpāni dakkhintīti, evamevaṃ bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāhaṃ bhante bhagavantaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsakaṃ maṃ bhagavā dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatanti.
- 17. acelo pana seniyo kukkuravatiko bhagavantam etadavoca: abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. seyyathāpi bhante nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya, cakkhumanto rūpāni dakkhintīti, evamevam bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhante bhagavantam saranam gacchāmi dhammanca bhikkhusanghanca. labheyyāham bhante bhagavato santike pabbajjam. labheyyam upasampadanti.
- 18. yo kho seniya aññatitthiyapubbo imasmim dhammavinaye ākankhati pabbajjam, ākankhati upasampadam. so cattāro māse parivasati catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. api ca mettha puggalavemattatā viditāti. sace bhante aññatitthiyapubbā imasmim dhammavinaye ākankhantā pabbajjam,

ākaṅkhantā upasampadaṃ, cattāro¹³⁰ māse parivasanti. catunnaṃ māsānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. ahaṃ cattāri vassāni parivasissāmi. catunnaṃ maṃ vassānaṃ accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu, upasampādentu bhikkhubhāvāyāti. alattha kho acelo seniyo kukkuravatiko bhagavato santike pabbajjaṃ, alattha upasampadaṃ. acirūpasampanno kho panāyasmā seniyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto na cirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anāgāriyaṃ pabbajanti. tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti abbhaññāsi aññataro kho panāyasmā seniyo arahataṃ ahosīti.

Kukkuravatiya suttam sattamam.

131

¹³⁰te cattāro machasaṃ pts page 392 q 392 bjt page 092 x 92

¹³¹kukkuravatika machasam, pts

1.8 Abhayarājakumārasuttam

- 1. evam me sutam, ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. atha kho abhayo rājakumāro yena nigantho nātaputto¹³² tenupasankami. upasankamitvā nigantham nātaputtam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnam kho abhayam rājakumāram nigantho nātaputto etadavoca: ehi tvam rājakumāra, samanassa gotamassa vādam āropehi. evam te kalyāno kittisaddo ababhuggacchati¹³³ abhayena rājakumārena samanassa gotamassa evam mahiddhikassa evam mahānubhāvassa vādo āropitoti. yathā katham panā'ham bhante samanassa gotamassa evam mahiddhikassa evam mānubhāvassa vādam āropessāmīti.
- 2. ehi tvaṃ rājakumāra, yena samaṇo gotamo tenupasaṅ-kama, upasaṅkamitvā samaṇaṃ gotamaṃ evaṃ vadehi: bhā-seyya nu kho bhante tathāgato taṃ vācaṃ yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpāti. sace te samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: bhāseyya rājakumāra, tathāgato taṃ vācaṃ yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpāti. tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: atha kiñcarahi te bhante puthujjanena nānākaraṇaṃ, puthujjanopi hi taṃ vācaṃ bhāseyya, yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpāti. sace pana te samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: na rājakumāra tathāgato taṃ vācaṃ bhāseyya yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpāti. tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: atha kiñcarahi te bhante devadatto byākato: āpāyiko devadatto, nerayiko devadatto, kappaṭṭho devadatto,

¹³²nāṭaputto (machasaṃ)

¹³³abbhuggacchissati (machasam) pts page 393 q 393

atekiccho devadattoti. tāya ca pana te vācāya devadatto kupito ahosi anattamanoti. imaṃ kho te rājakumāra, samaṇo gotamo ubhato koṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ. neva sakkhiti ogilituṃ¹³⁴. seyyathāpi nāma purisassa ayosiṅghāṭakaṃ¹³⁵ kaṇṭhe vilaggaṃ, so neva sakkuṇeyya uggilituṃ, neva sakuṇeyya ogilituṃ. evameva kho te rājakumāra samaṇo gotamo imaṃ ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ, neva sakkhiti ogilitunti.

- 3. evam bhanteti kho abhayo rājakumāro niganthassa nātaputtassa patissutvā utthāyāsanā nigantham nātaputtam abhivādetvā padakkhinam katvā yena bhagavā tenupasankami, upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnassa kho abhayassa rājakumārassa suriyam oloketvā¹³⁶ etadahosi. akālo kho ajja bhagavato vādam āropetum, svedānāham sake nivesane bhagavato vādam āropessāmīti bhagavantam etadavoca: adhivāsetu me bhante
- **4.** bhagavā svātanāya attacatuttho bhattanti. adhivāsesi bhagavā tuṇhībhāvena. atha kho abhayo rājakumāro bhagavato adhivāsanaṃ viditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhinam katvā pakkāmi.
- **5.** atha kho bhagavā tassā rattiyā accayena pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya yena abhayassa rājakumārassa nivesanam tenupasankami, upasankamitvā paññatte

¹³⁵ayasinghāṭakam (syā)

¹³⁴oggilitum (syā)

¹³⁶suriyaṃ ulloketvā (machasaṃ)

bjt page 094 x 94

āsane nisīdi. atha kho abhayo rājakumāro bhagavantam panītena khādanīyena bhojanīyena sahatthā santappesi. sampavāresi. atha kho abhayo rājakumāro bhagavantam bhuttāvim onītapattapāṇim aññataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho abhayo rājakumāro bhagavantam etadavoca:

'bhāseyya nu kho bhante tathāgato tam vācam yā sā vācā paresam appiyā amanāpā'ti. na kho'ttha¹³⁷ rājakumāra ekamsenāti. ettha bhante anassum niganthāti. kimpana tvam rājakumāra evam vadesi: ettha bhante anassum niganthā'ti. idāham bhante yena nigantho nātaputto tenupasankami. upasankamitvā nigantham nātaputtam abhivādetvā ekamantam nisīdim. ekamantam nisinnam kho mam bhante nigantho nātaputto etadavoca: ehi tvam rājakumāra, samanassa gotamassa vādam āropehi evam te kalyāno kittisaddo abbhuggacchati " abhayena rājakumārena samanassa gotamassa evam mahiddhikassa evam mahānubhāvassa vādo āropito"ti. evam vutte aham bhante nigantham nātaputtam etadavocam. yathā kathampanāham bhante samanassa gotamassa evam mahiddhikassa evam mahānubhāvassa vādam āropessāmīti. ehi tvam rājakumāra, yena samano gotamo tenupasankama. upasankamitvā samanam gotamam evam vadehi: 'bhāseyya nu kho bhante tathāgato tam vācam, yā sā vācā paresam appiyā amanāpā'ti. sace te samano gotamo evam puttho evam byākaroti: bhāseyya rājakumāra tathāgato tam vācam, yā sā vācā paresam appiyā amanāpāti. tamenam tvam evam vadeyyāsi: atha kiñcarahi te bhante puthujjanena nānākaranam, puthujjanopi

¹³⁷nakhvettha (machasaṃ, syā) pts page 394 q 394

hi taṃ vācaṃ bhāseyya, yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpāti. sace pana te samaṇo gotamo evaṃ puṭṭho evaṃ byākaroti: 'na rājakumāra tathāgato taṃ vācaṃ bhāseyya, yā sā vācā paresaṃ appiyā amanāpā'ti. tamenaṃ tvaṃ evaṃ vadeyyāsi: atha kiñcarahi te bhante devadatto byākato: āpāyiko devadatto, nerayiko devadatto, kappaṭṭho devadatto atekiccho devadattoti. tāya ca pana te vācāya devadatto kupito ahosi anattamano'ti. imaṃ kho te rājakumāra samaṇo gotamo ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ. neva sakkhiti ogilituṃ. seyyathāpi nāma purisassa ayosiṅghāṭakaṃ kaṇṭhe vilaggaṃ, so neva sakkuṇeyya uggilituṃ, neva sakkuṇeyya ogilituṃ evameva kho te rājakumāra samaṇo gotamo imaṃ ubhatokoṭikaṃ pañhaṃ puṭṭho samāno neva sakkhiti uggilituṃ, neva sakkhiti ogilitumi.

7. tena kho pana samayena daharo kumāro mando uttānaseyyako abhayassa rājakumārassa aṅke nisinno hoti. atha kho bhagavā abhayaṃ rājakumāraṃ etadavoca: taṃ kiṃ maññasi rājakumāra, svā'yaṃ kumāro tuyhaṃ vā pamādamanvāya dhātiyā vā pamādamanvāya kaṭṭhaṃ vā kaṭhalaṃ vā mukhe āhareyya, kinti naṃ kareyyāsīti. āhareyyassāhaṃ bhante. sace ahaṃ bhante na sakkuṇeyyaṃ ādikeneva āhattuṃ vāmena hatthena sīsaṃ paggahetvā¹³⁸ dakkhiṇena hatthena vaṅkaṅguliṃ karitvā salohitampi āhareyyaṃ. taṃ kissa hetu: atthi me bhante kumāre anukampāti. evameva kho rājakumāra, yaṃ tathāgato vācaṃ jānāti abhūtaṃ atacchaṃ anatthasaṃhitaṃ, sā ca paresaṃ appiyā amanāpā, na taṃ tathāgato vācaṃ

bjt page 096 x 96

pts page 395 q 395

¹³⁸pariggahetvā (pts)

bhāsati. yampi tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham anatthasamhitam. sā ca paresam appiyā amanāpā, tampi tathāgato vācam na bhāsati. yanca kho tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham atthasamhitam sā ca paresam appiyā amanāpā, tatra kālannū tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaranāya. yam tathāgato vācam jānāti abhūtam ataccham anatthasamhitam sā ca paresam piyā manāpā, na tam tathāgato vācam bhāsati. yampi tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham anatthasamhitam. sā ca paresam piyā manāpā, tampi tathāgato vācam na bhāsati. yanca kho tathāgato vācam jānāti bhūtam taccham atthasamhitam. sā ca paresam piyā manāpā, tatra kālannū tathāgato hoti tassā vācāya veyyākaranāya. tam kissa hetu: atthi rājakumāra tathāgatassa sattesu anukampāti.

8. yeme bhante khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi samaṇapaṇḍitāpi pañhaṃ abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti. pubbeva nu kho etaṃ bhante bhagavato cetaso parivitakkitaṃ hoti: 'ye maṃ upasaṅkamitvā evaṃ pucchissanti. tesāhaṃ evaṃ puṭṭho evaṃ byākarissāmī'ti udāhu ṭhānaso etaṃ tathāgataṃ paṭibhātīti. tena hi rājakumāra taññevettha paṭipucchissāmi. yathā te khameyya. tathā naṃ byākareyyāsi. taṃ kiṃ maññasi rājakumāra: kusalo tvaṃ rathassa aṅgapaccaṅgānanti. evaṃ bhante, kusalo ahaṃ rathassa aṅgapaccaṅgānanti, taṃ kimmañnasi rājakumāra: ye taṃ upasaṅkamitvā evaṃ puccheyyuṃ: kiṃ nāmidaṃ rathassa aṅgapaccaṅganti, pubbe nu kho te etaṃ cetaso parivitakkitaṃ assa: ye maṃ upasaṅkamitvā evaṃ pucchissanti tesāhaṃ evaṃ puṭṭho evaṃ byākarissāmīti. udāhu thānasovetam tam patibhāseyvāti. aham hi bhante rathiko sañ-

pts page 396 q 396

ñato kusalo rathassa aṅgapaccaṅgānaṃ, sabbāni me rathassa aṅgapaccaṅgāni suviditāni, ṭhānasovetaṃ maṃ paṭibhāseyyāti.

- 9. evameva kho rājakumāra ye te khattiyapaṇḍitāpi brāhmaṇapaṇḍitāpi gahapatipaṇḍitāpi samaṇapaṇḍitāpi pañhaṃ abhisaṅkharitvā tathāgataṃ upasaṅkamitvā pucchanti. ṭhānasovetaṃ tathāgataṃ paṭibhāti. taṃ kissa hetu: sāhi rājakumāra tathāgatassa dhammadhātu suppaṭividdhā yassā dhammadhātuyā suppaṭividdhattā ṭhānasovetaṃ tathāgataṃ paṭibhātīti.
- 10. evam vutte abhayo rājakumāro bhagavantam etadavoca: abhikkantam bhante abhikkantam bhonte abhikkantam bho gotama abhikkantam bho gotama, seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhavantam gotamam saranam gacchāmi dhammañca bhikkhusanghañca. upāsakam mam bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saranam gatanti.

Abhayarājakumārasuttam aṭṭhamam.

bjt page 098 x 98

bjt page 100 x 100

1.9 Bahuvedaniya suttam

139

- 1. evam me sutam, ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho pañcakango thapati yenāyasmā udāyi tenupasankami. upasankamitvā āyasmantam udāyim abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho pañcakango thapati āyasmantam udāyim etadavoca:
- 2. 'kati nu kho bhante udāyi vedanā vuttā bhagavatā'ti. tisso kho thapati¹⁴⁰. vedanā vuttā bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukkhamasukhā vedanā. imā kho thapati tisso vedanā vuttā bhagavatāti. na kho bhante udāyi tisso vedanā vuttā bhagavatā, dve vedanā vuttā bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, yāyaṃ bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatāti.
- 3. dutiyampi kho āyasmā udāyi pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: na kho thapati dve vedanā vuttā bhagavatā, tisso vedanā vuttā bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukhamasukhā vedanā. imā kho thapati, tisso vedanā vuttā bhagavatāti. dutiyampi kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: na kho bhante udāyi tisso vedanā vuttā bhagavatā, dve vedanā vuttā bhagavatā: sukhā vedanā,

¹³⁹ bahuvedanīya (machasaṃ)

¹⁴⁰gahapati (syā, pts)

pts page 397 q 397

dukkhā vedanā. yāyam bhante adukkhamasukhā vedanā, santasmim esā panīte sukhe vuttā bhagavatāti.

- 4. tatiyampi kho āyasmā udāyi pañcakaṅgaṃ thapatiṃ etadavoca: na kho thapati dve vedanā vuttā bhagavatā, tisso vedanā vuttā bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā, adukhamasukhā vedanā. imā kho thapati, tisso vedanā vuttā bhagavatāti. tatiyampi kho pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ etadavoca: na kho bhante udāyi tisso vedanā vuttā bhagavatā, dve vedanā vuttā bhagavatā: sukhā vedanā, dukkhā vedanā. yāyaṃ bhante adukhamasukhā vedanā, santasmiṃ esā paṇīte sukhe vuttā bhagavatāti. neva kho asakkhi āyasmā udāyi pañcakaṅgaṃ thapatiṃ saññāpetuṃ. na panāsakkhi pañcakaṅgo thapati āyasmantaṃ udāyiṃ saññāpetuṃ.
- 5. assosi kho āyasmā ānando āyasmato udāyissa pañcakaṅgena thapatinā saddhiṃ imaṃ kathā sallāpaṃ. atha kho āyasmā ānando yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho āyasmā ānando yāvatako ahosi. āyasmato udāyissa pañcakaṅgena thapatinā saddhiṃ kathāsallāpo, taṃ sabbaṃ bhagavato ārocesi. evaṃ vutte bhagavā āyasmantaṃ ānandaṃ etadavoca:
- **6.** santaṃyeva kho ānanda pariyāyaṃ pañcakaṅgo thapati udāyissa nābbhanumodi. santaṃ yeva ca pana pariyāyaṃ udāyi pañcakaṅgassa thapatissa nābbhanumodi. dvepānanda vedanā vuttā mayā pariyāyena, tissopi vedanā vuttā mayā

bjt page 102 x 102

pts page 398 q 398

pariyāyena, pañcapi vedanā vuttā mayā pariyāyena, chapi vedanā vuttā mayā pariyāyena. aṭṭhārasapi vedanā vuttā mayā pariyāyena, chattiṃsāpi vedanā vuttā mayā pariyāyena, aṭṭhasatampi vedanā vuttā mayā pariyāyena, evaṃ pariyāya desito kho ānanda mayā dhammo. evaṃ pariyāyadesite kho ānanda mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ na samanujānissanti, na samanumaññissanti, na samanumodissanti, tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ: bhaṇḍanajātā kalahajātā vivādāpannā aññamaññaṃ mukhasattīhi vitudantā viharissanti. evaṃ pariyāya desito kho ānanda mayā dhammo. evaṃ pariyāya desite kho ānanda mayā dhamme ye aññamaññassa subhāsitaṃ sulapitaṃ samanujānissanti, samanumaññissanti, samanumodissanti, tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ: samaggā sammodamānā avivadamānā khīrodakībhūtā aññamaññaṃ piyacakkhūhi sampassantā viharissantīti.

- 7. pañca kho ime ānanda kāmaguṇā, katame pañca: cakkhu-viññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, sotaviññeyyā saddā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, ghānaviññeyyā gandhā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, jivhāviññeyyā rasā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā, kāya-viññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā ime kho ānanda pañca kāmaguṇā. yaṃ kho ānanda ime pañcakāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ idaṃ vuccati kāmasukhaṃ.
- 8. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam paṭisamvedentīti. idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhik-

kantatarañca paṇītatarañca. katamañcānanda etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca: idhānanda bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati, idaṃ kho ānanda etamhā sukhā aññaṃ sukhaṃ abhikkantatarañca paṇītatarañca.

yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam patisamvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca panītatarañca, katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca panītatarañca: idhānanda bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati, idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca panītatarañca. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam patisamvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca panītatarañca. katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca panītatarañca: idhānanda bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno, sukhañca kāyena patisamvedeti. vantam ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti. tam¹⁴¹ tativam ihānam upasampajja viharati. idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca panītatarañca.

pts page 399 q 399

bjt page 104 x 104

¹⁴¹tatiyajjhānam (sīmu)

- 10. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam paṭisaṃvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca. katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca: idhānanda bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthaṅgamā adukham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca.
- 11. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam paṭisamvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca. katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca: idhānanda bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā paṭighasaññānam atthaṅgamā nānattasaññānam amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca.
- 12. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam paṭisaṃvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca. katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca: idhānanda bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanam samatikkamma 'anantam viññāṇa'nti viññāṇañcāyatanam upasampajja viharati. idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantata-

rañca paṇītatarañca.

- 13. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam paṭisamvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca. katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca: idhānanda bhikkhu sabbaso viññāṇañcāyatanam samatikkamma 'natthi kiñcī'ti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca panītatarañca.
- 14. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam paṭisamvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca. katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca: idhānanda bhikkhu sabbaso ākiñcaññāyatanam samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanam upasampajja viharati. idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca.
- 15. yo kho ānanda evam vadeyya: etaparamam sattā sukham somanassam paṭisamvedentīti, idamassa nānujānāmi. tam kissa hetu: atthānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca. katamañcānanda etamhāsukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca: idhānanda bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanam samatik-

pts page 400 q 400

kamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. idam kho ānanda etamhā sukhā aññam sukham abhikkantatarañca paṇītatarañca.

- 16. ṭhānaṃ kho panetaṃ ānanda vijjati yaṃ aññatitthiyā paribbājakā evaṃ vadeyyuṃ: saññāvedayitanirodhaṃ samaṇo gotamo āha. tañca sukhasmiṃ paññāpeti. tayidaṃ kiṃsu, tayidaṃ kathaṃsūti. evaṃ vādino ānanda aññatitthiyā paribbājakā evamassu vacanīyā: na kho āvuso bhagavā sukhaṃyeva vedanaṃ sandhāya sukhasmiṃ paññāpeti. api cāvuso yattha yattha sukhaṃ upalabbhati. yahiṃ yahiṃ taṃ taṃ tathāgato sukhasmiṃ paññāpetīti.
- **17.** idamavoca bhagavā. attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Bahuvedaniya suttam navamam.

142

bjt page 106 x 106

bjt page 108 x 108

¹⁴²bahu vedaniya (machasam)

1.10 Apannakasuttam

- evam me sutam. ekam samayam bhagavā kosalesu cārikam caramāno mahatā bhikkhusanghena saddhim yena sālā nāma kosalānam brāhmanagāmo tadavasari. assosum kho sāleyyakā brāhmana gahapatikā: samano khalu bho gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito kosalesu cārikam caramāno mahatā bhikkhu saṅghena saddhim sālam¹⁴³ anuppatto. tam kho pana bhagavantam gotamam evam kalyāno kittisaddo abbhuggato: itipi so bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaranasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānam buddho bhagavāti. so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam sassamanabrāhmanim pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti. so dhammam deseti ādikalyānam majjhekalyānam pariyosānakalyānam sāttham sabyañjanam. kevalaparipunnam parisuddham brahmacariyam pakāseti. sādhu kho pana tathārūpānam arahatam dassanam hotī'ti.
- 2. atha kho sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu: upasaṅkamitvā appekacce bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce bhagavatā saddhiṃ sammodiṃsu. sammodanīyaṃ kathaṃ sārāṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce yena bhagavā tenañjaliṃ panāmetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce bhagavato santike nāmagottaṃ sāvetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu. appekacce tuṇhībhūtā ekamantaṃ nisīdiṃsu. ekamantaṃ nisinne kho sāleyyake brāhmaṇagahapatike bhagavā etadavoca: atthi

pts page 401 q 401

¹⁴³sālā (sīmu)

pana vo gahapatayo koci manāpo satthā yasmim vo ākāravatī saddhā paṭiladdhāti. natthi kho no bhante koci manāpo satthā, yasmim no ākāravatī saddhā paṭiladdhāti. manāpam vo gahapatayo satthāram alabhantehi ayam apaṇṇako dhammo samādāya vattitabbo apaṇṇako hi gahapatayo dhammo samatto sāmādinno so vo bhavissati dīgharattam hitāya sukhāya.

- 3. katamo ca gahapatayo apaṇṇako dhammo: santi gahapatayo eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: natthi dinnaṃ natthi yiṭṭhaṃ, natthi hutaṃ, natthi sukaṭadukkaṭānaṃ¹⁴⁴ kammānaṃ phalaṃ vipāko, natthi ayaṃ loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samaṇabrāmhaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiñnā sacchikatvā pavedentīti. tesaṃyeva kho gahapatayo
- 4. samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ujuvipaccanī-kavādā, te evamāhaṃsu: atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti. taṃ kiṃ mañnatha gahapatayo nanu'me samaṇabrāhmaṇā añnamañnassa ujuvipaccanīkavādāti. evaṃ bhante.

¹⁴⁴sukatadukkaṭānaṃ (machasaṃ)

bjt page 110 x 110

pts page 402 q 402

tatra gahapatayo ye te samanabrāhmanā evamvādino evam ditthino natthi dinnam, natthi yittham, natthi hutam, natthi sukatadukkatānam kammānam phalam vipāko, natthi ayam loko, natthi paro loko, natthi mātā, natthi pitā, natthi sattā opapātikā, natthi loke samanabrāhmanā sammaggatā sammāpatipannā ve imañca lokam parañca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedentīti. tesametam pātikankham: yamidam kāyasucaritam vacīsucaritam manosucaritam, ime tayo kusale dhamme abhinivajjetvā yamidam kāyaduccaritam vacīduccaritam manoduccaritam, ime tavo akusale dhamme samādāya vattissanti. tam kissa hetu: na hi te bhonto samanabrāhmanā passanti akusalānam dhammānam ādīnavam okāram sankilesam. kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodānapakkham. santamyeva kho pana param lokam natthi paro lokotissa ditthi hoti, sāssa hoti micchāditthi, santam yeva kho pana param lokam natthi paro lokoti sankappeti, svāssa hoti micchāsankappo. santamyeva kho pana param lokam natthi paro lokoti vācam bhāsati, sāssa hoti micchāvācā. santamyeva kho pana param lokam natthi paro lokoti āha. ve te arahanto paralokaviduno tesamayam paccanīkam karoti. santamyeva kho pana param lokam natthi paro lokoti āha. ve te arahanto paralokaviduno tesamayam paccanīkam karoti. santamyeva kho pana param lokam natthi paro lokoti param saññāpeti¹⁴⁵. sāssa hoti asaddhammasaññatti tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attānukkamseti. param vambheti. iti pubbeva kho panassa susilyam pahinam hoti, dussīlyam paccupatthitam, ayañca micchāditthi micchāsankappo micchāvācā ariyānam paccanīkatā asaddhamma-

¹⁴⁵saññapeti (sīmu, syā)

saññatti attukkamsanā paravambhanā. evamsime¹⁴⁶ aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchāditthipaccayā. tatra gahapatayo viññū puriso iti patisañcikkhati: sace kho natthi paro loko evamayam bhavam purisapuggalo kāyassa bhedā sotthimattānam karissati. sace kho atthi paro loko evamayam bhavam purisapuggalo kāvassa bhedā parammaranā apāvam duggatim vinīpātam nirayam upapajjissati. kāmam kho panamāhu: paro loko hotu nesam bhavatam samanabrāhmanānam saccam vacanam. atha ca panā'yam bhavam purisapuggalo dittheva dhamme viññūnam gārayho: dussīlo purisapuggalo micchāditthi natthikavādoti. sace kho attheva paro loko, evam imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaliggaho: yañca dittheva dhamme viññūnam gārayho, yañca kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinīpātam nirayam upapajjissati. evamassā'yam apannako dhammo dussamatto samādinno ekamsam pharitvā titthati. riñcati kusalam thānam.

6. tatra gahapatayo ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃ diṭṭhino: atthi dinnaṃ, atthi yiṭṭhaṃ, atthi hutaṃ, atthi sukaṭadukkaṭānaṃ kammānaṃ phalaṃ vipāko, atthi ayaṃ loko, atthi paro loko, atthi mātā, atthi pitā, atthi sattā opapātikā, atthi loke samaṇabrāhmaṇā sammaggatā sammāpaṭipannā ye imañca lokaṃ parañca lokaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedentīti. tesametaṃ pāṭikaṅkhaṃ: yamidaṃ kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyasucaritaṃ. vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ, ime tayo kusale dhamme samādāya vat-

¹⁴⁶evamassime (machasaṃ) pts page 403 q 403

bjt page 112 x 112

tissanti tam kissa hetu: passanti hi te bhonto samanabrāhmanā akusalānam dhammānam ādīnavam okāram sankilesam kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodānapakkham. santamyeva kho pana param lokam 'atthi paro loko' tissa ditthi hoti. sāssa hoti sammāditthi. santamyeva kho pana param lokam 'atthi paro loko'ti sankappeti, svāssa hoti sammāsankappo. santamyeva kho pana param lokam 'atthi paro loko'ti vācam bhāsati, sāssa hoti sammāvācā. santamyeva kho pana param lokam 'atthi paro loko'ti āha. ye te arahanto paralokaviduno tesamayam na paccanīkam karoti. santamyeva kho pana param lokam 'atthi paro loko'ti param saññāpeti, sāssa hoti saddhammasaññatti. tāya ca pana saddhammasaññattiyā nevattānukkamseti. na param vambheti. iti pubbeva kho panassa dussilyam pahinam hoti. susilyam paccupatthitam, ayañca sammāditthi sammāsankappo sammāvācā ariyānam apaccanīkatā saddhammasaññatti. anattukkamsanā aparavambhanā. evamsime¹⁴⁷ aneke kusalā dhammā sambhavanti sammāditthipaccayā.

7. tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: sace kho atthi paro loko evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. kāmaṃ kho panamāhu paro loko, hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ. atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso 'sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhī atthikavādo'ti. sace kho attheva paro loko, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho: yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso, yañca

pts page 404 q 404

¹⁴⁷evamassime (machasam)

kāyassa bhedā parammaraṇā sugatim saggam lokam upapajjissati. evamassāyam apaṇṇako dhammo susamatto samādinno ubhayamsam pharitvā tiṭṭhati. riñcati akusalam ṭhānam.

santi gahapatayo eke samanabrāhmanā evamvādino evam 8. ditthino: karoto¹⁴⁸ kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato ¹⁴⁹ socayato socapayato kilamato kilamapayato phandato phandāpayato pānamatipātayato 150 adinnam ādiyato sandhim chindato nillopam harato ekāgārikam karoto paripanthe titthato paradāram gacchato musā bhaṇato, karoto na karīyati pāpam, khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā¹⁵¹ pāne ekamamsakhalam ekamamsapuñjam kareyya. natthi tato nidānam pāpam, natthi pāpassa āgamo. dakkhinancepi gangāya tīram gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pacento. natthi tato nidanam papam, natthi papassa āgamo, uttarañcepi gaṅgāya tīram gaccheyya dadanto dāpento yajanto yājento¹⁵². natthi tato nidānam puññam, natthi puññassa āgamo. dānena damena saññamena saccavajjena natthi puññam, natthi puññassa āgamoti, tesamveva kho gahapatavo samanabrāhmanānam eke samanabrāhmanā ujuvipaccanīkavādā. te evamāhamsu: karoto kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato socāpayato kilamato kilamāpayato phandato phandāpayato pānamatipātayato adinnam ādiyato sandhim chindato nillopam harato ekāgārikam karoto pari-

¹⁴⁸karato (sīmu, syā)

¹⁴⁹pācāpayato (machasaṃ); pacāpayato (syā)

¹⁵⁰pāṇamatipāpayato (sīmu); pāṇamatipātāpayato (syā)

bjt page 114 x 114

¹⁵¹pathaviyā (machasaṃ)

¹⁵²yājāpento (machasaṃ, syā)

pts page 405 q 405

panthe tiṭṭhato paradāraṃ gacchato musā bhaṇato. karoto karīyati pāpaṃ, khurapariyantena cepi cakkena yo imissā paṭhaviyā pāṇe ekamaṃsakhalaṃ ekamaṃsapuñjaṃ kareyya, atthi tato nidānaṃ pāpaṃ, atthi pāpassa āgamo. dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācento. atthi tato nidānaṃ pāpaṃ atthi pāpassa āgamo. uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento yajanto yājento dānena damena saṃyamena saccavajjena¹⁵³. atthi puññaṃ, atthi puññassa āgamoti. taṃ kimmaññatha gahapatayo: nanume samaṇabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādāti. evaṃ bhante.

9. tatra gahapatayo ye te samanabrāhmanā evamvādino evam ditthino: karoto kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato socāpayato kilamato kilamāpayato phandato phandapayato panamatipatayato adinnam adiyato sandhim chindato nillopam harato ekāgārikam karoto paripanthe titthato paradāram gacchato musā bhanato. karoto na karīyati pāpam, khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāne ekamamsakhalam ekamamsapuñjam kareyya, natthi tato nidānam pāpam, natthi pāpassa āgamo, dakkhinañcepi gangāya tīram gaccheyya hananto ghātento chindanto chedapento pacanto pacento natthi tato nidanam papam, natthi pāpassa āgamo. uttarañcepi gangāya tīram gaccheyya, dadanto dapento vajanto vajento, natthi tato nidanam puññam, natthi puññassa āgamo. dānena damena samyamena saccavajjena natthi puññam, natthi puññassa āgamoti. tesametam pātikankham: yamidam kāyasucaritam vacīsucaritam manosucaritam, ime tavo kusale dhamme abhinivajjetvā va-

¹⁵³saccavācena (machasam)

midam kāyaduccaritam vacīduccaritam

- 10. manoduccaritam, ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti. tam kissa hetu: na hi te bhonto samanabrāhmanā passanti akusalānam dhammānam ādīnavam okāram sankilesam. kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodānapakkham. santamyeva kho pana kiriyam 'natthi kiriyā'tissa ditthi hoti. sāssa hoti micchāditthi. santamyeva kho pana kiriyam natthi kiriyā'ti sankappeti, svāssa hoti micchā sankappo. santamyeva kho pana kiriyam 'natthi kiriya'ti vacam bhasati, sāssa hoti micchāvācā. santam yeva kho pana kiriyam 'natthi kiriyā'ti āha. ye te arahanto kiriyavādā tesamayam paccanīkam karoti. santamyeva kho pana kiriyam natthi kiriyāti param saññāpeti. sāssa hoti asaddhammasaññatti. tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attānukkamseti. param vambheti. iti pubbe kho panassa susilyam pahinam hoti, dussilyam paccupatthitam. ayañca micchāditthi micchāsankappo micchāvācā ariyānam paccanīkatā asaddhammasaññatti attukkamsanā paravambhanā evamsime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchāditthipaccayā.
- 11. tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: sace kho natthi kiriyā. evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā sotthimattānaṃ karissati. sace so atthi kiriyā. evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa hedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinīpātaṃ nirayaṃ upapajjissati. kāmaṃ kho panamāhu kiriyā hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ, atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo

bjt page 116 x 116 pts page 406 q 406

diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho, dussīlo purisapuggalo micchādiṭṭhi akiriyavādoti. sace kho attheva kiriyā. evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaliggaho, yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho, yañca kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinīpātaṃ nirayaṃ upapajjissati. evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo dussamatto samādinno ekamsam pharitvā titthati. riñcati kusalam thānam.

- tatra gahapatayo ye te samanabrāhmanā evamvādino **12.** evam ditthino: karoto kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato socāpayato kilamato kilamāpayato phandato phandāpayato pānamatipātayato adinnam ādiyato sandhim chindato nillopam harato ekāgārikam karoto paripanthe titthato paradāram gacchato musā bhanato karoto karīyati pāpam. khurapariyantena cepi cakkena yo imissā pathaviyā pāne ekamamsakhalam ekamamsapuñjam kareyya. atthi tato nidānam pāpam atthi pāpassa āgamo. dakkhinañcepi gangāya tīram gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pacento, atthi tato nidanam papam, atthi papassa agamo. uttarañcepi gangāya tīram gaccheyya dadanto dāpento yajanto vājento, atthi tato nidānam puññam, atthi puññassa āgamo. dānena damena samyamena saccavajjena atthi puññam, atthi puññassa āgamoti. tesametam.
- 13. pāṭikaṅkhaṃ: yamidaṃ kāyaduccaritaṃ vacīduccaritaṃ manoduccaritaṃ, ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā yamidaṃ kāyasucaritaṃ vacīsucaritaṃ manosucaritaṃ, ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti. tam kissa hetu:

bjt page 118 x 118

passanti hi te bhonto samanabrāhmanā akusalānam dhammānam ādīnavam okāram sankilesam. kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodānapakkham, santamyeva kho pana kiriyam 'atthi kiriyā'tissa ditthi hoti. sāssa hoti sammāditthi. santamyeva kho pana kiriyam 'atthi kiriyā'ti sankappeti. svāssa hoti sammāsankappo. santamyeva kho pana kiriyam 'atthi kiriyā'ti vācam bhāsati. sāssa hoti sammāvācā. santamyeva kho pana atthi kiriyāti āha. ye te arahanto kiriyavādā tesamayam na paccanīkam karoti. santam yeva kho pana kiriyam 'atthi kiriyā'ti param saññapeti. sāssa hoti saddhammasaññatti. tāya ca pana saddhammasaññattiyā nevattānukkamseti. na param vambheti. iti pubbeva kho panassa dussīlyam pahīnam hoti. susīlyam paccupatthitam. ayañca sammāditthi sammāsankappo sammāvācā ariyānam apaccanīkatā saddhammasaññatti anattukkamsanā aparavambhanā. evamsime aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiţthipaccayā.

14. tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati. sace kho atthi kiriyā evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. kāmaṃ kho panamāhu kiriyā, hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ. atha ca panā'yaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi kiriyavādoti. sace kho attheva kiriyā, evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho, yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso, yañca kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo susamatto samādinno ubhayaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati. riñcati akusalaṃ ṭhānaṃ.

pts page 407 q 407

santi gahapatayo eke samanabrāhmanā evamvādino evam ditthino: natthi hetu natthi paccayo sattānam sankilesāya, ahetu appaccayā sattā sankilissanti natthi hetu, natthi paccayo sattānam visuddhiyā ahetu appaccayā sattā visujihanti. natthi balam natthi viriyam natthi purisathāmo natthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pānā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā nivati sangatibhāvaparinatā¹⁵⁴ chassevābhijātisu sukhadukkham patisamvedentīti. tesam yeva kho gahapatayo samanabrāhmanānam eke samanabrāhmanā ujuvipaccanīkavādā, te evamāhamsu: atthi hetu atthi paccayo sattānam sankilesāya, sahetu sappaccayā sattā sankilissanti. atthi paccayo sattānam visuddhiyā. sahetu sappaccayā sattā visujjhanti. atthi balam atthi viriyam atthi purisathāmo atthi purisaparakkamo, na sabbe¹⁵⁵ sattā sabbe pānā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā¹⁵⁶ nivatisangatibhāvaparinatā chassevābhijātisu sukhadukkham patisamvedentīti. tam kim maññatha gahapatayo: nanume samanabrāhmanā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādāti. evam bhante.

16. tatra gahapatayo ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃ diṭṭhino: natthi hetu natthi paccayo sattānaṃ saṅkilesāya, ahetu appaccayā sattā saṅkilissanti natthi hetu, natthi paccayo sattānaṃ visuddhiyā ahetu appaccayā sattā visuj-jhanti. natthi balaṃ natthi viriyaṃ natthi purisathāmo natthi purisaparakkamo. sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā niyati saṅgatibhāvapariṇatā chasse-

¹⁵⁴niyatisangati sabhāvaparinatā (sīmu)

¹⁵⁵ sabbe (syā)

¹⁵⁶ savasā sabalā savirayā (syā); avīriyā (machasaṃ)

pts page 408 q 408

bjt page 120 x 120

vābhijātisu sukhadukkham patisamvedentīti. tesametam pātikankham: yamidam kayasucaritam vacisucaritam manosucaritam ime tayo kusale dhamme abhinivajjetvā yamidam kāyaduccaritam vacīduccaritam manoduccaritam. ime tayo akusale dhamme samādāya vattissanti. tam kissa hetu: na hi te bhonto samanabrāhmanā passanti akusalānam dhammānam ādīnavam okāram sankilesam kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodānapakkham. santamyeva kho pana hetu natthi hetū'tissa ditthi hoti. sāssa hoti micchāditthi. santam yeva kho pana hetu natthi hetū'ti sankappeti. svāssa hoti micchāsankappo. santamyeva kho pana hetu natthi hetū'ti vācam bhāsati. sāssa hoti micchāvācā. santam yeva kho pana hetu natthi hetū'ti āha. ye te arahanto hetuvādā tesamayam paccanīkam karoti, santamyeva kho pana hetu natthi hetū'ti param saññapeti. sāssa hoti asaddhammasaññatti. tāya ca pana asaddhammasaññattiyā attānukkamseti. param vambheti. iti pubbe va kho panassa susīlyam pahīnam hoti, dussīlyam paccupatthitam. ayañca micchāditthi micchāsankappo micchāvācā ariyānam paccanīkatā asaddhammasaññatti attukkamsanā paravambhanā: evamsime aneke pāpakā akusalā dhammā sambhavanti micchāditthipaccayā.

17. tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: sace kho natthi hetu, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā sotthimattānaṃ karissati, sace kho atthi hetu, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinīpātaṃ nirayaṃ upapajjissati. kāmaṃ kho pana māhu hetu. hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ. atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho dussīlo purisapuggalo

micchādiṭṭhi ahetuvādo'ti¹⁵⁷ sace kho attheva hetu. evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaliggaho: yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ gārayho, yañca kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ. vinīpātaṃ nirayaṃ upapajjissati. evamassā'yaṃ apaṇṇako dhammo dussamatto samādinno ekaṃsaṃ pharitvā tiṭṭhati. riñcati kusalaṃ ṭhānaṃ¹⁵⁸.

tatra gahapatayo ye te samanabrāhmanā evamvādino 18. evam ditthino:atthi hetu atthi paccayo sattānam sankilesāya, sahetu sappaccayā sattā saṅkilissanti. atthi paccayo sattānam visuddhiyā. sahetu sappaccayā sattā visujjhanti. atthi balam atthi viriyam atthi purisathāmo atthi purisaparakkamo, na sabbe sattā sabbe pānā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā nivatisangatibhāvaparinatā chassevābhijātisu sukhadukkham patisamvedentīti. tesametam pātikankham: yamidam kāyaduccaritam vacīduccaritam mano duccaritam, ime tayo akusale dhamme abhinivajjetvā, yamidam kāyasucaritam vacīsucaritam manosucaritam, ime tayo kusale dhamme samādāya vattissanti tam kissa hetu: passanti hi te bhonto samanabrāhmanā akusalānam dhammānam ādīnavam okāram sankilesam, kusalānam dhammānam nekkhamme ānisamsam vodānapakkham santamyeva kho pana hetu atthi hetutissa ditthi hoti, sāssa hoti sammāditthi.

19. santaṃyeva kho pana hetu atthi hetū'ti saṅkappeti. svāssa hoti sammāsaṅkappo. santaṃyeva kho pana hetu atthi he-

¹⁵⁷ahetukavādoti (machasaṃ, syā)

pts page 409 q 409

¹⁵⁸kusalatthānam (syā)

bjt page 122 x 122

tūti vācaṃ bhāsati, sāssa hoti sammāvācā. santaṃyeva kho pana hetuṃ atthi hetūti āha. ye te arahanto hetuvādā tesama'yaṃ na paccanīkaṃ karoti. santaṃyeva kho pana hetuṃ atthi hetūti paraṃ saññapeti. sāssa hoti saddhammasaññatti. tāya ca pana saddhammasaññattiyā nevattānukkaṃseti, na paraṃ vambheti iti pubbeva kho panassa dussīlyaṃ pahīnaṃ hoti. susīlaṃ paccupaṭṭhitaṃ ayañca sammādiṭṭhi sammāsaṅkappo sammāvācā ariyānaṃ apaccanīkatā saddhammasaññatti anattukkaṃsanā aparavambhanā. evaṃsime¹⁵⁹ aneke kusalā dhammā sambhavanti sammādiṭṭhipaccayā.

- 20. tatra gahapatayo viññū puriso iti paṭisañcikkhati: sace kho atthi hetu, evamayaṃ bhavaṃ purisapuggalo kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. kāmaṃ kho pana māhu hetu. hotu nesaṃ bhavataṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ saccaṃ vacanaṃ. atha ca panāyaṃ bhavaṃ purisapuggalo diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso: sīlavā purisapuggalo sammādiṭṭhi hetuvādo'ti. sace kho attheva hetu¹⁶⁰. evaṃ imassa bhoto purisapuggalassa ubhayattha kaṭaggaho: yañca diṭṭheva dhamme viññūnaṃ pāsaṃso, yañca kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjissati. evamassāyaṃ apaṇṇako dhammo susamatto samādinno ubhayamsam pharitvā titthati. riñcati kusalam thānam.
- **21.** santi gahapatayo eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃ diṭṭhino: 'natthi sabbaso āruppā'ti. tesaṃyeva kho gahapatayo samaṇabrāhmaṇānaṃ eke samaṇabrāhmaṇā ujuvipaccanīka-

¹⁵⁹evamassime (machasaṃ) pts page 410 q 410

¹⁶⁰atthi hetu (machasam)

vādā. te evam māhaṃsu: 'atthi sabbaso āruppā'ti. tam kim maññatha gahapatayo nanume samaṇabrāhmaṇā aññamañ-ñassa ujuvipaccanīkavādāti - evambhante.

22. tatra gahapatayo viññū puriso iti patisañcikkhati: ye kho te bhonto samanabrāhmanā evamvādino evamditthino 'natthi sabbaso āruppā'ti. idamme adittham, yepi te bhonto samanabrāhmanā evamvādino evamditthino 'atthi sabbaso āruppā'ti, idamme aviditam, ahañceva kho pana ajānanto apassanto ekamsena ādāva voharevvam: 'idameva saccam moghamaññanti. nametam assa patirūpam. ye kho te bhonto samanabrāhmanā evam vādino evamditthino 'natthi sabbaso āruppā'ti. sace tesam bhavatam samanabrāhmanānam saccam vacanam. thānametam vijjati. ye te devā rūpino manomayā apannakamme tatruppatti bhavissati. ye pana te bhonto samanabrāhmanā evam vādino evam ditthino 'atthi sabbaso āruppā'ti. sace tesam bhavatam samanabrāhmanānam saccam vacanam. thānametam vijjati ve te devā arūpino saññāmayā, apannakamme tatruppatti bhavissati. dissante¹⁶¹ kho pana rūpādhikaranam dandādānasatthādāna -kalaha - viggaha - vivādatuvantuvampesuññamusāvādā. natthi kho panetam sabbaso arūpeti. so iti patisankhāya rūpānamyeva nibbidāya virāgāya nirodhāva patipanno hoti.

23. santi gahapatayo eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃ diṭṭhino: natthi sabbaso bhavanirodho'ti. tesaṃyeva kho gahapatayo samanabrāhmanānam eke samanabrāhmanā

¹⁶¹dissanti (machasaṃ)

bjt page 124 x 124

ujuvipaccanīkavādā te evamāhaṃsu: atthi sabbaso bhavanirodho'ti. taṃ kimmaññatha gahapatayo nanume samaṇabrāhmaṇā aññamaññassa ujuvipaccanīkavādāti. evaṃ bhante.

24. tatra gahapatayo viññū puriso iti patisañcikkhati: ye kho te bhonto samanabrāhmanā evamvādino: evamditthino: natthi sabbaso bhavanirodho'ti. idam me adittham, yepi te bhonto samanabrāhmanā evam vādino evam ditthino: 'atthi sabbaso bhavanirodho'ti. idamme aviditam. ahamñceva kho pana ajānanto apassanto ekamsena ādāya vohareyyam: 'idameva saccam moghamañña'nti. na metam assa patirūpam ye kho te bhonto samanabrāhmanā evam vādino evam ditthino 'natthi sabbaso bhava bhavanirodho'ti sace tesam bhavatam samanabrāhmanānam saccam vacanam. thānametam vijjati. ye te devā arūpino saññāmayā apannakamme tatruppatti bhavissati. ye pana te bhonto samanabrāhmanā evamvādino evamditthino 'atthi sabbaso bhavanirodho'ti. sace tesam bhavatam samanabrāhmanānam saccam vacanam. thānametam vijjati yam dittheva dhamme parinibbāyissāmi. ye kho te bhonto samanabrāhmanā evam vādino evam ditthino: 'natthi sabbaso bhavanirodho'ti. tesamayam ditthi sārāgāya¹⁶² santike. samyogāya santike, abhinandanāya santike, ajjhosānāya santike, upādānāya santike. ye pana te bhonto samaņabrāhmaņā evamvādino evamditthino: 'atthi sabbaso bhavanirodho'ti. tesamayam ditthi asārāgāya santike asamyogāya santike anabhinandanāya santike anajjhosānāya santike anupādānāya santiketi. so itipatisankhāya bhavānamyeva nibbidāya virāgāya nirodhāya patipanno hoti.

pts page 411 q 411

¹⁶²sarāgāya (syāṃ)

- 25. cattārome gahapatayo puggalā santo saṃvijjamānā lo-kasmim, katame cattāro: idha gahapatayo ekacco puggalo attantapo hoti attaparitāpanānuyogam anuyutto. idha gahapatayo ekacco puggalo parantapo hoti paraparitāpanānuyogam anuyutto. idha gahapatayo ekacco puggalo attantapo ca hoti attaparitāpanānuyogam anuyutto. parantapo ca paraparitāpanānuyogam anuyutto. idha gahapatayo ekacco puggalo nevattantapo hoti nāttaparitāpanānuyogam anuyutto. na parantapo na paraparitāpanānuyogam anuyutto. so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītibhūto sukhapaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati.
- 26. katamo ca gahapatayo puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto: idha gahapatayo ekacco puggalo acelako hoti muttācāro, hatthāpalekhano, na ehibhadantiko, na tiṭṭhabhadantiko, nābhihaṭaṃ, na uddissa kaṭaṃ, na nimantanaṃ sādiyati. so na kumbhimukhā patigaṇhāti. na khalopimukhā patigaṇhāti. na elakamantaraṃ na daṇḍamantaraṃ na musalamantaraṃ, na dvinnaṃ bhuñjamānānaṃ, na gabbhiniyā, na pāyamānāya, na purisantaragatāya, na saṅkittīsu, na yattha sā upaṭṭhito hoti, na yattha makkhikā saṇḍasaṇḍacārīnī, na macchaṃ, na maṃsaṃ, na suraṃ, na merayaṃ, na thusodakaṃ pibati.
- **27.** so ekāgāriko vā hoti ekālopiko, dvāgāriko vā hoti dvālopiko. sattāgāriko vā hoti sattālopiko. ekissāpi dattiyā yāpeti, dvīhipi dattīhi yāpeti, sattahipi dattīhi yāpeti, ekāhikampi

pts page 412 q 412

bjt page 126 x 126

āhāram āhāreti, dvīhikampi āhāram āhāreti sattāhikampi āhāram āhāreti. iti evarūpam addhamāsikampi pariyāyabhattabhojanānuyogamanuyutto viharati so sākabhakkho vā hoti, sāmākabhakkho vā hoti. nīvārabhakkho vā hoti. daddulabhakkho vā hoti. haṭabhakkho vā hoti, kaṇabhakkho vā hoti. ācāmabhakkho vā hoti. piññākabhakkho vā hoti. tiṇabhakkho vā hoti. gomayabhakkho vā hoti. vanamūlaphalāhāro yāpeti pavattapalabhojī.

- 28. so sāṇānipi dhāreti. masāṇānipi dhāreti. chavadussānipi dhāreti. paṃsukūlānipi dhāreti. tirīṭānipi dhāreti. ajinānipi dhāreti. ajinakhipampi dhāreti. kusacīrampi dhāreti. vā-kacīrampi dhāreti. eļakacīrampi dhāreti. kesakambalampi dhāreti. vāļakambalampi dhāreti. ulūkapakkhampi dhāreti. kesamassulocakopi hoti kesamassulocanānuyogamanuyutto. ubbaṭṭakopi hoti āsanapaṭikkhitto. ukkuṭikopi hoti ukkuṭikappadhānamanuyutto. kaṇṭakāpassayikopi hoti kaṇṭakāpassaye seyyaṃ kappeti. sāyatatiyakampi udakorohaṇānuyogamanuyutto viharati. iti evarūpaṃ anekavihitaṃ kāyassa ātāpanaparitāpanānuyogamanuyutto viharati. ayaṃ vuccati gahapatayo puggalo attantapo attaparitāpanānuyogamanuyutto.
- 29. katamo ca gahapatayo puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto: idha gahapatayo ekacco puggalo orabbhiko hoti, sūkariko sākuntiko māgaviko luddo macchaghātako coro coraghātako bandhanāgāriko, ye vā panaññepi keci kurūrakammantā, ayaṃ vuccati gahapatayo puggalo parantapo paraparitāpanānuyogamanuyutto.

- katamo ca gahapatayo puggalo attantapo ca attaparitāpanānuvogamanuvutto parantapo ca paraparitāpanānuvogamanuvutto: idha gahapatayo ekacco puggalo rājā vā hoti khattiyo muddhāvasitto, brāhmaņo vā mahāsāļo,so puratthimena nagarassa navam santhāgāram kārāpetvā kesamassum ohāretvā kharājinam nivāsetvā sappitelena kāyam abbhañjitvā migavisānena pitthim kandūvamāno santhāgāram pavisati saddhim mahesiyā brāhmanena ca purohitena. so tattha anantarahitāya bhūmiyā haritupattāya seyyam kappeti, ekissā gāviyā sarūpavacchāya yam ekasmim thane khīram hoti, tena rājā yāpeti. yam dutiyasmim thane khīram hoti, tena mahesī yāpeti. yam tatiyasmim thane khīram hoti tena brāhmano purohito yāpeti. yam catutthasmim thane khīram hoti, tena aggim juhanti. avasesena vacchako yāpeti, so evamāha: ettakā usabhā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatarā haññantu yaññatthāya, ettakā vacchatariyo haññantu yaññatthāya, ettakā ajā haññantu yaññatthāya, ettakā urabbhā haññantu yaññatthāya, ettakā rukkhā chijjantu yūpatthāya, ettakā dabbā lūyantu barihisatthāyāti. yepassa te honti dāsāti vā pessāti vā kammakarāti vā, tepi daņḍatajjitā bhayatajjitā assumukhā rudamānā parikammāni karonti. ayam vuccati gahapatayo puggalo attantapo ca attaparitāpanānuyogamanuyutto parantapo ca paraparitāpanānuyogamanuyutto.
- 31. katamo ca gahapatayo puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sitabhūto sukhapaṭisaṃvedī brahmabhūtena attanā viharati: idha gahapatayā tathāgato loke uppajjati arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū

anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānam buddho bhagavā, so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam sassamanabrāhmanim pajam sadevamanussam sayam abhiññā sacchikatvā pavedeti, so dhammam deseti: ādikalyānam majjhekalyānam pariyosānakalyānam sāttham sabyañjanam kevalaparipunnam parisuddham brahmacariyam pakāseti. tam dhammam sunāti gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto. so tam dhammam sutvā tathāgate saddham patilabhati. so tena saddhāpatilābhena samannāgato itipatisañcikkhati: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, nayidam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipunnam ekantaparisuddham sankhalikhitam brahmacariyam caritum, yannūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. so aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya appam vā ñātiparivattam pahāya mahantam vā ñātiparivattam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.

32. so evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājīvasamāpanno pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti, ārācārī virato methunā gāmadhammā. musāvādam pahāya musāvādā paṭivirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. pisunam vācam pahāya pisunāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya, amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhin-

nānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaranim vācam bhāsitā hoti. pharusam vācam pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpam vācam bhāsitā hoti. samphappalāpam pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatim vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatim atthasamhitam.

- 33. so bījagāmabhūtagāmasamārambhā paṭivirato hoti. ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. naccagītavāditavisūkadassanā paṭivirato hoti. mālāgandhavilepanadhāraṇamaṇḍanavibhūsanaṭṭhānā paṭivirato hoti. uccāsayanamahāsayanā paṭivirato hoti. jātarūparajatapaṭiggahanā paṭivirato hoti āmakadhaññapaṭiggahanā paṭivirato hoti. āmakamaṃsapaṭiggahanā paṭivirato hoti. itthikumārikapaṭiggahanā paṭivirato hoti. dāsidāsapaṭiggahanā paṭivirato hoti. kukkuṭasūkarapaṭiggahanā paṭivirato hoti. kukkuṭasūkarapaṭiggahanā paṭivirato hoti. hatthigavāssavaļavāpaṭiggahanā paṭivirato hoti. khettavatthupaṭiggahanā paṭivirato hoti. dūteyyapahīnagamanānuyogā paṭivirato hoti. kayavikkayā paṭivirato hoti. tulākūṭakaṃsakuṭamānakūṭā paṭivirato hoti. ukkoṭanavañcananikatisāciyogā paṭivirato hoti. chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā pativirato hoti.
- **34.** so santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena, so yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. seyyathāpi nāma pakkhīsakuņo yena yeneva ḍeti, sapattabhārova ḍeti. evamevaṃ bhikkhu santuṭṭho hoti kāya-

parihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. so iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattaṃ anavajjasukhaṃ paṭisaṃvedeti.

35. so cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam cakkhundriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijihā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati sotindriyam, sotindriye samvaram āpajjati. ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam ghānindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paţipajjati, rakkhati ghānindriyam, ghānindriye samvaram āpajjati. jivhāya rasam sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam jivhindriyam asamvutam viharantam abhijihā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati jivhindriyam, jivhindriye samvaram āpajjati. kāyena photthabbam phusitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam kāyindriyam asamvutam viharantam abhijihā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati kāyindriyam, kāyindriye samvaram āpajjati. manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenam manindriyam asaṃvutam viharantam

abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvaram paṭipajjati, rakkhati manindriyam, manindriye samvaram āpajjati. so iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham paṭisamvedeti.

- **36.** so abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.
- **37.** so iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati. araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ.
- 38. so pacchābhattam pindapātapaṭikkanto nisīdati pallankam ābhujitvā ujum kāyam panidhāya, parimukham satim upaṭṭhapetvā. so abhijjham loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittam parisodheti. byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittam parisodheti, thīnamiddham pahāya vigatathīnamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno. thīnamiddhā cittam parisodheti, uddhaccakukkuccam pahāya anuddhato viharati ajjhattam vūpasantacitto. uddhaccakukkuccā cittam parisodheti. vicikiccham pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittam parisodheti.

- 39. so ime pañca nīvaraņe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraņe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yantaṃ ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati.
- 40. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye ṭhite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñāṇāya cittam abhininnāmeti. so anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo pañnāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvaṇṇo evamāhāro evamsukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvaṇṇo evamāhāro evamsukhadukhapaṭisaṃvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitam pubbenivāsaṃ anussarati.

so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte sattānam cutūpapātañānāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hine panīte suvanne dubbanne sugate duggate vathākammūpage satte pajānāti, ime vata bhonte sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti, so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañānāya cittam abhininnāmeti. so idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhanirodhagāminīpatipadāti yathābhūtam pajānāti, ime āsavāti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavasamudayoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhagāminīpaţipadāti yathābhūtam pajānāti. tassa evam jānato evam passato kāmāsavāpi pi cittam vimuccati. bhavāsavāpi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam

bjt page 128 x 128

pts page 413 q 413

vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti. khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattā-yāti pajānāti.

- **42.** ayaṃ vuccati gahapatayo puggalo nevattantapo nāttaparitāpanānuyogamanuyutto, na parantapo na paraparitāpanānuyogamanuyutto, so anattantapo aparantapo diṭṭheva dhamme nicchāto nibbuto sītībhuto sukhapaṭisaṃvedi brahmabhūtena attanā viharatī'ti.
- 43. evam vutte sāleyyakā brāhmaṇagahapatikā bhagavantam etadavocum: abhikkantam bho gotama, abhikkantam bho gotama. seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya. cakkhumanto rūpāni dakkhintīti. evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. ete mayam bhavantam gotamam saraṇam gacchāma dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsake no bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇam gateti.

Apannakasuttam dasamam.

gahapati vaggo paṭhamo
tassa vaggassa uddānaṃ
pts page 414 q 414

kandaranāgarasekhavato ca potaliyo puna jīvakabhacco, upāli damatho kukkura abhayo bahuvedaniyāpaṇṇakato dasamo.

bjt page 130 x 130

Bhikkhuvaggo

2.1 Ambalatthika rāhulovādasuttam

1

- 1. evam me sutam. ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. tena kho pana samayena āyasmā rāhulo ambalaṭṭhikāyam viharati. atha kho bhagavā sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yena ambalaṭṭhikā yenāyasmā rāhulo tenupasaṅkami. addasā kho āyasmā rāhulo bhagavantam dūratova āgacchantam. disvāna āsanam paññāpesi² udakañca pādānam. nisīdi bhagavā paññatte āsane. nisajja pāde pakkhālesi. āyasmāpi kho rāhulo bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi.
- 2. atha kho bhagavā parittam udakāvasesam udakādhāne thapetvā āyasmantam rāhulam āmantesi 'passasi no tvam rā-

¹ambalaṭṭhakā (pts)

²paññapesi (sīmu)

hula imam parittam udakāvasesam udakādhāne ṭhapita'nti. evambhante, evam parittam kho rāhula tesam sāmaññam yesam natthi sampajānamusāvāde lajjāti.

- 3. atha kho bhagavā tam parittam udakāvasesam chaḍḍetvā āyasmantam rāhulam āmantesi. 'passasi no tvam rāhula tam parittam udakāvasesam chaḍḍita'nti. evambhanteti. evam chaḍḍitam kho rāhula tesam sāmañnam yesam natthi sampajānamusāvāde lajjāti.
- **4.** atha kho bhagavā taṃ udakādhānaṃ nikkujjitvā āyasmantaṃ rāhulaṃ āmantesi passasi no tvaṃ rāhula imaṃ udakādhānaṃ nikkujjita'nti. evambhante, evaṃ nikkujjitaṃ kho rāhula tesaṃ sāmaññaṃ, yesaṃ natthi sampajānamusāvāde lajjāti.
- 5. atha kho bhagavā tam udakādhānam ukkujjitvā āyasmantam rāhulam āmantesi. passasi no tvam rāhula imam udakādhānam rittam tucchanti. evambhante. evam rittam tuccham kho rāhula tesam sāmañnam yesam natthi sampajānamusāvāde lajjāti.
- **6.** seyyathāpi rāhula rañño nāgo īsādanto ubbūļhavā⁴ abhijāto saṅgāmāvacaro. so⁵ saṅgāmagato purimehipi pādehi kammaṃ karoti, pacchimehipi pādehi kammaṃ karoti, purimenapi kāyena kammaṃ karoti, pacchimenapi kāyena kammaṃ

³parittakam (machasam)

⁴urūļhavā (machasaṃ, syā)

⁵so (machasam) ūnam

karoti, sīsenapi kammam karoti, kannehipi kammam karoti, dantehipi kammam karoti, nangutthenapi kammam karoti, rakkhateva sondam. tattha hattharohassa evam hoti: ayam kho rañño nāgo īsādanto ubbūļhavā abhijāto saṅgāmāvacaro sangāmagato purimehipi pādehi kammam karoti, pacchimehipi pādehi kammam karoti, purimenapi kāyena kammam karoti, pacchimenapi kāyena kammam karoti, sīsenapi kammam karoti, kannehipi kammam karoti, dantehipi kammam karoti, nangutthenapi kammam karoti, rakkhateva sondam, apariccattam kho rañño nāgassa jīvitanti. yato kho rāhula rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā abhijāto saṅgāmāvacaro. so sangāmagato purimehipi pādehi kammam karoti, pacchimehipi pādehi kammam karoti, purimenapi kāyena kammam karoti, pacchimenapi kāyena kammam karoti, sīsenapi kammam karoti, kannehipi kammam karoti, dantehipi kammam karoti, nangutthenapi kammam karoti, sondayapi kammam karoti. tattha hatthārohassa evam hoti: ayam kho rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā⁶ abhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato ayam kho rañño nāgo īsādanto ubbūlhavā abhijāto saṅgāmāvacaro saṅgāmagato purimehipi pādehi kammam karoti, pacchimehi pi pādehi kammam karoti, purimenapi kāyena kammam karoti, pacchimenapi kāyena kammam karoti, sīsenapi kammam karoti, kannehipi kammam karoti, dantehipi kammam karoti, nanguṭṭhenapi kammam karoti, soṇḍāyapi kammam karoti. pariccattam kho rañño nāgassa jīvitam, natthidāni kiñci rañño nāgassa karanīyanti. evameva kho rāhula yassa kassaci sampajānamusāvāde natthi lajjā, nāham tassa kiñci pā-

pts page 415 q 415

bjt page 132 x 132

⁶urūlhavā (machasam,syā)

pam⁷ akaranīyanti vadāmi. tasmātiha rāhula⁸ hassāpi na musā bhanissāmī'ti evam hi te rāhula sikkhitabbam. tam kimmaññasi rāhula kimatthiyo ādāsoti. paccavekkhanattho bhanteti. evameva kho rāhula paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyena kammam kātabbam, paccavekkhitvā paccavekkhitvā vācāya kammam kātabbam, paccavekkhitvā paccavekkhitvā manasā kammam kātabbam⁹ yadeva tvam rāhula kāyena kammam kattukāmo ahosi¹⁰ tadeva te kāvakammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam kāyena kammam kattukāmo, idam me kāyakammam attavyābādhāyapi samvatteyya, paravyābādhāyapi samvatteyya, ubhayavyābādhāyapi samvatteyya, akusalam idam kāyakammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam kāyena kammam kattukāmo, idamme kāyakammam attavyābādhāyapi samvatteyya, paravyābādhāyapi samvatteyya, ubhayavyābādhāyapi samvatteyya, akusalam idam kāyakammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. evarūpam te rāhula kāyena kammam sasakkam na karanīyam sace pana tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyvāsi: yam kho aham idam kāyena kammam kattukāmo, idam me kāyakammam nevattavyābādhāya samvatteyya, na paravyābādhāya samvatteyya, na ubhayavyābādhāya samvatteyya, kusalam idam kāyakammam sukhudrayam sukhavipākanti. evarūpam te rāhula kāyena kammam karanīyam.

⁷pāpaṃ kammaṃ (sīmu, syā)

⁸tasmā pana rāhula (sīmu)

⁹kattabbam (machasam)

¹⁰hosi (sīmu)

pts page 416 q 416

- 7. karontenapi te rāhula kāyena kammam tadeva te kāyakammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam kāyena kammam karomi. idamme kāyakammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam kayakammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam kāyena kammam karomi, idamme kāyakammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam kāyakammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. paţisamhareyyāsi tvam rāhula evarūpam kāyakammam. sace pana tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam kāyena kammam karomi, idamme kāyakammam nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya saṃvattati, na ubhayavyābādhāya saṃvattati, kusalaṃ idaṃ kāyakammam sukhudrayam sukhavipākanti. anupadajjeyyāsi tvam rāhula evarūpam kāyakammam.
- 8. katvāpi te rāhula kāyena kammam tadeva te kāyakammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam kāyena kammam akāsim, idamme kāyakammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam kāyakammam dukhudrayam dukhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam kāyena kammam akāsim, idamme kāyakammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam kāyakammam dukhudrayam dukhavipākanti. evarūpam te rāhula kāyakammam satthari vā viññūsu vā sabrahma-

bjt page 134 x 134

cārīsu desetabbam, vivaritabbam, uttānīkātabbam, desetvā vīvaritvā uttānīkatvā āyatim samvaram āpajjitabbam. sace pana tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam kāyena kammam akāsim idamme kāyakammam nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya samvattati, na ubhayavyābādhāya samvattati, kusalam idam kāyakammam sukhudrayam sukhavipākanti. teneva tvam rāhula pītipāmojjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

yadeva tvam rāhula vācāya kammam kattukāmo ahosi¹¹. tadeva te vacīkammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam vācāya kammam kattukāmo, idamme vacīkammam attavyābādhāyapi samvatteyya, paravyābādhāyapi samvatteyya, ubhayavyābādhāyapi samvatteyya, akusalam idam vacīkammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam vācāya kammam kattukāmo, idamme vacīkammam attavyābādhāyapi samvatteyya, paravyābādhāyapi samvatteyya, ubhayavyābādhāyapi samvatteyya, akusalam idam vacīkammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. evarūpam te rāhula vācāya kammam sasakkam na karaniyam, sace pana tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam vācāya kammam kattukāmo, idamme vacīkammam nevattavyābādhāya samvatteyya, na paravyābādhāya samvatteyya, na ubhayavyābādhāya samvatteyya, kusalam idam vacīkammam sukhudrayam sukhavipākanti. evarūpam te rāhula vācāya kammam karaniyam.

pts page 417 q 417

¹¹hosi (sīmu)

- karontenapi te rāhula vācāya kammam tadeva te vacīkammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam vācāya kammam karomi, idamme vacīkammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam vacīkammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam vācāya kammam karomi, idamme vacīkammam attavyābādhāyapi samvattati¹², paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam vacīkammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. pațisamhareyyāsi tvam rāhula evarūpam vacīkammam. sace pana tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam vācāya kammam karomi. idamme vacīkammam nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya samvattati, na ubhayavyābādhāya saṃvattati, kusalam idam vacīkammam sukhudrayam sukhavipākanti. anupadajjeyyāsi tvam rāhula evarūpam vacīkammam.
- 11. katvāpi te rāhula vācāya kammam tadeva te vacīkammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam vācāya kammam akāsim, idamme vacīkammam attavyābādhāyapi samvattati¹³. paravyābādhāyapi samvattati. ubhayabyābādhāyapi samvattati, akusalam idam vacīkammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam vācāya kammam akāsim, idamme vacīkammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi

¹²saṃvatti (pts) pts page 418 q 418

bjt page 136 x 136

¹³samvatti (pts)

saṃvattati, ubhayavyābādhāyapi saṃvattati, akusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ dukkhudrayaṃ dukkhavipākanti. evarūpaṃ te rāhula vacīkammaṃ satthari vā viññūsu vā sabrahmacārīsu desetabbaṃ, vivaritabbaṃ uttānīkātabbaṃ. desetvā vivaritvā uttānīkatvā āyatiṃ saṃvaraṃ āpajjitabbaṃ. sace pana tvaṃ rāhula paccavekkhamāno evaṃ jāneyyāsi: yaṃ kho ahaṃ idaṃ vācāya kammaṃ akāsiṃ, idamme vacīkammaṃ nevattavyābādhāya saṃvattati. na paravyābādhāya saṃvattati, na ubhayavyābādhāya saṃvattati, kusalaṃ idaṃ vacīkammaṃ sukhudrayaṃ sukhavipākanti. teneva tvaṃ rāhula pītipāmujjena vihareyyāsi aho rattānusikkhī kusalesu dhammesu.

12. yadeva tvam rāhula manasā kammam kattukāmo ahosi¹⁴. tadeva te manokammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam manasā kammam kattukāmo, idamme manokammam attavyābādhāyapi samvatteyya, paravyābādhāyapi samvatteyya, ubhayayyābādhāyapi samvatteyya, akusalam idam manokammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam manasā kammam kattukāmo, idamme manokammam attavyābādhāyapi samvatteyya, paravyābādhāyapi samvatteyya, ubhayayyābādhāyapi samvatteyya akusalam idam manokammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. evarūpam te rāhula manasā kammam sasakkam na karanīyam. sace pana tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho pana aham idam manasā kammam kattukāmo, idam me manokammam nevattavyābādhāya samvatteyya, na paravyābādhāya samvatteyya, na ubhayavyābādhāya samvatteyya, kusalam idam

¹⁴hosi (sīmu)

manokammam sukhudrayam sukhavipākanti. evarūpam te rāhula manasā kammam karanīyam.

- 13. karontenapi te rāhula manasā kammam tadeva te manokammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam manasā kammam karomi, idamme manokammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam manokammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam manasā kammam karomi, idamme manokammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam manokammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. paṭisamhareyyāsi tvam rāhula evarūpam manokammam.
- 14. sace pana tvam rāhula paccavekkhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam manasā kammam karomi. idamme manokammam nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya samvattati, na ubhayavyābādhāya samvattati, kusalam idam manokammam sukhudrayam sukhavipākanti. anupadajjeyyāsi tvam rāhula evarūpam manokammam.
- 15. katvāpi te rāhula manasā kammam tadeva te manokammam paccavekkhitabbam: yannu kho aham idam manasā kammam akāsim. idamme manokammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam manokammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. sace tvam rāhula paccavekkhamāno

pts page 419 q 419

bjt page 138 x 138

evam jāneyyāsi: yam kho aham idam manasā kammam akāsim. idamme manokammam attavyābādhāyapi samvattati, paravyābādhāyapi samvattati, ubhayavyābādhāyapi samvattati, akusalam idam manokammam dukkhudrayam dukkhavipākanti. evarūpe¹⁵ te rāhula manokamme¹⁶ aṭṭīyitabbam, harāyitabbam, jigucchitabbam, aṭṭīyitvā harāyitvā jigucchitvā āyatim samvaram āpajjitabbam. sace pana tvam rāhula paccavekhamāno evam jāneyyāsi: yam kho aham idam manasā kammam akāsim. idamme manokammam nevattavyābādhāya samvattati, na paravyābādhāya samvattati, na ubhayavyābādhāya samvattati, kusalam idam manokammam sukhudrayam sukhavipākanti. teneva tvam rāhula pītipāmujjena vihareyyāsi ahorattānusikkhī kusalesu dhammesu.

- 16. ye hi keci rāhula atītamaddhānam samanā vā brāhmanā vā kāyakammam parisodhesum, vacīkammam parisodhesum, manokammam parisodhesum, sabbe te evamevam paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammam parisodhesum. paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammam parisodhesum. paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammam parisodhesum.
- 17. ye hi keci rāhula anāgatamaddhānam samanā vā brāhmanā vā kāyakammam parisodhessanti, vacīkammam parisodhessanti, manokammam parisodhessanti, sabbe te evamevam paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammam parisodhessanti. paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammam parisodhessanti.

¹⁵ evarūpam pana (machasam); evarūpam pana (syā)

¹⁶manokammam (machasam)

pts page 420 q 420

paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammam parisodhessanti.

- 18. yehipi keci rāhula etarahi samaṇā vā brahmaṇā vā kā-yakammaṃ parisodhenti, vacīkammaṃ parisodhenti, mano-kammaṃ parisodhenti, sabbe te evamevaṃ paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammaṃ parisodhenti. paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammaṃ parisodhenti. paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammaṃ parisodhenti.
- **19.** tasmātiha rāhula, paccavekkhitvā paccavekkhitvā kāyakammam parisodhessāma¹⁷ paccavekkhitvā paccavekkhitvā vacīkammam parisodhessāma. paccavekkhitvā paccavekkhitvā manokammam parisodhessāmāti¹⁸ evam hi vo¹⁹ rāhula sikkhitabbannati.
- **20.** idamavoca bhagavā attamano āyasmā rāhulo bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Ambalațțhika rāhulovādasuttam pațhamam.

¹⁷parisodhessāmi (machasaṃ, syā)

bjt page 140 x 140

¹⁸parisodhessāmīti (machasam, sya)

¹⁹ evam hi te (machasam, syā)

bjt page 142 x 142

2.2 Mahārāhulovādasuttam

- 1. evam me sutam. ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya sāvatthiyam pindāya pāvisi. āyasmāpi kho rāhulo pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya bhagavantam piṭṭhito piṭṭhito anubandhi. atha kho bhagavā apaloketvā āyasmantam rāhulam āmantesi:
- 2. yam kiñci rāhula rūpam atītānāgatapaccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā oļārikam vā sukhumam vā hīnam vā panītam vā yam dūre santike vā sabbam rūpam netam mama nesohamasmi na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbanti. rūpameva nu kho bhagavā, rūpameva nu kho sugatāti. rūpampi rāhula, vedanāpi rāhula, saññāpi rāhula, sankhārāpi rāhula, viññāṇampi rāhulāti,
- 3. atha kho āyasmā rāhulo 'kona'jja bhagavatā sammukhā ovādena ovadito gāmam piņḍāya pavisissatī'ti tato paṭinivattitvā aññatarasmim rukkhamūle nisīdi pallaṅkam ābhujitvā ujum kāyam paṇidhāya parimukham satim upaṭṭhapetvā. addasā kho āyasmā sāriputto āyasmantam rāhulam aññatarasmim rukkhamūle nisinnam pallaṅkam ābhujitvā ujum kāyam paṇidhāya parimukham satim upaṭṭhapetvā. disvāna āyasmantam rāhulam āmantesi: ānāpānasatim rāhula bhāvanam bhāvehi. ānāpānasati rāhula bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisaṃsāti.

- 4. atha kho āyasmā rāhulo sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasankami, upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi, ekamantam nisinno kho āyasmā rāhulo bhagavantam etadavoca: katham bhāvitā nu kho bhante ānāpānasati katham bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisamsāti.
- 5. yam kiñci rāhula ajjhattam paccattam kakkhalam kharigatam upādinnam, seyyathīdam: kesā lomā nakhā dantā taco mamsam nahārū aṭṭhī aṭṭhimiñjā vakkam hadayam yakanam kilomakam pihakam papphāsam antam antaguṇam udariyam karīsam yam vā panaññampi kiñci ajjhattam paccattam kakkhalam kharigatam upādinnam, ayam vuccati rāhula ajjhattikā paṭhavīdhātu. yā ceva kho pana ajjhattikā paṭhavīdhātu yā ca bāhirā paṭhavīdhātu paṭhavīdhāturevesā. tam 'netam mama, nesohamasmi, na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā paṭhavīdhātuyā nibbindati. paṭhavīdhātuyā cittam virājeti.
- 6. katamā ca rāhula āpodhātu: āpodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. katamā ca rāhula ajjhattikā āpodhātu: yaṃ ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ, seyyathīdaṃ: pittaṃ semhaṃ pubbo lohitaṃ sedo medo assu vasā khelo siṅghānikā lasikā muttaṃ, yaṃ vā panaññampi kiñci ajjhattaṃ paccattaṃ āpo āpogataṃ upādinnaṃ, ayaṃ vuccati rāhula ajjhattikā āpodhātu. yā ceva kho pana ajjhattikā āpodhātu, yā ca bāhirā āpodhātu āpodhāturevesā. taṃ netaṃ mama, nesohamasmi,

pts page 422 q 422

bjt page 144 x 144

na meso attāti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvāāpodhātuyā nibbindati. āpodhātuyā cittam virājeti.

- 7. katamā ca rāhula tejodhātu: tejodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. katamā ca rāhula ajjhattikā tejodhātu: yam ajjhattam paccattam tejo tejogatam upādinnam, seyyathīdam: yena ca santappati, yena ca jīrīyati, yena ca pariḍayhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitam sammā pariṇāmam gacchati. yam vā panaññampi kiñci ajjhattam paccattam tejo tejogatam upādinnam, ayam vuccati rāhula ajjhattikā tejodhātu. yā ceva kho pana ajjhattikā tejodhātu, yā ca bāhirā tejodhātu tejodhātu revesā. tam netam mama, nesohamasmi, na meso attāti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā tejodhātuyā nibbindati. tejodhātuyā cittam virājeti.
- 8. katamā ca rāhula vāyodhātu: vāyodhātu siyā ajjhattikā siyā bāhirā. katamā ca rāhula ajjhattikā vāyodhātu: yam ajjhattam paccattam vāyo vāyogatam upādinnam, seyyathīdam: uddhaṅgamā vātā adhogamā vātā kucchisayā vātā koṭṭhasayā vātā aṅgamaṅgānusārino vātā assāso passāso iti. yam vā panaññampi kiñci ajjhattam paccattam vāyo vāyogatam upādinnam, ayam vuccati rāhula ajjhattikā vāyodhātu. yā ceva kho pana ajjhattikā vāyodhātu, yā ca bāhirā vāyodhātu vāyodhāturevesā. tam netam mama, nesohamasmi, na meso attāti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam.

²⁰koṭṭhāsayā (machasaṃ) pts page 423 q 423

evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā vāyodhātuyā nibbindati. vāyodhātuyā cittam virājeti.

- 9. katamā ca rāhula ākāsadhātu: ākāsadhātu siyā ajjhattikā, siyā bāhirā. katamā ca rāhula ajjhattikā ākāsadhātu: yam ajjhattam paccattam ākāsam ākāsagatam upādinnam, seyyathīdam kannacchiddam nāsacchiddam mukhadvāram, yena ca asitapītakhāyitasāyitam ajjhoharati yattha ca asitapītakhāyitasāyitam santiṭṭhati, yena ca asitapītakhāyitasāyitam sāyitam adhobhāgā²¹ nikkhamati. yam vā panaññampi kiñci ajjhattam paccattam ākāsam ākāsagatam upādinnam²² ayam vuccati rāhula ajjhattikā ākāsadhātu. yāceva kho pana ajjhattikā ākāsadhātu yā ca bāhirā ākāsadhātu, ākāsadhāturevesā. tam 'netam mama, ne'sohamasmi. na meso attā'ti evametam yathābhūtam sammappaññāya daṭṭhabbam. evametam yathābhūtam sammappaññāya disvā ākāsadhātuyā nibbindati. ākāsadhātuyā cittam virājeti.
- 10. paṭhavīsamaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāveti, paṭhavīsamaṃ hi te rāhula bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. seyyathāpi rāhula paṭhaviyā sucimpi nikkhipanti, asucimpi nikkhipanti, gūthagatampi nikkhipanti, muttagatampi nikkhipanti, khelagatampi nikkhipanti, pubbagatampi nikkhipanti, lohitagatampi nikkhipanti. na ca tena paṭhavī aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā evameva kho tvam rāhula pathavīsamam bhāvanam bhāvehi.

²¹adhobhāgam (machasam)

 $^{^{22}}$ agham aghagatam cīvaram cīvaragatam asamphuṭṭham mamsalohitehi upādinnam (machasam, syā)

bjt page 146 x 146

paṭhavīsamam hi te rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittam na pariyādāya ṭhassanti.

- 11. āposamam rāhula bhāvanam bhāvehi, āposamam hi te rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittam na pariyādāya thassanti. seyyathāpi rāhula āpasmim sucimpi dhovanti, asucimpi dhovanti, gūthagatampi dhovanti, muttagatampi dhovanti, khelagatampi dhovanti, pubbagatampi dhovanti, lohitagatampi dhovanti. na ca tena āpo attīyati vā harāyati vā jigucchati vā evameva kho tvam rāhula āposamam bhāvanam bhāvehi. āposamam hi te rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittam na pariyādāya thassanti.
- 12. tejosamam rāhula bhāvanam bhāvehi, tejosamam hi te rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittam na pariyādāya ṭhassanti. seyyathāpi rāhula tejo sucimpi ḍahati²³, asucimpi ḍahati, gūthagatampi ḍahati, muttagatampi ḍahati, kheļagatampi ḍahati, pubbagatampi ḍahati. lohitagatampi ḍahati. na ca tena tejo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā evameva kho tvam rāhula tejosamam bhāvanam bhāvahi. tejosamam hi te rāhula bhāvanam bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittam na pariyādāya ṭhassanti.
- **13.** vāyosamaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāvehi, vāyosamaṃ hi te rāhula bhāvanaṃ bhāvayato²⁴ uppannā manāpā'manāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. seyyathāpi rāhula

²³dahati (machasam)

pts page 424 q 424

²⁴cittam bhāvayato (pts)

vāyo sucimpi upavāyati, asucimpi upavāyati, gūthagatampi upavāyati, muttagatampi upavāyati, kheļagatampi upavāyati, pubbagatampi upavāyati, lohitagatampi upavāyati. na ca tena vāyo aṭṭīyati vā harāyati vā jigucchati vā evameva kho tvaṃ rāhula vāyosamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. vāyosamaṃ hi te rāhula bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittam na pariyādāya thassanti.

14. ākāsasamaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāvehi ākāsasamaṃ hi te rāhula bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpāmanāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti, seyyathāpi rāhula ākāso na katthaci patiṭṭhito, evameva kho tvaṃ rāhula ākāsasamaṃ bhāvanaṃ bhāvehi. ākāsasamaṃ hi te rāhula bhāvanaṃ bhāvayato uppannā manāpā'manāpā phassā cittaṃ na pariyādāya ṭhassanti. mettaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāvehi. mettaṃ hi te rāhula bhāvanaṃ bhāvayato yo vyāpādo so pahīyissati. karuṇaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāvayato yā vihesā sā pahīyissati. muditaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāvayato yā arati sā pahīyissati. upekkhaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāvehi. upekkhaṃ rāhula bhāvanaṃ bhāvehi. upekkhaṃ hi te rāhula bhāvanaṃ bhāvayato yo paṭigho so pahīyissati.

15. asubham rāhula bhāvanam bhāvehi. asubham hi te rāhula bhāvanam bhāvayato yo rāgo so pahīyissati. aniccasaññam rāhula bhāvanam bhāvehi. aniccasaññam hi te rāhula bhāvanam bhāvayato yo asmimāno so pahīyissati.

bjt page 148 x 148

pts page 425 q 425

16. ānāpānasatim²⁵ rāhula bhāvanam bhāvehi. ānāpānasati rāhula²⁶ bhāvitā bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisamsā. katham bhāvitā ca rāhula ānāpānasati katham bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisamsā: idha rāhula bhikkhu araññagato vā rukkhamūlagato vā suññāgāragato vā nisīdati pallankam ābhujitvā ujum kāvam panidhāva parimukham satim upatthapetvā. so satova assasati, sato passasati, dīgham vā assasanto dīgham assasāmīti pajānāti, dīgham cā passasanto dīgham passasāmīti pajānāti, rassam vā assasanto rassam assasāmīti pajānāti, rassam vā passasanto rassam passasāmīti pajānāti, sabbakāyapatisamvedī assasissāmīti sikkhati, sabbakāyapatisamvedī passasissāmīti sikkhati, passambhayam kāyasankhāram assasissāmīti sikkhati, passambhayam kāyasankhāram passasissāmīti sikkhati, pītipatisamvedī assasissāmīti sikkhati, pītipatisamvedī passasissāmīti sikkhati. sukhapatisamvedī assasissāmīti sikkhati, sukhapatisamvedī passasissāmīti sikkhati, cittasankhārapatisamvedī assasissāmīti sikkhati, cittasankhārapatisamvedī passasissāmiti sikkhati, passambhayam cittasankhāram assasissāmīti sikkhati, passambhayam cittasankhāram passasissāmīti sikkhati, cittapatisamvedī assasissāmīti sikkhati, cittapatisamvedī passasissāmīti sikkhati, abhippamodayam cittam assasissāmīti sikkhati, abhippamodayam cittam passasissāmīti sikkhati, samādaham cittam assasissāmīti sikkhati, samādaham. cittam passasissāmīti sikkhati, vimocayam cittam assasissāmīti sikkhati, vimocayam cittam passasissāmīti sikkhati, aniccānupassī assasissāmīti sikkhati, aniccānupassī passasissāmīti sikkhati, virāgānupassī assasissāmīti sikkhati,

²⁵ānāpānassatim (machasam)

²⁶ānāpānassati hi te rāhula (machasaṃ)

bjt page 150 x 150

virāgānupassī passasissāmīti sikkhati, nirodhānupassī assasissāmīti sikkhati, nirodhānupassī passasissāmīti sikkhati, paṭinissaggānupassī assasissāmīti sikkhati, paṭinissaggānupassī passasissāmīti sikkhati. evam bhāvitā kho rāhula ānāpānasati evam bahulīkatā mahapphalā hoti mahānisamsā, evam bhāvitāya kho rāhula ānāpānasatiyā evam bahulīkatāya yepi te carimakā assāsapassāsā²⁷ tepi viditāva nirujjhanti no aviditāti.

17. idamavoca bhagavā. attamano āyasmā rāhulo bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Mahārāhulovādasuttam dutiyam.

bjt page 152 x 152

pts page 426 q 426 ²⁷assāsā (machasam)

2.3 Cūļamālunkyasuttam

- evam me sutam. ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho āyasmato mālunkyaputtassa rahogatassa patisallīnassa evam cetaso parivitakko udapādi: yāni'māni ditthigatāni bhagavatā abyākatāni thapitāni patikkhittāni. sassato loko itipi, asassato loko itipi, antavā loko itipi, anantavā loko itipi, tam jīvam tam sarīram itipi, aññam jīvam aññam sarīram itipi, hoti tathāgato parammaranā itipi, na hoti tathāgato parammaranā itipi, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranā itipi, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranā itipi, tāni me bhagavā na byākaroti. yāni me bhagavā na byākaroti, tamme na ruccati, tamme na khamati, so'ham bhagavantam upasankamitvā etamattham pucchissāmi. sace me bhagavā byākarissati: sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, tam jīvam tam sarīranti vā, aññam jīvam aññam sarīranti vā, hoti tathāgato parammaranāti vā, na hoti tathāgato parammaranāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranāti vā evā'ham bhagavati brahmacariyam carissāmi. no ce me bhagavā byākaroti: sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, tam jīvam tam sarīranti vā, aññam jīvam aññam sarīranti vā, hoti tathāgato parammaraṇāti vā, na hoti tathāgato parammaranāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranāti vā, evāham sikkham paccakkhāya hīnāyāvattissāmīti.
- **2.** atha kho āyasmā māluṅkyaputto sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā

pts page 427 q 427

bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisīdi ekamantam nisīdi ekamantam nisīdi. ekamantam etadavoca:

- idha mayham bhante rahogatassa patisallīnassa evam cetaso parivitakko udapādi: yānimāni ditthigatāni bhagavatā abyākatāni thapitāni patikkhittāni: sassato loko itipi, asassato loko itipi antavā loko itipi, anantavā loko itipi, tam jīvam tam sarīram itipi, aññam jīvam aññam sarīram itipi,hoti tathāgato parammaranā itipi, na hoti tathāgato parammaranā itipi, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranā itipi, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranā itipi, tāni me bhagavā na byākaroti. yāni me bhagavā na byākaroti, tamme na ruccati, tamme na khamati. soham bhagavantam upasankamitvā etamattham pucchissāmi. sace me bhagavā byākarissati. sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, tam jīvam tam sarīranti vā, aññam jīvam aññam sarīranti vā, hoti tathāgato parammaranāti vā, na hoti tathāgato parammaranāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranāti vā, evāham bhagavati brahmacariyam carissāmi. no ce me bhagavā byākarissati: sassato lokoti vā, asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, tam jīvam tam sarīranti vā, aññam jīvam aññam sarīranti vā, hoti tathāgato parammaranāti vā, na hoti tathāgato parammaranāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranāti vā, evāham sikkham paccakkhāya hīnāyāvattissāmīti.
- **4.** sace bhagavā jānāti, 'sassato loko'ti, sassato lokoti me bhagavā byākarotu. sace bhagavā jānāti, 'asassato loko'ti

bjt page 154 x 154

asassato lokoti me bhagavā byākarotu. no ce bhagavā jānāti, 'sassato lokoti vā asassato lokoti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukam hoti yadidam, 'na jānāmi na passāmī'ti.

- **5.** sace bhagavā jānāti, 'antavā loko'ti, antavā lokoti me bhagavā byākarotu. sace bhagavā jānāti, 'anantavā loko'ti anantavā lokoti me bhagavā byākarotu. no ce bhagavā jānāti, 'antavā lokoti vā anantavā lokoti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukam hoti yadidam, 'na jānāmi na passāmī'ti.
- **6.** sace bhagavā jānāti 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīra'nti. taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti me bhagavā byākarotu. sace bhagavā jānāti 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīra'nti. aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti me bhagavā byākarotu. no ce bhagavā jānāti 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīra'nti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti yadidaṃ 'na jānāmi na passāmī'ti.
- 7. sace bhagavā jānāti 'hoti tathāgato parammaraṇā'ti. hoti tathāgato parammaraṇāti me bhagavā byākarotu. sace bhagavā jānāti 'na hoti tathāgato parammaraṇā'ti. na hoti tathāgato parammaraṇāti me bhagavā byākarotu. no ce bhagavā jānāti hoti tathāgato parammaraṇāti vā na hoti tathāgato parammaraṇāti vā ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti yadidam 'na jānāmi na passāmī'ti.
- 8. sace bhagavā jānāti 'hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇā'ti. hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇāti me

pts page 428 q 428

bhagavā byākarotu. sace bhagavā jānāti 'neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇā'ti. neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti me bhagavā bākarotu. no ce bhagavā jānāti hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti vā, ajānato kho pana apassato etadeva ujukaṃ hoti, yadidaṃ na jānāmi na passāmī'ti.

- 9. kinnu²⁸ tāhaṃ māluṅkyaputta evaṃ avacaṃ: ehi tvaṃ māluṅkyaputta mayi brāhmacariyaṃ cara, ahante byākarissāmi: sassato lokoti vā asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato parammaraṇāti vā, na hoti tathāgato parammaraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti vāti. no hetaṃ bhante. tvaṃ vā pana maṃ evaṃ avaca: ahaṃ bhante bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi, bhagavā me byākarissati: sassato lokoti vā asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato parammaraṇāti vā, na hoti tathāgato parammaraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti vāti no hetaṃ bhante.
- 10. iti kira mālunkyaputta nevāhantam vadāmi: ehi tvam mālunkyaputta mayi brahmacariyam cara, aham te byākarissāmi: sassato lokoti vā asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, tam jīvam tam sarīranti vā, añnam jīvam añnam sarīranti vā, hoti tathāgato parammaranāti vā, na

²⁸kinnu kho (syā)

bjt page 156 x 156

hoti tathāgato parammaraṇāti vā, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti vāti. napi kira maṃ tvaṃ vadesi: ahaṃ bhante bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi bhagavā me byākarissati: sassato lokoti vā asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato parammaraṇāti vā, na hoti tathāgato parammaraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti vāti. evaṃ sante moghapurisa ko santo kam paccācikkhasi.

- 11. yo kho māluṅkyaputta evaṃ vadeyya: na tāvāhaṃ bhagavati brahmacariyaṃ carissāmi, yāva me bhagavā na byākarissati: sassato lokoti vā asassato lokoti vā antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, taṃ jīvaṃ taṃ sarīranti vā, aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti vā, hoti tathāgato parammaraṇāti vā, na hoti tathāgato parammaraṇāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti vāti. abyākatameva taṃ māluṅkyaputta tathāgatena assa. atha so puggalo kālaṃ kareyya, seyyathāpi māluṅkyaputta puriso sallena viddho assa savisena gāļhapalepanena. tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhapeyyuṃ, so evaṃ vadeyya: na tāvāhaṃ imaṃ sallaṃ āharissāmi. yāva na taṃ purisaṃ jānāmi, yenamhi viddho: khattiyo vā brāhmaṇo vā vesso vā suddovāti.
- **12.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi. yāva na tam purisam jānāmi, yenamhi viddho: evamnāmo evamgotto itivāti.

pts page 429 q 429

- **13.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi. yāva na tam purisam jānāmi, yenamhi viddho dīgho vā rasso vā majjhimo vāti.
- **14.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam purisam jānāmi yenamhi viddho: kālo vā sāmo vā manguracchavi vāti.
- **15.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi, yāva na tam purisam jānāmi, yenamhi viddho: asukasmim gāme vā nigame vā nagare vāti.
- **16.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi yāva na tam dhanum jānāmi, yenamhi viddho: yadi vā cāpo yadivā kodandoti.
- **17.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi, yāva na tam jiyam jānāmi yāyamhi viddho: yadi vā akkassa yadi vā santhassa²⁹ yadi vā nahārussa yadi vā maruvāya yadi vā khīrapanninoti.
- **18.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi. yāva na tam kaṇḍam jānāmi. yenamhi viddho: yadi vā kaccham yadi vā ropimanti.
- **19.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi. yāva na tam kaṇḍam jānāmi yenamhi viddho: yassa pattehi

bjt page 158 x 158

²⁹saṇhassa (machasaṃ)

vājitam, yadi vā gijjhassa yadi vā kankassa yadi vā kulalassa yadi vā morassa yadi vā sithilahaņunoti.

- **20.** so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi. yāva na tam kandam jānāmi. yenamhi viddho: yassa nahārunā³⁰ parikkhittam, yadi vā gavassa yadi vā mahisassa³¹ yadi vā roruvassa. yadi vā semhārassāti.
- 21. so evam vadeyya: na tāvāham imam sallam āharissāmi. yāva na tam sallam jānāmi. yenamhi viddho: yadi vā sallam yadi vā khurappam yadi vā vekandam yadi vā nārācam yadi vā vacchadantam yadi vā karavīrapattanti. aññātameva tam mālunkyaputta tena purisena assa. atha so puriso kālam kareyya.
- 22. evameva kho mālunkyaputta yo evam vadeyya: na tāvāham bhagavati brahmacariyam carissāmi, yāva me bhagavā na byākarissati: sassato lokoti vā asassato lokoti vā, antavā lokoti vā, anantavā lokoti vā, tam jīvam tam sarīranti vā, aññam jīvam aññam sarīranti vā, hoti tathāgato parammaranāti vā, na hoti tathāgato parammaranāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranāti vā, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranāti vāti. abyākatameva tam mālunkyaputta tathāgatena assa. atha so puggalo kālam kareyya.
- **23.** sassato lokoti vā māluṅkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evaṃ no. asassato lokoti māluṅkya-

³⁰nahārūnā (machasaṃ)

³¹mahimsassa (machasam) pts page 430 q 430

putta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evampi no. sassato lokoti mālunkyaputta diṭṭhiyā sati asassato lokoti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti, atthi jarā, atthi maraṇaṃ, santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāhaṃ diṭṭheva dhamme nighātaṃ paññāpemi.

- 24. antavā lokoti mālunkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evam no. anantavā lokoti mālunkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evampi no. antavā lokoti mālunkyaputta diṭṭhiyā sati anantavā lokoti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti, atthi jarā, atthi maraṇam, santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesā'ham diṭṭheva dhamme nighātam paññāpemi.
- 25. tam jīvam tam sarīranti mālunkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evam no. aññam jīvam aññam sarīranti malunkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evampi no. tam jīvam tam sarīranti mālunkyaputta diṭṭhiyā sati aññam jīvam aññam sarīranti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti, atthi jarā, atthi maraṇam, santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā yesāham diṭṭheva dhamme nighātam paññāpemi.
- **26.** hoti tathāgato parammaraṇāti māluṅkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evaṃ no. na hoti tathāgato parammaraṇāti māluṅkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evaṃpi no. hoti tathāgato parammaraṇāti māluṅkyaputta diṭṭhiyā sati. na hoti tathāgato parammara-

bjt page 160 x 160

ņāti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti, atthi jarā, atthi maraṇaṃ, santi sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā. yesā'haṃ diṭṭheva dhamme nighātaṃ paññāpemi.

- 27. hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇāti māluṅkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti. evaṃ no. neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti māluṅkyaputta diṭṭhiyā sati brahmacariyavāso abhavissāti, evampi no. hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇāti māluṅkyaputta diṭṭhiyā sati neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti vā diṭṭhiyā sati attheva jāti atthi jarā, atthi maraṇaṃ, santi sokaparidevadukkhadomanassupāsāyā, yesā'haṃ diṭṭheva dhamme nighātaṃ paññāpemi.
- 28. tasmātiha mālunkyaputta abyākatanca me abyākatato dhāretha. byākatanca me byākato dhāretha. kinca mālunkyaputta mayā abyākatam: sassato lokoti malunkyaputta mayā abyākatam, asassato lokoti mayā abyākatam, antavā lokoti mayā abyākatam, tam jīvam tam sarīranti mayā abyākatam, anntavā lokoti mayā abyākatam, tam jīvam tam sarīranti mayā abyākatam, hoti tathāgato parammaranāti mayā abyākatam, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranāti mayā abyākatam, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaranāti mayā abyākatam, neva hoti na na hoti tathāgato parammaranāti mayā abyākatam kasmā cetam mālunkyaputta mayā abyākatam: na hetam mālunkyaputta atthasamhitam, nādibrahmacariyakam, netam salunkyaputta atthasamhitam, nādibrahmacariyakam, netam salunkyapa na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhinñāya na sambodhāya. na nibbānāya samvattati. tasmā tam

pts page 431 q 431

³²na nibbidāya (pts, machasam)

927

mayā abyākatam, kiñca mālunkyaputta mayā byākatam: idam dukkhanti mālunkyaputta mayā byākatam, ayam dukkhasamudayoti mayā byākatam, ayam dukkhanirodhoti mayā byākatam, ayam dukkhanirodhagāminīpaṭipadāti mayā byākatam. kasmā cetam mālunkyaputta mayā byākatam: etañhi mālunkyaputta atthasamhitam, etam ādibrahmacariyakam etam nibbidāya virāgāya nirodhāya upasamāya abhiñnāya sambodhāya nibbānāya samvattati. tasmā tam mayā byākatam. tasmātiha mālunkyaputta abyākatanca me abyākatato dhārethati.

29. idamavoca bhagavā. attamano āyasmā mālunkyaputto bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Cūļamālunkyasuttam tatiyam.

bjt page 162 x 162

pts page 432 q 432

bjt page 164 x 164

2.4 Mahāmālunkyasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme, tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti, bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca: dhāretha no tumhe bhikkhave mayā desitāni pancorambhāgiyāni samyojanānīti.
- 2. evam vutte āyasmā mālunkyaputto bhagavantam etadavoca: 'aham kho bhante dhāremi bhagavatā desitāni pancorambhāgiyāni samyojanānī'ti, yathā katham pana tvam mālunkyaputta dhāresi mayā desitāni pancorambhāgiyāni samyojanānī'ti. sakkāyadiṭṭhim kho aham bhante bhagavatā orambhāgiyam samyojanam desitam dhāremi. vicikiccham kho aham bhante bhagavatā orambhāgiyam samyojanam desitam dhāremi. sīlabbataparāmāsam kho aham bhante bhagavatā orambhāgiyam samyojanam desitam dhāremi, kāmacchandam kho aham bhante bhagavatā orambhāgiyam samyojanam desitam dhāremi, byāpadam kho aham bhante bhagavatā orambhāgiyam samyojanam desitam dhāremi bhagavatā desitāni pancorambhāgiyāni samyojanānīti.
- 3. kassa kho nāma tvam mālunkyaputta mayā evam pancorambhāgiyāni samyojanāni desitāni dhāresi. nanu mālunkyaputta añnatitthiyā paribbājakā iminā tarunupamena upārambhena upārambhissanti. daharassa hi mālunkyaputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sakkāyotipi na hoti kuto

pts page 433 q 433

panassa uppajjissati sakkāyadiṭṭhi. anusetitvevassa sakkāyadiṭṭhānusayo,

- **4.** daharassa hi māluṅkyaputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa dhammātipi na hoti. kuto panassa uppajjissati dhammesu vicikicchā, anusetitvevassa vicikicchānusayo,
- 5. daharassa hi mālunkyaputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sīlātipi na hoti. kuto panassa uppajjissati silesu sīlabbataparāmāso. anusetitvevassa sīlabbataparāmāsānusayo.
- **6.** daharassa hi mālunkyaputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa kāmātipi na hoti. kuto panassa uppajjissati kāmesu kāmacchando, anusetitvevassa kāmarāgānusayo.
- 7. daharassa hi mālunkyaputta kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sattātipi na hoti, kuto panassa uppajjissati sattesu byāpādo, anusetitvevassa byāpādānusayo. nanu mālunkyaputta aññatitthiyā paribbājakā iminā tarunūpamena upārambhena upārambhissantīti.
- 8. evam vutte āyasmā ānando bhagavantam etadavoca: etassa bhagavā kālo, etassa sugata kālo, yam bhagavā pañcorambhāgiyāni samyojanāni deseyya. bhagavato sutvā bhikkhū dhāressantīti, tena hānanda sunāhi sādhukam manasi karohi bhāsissāmīti. evam bhanteti. kho āyasmā ānando bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:

bjt page 166 x 166

- idhānanda assutavā puthujjano ariyānam adassāvī ariyadhammassa akovido ariyadhamme avinīto, sappurisānam adassāvī sappurisadhammassa akovido sappurisadhamme avinīto sakkāyaditthipariyutthitena, cetasā viharati sakkāyaditthiparetena, uppannāya ca sakkāyaditthiyā nissaranam yathābhūtam nappajānāti. tassa sā sakkāyaditthi thāmagatā appativinītā orambhāgiyam samyojanam, vicikicchāpariyutthitena cetasā viharati vicikicchāparetena, uppannāya ca vicikicchāya nissaranam yathābhūtam nappajānāti, tassa sā vicikicchā thāmagatā appativinītā orambhāgiyam saññojanam. sīlabbataparāmāsapariyutthitena cetasā viharati sīlabbataparāmāsaparetena, uppannassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaranam yathābhūtam nappajānāti. tassa so sīlabbataparāmāso thāmagato appativinīto orambhāgiyam samyojanam. kāmarāgapariyutthitena cetasā viharati kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraņam yathābhūtam nappajānāti, tassa so kāmarāgo thāmagato appativinīto orambhāgiyam samyojanam. byāpādapariyutthitena cetasā viharati byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaranam yathābhūtam nappajānāti, tassa so byāpādo thāmagato appativinīto orambhāgiyam samyojanam.
- **10.** sutavā ca kho ānanda ariyasāvako ariyānam dassāvī ariyadhammassa kovido ariyadhamme suvinīto, sappurisānam dassāvī sappurisadhammassa kovido sappurisadhamme suvinīto, na sakkāyadiṭṭhipariyuṭṭhitena cetasā viharati na sakkāyadiṭṭhiparetena, uppannāya ca sakkāyadiṭṭhiyā nissaraṇam yathābhūtam pajānāti, tassa sā sakkāyadiṭthi sānusayā pahī-

pts page 434 q 434

yati³³.

- **11.** na vicikicchāpariyuṭṭhitena cetasā viharati na vicikicchāparetena. uppannāya ca vicikicchāya nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti. tassa sā vicikicchā sānusayā pahīyati.
- **12.** na sīlabbataparāmāsapariyuṭṭhitena cetasā viharati na sīlabbataparāmāsaparetena, uppannassa ca sīlabbataparāmāsassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, tassa so sīlabbataparāmāso sānusayo pahīyati.
- **13.** na kāmarāgapariyuṭṭhitena cetasā viharati na kāmarāgaparetena, uppannassa ca kāmarāgassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, tassa so kāmarāgo sānusayo pahīyati.
- **14.** na byāpādapariyuṭṭhitena cetasā viharati na byāpādaparetena, uppannassa ca byāpādassa nissaraṇaṃ yathābhūtaṃ pajānāti, tassa so byāpādo sānusayo pahīyati.
- 15. yo ānanda maggo yā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ pahānāya, taṃ maggaṃ taṃ paṭipadaṃ anāgamma pañcorambhāgiyāni saññojanāni ñassati vā dakkhiti³⁴,vā pajahissati³⁵ vāti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. seyyathāpi ānanda mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato tacaṃ acchetvā phegguṃ acchetvā sāracchedo bhavissatīti netaṃ ṭhānaṃ vijjati. evameva kho ānanda yo maggo yā paṭipadā pañcannaṃ

bjt page 168 x 168

³³pahīyissati (sīmu)

³⁴dakkhīti (sīmu)

³⁵pahīyissati (sīmu)

orambhāgiyānam saññojanānam pahānāya tam maggam tam paṭipadam anāgamma pañcorambhāgiyāni saññojanāni ñassati vā dakkhiti vā pajahissati vāti netam ṭhānam vijjati. yo ca kho ānanda maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saṃyojanānam pahānāya tam maggam tam paṭipadam āgamma pañcorambhāgiyāni saññojanāni ñassati vā dakkhiti vā pajahissati vāti ṭhānametam vijjati. seyyathāpi ānanda mahato rukkhassa tiṭṭhato sāravato tacam chetvā pheggum chetvā sāracchedo bhavissatīti ṭhānametam vijjati. evameva kho ānanda yo maggo yā paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam pahānāya tam maggam tam paṭipadam āgamma pañcorambhāgiyāni saṃyojanāni ñassati vā dakkhiti vā pajahissati vāti ṭhānametam vijjati.

- 16. seyyathāpi ānanda gaṅgā nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyo, atha dubbalako puriso āgaccheyya ahaṃ imissā gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gacchāmī'ti³⁶. so na sakkuṇeyya gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gantuṃ. evameva kho ānanda yassa kassaci sakkāya nirodhāya dhamme desiyamāne cittaṃ na pakkhandati, nappasīdati, na santiṭṭhati, na vimuccati. seyyathāpi so dubbalako puriso evamete daṭṭhabbā.
- 17. seyyathāpi ānanda gaṅgā nadī pūrā udakassa samatittikā kākapeyyo. atha balavā puriso āgaccheyya ahaṃ imissā gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gacchāmī'ti. so sakkuṇeyya gaṅgāya nadiyā tiriyaṃ bāhāya sotaṃ chetvā sotthinā pāraṃ gantuṃ. evameva kho ānanda

pts page 435 q 435

³⁶gacchissāmīti (machasam, syā)

yassa kassaci sakkāya nirodhāya dhamme desiyamāne cittam pakkhandati, pasīdati, santiṭṭhati, vimuccati. seyyathāpi so balavā puriso evamete daṭṭhabbā.

- 18. katamo cānanda maggo katamā paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ pahānāya: idhānanda bhikkhu upadhivivekā akusalānaṃ dhammānaṃ pahānā sabbaso kāyaduṭṭhullānaṃ paṭipassaddhiyā vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītisukhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. so yadeva tattha hoti rūpagataṃ vedanāgataṃ saññāgataṃ saṅkhāragataṃ viññāṇagataṃ.
- 19. te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati, so tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpeti³⁷. so tehi dhammehi cittaṃ paṭivāpetvā³⁸ amatāya dhātuyā cittaṃ upasaṃharati. etaṃ santaṃ etaṃ paṇītaṃ yadidaṃ sabbasaṅkhārasamatho sabbūpadhipaṭinissaggo taṇhakkhayo virāgo nirodho nibbānanti. so tatthaṭṭhito āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti, no ce āsavānaṃ khayaṃ pāpuṇāti. teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā ayampi kho ānanda maggo ayaṃ paṭipadā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ pahānāya.

³⁷paṭipāpeti (syā)

bjt page 170 x 170

³⁸patipāpetvā (syā)

20. puna ca param ānanda bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyajjhānam upasampajja viharati. so yadeva tattha hoti rūpagatam vedanāgatam saññagatam sankharagatam viññanagatam te dhamme aniccato dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati, so tehi dhammehi cittam pativāpeti. so tehi dhammehi cittam pativāpetvā amatāya dhātuyā cittam upasamharati. etam santam etam panītam yadidam sabbasankhārasamatho sabbūpadhi paţinissaggo tanhakkhayo virāgo nirodho nibbānanti. so tatthatthito āsavānam khayam pāpunāti, no ce āsavānam khayam pāpunāti. teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā ayampi kho ānanda maggo ayam paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam pahānāya. puna ca param ānanda bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham tatiyajhānam upasampajja viharati. so yadeva tattha hoti rūpagatam vedanāgatam saññāgatam sankhāragatam viññānagatam te dhamme aniccato dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati, so tehi dhammehi cittam pativāpeti. so tehi dhammehi cittam pativāpetvā amatāya dhātuyā cittam upasamharati. etam santam etam panītam yadidam sabbasankhārasamatho sabbūpadhipatinissaggo tanhakkhayo virāgo nirodho nibbānanti. so tatthatthito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti. teneva dhammarāgena tāya dhammanan-

pts page 436 q 436

diyā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā ayampi kho ānanda maggo ayam paṭipadā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam pahānāya.

- punaca param ānanda bhikkhu sabbaso rūpasaññānam 21. samatikkamā patighasaññānam atthaṅgamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanam upasampajja viharati. so yadeva tattha hoti rūpagatam vedanāgatam saññāgatam sankhāragatam viññānagatam te dhamme aniccato dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati, so tehi dhammehi cittam pativāpeti. so tehi dhammehi cittam pativāpetvā amatāya dhātuyā cittam upasamharati. etam santam etam panītam yadidam sabbasankhārasamatho sabbūpadhipatinissaggo tanhakkhayo virāgo nirodho nibbānanti. so tatthatthito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti. teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā ayampi kho ānanda maggo ayam patipadā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam pahānāya.
- 22. punaca param ānanda bhikkhu sabbaso ākāsānañcāyatanam samatikkamma anantam viññānanti viññānañcāyatanam upasampajja viharati. so yadeva tattha hoti rūpagatam vedanāgatam saññāgatam saṅkhāragatam viññānagatam te dhamme aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati, so tehi dhammehi cittam paṭivāpeti. so tehi dhammehi cittam paṭivāpetvā

amatāya dhātuyā cittam upasamharati. etam santam etam panītam yadidam sabbasankhārasamatho sabbūpadhi paṭinissaggo tanhakkhayo virāgo nirodho nibbānanti. so tatthaṭṭhito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti. teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā panīcannam orambhāgiyānam sannojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā. ayampi kho ānanda maggo ayam paṭipadā panīcannam orambhāgiyānam sannojanānam pahānāya.

23. puna ca param ānanda bhikkhu sabbaso viññānañcāyatanam samatikkamma natthi kiñcīti ākiñcaññāyatanam upasampajja viharati. so yadeva tattha hoti vedanāgatam saññāgatam sankhāragatam viñnānagatam te dhamme aniccato dukkhato rogato gandato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassati, so tehi dhammehi cittam pativāpeti. so tehi dhammehi cittam pativāpetvā amatāya dhātuyā cittam upasamharati. etam santam etam panītam yadidam sabbasankhārasamatho sabbūpadhipatinissaggo tanhakkhayo virāgo nirodho nibbānanti. so tatthatthito āsavānam khayam pāpunāti. no ce āsavānam khayam pāpunāti. teneva dhammarāgena tāya dhammanandiyā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam parikkhayā opapātiko hoti tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā ayampi kho ānanda maggo ayam patipadā pañcannam orambhāgiyānam saññojanānam pahānāyāti.

pts page 437 q 437

bjt page 172 x 72

24. eso ce bhante maggo esā paṭipadā pañcannaṃ orambhā-giyānaṃ saññojanānaṃ pahānāya atha kiñcarahi idhekacce bhikkhū cetovimuttino ekacce bhikkhū paññāvimuttinoti. ettha kho tesāhaṃ³⁹ ānanda indriyavemattataṃ vadāmīti.

25. idamavoca bhagavā. attamano āyasmā ānando bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Mahāmālunkyasuttam catuttham.

³⁹panesāhaṃ (machasaṃ) bjt page 174 x 174

2.5 Bhaddālisuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tatra kho bhagavā bhikkhū āmantesi bhikkhavoti. bhadanteti te bhikkhū bhagavato paccassosum. bhagavā etadavoca: aham kho bhikkhave ekāsanabhojanam bhuñjāmi. ekāsanabhojanam kho aham bhikkhave bhuñjamāno appābādhatanca sanjānāmi appātankatanca lahuṭṭhānanca balanca phāsuvihāranca. etha tumhepi bhikkhave ekāsanabhojanam bhuñjatha, ekāsanabhojanam kho bhikkhave tumhepi bhuñjamānā appābādhatanca sanjānissatha appātankatanca lahuṭṭhānanca balanca phāsuvihārancāti.
- 2. evam vutte āyasmā bhaddāli bhagavantam etadavoca: 'aham kho bhante na ussahāmi ekāsanabhojanam bhuñjitum. ekāsanabhojanam hi me bhante bhuñjato siyā kukkuccam, siyā vippaṭisāroti. tena hi tvam bhaddāli yattha nimantito assasi tattha ekadesam bhuñjitvā ekadesam nīharitvāpi bhuñjeyyāsi. evampi kho tvam bhaddāli bhuñjamāno 40 yāpessasīti. evampi kho aham bhante na ussahāmi bhuñjitum. evampi hi me bhante bhuñjato siyā kukkuccam siyā vippaṭisāroti. atha kho āyasmā bhaddāli bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne 41 bhikkhusanghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi. atha kho āyasmā bhaddāli sabbantam temāsam na bhagavato sammukhībhāvam adāsi yathā tam satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī.

⁴⁰bhuñjamāno ekāsano (machasaṃ)

pts page 438 q 438

⁴¹paññāpayamāne (sīmu)

- 3. tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavato cīvarakammaṃ karonti, niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatīti. atha kho āyasmā bhaddāli yena te bhikkhū tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā tehi bhikkhūhī saddhiṃ sammodi, sammodanīyaṃ kathaṃ sārāṇīyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ bhaddāliṃ te bhikkhū etadavocuṃ: 'idaṃ kho āvuso bhaddāli bhagavato cīvarakammaṃ karīyati. niṭṭhitacīvaro bhagavā temāsaccayena cārikaṃ pakkamissatī'ti. iṅghāvuso bhaddāli etaṃ desakaṃ⁴² sādhukaṃ manasi karohi. mā te pacchā dukkarataram ahosīti.
- 4. evamāvusoti kho āyasmā bhaddāli tesam bhikkhūnam paţissutvā yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho āyasmā bhaddāli bhagavantam etadavoca: accayo mam bhante accagamā yathābālam yathāmūļham yathā akusalam, yoham bhagavatā sikkhāpade pañnāpiyamāne bhikkhusanghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesim. tassa me bhante bhagavā accayam accayato patiganhātu āyatim samvarāyāti.
- **5.** taggha tvam bhaddāli accayo accagamā yathābālam yathāmūļham yathā akusalam, yam tvam mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusanghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi.

⁴²dosakaṃ (sīmu, machasaṃ); desaṃ (syā) bjt page 176 x 176

- **6.** samayopi kho te bhaddāli appaṭividdho ahosi, bhagavā kho sāvatthiyaṃ viharati. bhagavāpi maṃ jānissati bhaddāli nāma bhikkhu satthu sāsane sikkhāya aparipūrakārīti. ayampi kho te bhaddāli samayo appaṭividdho ahosi.
- 7. samayopi kho te bhaddāli appaţividdho ahosi. sambahulā kho bhikkhū sāvatthiyaṃ vassaṃ upagatā, tepi maṃ jānissanti: 'bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. ayampi kho te bhaddāli samayo appaţividdho ahosi.
- **8.** samayopi kho te bhaddāli appaṭividdho ahosi. sambahulā kho bhikkhuniyo sāvatthiyam vassam upagatā, tāpi mam jānissanti: 'bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. ayampi kho te bhaddāli samayo appaṭividdho ahosi.
- 9. samayopi kho te bhaddāli appaţividdho ahosi. sambahulā kho upāsakā sāvatthiyam paṭivasanti. tepi mam jānissanti: 'bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. ayampi kho te bhaddāli samayo appaṭividdho ahosi.
- 10. samayo pi kho te bhaddāli appaṭividdho ahosi: sambahulā kho upāsikā sāvatthiyam paṭivasanti. tāpi mam jānissanti: bhaddāli nāma bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. ayampi kho te bhaddāli samayo appaṭividdho ahosi.

- 11. samayopi kho te bhaddāli appaṭividdho ahosi: sambahulā kho nānā titthiyā samaṇabrāhmaṇā sāvatthiyaṃ vassaṃ upagatā, tepi maṃ jānissanti: 'bhaddāli nāma bhikkhu samaṇassa gotamassa sāvako theraññataro satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī'ti. ayampi kho te bhaddāli samayo appaṭividdho ahosīti.
- 12. accayo mam bhante accagamā yathābālam yathāmūļham yathā akusalam, yo'ham bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusanghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesim. tassa me bhante bhagavā accayam accayato patiganhātu āyatim samvarāyāti, taggha tvam bhaddāli accayo accagamā yathābālam yathāmūļham yathāakusalam yam tvam mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusanghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi.
- 13. tam kim maññasi bhaddāli: idhassa bhikkhu ubhatobhāgavimutto, tamaham evam vadeyyam: 'ehi me tvam bhikkhu panke sankamo hohī'ti. apinu so sankameyya vā aññena vā kāyam sannāmeyya, noti vā vadeyyāti. no hetam bhante. tam kim maññasi bhaddāli: 'idhassa bhikkhu paññāvimutto, tamaham evam vadeyyam: 'ehi me tvam bhikkhu panke sankamo hohī'ti. apinu so sankameyya vā aññena vā kāyam sannāmeyya, noti vā vadeyyāti. no hetam bhante. tam kim maññasi bhaddāli: idhassa bhikkhu kāyasakkhī, tamaham evam vadeyyam: 'ehi me tvam bhikkhu panke sankamo hohī'ti. apinu so sankameyya vā aññena vā kāyam sannāmeyya, noti vā vadeyyāti. no hetam bhante. tam kim maññasi bhaddāli: idhassa bhikkhu diṭṭhappatto, tamaham evam vadeyyam: 'ehi

bjt page 178 x 178

me tvam bhikkhu panke sankamo hohī'ti. apinu so sankameyya vā aññena vā kāyam sannāmeyya, noti vā vadeyyāti. no hetam bhante, tam kim maññasi bhaddāli: idhassa bhikkhu saddhāvimutto, tamaham evam vadeyyam: 'ehi me tvam bhikkhu panke sankamo hohi'ti. apinu so sankameyya vā aññena vā kāvam sannāmevva, noti vā vadevvāti. no hetam bhante. tam kim maññasi bhaddāli: idhassa bhikkhu dhammānusārī, tamaham evam vadeyyam: 'ehi me tvam bhikkhu pańke sańkamo hohī'ti. apinu so sańkameyya vā aññena vā kāyam sannāmeyya, noti vā vadeyyāti. no hetam bhante. tam kim maññasi bhaddāli: idhassa bhikkhu saddhānusārī, tamaham evam vadeyyam: 'ehi me tvam bhikkhu panke sankamo hohī'ti. apinu so sankameyya vā aññena vā kāyam sannāmeyya, noti vā vadeyyāti. no hetam bhante. tam kim maññasi bhaddāli: 'api nu tvam bhaddāli tasmim samaye ubhato bhāgavimutto vā hosi, paññāvimutto cā kāyasakkhī vā ditthappatto vā saddhāvimutto vā dhammānusārī cā saddhānusārī vāti, no hetam bhante. nanu tvam bhaddāli tasmim samaye ritto tuccho aparaddhoti. evam bhante. accayo mam bhante accagamā vathābālam vathāmūlham vathā akusalam, voham bhagavatā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusanghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi. tassa me bhante bhagava accayam accayato patiganhātu āyatim samvarāyāti.

14. taggha tvam bhaddāli accayo accagamā yathābālam yathāmūļham yathā akusalam yam tvam mayā sikkhāpade paññāpiyamāne bhikkhusanghe sikkham samādiyamāne anussāham pavedesi. yato ca kho tvam bhaddāli accayam accayato disvā yathādhammam paṭikarosi. tam te mayam patigaṇhāma.

pts page 440 q 440

vuddhi hesā bhaddāli ariyassa vinaye yo accayam accayato disvā yathādhammam paṭikaroti, āyatim saṃvaram āpajjati.

idha bhaddāli ekacco bhikkhu satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī⁴³ hoti, tassa evam hoti: yannūnāham vivittam senāsanam bhajeyyam, araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. appevanāmāham uttarimanussadhammā alamariyañānadassanavisesam sacchikareyyanti. so vivittam senāsanam bhajati, araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam palālapuñjam. tassa tathā vūpakatthassa viharato satthāpi upavadati, anuvicca pi viññū sabrahmacārī upavadanti. devatāpi upavadanti. attāpi attānam upavadati, so satthārāpi upavadito anuvicca viññūhi sabrahmacārīhi upavadito devatāhipi upavadito attanāpi attānam upavadito na uttarimanussadhammā⁴⁴ alamariyañānadassanavisesam sacchikaroti. tam kissa hetu: evam hetam bhaddāli hoti, yathā tam satthusāsane sikkhāya aparipūrakārissa.

16. idha bhaddāli ekacco bhikkhu satthusāsane sikkhāya paripūrakārī hoti, tassa evam hoti: yannūnāham vivittam senāsanam bhajeyyam, araññam rukkhamūlam pabbatam kandaram giriguham susānam vanapattham abbhokāsam paļālapuñjam. appevanāmāham uttarimanussadhammā alamariyañānadassanavisesam sacchikareyyanti. so vivittam senāsanam bhajati,

⁴³satthusāsane aparipūrakārī hoti (pts)

⁴⁴uttarim manussadhammā (syā)

bjt page 180 x 180

pts page 441 q 441

araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ paļālapuñjaṃ. tassa tathā vūpakaṭṭhassa viharato satthāpi na upavadati. anuvicca pi viññū sabrahmacārī na upavadanti. na devatāpi na upavadanti. attāpi attānaṃ na upavadati. so satthārāpi anupavadito anuvicca viññūhi sabrahmacārīhi anupavadito devatāhipi anupavadito attanāpi attānaṃ anupavadito uttarimanussadhammā alamariyañāṇadassanavisesaṃ sacchikaroti.

- 17. so vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati tam kissa hetu: evam hetam bhaddāli hoti yathātam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.
- 18. puna ca param bhaddāli bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. tam kissa hetu: evam hetam bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.
- 19. puna ca param bhaddāli bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhanca kāyena paṭisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti upekkhako satimā sukhavihārīti, tatiyam jhānam upasampajja viharati. tam kissa hetu: evam hetam bhaddāli hoti yathātam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.
- **20.** puna ca paraṃ bhaddāli bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhaṃ asukhaṃ upekkhā satipārisuddhiṃ ca-

tuttham jhānam upasampajja viharati. tam kissa hetu: evam hetam bhaddāli hoti yathātam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

- so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane vigatūpakkilese mudubhūte kammanive thite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñānāva cittam abhininnāmeti, so anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamaharo evamsukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. tam kissa hetu: evam hetam bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.
- 22. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangaņe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte sattānam cūtūpapātañānāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hine panīte suvanņe dubbanņe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. ime vata bhonto

pts page 442 q 442

bjt page 182 x 182

sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā apāyaṃ duggatiṃ vinipātaṃ nirayaṃ upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānaṃ anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. taṃ kissa hetu: evaṃ hetaṃ bhaddāli hoti yathā taṃ satthusāsane sikkhāya paripūrakārissa.

23. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anaṅgaṇe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañāṇāya cittam abhininnāmeti. so idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ime āsavāti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavasamudayoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhagāminīpatipadāti yathābhūtam pajānāti. tassa evam jānato evam passato kāmāsavā pi cittam vimuccati. bhavāsavāpi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti. khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattāyāti pajānāti. tam kissa hetu: evam hetam bhaddāli hoti yathā tam satthusāsane sikkhāya paripūrakārissāti.

- **24.** evaṃ vutte āyasmā bhaddāli bhagavantaṃ etadavoca: konu kho bhante hetu ko paccayo yenamidhekaccaṃ bhik-khuṃ pavayha pavayha kāraṇaṃ karonti. ko pana bhante hetu ko paccayo yenamidhekaccaṃ bhikkhuṃ no tathā pavayha pavayha bavayha kāraṇaṃ karontīti.
- idha bhaddāli ekacco bhikkhu abhinhāpattiko hoti āpat-25. tibahulo. so bhikkhūhi vuccamāno aññenaññam paticarati. bahiddhā katham apanāmeti. kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. na sammā vattati. na lomam pāteti. na netthāram vattati. yena sangho attamano hoti tam karomīti nāha. tatra bhaddāli bhikkhūnam evam hoti: avam kho āvuso bhikkhu abhinhāpattiko āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññenaññam paticarati. bahiddhā katham apanāmeti. kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. na sammā vattati. na lomam pāteti. na netthāram vattati. yena saṅgho attamano hoti tam karomīti nāha. sādhu vatāvasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidam46 adhikaranam na khippameva vūpasameyyāti. tassa kho etam bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidam adhikaranam na khippameva vūpasammati.
- 26. idha pana baddāli ekacco bhikkhu abhiṇhāpattiko hoti āpatti bahulo. so bhikkhūhi vuccamāno nāññenaññaṃ paṭicarati. na bahiddhā kathaṃ apanāmeti. na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. sammā vattati, lomaṃ pāteti. netthāraṃ vattati. yena saṅgho attamano hoti taṃ karomīti āha.

⁴⁵pasayha pasayha (machasaṃ) pts page 443 q 443

⁴⁶yathayidam (syā)

tatra bhaddāli bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho āvuso bhikkhu abhiṇhāpattiko āpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno nāñnenañnaṃ paṭicarati. na bahiddhā kathaṃ apanāmeti. na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. sammā vattati. lomaṃ pāteti netthāraṃ vattati. yena saṅgho attamano hoti taṃ karomīti āha. sādhu vatāyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidaṃ ⁴⁷ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasameyyāti. tassa kho etaṃ bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasammati.

27. idha bhaddāli ekacco bhikkhu adhiccāpattiko hoti anāpattibahulo. so bhikkhūhi vuccamāno aññenaññaṃ paṭicarati. bahiddhā kathaṃ apanāmeti kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. na sammā vattati. na lomaṃ pāteti. na netthāraṃ vattati, yena saṅgho attamano hoti taṃ karomīti nāha. tatra bhaddāli bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: ayaṃ kho āvuso bhikkhu adhiccāpattiko anāpattibahulo, so bhikkhūhi vuccamāno aññenaññaṃ paṭicarati. bahiddhā kathaṃ apanāmeti. kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. na sammā vattati. na lomaṃ pāteti. na netthāraṃ vattati yena saṅgho attamano hoti taṃ karomīti nāha. sādhu vatāyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ na khippameva vūpasameyyāti. tassa kho etaṃ bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ na khippameva vūpasammati.

bjt page 184 x 184

⁴⁷yathayidam (syā)

pts page 444 q 444

- 28. idha pana bhaddāli ekacco bhikkhū adhiccāpattiko hoti anāpatti bahulo. so bhikkhūhi vuccamāno nāññenaññaṃ paṭicarati. na bahiddhā kathaṃ apanāmeti. na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. sammā vattati. lomaṃ pāteti. netthāraṃ vattati. yena saṅgho attamano hoti taṃ karomīti āha, tatra bhaddāli bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho āvuso bhikkhu adhiccāpattiko anāpatti bahulo. so bhikkhūhi vuccamāno nāñnenañnaṃ paṭicarati. na bahiddhā kathaṃ apanāmeti. na kopañca dosañca appaccayañca pātukaroti. sammā vattati. lomaṃ pāteti. netthāraṃ vattati. yena saṅgho attamano hoti taṃ karomīti āha. sādhuvatāyasmanto imassa bhikkhuno tathā tathā upaparikkhatha yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasameyyāti. tassa kho etaṃ bhaddāli bhikkhuno bhikkhū tathā tathā upaparikkhanti yathāssidaṃ adhikaraṇaṃ khippameva vūpasammati.
- 29. idha bhaddāli ekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. tatra bhaddāli bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: 'ayaṃ kho āvuso bhikkhu saddhā mattakena vahati pemamattakena. sace mayaṃ imaṃ bhikkhuṃ pavayha: pavayha kāraṇaṃ karissāma. mā'yampissa taṃ saddhāmattakaṃ pemamattakaṃ tamhāpi parihāyīti. seyyathāpi bhaddāli purisassa ekaṃ cakkhuṃ tassa mittāmaccā ñātisālohitā taṃ ekaṃ cakkhuṃ rakkheyyuṃ: mā yampissa taṃ ekaṃ cakkhuṃ tamhāpi parihāyī'ti. evameva kho bhaddāli idhekacco bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. tatra bhaddāli bhikkhūnaṃ evaṃ hoti: ' ayaṃ kho āvuso bhikkhu saddhāmattakena vahati pemamattakena. sace maya imam bhikkhum pavayha

⁴⁸pasayha pasayha (machasam)

pavayha kāraṇaṃ karissāma, māyampissa taṃ saddhāmattakaṃ pemamattakaṃ tamhāpi parihāyī'ti. ayaṃ kho bhaddāli hetu ayaṃ paccayo yenamidhekaccaṃ bhikkhuṃ pavayha pavayha kāraṇaṃ karonti. ayaṃ pana bhaddāli hetu ayaṃ paccayo yenamidhekaccaṃ bhikkhuṃ no tathā pavayha pavayha kāraṇaṃ karontīti.

- **30.** ko nu kho bhante hetu, ko paccayo, yena pubbe appatarāni ceva sikkhāpadāni ahesum, bahutarā ca bhikkhū aññāya sanṭhahimsu. ko pana bhante hetu ko paccayo yenetarahi bahutarāni ceva sikkhāpadāni honti. appatarā ca bhikkhū aññāya sanṭhahantīti.
- **31.** evam hetam bhaddāli hoti: sattesu hāyamānesu saddhamme antaradhāyamāne bahutarāni ceva sikkhāpadāni honti. appatarā ca bhikkhū aññāya sanṭhahanti.
- **32.** na tāva bhaddāli satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti. yāva na idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti. yato ca kho bhaddāli idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti. tesaṃ yeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.
- **33.** na tāva bhaddāli idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, yāva na saṅgho mahattaṃ patto hoti. yato ca kho bhaddāli saṅgho mahattaṃ patto hoti. atha idhekacce

pts page 445 q 445

bjt page 186 x 186

asavaṭṭhāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti tesaṃ yeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.

- **34.** na tāva bhaddāli idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, yāva na saṅgho lābhaggaṃ patto hoti. yato ca kho bhaddāli saṅgho lābhaggaṃ patto hoti. atha idhekacce asavaṭṭhāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti tesaṃ yeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānam patighātāya.
- **35.** na tāva bhaddāli idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, yāva na saṅgho yasaggaṃ patto hoti. yato ca kho bhaddāli saṅgho yasaggaṃ patto hoti. atha idhekacce asavaṭṭhāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti tesaṃ yeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.
- **36.** na tāva bhaddāli idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, yāva na saṅgho bāhusaccaṃ patto hoti. yato ca kho bhaddāli saṅgho bāhusaccaṃ patto hoti. atha idhekacce asavaṭṭhāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha satthā sāvakānaṃ sikkhāpadaṃ paññāpeti tesaṃ yeva āsavaṭṭhānīyānaṃ dhammānaṃ paṭighātāya.
- **37.** na tāva bhaddāli idhekacce āsavaṭṭhānīyā dhammā saṅghe pātubhavanti, yāva na saṅgho rattaññutaṃ patto hoti. yato ca kho bhaddāli saṅgho rattaññutaṃ patto hoti. atha idhekacce asavaṭṭhāniyā dhammā saṅghe pātubhavanti, atha

satthā sāvakānam sikkhāpadam paññāpeti tesam yeva āsavaṭṭhānīyānam dhammānam paṭighātāya.

- 38. appakā kho tumhe bhaddāli tena samayena ahuvattha yadā vo aham ājānīyasusūpamam dhammapariyāyam desesim, sarasi tvam bhaddālīti. no hetam bhante. tatra bhaddāli kam hetum paccesīti. so hi nūnāham bhante dīgharattam satthusāsane sikkhāya aparipūrakārī ahosinti. na kho bhaddāli eseva hetu esa paccayo, api ca me tvam bhaddāli dīgharattam cetasā ceto paricca vidito. nacāyam moghapuriso mayā dhammam desiyamāne aṭṭhikatvā manasikatvā sabbacetaso samannāharitvā ohitasoto dhammam suṇātīti. api ca te aham bhaddāli ājānīyasusūpamam dhammapariyāyam desissāmi tam suṇāhi, sādhukam manasikarohi, bhāsissāmīti, evam bhanteti kho āyasmā bhaddāli bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:
- 39. seyyathāpi bhaddāli dakkho assadamako bhadram assājānīyam labhitvā paṭhameneva mukhādhāne kāraṇam kāreti. tassa mukhādhāne kāraṇam kāriyamānassa hontiyeva visūkāyitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici, yathā tam akāritapubbam kāraṇam kāriyamānassa. so abhinhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbāyati. yato kho bhaddāli bhadro assājānīyo abhinhakāraṇā anupubbakāraṇā tasmim ṭhāne parinibbuto hoti. tamenam assadamako uttarim⁵² kāraṇam

⁵¹aṭṭhiṃ katvā (machasaṃ)

⁴⁹tam sarasi (machasam, syā)

⁵⁰na cāyam (pts)

pts page 446 q 446

bjt page 188 x 188

⁵²uttari (machasam)

kāreti yugādhāne. tassa yugādhāne kāranam kāriyamānassa hontiveva visūkāvitāni visevitāni vipphanditāni kānici kānici, yathā tam akāritapubbam kāranam kāriyamānassa. so abhinhakāranā anupubbakāranā tasmim thāne parinibbāyati. yato kho bhaddāli bhadro assājānīyo abhinhakāranā anupubbakāranā tasmim thāne parinibbuto hoti. tamenam assadamako uttarim kāranam kāreti anukkame mandale khurakāse⁵³ dhāve⁵⁴ ravatthe⁵⁵ rājagune rājavamse uttame jave uttame have uttame sākhalye. tassa uttame jave uttame haye uttame sākhalye kāranam kāriyamānassa hontiveva visūkāvitāni visevitāni vipphanditāti kānici kānici, yathā tam akāritapubbam kāranam kāriyamānassa. so abhinhakāranā anupubbakāranā tasmim thāne parinibbāyati, yato ca kho bhaddāli bhadro assājānīyo abhinhakāranā anupubbakāranā tasmim thāne parinibbuto hoti, tamenam assadamako uttarim vanniyañca valiyañca⁵⁶. anuppavecchati imehi kho bhaddāli dasahangehi samannāgato bhadro assājānīyo rājāraho hoti rājabhoggo rañño anganteva sankham gacchati.

40. evameva kho bhaddāli dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuṇeyyo hoti pāhuneyyo dakkhiṇeyyo añjalikaraṇīyo anuttaraṃ puññakkhettaṃ lokassa. katamehi dasahi: idha bhaddāli bhikkhu asekkhāya sammādiṭṭhiyā samannāgato hoti. asekkhena sammāsaṅkappena samannāgato hoti. asekkhena sammākammantena samannāgato hoti. asekkhena sammākammantena samannāgato hoti. asekkhena sammāājivena

⁵³khurakāye (sīmu, pts)

⁵⁴dhāvane (pu)

⁵⁵davatthe (sīmu, machasaṃ)

⁵⁶pāniyañca (machasam)

samannāgato hoti asekkhena sammāvāyāmena samannāgato hoti. asekkhāya sammāsatiyā samannāgato hoti. asekkhena sammāsamādhinā samannāgato hoti. asekkhena sammāñāņena samannāgato hoti. asekkhāya sammāvimuttiyā samannāgato hoti. imehi kho bhaddāli dasahi dhammehi samannāgato bhikkhu āhuņeyyo hoti, pāhuņeyyo dakkhiņeyyā añjalikaranīyo anuttaram puññakkhettam lokassāti.

41. idamavoca bhagavā attamano āyasmā bhaddāli bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Bhaddālisuttam pañcamam.

pts page 447 q 447 bit page 190 x 190

2.6 Latukikopamasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā anguttarāpesu viharati āpaņam nāma anguttarāpānam nigamo. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya āpaṇam piṇḍāya pāvisi. āpaṇe piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yenañnataro vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya. tam vanasaṇḍam ajjhogahetvā⁵⁷ añnatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisīdi.
- 2. āyasmāpi kho udāyi pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya āpaņam piņḍāya pāvisi. āpaņe piṇḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yena so vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya, tam vanasaṇḍam ajjhogahetvā aññatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisīdi. atha kho āyasmato udāyissa rahogatassa patisallīnassa evam cetaso parivitakko udapādi: 'bahunnam vata no bhagavā dukkhadhammānam apahattā bahunnam vata no bhagavā sukhadhammānam upahattā, bahunnam vata no bhagavā akusalānam dhammānam upahattā bahunnam vata no bhagavā kusalānam dhammānam upahattā'ti.
- 3. atha kho āyasmā udāyi sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yena bhagavā tenupasaṅkami, upasaṅkamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisīnno kho āyasmā udāyi bhagavantam etadavoca. "idha mayham bhante rahogatassa patisallīnassa evam cetaso parivitakko

⁵⁷ajjhogāhetvā (machasaṃ, pts)

⁵⁸bahūnam (machasam)

pts page 448 q 448

udapādi: ' bahunnam vata no bhagavā dukkhadhammānam apahattā bahunnam vata no bhagavā sukhadhammānam upahattā, bahunnam vata no bhagavā akusalānam dhammānam apahattā bahunnam vata no bhagavā kusalānam dhammānam upahattā'ti.

- **4.** mayam hi bhante pubbe sāyañceva bhuñjāma pāto ca divā ca vikāle. ahum kho so bhante samayo yam bhagavā bhikkhū āmantesi: 'iṅgha tumhe bhikkhave etam divāvikālabhojanam pajahathā'ti. tassa mayham bhante ahudve aññathattam ahu⁵⁹ domanassam. yampi no saddhā gahapatikā⁶⁰ divā vikāle panītam khādanīyam bhojanīyam denti. tassapi no bhagavā pahānamāha. tassapi no sugato paṭinissaggamāhāti.
- 5. te mayam bhante bhagavati pemañca gāravañca hiriñca ottappañca sampassamānā evam tam divāvikālabhojanam pajahimhā⁶¹. te mayā bhante sāyañcava bhuñjāma pāto ca. ahu kho so bhante samayo yam bhagavā bhikkhū āmantesi: iṅgha tumhe bhikkhave etam rattim vikālabhojanam pajahathā'ti. tassa mayham bhante ahudeva aññathattam. ahu domanassam yampi no imesam dvinnam bhattānam paṇītasaṅkhātataram tassapi no bhagavā pahānamāha. tassapi no sugato paṭinissaggamāhā'ti.
- **6.** bhūtapubbaṃ bhante aññataro puriso divā sūpeyyaṃ labhitvā evamāha: 'handa ca imaṃ nikkhipatha, sāyaṃ sabbeva

⁵⁹ahudeva (machasaṃ, syā)

⁶⁰gahapati (sīmu)

bjt page 192 x 192

⁶¹pajahimha (sīmu)

samaggā bhuñjissāmā'ti. yā kāci bhante saṅkhatiyo sabbā tā rattim, appā divā. te mayam bhante bhagavati pemañca gāravañca hiriñca ottappañca sampassamānā evam tam rattim vikālabhojanam pajahimhā.

- 7. bhūtapubbaṃ bhante bhikkhū rattandhakāratimisāyaṃ piṇḍāya carantā candanikampi pavisanti. oligallepi papatanti. kaṇṭakāvaṭṭampi⁶² ārohanti, suttampi gāviṃ ārohantiṃ māṇavehipi samāgacchanti katakammehipi akatakammehipi. mātugāmopi te asaddhammena nimanteti.
- 8. bhūtapubbāhaṃ bhante rattandhakāratimisāyaṃ piṇḍāya carāmi. addasā kho maṃ bhante aññatarā itthī vijjantarikāya bhājanaṃ dhovantī, disvā maṃ bhītā vissaramakāsi: 'abbhuṃ me⁶³, pisāco vata ma'nti. evaṃ vutte ahaṃ bhante taṃ itthiṃ etadavocaṃ: nāhaṃ bhagini, pisāco, bhikkhu piṇḍāya ṭhito'ti. bhikkhussa ātumāri, bhikkhussa mātumāri, varante bhikkhu tiṇhena govikantanena kucchi parikanto natveva⁶⁴ yam⁶⁵ rattandhakāratimisāyam kucchihetu pindāya carasīti⁶⁶.
- **9.** tassa mayham bhante tadanussarato evam hoti: 'bahunnam vata no bhagavā dukkhadhammānam apahattā, bahunnam vata no bhagavā sukhadhammānam upahattā, bahunnam

⁶²kanikavāṭampi (sīmu, machasam); kanikarājimpi (syā)

⁶³abhumme (machasam)

pts page 449 q 449

⁶⁴natvevavaraṃ (machasaṃ)

⁶⁵ natvavayā (sīmu)

⁶⁶ carasāti (sīmu)

vata no bhagavā akusalānam dhammānam apahattā. bahunnam vata no bhagavā kusalānam dhammānam upahattā'ti.

- 10. evameva panudāyi idhekacce moghapurisā: 'idam pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhamsu: 'kimpanimassa appamattakassa oramattakassa adhisallikhatevāyam samano'ti. te tañceva nappajahanti. mayi ca appaccayam upatthāpenti. ye ca bhikkhū sikkhākāmā, tesam tam udāyi hoti balavam bandhanam dalham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thullo⁶⁷ kalingaro, seyyathāpi udāyi latukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tattheva vadham vā bandham vā maranam vā āgameti. yo nu kho udāyi evam vadeyya: 'yena sā latukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tattheva vadham vā bandham vā maranam vā āgameti, tam hi tassā abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhana'nti. sammā nu kho so udāvi vadamāno vadevvā'ti. no hetam bhante. vena sā bhante latukikā sakunikā pūtilatāya bandhanena baddhā tattheva vadham vā bandha vā maranam vā āgameti. tam hi tassā balavam bandhanam dalham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thullo⁶⁸ kalingaro'ti.
- 11. evameva panudāyi idhekacce moghapurisā: 'idam pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhamsu: kim panimassa appamattakassa oramattakassa adhisallikhatevāyam samaņo'ti. te tañceva nappajahanti. mayi ca appaccayam upaṭṭhāpenti. ye ca bhikkhū sikkhākāmā, tesam tam udāyi hoti balavam

⁶⁷thulo (machasaṃ, syā, pts)

bjt page 194 x 194

⁶⁸ thūlo (macasaṃ, syā)

bandhanam dalham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thullo kalingaro.

idha panudāyi ekacce kulaputtā: 'idam pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhamsu: 'kimpanimassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no bhagavā pahānamāha. vassa no sugato patinissaggamāhā'ti. te tañceva pajahanti. mayi ca na appaccayam upatthāpenti. ye ca bhikkhū sikkhākāmā. te tam pahāya appossukkā pannalomā paradavuttā⁶⁹ migabhūtena cetasā viharanti. tesantam udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam. seyyathāpi udāyi rañño nāgo īsādanto ubbulhavābhijāto⁷⁰ sangāmāvacaro dalhehi varattehi⁷¹ bandhanehi baddho īsakaññeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sanchinditvā sampadāletvā yena kāmam pakkamati. yo nu kho udāyi evam vadeyya: yehi so rañño nāgo īsādanto ubbulhavābhijāto sangāmāvacaro dalhehi varattehi bandhanehi baddho īsakaññeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yena kāmam pakkamati. tam hi tassa balavam bandhanam dalham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thullo kalingaroti, sammā nu kho so udāyi vadamāno vadeyyāti no hetam bhante. yehi so bhante rañño nāgo īsādanto ubbulhavābhijāto saṅgāmāvacaro dalhehi varattehi bandhanehi baddho īsakaññeva kāyam sannāmetvā tāni bandhanāni sañchinditvā sampadāletvā yena kāmam pakkamati. tam hi tassa abalam bandhanam dubbalam

pts page 450 q 450

⁶⁹paradattavuttā (machasaṃ)

⁷⁰uruļhavāabhijāto (machasaṃ); uruļhavābhijāto (syā)

⁷¹vārattehi (sīmu)

bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhananti.

- 13. evameva kho udāyi idhekacce kulaputtā idam pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: kim panimassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no bhagavā pahānamāha. yassa no sugato paṭinissaggamāhāti. te tañceva pajahanti. mayi ca na appaccayam upaṭṭhāpenti. ye ca bhikkhū sikkhākāmā te tampahāya appossukkā pannalomā paradavuttā⁷² migabhūtena cetasā viharanti. tesam tam udāyi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam.
- 14. seyyathāpi udāyi puriso daļiddo assako anāļhiyo⁷³ tassassa ekam agārakam oluggaviluggam kākātidāyim na paramarūpam. ekā khaṭopikā oluggaviluggā na paramarūpā, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakam na paramarūpam, ekā jāyikā na paramarūpā. so ārāmagatam bhikkhum passeyya sudhotahatthapādam manuñnam bhojanam bhuttāvim sitāya chāyāya nisinnam adhicitte yuttam. tassa evamassa: sukham vata bho sāmañnam, ārogyam vata bho sāmañnam, so vatassam⁷⁴ yoham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. so na sakkuņeyya ekam agārakam oluggaviluggam kākātidāyim na paramarūpam pahāya, ekam khaṭopikam oluggaviluggam na paramarūpam pahāya, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakam na paramarūpam

bjt page 196 x 196

⁷²paradattavuttā (machasaṃ)

⁷³anāļiyo (syā)

pts page 451 q 451

⁷⁴vatassa pasū

pahāya, ekam jāyikam na paramarūpam pahāya, kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum.

15. yo nu kho udāyi evam vadeyya: yehi so puriso bandhanehi baddhona sakkoti, ekam agārakam olugga-viluggam kākātidāyim na paramarūpam. ekam khatopikam oluggaviluggam na paramarūpā, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakam na paramarūpam, ekam jāyikam na paramarūpam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. tam hi tassa abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhananti. sammā nu⁷⁵ kho so udāvi vadamāno vadevyāti. no hetam bhante. yehi so bhante puriso bandhanehi baddho na sakkoti ekam agārakam oluggaviluggam kākātidāyim na paramarūpam pahāya, ekam khatopikam oluggaviluggam na paramarūpam pahāya, ekissā kumbhiyā dhaññasamavāpakam na paramarūpam pahāya, ekam jāyikam na paramarūpam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. tam hi tassa balavam bandhanam dalham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thullo kalingaroti. ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā

16. evameva kho udāyi idhekacce moghapurisā idam pajahathā'ti mayā vuccamānā te evamāhaṃsu: kiṃ panimassa appamattakassa oramattakassa. adhisallikhatevāyaṃ samaṇo'ti. te tañceva nappajahanti. mayi ca appaccayam upatthāpenti

⁷⁵sammannuko mu (sī)

ye ca bhikkhū sikkhākāmā tesantam udāyi hoti balavam bandhanam daļham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thullo kalingaro.

- seyyathāpi udāyi gahapati vā gahapatiputto vā addho mahaddhano mahābhogo, nekānam nikkhaganānam cayo nekānam dhaññaganānam cayo nekānam khettaganānam cayo nekānam vatthuganānam cayo nekānam bhariyāganānam cayo nekānam dāsagaņānam cayo nekānam dāsigaņānam cayo, so ārāmagatam bhikkhum passeyya sudhotahatthapādam manuññam bhojanam bhuttāvim sītāya chāyāya nisinnam adhicitte yuttam, tassa evamassa: sukham vata bho sāmaññam, ārogyam vata bho sāmaññam, so vatassam yoham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyya'nti. so sakkuneyya nekāni nikkhaganāni pahāya, nekāni dhaññaganāni pahāya, nekāni khettaganāni pahāya, nekāni vatthuganāni pahāya, nekāni bhariyāganāni pahāya, nekāni dāsaganāni pahāya, nekāni dāsi ganāni pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum.
- 18. yo nu kho udāyi evam vadeyya: yehi so gahapati vā gahapati putto vā bandhanehi baddho sakkoti nekāni nikkhagaṇāni pahāya, nekāni dhaññagaṇāni pahāya, nekāni khettagaṇāni pahāya, nekāni vatthugaṇāni pahāya, nekāni bhariyāgaṇāni pahāya, nekāni dāsagaṇāni pahāya, nekāni dāsagaṇāni pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum tam hi tassa balavam bandhanam

bjt page 198 x 198

pts page 452 q 452

dalham bandhanam thiram bandhanam apūtikam bandhanam thullo kalingaroti. sammā nu⁷⁶ kho so udāyi vadamāno vadeyyā'ti. no hetam bhante. yehi so bhante gahapati vā gahapatiputto vā bandhanehi baddho sakkoti nekāni nikkhaganāni pahāya, nekāni dhaññaganāni pahāya, nekāni khettaganāni pahāya, nekāni vatthuganāni pahāya, nekāni bhariyāganāni pahāya, nekāni dāsaganāni pahāya, nekāni dāsiganāni pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajitum. tam hi tassa abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhananti. evameva kho udāyi idhekacce kulaputtā, idam pajahathāti mayā vuccamānā te evamāhamsu: 'kim panimassa appamattakassa oramattakassa pahātabbassa yassa no bhagavā pahānamāha. yassa no sugato patinissaggamāhā'ti te tañceva pajahanti. mayi ca na appaccayam upatthāpenti. ye ca bhikkhū sikkhākāmā te tam pahāya appossukkā pannalomā paradavuttā migabhūtena cetasā viharanti. tesam tam udāvi hoti abalam bandhanam dubbalam bandhanam pūtikam bandhanam asārakam bandhanam.

19. cattāro me udāyi puggalā santo saṃvijjamānā lokasmiṃ, katame cattāro: idhūdāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya. tamenaṃ upadhipahānāya paṭipannaṃ upadhipaṭinissaggāya upadhipaṭisaññuttā sarasaṅkappā samudācaranti. so te adhivāseti, nappajahati, na vinodeti. na byantīkaroti. na anabhāvaṃ gameti. imaṃ kho ahaṃ udāyi puggalaṃ saññutto'ti vadāmi no visaññutto. taṃ kissa hetu: indriyavemattatā hi me udāyi imasmiṃ puggale

⁷⁶sammannu (sīmu) pts page 453 q 453

viditā.

- 20. idha panudāyi ekacco puggalo upadhipahānāya paṭipanno hoti upadhipaṭinissaggāya. tamenaṃ upadhipahānāya paṭipannaṃ upadhipaṭinissaggāya, upadhipaṭisaññuttā sarasaṅkappā samudācaranti. so te nādhivāseti, pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvaṃ gameti. imampi kho ahaṃ udāyi puggalaṃ saññuttoti vadāmi no visaññutto. taṃ kissa hetu: indriyavemattatā hi me udāyi imasmiṃ puggale viditā.
- idha panudāyi ekacco puggalo upadhipahānāya patipanno hoti upadhipatinissaggāya. tamenam upadhipahānāya patipannam upadhipatinissaggāya kadāci karahaci satisammosā upadhipatisaññuttā sarasankappā samudācaranti. dandho udāyi satuppādo. atha kho nam khippameva pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvam gameti. seyyathāpi udāyi puriso divasasantatte avokatāhe dve vā tīni vā udakaphusitāni nipāteyya. dandho udāyi udakaphusitānam nipāto. atha kho nam khippameva parikkhayam pariyādānam gaccheyya. evameva kho udāyi idhekacco puggalo upadhipahānāya patipanno hoti upadhipatinissaggāva, tamenam upadhipahānāva patipannam upadhipatinissaggāya, kadāci karahaci satisammosā upadhipatisaññuttā sarasankappā samudācaranti. dandho udāyi satuppādo. atha kho nam khippameva pajahati, vinodeti, byantīkaroti, anabhāvam gameti. imampi kho aham udāyi puggalam saññutto'ti vadāmi no visaññutto, tam kissa hetu: indriyavemattatā hi me udāyi imasmim puggale viditā.

bjt page 200 x 200

pts page 454 q 454

- **22.** idha panudāyi ekacco puggalo 'upadhi dukkhassa mūla'nti iti viditvā nirupadhi hoti upadhisankhaye vimutto, imam kho aham udāyi puggalam visannutto'ti vadāmi no sannutto. tam kissa hetu: indriyavemattatā hi me udāyi imasmim puggale viditā.
- 23. pañca kho ime udāyi kāmaguṇā. katame pañca: cakkhuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. sotaviññeyyā saddā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. ghānaviññeyyā gandhā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. jivhāviññeyyā rasā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. ime kho udāyi pañca kāmaguṇā. yaṃ kho udāyi ime pañcakāmaguṇe paṭicca uppajjati sukhaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ mīļhasukhaṃ puthujjanasukhaṃ anariyasukhaṃ na sevitabbaṃ⁷⁸ na bhāvetabbaṃ na bahulīkātabbaṃ. bhāyitabbaṃ etassa sukhassāti vadāmi.
- 24. idhūdāyi bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhanca kāyena paṭisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti upekkhako satimā sukhavihārīti tam tatiyam jhānam upasampajja viharati. sukhassa ca pahānā dukkhassa

⁷⁷rajaniyyā (sīmu)

⁷⁸āsevitabbam (pts)

ca pahānā pubbeva somanassa domanassānam atthamgamā adukkham asukham upekkhā sati pārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. idam vuccati nekkhammasukham pavivekasukham upasamasukham sambodhasukham āsevitabbam bhāvetabbam bahulīkātabbam. na bhāyitabbam etassa sukhassāti vadāmi.

- 25. idhūdāyi bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. idam kho aham udāyi injitasmim vadāmi. kinca tattha injitasmim: yadeva tattha vitakkavicārā aniruddhā honti, idam tattha injitasmim.
- 26. idhūdāyi bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. idampi kho aham udāyi iñjitasmim vadāmi. kiñca tattha iñjitasmim: yadeva tattha pītisukham aniruddham hoti, idam tattha iñjitasmim.
- 27. idhūdāyi bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yantaṃ ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. idampi kho ahaṃ udāyi iñjitasmiṃ vadāmi kiñca tattha iñjitasmiṃ: yadeva tattha upekkhāsukhaṃ aniruddhaṃ hoti. idaṃ tattha iñjitasmiṃ.

pts page 455 q 455

bjt page 202 x 202

- 28. idhūdāyi bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukkham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. idam kho aham udāyi aninjitasmim vadāmi.
- idhūdāyi bhikkhu vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. idam kho aham udāyi analanti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāvi bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. ayam tassa samatikkamo. idampi kho aham udāyi analanti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāyi bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena paţisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti tam tativam ihānam upasampajja viharati. ayam tassa samatikkamo. idampi kho aham udāyi analanti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāyi bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukkham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. ayam tassa samatikkamo. idampi kho aham udāyi analanti vadāmi. pajahathāti vadāmi. samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāyi bhikkhu sabbaso rūpasaññānam samatikkamā patighasaññānam atthangamā nānattasaññānam amanasikārā ananto ākāsoti ākāsānañcāyatanam upasampajja

viharati. ayam tassa samatikkamo. idampi kho aham udāyi analanti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāyi bhikkhu sabbaso ākāsānancāyatanam samatikkamma anantam vinnānanti vinnānancāyatanam upasampajja viharati, ayam tassa samatikkamo, idampi kho aham udāyi analanti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāyi bhikkhu sabbaso vinnānancāyatanam samatikkamma natthi kincīti ākincannāyatanam upasampajja viharati. ayam tassa samatikkamo. idampi kho aham udāyi analanti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāyi bhikkhu sabbaso ākincannāyatanam samatikkamma nevasannānāsannāyatanam upasampajja viharati. ayam tassa samatikkamo, idampi kho aham udāyi

- **30.** analanti vadāmi, pajahathāti vadāmi, samatikkamathāti vadāmi. ko ca tassa samatikkamo: idhūdāyi bhikkhu sabbaso nevasaññānāsaññāyatanam samatikkamma saññāvedayitanirodham upasampajja viharati. ayam tassa samatikkamo. iti kho aham udāyi nevasaññānāsaññāyatanassapi pahānam vadāmi. passasi no tvam udāyi tam samyojanam anum vā thūlam vā, yassāham no pahānam vadāmīti. no hetam bhanteti.
- **31.** idamavoca bhagavā attamano āyasmā udāyi bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

pts page 456 q 456

bit page 204 x 204

bjt page 206 x 206

Latukikopamasuttam chattham.

2.7 Cātumasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā cātumāyam viharati āmalakīvane tena kho pana samayena sāriputtamoggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni cātumam anuppattāni honti bhagavantam dassanāya. te ca āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhim paṭisammodamānā senāsanāni pañnāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā ahesum. atha kho bhagavā āyasmantam ānandam āmantesi: 'ke panete ānanda uccāsaddā mahāsaddā kevaṭṭā mañne maccavilope'ti.
- 2. 'etāni bhante sāriputtamoggallānapamukhāni pañcamattāni bhikhusatāni cātumam anuppattāni bhagavantam dassanāya. te āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhim paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā'ti. tena hānanda mama vacanena te bhikkhū āmantehi. satthāyasmante āmantetī'ti. evam bhanteti kho āyasmā ānando bhagavato paṭissutvā yena te bhikkhū tenupasankami. upasankamitvā te bhikkhū etadavoca: 'satthāyasmante āmantetī'ti. evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paṭissutvā yena bhagavā tenupasankamimsu. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimsu. ekamantam nisīnne kho te bhikkhū bhagavā etadavoca: 'kinnu tumhe bhikkhave uccāsaddā mahāsaddā kevattā maññe macchavilope'ti.
- **3.** imāni bhante sāriputtamoggallānapamukhāni pañcamattāni bhikkhusatāni cātumam anuppattāni bhagavantam dassa-

nāya. teme āgantukā bhikkhū nevāsikehi bhikkhūhi saddhim paṭisammodamānā senāsanāni paññāpayamānā pattacīvarāni paṭisāmayamānā uccāsaddā mahāsaddā'ti. 'gacchatha bhikkhave paṇāmemi vo, na vo mama santike vatthabba'nti. evaṃ bhanteti kho te bhikkhū bhagavato paṭissutvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā senāsanaṃ saṃsāmetvā pattacīvaraṃ ādāya pakkamiṃsu.

- 4. tena kho pana samayena cātumeyyakā sakyā santhāgāre sannipatitā honti kenacideva karaṇīyena, addasaṃsu⁷⁹ kho cātumeyyakā sakyā te bhikkhū dūratova gacchante, disvāna yena te bhikkhū tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā te bhikkhū etadavocuṃ: 'handa kahaṃ pana tumhe āyasmanto gacchathā'ti. bhagavatā kho āvuso bhikkhusaṅgho paṇāmito'ti. 'tena hāyasmanto muhuttaṃ nisīdatha, appeva nāma mayaṃ sakkuṇeyyāma bhagavantaṃ pasādetu'nti. evamāvusoti kho te bhikkhū cātumeyyakānam sakyānam paccassosum.
- 5. atha kho cātumeyyakā sakyā yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, ekamantaṃ nisinnā kho cātumeyyakā sakyā bhagavantaṃ etadavocuṃ: 'abhinandatu bhante bhagavā bhikkhusaṅghaṃ, abhivadatu bhante bhagavā bhikkhusaṅghaṃ, seyyathāpi bhante bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgho anuggahito, evameva⁸⁰ bhagavā etarahi anugaṇhātu bhikkhusaṅghaṃ. santettha bhante bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ dassanāya

⁷⁹addasāsum (sīmu, pts)

bjt page 208 x 208

⁸⁰evamevam (sīmu)

alabhantānam siyā aññathattam, siyā viparināmo. seyyathāpi bhante bījānam tarunānam udakam alabhantānam siyā aññathattam, siyā viparināmo, evameva kho bhante santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imam dhammavinayam, tesam bhagavantam dassanāya alabhantānam siyā aññathattam, siyā viparināmo.

- **6.** seyyathāpi bhante bījānaṃ taruṇānaṃ udakaṃ alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā viparināmo. evameva kho bhante santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ dassanāya alabhantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā viparināmo.
- 7. seyyathāpi bhante vacchassa taruṇassa mātaraṃ apassantassa siyā aññathattaṃ, siyā viparināmo. evameva kho bhante santettha bhikkhū navā acirapabbajitā adhunāgatā imaṃ dhammavinayaṃ, tesaṃ bhagavantaṃ apassantānaṃ siyā aññathattaṃ, siyā viparināmo. abhinandatu bhante bhagavā bhikkhusaṅghaṃ, abhivadatu bhante bhagavā bhikkhusaṅghaṃ. seyyathāpi bhante bhagavatā pubbe bhikkhusaṅgho anuggahito, evameva bhagavā etarahi anugaṇhātu bhikkhu saṅghaʾnti.
- **8.** asakkhiṃsu kho cātumeyyakā ca sakyā brahmā ca sahampati bhagavantaṃ pasādetuṃ bījūpamena ca taruṇūpamena ca atha kho āyasmā mahāmoggallāno bhikkhū āmantesi: 'uṭṭhahathāvuso, gaṇhātha pattacīvaraṃ, pasādito bhagavā cātumey-

pts page 458 q 458

pts page 459 q 459

bjt page 210 x 210

yakehi ca sakyehi brahmuṇā ca sahampatinā bījūpamena ca taruṇūpamena cā'ti. evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato mahāmoggallānassa paṭissutvā uṭṭhāyāsanā pattacīvaraṃ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkamiṃsu, upasaṅkamitvā bhagavantaṃ abhivādetvā ekamantaṃ nisīdiṃsu, ekamantaṃ nisinnaṃ kho āyasmantaṃ sāriputtaṃ bhagavā etadavoca: kinti te sāriputta ahosi mayā bhikkhusaṅghe paṇāmite'ti. evaṃ kho me bhante ahosi bhagavatā bhikkhusaṅghe paṇāmite⁸¹. appossukko'dāni bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyutto viharissati. mayampidāni appossukkā diṭṭhadhammasukhavihāraṃ anuyuttā viharissāmā'ti. āgamehi tvaṃ sāriputta, āgamehi tvaṃ sāriputta, diṭṭhadhammasukhavihāranti na kho te sāriputta punapi evarūpaṃ cittaṃ uppādetabbanti⁸².

- 9. atha kho bhagavā āyasmantam mahāmoggallānam āmantesi. 'kinti te moggallāna ahosi mayā bhikkhusanghe paṇāmiteti. evam kho me bhante ahosi bhagavatā bhikkhusanghe paṇāmite appossukko'dāni bhagavā diṭṭhadhammasukhavihāram anuyutto viharissati. ahañcadāni āyasmā ca sāriputto bhikkhusangham pariharissāmā'ti. sādhu sādhu moggallāna, aham vā hi moggallāna bhikkhusangham parihareyyam sāriputta moggallānā vāti.
- **10.** atha kho bhagavā bhikkhū āmantesi: cattārimāni bhikkhave bhayāni udakorohante pāṭikaṅkhitabbāni, katamāni cattāri: ūmībhayaṃ kumbhīļabhayaṃ āvaṭṭabhayaṃ susukābhayaṃ. imāni kho bhikkhave cattāri bhayāni udakorohante

⁸¹bhikkhusaṅgho panāmito machasam

⁸²na kho te -pe- uppādetabbam (machasam) natthi

pāṭikaṅkhitabbāni. evameva kho bhikkhave cattārimāni bhayāni idhekacce puggale imasmim dhammavinaye agārasmā anagāriyam pabbajite pāṭikaṅkhitabbāni. katamāni cattāri: ūmībhayam kumbhīlabhayam āvaṭṭabhayam susukābhayam.

- 11. katamañca bhikkhave ūmībhayaṃ: idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyaṃ pabbajito hoti, 'otiṇṇomhi jātiyā jarāya maraṇena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiṇṇo dukkhapareto. appeva nāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. tamenaṃ tathā pabbajitaṃ samānaṃ sabrahmacārī ovadanti anusāsanti: 'evante abhikkamitabbaṃ. evante paṭikkamitabbaṃ. evante ālokitabbaṃ. evante vilokitabbaṃ. evante samminjitabbaṃ. evante pasāretabbaṃ⁸³. evante saṅghāṭipattacīvaraṃ dhāretabba'nti. tassa evaṃ hoti:
- 12. mayam kho pubbe agāriyabhūtā samānā aññe ovadāmapi⁸⁴ anusāsāmapi⁸⁵ ime panamhākam puttamattā maññe, nattamattā maññe, amhe ovaditabbam anusāsitabbam maññantīti. so sikkham paccakkhāya hīnāyāvattati. ayam vuccati bhikkhave ūmībhayassa bhīto sikkham paccakkhāya hīnāyāvatto ūmībhayanti kho bhikkhave kodhūpāyāsassetam adhivacanam.

⁸³pasāritabbaṃ (machasaṃ)

pts page 460 q 460

bjt page 212 x 212

⁸⁴ovadāma (machasam)

⁸⁵ anusāsāma (machasam)

- 13. katamañca bhikkhave kumbhīlabhayam: idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, otiņņomhi jātiyā jarāya maraņena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiņņo dukkhapareto. appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti.
- tamenam tathā pabbajitam samānam sabrahmacārī ovadanti. anusāsanti: 'idam te khāditabbam idam te na khāditabbam, idam te bhuñjitabbam, idam te na bhuñjitabbam, idam te sāyitabbam, idam te na sāyitabbam, idam te pātabbam, idam te na pātabbam, kappiyam te khāditabbam, akappiyam te na khāditabbam, kappiyam te bhuñjitabbam, akappiyam te na bhuñajitabbam, kappiyam te sāyitabbam, akappiyam te na sāyitabbam, kappiyam te pātabbam, akappiyam te na pātabbam, kāle te khāditabbam, vikāle te na khāditabbam, kāle te bhuñjitabbam, vikāle te na bhuñjitabbam, kāle te sāyitabbam, vikāle te na sāyitabbam, kāle te pātabbam, vikāle te na pātabba'nti. tassa evam hoti: mayam kho pubbe agāriyabhūtā samānā yam icchāma tam khādāma, yam na icchāma na tam khādāma, yam icchāma tam bhuñjāma, yam na icchāma na tam bhuñjāma, yam icchāma tam sāyāma, yam na icchāma na tam sāyāma, yam icchāma tam pivāma⁸⁶ yam na icchāma na tam pivāma, kappiyampi khādāma, akappiyampi khādāma, kappiyampi bhuñjāma, akappiyampi bhuñjāma, kappiyampi sāyāma, akappiyampi sāyāma, kappiyampi pivāma, akappiyampi pivāma. kālepi khādāma, vikālepi khādāma, kālepi bhuñjāma vikālepi bhuñjāma, kālepi sāyāma, vikālepi sāyāma,

pts page 461 q 461

⁸⁶pipāma (sīmu, pts)

kālepi pivāma, vikālepi pivāma. yampi no saddhā gahapatikā divā vikāle paṇītaṃ khādanīyaṃ bhojanīyaṃ denti, tatthapi me mukhāvaraṇaṃ maññe karontī'ti. so sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvattati. ayaṃ vuccati bhikkhave kumbhīlabhayassa bhīto sikkhaṃ paccakkhāya hīnāyāvatto. kumbhīlabhayanti kho bhikkhave odarikattassetaṃ adhivacanaṃ.

katamañca bhikkhave āvattabhayam, idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti. otinnomhi jātiyā jarāya maranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto. appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. so evam pabbajito samāno pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya gāmam vā nigamam vā pindāya pavisati arakkhiteneva kāyena, arakkhitāya vācāya, anupatthitāya satiyā asamvutehi indriyehi. so tattha passati gahapatim vā gahapatiputtam vā pañcahi kāmagunehi samappitam samangībhūtam paricārayamānam. tassa evam hoti: mayam kho pubbe agāriyabhūtā samānā pañcahi kāmagunehi samappitā samangībhūtā paricārimha. samvijjante⁸⁷ kho kule⁸⁸ bhogā, sakkā bhoge ca bhuñjitum puññāni ca kātu'nti. so sikkham paccakkhāva hīnāvāvattati. avam vuccati bhikkhave āvattabhavassa bhīto sikkham paccakkhāva hīnāvāvatto. āvattabhavanti kho bhikkhave pañcannetam kāmagunānam adhivacanam.

bjt page 214 x 214

⁸⁷saṃvijjanti (machasaṃ)

⁸⁸ pana me kule (machasam)

- 16. katamañca bhikkhave susukābhayam, idha bhikkhave ekacco kulaputto saddhā agārasmā anagāriyam pabbajito hoti, otiņņomhi jātiyā jarāya maraņena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotiņņo dukkhapareto, appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. so evam pabbajito samāno pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya gāmam vā nigamam vā piņḍāya pavisati arakkhiteneva kāyena, arakkhitāya vācāya, anupaṭṭhitāya satiyā, asamvutehi indriyehi. so tattha passati mātugāmam dunnivattham vā duppārutam vā. tassa mātugāmam disvā dunnivattham vā duppārutam vā rāgo cittam anuddhamseti, so rāgānuddhastena⁸⁹ cittena sikkham paccakkhāya hīnāyāvattati. ayam vuccati bhikkhave susukābhayassa bhīto sikkham paccakkhāya hīnāyāvatto. susukābhayanti kho bhikkhave mātugāmassetam adhivacanam.
- **17.** imāni kho bhikkhave cattāri bhayāni idhekacce puggale imasmim dhammavinaye agārasmā anagāriyam pabbajite pātikankhitabbānīti.
- **18.** idamavoca bhagavā attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam abhinandunti.

Cātumasuttam sattamam.

pts page 462 q 462

⁸⁹rāgānuddhaṃsena (machasaṃ)

bjt page 216 x 216

2.8 Naļakapānasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā kosalesu viharati naļakapāne palāsavane. tena kho pana samayena sambahulā abhiñnātā abhiñnātā kulaputtā bhagavantam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā honti. āyasmā ca anuruddho āyasmā ca bhaddiyo āyasmā ca kimbilo⁹⁰ āyasmā ca bhagu āyasmā kundadhāno⁹¹ āyasmā ca revato āyasmā ca ānando: aññe ca abhiñnātā abhiñnātā kulaputtā.
- 2. tena kho pana samayena bhagavā bhikkhusaṅghaparivuto abbhokāse nisinno hoti. atha kho bhagavā te kulaputte ārabbha bhikkhu āmantesi, ye te bhikkhave kulaputtā mamam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, kacci te bhikkhuve bhikkhu abhiratā brahmacariye'ti. evam vutte te bhikkhu tunhī ahesum. dutiyampi kho bhagavā te kulaputte ārabbha bhikkhu āmantesi, ye te bhikkhave kulaputtā mamam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, kacci te bhikkhuve bhikkhu abhiratā brahmacariye'ti. evam vutte te bhikkhu tunhī ahesum. tatiyampi kho bhagavā te kulaputte ārabbha bhikkhu āmantesi, ye te bhikkhave kulaputtā mamam uddissa saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā, kacci te bhikkhu abhiratā brahmacariye'ti. tatiyampi kho te bhikkhu tunhī ahesum.

⁹⁰kimilo (machasam)

⁹¹koṇḍañño (machasaṃ) pts page 463 q 463

- atha kho bhagavato etadahosi: yannūnāham teva⁹² kulaputte puccheyya'nti. atha kho bhagavā āyasmantam anuruddham āmantesi: kacci tumhe anuruddhā abhiratā brahmacariye'ti. taggha mayam bhante abhiratā brahmacariyeti. sādhu sādhu anuruddhā etam kho anuruddhā tumhākam patirūpam kulaputtānam saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitānam yam tumhe abhirameyyātha brahmacariye. yena tumhe anuruddhā bhadrena yobbanena samannāgatā pathamena vayasā susu kālakesā kāme paribhuñjeyyātha. tena tumhe anuruddhā bhadrena⁹³ yobbanena samannāgatā pathamena vayasā susu kālakesā agārasmā anagāriyam pabbajitā. te kho⁹⁴ pana tumhe anuruddhā neva rājābhinītā agārasmā anagāriyam pabbajitā, na corābhinītā agārasmā anagāriyam pabbajitā, na inattā agārasmā anagāriyam pabbajitā, na bhayattā agārasmā anagāriyam pabbajitā, na ājīvikāpakatā agārasmā anagāriyam pabbajitā. api ca khomhi otinno jātiyā jarāya maranena sokehi paridevehi dukkhehi domanassehi upāyāsehi, dukkhotinno dukkhapareto appevanāma imassa kevalassa dukkhakkhandhassa antakiriyā paññāyethā'ti. nanu tumhe anuruddhā evam saddhā agārasmā anagāriyam pabbajitā'ti. evam bhante. evam pabbajitena ca pana anuruddhā kulaputtena kimassa.
- 4. karaṇīyam: 'vivekam anuruddhā kāmehi vivekam akusalehi dhammehi pītisukham nādhigacchati aññam vā tato santataram. tassa abhijjhāpi cittam pariyādāya tiṭṭhati. byāpādopi cittam pariyādāya tiṭṭhati. thīnamiddhampi cittam pariyādāya

⁹²te (machasam)

⁹³bhadrenapi (machasaṃ)

⁹⁴te ca kho (machasaṃ)

bjt page 218 x 218

tiṭṭhati. uddhaccakukkuccampi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. vicikicchāpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. aratīpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. tandīpi cittaṃ pariyādāya tiṭṭhati. vivekaṃ anuruddhā kāmehi vivekaṃ akusalehi dhammehi pītisukhaṃ nādhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ. vivekaṃ anuruddhā kāmehi vivekaṃ akusalehi dhammehi pītisukhaṃ adhigacchati aññaṃ vā tato santataraṃ. tassa abhijjhāpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. byāpādopi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. uddhaccakukkuccampi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. vicikicchāpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. aratīpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. tandīpi cittaṃ na pariyādāya tiṭṭhati. vivekaṃ anuruddhā kāmehi vivekaṃ akusalehi dhammehi pītisukhaṃ adhigacchati aññam vā tato santataram.

- **5.** kinti vo anuruddhā mayi hoti: ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā, appahīnā te tathāgatassa. tasmā tathāgato saṅkhāyekam paṭisevati, saṅkhāyekam adhivāseti, saṅkhāyekam parivajjeti, saṅkhāyekam vinodetī'ti.
- **6.** na kho no bhante bhagavati evam hoti: 'ye āsavā saṅkile-sikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmara-nīyā, appahīnā te tathāgatassa. tasmā tathāgato saṅkhāyekam paṭisevati, saṅkhāyekam adhivāseti, saṅkhāyekam parivajjeti, saṅkhāyekam vinodetī'ti.

pts page 464 q 464

- 7. evam kho no bhante bhagavati hoti: ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā, pahīnā te tathāgatassa. tasmā tathāgato saṅkhāyekam paṭisevati, saṅkhāyekam adhivāseti, saṅkhāyekam parivajjeti, saṅkhāyekam vinodetī'ti. sādhu sādhu anuruddhā, tathāgatassa anuruddhā, ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā, pahīnā te ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā sāvatim anuppādadhammā. seyyathāpi anuruddhā tālo matthakacchinno abhabbo punavirūļhiyā evameva kho anuruddhā tathāgatassa ye āsavā saṅkilesikā ponobhavikā sadarā dukkhavipākā āyatim jātijarāmaranīyā. pahīnā te ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. tasmā tathāgato saṅkhāyekam paṭisevati, saṅkhāyekam adhivāseti, saṅkhāyekam parivajjeti, saṅkhāyekam vinodetī'ti.
- **8.** taṃ kimmaññasi anuruddhā kaṃ atthavasaṃ sampassamāno tathāgato sāvake abbhatīte kālakate upapattīsu byākaroti: 'asu amutra upapanno, asu amutra upapanno'ti.
- **9.** bhagavammūlakā no bhante dhammā, bhagavannettikā, bhagavampaṭisaraṇā. sādhu vata bhante bhagavantaññeva paṭibhātu etassa bhāsitassa attho. bhagavato sutvā bhikkhū dhāressanti'ti.
- **10.** na kho anuruddhā tathāgato janakuhanattham na janalapanattham na lābhasakkārasilokānisamsattham, na iti mam

⁹⁵anabhāvaṃ katā (machasaṃ)

bjt page 220 x 220

pts page 465 q 465

jano jānātū'ti sāvake abbhatīte kālakate upapattīsu byākaroti: 'asu amutra upapanno, asu amutra upapanno'ti. santi ca kho anuruddhā kulaputtā saddhā uļāravedā uļārapāmojjā⁹⁶ 'te taṃ sutvā tathattāya cittaṃ upasaṃharanti. tesantaṃ anuruddhā hoti dīgharattaṃ hitāya sukhāya.

- 11. idhānuruddhā bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kā-lakato⁹⁷ so bhagavatā byākato 'aññāya saṇṭhahī'ti. so kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā, 'evaṃ-sīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi, evaṃvihārī so āya-smā ahosi itipi, evaṃ vimutto so āyasmā ahosi itipīti. so tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti.
- 12. idhānuruddhā bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kā-lakato, so bhagavatā byākato: pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā'ti. so kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavasuto⁹⁸ vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi, evaṃpañño so āyasmā ahosi itipi, evaṃvihārī so āyasmā ahosi itipi, evaṃ vimutto so āyasmā ahosi itipīti. so tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evaṃpi kho anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti.

97kālaṃkato (machasaṃ)

⁹⁶pāmujjā (sīmu)

pts page 466 q 466

⁹⁸anussavassuto (machasam)

- 13. idhānuruddhā bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kā-lakato, so bhagavatā byākato tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parik-khayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī'ti. so kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā. evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi, evaṃpañno so āyasmā ahosi itipi, evaṃvihārī so āyasmā ahosi itipi, evaṃ vimutto so āyasmā ahosi itipīti. so tassa saddhanca sīlanca sutanca cāganca pañnanca anussaranto tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti.
- 14. idhānuruddhā bhikkhu suṇāti: 'itthannāmo bhikkhu kālakato, so bhagavatā byākato tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. so kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi, evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi, evaṃpañño so āyasmā ahosi itipi, evaṃvihārī so āyasmā ahosi itipi, evaṃ vimutto so āyasmā ahosi itipīti. so tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evaṃpi kho anuruddhā bhikkhuno phāsuvihāro hoti.
- **15.** idhānuruddhā bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālakatā, sā bhagavatā byākatā: 'aññāya saṇṭhahī'ti. sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: 'evaṃ-sīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā ahosi itipi, evaṃ-paññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃ vimuttā sā bhaginī ahosi itipīti. sā tassā saddhañca

bjt page 222 x 222

sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

- 16. idhānuruddhā bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālakatā⁹⁹, sā bhagavatā byākatā pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokā'ti. sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā. 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃ vimuttā sā bhaginī ahosi itipīti. sā tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evaṃpi kho anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.
- 17. idhānuruddhā bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālakatā, sā bhagavatā byākatā: 'tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāminī, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī'ti. sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā. 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃ vimuttā sā bhaginī ahosi itipīti'ti. sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.

⁹⁹kālamkatā (machasam)

- 18. idhānuruddhā bhikkhunī suṇāti: 'itthannāmā bhikkhunī kālakatā, sā bhagavatā byākatā 'tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparā-yaṇā'ti. sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anus-savasutā vā. 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃ vimuttā sā bhaginī ahosi itipīti. sā tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā bhikkhuniyā phāsuvihāro hoti.
- 19. idhānuruddhā upāsako suṇāti:'itthannāmo upāsako kālakato, so bhagavatā byākato: pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokā'ti. so kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi. evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi. evaṃpañño so āyasmā ahosi itipi, evaṃ vimutto so āyasmā ahosi itipīti. so tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti.
- **20.** idhānuruddhā upāsako suṇāti: 'itthannāmo upāsako kālakato, so bhagavatā byākato: tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāmī, sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī'ti. so kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: 'evaṃsīlo so

pts page 467 q 467

bjt page 224 x 224

āyasmā ahosi itipi. evamdhammo so āyasmā ahosi itipi. evampañno so āyasmā ahosi itipi, evamvihārī so āyasmā ahosi itipi, evam vimutto so āyasmā ahosi itipīti. so tassa saddhanca sīlanca sutanca cāganca pannanca anussaranto tathattāya cittam upasamharati. evampi kho anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti.

- 21. idhānuruddhā upāsako suṇāti: itthannāmo upāsako kālakato, so bhagavatā byākato: 'tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpanno avinipātadhammo niyato sambodhiparāyaṇo'ti. so kho panassa āyasmā sāmaṃ diṭṭho vā hoti anussavasuto vā: 'evaṃsīlo so āyasmā ahosi itipi. evaṃdhammo so āyasmā ahosi itipi. evaṃpañño so āyasmā ahosi itipi, evaṃvihārī so āyasmā ahosi itipi, evaṃ vimutto so āyasmā ahosi itipīti. so tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussaranto tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā upāsakassa phāsuvihāro hoti.
- 22. idhānuruddhā upāsikā suṇāti: 'itthannāmā upāsikā kāla-katā¹⁰⁰ sā bhagavatā byākatā: pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anā-vattidhammā tasmā lokā'ti. sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃ vimuttā sā bhaginī ahosi itipīti. sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tathattāya cittaṃ upasaṃharati.

¹⁰⁰kālaṃkatā (machasaṃ) pts page 468 q 468

evampi kho anuruddhā upāsikāya phāsuvihāro hoti.

- 23. idhānuruddhā upāsikā suṇāti: 'itthannāmā upāsikā kālakatā¹⁰¹ sā bhagavatā byākatā: 'tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā rāgadosamohānaṃ tanuttā sakadāgāminī sakideva imaṃ lokaṃ āgantvā dukkhassantaṃ karissatī'ti. sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃ vimuttā sā bhaginī ahosi itipīti. sā tassa saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā upāsikāya phāsuvihāro hoti.
- 24. idhānuruddhā upāsikā suṇāti: 'itthannāmā upāsikā kāla-katā sā bhagavatā byākatā:'tiṇṇaṃ saṃyojanānaṃ parikkhayā sotāpannā avinipātadhammā niyatā sambodhiparāyaṇā'ti. sā kho panassā bhaginī sāmaṃ diṭṭhā vā hoti anussavasutā vā: 'evaṃsīlā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃdhammā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃpaññā sā bhaginī ahosi itipi, evaṃvihārinī sā bhaginī ahosi itipi, evaṃ vimuttā sā bhaginī ahosi itipīti. sā tassā saddhañca sīlañca sutañca cāgañca paññañca anussarantī tathattāya cittaṃ upasaṃharati. evampi kho anuruddhā upāsikāya phāsuvihāro hoti.
- **25.** iti kho anuruddhā tathāgato na janakuhanattham, na janalapanattham, na lābhasakkārasilokānisamsattham, na iti

bjt page 226 x 226

¹⁰¹kālaṃ katā (machasaṃ)

mam jano jānātū'ti sāvake abbhatīte kālakate upapattīsu byākaroti: 'asu amutra upapanno asū amutra upapanno'ti. santi ca kho anuruddhā kulaputtā saddhā uļāravedā uļārapāmojjā. te tam sutvā tathattāya cittam upasamharanti. tesam tam anuruddhā hoti dīgharattam hitāya sukhāyāti.

26. idamavoca bhagavā. attamano āyasmā anuruddho bhagavato bhāsitaṃ abhinandīti.

Naļakapānasuttam aţţhamam.

pts page 469 q 469 bjt page 228 x 228

2.9 Gulissānisuttam

- 1. evam me sutam. ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. tena kho pana samayena gulissāni¹⁰² nāma bhikkhu āraññako¹⁰³ padarasamācāro¹⁰⁴ saṅghamajjhe osaṭo hoti kenacideva karaṇīyena. tatra kho āyasmā sāriputto gulissānim bhikkhum ārabbha bhikkhū āmantesi.
- 2. āraññakena'hāvuso¹⁰⁵ bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena sabrahmacārīsu sagāravena bhavitabbaṃ sappatissena. sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto sabrahmacārīsu agāravo hoti appatisso. tassa bhavanti vattāro: 'kimpanimassa āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā sabrahmacārīsu agāravo¹⁰⁶ appatisso'tissa¹⁰⁷ bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena sabrahmacārīsu sagāravena bhavitabbaṃ sappatissena.
- **3.** āraññakena' hāvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena āsanakusalena bhavitabbaṃ 'iti there ca bhikkhū nānupakhajja nisīdissāmi. nave ca bhikkhū na āsanena paṭibāhissāmī'ti. sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto na āsanakusalo¹⁰⁸ hoti. tassa bhavanti vattāro: kim-

¹⁰² goliyāni (machasaṃ); golissāni (syā)

¹⁰³ āraññiko (machasam)

¹⁰⁴padasamācāro (machasam)

¹⁰⁵araññakenāvuso (machasaṃ, syā)

¹⁰⁶ agāravo hoti (machasaṃ)

¹⁰⁷ tassa (machasam, sīmu, syā)

¹⁰⁸āsanakusalo na hotīti (machasam, sīmu)

panimassa āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā ābhisamācārikampi dhammam na jānātī'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena āsanakusalena bhavitabbam.

- 4. āraññakena'hāvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo. nāti divā paṭikkamitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto atikālena gāmam pavisati, atidivā paṭikkamati. tassa bhavanti vattāro. kimpanimassa āyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā atikālena gāmam pavisati, atidivā paṭikkamatī'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena nātikālena gāmo pavisitabbo. nāti divā paṭikkamitabbam.
- 5. āraññakena'hāvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena na purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjitabbaṃ. sace āvuso āraññako¹⁰⁹ bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjati, tassa bhavanti vattāro: ayannūnimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena viharato vikālacariyā bahulīkatā, tamenaṃ saṅghagatampi samudācaratī'tissa¹¹⁰ bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena na purebhattaṃ pacchābhattaṃ kulesu cārittaṃ āpajjitabbaṃ.

pts page 470 q 470

bjt page 230 x 230

¹⁰⁹āraññiko (machasaṃ)

¹¹⁰tassa (machasam, sīmu, syā)

- 6. āraññakena'hāvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena anuddhatena bhavitabbam acapalena. sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto uddhato hoti. capalo tassa bhavanti vattāro: 'idannūnimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena viharato uddhaccam cāpalyam bahulīkatam, tamenam saṅghagatampi samudācaratī'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena anuddhatena bhavitabbam acapalena.
- 7. āraññakena'hāvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena amukharena bhavitabbam avikiṇṇavācena. sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto mukharo hotivikiṇṇavāco. tassa bhavanti vattāro: 'kampanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā mukharo vikiṇṇavāco'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena amukharena bhavitabbam avikinnavācena.
- 8. āraññakena'hāvuso bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena subbacena¹¹¹ bhavitabbaṃ kalyāṇamittena. sace āvuso āraññako bhikkhu saṅghagato saṅghe viharanto dubbaco hoti pāpamitto, tassa bhavanti vattāro: 'kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena. yo ayamāyasmā dubbaco pāpamitto tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā saṅghagatena saṅghe viharantena subbacena bhavitabbam kalyānamittena.

¹¹¹suvacena (machasam, syā, pts)

- 9. āraññakena'hāvuso bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu indriyesu aguttadvāro hoti, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā indriyesu aguttadvāro'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā indriyesu guttadvārena bhavitabbam.
- 10. āraññakena'hāvuso bhikkhunā bhojane mattaññunā bhavitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu bhojane amattaññū hoti, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā bhojane amattaññū' tissa¹¹² bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā bhojane mattañnunā bhavitabbam.
- 11. āraññakena' hāvuso bhikkhunā jāgariyam anuyuttena bhavitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu jāgariyam ananuyutto hoti, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā jāgariyam ananuyuttotissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā jāgariyam anuyuttena bhavitabbam.
- 12. āraññakena'hāvuso bhikkhunā āraddhaviriyena bhavitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu kusīto hoti. tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā kusīto'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā āraddhaviriyena bhavitabbam.

bjt page 232 x 232

pts page 471 q 471

¹¹²amattaññūti'tassa (sīmu, machasaṃ, syā)

- 13. āraññakena'hāvuso bhikkhunā upaṭṭhitasatinā¹¹³ bhavitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu muṭṭhassatī hoti, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā muṭṭhassatī'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā upaṭṭhitasatinā bhavitabbam.
- 14. āraññakena'hāvuso bhikkhunā samāhitena bhavitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu asamāhito hoti, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā asamāhito'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā samāhitena bhavitabbam.
- **15.** āraññakena'hāvuso bhikkhunā paññavatā bhavitabbam. sace āvuso āraññako bhikkhu duppañño hoti, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā duppañño'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā paññavatā bhavitabbam.
- 16. āraññakena'hāvuso bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo karaṇīyo. santāvuso āraññakaṃ bhikkhuṃ abhidhamme abhivinaye pañhaṃ pucchitāro. sace āvuso āraññako bhikkhu abhidhamme abhivinaye pañhaṃ puṭṭho na sampāyati, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā abhidhamme abhivinaye pañhaṃ puṭṭho na sampāyatī'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā abhidhamme abhivinaye yogo

¹¹³upaṭṭhitassatinā (machasaṃ) pts page 472 q 472

karaṇīyo āraññakena' hāvuso bhikkhunā ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā, tattha yogo karaṇīyo. santāvuso āraññakaṃ bhikkhuṃ ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā, tattha pañhaṃ pucchitāro. sace āvuso āraññako bhikkhu ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā tattha pañhaṃ puṭṭho na sampāyati, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā, tattha pañhaṃ puṭṭho na sampāyatī'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe āruppā, tattha yogo karaṇīyo.

- 17. āraññakena hāvuso bhikkhunā uttarimanussadhamme yogo karaṇīyo. santāvuso āraññakaṃ bhikkhuṃ uttarimanussadhamme pañhaṃ pucchitāro. sace āvuso āraññako bhikkhu uttarimanussadhamme pañhaṃ puṭṭho na sampāyati, tassa bhavanti vattāro: kimpanimassāyasmato āraññakassa ekassāraññe serivihārena, yo ayamāyasmā yassatthāya pabbajito tamatthaṃ na jānātī'tissa bhavanti vattāro. tasmā āraññakena bhikkhunā uttarimanussadhamme yogo karanīyoti.
- 18. evam vutte āyasmā mahāmoggallāno āyasmantam sāriputtam etadavoca: āraññakeneva nu kho āvuso sāriputta bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā udāhu gāmantavihārināpīti. āraññakenāpi kho āvuso moggallāna bhikkhunā ime dhammā samādāya vattitabbā. pageva gāmantavihārināti.

bjt page 234 x 234

pts page 473 q 473

bit page 236 x 236

$Guliss\bar{a}nisuttam\ navamam.$

2.10 At Kitagiri

- 1. Thus was heard by me. At one time the Auspicious One was wandering on tour in Kasi with a large Sangha of bhikkhus. There, the Auspicious One did address the bhikkhus: O bhikkhus, I only ever eat apart from evening meals. But I, O bhikkhus, eating apart from evening meals, do perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding. "Come you, O bhikkhus, you too must eat only apart from evening meals. You too, O bhikkhus, eating apart from evening meals, you will nevertheless perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding". "Yes, Bhante," those bhikkhus replied to the Auspicious One. Later on, the Auspicious One, wandering on tour by stages in Kasi, arrived at that market town of Kasi named Kitagiri. There the Auspicious One abided in the market town of Kasi at Kitagiri.
- 2. At that time the bhikkhus named Assaji and Punabbasuka were residents of Kitagiri. So then, by which way Assaji and Punabbasuka was, by that way many bhikkhus approached. Having approached Assaji and Punabbasuka, the bhikkhus said this: "The Auspicious One, friends, and the bhikkhu Sangha only ever eat apart from evening meals. Nevertheless, friends, eating apart from evening meals, they perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable

997

abiding." "Come you, friends, you too must only eat apart from evening meals. Eating apart from evening meals, friends, you too will nevertheless perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding". When thus was said, the bhikkhus Assaji and Punabbasuka said this to those bhikkhus: "We, friends, just ever eat in the evening, morning and during the day at the wrong time. Just eating in the evening, morning and during the day at the wrong time, we perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding. Why should we, having abandoned that which is visible here and now, run after what takes time?" "We will eat only in the evening, morning and during the day at the wrong time". Since those bhikkhus were unable to convince the bhikkhus Assaji and Punabbasuka, by which way the Auspicious One was, by that way they approached. Having approached the Auspicious One, having paid respects, they sat down to one side. Having sat on one side, those bhikkhus said this to the Auspicious One.

3. Here Bhante, by which way the bhikkhus Assaji and Punabbasuka were, by that way we approached. Having approached the bhikkhus Assaji and Punabbasuka, we said this: "The Auspicious One and the bhikkhu Sangha, friends, only ever eat apart from evening meals. Eating apart from evening meals, friends, they nevertheless perceive that little affliction and that little illness, lightness and strength and a comfortable abiding. Come you,

friends, you too must only eat apart from evening meals. Eating apart from evening meals friends, you too will nevertheless perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding". When thus was said, Bhante, the bhikkhus Assaji and Punabbasuka said this to us: "We, friends, just ever eat in the evening, morning and during the day at the wrong time. We, just eating in the evening, morning and during the day at the wrong time, we perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding. Why, having abandoned that which is visible here and now, should we run after what takes time? We will eat just in the evening, morning and during the day at the wrong time". "Since we, Bhante, were unable to convince the bhikkhus Assaji and Punabbasuka, we inform this matter to the Auspicious One".

4. So then, the Auspicious One addressed a certain bhikkhu: "Come you bhikkhu. Addressed the bhikkhus Assaji and Punabbasuka in my name that the Teacher summons the venerables". "Yes, Bhante". That bhikkhu, having replied to the Auspicious One, by which way the bhikkhus Assaji and Punabbasuka was, by that way he approached. Having approached the bhikkhus Assaji and Punabbasuka, he said this: "The Teacher summons the venerables". "Yes, friend". The bhikkhus Assaji and Punabbasuka, having replied to that bhikkhu, by which way the Auspicious One was, by that way they approached. Having approached the Auspicious One, having paid re-

999

spects, they sat down to one side. Having sat to one side, the Auspicious One said this to the bhikkhus Assaji and Punabbasuka.

- "Is it true as reported, O bhikkhus, that many bhikkhus, having approached you, said this: "The Auspicious One and the bhikkhu Sangha, friends, only ever eat apart from evening meals. Eating apart from evening meals, friends, they nevertheless perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding. Come you, friends, you too must only eat apart from evening meals. Eating apart from evening meals, friends, you too will nevertheless perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding." When thus was said, O bhikkhus, apparently you said to those bhikkhus: "We, friends, just ever eat in the evening, morning and during the day at the wrong time. Eating just in the evening, morning and during the day at the wrong time, we perceive that little affliction and that little illness, a lightness and strength and a comfortable abiding. Why should we, having abandoned that which is visible here and now, run after what takes time. We will just eat in the evening, morning and during the day at the wrong time."" "Yes, Bhante."
- **6.** Have you, O bhikkhus, known the dhamma taught by me to you thus: "Whatever this individual person experiences, whether pleasure or pain or neither pain

nor pleasure, of that, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase." "Certainly not, Bhante." Have you not, O bhikkhus, known the dhamma taught by me to you thus: "Here, of one experiencing such a form of a pleasant feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish. But here, of one experiencing such a form of pleasant feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase. Here, of one experiencing such a form of painful feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish. But here, of one experiencing such a form of painful feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase. Here, of one experiencing such a form of neither painful nor pleasant feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish. But here, of one experiencing such a form of neither painful nor pleasant feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase." "Yes, Bhante."

7. Good, O bhikkhus. "If that, O bhikkhus, would have been not understood, unseen, unknown, unrealized, untouched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of pleasant feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish." I, O bhikkhus, not knowing thus, should say "all of you, abandon such a form of pleasant feeling, would this have been appropriate of me?". "Certainly not, Bhante." But because, O bhikkhus, this is ever understood, seen, known, realized, touched with wisdom by me, "here, of one experiencing

1001

such a form of pleasant feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish". Therefore I say: "all of you, abandon such a form of pleasant feeling.

- **8.** "If that, O bhikkhus, would have been not understood, unseen, unknown, unrealized, untouched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of pleasant feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase." I, not knowing thus should say, "all of you, enter upon and abide in such a form of pleasant feeling. Would this too, O bhikkhus, have been appropriate of me? "Certainly not, Bhante." "But because this, O bhikkhus, is ever understood, seen, known, realized, touched with wisdom by me: "here, of one experiencing such a form of pleasant feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase. Therefore I say, all of you, enter upon and abide in such a form of pleasant feeling.
- 9. If that, O bhikkhus, would have been not understood, unseen, unknown, unrealized, untouched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of painful feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish." I, not knowing thus should say "all of you, abandon such a form of painful feeling. Would this too, O bhikkhus, have been appropriate of me?" "Certainly not, Bhante." "But because, O bhikkhus, this is ever understood, seen, known, realized, touched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of

painful feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish." Therefore I say, all of you, abandon such a form of painful feeling.

- 10. If that, O bhikkhus, would have been not understood, unseen, unknown, unrealized, untouched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of painful feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase." I, not knowing thus should say "all of you, enter upon and abide in such a form of painful feeling. "Would this too, O bhikkhus, have been appropriate of me?" "Certainly not, Bhante." "But because, O bhikkhus, this is ever understood, seen, known, realized, touched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of painful feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase." Therefore I say, all of you, enter upon and abide in such a form of painful feeling.
- 11. If that, O bhikkhus, would have been not understood, unseen, unknown, unrealized, untouched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of neither painful nor pleasant feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish." I, not knowing thus should say "all of you, abandon such a form of neither painful nor pleasant feeling. "would this too, O bhikkhus, have been appropriate of me?" Certainly not, Bhante. "But because, O bhikkhus, this is ever understood, seen, known, realized, touched with wisdom

1003

by me: "Here, of one experiencing such a form of neither painful nor pleasant feeling, unwholesome dhammas increase, wholesome dhammas diminish." Therefore I say, all of you, abandon such a form of neither painful nor pleasant feeling.

- 12. "If that, O bhikkhus, would have been not understood, unseen, unknown, unrealized, untouched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of neither painful nor pleasant feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase." I, not knowing thus should say "all of you, enter upon and abide in such a form of neither painful nor pleasant feeling. "would this too, O bhikkhus, have been appropriate of me". "Certainly not, Bhante." "But because, O bhikkhus, this is ever understood, seen, known, realized, touched with wisdom by me: "Here, of one experiencing such a form of neither painful nor pleasant feeling, unwholesome dhammas diminish, wholesome dhammas increase." Therefore I say all of you, enter upon and abide in such a form of neither painful nor pleasant feeling".
- 13. I do not say, O bhikkhus, of all bhikkhus that the tobe-done must be done with vigilance. But [by] that I do not say, O bhikkhus, of all bhikkhus that the to-be-done must not be done with vigilance. Those bhikkhus, O bhikkhus, who are arahant with asavas destroyed, who have lived [the life of purity], done the to-be-done, laid down the burden, attained the true advantage, completely de-

stroyed the fetters of being, and liberated by correct final knowledge, such a form of bhikkhu, O bhikkhus, I do not say that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that?: They have done the to-be-done] with vigilance. They are unable to become negligent.

- 14. But those bhikkhus, O bhikkhus, who are noble trainees, of unattained minds, they dwell ever aspiring for the unsurpassed security from bondage. Such a form of bhikkhu, O bhikkhus, I say that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? Indeed it is well if these venerables are making use of suitable lodgings, resorting to noble friends, levelling the differences in the faculties, [then they] may [attain] that unsurpassed consummation of the life of purity for the sake of which sons of clansmen just rightly go forth from the household life into homelessness, and having realized it with their own higher knowledge in just this very life, having entered upon it, dwell in it. Considering this fruit of vigilance, O bhikkhus, I ever say of these bhikkhus that the to-be-done must be done with vigilance.
- **15.** There are, O bhikkhus, these seven individuals to be found existing in the world. Which seven? Both ends liberated, wisdom liberated, body witness, view attainer, faith liberated, dhamma follower, faith follower.

- 16. And who, O bhikkhus, is the both ends liberated individual? Here, O bhikkhus a certain individual is one who having contact with the body, abides in those peaceful liberations that are formless, surpassing forms and having seen for [the sake of] wisdom, his asavas come to be utterly destroyed. This is called, O bhikkhus, both ends liberated individual. I, O bhikkhus, do not ever say of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? He has done [the to-be-done] with vigilance. He is unable to [become] negligent.
- 17. And who, O bhikkhus, is the wisdom liberated individual? Here, O bhikkhus, a certain individual is one who does not contact with the body and abides in those peaceful liberations that are formless, surpassing forms. But having seen for [the sake of] wisdom, his asavas come to be utterly destroyed. This is called, O bhikkhus, wisdom liberated individual. I, O bhikkhus, do not ever say of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? He has done [the to-be-done] with vigilance. He is unable to [become] negligent.
- **18.** And who, O bhikkhus, is the body witness individual? Here, O bhikkhus a certain individual is one who having contact with the body, abides in those peaceful liberations that are formless, surpassing forms, and having seen for [the sake of] wisdom, some of his asavas

come to be utterly destroyed. This is called, O bhikkhus, body witness individual. I ever say, O bhikkhus, of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? Indeed it is well if this venerable is making use of suitable lodgings, resorting to noble friends, levelling the differences in the faculties, [then he] may [attain] that unsurpassed consummation of the life of purity for the sake of which sons of clansmen just rightly go forth from the household life into homelessness, and having realized it with his own higher knowledge in just this very life, having entered upon it, dwell in it. Considering this fruit of vigilance, O bhikkhus, I ever say of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance.

19. And who, O bhikkhus, is the view attainer individual? Here, O bhikkhus, a certain individual is one who does not contact with the body and abides in those peaceful liberations that are formless, surpassing forms. But having seen for [the sake of] wisdom, some of his asavas come to be utterly destroyed, and he has fully understood and penetrated the teachings proclaimed by the Tathagata for [the sake of] wisdom. This is called, O bhikkhus, theview attainer individual. I ever say, O bhikkhus, of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? Indeed it is well if this venerable is making use of suitable lodgings, resorting to noble friends, levelling the differences in the faculties, [then he] may [attain] that unsurpassed

1007

consummation of the life of purity for the sake of which sons of clansmen just rightly go forth from the household life into homelessness having realized it with his own higher knowledge in just this very life and having entered upon it, dwell in it. Considering this fruit of vigilance, O bhikkhus, I ever say of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance.

20. And who, O bhikkhus, is the faith liberated individual? Here, O bhikkhus, a certain individual is one who does not contact with the body and abides in those peaceful liberations that are formless, surpassing forms. But having seen for [the sake of] wisdom, some of his asavas come to be utterly destroyed, and his faith in the Tathagata comes to be settled, rooted, established. This is called, O bhikkhus, the faith liberated individual. I ever say, O bhikkhus, of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? Indeed it is well if this venerable is making use of suitable lodgings, resorting to noble friends, leveling the differences in the faculties, [then he] may [attain] that unsurpassed consummation of the life of purity for the sake of which sons of clansmen just rightly go forth from the household life into homelessness, and having realized it with his own higher knowledge in just this very life, having entered upon it, dwell in it. Considering this fruit of vigilance, O bhikkhus, I ever say of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance.

- 21. And who, O bhikkhus, is the dhamma follower individual? Here, O bhikkhus, a certain individual is one who does not contact with the body and abides in those peaceful liberations that are formless, surpassing forms. And not having seen for [the sake of] wisdom, some of his asavas are not utterly destroyed. But he has a measure of understanding and approves of the teachings proclaimed by the Tathagata for [the sake of] wisdom. And for him, these dhammas too come to be. That is: the faith faculty, the energy faculty, the mindfulness faculty, the samadhi faculty, the wisdom faculty. This is called, O bhikkhus, the dhamma follower individual. I ever say, O bhikkhus, of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? Indeed it is well if this venerable is making use of suitable lodgings, resorting to noble friends, levelling the differences in the faculties, [then he] may [attain] that unsurpassed consummation of the life of purity for the sake of which sons of clansmen just rightly go forth from the household life into homelessness, and having realized it with his own higher knowledge in just this very life, having entered upon it, dwell in it. Considering this fruit of vigilance, O bhikkhus, I ever say of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance.
- **22.** And who, O bhikkhus, is the faith follower individual? Here, O bhikkhus, a certain individual is one who does not contact with the body and abides in those peaceful liberations that are formless, surpassing forms. And

not having seen for [the sake of] wisdom, some of his asavas are not utterly destroyed. But he has a measure of faith in the Tathagate and a measure of affection. And for him, these dhammas too come to be. That is: the faith faculty, the energy faculty, the mindfulness faculty, the samadhi faculty, the wisdom faculty. This is called, O bhikkhus, the dhamma follower individual. I ever say, O bhikkhus, of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance. What is the reason for that? Indeed it is well if this venerable is making use of suitable lodgings, resorting to noble friends, levelling the differences in the faculties, [then he] may [attain] that unsurpassed consummation of the life of purity for the sake of which sons of clansmen just rightly go forth from the household life into homelessness, and having realized it with his own higher knowledge in just this very life, having entered upon it, dwell in it. Considering this fruit of vigilance, O bhikkhus, I ever say of this bhikkhu that the to-be-done must be done with vigilance.

- **23.** I, O bhikkhus, do not say that success in final knowledge comes to be all at once. But, O bhikkhus, from gradual training, gradual practice and gradual progress, success in final knowledge comes to be.
- 24. And how is it, O bhikkhus, that from gradual training, gradual practice and gradual progress, success in final knowledge comes to be? Here, O bhikkhus, faith having come into being, one approaches [the Teacher];

having approached, one pays respects; having paid respects, one lends an ear; having lended an ear, one listens to the Dhamma; having listened to the Dhamma, one bears it in mind; having bore it in mind, one investigates the meaning of the Dhamma; having investigated the meaning, one approves of the Dhamma; having approved of the Dhamma with mindfulness, desire is born; with the birth of desire, [one braces oneself for the] endurance [required]; having braced oneself, one measures up the effort required; having measured up the effort, one strives; resolutely striving, one realizes the highest truth by the body and sees it having penetrated it with wisdom.

Indeed, O bhikkhus, that faith has not come to be. 25. Indeed that approach, O bhikkhus has also not come to be. Indeed, that paying respects, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that lending an ear, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that hearing the dhamma, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that bearing the dhamma in mind, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that investigation of the meaning, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that approval of the dhamma, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that desire, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that endurance, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that measuring up effort, O bhikkhus, has also not come to be. Indeed, that striving, O bhikkhus, has also not come to be. "You, O bhikkhus, have not

entered upon the path." You, O bhikkhus, have entered upon a mistaken path". How far, O bhikkhus have these worthless men strayed from this dhamma and discipline,

26. There is, O bhikkhus, a four-phrased exposition of which, having recited, wise man could in no long [time] understand the meaning with wisdom. I will recite it to you, O Bhikkhus. You must [try to] understand this by me. "But Bhante, who are we to possess understanding of the Dhamma". O Bhikkhus, for a Teacher so interested in sensual things, an inheritor of sensual things, abides associated with sensual things, abounding of them such a form of haggling is not proper. "If thus suits us, then we would do that. If thus does not suit us, then we would not do that". What then, O bhikkhus, about the Tathagata who abides dissociated from all sensual things. For a faithful disciple, O bhikkhus, engaged in assimilating the Teacher's dispensation, this is what accords with the dhamma: "The Auspicious One is the Teacher, I am a disciple." "The Auspicious One knows, I do not know." For a faithful disciple, O bhikkhus, engaged in assimilating the Teacher's dispensation, the Teacher's dispensation is refreshing and nourishing. For a faithful disciple, O bhikkhus, engaged in assimilating the Teacher's dispensation, this is what accords with the dhamma: "truly let flesh and blood dry up in the body, and my skin and senews and bones be left over. That energy will not be relaxed having not attained that which can be attained by manly strength, by manly energy, by manly exertion. For a faithful disciple, O bhikkhus, engaged in assimilating the Teacher's dispensation, of two fruits a certain fruit is to be expected: "in just this very life final knowledge, or non-returning [if] there is residue remaining".

27. This is what the Auspicious One said. Delighted, those bhikkhus rejoiced in the Auspicious One's words.

Paribbājakavaggo

3.1 Tevijjavacchagottasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā vesāliyam viharati mahāvane kūṭāgārasālāyam. tena kho pana samayena vacchagotto paribbājako ekapuṇḍarīke paribbājakārāme paṭivasati. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya vesāliyam piṇḍāya pāvisi. atha kho bhagavato etadahosi. atippago kho tāva vesāliyam piṇḍāya caritum. yannūnāham yena ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo, yena vacchagotto paribbājako, tenupasaṅkameyyanti. atha kho bhagavā yena ekapuṇḍarīko paribbājakārāmo yena vacchagotto paribbājako tenupasaṅkami.
- 2. addasā kho vacchagotto paribbājako bhagavantam dūratova āgacchantam, disvāna bhagavantam etadavoca: etu kho bhante bhagavā, svāgatam bhante bhagavato, cirassam kho bhante bhagavā imam pariyāyamakāsi yadidam idhāgamanāya. nisīdatu bhante bhagavā idamāsanam paññattanti.

nisīdi bhagavā paññatte āsane. vacchagottopi kho paribbājako aññataraṃ nīcaṃ āsanaṃ gahetvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantaṃ etadavoca: sutaṃ metaṃ bhante, samaṇo gotamo sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitanti. ye te bhante evamāhaṃsu: samaṇo gotamo sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitanti. kacci te bhante bhagavato vuttavādino na ca bhagavantaṃ abhūtena abbhācikhanti. dhammassa cānudhammaṃ byākaronti. na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayhaṃ ṭhānaṃ āgacchatī'ti.

- **3.** ye te vaccha, evamāhaṃsu: samaṇo gotamo sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānāti: carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhita'nti. na me te vuttavādino, abbhācikkhanti ca pana maṃ te asatā abhūtenā'ti.
- 4. katham byākaramānā pana mayam bhante vuttavādino ceva bhagavato assāma, na ca bhagavantam abhūtena abbhācikheyyāma. dhammassa cānudhammam byākareyyāma. na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham ṭhānam āgaccheyyā'ti.
- **5.** 'tevijjo samaņo gotamo'ti kho vaccha byākaramāno vuttavādī ceva me assa, na ca mam abhūtena abbhācikkheyya,

pts page 482 q 482

bjt page 254 x 254

dhammassa cānudhammam byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo¹ gārayham thānam āgaccheyya. aham hi vaccha yāvadeva ākankhāmi anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātivo timsampi jātivo cattārīsampi jātivo paññāsampi jātivo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedī evamāvuparivanto. so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarāmi. aham hi vaccha yāvadeva ākankhāmi dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne, hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi. ime vata bhonto sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchāditthikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passāmi cavamāne upapajjamāne hīne paņīte suvaņņe dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāmi. aham hi vaccha āsa-

¹vādānupāto (sīmu)

vānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharāmi. 'tevijjo samano gotamo'ti kho vaccha byākaramāno vuttavādī ceva me assa na ca mam abhūtena abbhācikkheyya, dhammassa cānudhammam byākareyya, na ca koci sahadhammiko vādānuvādo gārayham ṭhānam āgaccheyyā'ti.

- **6.** evam vutte vacchagotto paribbājako bhagavantam etadavoca: atthi nu kho bho gotama koci gihī gihīsaññojanam appahāya kāyassa bhedā dukkhassantakaro'ti². natthi kho vaccha koci gihī gihīsaññojanam appahāya kāyassa bhedā dukkhassantakaro'ti.
- 7. atthi pana bho gotama koci gihī gihīsaññojanam appahāya kāyassa bhedā saggūpago'ti. na kho vaccha ekaññeva satam na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova ye gihīsaññojanam appahāya kāyassa bhedā saggūpagā'ti.
- **8.** atthi nu kho bho gotama koci ājīvako kāyassa bhedā dukkhassantakaro'ti. natthi kho vaccha koci ājīvako kāyassa bhedā dukkhassantakaro'ti.
- **9.** atthi pana bho gotama koci ājīvako kāyassa bhedā saggūpago'ti. ito kho so vaccha ekanavuto kappo yamaham anussarāmi. nābhijānāmi kañci ājīvakam saggūpagam aññatra ekena, sopāsi kammavādī kiriyavādīti.

²dukkhassantam (karoti, sīmu)

pts page 483 q 483

- **10.** evam sante bho gotama suññam adum titthāyatanam antamaso saggūpagenāpīti. evam sante vaccha suññam adum titthāyatanam antamaso saggūpagenāpīti.
- **11.** idamavoca bhagavā. attamano vacchagotto paribbājako bhagavato bhāsitam abhinandīti.

Tevijjavacchagottasuttam pathamam

3

bjt page 256 x 256

³tevijjavacchasuttam nitthitam pathamam (machasam)

3.2 Aggivacchagottasuttam

- 1. evam me sutam, ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantam etadavoca:
- 2. kinnu kho bho gotama 'sassato loko idameva saccham moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamo'ti. na kho aham vaccha evamdiṭṭhī 'sassato loko idameva saccham moghamañña'nti.
- **3.** kimpana bho gotama 'asassato loko idameva saccam moghamaññanti evamdiṭṭhī bhavam gotamo'ti. na kho aham vaccha evamdiṭṭhī. 'asassato loko idameva saccam. moghamaña'nti.
- **4.** kinnu kho gotama 'antavā loko idameva saccam moghamaññanti evamdiṭṭhī bhavam gotamo'ti. na kho aham vaccha evamdiṭṭhī. 'antavā loko idameva saccam, moghamañña'nti.
- 5. kimpana bho gotama 'anantavā loko idameva saccam moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamoti. na kho aham vaccha evamdiṭṭhī, 'anantavā loko idameva saccam. moghamañña'nti.

pts page	484 g 4	184	

- **6.** kinnu kho bho gotama 'tam jīvam tam sarīram idameva saccam moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamoti. na kho aham vaccha evamdiṭṭhī, tam jīvam tam sarīram idameva saccam, moghamañña'nti.
- 7. kimpana bho gotama, aññam jīvam aññam sarīram idameva saccam moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamoti. na kho aham vaccha evamdiṭṭhī, aññam jīvam aññam sarīram idameva saccam, moghamañña'nti.
- **8.** kinnu kho bho gotama, hoti tathāgato parammaraṇā idameva saccaṃ moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti. na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī, 'hoti tathāgato parammaraṇā idameva saccaṃ moghamañña'nti.
- **9.** kimpana bho gotama,'na hoti tathāgato parammaraṇā idameva saccaṃ moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti. na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī. 'na hoti tathāgato parammaraṇā idameva saccaṃ,moghamañña'nti.
- 10. kinnu kho bho gotama,'hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇā idameva saccaṃ, moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti. na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī. 'hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇā idameva saccaṃ,moghamañña'nti.

bjt page 258 x 258

- 11. kimpana bho gotama,'neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti. na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī, 'neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ, moghamañña'nti.
- 12. kinnu kho bho gotama, 'sassato loko, idameva saccam, moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamoti iti puṭṭho samāno na kho aham vaccha evamdiṭṭhī, 'sassato loko, idameva saccam moghamaññantī'ti vadesi⁴. kimpana bho gotama 'asassato loko, idameva saccam, moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamoti iti puṭṭho samāno 'na kho aham vaccha evamdiṭṭhī, 'asassato loko, idameva saccam, moghamaññantī'ti vadesi.
- 13. kinnu kho bho gotama, 'antavā loko, idameva saccam, moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamoti iti puṭṭho samāno na kho aham vaccha evamdiṭṭhī, 'antavā loko, idameva saccam moghamaññantī'ti vadesi kimpana bho gotama 'anantavā loko, idameva saccam, moghamañña'nti evamdiṭṭhī bhavam gotamoti iti puṭṭho samāno na kho aham vaccha evamdiṭṭhī, 'anantavā loko, idameva saccam, moghamaññantī'ti vadesi.
- 14. kinnu kho bho gotama, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ,idameva saccaṃ, moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti iti puṭ-ṭho samāno na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī, 'taṃ jīvaṃ taṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ moghamaññantī'ti vadesi. kimpana bho gotama'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ,

⁴māghamaññanti vadesi (machasaṃ, syā)

moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī 'aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīraṃ, idameva saccaṃ, moghamaññantī'ti vadesi.

- 15. kinnu kho bho gotama 'hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī 'hoti tathāgato parammaraṇā idameva saccaṃ moghamaññantī'ti vadesi. kimpana bho gotama 'na hoti tathāgato parammaraṇā. idameva saccaṃ moghamañña'ti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī, 'na hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ, moghamaññantī'ti vadesi.
- 16. kinnu kho bho gotama 'hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī, hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ moghamaññantī'ti vadesi. kimpana bho gotama 'neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ moghamañña'nti evaṃdiṭṭhī bhavaṃ gotamoti iti puṭṭho samāno 'na kho ahaṃ vaccha evaṃdiṭṭhī, neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇā, idameva saccaṃ moghamañnantī'ti vadesi. kimpana bhavaṃ gotamo ādīnavaṃ sampassamāno evaṃ imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagatoti.
- 17. sassato lokoti kho vaccha diṭṭhigatametam diṭṭhigahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhi-

bjt page 260 x 260

sañañojanam, sadukkham savighātam saupāyāsam sapariļāham. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati.

- 18. asassato lokoti kho vaccha diṭṭhigatametam diṭṭhigahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisañañojanam, sadukkham savighātam saupāyāsam sapariļāham. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.
- 19. antavā lokoti kho vaccha diṭṭhigatametam diṭṭhigahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisañañojanam, sadukkham savighātam saupāyāsam sapariļāham. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.
- **20.** anantavā lokoti kho vaccha diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāraṃ diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisañañojanaṃ, sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariļāhaṃ. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya saṃvattati.
- 21. tam jīvam tam sarīranti kho vaccha diṭṭhigatametam diṭṭhigahanam diṭṭhikantāram diṭṭhivisūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisañañojanam, sadukkham savighātam saupāyāsam sapariļāham. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati.
- **22.** aññaṃ jīvaṃ aññaṃ sarīranti kho vaccha diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāraṃ diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivip

phanditam diṭṭhisañañojanam, sadukkham savighā tam saupāyāsam sapariļāham. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati.

- 23. hoti tathāgato parammaraṇāti kho vaccha diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāraṃ diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisañañojanaṃ, sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariļāhaṃ. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati.
- 24. na hoti tathāgato parammaraṇāti kho vaccha diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāraṃ diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisañañojanaṃ, sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariṭāhaṃ. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati.
- 25. hoti ca na ca hoti tathāgato parammaraṇāti kho vaccha diṭṭhigatametaṃ diṭṭhigahanaṃ diṭṭhikantāraṃ diṭṭhivisūkaṃ diṭṭhivipphanditaṃ diṭṭhisañañojanaṃ, sadukkhaṃ savighātaṃ saupāyāsaṃ sapariļāhaṃ. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiññāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati.
- **26.** neva hoti na na hoti tathāgato parammaraṇāti kho vaccha ditthigatametam ditthigahanam ditthikantāram ditthivi-

pts page 486 q 486

sūkam diṭṭhivipphanditam diṭṭhisañañojanam, sadukkham savighātam saupāyāsam sapariļāham. na nibbidāya na virāgāya na nirodhāya na upasamāya na abhiñnāya na sambodhāya na nibbānāya samvattati. imam kho aham vaccha ādīnavam sampassamāno evam imāni sabbaso diṭṭhigatāni anupagatoti.

- 27. 'atthi pana bhoto gotamassa kiñci diṭṭhigata'nti. diṭṭhigatanti kho vaccha apanītametaṃ tathāgatassa. diṭṭhaṃ hetaṃ vaccha tathāgatena: iti rūpaṃ, iti rūpassa samudayo, iti rūpassa atthaṅgamo, iti vedanā, iti vedanāya samudayo, iti vedanāya atthaṅgamo, iti saññā, iti saññāya samudayo, iti saññāya atthaṅgamo, iti saṅkhārā, iti saṃkhārānaṃ samudayo, iti saṅkhārānaṃ atthaṃgamo, iti viññāṇaṣsa samudayo, iti viññāṇassa atthaṅgamoti. tasmā tathāgato sabbamañnitānaṃ sabbamathitānaṃ sabbaahiṅkāramamiṅkāramānanusayānaṃ⁵ khayā virāgā nirodhā cāgā paṭinissaggā anupādā vimuttoti vadāmīti.
- 28. evam vimuttacitto pana bho gotama bhikkhu kuhim upapajjatīti? upapajjatīti kho vaccha na upeti. tena hi bho gotama na upapajjatīti? na upapajjatīti kho vaccha na upeti. tena hi bho gotama upapajjatīti ca na ca upapajjatīti? upapajjati ca na ca upapajjatīti kho vaccha na upeti. tena hi bho gotama neva upapajjatī na nūpapajjatīti? neva upapajjatī na nūpapajjatīti kho vaccha na upetīti.

 $^{^{5}}$ sabbaahamkāramam
amkāramānānusayānam (machasam); sabbāhamkāra (syā)

bjt page 262 x 262

- 29. evam vimuttacitto pana bho gotama bhikkhu kuhim upapajjatīti iti puṭṭho samāno 'upapajjatīti kho vaccha na upetī'ti vadesi. tena hi bho gotama na upapajjatī'ti iti puṭṭho samāno 'na upapajjatīti kho vaccha na upetī'ti vadesi. tena hi bho gotama upapajjatī ca na ca upapajjatīti iti puṭṭho samāno 'upapajjatī ca na ca upapajjatīti kho vaccha na upetī'ti vadesi. tena hi bho gotama neva upapajjatī na nūpapajjatīti iti puṭṭho samāno 'neva upapajjatī, na nūpapajjatīti kho vaccha na upetī'ti vadesi. etthāham bho gotama aññāṇamāpādim, ettha sammohamāpādim. yāpi me esā bhoto gotamassa purimena kathāsallāpena ahu pasādamattā, sāpi me etarahi antarahitāti.
- **30.** alaṃ hi te vaccha aññāṇāya, alaṃ sammohāya. gambhīrohāyaṃ⁶ vaccha dhammo duddaso duranubodho santo paṇīto atakkāvacaro nipuṇo paṇḍitavedanīyo. so tayā dujjāno aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrayogena aññatthācariyakena⁷. tena hi vaccha taññe'vettha paṭipucchissāmi. yathā te khameyya tathā naṃ byākareyyāsi.
- 31. tam kim maññasi vaccha, sace te purato aggi jaleyya, jāneyyāsi tvam ayam me purato aggi jalatīti? sace me bho gotama purato aggi jaleyya, jāneyyāham 'ayam me purato aggi jalatī'ti. sace pana tam vaccha evam puccheyya, 'yo te ayam purato aggi jalati, ayam aggi kim paṭicca jalatī'ti. evam puṭṭho tvam vaccha kinti byākareyyāsīti? sace mam bho gotama evam puccheyya 'yo te ayam purato aggi jalati, ayam aggi kim paṭicca jalatī'ti. evam puttho aham bho gotama

pts page 487 q 487

⁶gambhīro hayam (syā)

⁷aññatrācariyakena (machasaṃ)

evam byākareyyam. 'yo me ayam purato aggi jalati, ayam aggi tiṇakaṭṭhūpādānam paṭicca jalatīti. sace te vaccha purato so aggi nibbāyeyya, jāneyyāsi tvam ayam me purato aggi nibbutoti? sace me bho gotama purato so aggi nibbāyeyya, jāneyyāham ayam me purato aggi nibbutoti. sace pana tam vaccha evam puccheyya 'yo te ayam purato aggi nibbuto so aggi ito katamam disam gato, puratthimam vā pacchimam vā uttaram vā dakkhiṇam vāti. evam puṭṭho tvam vaccha kinti byākareyyāsīti? na upeti bho gotama. yam hi so gotama aggi tiṇakaṭṭhūpādānam paṭicca ajali⁸ tassa ca pariyādānā aññassa ca anupahārā anāhāro nibbuto'teva saṅkham gacchatī'ti.

32. evameva kho vaccha yena rūpena tathāgatam paññāpa-yamāno paññāpeyya, tam rūpam tathāgatassa pahīnam ucchinnamūlam tālāvatthukatam anabhāvakatam āyatim anuppādadhammam. rūpasankhāvimutto⁹ kho vaccha tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho¹⁰ seyyathāpi mahāsamuddo, upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjatīti na upeti. yāya vedanāya tathāgatam paññāpayamāno paññāpeyya, sā vedanā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāva katā āyatim anuppādadhammā. vedanā sankhāvimutto¹¹ kho vaccha tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathāpi mahāsamuddo, upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjatī ca na ca upapaj

⁸jalati (syā)

bjt page 264 x 264

⁹rūpasankhayavimutto (machasam)

¹⁰ duppariyogāļho (machasam)

pts page 488 q 488

¹¹vedanāsaṅkhaya (machasaṃ)

jatīti na upeti, neva upapajjati nūpapajjatīti na upeti. yāya saññaya tathagatam paññapayamano paññapeyya, sa sañña tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. saññāsankhāvimutto kho vaccha tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho, seyyathāpi mahāsamuddo, upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na nūpapajjatīti na upeti. yehi sankhārehi tathāgatam paññāpayamāno paññāpeyya, te sankhārā tathāgatassa pahīnā ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā āyatim anuppādadhammā. sankhārasankhāvimutto kho vaccha tathāgato gambhīro appameyyo duppariyogāho seyyathāpi mahāsamuddo, upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na nūpapajjatīti na upeti, yena viññanena tathagatam paññapayamano paññapeyya, tam viññānam tathāgatassa pahīnam ucchinnamūlam tālāvatthukatam anabhāvakatam āyatim anuppādadhammam. viññanasankhavimutto kho vaccha tathagato gambhiro appameyyo duppariyogāho seyyathāpi mahāsamuddo, upapajjatīti na upeti, na upapajjatīti na upeti, upapajjati ca na ca upapajjatīti na upeti, neva upapajjati na nūpapajjatīti na upetīti.

33. evam vutte vacchagotto paribbājako bhagavantam etadavoca: seyyathāpi bho gotama gāmassa vā nigamassa vā avidūre mahāsāļarukkho, tassa aniccatā sākhāpalāsam¹² palujjeyya tacapapaṭikam¹³ palujjeyya¹⁴ pheggu palujjeyya. so aparena samayena apagatasākhā palāso apagatatacapapaṭiko

¹²sākhāpalāsā (sīmu, machasaṃ)

¹³tacapapaṭikā (sīmu, machasaṃ)

¹⁴palujjeyyum (sīmu, machasam)

apagataphegguko suddho assa sāre patiṭṭhito, evamevidaṃ bhoto gotamassa pāvacanaṃ apagatasākhāpalāsaṃ apagatatacapapaṭikaṃ apagatapheggukaṃ suddhaṃ sāre patiṭṭhitaṃ. abhikkantaṃ bho gotama. abhikkantaṃ bho gotama, seyyathāpi bho gotama nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūļhassa vā maggaṃ ācikkheyya'andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evameva bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsakaṃ maṃ bhavaṃ gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetaṃ saraṇaṃ gatanti.

Aggivacchagottasuttam dutiyam.

__

pts page 489 q 489 bit page 266 x 266

3.3 Mahāvacchagottasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. atha kho vacchagotto paribbājako yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho vacchagotto paribbājako bhagavantam etadavoca:
- **2.** dīgharattāhaṃ bhotā gotamena sahakathī, sādhu me bhavaṃ gotamo saṅkhittena kusalākusalaṃ desetū'ti.
- **3.** saṅkhittenapi kho te ahaṃ vaccha kusalākusalaṃ deseyyaṃ, vitthārenapi kho te ahaṃ vaccha kusalākusalaṃ deseyyaṃ. api ca te ahaṃ vaccha saṅkhittena kusalā-kusalaṃ desissāmi. tam sunāhi, sādhukam manasi karohi bhāsissāmīti.
- **4.** evam bhoti kho vacchagotto paribbājako bhagavato paccassosi. bhagavā etadavoca:
- 5. lobho kho vaccha akusalam, alobho kusalam. doso kho vaccha akusalam, adoso kusalam. moho kho vaccha akusalam, amoho kusalam. iti kho vaccha ime tayo dhammā akusalā, tayo dhammā kusalā. pāṇātipāto kho vaccha akusalam, pāṇātipātā veramaṇī kusalam. adinnādānam kho vaccha akusalam, adinnādānā veramaṇī kusalam. kāmesumicchācāro kho vaccha akusalam, kāmesumicchācārā veramaṇī kusalam. musāvādo kho vaccha akusalam, musāvādā veramaṇī kusalam.

pisunā vācā kho vaccha akusalam, pisunā vācā¹⁵ veramanī kusalam, pharusā vācā kho vaccha akusalam, pharusā vācā 16 veramanī kusalam. samphappalāpā kho vaccha akusalam, samphappalāpā veramanī kusalam. abhijihā kho vaccha akusalam, anabhijjhā kusalam. byāpādo kho vaccha akusalam, abyāpādo kusalam, micchāditthi kho vaccha akusalam, sammāditthi kusalam. iti kho vaccha ime dasa dhammā akusalā, dasa dhammā kusalā.

- **6.** yatho kho vaccha bhikkhuno tanhā pahīnā hoti ucchinnamūlā tālāvatthukatā anabhāvakatā¹⁷ āyatim anuppādadhammā. so hoti bhikkhu araham khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasaññojano sammadaññāvimuttoti.
- titthatu bhavam gotamo. atthi pana bhoto gotamassa ekabhikkhūpi sāvako¹⁸ āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim dittheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatīti.
- na kho vaccha ekamyeva satam na dve satāni na tīni satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova ye bhikkhū mama sāvakā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim

pts page 490 q 490

¹⁵pisuṇāya vācāya (machasaṃ, syā, pts)

¹⁶pharusāya vācāya (machasam, syā, pts)

¹⁷anabhāvamkatā machasam anabhāvamgatā (syā)

bjt page 268 x 268

¹⁸sāvako yo (machasam)

paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantīti.

- **9.** tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū. atthi pana bhoto gotamassa ekabhikkhunīpi sāvikā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ ceto vimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharatīti.
- 10. na kho vaccha ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni, atha kho bhiyyova yā bhikkhuniyo mama sāvikā āsavānaṃ khayā anāsavaṃ cetovimuttiṃ paññāvimuttiṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja viharantīti.
- 11. tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū. tiṭṭhantu bhikkhuniyo. atthi pana bhoto gotamassa ekūpāsakopi sāvako gihī odātavasano brahmacārī pañcannaṃ¹⁹ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ parikkhayā opapātiko tattha parinibbāyī anāvattidhammo tasmā lokāti.
- 12. na kho vaccha ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni. atha kho bhiyyova ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasanā brahmacārino pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyino anāvattidhammā tasmā lokāti.

¹⁹yo pañcannaṃ (machasaṃ) pts page 491 q 491

- 13. tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino. atthi pana bhoto gotamassa ekūpāsakopi gihī odātavasano kāmabhogī sāsanakaro ovādapatikaro tiṇṇavicikiccho²0 vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane viharatīti.
- 14. na kho vaccha ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni. atha kho bhiyyova ye upāsakā mama sāvakā gihī odātavasanā kāmabhogino sasanakarā ovādapatikarā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā satthusāsane viharantī'ti.
- 15. tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino. atthi pana bhoto gotamassa ekūpāsikāpi sāvikā gihinī odātavasanā brahmacāriṇī pañcannaṃ²¹ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyinī anāvattidhammā tasmā lokāti.
- 16. na kho vaccha ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañca satāni. atha kho bhiyyova yā upāsikā mama sāvikā gihiniyo odātavasanā brahmacāriṇiyo pañcannaṃ orambhāgiyānaṃ saññojanānaṃ parikkhayā opapātikā tattha parinibbāyiniyo anāvattidhammā tasmā lokāti.

²¹yā pañcannam (machasam)

²⁰yo tiṇṇavicikiccho (machasaṃ)

bjt page 270 x 270

- 17. tiṭṭhatu bhavaṃ gotamo, tiṭṭhantu bhikkhū, tiṭṭhantu bhikkhuniyo, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino, tiṭṭhantu upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino, tiṭṭhantu upāsikā gihiniyo odātavasanā brahmacāriṇiyo. atthi pana bhoto gotamassa ekūpāsikāpi sāvikā gihinī odātavasanā kāmabhoginī²² sāsanakarā ovādapatikarā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharatīti.
- 18. na kho vaccha ekaṃyeva sataṃ na dve satāni na tīṇi satāni na cattāri satāni na pañcasatāni. atha kho bhiyyova yā upāsikā mama sāvikā gihiniyo²³ odātavasanā kāmabhoginiyo sāsanakarā ovādapatikarā tiṇṇavicikicchā vigatakathaṅkathā vesārajjappattā aparappaccayā satthusāsane viharantīti.
- 19. sace hi bho gotama imam dhammam bhavaññeva gotamo ārādhako abhavissa. no ca kho bhikkhū ārādhakā abhavimsu. evamidam brahmacariyam aparipūram abhavissa tenangena. yasmā ca kho bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā. evamidam brahmacariyam paripūram tenangena.
- **20.** sace hi bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavimsu, no ca kho bhikkhuniyo ārādhikā abhavimsu, evamidam brahmacariyam aparipūram abhavissa tenangena. yasmā ca kho bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako

pts page 492 q 492

²²kāmabhoginiyo (sīmu)

²³gihī (sīmu)

bhikkhū ca ārādhakā, bhikkhūniyoca ārādhikā, evamidaṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

- 21. sace hi bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavimsu, bhikkhūniyo ca ārādhikā abhavimsu, no ca kho upāsakā gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavimsu, evamidam brahmacariyam aparipūram abhavissa tenangena. yasmā ca kho bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako, bhikkhu ca ārādhakā, bhikkhuniyo ca ārādhikā, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā, evamidam brahmacariyam paripūram tenangena.
- 22. sace hi bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavimsu, bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavimsu, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavimsu, no ca kho upāsakā gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavimsu, evamidam brahmacariyam aparipūram abhavissa tenangena. yasmā ca kho bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako, bhikkhū ca ārādhakā, bhikkhuniyo ca ārādhikā, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā, evamidam brahmacariyam paripūram tenangena
- **23.** sace hi bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavimsu, bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavimsu, upāsakā ca gihī odātavasanā

bjt page 272 x 272

brahmacārino ārādhakā abhaviṃsu, upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhaviṃsu, no ca kho upāsikā gihiniyo odātavasanā brahmacāriṇiyo ārādhikā abhaviṃsu, evamidaṃ brahmacariyaṃ aparipūraṃ abhavissa tenaṅgena. yasmā ca kho bho gotama imaṃ dhammaṃ bhavañceva gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā upāsikā ca gihiniyo odātavasanā brahmacāriṇiyo ārādhikā, evamidaṃ brahmacariyaṃ paripūraṃ tenaṅgena.

24. sace hi bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako abhavissa, bhikkhū ca ārādhakā abhavimsu, bhikkhuniyo ca ārādhikā abhavimsu, upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā abhavimsu, upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā abhavimsu, upāsikā ca gihiniyo odātavasanā brahmacāriņiyo ārādhikā abhavimsu, no ca kho upāsikā gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo ārādhikā abhavimsu, evamidam brahmacariyam aparipūram abhavissa tenangena. yasmā ca kho bho gotama imam dhammam bhavañceva gotamo ārādhako bhikkhū ca ārādhakā bhikkhuniyo ca ārādhikā upāsakā ca gihī odātavasanā brahmacārino ārādhakā upāsakā ca gihī odātavasanā kāmabhogino ārādhakā upāsikā ca gihiniyo odātavasanā brahmacāriņiyo ārādhikā upāsikā ca gihiniyo odātavasanā kāmabhoginiyo ārādhikā. evamidam brahmacariyam paripūram tenangena.

pts page 493 q 493

bjt page 274 x 274

- 25. seyyathāpi bho gotama gaṅgānadī samuddaninnā samuddapoṇā samuddapabhārā samuddaṃ āhacca tiṭṭhati. evamevāyaṃ bhoto gotamassa parisā sagahaṭṭhapabbajitā nibbānaninnā nibbānapoṇā nibbānapabbhārā nibbānaṃ āhacca tiṭṭhati. abhikkantaṃ bho gotama abhikkantaṃ bho gotama, seyyathāpi bho gotama nikkujjitaṃ vā ukkujjeyya, paṭicchannaṃ vā vivareyya, mūļhassa vā maggaṃ ācikkheyya' andhakāre vā telapajjotaṃ dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evameva bhotā gotamana anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāhaṃ bhavantaṃ gotamaṃ saraṇaṃ gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. labheyyāhaṃ bhoto gotamassa santike pabbajjaṃ labheyyaṃ upasampadanti.
- **26.** yo kho vaccha aññatitthiyapubbo imasmim dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjam, ākaṅkhati upasampadam. so cattāro māse parivasati. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upa sampādenti bhikkhubhāvāya. api ca mettha puggalavemattatā viditāti.
- 27. sace bhante aññatitthiyapubbā imasmim dhammavinaye ākankhantā pabbajjam ākankhantā upasampadam cattāro māse parivasanti. catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. aham cattāri vassāni parivasissāmi. catunnam mam vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu, upasampādentu bhikkhubhāvāyāti. alattha kho vacchagotto paribbājako bhagavato santike pabbajjam, alattha upasampadam.

acirūpasampanno kho panāyasmā vacchagotto addhamāsūpasampanno yena bhagavā tenupasankami, upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinno kho āyasmā vacchagotto bhagavantam etadavoca: 'yāvatakam bhante sekhena ñānena sekhāya vijjāya pattabbam, anuppattam tam mayā uttarim me bhagayā dhammam desetūti. tena hi tvam vaccha, dve dhamme uttarim²⁴ bhāvehi, samathañca vipassanañca. ime kho te vaccha dve dhammā uttarim bhāvitā, samatho ca vipassanāca. anekadhātupativedhāva samvattissanti. so tvam vaccha vāvadeva ākankhissasi, anekavihitam iddhividham paccanubhaveyyam, ekopi hutvā bahudhā assam, bahudhāpi hutvā eko assam, āvībhāvam tirobhāvam tirokuddam tiropākāram tiropabbatam asajjamāno gaccheyyam seyyathāpi ākāse, pathaviyāpi ummujjanimujjam kareyyam seyyathāpi udake, udakepi abhejjamāne²⁵ gaccheyyam seyyathāpi pathaviyam, ākāsepi pallankena kameyyam seyyathāpi pakkhī sakuno, imepi candimasuriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāninā parimaseyyam, parimajjeyyam, yāva brahmalokāpi kāyena vasam vatteyya'nti. tatra tatreva sakkhibhabbatam pāpunissasi sati sati āyatane.

29. so tvaṃ vaccha yāvadeva ākaṅkhissasi: dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇeyyaṃ, dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike cāti. tatra tatreva sakkhibhabbataṃ pāpuṇissasi sati sati āyatane.

²⁴uttari (machasam)

²⁵abhejjamāno (sīmu)

pts page 495 q 495

bjt page 276 x 276

- **30.** so tvam vaccha yāvadeva ākaṅkhissasi: parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajāneyyam. sarāgam vā cittam sarāgam cittanti pajāneyyam, vītarāgam vā cittam vītarāgam cittanti pajāneyyam, sadosam vā cittam sadosam cittanti pajāneyyam, vītadosam vā cittam vītadosam cittanti pajānevvam, samoham vā cittam samoham cittanti pajānevyam, vītamoham vā cittam vītamoham cittanti pajāneyyam, sankhittam vā cittam sankhittam cittanti pajāneyyam, vikkhittam vā cittam vikkhittam cittanti pajāneyyam, mahaggatam vā cittam mahaggatam cittanti pajāneyyam, amahaggatam vā cittam amahaggatam cittanti pajāneyyam, sa uttaram vā cittam sauttaram cittanti pajāneyyam, anuttaram vā cittam anuttaram cittanti pajāneyyam, samāhitam vā cittam samāhitam cittanti pajāneyyam, asamāhitam vā cittam asamāhitam cittanti pajāneyyam, vimuttam vā cittam vimuttam cittanti pajāneyyam, avimuttam vā cittam avimuttam cittanti pajāneyyanti. tatra tatreva sakkhibhabbatam pāpunissasi sati sati āyatane.
- 31. so tvam vaccha yāvadeva ākankhissasi: anekavihitam pubbenivāsam anussareyyam, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pancapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo pannāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi samvaṭṭavivaṭṭakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukhapaṭisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto amutra upapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapaṭisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākā-

ram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussareyyanti. tatra tatreva sakkhibhabbatam pāpunissasi sati sati āyatane.

- so tvam vaccha yāvadeva ākankhissasi: dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam cavamāne upapajjamāne, hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyam, ime vata bhonte sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā arivānam upavādakā micchādiṭṭhikā micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana²⁶ bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyyam cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajāneyyanti. tatra tatreva sakkhibhabbatam pāpuņissasi sati sati āyatane.
- **33.** so tvam vaccha yāvadeva ākankhissasi āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim pañnāvimuttim diṭṭhevadhamme sayam abhinā sacchikatvā upasampajja vihareyyanti. tatra tatreva sakkhibhabbatam pāpunissasi sati sati āyataneti.

pts page 496 q 496

²⁶ime vata (sīmu)

bjt page 278 x 278

- 34. atha kho āyasmā vacchagotto bhagavato bhāsitaṃ abhinanditvā anumoditvā uṭṭhāyāsanā bhagavantaṃ abhivādetvā padakkhiṇaṃ katvā pakkāmi. atha kho āyasmā vacchagotto eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto na cirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyaṃ pabbajanti, tadanuttaraṃ brahmacariyapariyosānaṃ diṭṭheva dhamme sayaṃ abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. khīṇā jāti, vusitaṃ brahmacariyaṃ, kataṃ karaṇīyaṃ, nāparaṃ itthattāyāti abbhaññāsi. aññataro ca kho panāyasmā vacchagotto arahataṃ ahosi.
- tena kho pana samayena sambahulā bhikkhū bhagavantam dassanāya gacchanti addasā kho āyasmā vacchagotto te bhikkhū dūratova gacchante. disvāna yena te bhikkhū tenupasankami, upasankamityā te bhikkhū etadavoca: handa kaham pana tumhe āyasmanto gacchathā'ti bhagavantam kho mayam āvuso dassanāya gacchāmāti. tena'hāyasmanto mama vacanena bhagavato pāde sirasā vandatha, evam ca vadetha. 'vacchagotto bhante bhikkhu bhagavato pāde sirasā vandati, evañca vadeti, paricinno me bhagavā paricinno me sugato'ti. evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato vacchagottassa paccassosum. atha kho te bhikkhū yena bhagavā tenupasankamimsu, upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisīdimsu. ekamantam nisinnā kho te bhikkhū bhagavantam etadavocum: āyasmā bhante vacchagotto bhagavato pāde sirasā vandati, evañca vadeti: paricinno me bhagavā, paricinno me sugato'ti.

pts page 497 q 497

36. pubbeva me bhikkhave vacchagotto bhikkhu cetasā ceto paricca vidito. tevijjo vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo'ti. devatāpi me etamattham ārocesum: tevijjo bhante vacchagotto bhikkhu mahiddhiko mahānubhāvo'ti. idamavoca bhagavā attamanā te bhikkhū bhagavato bhāsitam abhinandunti.

Mahāvacchagottasuttam tatiyam.

bjt page 280 x 280

3.4 Dighanakhasuttam

- 1. evam me sutam ekam samayam bhagavā rājagahe viharati gijjhakūte pabbate sūkarakhatāyam²⁷. atha kho dīghanakho paribbājako yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi, sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhito kho dīghanakho paribbājako bhagavantam etadavoca:
- 2. ahaṃ hi bho gotama evaṃ vādī evaṃdiṭṭhī, sabbaṃ me na khamatīti. yāpi kho te esā aggivessana diṭṭhi sabbaṃ me na khamatīti, esāpi te diṭṭhi na khamatīti. esā ce me bho gotama diṭṭhi khameyya tampassa tādisameva, tampassa tādisamevāti. ato kho te aggivessana bahūhi bahutarā lokasmiṃ ye evamāhaṃsu: tampassa tādisameva, tampassa tādisamevāti. te tañceva diṭṭhiṃ nappajahanti, aññañca diṭṭhiṃ upādiyanti. ato kho te aggivessana tanūhi tanutarā lokasmiṃ ye evamāhaṃsu: tampassa tādisameva, tampassa tādisamevāti. te tañceva diṭṭhiṃ pajahanti, aññañca diṭṭhiṃ na upādiyanti.
- 3. santaggivessana eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃdiṭṭhino sabbaṃ me khamatī'ti. santaggivessana eke samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃdiṭṭhino sabbaṃ me na khamatī'ti. santaggivessana eke samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evamditthino ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatīti.
- **4.** tatraggivessana ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃdiṭṭhino sabbaṃ me khamatī'ti. tesamayaṃ diṭṭhi sārāgāya

²⁷gijjhakūṭe sūkarakhatāyaṃ (pts) pts page 498 q 498

santike saṃyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike.

- **5.** tatraggivessana ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃ vādino evaṃdiṭṭhino sabbaṃ me na khamatī'ti. tesamayaṃ diṭṭhi asārāgāya santike asaṃyogāya santike anabhinandanāya santike anajjhosānāya santike anupādānāya santiketi.
- **6.** evam vutte dīghanakho paribbājako bhagavantam etadavoca: ukkamsati me bhavam gotamo diṭṭhigatam samukkamsati me bhavam gotamo ditthigata'nti.
- 7. tatraggivessana ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino: ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me na khamatī'ti. yā hi kho nesaṃ khamati sāyaṃ diṭṭhi sārāgāya santike saṃyogāya santike abhinandanāya santike ajjhosānāya santike upādānāya santike. yāhi kho tesaṃ na khamati sāyaṃ diṭṭhi asārāgāya santike asaṃyogāya santike anabhinandanāya santike anajjhosānāya santike anupādānāya santike.
- 8. tatraggivessana ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino sabbaṃ me khamatī'ti. tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: yā kho me ayaṃ diṭṭhi sabbaṃ me khamatī'ti. imañce ahaṃ diṭṭhiṃ thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyaṃ: idameva saccaṃ, moghamañña'nti. dvīhi me assa viggaho. yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: sabbaṃ me khamatīti. yocāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo

bjt page 282 x 282

pts page 499 q 499

vā evamvādī evamdiṭṭhī: ekaccam me khamati, ekaccam me na khamatī'ti. imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahe sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. iti so viggahañca vivādañca vighātañca vihesañca attani sampassamāno tañceva diṭṭhim pajahati. aññañca diṭṭhim na upādiyati. evametāsam diṭṭhīnam paḥānam hoti. evametāsam diṭṭhīnam paṭinissaggo hoti.

- 9. tatraggivessana ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino sabbaṃ me na khamatī'ti. tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: yā kho me ayaṃ diṭṭhi sabbaṃ me na khamatī'ti. imañce ahaṃ diṭṭhiṃ thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyaṃ: idameva saccaṃ, moghamañña'nti. dvīhi me assa viggaho. yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: sabbaṃ me khamatī'ti. yocāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me na khamatī'ti. imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahe sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. iti so viggahañca vivādañca vighātañca vihesañca attani sampassamāno tañceva diṭṭhiṃ pajahati. aññañca diṭṭhiṃ na upādiyati. evametāsaṃ diṭṭhīnaṃ paṭinissaggo hoti.
- 10. tatraggivessana ye te samaṇabrāhmaṇā evaṃvādino evaṃdiṭṭhino 'ekaccaṃ me khamati. ekaccaṃ me na khamatīti tattha viññū puriso iti paṭisañcikkhati: yā kho me ayaṃ diṭṭhi: ekaccaṃ me khamati, ekaccaṃ me na khamatīti. imañce ahaṃ diṭṭhiṃ thāmasā parāmassa abhinivissa vohareyyaṃ: idameva saccaṃ, moghamañña'nti. dvīhi me assa viggaho. yo cāyaṃ samaṇo vā brāhmaṇo vā evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: sabbaṃ me

khamatī'ti. yocāyam samaņo vā brāhmaņo vā evamvādī evamdiṭṭhī: 'sabbam me na khamatīti, imehi me assa dvīhi viggaho, iti viggahe sati vivādo, vivāde sati vighāto, vighāte sati vihesā. iti so viggahañca vivādañca vighātañca vihesañca attani sampassamāno tañceva diṭṭhim pajahati. aññañca diṭṭhim na upādiyati. evametāsam diṭṭhīnam paḥānam hoti. evametāsam diṭṭhīnam paṭinissaggo hoti.

- 11. ayam kho panaggivessana kāyo rūpī cātummahābhūtiko mātā pettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedana viddhamsanadhammo aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato palokato suññato anattato samanupassitabbo. tassimam kāyam aniccato dukkhato rogato gaṇḍato sallato aghato ābādhato parato jalokato suññato anattato samanupassato yo kāyasmim kāyacchando kāyasneho kāyanvayatā sā pahīyati.
- 12. tisso kho imā aggivessana vedanā: sukhā vedanā dukkhā vedanā adukkhamasukhā vedanā. yasmim aggivessana samaye sukham vedanam vedeti. neva tasmim samaye dukkham vedanam vedeti. na adukkhamasukham vedanam vedeti. sukhamyeva tasmim samaye vedanam vedeti. yasmim aggivessana samaye dukkham vedanam vedeti, neva tasmim samaye sukham vedanam vedeti, na adukkhamasukham vedanam vedeti, dukkhamyeva tasmim samaye vedanam vedeti. yasmim aggivessana samaye adukkhamasukham vedanam vedeti, na dukkham vedanam vedeti. adukkhamasukham vedanam vedeti. adukkhamasukhamyeva tasmim samaye vedanam

pts page 500 q 500

bjt page 284 x 284

vedeti.

- 13. sukhāpi kho aggivessana vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā, dukkhāpi kho aggivessana vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā, adukkhamasukhāpi kho aggivessana vedanā aniccā saṅkhatā paṭiccasamuppannā khayadhammā vayadhammā virāgadhammā nirodhadhammā.
- 14. evam passam aggivessana sutavā ariyasāvako sukhāyapi vedanāya nibbindati, dukkhāyapi vedanāya nibbindati, adukkhamasukhāyapi vedanāya nibbindati. nibbindam virajjati, virāgā vimuccati, vimuttasmim vimuttamiti ñāṇam hoti, khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam nāparam itthattāyāti pajānāti. evam vimuttacitto kho aggivessana bhikkhu na kenaci saṃvadati. na kenaci vivadati. yañca loke vuttam teneva voharati aparāmasanti.
- 15. tena kho pana samayena āyasmā sāriputto bhagavato piṭṭhito ṭhito hoti bhagavantaṃ vījayamāno²⁸. atha kho āyasmato sāriputtassa etadahosi: tesaṃ tesaṃ kira no bhagavā dhammānaṃ abhiññā pahāṇamāha. tesaṃ tesaṃ kira no sugato dhammānaṃ abhiññā paṭinissaggamāhāti. iti'hidaṃ āyasmato sāriputtassa paṭisañcikkhato anupādāya āsavehi cittaṃ vimucci. dīghanakhassa pana paribbājakassa virajaṃ vītamalaṃ dhammacakkhuṃ udapādi: yaṃ kiñci samudaya dham-

²⁸vījamāno (pts)

_

pts page 501 q 501

mam, sabbantam nirodhadhammanti.

- **16.** atha kho dīghanakho paribbājako diṭṭhadhammo pattadhammo viditadhammo pariyogāļhadhammo tiṇṇavicikiccho vigatakathaṅkatho vesārajjappatto aparappaccayo satthusāsane bhagavantaṃ etadavoca:
- 17. abhikkantam bho gotama abhikkantam bho gotama, seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya' andhakāre vā telapajjotam dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhavantam gotamam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. upāsakam mam bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pāṇupetam saraṇam gatanti.

Dīghanakhasuttam catuttham.

bjt page 286 x 286

bjt page 288 x 288

3.5 Māgandiyasuttam

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā kurūsu viharati kammāssadammam²⁹ nāma kurūnam nigamo bhāradvājagottassa brāhmaņassa agyāgāre tiņasantharake³⁰. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya kammāssadammam piņḍāya pāvisi. kammāssadamme piņḍāya caritvā pacchābhattam piṇḍapātapaṭikkanto yenaññataro vanasaṇḍo tenupasaṅkami divāvihārāya. tam vanasaṇḍam ajihogahetvā aññatarasmim rukkhamūle divāvihāram nisīdi.
- 2. atha kho māgandiyo³¹ paribbājako jaṅghāvihāraṃ anucaṅkamamāno anuvicaramāno yena bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāraṃ tenupasaṅkami. addasā kho māgandiyo paribbājako bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāre tiṇasantharakaṃ paññattaṃ, disvāna bhāradvājagottaṃ brāhmaṇaṃ etadavoca: 'kassa nvayaṃ bhoto bhāradvājassa agyāgāre tiṇasantharako paññatto. samaṇaseyyārūpaṃ maññeti.
- 3. atthi bho māgandiya samaņo gotamo sakyaputto sakyakulā pabbajito. tam kho pana bhavantam gotamam evam kalyāno kittisaddo abbhuggato: 'itipi so bhagavā araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānam buddho bhagavā'ti. tassesā bhoto gotamassa seyyā paññattāti. duddiţ-

³¹māgaņdiyo (syā, machasam)

²⁹kammāsadhammam (machasam, syā)

³⁰ tiṇasanthārake (machasaṃ)

pts page 502 q 502

tham vata bho bhāradvāja addasāma³² ye mayam tassa bhoto gotamassa bhūnahuno³³ seyyam addasāmāti. 'rakkhassetam māgandiya vācam, rakkhassetam māgandiya vācam, bahū hi tassa bhoto gotamassa khattiyapanditāpi brāhmanapanditāpi gahapatipanditāpi samanapanditāpi abhippasannā vinītā ariye ñāye dhamme kusale'ti. tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratīti. sace tam bhoto māgandiyassa agaru āroceyyametam³⁴ samanassa gotamassāti. appossukko bhavam bhāradvājo vuttova nam vadeyyāti.

4. assosi kho bhagavā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atik-kantamānusakāya³⁵ bhāradvājagottassa brāhmaṇassa māgan-diyena paribbājakena saddhim imam kathāsallāpam. atha kho bhagavā sāyanhasamayam patisallānā vuṭṭhito yena bhāradvājagottassa brāhmaṇassa agyāgāram tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā nisīdi³⁶ paññatte³⁷ tiṇasantharake. atha kho bhāradvājagotto brāhmaṇo yena bhagavā tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā bhagavatā saddhim sammodi, sammodanīyam katham sārāṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnam kho bhāradvājagottam brāhmaṇam bhagavā etadavoca: 'ahu pana te bhāradvāja māgandiyena paribbājakena saddhim imamyeva tinasantharakam ārabbha kocideva kathāsallāpo'ti.

³²dvikkhattumudīraņaṃ (machasaṃ)

 $^{^{33}}$ bhunahanassa (syā)

³⁴ārocessāmitaṃ (machasaṃ); ārocessāmi taṃ (syā)

bjt page 290 x 290

³⁵atikkantamānusikāya (sīmu, machasaṃ)

³⁶nisīdibhagavā (machasaṃ)

³⁷paññatteva (sīmu)

pts page 503 q 503

evam vutte bhāradvājagotto³⁸³⁹ brāhmaņo saṃviggo lomahaṭthajāto bhagavantam etadavoca: 'etadeva kho pana mayam bhoto gotamassa ārocetukāmā, atha ca pana bhavam gotamo anakkhātamyeva akkhāsīti. ayañca hidam⁴⁰ bhagavato bhāradvājagottena brāhmanena saddhim antarā kathā vippakatā hoti. atha māgandivo paribbājako janghāvihāram anucankamamāno anuvicaramāno yena bhāradvājagottassa brāhmanassa agyāgāram, yena bhagavā tenupasankami, upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi, sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnam kho māgandiyam paribbājakam bhagavā etadavoca. cakkhum kho māgandiya rūpārāmam rūparatam rūpasammuditam. tam tathāgatassa dantam guttam rakkhitam samvutam. tassa ca samvarāya dhammam deseti. idam nu te etam māgandiya sandhāya bhāsitam: 'bhūnahu samano gotamo'ti. etadeva kho pana me bho gotama sandhāya bhāsitam: 'bhūnahu samano gotamo'ti. tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratīti.

5. sotam kho māgandiya saddārāmam saddaratam saddasammuditam. tam tathāgatassa dantam guttam rakkhitam samvutam. tassa ca samvarāya dhammam deseti. idam nu te etam māgandiya sandhāya bhāsitam: 'bhūnahu samano gotamo'ti. etadeva kho pana me bho gotama sandhāya bhāsitam: 'bhūnahu samano gotamo'ti. tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratīti.

³⁸bhāradvājo (sīmu)

³⁹ayañca hi (machasam)

⁴⁰ayañca hi (machasam)

- **6.** ghānaṃ kho māgandiya gandhārāmaṃ gandharataṃ gandhasammuditaṃ. taṃ tathāgatassa dantaṃ guttaṃ rakkhitaṃ saṃvutaṃ. tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. idaṃ nu te etaṃ māgandiya sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. etadeva kho pana me bho gotama sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. taṃ kissa hetu: evaṃ hi no sutte ocaratīti.
- 7. jivhā kho māgandiya rasārāmā rasārattā rasasammuditā. sā tathāgatassa dantā guttā rakkhitā saṃvutā. tassā ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. idaṃ nu te etaṃ māgandiya sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. etadeva kho pana me bho gotama sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. taṃ kissa hetu: evaṃ hi no sutte ocaratī'ti.
- **8.** kāyo kho māgandiya phoṭṭhabbārāmo phoṭṭhabbarato phoṭṭhabbammudito. so tathāgatassa danto gutto rakkhito saṃvuto. tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. idaṃ nu te etaṃ māgandiya sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. etadeva kho pana me bho gotama sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. taṃ kissa hetu: evaṃ hi no sutte ocaratī'ti.
- 9. mano kho māgandiya dhammārāmo dhammarato dhammasammudito. so tathāgatassa danto gutto rakkhito saṃvuto. tassa ca saṃvarāya dhammaṃ deseti. idaṃ nu te etaṃ māgandiya sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu samaṇo gotamo'ti. etadeva kho pana me bho gotama sandhāya bhāsitaṃ: 'bhūnahu sa-

mano gotamo'ti. tam kissa hetu: evam hi no sutte ocaratī'ti.

- 10. tam kim maññasi māgandiya idhekacco cakkhuviñneyyehi rūpehi paricāritapubbo assa, iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. so aparena samayena rūpānamyeva samudayañca atthangamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtam viditvā rūpatanham pahāya rūpapariļāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihareyya. imassa pana te māgandiya kimassa vacanīyanti: na kiñci bho gotama.
- 11. tam kim maññasi māgandiya idhekacco sotaviññeyyehi saddehi paricāritapubbo assa, iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. so aparena samayena saddānamyeva samudayañca atthangamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtam viditvā saddataṇham pahāya saddapariļāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihareyya. imassa pana te māgandiya kimassa vacanīyanti: na kiñci bho gotama.
- 12. tam kim maññasi māgandiya idhekacco ghānaviññey-yehi gandhehi paricāritapubbo assa, iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. so aparena samayena gandhānamyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtam viditvā gandhatanham pahāya gandhaparilāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihareyya. imassa pana te māgandiya kimassa vacanīyanti: na kiñci bho gotama.

pts page 504 q 504

bjt page 292 x 292

- 13. taṃ kiṃ maññasi māgandiya idhekacco jivhāviññeyyehi rasehi paricāritapubbo assa, iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. so aparena samayena rasānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā rasataṇhaṃ pahāya rasapariļāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto vihareyya. imassa pana te māgandiya kimassa vacanīyanti: na kiñci bho gotama.
- 14. tam kim maññasi māgandiya idhekacco kāyaviññeyyehi phoṭṭhabbehi paricāritapubbo assa, iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. so aparena samayena poṭṭhabbānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā phoṭṭhabbataṇhaṃ pahāya phoṭṭhabbapariļāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto vihareyya. imassa pana te māgandiya kimassa vacanīyanti: na kiñci bho gotama.
- **15.** ahaṃ kho pana māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricāresiṃ. cakkhuviñneyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi.
- **16.** sotaviññeyyehi saddehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi.
- **17.** ghānaviñneyyehi gandhehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi.

- **18.** jivhāviñneyyehi rasehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi.
- 19. kāyaviñneyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. tassa mayhaṃ māgandiya tayo pāsādā ahesuṃ: eko vassiko eko hemantiko eko gimhiko. so kho ahaṃ māgandiya vassike pāsāde vassike cattāro māse nippurisehi turiyehi paricārayamāno na heṭṭhāpāsādaṃ orohāmi. so aparena samayena kāmānaṃyeva samudayanca atthaṃgamanca assādanca ādīnavanca nissaraṇanca yathābhūtaṃ viditvā kāmataṇhaṃ pahāya kāmapariļāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto viharāmi. so anne satte passāmi kāmesu avītarāge kāmataṇhāhi khajjamāne kāmapariļāhena pariḍayhamāne kāme paṭisevante. so tesaṃ na pihemi. na tattha abhiramāmi. taṃ kissa hetu: yā hayaṃ māgandiya ratī annatreva kāmehi annatra akusalehi dhammehi api dibbaṃ sukhaṃ samadhigayha tiṭṭhati, tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi. na tattha abhiramāmi.
- 20. seyyathāpi māgandiya gahapati vā gahapatiputto vā aḍ-dho mahaddhano mahābhogo pañcahi kāmaguṇehi samappito samangībhūto paricāreyya. cakkhuviñneyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. sotaviñañeyyehi saddehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi ghānaviñneyyehi gandhehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. jivhāviñneyyehi rasehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. kāyaviñneyyehi phoṭṭhabbehi

iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. so kāyena sucaritaṃ caritvā vācāya sucaritaṃ caritvā manasā sucaritaṃ caritvā kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapajjeyya devānaṃ tāvatiṃsānaṃ sahavyatam.

- 21. so tattha nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgīto paricāreyya. so passeyya gahapatiṃ vā gahapatiputtaṃ vā pañcahi kāmaguṇehi samappitaṃ samaṅgībhūtaṃ paricārayamānaṃ. taṃ kiṃ maññasi māgandiya, api nu so devaputto nandane vane accharāsaṅghaparivuto dibbehi pañcahi kāmaguṇehi samappito samaṅgībhūto paricārayamāno amussa gahapatissa vā gahapatiputtassa vā piheyya mānusakānaṃ vā pañcannaṃ kāmaguṇānaṃ, mānusakehi vā kāmehi āvaṭṭeyyāti. no hidaṃ bho gotama, taṃ kissa hetu: mānusakehi bho gotama kāmehi dibbā kāmā abhikkantatarā paṇītatarā cāti.
- 22. evameva kho aham māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmaguņehi samappito samangībhūto paricāresim: cakkhuviñneyyehi rūpehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. sotavinaneyyehi saddehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. ghānavinneyyehi gandhehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. jivhāvinneyyehi rasehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. kāyavinneyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. so aparena

bjt page 294 x 294

samayena kāmānaṃyeva samudayañca atthaṅgamañca assādañca ādīnavañca nissaraṇañca yathābhūtaṃ viditvā kāmataṇhaṃ pahāya kāmapariļāhaṃ paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattaṃ vūpasantacitto viharāmi. so aññe satte passāmi kāmesu avītarāge kāmataṇhāhi khajjamāne kāmapariļāhena pariḍayhamāne kāme paṭisevante. so tesaṃ na pihemi, na tattha abhiramāmi, taṃ kissa hetu: yā ha'yaṃ māgandiya rati aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbaṃ sukhaṃ samadigayha tiṭṭhati, tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi. na tattha abhiramāmi.

seyyathāpi māgandiya kutthī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vanamukhāni vippatacchamāno angārakāsuyā kāyam paritāpeyya, tassa mittāmaccā ñātisālohitā bhisakkam sallakattam upatthāpeyyum, tassa so bhisakko sallakatto bhesajjam kareyya, so tam bhesajjam āgamma kutthehi parimucceyya arogo assa sukhī serī sayamvasī yena kāmaṅgamo. so aññam kutthim purisam passeyya arugattam pakkagattam kimihi khajjamanam nakhehi vanamukhani vippatacchamānam aṅgārakāsuyā kāyam paritāpentam, tam kim maññasi māgandiya, 'api nu so puriso amussa kutthissa purisassa piheyya, aṅgārakāsuyā vā bhesajjapatisevanāya vā'ti. no hidam bho gotama, tam kissa hetu: roge hi bho gotama sati bhesajjena karanīvam hoti, roge asati bhesajjena karanīvam na hotī'ti. evameva kho aham māgandiya pubbe agāriyabhūto samāno pañcahi kāmagunehi samappito samangībhūto paricāresim. cakkhuviññeyyehi rūpehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi rajanīyehi. sotaviñañeyyehi saddehi itthehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasamhitehi

pts page 506 q 506

rajanīyehi. ghānaviññeyyehi gandhehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. jivhāviññeyyehi rasehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. kāyaviñneyyehi phoṭṭhabbehi iṭṭhehi kantehi manāpehi piyarūpehi kāmūpasaṃhitehi rajanīyehi. so aparena samayena kāmānaṃyeva samudayanca atthangamanca assādanca ādīnavanca nissaraṇanca yathābhūtaṃ

- 24. viditvā kāmataņham pahāya kāmapariļāham paṭivinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto viharāmi. so aññe satte passāmi kāmesu avītarāge kāmatanhāhi khajjamāne kāmapariļāhena pariḍayhamāne kāme paṭisevante. so tesam na pihemi, na tattha abhiramāmi, tam kissa hetu yā ha'yam māgandiya rati aññatreva kāmehi aññatra akusalehi dhammehi api dibbam sukham samadigayha tiṭṭhati, tāya ratiyā ramamāno hīnassa na pihemi. na tattha abhiramāmi.
- 25. seyyathāpi māgandiya kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpeyya. tassa mittāmaccā ñātisāļohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. tassa so bhisakko sallakatto bhesajjaṃ kareyya. so taṃ bhesajjaṃ āgamma kuṭṭhehi parimucceyya. arogo assa sukhī serī sayaṃvasī yena kāmaṅgamo. tamenaṃ dve balavanto purisā nānābāhāsu gahetvā aṅgārakāsuṃ upakaḍḍheyyuṃ. taṃ kiṃ maññasi māgandiya, api nu so puriso iti cīti ceva kāyaṃ sannāmeyyā'ti. evaṃ bho gotama. taṃ kissa hetu: 'asu hi bho gotama aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāpariļāhocā'ti. taṃ

bjt page 296 x 296

pts page 507 q 507

kim maññasi māgandiya, idāneva nu kho so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāparilāho ca, udāhu pubbepi so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāparilāho cāti. idāni ceva bho gotama so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāparilāho ca. pubbepi so aggi dukkhasamphasso ceva mahābhitāpo ca mahāparilāho ca, asuhi ca bho gotama kutthī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vanamukhāni vippatacchamāno upahatindriyo dukkhasamphasseyeva aggismim sukhamiti viparītasaññam paccalatthāti. evameva kho māgandiya atītampi addhānam kāmā dukkhasamphassā ceva mahābhitāpā ca mahāparilāhā ca. anāgatampi addhānam kāmā dukkhasamphassā ceva mahābhitāpā ca mahāparilāhā ca, etarahipi paccuppannam addhānam kāmā dukkhasamphassā ceva mahābhitāpā ca mahāparilāhā ca. ime ca māgandiya sattā kāmesu avītarāgā kāmatanhāhi khajjamānā kāmaparilāhena paridayhamānā upahatindriyā dukkhasamphassesveva⁴¹ kāmesu sukhamiti viparītasaññam paccalatthum.

26. seyyathāpi māgandiya kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpeti. yathā yathā kho māgandiya asu kuṭṭhī puriso arugatto pakkagatto kimīhi khajjamāno nakhehi vaṇamukhāni vippatacchamāno aṅgārakāsuyā kāyaṃ paritāpeti, tathā tathāssa tāni vaṇamukhāni asucitarāni ceva honti duggandhatarāni ca pūtikatarāni ca. hoti ceva kāci sātamattā assādamattā yadidaṃ vaṇamukhānaṃ kaṇḍūvanahetu. evameva kho māgandiya sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi

⁴¹dukkhasamphassesu yeva (machasam, syā) pts page 508 q 508

khajjamānā kāmapariļāhena pariḍayhamānā kāme paṭisevanti. yathā yathā kho māgandiya sattā kāmesu avītarāgā kāmataṇhāhi khajjamānā kāmapariļāhena pariḍayhamānā kāme paṭisevanti, tathā tathā tesaṃ sattānaṃ kāmataṇhā ceva pavaḍḍhati, kāmapariļāhena ca pariḍayhanti. hoti ceva kāci sātamattā assādamattā yadidaṃ pañca kāmaguṇe paṭicca.

27. tam kim maññasi māgandiya: api nu te dittho vā suto vā rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmagunehi samappito samangībhūto paricārayamāno kāmatanham appahāya kāmaparilāham appativinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihāsi vā, viharati vā, viharissati vāti. no hidam bho gotama. sādhu māgandiya, mayāpi kho etam māgandiya neva dittham na sutam rājā vā rājamahāmatto vā pañcahi kāmagunehi samappito samangibhūto paricārayamāno kāmatanham appahāya kāmaparilāham appativinodetvā vigatapipāso ajjhattam vūpasantacitto vihāsi vā, viharati vā, viharissati vā. atha kho māgandiya ye hi keci samanā vā brāhmanā vā vigatapipāsā ajjhattam vūpasantacittā vihamsu⁴² vā, viharanti vā, viharissanti vā. sabbe te kāmānamyeva samudayañca atthańgamañca assādañca ādīnavañca nissaranañca yathābhūtam viditvā kāmatanham pahāya kāmaparilāham pativinodetvā vigatapipāsā ajjhattam vūpasantacittā vihamsu vā, viharanti vā, viharissanti vāti.

28. atha kho bhagavā tāyam velāyam imam udānam udānesi:

bjt page 298 x 298

⁴²viharimsu (sīmu); vihāsum (machasam)

- **29.** ārogyaparamā lābhā nibbānam paramam sukham, aṭṭhaṅgiko ca maggānam khemam amatagāminanti.
- **30.** evam vutte māgandiyo paribbājako bhagavantam etadavoca : 'acchariyam bho gotama, abbhutam bho gotama, yāva subhāsitancidam bhotā gotamena:
- 31. 'ārogyaparamā lābhā nibbānam paramam sukha'nti.
- **32.** mayāpi kho etam bho gotama sutam pubbakānam paribbājakānam ācariyapācariyānam bhāsamānānam:
- 33. 'ārogyaparamā lābhā nibbānam paramam sukha'nti.
- **34.** tayidaṃ bho gotama sametīti.
- **35.** yampana te etam māgandiya sutam pubbakānam paribbājakānam ācariyapācariyānam bhāsamānānam:
- **36.** 'ārogyaparamā lābhā nibbānam paramam sukha'nti. 'katamantam ārogyam, katamantam nibbāna'nti. evam vutte māgandiyo paribbājako sakāneva sudam gattāni pāṇinā anomajjati. idantam bho gotama ārogyam, idantam nibbānam. aham hi bho gotama etarahi arogo sukhī, na mam kiñci ābādhayatī'ti. seyyathāpi māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya kanhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni,

bjt page 300 x 300

pts page 509 q 509

na passeyya pitakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjetthakāni⁴³ rūpāni, na passeyya samavisamam, na passevya tārakarūpāni, na passevya candimasuriye, so suneyya cakkhumato bhāsamānassa: 'chekam vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam sucinti⁴⁴. so odātaparivesanam carevya, tamenam aññataro⁴⁵ puriso telamasikatena⁴⁶ sāhulacīvarena 4748 vañceyya: idante amho purisa odātam vattham abhirūpam nimmalam sucinti. so tam patiganheyya, patiggahetvā pārupeyya, pārupitvā attamano attamanavācam nicchārevya: 'chekam vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam suci'nti. tam kim maññasi māgandiya, api nu so jaccandho puriso jānanto passanto amum telamasikatam sāhulacīvaram patiganheyya, patiggahetvā pārupeyya, pārupitvā attamano attamanavācam nicchāreyya: 'chekam vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam suci'nti, udāhu cakkhumato saddāyāti. ajānanto hi bho gotama apassanto so jaccandho puriso amum telamasikatam sāhulacīvaram patiganheyya, patiggahetvā pārupeyya, pārupitvā attamano attamanavācam nicchāreyya: chekam vata bho odātam vattham abhirūpam nimmalam sucinti, cakkhumate saddhāvāti. evameva kho māgandiya aññatitthiyā paribbājakā andhā acakkhukā, ajānantā ārogyam, apassantā nibbānam, atha ca pani'mam gātham bhāsanti.

⁴³mañjitthakāni (machasaṃ)

⁴⁴ sucīti (machasam)

⁴⁵tamenaññataro (sīmu)

⁴⁶telamalikatena (macasaṃ)

⁴⁷sāhulīcīrena (machasam)

⁴⁸sāhuļīcīrena (machasaṃ) pts page 510 q 510

- 37. 'ārogya paramā lābhā nibbānam paramam sukha'nti.
- **38.** pubbakehesā māgandiya arahantehi sammāsambuddhehī gāthā bhāsitā.
- **39.** 'ārogyaparamā lābhā nibbānam paramam sukham, aṭ-thangiko ca maggānam khemam amatagāmina'nti.
- **40.** sā etarahi anupubbena puthujjanagatā. ayam kho pana māgandiya kāyo rogabhūto gaṇḍabhūto sallabhūto aghabhūto ābādhabhūto. so tvaṃ imaṃ kāyaṃ rogabhūtaṃ gaṇḍabhūtaṃ sallabhūtaṃ aghabhūtaṃ ābādhabhūtaṃ 'idaṃ taṃ bho gotama ārogyaṃ idaṃ taṃ nibbāna'nti vadesi. taṃ hi te māgandiya ariyaṃ cakkhuṃ natthi yena tvaṃ ariyena cakkhunā ārogyaṃ jāneyyāsi, nibbānaṃ passeyyāsīti.
- **41.** evam pasanno aham bhoto gotamassa, pahoti me bhavam gotamo tathā dhammam desetum, yathāham ārogyam jāneyyam, nibbānam passeyya'nti.
- 42. seyyathāpi māgandiya jaccandho puriso, so na passeyya kaṇhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjeṭṭhakāni rūpāni, na passeyya samavisamaṃ, na passeyya tārakarūpāni, na passeyya candimasuriye, tassa mittāmaccā ñātisāļohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. tassa so bhisakko sallakatto bhesajjaṃ kareyya. so taṃ bhesajjaṃ āgamma na cakkhūni uppādeyya, na cakkhūni visodheyya.

bjt page 302 x 302

taṃ kiṃ maññasi māgandiya, nanu so vejjo yāvadeva kilamathassa vighātassa bhāgī assā'ti. evaṃ bho gotama. evameva kho māgandiya ahañceva⁴⁹ te dhammaṃ deseyyaṃ idantaṃ ārogyaṃ, idantaṃ nibbānanti. so tvaṃ ārogyaṃ na jāneyyāsi, nibbānaṃ na passeyyāsi. so mamassa kilamatho, sā mamassa vihesā'ti.

- **43.** evam pasanno aham bhoto gotamassa, pahoti me bhavam gotamo tathā dhammam desetum, yathāham ārogya jāneyyam nibbānam passeyyanti.
- 44. seyyathāpi māgandiya jaccandho puriso so na passeyya kaṇhasukkāni rūpāni, na passeyya nīlakāni rūpāni, na passeyya pītakāni rūpāni, na passeyya lohitakāni rūpāni, na passeyya mañjeṭṭhakāni rūpāni, na passeyya samavisamaṃ, na passeyya tārakarūpāni, na passeyya candimasuriye. so suṇeyya cakkhumato bhāsamānassa 'chekaṃ vata bho odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ suci'nti. so odātapariyesanaṃ careyya. tamenañātaro puriso telamasikatena sāhuļacīvarena⁵⁰ vañceyya, idante ambho purisa odātaṃ vatthaṃ abhirūpaṃ nimmalaṃ sucinti. so taṃ paṭigaṇheyya, paṭiggahetvā pārupeyya. tassa mittāmaccā ñātisāļohitā bhisakkaṃ sallakattaṃ upaṭṭhāpeyyuṃ. tassa so bhisakko sallakatto bhesajjaṃ kareyya: uddhavirecanaṃ⁵¹ adhovirecanaṃ añjanaṃ paccañjanaṃ natthukammaṃ. so taṃ bhesajjaṃ āgamma cakkhūni uppādeyya, cakkhūni visodheyya. tassa saha cak-

pts page 511 q 511

⁴⁹ahañce (machasaṃ)

⁵⁰sāhuļacīrena (machasaṃ)

⁵¹uddham virecanam (machasam)

khuppādā yo amusmim telamasikate sāhulacīvare chandarāgo, so pahīyetha. tañca nam purisam amittatopi daheyya. paccatthikatopi daheyya, api ca jīvitā voropetabbam maññeyya, 'dīgharattam vata bho aham iminā purisena telamasikatena sāhulacīvarena nikato vañcito paluddho. 'idante ambho purisa odātam vattham chekam abhirūpam⁵² nimmalam sucinti. evameva kho māgandiya ahañceva te dhammam deseyyam: 'idantam ārogyam, idantam nibbāna'nti. so tvam ārogyam jāneyyāsi, nibbānam passeyyāsi. tassa te saha cakkhuppādā yo pañcasupādānakkhandhesu chandarāgo, so pahīyetha, api ca te evamassa dīgharattam vata bho aham iminā cittena nikato cañcito paluddho, aham hi rūpamyeva upādiyamāno upādiyim, vedanamyeva upādiyamāno upādiyim, saññamyeva upādiyamāno upādiyim, sankhāreyeva upādiyamāno upādiyim, viñnānamyeva upādiyamāno upādiyim. tassa me upādānapaccayā bhavo, bhava paccayā jāti, jātipaccayā jarāmaranam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā sambhavanti. evametassa kevalassa dukkhakkhandhassa samudayo hoti'ti.

- **45.** evaṃ pasanno ahaṃ bhoto gotamassa: pahoti me bhavaṃ gotamo tathā dhammaṃ desetuṃ, yathāhaṃ imamhā āsanā anandho vuṭṭhaheyya'nti.
- **46.** tena hi tvam māgandiya sappurise bhajeyyāsi, yato kho tvam māgandiya sappurise bhajissasi, tato tvam māgandiya saddhammam sossasi. yato kho tvam māgandiya saddhammam sossasi, tato tvam māgandiya dhammānudhammam pa-

pts page 512 q 512

⁵²vattham abhirūpam (machasam, pts) bit page 304 x 304

tipajjissasi. yato kho tvam māgandiya dhammānudhammam paṭipajjissasi, tato tvam māgandiya sāmamyeva ñassasi, sāmam dakkhisi⁵³. ime rogā gaṇḍā sallā, idha rogā gaṇḍā sallā aparisesā nirujjhanti, tassa me upādānanirodhā bhavanirodho, bhavanirodhā jātinirodho, jātinirodhā jarāmaraṇam sokaparidevadukkhadomanassupāyāsā nirujjhanti, evametassa kevalassa dukkhakhandhassa nirodho hotī'ti.

- 47. evam vutte māgandiyo paribbājako bhagavantam etadavoca: abhikkantam bho gotama abhikkantam bho gotama, seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vivareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya' andhakāre vā telapajjotam dhāreyya, 'cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhavantam gotamam saranam gacchāmi dhammanca bhikkhusanghanca. labheyyāham bhoto gotamassa santike pabbajjam, labheyyam upasampada'nti.
- **48.** yo kho māgandiya aññatitthiyapubbo imasmim dhammavinaye ākaṅkhati pabbajjam, ākaṅkhati upasampadam, so cattāro māse parivasati, catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti, upasampādenti bhikkhubhāvāya. api ca mettha puggalacemattatā viditāti.
- **49.** sapaca bhante aññatitthiyapubbā imasmim dhammavinaye ākankhantā pabbajjam ākankhantā upasampadam, cattāro māse parivasanti, catunnam māsānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājenti. upasampādenti bhikkhubhāvāya.

⁵³dakkhissasi (machasam, sīmu)

aham cattāri vassāni parivasissāmi. catunnam mam vassānam accayena āraddhacittā bhikkhū pabbājentu, upasampādentu bhikkhubhāvāyāti.

50. alattha kho māgandiyo paribbājako bhagavato santike pabbajjam, alattha upasampadam. acirūpasampanno kho panāyasmā māgandiyo eko vūpakaṭṭho appamatto ātāpī pahitatto viharanto na cirasseva yassatthāya kulaputtā sammadeva agārasmā anagāriyam pabbajanti, tadanuttaram brahmacariyapariyosānam diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja vihāsi. khīṇā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaṇīyam, nāparam itthattāyāti abbhaññāsi. aññataro ca kho panāyasmā māgandiyo arahatam ahosīti.

Māgandiyasuttam pañcamam

54

pts page 513 q 513

bjt page 306 x 306

bjt page 308 x 308

⁵⁴māgandiyasuttaṃ niṭṭhitaṃ (machasaṃ)

3.6 Sandakasuttam

- evam me sutam: ekam samayam bhagavā kosambiyam viharati ghositārāme, tena kho pana samayena sandako paribbājako pilakkha guhāyam pativasati mahativā paribbājakaparisāya saddhim pañcamattehi paribbājakasatehi, atha kho āvasmā ānando sāvanhasamavam patisallānā vutthito bhikkhū āmantesi 'āyāmāvuso yena devakatasobbho⁵⁵ tenupasankamissāma guhādassanāyā'ti. evamāvusoti kho te bhikkhū āyasmato ānandassa paccassosum. atha kho āvasmā ānando sambahulehi bhikkhūhi saddhim yena devakatasobbho tenupasankami. tena kho pana samayena sandako paribbajako mahatiya paribbājakaparisāya saddhim nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya⁵⁶ anekavihitam tiracchānakatham kathentiyā. seyyathīdam: rājakatham corakatham mahāmattakatam senākatham bhayakatham yuddhakatham annakatham pānakatham vatthakatham yānakatham sayanakatham mālākatham gandhakatham ñātikatham gāmakatham nigamakatham nagarakatham janapadakatham itthikatham purisakatham⁵⁷ sūrakatham visikhākatham kumbhatthānakatham pubbapetakatham nānattakatham lokakkhāyikam samuddakkhāyikam itibhavābhavakatham iti vā.
- 2. addasā kho sandako paribbājako āyasmantam ānandam dūratova āgacchantam. disvāna sakam parisam santhapesi⁵⁸ appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha, ayam

⁵⁵devakatasobbho (sīmu, machasam, syā)

⁵⁶uccāsaddāya mahāsaddāya (pts)

⁵⁷purisakatham (machasam, syā, pts) ūnam

pts page 514 q 514

⁵⁸santhāpesi (machasam)

samaņassa gotamassa sāvako āgacchati samaņo ānando. yāvatā kho pana samaņassa gotamassa sāvakā kosambiyam pativasanti ayam tesam añnataro samaņo ānando. appasaddakāmā kho pana te āyasmanto appasaddavinītā appasaddassa vaņņavādino, appevanāma appasaddam parisam viditvā upasankamitabbam manneyyā'ti. atha kho te paribbājakā tuņhī ahesum.

- atha kho āyasmā ānando yena sandako paribbājako tenupasankami. atha kho sandako paribbajako ayasmantam ānandam etadavoca: etu kho bhavam ānando, svāgatam⁵⁹ bhoto ānandassa cirassam kho bhavam ānando imam pariyāyamakāsi yadidam idhāgamanāya, nisīdatu bhavam ānando, idamāsanam pañnattanti. nisīdi kho āyasmā ānando pañnatte āsane. sandakopi kho paribbājako añnataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnam kho sandakam paribbājakam āyasmā ānando etadavoca: 'kāyanuttha sandaka etarahi kathaya sannisinna, ka ca pana vo antara kathā vippakatā'ti. titthatesā bho ānanda kathā, yāya mayam etarahi kathāya sannisinnā. nesā bhoto ānandassa kathā dullabhā bhavissati pacchāpi savanāya. sādhu vata bhavantamyeva ānandam patibhātu sake ācariyake dhammī kathā'ti. tena hi sandaka sunāhi, sādhukam manasi karohi, bhāsissāmī'ti. evam bhoti kho sandako paribbājako āyasmato ānandassa paccassosi. āyasmā ānando etadavoca:
- **4.** 'cattārome sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena abrahmacariyavāsā akkhātā, cattāri

bjt page 310 x 310

⁵⁹sāgataṃ (sīmu)

ca anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni, yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto v \bar{a}^{60} na ārādheyya ñāyam dhammam kusala'nti.

- 5. katame pana te bho ānanda tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā, yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā na ārādheyya ñāyam dhammam kusalanti:
- idha sandaka ekacco satthā evamvādī hoti evamditthī: 6. 'natthi dinnam natthi yittham natthi hutam natthi sukatadukkatānam kammānam phalam vipāko natthi ayam loko natthi paro loko natthi mātā natthi pitā natthi sattā opapātikā natthi loke samanabrāhmanā sammaggatā sammāpatipannā ye imañca lokam parañca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedenti, cātummahābhūtiko⁶¹ ayam puriso yadā kālam karoti pathavī pathavīkāyam anupeti anupagacchati. āpo āpokāyam anupeti anupagacchati, tejo tejokāyam anupeti anupagacchati, vāyo vāyokāyam anupeti anupagacchati, ākāsam indriyāni sankamanti, āsandipancamā purisā matam ādāya gacchanti, yāva ālāhanā padāni paññāyanti, kāpotakāni atthīni bhavanti, bhassantāhutiyo dattupaññattam yadidam dānam tesam tuccham musā vilāpo ye keci atthikavādam vadanti, bāle ca pandite ca kāyassa bhedā ucchijjanti vinassanti na honti parammaranā'ti. tatra sandaka viññū puriso iti patisañcikkhati: 'ayam kho bhavam satthā evamvādī evamditthī. 'natthi dinnam natthi yittham natthi hutam natthi sukatadukkatā-

⁶⁰ vasanto ca (machasam, syā) pts page 515 q 515

⁶¹cātumahābhūtiko (machasam)

nam kammānam phalam vipāko natthi ayam loko natthi paro loko natthi mātā natthi pitā natthi sattā opapātikā natthi loke samanabrāhmanā sammaggatā sammāpatipannā, ye imañca lokam parañca lokam sayam abhiññā sacchikatvā pavedenti, cātummahābhūtiko ayam puriso, yadā kālam karoti pathavī pathavīkāyam anupeti anupagacchati, āpo āpokāyam anupeti anupagacchati, tejo tejokāyam anupeti anupagacchati, vāyo vāyokāyam anupeti anupagacchati, ākāsam indriyāni saṅkamanti, āsandi pañcamā purisā matam ādāya gacchanti, yāva ālāhanā padāni paññāyanti, kāpotakāni atthīni bhavanti, bhassantāhutiyo, dattupaññattam yadidam dānam, tesam tuccham musā vilāpo ye keci atthikavādam vadanti, bāle ca pandite ca kāyassa bhedā ucchijjanti, vinassanti, na honti parammaranāti. sace imassa bhoto satthuno saccam vacanam, akatena me ettha katam, abbusitena⁶² me ettha vusitam, ubhopi mayam ettha samasamā sāmañnam pattā, yo cāham na vadāmi: 'ubho kāyassa bhedā ucchijiissāma vinassissāma, na bhavissāma parammaranā'ti. atirekam kho panimassa bhoto satthuno naggiyam mundiyam ukkutikappadhānam kesamassulocanam, yoham puttasambādhasayanam ajjhāvasanto kāsikacandanam paccanubhonto mālāgandhavilepanam dhārento jātarūparajatam sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyam, soham kimjānanto kimpassanto imasmim satthari brahmacariyam carissāmi, so abrahmacariyam vāso aya'nti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. ayam kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena pathamo abrahmacariyavāso akkhāto yattha

bjt page 312 x 312

⁶²avusitena (machasam, pts)

viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya, vasanto vā nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.

- 7. punacaparaṃ sandaka idhekacco satthā evaṃvādī hoti evaṃdiṭṭhī: 'karato⁶³ kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato⁶⁴ socayato socāpayato kilamato kilamāpayato phandato phandāpayato pāṇamatipātayato adinnaṃ ādiyato sandhiṃ chindato nillopaṃ harato ekāgārikaṃ karoto paripanthe tiṭṭhato paradāraṃ gacchato musābhaṇato, karato na karīyati pāpaṃ khurapariyantena cepi cakkena yo imissā paṭhaviyā pāṇe ekamaṃsakhalaṃ⁶⁵ ekamaṃsapuñjaṃ⁶⁶ kareyya, natthi tato nidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācento⁶⁷ natthi tato nidānaṃ pāpaṃ, natthi pāpassa āgamo, uttarañcepi gaṅgāya tīraṃ gaccheyya dadanto dāpento yajanto yājento⁶⁸ natthi tato nidānaṃ puññaṃ, natthi puññassa āgamo, dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññaṃ, natthi puññassa āgamo'ti.
- **8.** tatra sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ayaṃ kho bhavaṃ satthā evaṃvādī evaṃdiṭṭhī: 'karato kārayato chindato chedāpayato pacato pācayato socayato kilamayato phandato phandāpayato pāṇamatipātayato adinnaṃ ādiyato san-

pts page 516 q 516

⁶³karoto (machasaṃ)

⁶⁴pacāpayato (machasaṃ, syā)

⁶⁵ekam maṃsakhalam (machasam, syā)

⁶⁶ ekam puñjam (machasam, syā)

⁶⁷pācāpentā (machasaṃ)

⁶⁸sajāpento (machasaṃ, syā)

bjt page 314 x 314

dhim chindato nillopam harato ekāgārikam karoto paripanthe tiṭṭhato paradāram gacchato musābhaṇato karato na karīyati pāpam. khurapariyantena cepi cakkena yo imissā paṭhaviyā pāṇe ekamaṃsakhalam ekamaṃsapuñjam kareyya, natthi tato nidānam pāpam, natthi pāpassa āgamo. dakkhiṇañcepi gaṅgāya tīram gaccheyya hananto ghātento chindanto chedāpento pacanto pācento natthi tato nidānam pāpam, natthi pāpassa āgamo. uttarañcepi gaṅgāya tīram gaccheyya dadanto dāpento yajanto yājento natthi tato nidānam puññam, natthi puññassa āgamo, dānena damena saṃyamena saccavajjena natthi puññam, natthi puññassa āgamoti.

sace imassa bhoto satthuno saccam vacanam, akatena me ettha katam, abbusitena me ettha vusitam. ubhopi mayam ettha samasamā sāmañnam pattā yo cāham na vadāmi, 'ubhinnam kurutam na karīyati pāpa'nti. atirekam kho panimassa bhoto satthuno naggiyam mundiyam ukkutikappadhānam kesamassulocanam, yoham puttasambādhasayanam ajjhāvasanto kāsikacandanam paccanubhonto mālāgandhavilepanam dhārento jātarūparajatam sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyam. soham kimjānanto kimpassanto imasmim satthari brahmacariyam carissāmi, so 'abrahmacariyavāso ayanti' iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati⁶⁹. ayam kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyo abrahmacariyavāso akkhāto, yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya, vasanto vā na ārādheyya ñāyam dhammam kusalam.

⁶⁹nibbijjāpakkamati (sīmu)

- 10. punacaparam sandaka idhekacco satthā evamvādī hoti evamdiṭṭhī: natthi hetu natthi paccayo sattānam saṅkilesāya, ahetu appaccayā sattā saṅkilissanti. natthi hetu natthi paccayo sattānam visuddhiyā, ahetu appaccayā sattā visujjhanti. natthi balam natthi viriyam natthi purisatthāmo natthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pāṇā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā niyatisaṅgatibhāvapariṇatā chassevābhijātisu sukhadukkham paṭisaṃvedentī'ti.
- tatra sandaka viññū puriso iti patisañcikkhati: 'ayam kho bhavam satthā evamvādī evamditthī: natthi hetu natthi paccayo sattānam sankilesāya, ahetu appaccayā sattā sankilissanti. natthi hetu natthi paccayo sattānam visuddhiyā. ahetu appaccayā sattā visujjhanti. natthi balam natthi viriyam natthi purisatthāmo natthi purisaparakkamo, sabbe sattā sabbe pānā sabbe bhūtā sabbe jīvā avasā abalā aviriyā nivatisangatibhāvaparinatā chassevābhijātisu sukhadukkham patisamvedentī'ti. sace imassa bhoto satthuno saccam vacanam, akatena me ettha katam, abbusitena me ettha vusitam. ubhopi mayam ettha samasamā sāmaññam pattā, yocāham na vadāmi, ubho ahetu appaccayā visujjhissāmā'ti. atirekam kho panimassa bhoto satthuno naggiyam mundiyam ukkutikappadhānam kesamassu locanam. yoham puttasambādhasayanam ajihāvasanto kāsikacandanam paccanubhonto mālāgandhavilepanam dhārento jātarūparajatam sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāyam, soham kimjānanto kimpassanto imasmim satthari brahmacariyam carissāmi. so abrahmacariyavāso aya'nti iti viditvā tasmā

pts page 517 q 517

bjt page 316 x 316

brahmacariyā nibbijja pakkamati. ayam kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyo abrahmacariyavāso akkhāto, yattha viñnū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalam.

- 12. punacaparam sandaka idhekacco satthā evamvādī hoti evamdiṭṭhī: sattime kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. te na iñjanti na viparinamanti⁷⁰. nāñāmañām vyābādhenti. nālam aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. katame satta: paṭhavīkāyo āpokāyo tejokāyo vāyo kāyo sukhe dukkhe jīve sattime. ime satta kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. te na iñjanti, na viparinamanti, nāññamaññam vyābādenti, nālam aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. tattha natthi hantā vā ghātetā vā sotā vā sāvetā vā viññātā vā viññāpetā vā yepi tiṇhena satthena sīsam chindati. na koci kañci jīvitā voropeti. sattannam tveva kāyānamantarena sattham vivaramanupatati.
- 13. cuddasa kho panimāni yonipamukhasatasahassāni saṭṭhiñca satāni cha ca satāni. pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni tīṇi ca kammāni kamme ca aḍḍhakamme ca, dvaṭṭhi paṭipadā, dvaṭṭhantarakappā, chaļābhijātiyo, aṭṭha purisabhūmiyo, ekūnapaññāsa ājīvasate⁷¹, ekūnapaññāsa paribbājakasate, ekūnapaññāsa nāgāvāsasate, vīse indriyasate, timse nira-

⁷¹ājīvakasate (sīmu, machasaṃ)

⁷⁰viparināmenti (machasaṃ, syā)

bjt page 318 x 318

pts page 518 q 518

yasate, chattiṃsa rajodhātuyo, satta sañnīgabbhā, satta asañnīgabbhā, satta nigaṇṭhīgabbhā⁷², satta devā, satta mānusā, satta pesācā⁷³, satta sarā, satta pavuṭā⁷⁴, satta papātā, satta papātasatāni, sattasupinā, sattasupinasatāni, cullāsītimahākappuno⁷⁵ satasahassāni yāni bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissanti. tattha natthi imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā aparipakkaṃ vā kammaṃ paripācessāmi, paripakkaṃ vā kammaṃ phussa phussa byantīkarissāmīti⁷⁶. hevaṃ natthi doṇamite sukhadukkhe, pariyantakaṭe saṃsāre, natthi hāyanavaḍḍhane, natthi ukkaṃsāvakaṃse. seyyathāpi nāma suttaguļe khitte nibbeṭhiyamānameva paleti, evamevaṃ bāle vā paṇḍite vā sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissantīti.

14. tatra sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: ayaṃ kho bhavaṃ satthā evaṃvādī evandiṭṭhī: sattime kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. te na iñjanti, na viparinamanti, nāñāmañām vyābādhenti, nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. katame satta: paṭhavīkāyo āpokāyo tejokāyo vāyokāyo sukhe dukkhe jīve sattime. ime satta kāyā akaṭā akaṭavidhā animmitā animmātā vañjhā kūṭaṭṭhā esikaṭṭhāyiṭṭhitā. te na iñjanti, na viparinamanti, nāñāmaññaṃ vyābādhenti. nālaṃ aññamaññassa sukhāya vā dukkhāya vā sukhadukkhāya vā. tattha natthi hantā vā ghātetā vā sotā vā sāvetā vā viññātā vā viññāpetā vā yopi tiṇhena satthena sīsaṃ chindati, na

⁷²niganthagabbhā (syā)

⁷³pisācā (machasaṃ, syā)

⁷⁴pamuṭā (sīmu)

⁷⁵mahākappino (machasaṃ, sya)

⁷⁶byantimkarissāmīti (machasam)

koci kañci jīvitā voropeti, sattannam yeva kāyānamantarena sattham vivaramanupatati.

- 15. cuddasa kho panimāni yoni pamukhasatasahassāni saṭṭhi ca satāni cha ca satāni pañca ca kammuno satāni pañca ca kammāni tīṇi ca kammāni kamme ca aḍḍhakamme ca dvaṭṭhipaṭipadā dvaṭṭhantarakappā chaṭābhijātiyo aṭṭha purisabhūmiyo ekūnapaññāsa ājīvasate ekūnapaññāsa paribbājakasate ekūnapaññāsa nāgāvāsasate vīse indirayasate tiṃse nirayasate chattiṃsa rajodhātuyo satta saññīgabbhā satta asaññīgabbhā satta nigaṇṭhīgabbhā sattadevā sattamānusā sattapesācā satta sarā satta pavuṭā satta papātā satta papātasatāni satta supinā supinasatāni cullāsīti mahākappuno satasahassāni. yāni bāle ca
- 16. paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassantaṃ karissanti. tattha natthi imināhaṃ sīlena vā vatena vā tapena vā brahmacariyena vā aparipakkaṃ vā kammaṃ paripācessāmi, paripakkaṃ vā phussa phussa vyantīkarissāmīti. hevaṃ natthi doṇamite sukhadukkhe, pariyantakaṭe saṃsāre, natthi hāyanavaḍḍhane natthi ukkaṃsāvakaṃse. seyyathāpi nāma suttaguļe khitte nibbeṭhiyamānameva paleti. evamevaṃ bāle ca paṇḍite ca sandhāvitvā saṃsaritvā dukkhassannaṃ karissantī'ti.
- 17. sace imassa bhoto satthuno saccham vacanam, akatena me ettha katam abbusitena me ettha vusitam. ubhopi mayam ettha samasamā sāmañnam pattā, yo cāham na vadāmi: ubho sandhāvitvā samsaritvā dukkhassantam karissāmā'ti. ati-

bjt page 320 x 320

rekam kho panimassa bhoto satthuno naggiyam mundiyam ukkutikappadhānam kesamassulocanam, yoham puttasambādhasayanam ajjhāvasanto kāsikacandanam paccanubhonto mālāgandhavilepanam dhārento jātarūparajatam sādiyanto iminā bhotā satthārā samasamagatiko bhavissāmi abhisamparāvam, soham kimjānanto kimpassanto imasmim satthari brahmacariyam carissāmi. so abrahmacariyavāso ayanti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati ayam kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catuttho abrahmacariyavāso akkhāto vattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalam. ime kho te sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāro abrahmacariyavāsā akkhātā yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalanti.

- 18. acchariyam bho ānanda, abbhutam bho ānanda, yāvañ-cidam tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambud-dhena cattāro abrahmacariyavāsā vasamānā abrahmacariyavāsāti akkhātā yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya, vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalanti.
- 19. katamāni pana tāni bho ānanda tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena cattāri anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya vasanto vā nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalanti:

pts page 519 q 519

bjt page 322 x 322

20. idha sandaka ekacco satthā sabbaññū sabbadassāvī aparisesam ñānadassanam patijānāti: carato ca me titthato ca suttassa ca jāgarassa ca satatam samitam ñānadassanam paccupatthitanti. so suññampi agāram pavisati, pindampi na labhati, kukkuropi dasati⁷⁷, candenapi hatthinā samāgacchati, candenapi assena samāgacchati, candenapi gonena samāgacchati, itthiyāpi purisassapi nāmampi gottampi pucchati, gāmassapi nigamassapi nāmampi maggampi pucchati, so kimidanti puttho samāno suñnam me agāram pavisitabbam ahosi, tena pāvisim. pindam me aladdhabbam ahosi, tena nālattham. kukkurena dasitabbam ahosi, tenamhi dattho. candena hatthinā samāgantabbam ahosi, tena samāgamam⁷⁸. candena assena samāgantabbam ahosi, tena samāgamam. candena gonena samāgantabbam ahosi, tena samāgamam. itthiyāpi purisassapi nāmampi gottampi pucchitabbam ahosi, tena pucchim. gāmassapi nigamassapi nāmampi maggampi pucchitabbam ahosi, tenāpucchinti. tatra sandaka viññū puriso iti patisañcikkhati: 'ayam kho bhavam satthā sabbaññū sabbadassāvī aparisesam ñānadassanam patijānāti: carato ca me titthato ca suttassa ca jāgarassa ca satatam samitam ñānadassanam paccupatthitanti. so suññampi agāram pavisati, pindampi na labhati, kukkuropi dasati, candenapi hatthinā samāgacchati, candenapi assena samāgacchati, candenapi gonena samāgacchati, itthiyāpi purisassapi nāmampi gottampi pucchati, gāmassapi nigamassapi nāmampi maggampi pucchati, so kimidanti puttho samāno suñnam me agāram pavisitabbam ahosi, tena pāvisim. pindam me aladdhabbam ahosi, tena nālattham. kukkurena dasitabbam ahosi, tenamhi dattho. candena hatthinā

⁷⁷damsati (machasam)

⁷⁸samāgamim (machasam)

samāgantabbam ahosi, tena samāgamam. caņḍena assena samāgantabbam ahosi, tena samāgamam. caṇḍena goṇena samāgantabbam ahosi, tena samāgamam. itthiyāpi purisassapi nāmampi gottampi pucchitabbam ahosi, tena pucchim. gāmassapi nigamassapi nāmampi maggampi pucchitabbam ahosi, tenāpucchinti. so anassāsikam idam brahmacariyanti, iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. idam kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena paṭhamam anassāsikam brahmacariyam akkhātam, yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya, vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalam.

21. puna ca paraṃ sandaka idhekacco satthā anussaviko hoti anussavasacco. so anussavena itihitiha paramparāya piṭakasampadāya dhammaṃ deseti. anussavikassa kho pana sandaka satthuno anussavasaccassa sussutampi hoti, dussutampi hoti. tathāpi hoti. aññathāpi hoti. yatra sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati: 'ayaṃ kho bhavaṃ satthā anussaviko anussavasacco. so anussavena itihitiha paramparāya piṭakasampadāya dhammaṃ deseti. anussavikassa kho pana satthuno anussavasaccassa sussutampi hoti, dussutampi hoti, tathāpi hoti, aññathāpi hoti. so anassāsikaṃ idaṃ brahmacariyanti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. idaṃ kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena dutiyaṃ anassāsikaṃ brahmacariyaṃ akkhātaṃ, yattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ na vaseyya vasanto vā nārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.:

pts page 520 q 520

- 22. puna ca param sandaka idhekacco satthā takkī hoti vīmamsī. so takkapariyāhatam vīmamsānucaritam sayampaṭibhānam dhammam deseti. takkissa kho pana sandaka satthuno vīmamsissa sutakkitampi hoti, duttakkitampi hoti, tathāpi hoti, aññathāpi hoti. tatra sandaka viñnū puriso iti paṭisañcikkhati: ayam kho bhavam satthā takkī vīmamsī. so takkapariyāhatam vīmamsānucaritam sayampaṭibhānam dhammam deseti. takkissa kho pana satthuno vīmamsissa sutakkitampi hoti, duttakkitampi hoti, tathāpi hoti, aññathāpi hoti. so anassāsikam idam brahmacariyanti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. idam kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena tatiyam anassāsikam brahmacariyam akkhātam yattha viñnū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya. vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalam.
- 23. puna ca paraṃ sandaka idhekacco satthā mando hoti momūho. so mandattā momūhattā tathā tathā⁷⁹ pañhaṃ puṭṭho samāno vācā vikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ, evampi⁸⁰ me no, tathāpi⁸¹ me no, aññathāpi⁸² me no, notipi me no, no notipi me noti. tatra sandaka viññū puriso iti paṭisañcikkhati. ayaṃ kho bhavaṃ satthā mando momūho, so mandattā momūhattā tathā tathā pañhaṃ puṭṭho samāno vācāvikkhepaṃ āpajjati amarāvikkhepaṃ. evampi me no, tathāpi me no, aññathāpi me no, notipi me no, no no tipi me noti. so anassāsikaṃ

bjt page 324 x 324

⁷⁹tattha tattha (machasam)

pts page 521 q 521

⁸⁰evantipi (machasam, syā)

⁸¹tathātipi (machasaṃ, syā)

⁸²aññathātipi (machasaṃ, syā)

1081

idam brahmacariyanti iti viditvā tasmā brahmacariyā nibbijja pakkamati. idam kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambuddhena catuttham anassāsikam brahmacariyam akkhātam, yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya, vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalam.

- **24.** imāni kho sandaka tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammā sambuddhena cattāri anassāsikāni brahmacariyāni akkhātāni, yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalanti.
- 25. acchariyam bho ānanda abbhutam bho ānanda, yāvañ-cidam tena bhagavatā jānatā passatā arahatā sammāsambud-dhena cattāri anassāsikāneva brahmacariyāni anassāsikāni brahmacariyānīti akkhātāni. yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam na vaseyya, vasanto vā nārādheyya ñāyam dhammam kusalam. yo pana so bho ānanda satthā kimvādī kimakkhāyī yattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyam dhammam kusalanti.
- 26. idha sandaka tathāgato loke uppajjati 'arahaṃ sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānaṃ buddho bhagavā. so imaṃ lokaṃ sadevakaṃ samārakaṃ sabrahmakaṃ sassamaṇabrāhmaṇiṃ pajaṃ sadevamanussaṃ sayaṃ abhiññā sacchikatvā pavedeti, so dhammaṃ deseti: ādikalyāṇaṃ majjhekalyāṇaṃ pariyosānakalyāṇaṃ sātthaṃ sabyañjanaṃ kevalaparipuṇṇaṃ parisuddhaṃ brahmacariyaṃ pakāseti. taṃ

dhammam suṇāti. gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto. so tam dhammam sutvā tathāgate saddham paṭilabhati. so tena saddhāpaṭilābhena samannāgato itipaṭisañcikkhati: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, nayidam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇam ekantaparisuddham saṅkhalikhitam brahmacariyam caritum, yannūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. so aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya appam vā ñātiparivaṭṭam pahāya mahantam vā ñātiparivaṭṭam pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.

27. so evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājīvasamāpanno pānātipātam pahāya pānātipātā pativirato hoti, nihitadando nihitasattho lajjī dayāpanno sabbapānabhūtahitānukampī viharati. adinnādānam pahāya adinnādānā paţivirato hoti, dinnādāyī dinnapāţikankhī athenena sucibhūtena attanā viharati. abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti, ārācārī virato methunā gāmadhammā. musāvādam pahāya musāvādā pativirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisamvādako lokassa. pisunam vācam pahāya pisunāya vācāya pativirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesam bhedāya, amutra vā sutvā na imesam akkhātā amūsam bhedāya, iti bhinnānam vā sandhātā sahitānam vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandī samaggakaranim vācam bhāsitā hoti. pharusam vācam pahāya pharusāya vācāya pativirato hoti, yā sā vācā nelā kannasukhā pemanīyā hadayangamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpam vācam bhāsitā hoti. samphappalāpam pahāya samphappalāpā pativirato

1083

hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatim vācam bhāsitā kālena sāpadesam pariyantavatim atthasamhitam.

- so bījagāmabhūtagāmasamārambhā pativirato hoti. ekabhattiko hoti rattūparato virato vikālabhojanā. naccagītavāditavisūkadassanā paţivirato hoti. mālāgandhavilepanadhāraņamandanavibhūsanatthānā pativirato hoti. uccāsayanamahāsayanā pativirato hoti. jātarūparajatapatiggahanā pativirato hoti āmakadhaññapatiggahanā pativirato hoti. āmakamamsapatiggahanā paţivirato hoti. itthikumārikapaţiggahanā paţivirato hoti. dāsidāsapatiggahanā pativirato hoti. ajelakapatiggahanā pativirato hoti. kukkutasūkarapatiggahanā pativirato hoti. hatthigavāssavalavāpatiggahanā pativirato hoti. khettavatthupatiggahanā pativirato hoti. dūteyyapahīnagamanānuyogā pativirato hoti. kayavikkayā pativirato hoti. tulākūtakamsakutamānakūtā pativirato hoti. ukkotanavancananikatisāciyogā pativirato hoti. chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā pativirato hoti. so santuttho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena pindapātena, so yena yeneva pakkamati, samādāyeva pakkamati. seyyathāpi nāma pakkhīsakuno yena yeneva deti, sapattabhārova deti. evamevam bhikkhu santuttho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena pindapātena. yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. so iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattam anavajjasukham patisamvedeti.
- **29.** so cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenam cakkhundriyam asaṃvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā

anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati cakkhundriyam, cakkhundriye samvaram āpajjati. sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam sotindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya paṭipajjati, rakkhati sotindriyam, sotindriye samvaram āpajjati.

ghānena gandham ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam ghānindriyam asamvutam viharantam abhijihā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati ghānindriyam, ghānindriye samvaram āpajjati. jivhāya rasam sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam jivhindriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati jivhindriyam, jivhindriye samvaram āpajjati. kāyena photthabbam phūsitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam kāyindriyam asamvutam viharantam abhijihā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvarāya patipajjati, rakkhati kāyindriyam, kāyindriye samvaram āpajjati. manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaranamenam manindriyam asamvutam viharantam abhijihā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum, tassa samvaram patipajjati, rakkhati manindriyam, manindriye samvaram āpajjati. so iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham patisamvedeti.

- 1085
- **31.** so abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.
- **32.** so iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati. araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānaṃ vanapatthaṃ abbhokāsaṃ palālapuñjaṃ.
- 33. so pacchābhattaṃ piṇḍapātapaṭikkanto nisīdati pallaṅkaṃ ābhujitvā ujuṃ kāyaṃ panidhāya, parimukhaṃ satiṃ upaṭṭhapetvā. so abhijjhaṃ loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittaṃ parisodheti. byāpādapadosaṃ pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittaṃ parisodeti, thīnamiddhaṃ pahāya vigatathīnamiddho viharati ālokasaññī sato sampajāno. thīnamiddhā cittaṃ parisodheti, uddhaccakukkuccaṃ pahāya anuddhato viharati ajjhattaṃ vūpasantacitto. uddhaccakukkuccā cittaṃ parisodheti. vicikicchaṃ pahāya tiṇṇavicikiccho viharati akathaṅkathī kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittaṃ parisodheti.
- **34.** so ime pañca nīvaraṇe pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkaraṇe, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkaṃ savicāraṃ vivekajaṃ pītikhaṃ paṭhamaṃ jhānaṃ

upasampajja viharati. yasmim kho⁸³ sandaka satthari sāvako evarūpam uļāram visesam⁸⁴ adhigacchati. tattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyam dhammam kusalam.

- **35.** puna ca paraṃ sandaka bhikkhu vitakkavicārānaṃ vūpasamā ajjhattaṃ sampasādanaṃ cetaso ekodibhāvaṃ avitakkaṃ avicāraṃ samādhijaṃ pītisukhaṃ dutiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. yasmiṃ kho sandaka satthari sāvako evarūpaṃ uļāraṃ visesaṃ⁸⁵ adhigacchati. tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.
- **36.** puna ca paraṃ sandaka bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yantaṃ ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. yasmiṃ kho sandaka satthari sāvako evarūpaṃ uļāraṃ visesaṃ adhigacchati. tattha viññū puriso sasakkaṃ brahmacariyaṃ vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyaṃ dhammaṃ kusalaṃ.
- **37.** puna ca paraṃ sandaka bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā adukkhaṃ asukhaṃ upekkhāsatipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. yasmiṃ kho sandaka

⁸⁴uļāravisesam (machasam)

⁸³kho pana (syā)

bjt page 326 x 326

⁸⁵uļāravisesam (machasam)

1087

satthari sāvako evarūpam uļāram visesam adhigacchati. tattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyam dhammam kusalam.

- so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane 38. vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte pubbenivāsānussatiñānāya cittam abhininnāmeti. so anekavihitam pubbenivāsam anussarati, sevvathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamaharo evamsukhadukkhapatisamvedī evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. yasmim kho sandaka satthari sāvako evarūpam ulāram visesam adhigacchati. tattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyam dhammam kusalam.
- 39. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangaņe vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte sattānam cutūpapātañānāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hine panīte suvanņe dubbanņe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. yasmim kho

pts page 522 q 522

sandaka satthari sāvako evarūpam uļāram visesam adhigacchati. tattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyam dhammam kusalam.

- so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane 40. vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañāṇāya cittam abhininnāmeti. so idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhasamudayoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhoti yathābhūtam pajānāti, ayam dukkhanirodhagāminī patipadāti yathābhūtam pajānāti. ime āsavāti yathābhūtam pajānāti ayam āsavasamudayoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhagāminī patipadāti yathābhūtam pajānāti. tassa evam jānato evam passato kāmāsavāpi cittam vimuccati. bhavāsavāpi cittam vimuccati. avijjāsavāpi cittam vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñānam hoti. khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaniyam, naparam itthattayati pajanāti. yasmim kho sandaka satthari sāvako evarūpam ulāram visesam adhigacchati. tattha viññū puriso sasakkam brahmacariyam vaseyya, vasanto vā ārādheyya ñāyam dhammam kusalanti.
- **41.** yo pana so bho ānanda bhikkhu araham khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasaññojano sammadaññā vimutto. paribhuñjeyya so kāmeti.

pts page 523 q 523

bjt page 328 x 328

- 1089
- 42. yo so sandaka bhikkhu araham khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasañnojano sammadannā vimutto. abhabbo so pancaṭhānāni ajjhācaritum: abhabbo khīnāsavo bhikkhu sancicca pāṇam jīvitā voropetum, abhabbo khīnāsavo bhikkhu adinnam theyyasankhātam ādātum, abhabbo khīnāsavo bhikkhu methunam dhammam patisevetum, abhabbo khīnāsavo bhikkhu sannidhikārakam kāme paribhunjitum seyyathāpi pubbe agāriyabhūto. yo so sandaka bhikkhu araham khīnāsavo vusitavā katakaranīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīnabhavasannojano sammadannā vimutto. abhabbo so imāni pancaṭhānāni ajjhācaritu'nti.
- **43.** yo pana so bho ānanda bhikkhu arahaṃ khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasañnojano sammadañnā vimutto. tassa carato ceva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhitaṃ: 'khīṇā me āsavā'ti.
- 44. tena hi sandaka upamante karissāmi, upamāyapidhe-kacce viññū purisā bhāsitassa attham ājānanti. seyyathāpi sandaka purisassa hatthapādā chinnā, tassa carato ceva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satatam samitam chinnā va hatthapādā. api ca kho pana tam paccavekhamāno jānāti: chinnā me hatthapādāti. evameva kho sandaka yo so bhikkhu araham khīṇāsavo vusitavā katakaraṇīyo ohitabhāro anuppattasadattho parikkhīṇabhavasañīojano sammadañīā vimutto. tassa carato ceva tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satatam samitam khīṇāva āsavā. api ca kho nam paccavekhamāno

jānāti: khīnā me āsavāti.

- **45.** kīva bahukā pana bho ānanda imasmim dhammavinaye niyyātāroti. 'na kho sandaka ekam yeva satam na dve satāni na tīni satāni na cattāri satāni na pañca satāni. atha kho hiyyova ye imasmim dhammavinaye niyyātāro'ti. acchariyam bho ānanda, abbhutam bho ānanda, na ca nāma sadhammokkamsanā bhavissati na paradhammāvasādanā āyatane ca dhammadesanā. tāva bahukā ca nivyātāro paññāyissanti. ime panā'jīvakā puttamatāya puttā. attānañceva ukkamsenti, pare ca vambhenti. tayo ceva niyyātāro paññāpenti. seyyathīdam: 'nandam vaccham, kisam sankiccam, makkhaligosāla'nti.
- **46.** atha kho sandako paribbājako sakam parisam āmantesi: 'carantu bhonto samane gotame brahmacariyavāso, nadāni sukaram amhehi lābhasakkārasiloke pariccajitu'nti. itihidam sandako paribbājako sakam parisam uyyojesi bhagavati brahmacariyeti.

Sandakasuttam chattham.

bit page 330 x 330 pts page 524 q 524

3.7 Mahāsakuludāyisuttam

evam me sutam: ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. tena kho pana samayena sambahulā abhiññātā abhiññātā paribbājakā moranivāpe paribbājakārāme pativasanti. seyyathīdam: annahāro⁸⁶ varadharo⁸⁷ sakuludāyi ca paribbājako aññeva abhiññātā abhiññātā paribbājakā. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaram ādāya rājagaham pindāya pāvisi. atha kho bhagavato etadahosi: 'atippago kho tāva rājagahe pindāya caritum. yannūnāham yena moranivāpo paribbājakārāmo yena sakuludāyi paribbājako tenupasankameyyanti. atha kho bhagavā yena moranivāpo paribbājakārāmo tenupasankami, tena kho pana samayena sakuludāyi paribbājako tena kho pana samayena sakuludāyi paribbājako mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya⁸⁸ anekavihitam tiracchānakatham kathentiyā. seyyathīdam: 'rājakatham corakatham mahā mattakatham senākatham bhayakatham yuddhakatham annakatham pānakatham vatthakatham yānakatham sayanakatham mālākatham gandhakatham ñātikatham gāmakatham nigamakatham nagarakatham janapadakatham itthikatham purisakatham sūrakatham visikhākatham kumbhatthānakatham pubbapetakatham nānattakatham lokakkhāyikam samuddakkhāyikam iti bhavābhavakatham' iti

pts page 001 q 1

bjt page 332 x 332

⁸⁶annahārā (machasaṃ); anugāro (sīmu, pts)

⁸⁷varacaro (sīmu); varataro (syā)

⁸⁸uccāsaddāmahāsaddāya (sīmu, machasaṃ); uccāsaddāya mahāsaddāya (pts)

pts page 002 q 2

vā.

- 2. addasā kho sakuludāyi paribbājako bhagavantam dūratova āgacchantam. disvāna sakam parisam saṇṭhapesi: 'appasaddā bhonto hontu mā bhonto saddamakattha. ayam samaņo gotamo āgacchati. appasaddakāmo kho pana so āyasmā appasaddassa vaṇṇavādī, appevanāma appasaddam parisam viditvā upasaṅkamitabbam maññeyyā'ti. atha kho te paribbājakā tuṇhī ahesum. atha kho bhagavā yena sakuludāyi paribbājako tenupasaṅkami. atha kho sakuludāyi paribbājako bhagavantam etadavoca: etu kho bhante bhagavā, svāgatam bhante bhagavato, cirassam kho bhante bhagavā imam pariyāyamakāsi yadidam idhāgamanāya. nisīdatu bhante bhagavā idamāsanam paññattanti. nisīdi bhagavā paññatte āsane. sakuludāyi kho paribbājako aññataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnam kho sakuludāyim paribbājakam bhagavā etadavoca:
- 3. kāyanuttha⁸⁹ udāyi etarahi kathāya sannisinnā? kā ca pana vo antarā kathā vippakatāti? tiṭṭhatesā bhante kathā yāya mayaṃ etarahi kathāya sannisinnā, nesā bhante kathā bhagavato dullabhā bhavissati pacchāpi savaṇāya. purimāni bhante divasāni purimatarāni nānātitthiyānaṃ samaṇabrāhmaṇānaṃ kutūhalasālāyaṃ sannisinnānaṃ sannipatitānaṃ. ayamantarā kathā udapādi: lābhā vata bho aṅgamagadhānaṃ, suladdhaṃ⁹⁰ vata bho aṅgamagadhānaṃ, yatthime samaṇabrāhmaṇā saṅghino gaṇino gaṇācariyā ñātā yasassino

bjt page 334 x 334

⁸⁹kāyanvattha (syā)

⁹⁰ suladdhalābhā (sīmu, machasam)

titthakarā sādhusammatā bahujanassa, rājagaham vassāvāsam osatā⁹¹, ayampi kho pūrano kassapo saṅghī ceva ganī ca ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa, sopi rājagaham vassāvāsam osato, ayampi kho makkhaligosālo sanghī ceva ganī ca ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa, sopi rājagaham vassāvāsam osato. ayampi kho ajito kesakambalī sanghī ceva ganī ca ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa, sopi rājagaham vassāvāsam osato. ayampi kho pakudho kaccāyano saṅghī ceva ganī ca ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa, sopi rājagaham vassāvāsam osato. ayampi kho sañjayo bellatthiputto⁹² sanghī ceva ganī ca ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa, sopi rājagaham vassāvāsam osato. ayampi kho nigantho nātaputto⁹³ saṅghī ceva ganī ca ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa, sopi rājagaham vassāvāsam osato, ayampi kho samano gotamo sanghī ceva ganī ca ganācariyo ca, ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa, sopi rājagaham vassāvāsam osaţo. konu kho imesam bhavatam samanabrāhmanānam saṅghīnam ganīnam ganācariyānam ñātānam yasassīnam titthakarānam sādhusammatānam bahujanassa, sāvakānam sakkato garukato mānito pūjito. kathañca pana sāvakā sakkatvā garukatvā⁹⁴ upanissāya viharantī'ti.?

91

⁹¹ upagatā (syā)

pts page 003 q 3

⁹²belaṭṭhaputto (machasaṃ)

⁹³ nāthaputto (sīmu); nāṭaputto (machasaṃ)

⁹⁴garumkatvā (machasam)

tatrekacce evamāhamsu:'ayam kho pūrano kassapo sanghī ceva ganī ca ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. so ca kho sāvakānam na sakkato na garukato na mānito na pūjito. na ca pana pūraņam kassapam sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. bhūtapubbam pūrano kassapo anekasatāva parisāva dhammam deseti. tatraññataro pūranassa kassapassa sāvako saddamakāsi: mā bhonto pūranam kassapam etamattham pucchittha. neso etam jānāti, mayametam jānāma, amhe etamattham pucchatha. mayametam bhavantānam⁹⁵ byākarissāmāti. bhūtapubbam pūrano kassapo bāhā paggayha kandanto na labhati: appasaddā bhonto hontu mā bhonto saddamakattha. nete bhavante pucchanti. amhe ete pucchanti. mayametesam byākarissāmāti. bahū kho pana pūranassa kassapassa sāvakā vādam āropetvā apakkantā: 'na tvam imam dhammavinayam ajānāsi. aham imam dhammavinayam ajānāmi, kim tvam imam dhammavinayam ajānissasi? micchāpatipanno tvamasi, ahamasmi sammāpatipanno. sahitam me, asahitam te. purevacanīyam pacchā avaca, pacchāvacanīyam pure avaca, ācinnam⁹⁶ te viparāvattam. āropito te vādo, niggahītosi, cara vādappamokkhāya, nibbethehi⁹⁷ vā sace pahosi'ti. iti pūrano kassapo sāvakānam na sakkato na garukato na mānito na pūjito. na ca pana pūraņam kassapam sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāva viharanti. akkuttho⁹⁸ ca pana pūraņo kassapo dhammakkosenāti.

⁹⁵ bhavatam (pts)

bjt page 336 x 336

⁹⁶adiciṇṇaṃ (sīmu, machasaṃ)

⁹⁷ nibbedhehi (syā)

⁹⁸akkudho

pts page 004 q 4

- ekacce evamāhamsu: ayampi kho makkhali gosālo saṅghī ceva ganī ca. ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. sopi sāvakānam na sakkato na garukato na mānito na pūjito. na ca pana makkhalim gosālam sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. bhūtapubbam makkhalī gosālo anekasatāva parisāva dhammam deseti, tatraññataro makkhalissa gosālassa sāvako saddamakāsi: ' mā bhonto makkhalim gosālam etamattham pucchittha, neso etam jānāti, mayametam jānāma, amhe etamattham pucchatha, mayametam bhavantānam byākarissāmāti. bhūtapubbam makkhali gosālo bāhā paggayha kandanto na labhati. appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha, nete bhavante pucchanti, amhe ete pucchanti, mayametam byākarissāmā'ti. bahū kho pana makkhalissa gosālassa sāvakā vādam āropetvā apakkantā: na tvam imam dhammavinayam ajānāsi, aham imam dhammavinayam ajānāmi, kim tvam imam dhammavinayam ajānissasi? micchāpatipanno tvamasi, ahamasmi sammāpatipanno, sahitam me, asahitam te, purevacanīyam pacchā avaca, pacchā vacanīyam pure avaca, ācinnante viparāvattam, āropito te vādo niggahītosi, cara vādappamokkhāya, nibbethehi vā sace pahosīti. iti makkhali gosālo sāvakānam na sakkato na garukato na mānito na pūjito na ca pana makkhalim gosālam sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. akkuttho ca pana makkhali gosālo dhammakkosenā'ti.
- 6. ekacce evamāhaṃsu: ayampi kho ajito kesakambalī saṅghī ceva gaṇī ca. gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. sopi sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito. na ca pana ajitaṃ kesakambaliṃ sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. bhūtapubbaṃ ajito

kesakambalī anekasatāya parisāya dhammam deseti. tatraññataro ajitassa kesakambalissa sāvako saddamakāsi: ' mā bhonto ajitam kesakambalim etamattham pucchittha, neso etam jānāti, mayametam jānāma, amhe etamattham pucchatha, mayametam bhavantānam byākarissāmāti. bhūtapubbam ajito kesakambalī bāhā paggayha kandanto na labhati, appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha, nete bhavante pucchanti, amhe ete pucchanti, mayametam byākarissāmā'ti. bahū kho pana ajitassa kesakambalissa sāvakā vādam āropetvā apakkantā: na tvam imam dhammavinayam ajānāsi, aham imam dhammavinayam ajānāmi, kim tvam imam dhammavinayam ajānissasi? micchāpatipanno tvamasi, ahamasmi sammāpatipanno, sahitam me, asahitam te, purevacanīyam pacchā avaca, pacchā vacanīyam pure avaca, ācinnante viparāvattam, āropito te vādo niggahītosi, cara vādappamokkhāya, nibbethehi vā sace pahosīti. iti ajito kesakambalī sāvakānam na sakkato na garukato na mānito na pūjito na ca pana ajitam kesakambalim sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. akkuttho ca pana ajito kesakambalī dhammakkosenā'ti.

7. ekacce evamāhaṃsu: ayampi kho pakudho kaccāyano saṅghī ceva gaṇī ca. gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. sopi sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito. na ca pana pakudhaṃ kaccāyanaṃ sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. bhūtapubbaṃ pakudho kaccāyano anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti. tatraññataro pakudhassa kaccāyanassa sāvako saddamakāsi: ' mā bhonto pakudhaṃ kaccāyanaṃ etamatthaṃ pucchittha, neso etaṃ jānāti, mayametaṃ jānāma, amhe etamatthaṃ pucchatha, mayametaṃ bhavantānaṃ byākaris-

sāmāti. bhūtapubbaṃ pakudho kaccāyano bāhā paggayha kandanto na labhati. appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha, nete bhavante pucchanti, amhe ete pucchanti, mayametaṃ byākarissāmā'ti. bahū kho pana pakudhassa kaccāyanassa sāvakā vādaṃ āropetvā apakkantā: na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ajānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ajānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ajānissasi? micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchā vacanīyaṃ pure avaca, āciṇṇante viparāvattaṃ, āropito te vādo niggahītosi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosīti. iti pakudho kaccāyano sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito na ca pana pakudhaṃ kaccāyanaṃ sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. akkuṭṭho ca pana pakudho kaccāyano dhammakkosenā'ti.

8. ekacce evamāhaṃsu: ayampi kho sañjayo bellaṭṭhiputto saṅghī ceva gaṇī ca. gaṇācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. sopi sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito. na ca pana sañjayaṃ bellaṭṭhiputtaṃ sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. bhūtapubbaṃ sañjayo bellaṭṭhiputto anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti. tatraññataro sañjayassa bellaṭṭhiputtaṣsa sāvako saddamakāsi: ' mā bhonto sañjayaṃ bellaṭṭhiputtaṃ etamatthaṃ pucchittha, neso etaṃ jānāti, mayametaṃ jānāma, amhe etamatthaṃ pucchatha, mayametaṃ bhavantānaṃ byākarissāmāti. bhūtapubbaṃ sañjayo bellaṭṭhiputto bāhā paggayha kandanto na labhati. appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha, nete bhavante pucchanti, amhe ete pucchanti, mayametaṃ byākarissāmā'ti. bahū kho pana sañjayassa bel-

laṭṭhiputtassa sāvakā vādaṃ āropetvā apakkantā: na tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ajānāsi, ahaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ajānāmi, kiṃ tvaṃ imaṃ dhammavinayaṃ ajānissasi? micchāpaṭipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaṭipanno, sahitaṃ me, asahitaṃ te, purevacanīyaṃ pacchā avaca, pacchā vacanīyaṃ pure avaca, āciṇṇante viparāvattaṃ, āropito te vādo niggahītosi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosīti. iti sañjayo bellaṭṭhiputto sāvakānaṃ na sakkato na garukato na mānito na pūjito na ca pana sañjayaṃ bellaṭṭhiputtaṃ sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. akkuṭṭho ca pana sañjayo bellaṭṭhiputto dhammakkosenā'ti.

ekacce evamāhamsu: ayampi kho nigantho nātaputto sanghī ceva ganī ca. ganācariyo ca ñāto yasassī titthakaro sādhusammato bahujanassa. sopi sāvakānam na sakkato na garukato na mānito na pūjito. na ca pana nigaņtham nātaputtam sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. bhūtapubbam nigantho nātaputto anekasatāya parisāya dhammam deseti. tatraññataro niganthassa nātaputtassa sāvako saddamakāsi: ' mā bhonto makkhalim gosālam etamattham pucchittha, neso etam jānāti, mayametam jānāma, amhe etamattham pucchatha, mayametam bhavantānam byākarissāmāti. bhūtapubbam nigantho nātaputto bāhā paggayha kandanto na labhati. appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha, nete bhavante pucchanti, amhe ete pucchanti, mayametam byākarissāmā'ti. bahū kho pana niganthassa nātaputtassa sāvakā vādam āropetvā apakkantā: na tvam imam dhammavinayam ajānāsi, aham imam dhammavinayam ajānāmi, kim tvam imam dhammavinayam ajānissasi? micchāpatipanno tvamasi, ahamasmi sammāpaţipanno, sahitam me, asahitam te, purevacanīyam

pacchā avaca, pacchā vacanīyam pure avaca, āciņṇante viparāvattam, āropito te vādo niggahītosi, cara vādappamokkhāya, nibbeṭhehi vā sace pahosīti. iti niganṭho nātaputto sāvakānam na sakkato na garukato na mānito pūjito na ca pana niganṭham nātaputtam sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. akkuṭṭho ca pana niganṭho nātaputto dhammakkosenā'ti.

- 10. ekacce evamāhaṃsu: 'ayaṃ kho samaṇo gotamo saṅghī ceva gaṇī ca gaṇācariyo ca ñāto yassasī titthakaro sādhusammato bahujanassa. so ca kho sāvakānaṃ sakkato garukato mānito pūjito. samaṇañca pana gotamaṃ sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. bhūtapubbaṃ samaṇo gotamo anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti. tatraññataro samaṇassa gotamassa sāvako ukkāsi. tamenaññataro sabrahmacārī jaṇṇuke⁹⁹ ghaṭṭesi¹⁰⁰ appasaddo āyasmā hotu, māyasmā saddamakāsi, satthā no bhagavā dhammaṃ desetī'ti. yasmiṃ samaye samaṇo gotamo anekasatāya parisāya dhammaṃ deseti.
- 11. neva tasmim samaye samanassa gotamassa sāvakānam khipitasaddo vā hoti ukkāsitasaddo vā. tamenam janakāyo paccāsimsamānarūpo paccupaṭṭhito hoti: 'yam no bhagavā dhammam bhāsissati, tam no sossāmā'ti. seyyathāpi nāma puriso cātummahāpathe khuddam madhum anelakam papīļeyya tamenam mahājanakāyo paccāsimsamānarūpo pac-

⁹⁹jannukena (sīmu)

¹⁰⁰ghatesi (syā)

pts page 005 q 5

bjt page 338 x 338

¹⁰¹khuddamadhum (machasam)

¹⁰²uppīleyya (sīmu); pīleyya (machasam, syā, pts)

cupatthito assa. evamevam yasmim samaye samano gotamo anekasatāya parisāya dhammam deseti. neva tasmim samaye samanassa gotamassa sāvakānam khipitasaddo vā hoti ukkāsitasaddo vā, tamenam mahājanakāyo paccāsimsamānarūpo paccupatthito hoti: yam no bhagavā dhammam bhāsissati, tam no sossāmāti, vepi samanassa gotamassa sāvakā sabrahmacārīhi sampayojetvā sikkham paccakkhāya hīnāyāvattanti, tepi satthu vannavādino honti, dhammassa vannavādino honti, sanghassa vannavādino honti. attagarahino yeva honti anaññagarahino: mayamevettha¹⁰³ alakkhikā, mayam appapuññā ye mayam evam svākkhāte dhammavinaye pabbajitvā nāsakkhimha yāvajīvam paripunnam parisuddham brahmacariyam caritunti. te ārāmikabhūtā vā upāsakabhūtā vā pañcasu sikkhāpadesu samādāya vattanti. iti samano gotamo sāvakānam sakkato garukato mānito pūjito, samanañca pana gotamam sāvakā sakkatvā garukatvā upanissāya viharantīti.

- **12.** kati pana tvam udāyi, dhamme samanupassasi yehi mama sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharantīti?
- **13.** pañca kho ahaṃ bhante bhagavati dhamme samanupassāmi yehi bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. katame pañca:
- **14.** bhagavā hi bhante, appāhāro appāhāratāya ca vaṇṇavādī yampi bhante bhagavā appāhāro appāhāratāya ca vaṇṇa-

¹⁰³mayamevamhā (machasam, syā)

vādī¹⁰⁴ imam kho aham bhante. bhagavati paṭhamam dhammam samanupassāmi yena bhagavantam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.

- 15. punaca param bhante bhagavā santuṭṭho itarītarena cīvarena itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. yampi bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena cīvarena itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. imam kho aham bhante bhagavati dutiyam dhammam samanupassāmi yena bhagavantam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.
- 16. puna ca param bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena piṇḍapātena itarītarapiṇḍapāta santuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. yampi bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena piṇḍapātena itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. imam kho aham bhante bhagavati tatiyaṃ dhammaṃ samanupassāmi yena bhagavantaṃ sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.
- 17. puna ca param bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena senāsanena itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. yampi bhante, bhagavā santuṭṭho itarītarena senāsanena itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādī. imaṃ kho ahaṃ bhante bhagavati catutthaṃ dhammaṃ samanupassāmi yena bhaga-

 $^{^{104}}$ yampi bhante bhagavā appāhāro appāhāratāya vaṇṇavādī (pts) ūnaṃ pts page 006 q 6 $\,$

bjt page 340 x 340

vantam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.

- 18. puna ca param bhante, bhagavā pavivitto pavivekassa ca vaṇṇavādī. yampi bhante, bhagavā pavivitto pavivekassa ca vaṇṇavādī. imam kho aham bhante bhagavati pañcamam dhammam samanupassāmi yena bhagavantam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. ime kho aham bhante bhagavati pañcadhamme samanupassāmi yehi bhagavantam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti sakkatvā garukatvā upanissāya viharantīti.
- 19. appāhāro samaņo gotamo appāhāratāya ca vaṇṇavādīti iti ce maṃ udāyi sāvakā sakkareyyuṃ garukareyyuṃ¹⁰⁵ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ. santi kho pana me udāyi, sāvakā kosakāhārāpi aḍḍhakosakāhārāpi beluvāhārāpi aḍḍhabeluvāhārāpi ahaṃ kho panudāyi, appekadā iminā pattena samatittikampi bhuñjāmi, bhiyyopi bhuñjāmi. appāhāro samaņo gotamo appāhāratāya ca vaṇṇavādīti iti ce maṃ udāyi sāvakā sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ, ye te udāyi, mama sāvakā kosakāhārāpi aḍḍhakosakāhārāpi beluvāhārāpi aḍḍhabeluvāhārāpi, na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ.

-1

¹⁰⁵garum kareyyum (machasam) pts page 007 q 7

- **20.** santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena cīvarena itarītaracīvarasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādīti iti ce maṃ udāyi sāvakā sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ. santi kho pana me udāyi, sāvakā paṃsukūlikā lūkhacīvaradharā te susānā vā saṅkārakūṭā vā pāpaṇikā¹⁰⁶ vā nantakāni uccinitvā¹⁰⁷ saṅghāṭiṃ karitvā dhārenti. ahaṃ kho panudāyi, appekadā gahapaticīvarāni¹⁰⁸ dhāremi daļhāni yattha lūkhāni alāpulomasāni¹⁰⁹. santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena cīvarena itarītara cīvara santuṭṭhiyā.
- 21. ca vaṇṇavādīti. iti ce maṃ udāyi sāvakā sakkareyyuṃ. garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ. ye te udāyi, mama sāvakā paṃsukūlikā lūkhacīvaradharā te susānā vā saṅkārakūṭā vā pāpaṇikā vā nantakāni uccinitvā saṅghāṭiṃ karitvā dhārenti, na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ.
- **22.** santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena piṇḍapātena itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādīti iti ce maṃ udāyi sāvakā sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ. santi kho pana me udāyi, sāvakā piṇḍapātikā sapadānacārino uñchepake¹¹⁰ vate

¹⁰⁶ pāpaņikāti (sīmu)

¹⁰⁷ucciņitvā (sīmu)

¹⁰⁸gahapatāni cīvarāni (syā, pts)

 $^{^{109}}$ satthalukhāni alābulomasāni (machasaṃ); suttalukhāni alāpulomasāni (syā)

bjt page 342 x 342

¹¹⁰ucchepake (pts); uñchāsake (machasam); uccāpake vatte (syā)

ratā, te antaragharam paviṭṭhā samānā āsanenapi nimantiyamānā na sādiyanti. aham kho panudāyi, appekadā nimantanepi bhuñjāmi sālīnam odanam vicitakāļakam anekasūpam anekabyañjanam. santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena piṇḍapātena itarītarapiṇḍapātasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādīti iti ce mam udāyi sāvakā sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyum, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyum. ye te udāyi mama sāvakā piṇḍapātikā sapadānacārino uñchepake vate ratā, antaragharam paviṭṭhā samānā āsanenapi nimantiyamānā na sādiyanti, na mam te iminā dhammena sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyum, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyum.

23. santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena senāsanena, itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādīti iti ce maṃ udāyi sāvakā sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ. santi kho pana me udāyi, sāvakā rukkhamūlikā abbhokāsikā, te aṭṭhamāse channaṃ na upenti. ahaṃ kho panudāyi, appekadā kūṭāgāresupi viharāmi ullittāvalittesu nivātesu phussitaggalesu¹¹¹ pihitavātapānesu. santuṭṭho samaṇo gotamo itarītarena senāsanena itarītarasenāsanasantuṭṭhiyā ca vaṇṇavādīti iti ce maṃ udāyi, sāvakā sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyuṃ. ye te udāyi mama sāvakā rukkhamūlikā abbhokāsikā te aṭṭhamāse channaṃ na upenti. na maṃ te iminā dhammena sakkareyyuṃ garukareyyuṃ māneyyuṃ pūjeyyuṃ, sakkatvā garukatvā upanissāya viharey-

pts page 008 q 8

¹¹¹phusitaggalesu (machasaṃ)

yum.

- 24. pavivitto samano gotamo pavivekassa ca vannavādīti iti ce mam udāyi, sāvakā sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyum, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyum. santi kho pana me udāyi sāvakā āraññakā pantasenāsanā araññe vanapatthāni¹¹² pantāni senāsanāni ajjhogahetvā viharanti. te anvaddhamāsam¹¹³ saṅghamajjhe osaranti pātimokkhuddesāya. aham kho panudāyi appekadā ākinno viharāmi bhikkhū hi bhikkhunīhi upāsakehi upāsikāhi raññā¹¹⁴ rājamahāmattehi titthiyehi titthiyasavakehi. pavivitto samano gotamo pavivekassa ca vannavādīti iti ce mam udāvi, sāvakā sakkarevyum garukareyyum mānyem pūjeyyum, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyum. ye te udāyi mama sāvakā āraññakā pantasenāsanā araññe vanapatthāni pantāni senāsanāni ajjhogahetvā¹¹⁵ viharanti anvaddhamāsam saṅghamajjhe osaranti pātimokkhuddesāya. na mam te iminā dhammena sakkareyyum garukareyyum māneyyum pūjeyyum, sakkatvā garukatvā upanissāya vihareyyunti.
- **25.** iti kho udāyi, na mamam sāvakā imehi pañcahi dhammehi sakkaronti. garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.

bjt page 344 x 344

¹¹²āraññavanapatthāni (pts); araññavanapatthāni (machasaṃ)

¹¹³anvaḍḍhamāsaṃ (syā)

¹¹⁴raññe (pts)

pts page 009 q 9

¹¹⁵ajjhogāhetvā (machasam)

- **26.** atthi kho udāyi, aññe ca pañca dhammā yehi¹¹⁶ mamaṃ sāvakā¹¹⁷ sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti. katame pañca:
- 27. idhūdāyi, mamam sāvakā adhisīle sambhāventi: sīlavā samaņo gotamo paramena sīlakkhandhena samannāgatoti yampudāyi¹¹⁸ mamam sāvakā¹¹⁹ adhisīle sambhāventi: sīlavā samaņo gotamo paramena sīlakkhandhena samannāgatoti. ayam kho udāyi, paṭhamo dhammo yena mamam sāvakā sakkaronti garukaronti. mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.
- 28. puna ca param udāyi, mamam sāvakā abhikkante ñāṇadassane sambhāventi. jānamyevāha samaṇo gotamo jānāmīti, passaṃyevāha samaṇo gotamo passāmīti, abhiññāya samaṇo gotamo dhammam deseti no anabhiññāya, sanidānam samaṇo gotamo dhammam deseti no anidānam, sappāṭihāriyam samaṇo gotamo dhammam deseti no appāṭihāriyanti. yampudāyi mamam sāvakā abhikkante ñāṇadassane sambhāventi. jānamyevāha samano gotamo.
- **29.** jānāmīti. passaṃyevāha samaṇo gotamo passāmīti. abhiññāya samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no anabhiññāya, sanidānaṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no anidānaṃ, sappāṭihāriyaṃ samaṇo gotamo dhammaṃ deseti no appaṭihāri-

¹¹⁶yehi pañcahi dhammehi (machasaṃ, syā)

¹¹⁷mama sāvakā (pts, syā)

¹¹⁸yamudāyi (syā); yampanudāyi (pts)

¹¹⁹mama sāvakā (sīmu, syā, pts)

bjt page 346 x 346

yanti. ayam kho udāyi, dutiyo dhammo yena mamam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.

- **30.** puna ca param udāyi, mamam sāvakā¹²⁰ adhipaññāya sambhāventi: paññavā samano gotamo paramena paññākkhandhena samannāgato, tam vata anāgatam vā vādapatham na dakkhati uppannam vā parappavādam na sahadhammena suniggahītam nigganhissatīti¹²¹ netam thānam vijjati. tam kim maññasi udāvi? api nu me sāvakā evam jānantā evam passantā antarantarā katham opāteyyunti? no hetam bhante. na kho panāham udāvi sāvakesu anusāsanim paccāsimsāmi aññadatthu mamamyeva sāvakā anusāsanim paccāsimsanti. yampudāyi 122 mamam sāvakā adhipaññāva samabhāventi paññavā samano gotamo paramena paññākkhandhena samannāgato. tam vata anāgatam vā vādapatham na dakkhati uppannam vā parappavādam na sahadhammena suniggahītam nigganhissatīti netam thānam vijjati. ayam kho udāyi, tatiyo dhammo yena mamam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.
- **31.** puna ca paraṃ udāyi, mama sāvakā yena dukkhena dukkhotiṇṇā dukkhaparetā te maṃ upasaṅkamitvā dukkhaṃ ariyasaccaṃ pucchanti. tesāhaṃ dukkhaṃ ariyasaccaṃ puṭṭho vyākaromi, tesāhaṃ cittaṃ ārādhemi pañhassa veyyākaraṇena. te maṃ upasaṅkamitvā dukkhasamudayaṃ ariyasaccaṃ puc-

¹²⁰mama sāvakā (syā, pts)

pts page 010 q 10

¹²¹niggahissati (syā, pts)

¹²²yamudāyi (syā); yampanudāyi (pts)

chanti. tesāham dukkham ariyasaccam puttho vyākaromi, tesāham cittam ārādhemi pañhassa veyyākaranena. te mam upasankamitvā dukkhanirodham ariyasaccam pucchanti. tesāham dukkhanirodham ariyasaccam puttho vyākaromi, tesāham cittam ārādhemi pañhassa veyyākaranena. te mam upasankamityā dukkhanirodhagāminīpatipadam ariyasaccam pucchanti. tesāham dukkhanirodhagāminīpatipadam ariyasaccam puttho vyākaromi, tesāham cittam ārādhemi pañhassa veyyākaranena. yampudāyi, mamam sāvakā yena dukkhena dukkhotinnā dukkhaparetā te mam upasankamitvā dukkham ariyasaccam pucchanti, tesāham dukkham ariyasaccam puttho vyākaromi. tesāham cittam ārādhemi pañhassa veyyākaranena. te mam upasankamitvā dukkhasamudayam ariyasaccam pucchanti. tesāham dukkham ariyasaccam puttho vyākaromi, tesāham cittam ārādhemi pañhassa veyyākaranena. te mam upasankamitvā dukkhanirodham ariyasaccam pucchanti. tesāham dukkhanirodham ariyasaccam puttho vyākaromi, tesāham cittam ārādhemi pañhassa veyyākaranena. te mam upasankamitvā dukkhanirodhagāminīpatipadam ariyasaccam pucchanti. tesāham dukkhanirodhagāminīpatipadam ariyasaccam puttho vyākaromi, tesāham cittam ārādhemi pañhassa veyvākaranena, ayam kho udāvi, catuttho dhammo vena mamam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti, sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.

32. puna ca paraṃ udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā yathāpaṭipannā me sāvakā cattāro satipaṭṭhāne bhāventi. idhūdāyi bhikkhu kāye kāyānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassaṃ. vedanāsu vedanānu

pts page 011 q 11

1109

passī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam. citte cittānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam. dhammesu dhammānupassī viharati ātāpī sampajāno satimā vineyya loke abhijjhādomanassam. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

- 33. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam paṭipadā. yathāpaṭipannā me sāvakā cattāro sammappadhāne bhāventi. idhūdāyi, bhikkhu anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anuppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati. uppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti. padahati. anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati. uppannānam kusalānam dhammānam thitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.
- 34. puna ca param udāyi akkhātā mayā sāvakānam paṭipadā yathāpaṭipannā me sāvakā cattāro iddhipāde bhāventi. idhūdāyi bhikkhu chandasamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. viriyasamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. cittasamādhi padhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. cittasamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. vīmamsāsamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. vīmamsāsamādhipadhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti.

bjt page 348 x 348

padhānasankhārasamannāgatam iddhipādam bhāveti. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiñnāvosānapāramippattā viharanti.

- puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvānam patipadā. yathāpatipannā me sāvakā pañcindriyāni bhāventi. idhūdāyi bhikkhu saddhindriyam bhaveti upasamagamim sambodhagamim. viriyindriyam bhaveti upasamagamim sambodhagamim. satindriyam bhaveti upasamagāmim sambodhagāmim. samādhindriyam bhāyeti upasamagāmim sambodhagāmim, paññindriyam bhāveti upasamagāmim sambodhagāmim. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosāna pāramippattā viharanti. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā, yathāpatipannā me sāvakā pañcabalāni bhāventi. idhūdāyi, bhikkhu saddhābalam bhāveti upasamagāmim sambodhagāmim. viriyabalam bhāveti upasamagāmim sambodhagāmim. satibalam bhāveti upasamagāmim sambodhagāmim. samādhibalam bhāveti upasamagāmim sambodhagāmim. paññābalam bhāveti upasamagāmim sambodhagāmim. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.
- 36. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā yathāpatipannā me sāvakā sattabojjhange bhāventi. idhūdāyi, bhikkhu satisambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim, dhammavicayasambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. viriyasambojjhangam bhāveti vivekanissitam vossaggaparināmim. pītisambojjhangam bhāveti vivekanissitam

pts page 012 q 12

virāganissitam nirodhanissitam vossaggapariņāmim. passaddhi sambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. samādhisambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam nirodhanissitam vossaggaparināmim. upekkhāsambojjhangam bhāveti vivekanissitam virāganissitam virāganissitam vossaggaparināmim. tatra ca pana me sāvakā bahu abhiñnāvosānapāramippattā viharanti.

- 37. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam paṭipadā yathāpaṭipannā me sāvakā ariyam aṭṭhaṅgikam maggam bhāventi. idhūdāyi, bhikkhu sammādiṭṭhim bhāveti, sammāsaṅkappam bhāveti, sammāvācam bhāveti, sammākammantam bhāveti, sammāājīvam bhāveti, sammāvāyāmam bhāveti, sammāsatim bhāveti, sammāsamādhim bhāveti. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.
- 38. puna ca paraṃ udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā yathāpaṭipannā me sāvakā aṭṭha vimokkhe bhāventī. rūpī rūpāni passati. ayaṃ paṭhamo vimokkho. ajjhattaṃ arūpasaññi bahiddhā rūpāni passati. ayaṃ dutiyo vimokkho. subhanteva adhimutto hoti. ayaṃ tatiyo vimokkho. subhanteva adhimutto hoti. ayaṃ tatiyo vimokkho. subhanteva adhimutto hoti. ayaṃ tatiyo vimokkho. sabbaso rūpasaññānaṃ samatikkamma paṭighasaññānaṃ atthaṅgamā nānattasaññānaṃ amanasikārā 'ananto ākāso'ti ākāsānañcāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ catuttho vimokkho. sabbaso ākāsānañcāyatanaṃ samatikkamma 'anantaṃ viññāṇa'nti viññāṇañcāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ pañcamo vi-

bjt page 350 x 350

pts page 013 q 13

mokkho. sabbaso viññāṇañcāyatanaṃ samatikkamma 'natthi kiñci'ti ākiñcaññāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ chaṭṭho vimokkho. sabbaso ākiñcaññāyatanaṃ samatikkamma nevasaññānāsaññāyatanaṃ upasampajja viharati. ayaṃ sattamo vimokkho. sabbaso nevasaññānāsaññāyatanaṃ samatikkamma saññāvedayitanirodhaṃ upasampajja viharati. ayaṃ aṭṭhamo vimokkho. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

- **39.** puna ca paraṃ udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā yathā paṭipannā me sāvakā aṭṭha abhihāyatanāni bhāventi. ajjhattaṃ rūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti evaṃsaññi hoti. idam pathamam abhibhāyatanam.
- **40.** ajjhattam rūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti evamsaññi hoti. idam dutiyam abhibhāyatanam.
- **41.** ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati parittāni suvannadubbannāni. tāni abhibhuyya jānāmi passāmiti. evamsaññi hoti. idam tatiyam abhibhāyatanam.
- **42.** ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati appamāṇāni suvaṇṇadubbaṇṇāni. tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti evaṃsaññi hoti. idaṃ catutthaṃ abhibhāyatanaṃ
- **43.** ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. seyyathāpi

nāma ummāpuppham nīlam nīlavaṇṇam nīlanidassanam nīlanibhāsam seyyathāpi vā pana tam vattham bārāṇaseyyakam ubhatobhāgavimaṭṭam¹²³ nīlam nīlavaṇṇam nīlanidassanam nīlanibhāsam¹²⁴ evamevam ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati nīlāni nīlavaṇṇāni nīlanidassanāni nīlanibhāsāni. tāni abhibhuyya 'jānāmi passāmī'ti evaṃsaññi hoti. idam pañcamam abhibhāyatanam.

- 44. ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. seyyathāpi nāma kaṇikārapuppham pītam pītavaṇṇam pītanidassanam pītanibhāsam. seyyathāpi vā pana tam vattham bārāṇaseyyakam ubhatobhāgavimaṭṭam pītam pītavaṇṇam pītanidassanam pītanibhāsam. evamevam ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati pītāni pītavaṇṇāni pītanidassanāni pītanibhāsāni. tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti evaṃsaññi hoti. idaṃ chaṭṭhaṃ abhibhāyatanam.
- 45. ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavaṇṇāni lohitakanidassanāni lohitakanibhāsāni. seyyathāpi nāma bandhujivakapuppham lohitakam lohitakavaṇṇam lohitakanidassanam lohitakanibhāsam. seyyathāpi vā pana tam vattham bārāṇaseyyakam ubhatobhāgavimaṭṭam lohitakam lohitakavaṇṇam lohitakanidassanam lohitakanibhāsam. evamevam ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati lohitakāni lohitakavannāni lohitakanidassanāni lohita

¹²³ubhatobhāgavimaddham (pts)

¹²⁴nīladassanam nīlahāsam (pts)

pts page 014 q 14

bjt page 352 x 352

kanibhāsāni. tāni abhibhuyya 'jānāmi passāmī'ti evaṃsaññi hoti. idaṃ sattamaṃ abhibhāyatanaṃ.

- 46. ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāni odātanidassanāni odātanibhāsāni. seyyathāpi nāma osadhītārakā odātā odātavaṇṇā odātanidassanā odātanibhāsā. seyyathāpi vā pana tam vattham bārāṇaseyyakam ubhatobhāgavimaṭṭam odātam odātavaṇṇam odātanidassanam odātanibhāsam. evamevam ajjhattam arūpasaññi eko bahiddhā rūpāni passati odātāni odātavaṇṇāti odātanidassanāni odātanibhāsāni. tāni abhibhuyya jānāmi passāmīti evaṃsaññi hoti. idaṃ aṭṭhamaṃ abhibhāyatanaṃ. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññavosānapāramippattā viharanti.
- 47. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam paṭipadā. yathā paṭipannā me sāvakā dasakasiṇāyatanāni bhāventi. paṭhavikasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. āpo kasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. tejokasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. vāyokasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. nīlakasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. pītakasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. lohitakasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. odātakasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. ākāsakasiṇameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam appamāṇam. viññānakasinameko sañjānāti uddham adho tiriyam advayam

pts page 015 q 15

appamāṇaṃ. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

48. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā. yathāpatipannā me sāvakā cattāri jhānāni bhāventi. idhudāyi, bhikkhū vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam ihānam¹²⁵ upasampajja viharati. so imameva kāyam vivekajena pītisukhena abhisandeti parisandeti¹²⁶ paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphutam¹²⁷ hoti. seyyathāpi udāyi, dakkho nahāpako¹²⁸ vā nahāpakantevāsivā kamsathāle nāhānīyacunnāni ākiritvā udakena paripphosakam paripphosakam¹²⁹ sandeyya¹³⁰. sāssa nahānīyapindi¹³¹ snehānugatā snehaparetā¹³² santarabāhirā 133 phuthā 134 snehena, na ca pagagharaṇī 135 evameva kho udāvi, bhikkhū imameva kāvam vivekajena pītisukhena abhisandeti, parisandeti paripūreti parippharati. nāssakiñci sabbāvato kāyassa vivekajena pītisukhena apphutam hoti.

bjt page 354 x 354

¹²⁵pathamajjhānam (sīmu, pts)

¹²⁶abhisanneti parisanneti (syā)

¹²⁷apphutaṃ (sīmu, syā, pts)

¹²⁸nhāpako (machasaṃ)

¹²⁹paripphosakaṃ (syā) ekaṃ padaṃ

¹³⁰abhisanneyya (syā)

¹³¹sāyam nhānīyapiṇḍi (machasaṃ)

¹³² subhānugatā subhaparetā (sīmu)

¹³³samanantarabāhirā (sīmu)

¹³⁴ puṭṭhā (syā)

¹³⁵subhena ca paggharati (sīmu); na ca paggharinī (pts, syā); na ca paggharinī (machasam)

- **49.** puna ca param udāyi, bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyamjhānam upasampajja viharati. so imameva kāyam samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati, nāssa kiñci sabbāvato kāvassa samādhijena pītisukhena apphutam hoti. sevyathāpi udāyi, udakarahado¹³⁶ ubbhidodako¹³⁷. tassa nevassa puratthimāya disāya udakassāyamukham, na pacchimāya disāya udakassāyamukham, na uttarāya disāya udakassāyamukham, na dakkhināya disāya udakassāyamukham. devo ca kālena kālam na sammā dhāram anuppaveccheyya. atha kho tamhā ca udakarahadā sītā vāridhārā ubhijjitvā tameva udakarahadam sītena vārinā abhisandeyya parisandeyya paripūreyya paripphareyya. nāssa kiñci sabbāvato udakarahadassa sitena vārinā apphutam assa. evameva kho udāyi, bhikkhu imameva kāyam samādhijena pītisukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa samādhijena pītisukhena apphutam hoti.
- **50.** puna ca param udāyi, bhikkhu pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisaṃvedeti. yantaṃ ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukha vihārīti taṃ tatiyaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. so imameva kāyaṃ nippitikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippītikena sukhena apphuṭaṃ hoti. seyyathāpi udāyi, uppaliniyaṃ vā paduminiyaṃ vā puṇḍarīkiniyaṃ vā appekaccāni uppalāni vā

¹³⁶gambhiro udakarahado (machasaṃ, syā)

¹³⁷ubbhitodako (syā)

pts page 016 q 16

padumāni vā puṇḍarīkāni vā udake jātāni udake saṃvaddhāni udakānuggatāni antonimuggaposinī 138 . tāni yāva caggā yāva ca

- **51.** mūlā sītena vārinā ahisannāni parisannāni¹³⁹ paripūrāni paripphuṭāni¹⁴⁰. na nesaṃ¹⁴¹ kiñci sabbāvataṃ uppalānaṃ vā padumānaṃ vā puṇḍarīkānaṃ vā sītena vārinā apphuṭaṃ assa.evameva kho udāyi, bhikkhu imameva kāyaṃ nippītikena sukhena abhisandeti parisandeti paripūreti parippharati. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa nippitikena sukhena apphuṭaṃ hoti.
- **52.** puna ca paraṃ udāyi, bhikkhu sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā pubbeva somanassadomanassānaṃ atthaṅgamā¹⁴² adukkhaṃ asukhaṃ upekkhā satipārisuddhiṃ catutthaṃ jhānaṃ upasampajja viharati. so imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. seyyathāpi udāyi, puriso odātena vatthena sasīsaṃ pārupitvā nisinno assa, nāssa kiñci sabbāvato kāyassa odātena vatthena apphuṭaṃ assa. evameva kho udāyi, bhikkhu imameva kāyaṃ parisuddhena cetasā pariyodātena pharitvā nisinno hoti. nāssa kiñci sabbāvato kāyassa parisuddhena cetasā pariyodātena apphuṭaṃ hoti. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiñāvosānapāramippattā viharanti.

¹³⁸nimuggapositāni (sīmu); nimmuggapositāni (syā) bjt page 356 x 356

¹³⁹abhisandāni parisandāni (sīmu, machasaṃ)

¹⁴⁰paripaphutāni (sīmu)

¹⁴¹nāssa-machasaṃ (syā, pts)

¹⁴²atthagamā (sīmu)

pts page 017 q 17

- 53. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā vathāpatipannā me sāvakā evam pajānanti: ayam kho me kāyo rūpī cātummahābhūtiko¹⁴³ mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhamsanadhammo, idañca pana me viññānam ettha sitam ettha patibaddham¹⁴⁴ seyyathāpi udāyi mani vephariyo subho jātimā atthamso suparikammakato accho vippasanno sabbākārasampanno, tatrassa suttam āvutam nīlam vā pītam vā lohitam vā odātam vā pandusuttam vā. tamena cakkhumā puriso hatthe karitvā paccavekkheyya: ayam kho manī vephariyo subho jātimā atthamso suparikammakato accho vippasanno sabbākārasampanno,tadidam suttam āvutam nīlam vā pītam vā lohitam vā odātam vā pandusuttam vāti. evameva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā, yathā patipannā me sāvakā evam jānanti: ayam kho me kāyo rūpī cātummahābhūtiko mātāpettikasambhavo odanakummāsūpacayo aniccucchādanaparimaddanabhedanaviddhamsanadhammo. idañca pana me viññānam ettha sitam ettha patibaddhanti. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.
- **54.** puna ca paraṃ udāyi,akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathapaṭipannā me sāvakā imamhā kāyā aññaṃ kāyaṃ abhinimminanti rūpiṃ manomayaṃ sabbaṅgapaccaṅgiṃ ahīnindriyaṃ¹⁴⁵ seyyathāpi udāyi, tassa evamassa: ayaṃ muñjo īsikaṃ pabbāheyya. īsikā¹⁴⁶, añño muñjo aññā īsikā muñjamhā tveva īsikā pabbāļhāti. seyyathāpi vā panudāyi puriso asiṃ

¹⁴³ cātumahābhūtiko (machasaṃ, syā)

¹⁴⁴ pațibandham (syā)

bjt page 358 x 358

¹⁴⁵abhinnindriyam (pts)

¹⁴⁶isikā (sīmu, pts)

kosiyā pabbāheyya¹⁴⁷. tassa evamassa: ayam asi, ayam kosi, añño asi, aññā kosi, kosiyā tveva asi pabbāļhoti. seyyathāpi vā panudāyi, puriso ahim karandā uddhareyya, tassa evamassa: ayam ahi, ayam karando, añño ahi, añño karando, karandā tveva ahi ubbhatoti. evameva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānam paṭipadā. yathā paṭipannā me sāvakā imamhā kāyā aññam kāyam abhinimminanti. rūpim manomayam sabbangapaccangim ahīnindriyam. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

55. puna ca paraṃ udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhonti: ekopi hutvā bahudhā honti, bahudhāpi hutvā eko honiti¹⁴⁸. āvībhāvaṃ¹⁴⁹ tirobhāvaṃ tirokuḍḍaṃ¹⁵⁰ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā gacchanti seyyathāpi ākāse, paṭhaviyāpi ummujjanimujjaṃ karonti seyyathāpi udake, udakepi abhejjamāne gacchanti seyyathāpi paṭhaviyaṃ, ākāsepi palliṅkena kamanti seyyathāpi pakkhi sakuṇo, imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃmahānubhāve pāninā parimasanti parimajjanti, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattenti. seyyathāpi udāyi dakkho kumbhakāro vā kumbhakārantevāsi vā suparikammakatāya mattikāya yaññadeva bhājanavikatiṃ ākaṅkheyya tantadeva kareyya abhinipphādeyya, seyyathāpi vā panudāyi dakkho dantakāro vā dantakārantevāsi vā suparikammakatasmiṃ dantasmiṃ yaññadeva dantavikatiṃ ākaṅ-

¹⁴⁷ubbāheyya (syā) pts page 018 q 18

¹⁴⁸hoti (machasam)

¹⁴⁹āvibhāvam sīmu, machasam, syā, pts

¹⁵⁰tirokuṭṭaṃ machasaṃ

pts page 019 q 19

kheyya tantadeva kareyya abhinipphādeyya, seyyathāpi vā panudāyi dakkho suvaṇṇakāro vā suvaṇṇakārantevāsi vā suparikammakatasmiṃ suvaṇṇasmiṃ yaññadeva suvaṇṇavikatiṃ ākaṅkheyya tantadeva kareyya abhinippādeyya, evameva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā yathāpaṭipannā me sāvakā anekavihitaṃ iddhividhaṃ paccanubhonti: ekopi hutvā bahudhā honti, bahudhāpi hutvā eko honti āvībhāvaṃ tirobhāvaṃ tirokuḍḍaṃ tiropākāraṃ tiropabbataṃ asajjamānā gacchanti seyyathāpi ākāse, paṭhaviyāpi ummujjanimujjaṃ karonti seyyathāpi udake, udakepi abhejjamāne gacchanti seyyathāpi paṭhaviyaṃ, ākāsepi pallaṅkena kamanti seyyathāpi pakhi sakuṇo, imepi candimasūriye evaṃmahiddhike evaṃ mahānubhāve pāṇinā parimasanti parimajjanti, yāva brahmalokāpi kāyena vasaṃ vattenti. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññā abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

56. puna ca paraṃ udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā, yathāpaṭipannā me sāvakā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya¹⁵¹ ubho sadde suṇanti dibbe ca mānuse ca, ye dūre santike ca. seyyathāpi udāyi, balavā saṅkhadhamako¹⁵². appakasireneva catuddisā viññāpeyya. evameva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā yathāpaṭipannā me sāvakā dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde suṇanti dibbe ca mānuse ca ye dūre santike ca. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti.

bjt page 360 x 360

¹⁵¹atikkantamānusakāya (syā)

¹⁵²sabbadhammo (pts)

57. puna ca param udāyi,akkhātā mayā sāvakānam patipadā, yathāpatipannā me sāvakā parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajānanti sarāgam vā cittam .2 sarāgam cittanti pajānanti, vītarāgam vā cittam vītarāgam cittanti pajānanti, sadosam vā cittam sadosam cittanti pajānanti, vītadosam vā cittam vītadosam cittanti pajānanti, samoham vā cittam samoham cittanti pajānanti, vītamoham vā cittam vītamoham cittanti pajānanti, sankhittam vā cittam sankhittam cittanti pajānanti, vikkhittam vā cittam vikkhittam cittanti pajānanti, mahaggatam vā cittam mahaggatam cittanti pajānanti, amahaggatam vā cittam amahaggatam cittanti pajānanti, sauttaram vā cittam sauttaram cittanti pajānanti, anuttaram vā cittam anuttaram cittanti pajānanti, samāhitam vā cittam samāhitam cittanti pajānanti, asamāhitam vā cittam asamāhitam cittanti pajānanti, vimuttam vā cittam vimuttam cittanti pajānanti, avimuttam vā cittam avimuttam cittanti pajānanti. seyyathāpi udāyi, itthi vā puriso vā daharo yuvā. mandanakajātiko¹⁵³ ādāse vā parisuddhe pariyodāte acche vā udapatte¹⁵⁴ sakam mukhanimittam paccavekkhamāno sakaṇikam vā sakaṇikanti¹⁵⁵ jāneyya. akaṇikaṃ vā akanikanti¹⁵⁶ jāneyya evameva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā vathā patipannā me sāvakā parasattānam parapuggalānam cetasā ceto paricca pajānanti, sarāgam vā cittam sarāgam cittanti pajānanti, vītarāgam vā cittam vītarāgam cittanti pajānanti, sadosam vā cittam sadosam cittanti pajānanti, vītadosam vā cittam vītadosam cittanti pajānanti, sa-

¹⁵³ maņdanajātiko (pts)

¹⁵⁴udakapatte (sīmu, machasaṃ, syā, pts)

¹⁵⁵sakaṇikaṅgaṃ (sīmu)

pts page 020 q 20

¹⁵⁶akanikaṅgam (sīmu)

moham vā cittam samoham cittanti pajānanti vītamoham vā cittam vītamoham cittanti pajānanti, sankhittam vā cittam sankhittam cittanti pajānanti, vikkhittam vā cittam vikkhittam cittanti pajānanti. mahaggatam vā cittam mahaggatam gatam cittanti pajānanti, amahaggatam vā cittam amahaggatam cittanti pajānanti, sauttaram vā cittam sauttaram cittanti pajānanti, anuttaram vā cittam anuttaram cittanti pajānanti, samāhitam vā cittam samāhitam cittanti pajānanti, asamāhitam vā cittam asamāhitam cittanti pajānanti, vimuttam vā cittam vimuttam cittanti pajānanti, avimuttam vā cittam avimuttam cittanti pajānanti. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiñnāvosānapāramippattā viharanti.

puna ca param udāyi, akkhatā mayā sāvakānam pati-58. padā, yathāpatipannā me sāvakā anekavihitam pubbenivāsam anussaranti, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsamipi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapațisamvedi evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedi evamāvuparivanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarati. seyyathāpi udāyi, puriso sakamhā gāmā aññam gāmam gaccheyya, tamhāpi gāmā aññam gāmam gaccheyya. so tamhā gāmā sakaññeva gāmam paccāgaccheyya. tassa evamassa: aham kho sakamhā gāmā

bjt page 362 x 362

amum gāmam agañchim tatra evam atthāsim evam nisīdim. evam abhāsim. evam tunhī ahosim. tamhāpi gāmā amum gāmam agañchim. tatrāpi evam atthāsim evam nisīdim evam abhāsim evam tunhī ahosim. somhi tamhā gāmā sakaññeva gāmam paccāgatoti. evameva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā vathāpatipannā me sāvakā anekavihitam pubbe nivāsam anussaranti. seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampijātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedi evamā evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamaharo evamsukhadukkhapatisamvedi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbe nivāsam anussarati. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam patipadā, vathāpatinnā me sāvakā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passanti cavamāne upapajjamāne hīne panite suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. ime vata bhonte sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchaditthikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammā-

pts page 021 q 21

diṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā. te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatiṃ saggaṃ lokaṃ upapannā'ti.iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passanati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti. seyyathāpassudāyi ¹⁵⁷ dve agārā sadvārā. tattha cakkhumā puriso majjhe ṭhito passeyya manusse gehaṃ¹⁵⁸ pavisantepi nikkhamantepi anusañcarantepi¹⁵⁹ anuvicarantepi. eva meva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānaṃ paṭipadā. yathāpaṭipannā me sāvakā dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passanti cavamāne upapajjamāne hīne paṇite suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānanti. tatra ca pana me sāvakā bahu abhiñāāvosānapāramippattā viharanti.

59. puna ca param udāyi, akkhātā mayā sāvakānam paṭipadā, yathā paṭipannā me sāvakā āsavānam khayā anāsavam cetovimuttim paññāvimuttim diṭṭheva dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. seyyathāpi udāyi, pabbatasankhepe udakarahado accho vippasanno anāvilo, tattha cakkhumā puriso tīre ṭhito passeyya sippisambukāpi sakkharakaṭhalampi macchagumbampi carantampi tiṭṭhantampi. tassa evamassa: ayam kho udakarahado accho vippasanno anāvilo. tatrime sippisambukāpi sakkharakaṭhalāpi macchagumbāpi carantipi tiṭṭhantipīti. evameva kho udāyi, akkhātā mayā sāvakānam paṭipadā. yathā paṭipannā me sāvakā āsavānam khayā anāsavam ceto vimuttim paññāvimuttim diṭṭheva

¹⁵⁷seyyathāpi udāyi (machasam)

¹⁵⁸manusse gehe (syā, pts)

¹⁵⁹anucankamantepi (machasam, syā, pts)

pts page 022 q 22

bjt page 364 x 364

dhamme sayam abhiññā sacchikatvā upasampajja viharanti. tatra ca pana me sāvakā bahū abhiññāvosānapāramippattā viharanti. ayam kho udāyi, pañcamo dhammo yena mamam sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti. sakkatvā garukatvā upanissāya viharanti.

- **60.** ime kho udāyi, pañca dhammā yehi mamaṃ¹⁶⁰ sāvakā sakkaronti garukaronti mānenti pūjenti. sakkatvā garukatvā upanissāya viharantīti.
- **61.** idamavoca bhagavā. attamano sakuludāyi paribbājako bhagavato bhāsitam abhinanditi.

Mahāsakuludāyisuttam sattamam.

bjt page 366 x 366

¹⁶⁰mama (syā, pts)

3.8 Samanamandikāsuttam.

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. tena kho pana samayena uggāhamāno paribbājako samanamandikāputto samayappavādake tindukācīre ekasālake mallikāya ārāme pativasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim sattamattehi¹⁶¹ paribbājakasatehi.
- 2. atha kho pañcakaṅgo thapati sāvatthiyā nikkhami divā divassa bhagavantaṃ dassanāya. atha kho pañcakaṅgassa thapatissa etadahosi: akālo kho tāva bhagavantaṃ dassanāya, paṭisallīno bhagavā, manobhāvanīyānampi bhikkhūnaṃ asamayo dassanāya, paṭisallīnā manobhāvanīyā¹⁶² bhikkhū, yannūnāhaṃ yena samayappavādako tindukācīro¹⁶³ ekasālako mallikāya ārāme yena uggāhamāno paribbājako samaṇamaṇḍikāputto tenupasaṅkameyyanti. atha kho pañcakaṅgo thapati yena samayappavādako tindukāciro ekasālako mallikāya ārāme yena uggāhamāno paribbājako samaṇamaṇḍikāputto tenupasaṅkami.
- 3. tena kho pana samayena uggāhamāno paribbājako samaņamaņḍikāputto mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya anekavihitam tiracchānakatham kathentiyā. seyyathīdam: rājakatham corakatham mahāmattakatham senākatham bhayakatham yud-

161 timattehi (pts); pañcamattehi (syā, machasam)

pts page 023 q 23

¹⁶² bhāvaniyyā (sīmu); bhāvaniyā (machasam, pts)

¹⁶³tindukācīram (sīmu)

dhakatham annakatham pānakatham vatthakatham yānakatham sayanakatham mālākatham gandhakatham nātikatham gāmakatham nigamakatham nagarakatham janapadakatham itthikatham sūrakatham visikhākatham kumbhaṭṭhānakatham pubbapetakatham nānattakatham lokakkhāyikam samuddakkhāyikam itibhavābhavakatham iti vā.

- 4. addasā kho uggahamāno paribbājako samaṇamaṇḍikāputto pañcakaṅgaṃ thapatiṃ dūratova āgacchantaṃ. disvāna sakaṃ parisaṃ saṇṭhapesi: "appasaddā bhonto hontu, mā bhonto saddamakattha. ayaṃ samaṇassa gotamassa sāvako āgacchati pañcakaṅgo thapati. yāvatā kho pana samaṇassa gotamassa sāvakā gihī odātavasanā sāvatthiyaṃ paṭivasanti, ayaṃ tesaṃ aññataro pañcakaṅgo thapati. appasaddā kho pana te āyasmanto appasaddavinītā appasaddassa vaṇṇavādino, appeva nāma appasaddaṃ parisaṃ viditvā upasaṅkamitabbam maññeyyā"ti. atha kho te paribbājakā tunhī ahesum.
- 5. atha kho pañcakaṅgo thapati yena uggāhamāno paribbājako samaṇamaṇḍikāputto tenupasaṅkami. upasaṅkamitvā uggāhamānena paribbājakena samaṇamaṇḍikāputtena saddhiṃ sammodi. sammodanīyaṃ kathaṃ sārāṇiyaṃ vītisāretvā ekamantaṃ nisīdi. ekamantaṃ nisinnaṃ kho pañcakaṅgaṃ thapatiṃ uggāhamāno paribbājako samaṇamaṇḍikāputto putto etadayoca:
- **6.** "catūhi kho ahaṃ thapati, dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññāpemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ

bjt page 468 x 468

uttamapattipattam samaṇam ayojjham. katamehi catuhi: idha thapati na kāyena pāpakam kammam karoti, na pāpikam vācam bhāsati, na pāpakam sankappam sankappeti, na pāpakam ājivam ājivati. imehi kho aham thapati, catuhi dhammehi samannāgatam purisapuggalam pañnāpemi sampannakusalam paramakusalam uttamapattipattam samaṇam ayojjha"nti.

7. atha kho pañcakango thapati uggahamānassa paribbājakassa samanamandikāputtassa bhāsitam neva abhinandi, nappatikkosi. anabhinanditvā appatikkositvā utthāyāsanā pakkāmi. bhagavato santike etassa bhāsitassa attham ājānissāmiti. atha kho pañcakango thapati yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavantam abhivādetvā ekamantam nisidi. ekamantam nisinno kho pañcakango thapati yāvatako ahosi uggahamānena paribbājakena samanamandikāputtena saddhim kathāsallāpo, tam sabbam bhagavato ārocesi. evam vutte bhagavā pañcakangam thapatim etadavoca: evam sante kho thapati, daharo kumāro mando uttānaseyyako sampannakusalo bhavissati paramakusalo uttamapattipatto samano ayojiho, yathā uggāhamānassa paribbājakassa samanamandikāputtassa vacanam. daharassahi thapati, kumārassa mandassa uttānaseyyakassa kāyotipi na hoti, kuto pana kāyena pāpakam kammam karissati aññatra phanditamattā. daharassa hi thapati kumārassa mandassa uttānaseyyakassa vācātipi na hoti. kuto pana pāpikam vācam bhāsissati añnatra roditamattā. daharassa hi thapati kumārassa mandassa uttānaseyyakassa sankappoti pina hoti, kuto pana pāpikam sankappam sankappissati anñatra vikujitamattā¹⁶⁴. daharassa hi thapati, kumārassa man-

¹⁶⁴sāraṇīyam (machasam); vikujjantamattā (sīma), vikujjitamattā (syā, pts)

dassa uttānaseyyakassa ājivo tipi na hoti, kuto pana pāpakam ājivam ājivissati aññatra mātuthaññā. evam sante kho thapati, daharo kumāro mando uttānaseyyako sampannakusalo bhavissati paramakusalā uttamapattipatto samaņo ayojjho, yathā uggāhamānassa paribbājakassa samaņamaņḍikāputtassa vacanam.

- 8. catuhi kho aham thapati, dhammehi samannāgatam purisapuggalam paññāpemi na ceva sampannakusalam na paramakusalam na uttamapattipattam samanam ayojjham. apicimam daharam kumāram mandam uttānaseyyakam samadhigayha tiṭṭhati. katamehi catuhi: idha thapati na kāyena pāpakam kammam karoti, na pāpikam vācam bhāsati, na pāpakam sankappam sankappeti. na pāpakam ājivam ājivati. imehi kho aham thapati, catuhi dhammehi samannāgatam purisapuggalam paññāpemi na ceva sampannakusalam na paramakusalam na uttamapattipattam samanam ayojjham. apicimam daharam kumāram mandam uttānaseyyakam samadhigayha tiṭṭhati.
- **9.** dasahi kho aham thapati, dhammehi samannāgatam purisapuggalam paññāpemi sampannakusalam paramakusalam uttamapattipattam samanam ayojjham.
- **10.** ime akusalasīlā¹⁶⁵ . tāhaṃ¹⁶⁶ thapati, veditabbanti vadāmi. ito samuṭṭhānā akusalāsīlā. tāhaṃ thapati, veditabbanti vadāmi, idha akusalasīlā aparisesā nirujjhanti. tāhaṃ thapati,

bit page 370 x 370

pts page 25 q 25

¹⁶⁵akusalā sīlā (machasaṃ, syā)

¹⁶⁶kusalā sīlā (machasam, syā)

veditabbanti vadāmi. evam paṭipanno akusalānam sīlānam nirodhāya paṭipanno hoti. tāham thapati, veditabbanti vadāmi.

- 11. ime akusalasīlā. tāhaṃ thapati, veditabbanti vadāmi. ito samuṭṭhānā kusalāsīlā. tāhaṃ thapati, veditabbanti vadāmi, idha kusalasīlā aparisesā nirujjhanti. tāhaṃ thapati, veditabbanti vadāmi. evaṃ paṭipanno kusalānaṃ sīlānaṃ nirodhāya paṭipanno hoti. tāhaṃ thapati, veditabbanti vadāmi.
- 12. ime akusalasankappā¹⁶⁷ .tāham thapati, veditabbanti vadāmi. ito samuṭṭhānā akusalasankappā. tāham thapati, veditabbanti vadāmi, idha akusalasankappā aparisesā nirujjhanti. tāham thapati, veditabbanti vadāmi.evam paṭipanno akusalānam sankappānam nirodhāya paṭipanno hoti. tāham thapati, veditabbanti vadāmi.
- 13. ime kusalasankappā¹⁶⁸ .tāham thapati, veditabbanti vadāmi. ito samuṭṭhānā kusalasankappā. tāham thapati, veditabbanti vadāmi, idha kusalasankappā aparisesā nirujjhanti. tāham thapati, veditabbanti vadāmi.evam paṭipanno kusalānam sankappānam nirodhāya paṭipanno hoti. tāham thapati, veditabbanti vadāmi.
- **14.** katame ca thapati, akusalasīlā: akusala kāyakammam, akusalam vacīkammam, pāpako ājivo. ime vuccanti thapati,

¹⁶⁸kusalā saṅkappā (machasaṃ, syā)

¹⁶⁷ akusalā saṅkappā (machasaṃ, syā)

pts page 026 q 26

akusalasīlā. ime va thapati, akusalasīlā kiṃsamuṭṭhānā: samuṭṭhānampi nesaṃ vuttaṃ cittasamuṭṭhānātissa vacanīyā¹⁶⁹. katamaṃ cittaṃ: cittampi hi bahuṃ¹⁷⁰ anekavidhaṃ nānappakārakaṃ. taṃ cittaṃ sarāgaṃ sadosaṃ samohaṃ. ito samuṭṭhānā akusalasīlā. ime ca thapati, akusalasīlā kuhiṃ aparisesā nirujjhanti. nirodhopi nesaṃ vutto. idha thapati, bhikkhu kāyaduccaritaṃ pahāya kāyasucaritaṃ bhāveti, vacīduccaritaṃ pahāya vacīsucaritaṃ bhāveti, manoduccaritaṃ pahāya mano sucaritam bhāveti. micchāājivam pahāya.

15. sammā ājivena jivikam kappeti, etthete akusalasīlā aparisesā nirujjhanti katham paṭipanno ca thapati akusalānam sīlānam nirodhāya paṭipanno hoti: idha thapati bhikkhū anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anuppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam paggaṇhāti padahati, uppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam paggaṇhāti. padahati, anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam paggaṇhāti. padahati, uppannānam kusalānam dhammānam ṭhitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam paggaṇhāti padahati. evam paṭipanno kho thapati akusalānam sīlānam nirodhāya paṭipanno hoti.

¹⁶⁹vacaniyyā (sīmu)

¹⁷⁰bahu (syā, pts)

bjt page 372 x 372

pts page 027 q 27

- **16.** katame ca thapati, akusalasīlā: kusalam kāyakammam, akusalam vacīkammam. ājīvapārisuddhipi suddhipi kho aham thapati, sīlasmim vadāmi. ime vuccanti thapati, kusalasīlā. ime ca thapati, kusalasīlā kiṃsamuṭṭhānā, samuṭṭhānampi nesam vuttam cittasamutthānātissa vacanīyā. katamam cittam: cittampi hi bahum anekavidham nanappakarakam. tam cittam vītarāgam vītadosam vītamoham. itosamutthānā akusalasīlā.ime ca thapati,kusalasīlā kuhim aparisesā nirujjhanti: nirodhopi nesam vutto, idha thapati, bhikkhu sīlavā hoti no ca sīlamavo,tañca cetovimuttim paññā vimuttim vathābhūtam pajānāti. yatthassa te kusalasīlā aparisesā nirujjhanti. katham patipanno ca thapati kusalānam sīlānam nirodhāya patipanno hoti: idha thapati anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anuppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati, uppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti. padahati, anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti, padahati, uppannānam kusalānam dhammānam thitivā asammosāva bhivyobhāvāva vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati, evam patipanno kho thapati kusalānam sīlānam nirodhāya patipanno hoti.
- 17. katame ca thapati, akusalasankappā: kāmasankappo byāpādasankappo vihimsāsankappo, ime vuccanti thapati akusalasankappā ime ca thapati. akusalasankappā kimsamuṭṭhānā: samuṭṭhānampi nesam vuttam. sañnāsamuṭṭhānātissa vacanīyā. katamā sañnā: sañnāpi hi bahū anekavidhā nānappakārakā¹⁷¹

¹⁷¹nānappakārikā (pts)

kāmasaññā byāpādasaññā vihimsā saññā, ito samutthānā akusalankappā, ime ca thapati, akusalasankappā kuhim aparisosā nirujjhanti: nirodhopi nesam vutto. idha thapati bhikkhū vivicceva kāmehī vivicca akusalehī dhammehī savitakkam savicāram vivekajam pitisukham pathamamjhānam upasampajja viharati, etthete akusalasankappā aparisesā nirujihanti. katham patipanno ca thapati, akusalānam sankappānam nirodhāya patipanno hoti: idha thapati, bhikkhu anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anuppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati, uppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti. padahati,anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti. padahati, uppannānam kusalānam dhammānam thitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chanda janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati, evam patipanno kho thapati, akusalānam saṅkappānam nirodhāya patipanno hoti.

18. katame ca thapati, kusalasankappā: nekkhammasankappo abyāpādasankappo avihimsāsankappo, ime vuccanti thapati kusalasankappā. ime ca thapati, kusalasankappā kimsamuṭṭhānā: samuṭṭhānampi nesam vuttam. sañnāsamuṭṭhānātissa vacanīyā. katamā sañnā:sañnāpi hi bahū anekavidhā nānappakārakā¹⁷² nekkhammasañnā abyāpādasañnā avihimsāsañnā,ito samuṭṭhānā kusalankappā. ime ca thapati, kusalankappā.

pts page 028 q 28

bjt page 374 x 374

¹⁷²nānappakārikā pts

sankappā kuhim aparisesā nirujjhanti: nirodhopi nesam vutto. idha thapati bhikkhū vitakka vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyamjhānam upasampajja viharati, etthete kusalasankappā aparisesā nirujihanti, katham patipanno ca thapati, kusalānam sankappānam nirodhāya patipanno hoti: idha thapati, bhikkhu anuppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam anuppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati, uppannānam pāpakānam akusalānam dhammānam pahānāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti. padahati,anuppannānam kusalānam dhammānam uppādāya chandam janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti. padahati, uppannānam kusalānam dhammānam thitiyā asammosāya bhiyyobhāvāya vepullāya bhāvanāya pāripūriyā chanda janeti vāyamati viriyam ārabhati cittam pagganhāti padahati. evam patipanno kho thapati, kusalānam sankappānam nirodhāya patipanno hoti.

19. katamehi cāhaṃ¹⁷³ thapati, dasahi dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññāpemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhaṃ: idha thapati, bhikkhu asekhāya¹⁷⁴ sammādiṭṭhiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsaṅkappena samannāgato hoti, asekhēna sammākammantena samannāgato hoti, asekhena sammāgato hoti, asekhena samannāgato hoti, asekhēna sammāgato hoti, asekhēna samannāgato hoti, asekhēna samannāgato hoti, asekhēna

¹⁷³cāhaṃ' (syā); mapotthake natthi pts page 029 q 29

¹⁷⁴asekkhāya (sīmu)

sammāsatiyā samannāgato hoti, asekhena sammāsamādhinā samannāgato hoti, asekhena sammāñāņena samannāgato hoti, asekhāya sammāvimuttiyā samannāgato hoti. imehi kho ahaṃ thapati, dasahi dhammehi samannāgataṃ purisapuggalaṃ paññāpemi sampannakusalaṃ paramakusalaṃ uttamapattipattaṃ samaṇaṃ ayojjhanti.

20. idamavoca bhagavā. attamano pañcakaṅgo thapati bhagavato bhāsitaṃ abhinanditi.

Samanamandikāsuttam atthamam.

175

bjt page 376 x 376

¹⁷⁵samaṇamuṇḍakasuttaṃ (machasaṃ, syā)

3.9 Cūļasakuludāyisuttam

evam me sutam: ekam samayam bhagavā rājagahe viharati veluvane kalandakanivāpe. tena kho pana samayena sakuludāyi paribbājako moranivāpe paribbājakārāme pativasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhim. atha kho bhagavā pubbanhasamayam nivāsetvā pattacīvaramādāya rājagaham pindāva pāvisi, atha kho bhagavato etadahosi; atippago kho tāva rājagaham pindāya caritum. yannūnāham yena moranivāpo paribbājakārāmo vena sakuludāvi paribbājako tenupasankameyyanti. atha kho bhagavā yena moranivāpo paribbājakārāmo tenupasankami, tena kho pana samayena sakuludāyi paribbājako mahatiyā paribbājaka parisāya saddhim nisinno hoti unnādiniyā uccāsaddamahāsaddāya¹⁷⁶ anekavihitam tiracchānakatham kathentiyā, seyyathīdam: rājakatham corakatham mahāmattakatham senākatham bhayakatham yuddhakatham annakatham pānakatham vatthakatham yānakatham sayanakatham mālākatham gandhakatham ñātikatham gāmakatham nigamakatham nagarakatham janapadakatham itthikatham sūrakatham visikhākatham kumbhatthānakatham pubbapetakatham nānattakatham lokakkhāyikam samuddakkhāyikam itibhavābhavakatham iti vā. addasā kho sakuludāyi paribbājako bhagavantam dūratoca āgacchantam. disvāna sakam parisam santhapesi: 'appasaddā honto hontu mā bhonto saddamakattha ayam samano gotamo āgacchati, appasaddakāmo kho pana so āyasmā appasaddassa vannavādi, appevanāma appasaddam parisam viditvā upasankamitabbam manneyyā'ti. atha kho te paribbājakā tunhī ahesum.

 $^{^{176}} ucc\bar{a}sadd\bar{a}ya$ mahāsaddāya (sīmu, pts) pts page 030 q30

- 2. atha kho bhagavā yena sakuludāyi paribbājako tenupankami. atha kho sakuludāyi paribbājako bhagavantam etadavoca: etu kho bhante bhagavā: 'svāgatam bhante bhagavato. cirassam kho bhante bhagavā imam pariyāyamakāsi yadidam idhāgamanāya. nisīdatu bhante bhagavā, idamāsanam paññatta'nti. nisīdi bhagavā paññatte āsane. sakuludāyīpi kho paribbājako aññataram nīcam āsanam gahetvā ekamantam nisīdi. ekamantam nisinnam kho sakuludāyi paribbājakam bhagavā etadavoca:
- 3. kāyanuttha udāyi, etarahi kathāya sannisinnā? kā ca pana vo antarā kathā vippakatāti? tiṭṭhatesā bhante kathā yāya mayam etarahi kathāya sannisinnā. nesā bhante kathā bhagavato dullabhā bhavissati pacchāpi savaṇāya. yadāham bhante imam parisam anupasankanto homi. athāyam parisā anekavihitam tiracchānakatham kathentī nisinnā
- **4.** hoti. yadā ca kho ahaṃ bhante, imaṃ parisaṃ upasaṅkanto homi. athāyaṃ parisā mamaṃyeva mukhaṃ ullokentī¹⁷⁷ nisinnā hoti: yaṃ no samaṇo udāyi dhammaṃ bhāsissati. taṃ no sossāmāti. yadā pana bhante bhagavā imaṃ parisaṃ upasaṅkanto hoti, atha ahañceva ayañca parisā bhagavatova¹⁷⁸ mukhaṃ ullokento nisinnā homa¹⁷⁹: yaṃ no bhagavā dhammaṃ bhāsissati, taṃ sossāmā'ti.

¹⁷⁷olokentī (syā)

pts page 031 q 31

bjt page 378 x 378

¹⁷⁸bhagavato (machasaṃ)

¹⁷⁹hoti (sya)

- 5. tenahudāyi, taññevettha paṭibhātu, yathā maṃ paṭibhāseyyāti. purimāni bhante divasāni purimatarāni sabbaññu sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānamāno: 'carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhita'nti, so mayā pubbantaṃ ārabbha pañhaṃ puṭṭho samāno aññenaññaṃ paṭicari. bahiddhā kataṃ apanāmesi. kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsi. tassa mayhaṃ bhante, bhagavantaṃyeva ārabbha pīti udapādi: 'aho nūna bhagavā, aho nūna sugato, yo imesaṃ dhammānaṃ kusalo'ti.
- **6.** ko paneso udāyi, sabbaññū sabbadassāvī aparisesaṃ ñāṇadassanaṃ paṭijānamāno: 'carato ca me tiṭṭhato ca suttassa ca jāgarassa ca satataṃ samitaṃ ñāṇadassanaṃ paccupaṭṭhita'nti, yo tayā¹⁸⁰ pubbantaṃ ārabbha pañhaṃ puṭṭho samāno añ-ñenaññaṃ paṭicari, bahiddhā kathaṃ apanāmesi. kopañca dosañca appaccayañca pātvākāsī'ti? nigaṇṭho bhante nātaputto'ti.
- 7. yo kho udāyi,anekavihitam pubbenivāsam anussareyya, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo pañnāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi samvaṭṭakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukhapaṭisamvedi evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukhapaṭisamvedi evamāyupariyanno. so

¹⁸⁰so tayā (syā)

tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussareyya. so vā mam pubbantam ārabbha pañham puccheyya tam vāham pubbantam ārabbha pañham puccheyyam. so vā me pubbantam ārabbha pañhassa veyyākaranena cittam ārādheyya, tassa vāham pubbantam ārabbha pañhassa veyyākaranena cittam ārādheyyam.

yo kho¹⁸¹ udāyi, dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passeyya: cavamāne upapajjamāne, hine panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammupage satte pajānāti. ime vata bhonte sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchaditthikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti, so vā mam aparantam ārabbha pañham puccheyya. tam vāham aparantam ārabbha pañham puccheyyam, so vā me aparantam ārabbha pañhassa veyyākaranena cittam ārādheyya, tassa vāham aparantam ārabbha pañhassa veyyākaranena cittam ārādheyyam. apicudāyi, titthatu pubbanto titthatu aparanto, dhammam te desessāmi: ' imasmim sati idam hoti, imassuppādā idam uppajjati, ima-

¹⁸¹ so kho (sīmu, pts) pts page 032 q 32

smim asati idam na hoti, imassa nirodhā imam nirujjhatī'ti. aham hi

bhante¹⁸² yāvatakampi me iminā attabhāvena paccanubhūtam, tampi nappahomi sākāram¹⁸³ sauddesam anussaritum. kuto panāham anekavihitam pubbenivāsam anussarissāmi, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi dvepi jātiyo ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi samvattakappe anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe amutrāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedi evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim tatrāpāsim evannāmo evangotto evamvanno evamāhāro evamsukhadukkhapatisamvedi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāram sauddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarissāmi seyyathāpi bhagavā. aham hi bhante etarahi pamsu pisācakampi na passāmi, kuto panāham dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne, hine panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammupage satte pajānāti. ime vata bhonte sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā ariyānam upavādakā micchadiţţhikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena sa-

bjt page 380 x 380

¹⁸²aham bhante (sīmu, pts)

¹⁸³iti sākāram (sīmu, pts)

mannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā sammādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaraṇā sugatim saggam lokam upannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne paṇīte suvaṇṇe dubbaṇṇe sugate duggate yathākammūpage satte pajānissāmi. seyyathāpi bhagavā. yaṃ pana maṃ bhante bhagavā evamāha: api cudāyi tiṭṭhatu pubbanto tiṭṭhatu aparanto,dhammaṃ te desessāmi: 'imasmiṃ sati idaṃ hoti, imassuppādā idaṃ upapajjati, imasmiṃ asati idaṃ na hoti, imassa nirodhā idaṃ nirujjhatī'ti. tañca pana me bhiyyosomattāya na pakkhāyati appevanāmāhaṃ bhante sake ācariyake bhagavato cittaṃ ārādheyyaṃ pañhassa veyyākaraṇenā'ti. kinti pana te udāyi, sake ācariyake hotīta?

- **10.** ambhākaṃ bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: 'ayaṃ paramo vaṇṇo, ayaṃ paramo vaṇṇo'ti.
- **11.** yam pana te etam udāyi, sake ācariyake evam hoti: 'ayam paramo vanno, ayam paramo vanno'ti. katamo so paramo vanno'ti?
- **12.** yasmā bhante, vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi, so paramo vaṇṇoti.
- **13.** katamo pana so udāyi vaṇṇo¹⁸⁴, yasmā vaṇṇā añño vanno uttaritaro vā panītataro vā natthiti?

¹⁸⁴ so paramo vaṇṇo (machasaṃ) pts page 033 q 33

- **14.** yasmā bhante vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi, so paramo vaṇṇoti.
- **15.** dīghāpi kho te esā udāyi, phareyya. yasmā bhante, vannā añño vanno uttaritaro vā panītataro vā natti, so paramo vannoti vadesi, tañca vannam na paññāpesi. seyyathāpi udāyi puriso evam vadeyya: aham yā imasmim janapade janapadakalyānī tam icchāmi tam kāmemī'ti. tamenam evam vadevyum: ambho purisa, yam tvam janapadakalyānīm icchasi kāmesi. jānāsi tvam janapadakalyānim khattiyī vā brāhmanī vā vessī vā suddīvāti? iti puttho, noti vadeyya. tamenam evam vadeyyum: ambho purisa, yam tvam janapadakalyānim icchasi kāmesi jānāsi tvam janapadakalyānim evannāmā evangottā iti vāti tamenam evam vadeyyum: ambho purisa, vam tvam janapadakalyānim icchasi kāmesi jānāsi tvam janapadakalyānim evannāmā evangottā itivāti dīghā vā rassā vā majjhimā vāti iti puttho, noti vadeyya. tamenam evam vadeyyum: ambho purisa, yam tvam janapadakalyānim icchasi kāmesi jānāsi tvam janapadakalyāņim evannāmā evangottā iti vāti kālī vā sāmā vā manguracchavī vāti iti puttho, noti vadeyya. amukasmim gāme vā nigame vā nagare vāti iti pūttho, noti vadeyya. tamenam evam vadeyyum: ambho purisa, yam tvam na jānāsi na passasi, tam tvam icchasi kāmesiti iti puttho āmāti vadeyya. tam kim maññasi udāyi, nanu evam sante tassa purisassa appāṭihīrakam¹⁸⁵ bhāsitam sampajjatīti?
- **16.** addhā kho bhante, evam sante tassa purisassa appāṭihīrakam bhāsitam sampajjatīti.

¹⁸⁵appāṭihirīkataṃ (machasaṃ, pts); appāṭihirikataṃ (syā) bjt page 382 x 382

- 17. evameva kho udāyi, yasmā bhante, vaṇṇā añño vaṇṇo uttarītaro vā paṇītataro vā natthi, so paramo vaṇṇoti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññāpesīti. seyyathāpi bhante, maṇi veļuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsati ca tapati ca virocati ca¹⁸⁶. evaṃ vaṇṇo attā hoti arogo parammaraṇāti.
- 18. tam kim maññasi udāyi, maņi veļuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsati ca tapati ca virocati ca yo vā rattandhakāratimisāyaṃ kimi khajjopaṇako, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti?
- **19.** yvāyambhante, rattandhakāratimisāyam kimi khajjopanako, ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.
- **20.** taṃ kiṃ maññasi udāyi, yo vā rattandhakāratimisāyaṃ ¹⁸⁷ kimi khajjopaṇako. yo vā rattandhakāratimisāyaṃ telappadipo, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataroca paṇītataro cāti?
- **21.** yvāyam bhante, rattandhakāratimisāyam telappadīpo, ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.

¹⁸⁶bhāsate ca tapate ca (sīmu, machasaṃ); virocate ca (sīmu); bhāsateva tapateva virocateca (syā)

pts page 034 q 34

¹⁸⁷rattandhakāratimisāya (machasam, pts, syā)

- **22.** tam kim maññasi udāyi, yo vā rattandhakāratimisāyam telappadipo yo vā rattandhakāratimisāyam mahāaggikkhandho, imesam ubhinnam vaṇṇānam katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti?
- **23.** yvāyam bhante, rattandhakāratimisāyam mahāaggikkhandho, ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.
- **24.** tam kim maññasi udāyi, yo vā rattandhakāratimisāyam mahāaggikkhandho, yā vā rattiyā paccusasamayam viddhe vigatavalāhake deve osadhītārakā, imesam ubhinnam vaṇṇānam katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti.?
- **25.** yāyaṃ bhante, rattiyā paccusasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadhītārakā, ayaṃ imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ abhikkantataro ca paṇītataro cāti.
- **26.** taṃ kiṃ maññasi udāyi, yā vā rattiyā paccusasamayaṃ viddhe vigatavalāhake deve osadītārakā, yo vā tadahuposathe paṇṇarase viddhe vigatavalāhake deve abhido¹⁸⁸ aḍḍharattasamayaṃ cando, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti
- **27.** yvāyam bhante, tadahuposathe pannarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayam cando, ayam

¹⁸⁸abhide (sīmu)

¹⁸⁹ahide (sīmu)

imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.

- 28. tam kim maññasi udāyi, yo vā tadahuposathe paṇṇarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattasamayam cando. yo vā vassānam pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhantikam samayam suriyo, imesam ubhinnam vaṇṇānam katamo ca vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti.
- **29.** yvāyam bhante, vassānam pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhantikam samayam suriyo, ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.
- **30.** ato¹⁹⁰ kho te udāyi, bahū hi bahutarā devā ye imesaṃ candimasuriyānaṃ ābhā¹⁹¹ nānubhonti, tyāhaṃ pajānāmi. atha ca panāhaṃ na vadāmi: yasmā vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi'ti. atha ca pana tvaṃ udāyi: yvāyaṃ vaṇṇo kiminā khajjopaṇakena hīnataro¹⁹² ca patikiṭṭhataro ca, so paramo vaṇṇoti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññāpesiti.
- 31. acchidam bhagavā katham, acchidam sugato kathanti.

¹⁹¹ābhā te (sīmu)

pts page 035 q 35

¹⁹⁰tato (syā)

¹⁹²nihīnataro (machasam, syā)

- **32.** kiṃ pana tvaṃ udāyi, evaṃ vadesi: acchidaṃ bhagavā kathaṃ, acchidaṃ sugato kathanti
- **33.** ambhākaṃ bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: 'ayaṃ paramo vaṇṇo ayaṃ paramo vaṇṇo'ti. te mayaṃ bhante, bhagavatā sake ācariyake samanuyuñjiyamānā samanugāhiyamānā samanubhāsiyamānā rittā tucchā aparaddhā'ti.
- **34.** kiṃ panudāyi, atthi ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyāti?
- **35.** ambhākaṃ bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: atthi ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā'ti.
- **36.** katamā pana sā udāyi, ākāravatī paṭipadā ekantasu-khassa lokassa sacchikiriyāyāti?
- 37. idha bhante, ekacco pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesu micchācāraṃ pahāya kāmesu micchācāra paṭivirato hoti, musāvādaṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, aññataraṃ vā pana tapoguṇaṃ samādāya vattati, ayaṃ kho sā bhante, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyāti.

bjt page 386 x 386

pts page 036 q 36

- **38.** taṃ kiṃ maññasi udāyi, yasmi samaye pāṇātipātaṃ pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī cāti?
- **39.** sukhadukkhī bhante.
- **40.** taṃ kiṃ mañnasi udāyi, yasmiṃ samaye adinnādānaṃ pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī vāti?
- 41. sukhadukkhī bhante.
- **42.** taṃ kiṃ mañnasi udāyi, yasmiṃ samaye kāmesu micchācāraṃ pahāya kāmesu micchācārā paṭivirato hoti, ekantasukhī vā tasmim samaye attā hoti sukhadukkhī vāti?
- 43. sukhadukkhī bhante
- **44.** taṃ kiṃ mañnasi udāyi, yasmiṃ samaye musāvādāṃ pahāya musāvādā paṭivirato hoti, ekantasukhi vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukhi vāti?
- 45. sukhadukkhī bhante.
- **46.** taṃ kiṃ mañnasi udāyi, yasmiṃ samaye añnataraṃ tapoguṇaṃ samādāya vattati, ekantasukhī vā tasmiṃ samaye attā hoti sukhadukkhī vāti?
- 47. sukhadukkhī bhante.

- **48.** taṃ kiṃ maññasi udāyi, api nu kho vokiṇṇasukhaduk-khaṃ paṭipadaṃ āgamma ekantasukhassa lokassa sacchikiriyā hotīti?
- **49.** acchidam bhagavā katham, acchidam sugato kathanti.
- **50.** kiṃ pana tvaṃ udāyi, evaṃ vadesi: 'acchidaṃ bhagavā kathaṃ, acchidaṃ sugato katha'nti.
- **51.** amhākaṃ bhante, sake ācariyake evaṃ hoti: 'atthi ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyā'ti. te mayaṃ bhante, bhagavatā sake ācariyake samanuyuñjiyamānā samanugāhiyamānā samanubhāsiyamānā rittā tucchā aparaddhāti.
- **52.** kiṃ pana bhante, atthi ekantasukho loko atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyāti?
- **53.** atthi kho udāyi, ekantasukho loko, atthi ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyāti.
- **54.** katamā pana sā bhante,ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyāti?

bjt page 388 x 388

pts page 037 q 37

- 55. vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham paṭhamam jhānam upasampajja viharati. vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyamjhānam upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhanca kāyena paṭisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti:upekkhako satimā sukhavihārīti tam tatiyamjhānam upasampajja viharati. ayam kho sā udāyi, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyāti
- **56.** na kho¹⁹³ sā bhante, ākāravatī paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāya. sacchikato hissa bhante, ettāvatā ekantasukho loko hotīti.
- **57.** nakhvāssa udāyi,ettāvatā ekantasukho loko sacchikato hoti, ākāravatītveva sā paṭipadā ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāyāti.
- **58.** evam vutte sakuludāyissa paribbājakassa parisā unnādinī uccāsadda mahāsaddā¹⁹⁴ ahosi: ettha mayam anassāma sācariyakā, ettha mayam panassāma¹⁹⁵ sācariyakā, na mayam ito bhiyyo utatritaram pajānāmāti.
- **59.** atha kho sakuludāyissa paribbājakassa parisā unnādinī uccāsadda mahāsaddā ahosi: ettha mayam anassāma sāca-

¹⁹³ kim nu kho (syā)

¹⁹⁴uccāsaddā mahāsaddā (syā, machasaṃ)

¹⁹⁵anassāma (machasam, pts)

riyakā , ettha mayam panassāma sācariyakā, na mayam ito bhiyyo uttarītaram pajānāmāti.

- 60. atha kho sakuludāyi paribbājako te paribbājake appasadde katvā bhagantam etadavoca: 'kittāvatā panassa bhante ekantasukho loko sacchikato hotī'ti. idhūdāyi, bhikkhū sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukkham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati. yāvatā devatā ekantasukham lokam upapannā tāhi devatāhi saddhim santiṭṭhati sallapati sākaccham samāpajjati, ettāvatā khvāssa udāya, ekantasukho loko sacchikato hotī'ti.
- **61.** etassa nūna bhante, ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāhetu bhikkhū bhagavati brahmacariyam carantīti?
- **62.** na kho udāyi, etassa¹⁹⁶ ekantasukhassa lokassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyam caranti. atthi kho udāyi, aññe ca¹⁹⁷ dhammā uttaritarā ca paṇītatarā ca, yesam sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyam carantīti.
- **63.** katame pana te bhante, dhammā uttarītarā ca paṇītatarā ca, yesaṃ sacchikiriyāhetu bhikkhū bhagavati brahmacariyaṃ carantīti?

pts page 038 q 38

¹⁹⁶etassa (machasaṃ) natthi

¹⁹⁷aññeva (machasaṃ, pts)

- **64.** idhudāyi, tathāgato loke uppajjati araham sammāsambuddho vijjācaraṇasampanno sugato lokavidū anuttaro purisadammasārathī satthā devamanussānam buddho bhagavā so imam lokam sadevakam samārakam sabrahmakam sassamaṇabrāhmaṇim pajam sadevamanussam sayam abhiñnā sacchikatvā pavedeti,so dhammam deseti:ādikalyāṇam majjhekalyāṇam pariyosānakalyāṇam sāttham sabyañjanam kevalaparipuṇṇam parisuddham brahmacariyam pakāseti.tam dhammam suṇāti.
- 65. gahapati vā gahapatiputto vā aññatarasmim vā kule paccājāto. so tam dhammam sutvā tathāgate saddham paṭilabhati. so tena saddhāpaṭilābhena samannāgato itipaṭisañcikkhati: sambādho gharāvāso rajāpatho, abbhokāso pabbajjā, nayidam sukaram agāram ajjhāvasatā ekantaparipuṇṇam ekantaparisuddam saṅkhalikhitam brahmacariyam caritum, yannūnāham kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajeyyanti. so aparena samayena appam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya mahantam vā bhogakkhandham pahāya kesamassum ohāretvā kāsāyāni vatthāni acchādetvā agārasmā anagāriyam pabbajati.
- 66. so evam pabbajito samāno bhikkhūnam sikkhāsājivasamāpanno pāṇātipātam pahāya pāṇātipātā paṭivirato hoti, nihitadaṇḍo nihitasattho lajji dayāpanno sabbapāṇabhūtahitānukampī viharati. adinnādānam pahāya adinnādānā paṭivirato hoti, dinnādāyī dinnapāṭikaṅkhī athenena sucibhūtena attanā viharati. abrahmacariyam pahāya brahmacārī hoti, ārācārī virato methunā gāmadhammā. musāvādam pahāya

musāvādā paṭivirato hoti, saccavādī saccasandho theto paccayiko avisaṃvādako lokassa. pisunaṃ vācaṃ pahāya pisunāya vācāya paṭivirato hoti, ito sutvā na amutra akkhātā imesaṃ bhedāya,amutra vā sutvā na imesaṃ akkhātā amūsaṃ bhedāya, iti bhinnānaṃ vā sandhātā sahitānaṃ vā anuppadātā, samaggārāmo samaggarato samagganandi samaggakaraṇiṃ vācaṃ bhāsitā hoti. pharusaṃ vācaṃ pahāya pharusāya vācāya paṭivirato hoti, yā sā vācā nelā kaṇṇasukhā pemanīyā hadayaṅgamā porī bahujanakantā bahujanamanāpā, tathārūpaṃ vācaṃ bhāsitā hoti. samphappalāpaṃ pahāya samphappalāpā paṭivirato hoti, kālavādī bhūtavādī atthavādī dhammavādī vinayavādī nidhānavatiṃ vācaṃ bhāsitā kālena sāpadesaṃ pariyantavatiṃ atthasaṃhitaṃ.

so bījagāmabhūtagāmasamārambhā pativirato hoti. ekabhattiko hoti rattuparato virato vikālabhojanā. naccagītavāditavisūkadassanā pativirato hoti. mālāgandhavilepanadhāranamandanavibhūsanatthānā pativirato hoti. uccāsayanamahāsavanā pativirato hoti. jātarūparajatapatiggahanā pativirato hoti āmakadhaññapatiggahanā pativirato hoti. āmakamamsapatiggahanā pativirato hoti. itthikumārikapatiggahanā pativirato hoti. dāsidāsapatiggahanā pativirato hoti. ajelakapatiggahanā pativirato hoti. kukkutasūkarapatiggahanā pativirato hoti. hatthigavāssavalavāpatiggahanā pativirato hoti. khettavatthupatiggahanā pativirato hoti. dūteyyapahīnagamanānuyogā pativirato hoti. kayavikkayā pativirato hoti. tulākūtakamsakutamānakūtā pativirato hoti. ukkotanavañcananikatisāciyogā pativirato hoti. chedanavadhabandhanaviparāmosaālopasahasākārā pativirato hoti. so santuttho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena pindapātena, so yena yeneva

pakkamati, samādāyeva pakkamati. seyyathāpi nāma pakkhi sakuņo yena yeneva deti, sapattabhārova deti. evamevam bhikkhu santuṭṭho hoti kāyaparihārikena cīvarena, kucchiparihārikena piṇḍapātena. yena yeneva pakkamati samādāyeva pakkamati. so iminā ariyena sīlakkhandhena samannāgato ajjhattam anavajjasukham paṭisamvedeti.

- 68. so cakkhunā rūpam disvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenam cakkhundriyam asaṃvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum,tassa saṃvarāya paṭipajjati,rakkhati cakkhundriyam,cakkhundriyesaṃvaram āpajjati. so sotena saddam sutvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī,yatvādhikaraṇamenam sotendriyam asaṃvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum,tassa saṃvarāya paṭipajjati,rakkhati sotendriyam, sotendri yesaṃvaraṃ āpajjati.
- 69. so ghānena gandhaṃ ghāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī,yatvādhikaraṇamenaṃ ghānendriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ,tassa saṃvarāya paṭipajjati,rakkhati ghānendriyaṃ,ghānendri yesaṃvaraṃ āpajjati. so jivhāya rasaṃ sāyitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī,yatvādhikaraṇamenaṃ jivhendriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyuṃ,tassa saṃvarāya paṭipajjati,rakkhati jivhendriyaṃ,jivhendriye saṃvaraṃ āpajjati. so kāyena phoṭṭhabbaṃ phūsitvā na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī, yatvādhikaraṇamenaṃ kāyendriyaṃ asaṃvutaṃ viharantaṃ abhijjhā domanassā pāpakā akusalā

dhammā anvāssaveyyum,tassa samvarāya paṭipajjati,rakkhati kāyendriyam,kāyendriye samvaram āpajjati. so manasā dhammam viññāya na nimittaggāhī hoti nānubyañjanaggāhī,yatvādhikaranamenam manendriyam asamvutam viharantam abhijjhā domanassā pāpakā akusalā dhammā anvāssaveyyum,tassa samvaram paṭipajjati,rakkhati manendriyam,manendriye samvaram āpajjati. so iminā ariyena indriyasamvarena samannāgato ajjhattam abyāsekasukham paṭisamvedeti

- **70.** so abhikkante paṭikkante sampajānakārī hoti, ālokite vilokite sampajānakārī hoti, sammiñjite pasārite sampajānakārī hoti, saṅghāṭipattacīvaradhāraṇe sampajānakārī hoti, asite pīte khāyite sāyite sampajānakārī hoti, uccārapassāvakamme sampajānakārī hoti, gate ṭhite nisinne sutte jāgarite bhāsite tuṇhībhāve sampajānakārī hoti.
- 71. so iminā ca ariyena sīlakkhandhena samannāgato iminā ca ariyena indriyasaṃvarena samannāgato iminā ca ariyena satisampajaññena samannāgato vivittaṃ senāsanaṃ bhajati. araññaṃ rukkhamūlaṃ pabbataṃ kandaraṃ giriguhaṃ susānam vanapattam abbhokāsam palālapuñjam.
- 72. so pacchābhattam pindapātapaṭikkanto nisīdati pallankam ābhujitvā ujum kāyam panidhāya, parimukham satim upaṭṭhapetvā. so abhijjham loke pahāya vigatābhijjhena cetasā viharati, abhijjhāya cittam parisodheti. byāpādapadosam pahāya abyāpannacitto viharati sabbapāṇabhūtahitānukampī. byāpādapadosā cittam parisodheti, thīnamiddam pahāya vigatatīnamiddo viharati ālokasañni sato sampajāno. thīnamiddā cittam parisodheti, uddhaccakukkucam pahāya anud-

dhato viharati ajjhattam vūpasantacitto. uddhaccakukkuccā cittam parisodheti. vicikiccham pahāya tinnavicikiccho viharati akathankathi kusalesu dhammesu. vicikicchāya cittam parisodheti. so ime pañca nīvarane pahāya cetaso upakkilese paññāya dubbalīkarane, vivicceva kāmehi vivicca akusalehi dhammehi savitakkam savicāram vivekajam pītisukham pathamam jhānam upasampajja viharati. ayampi kho udāyi, dhammo uttarītaro ca paṇītataro ca yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyam caranti.

- 73. puna ca param udāyi, bhikkhu vitakkavicārānam vūpasamā ajjhattam sampasādanam cetaso ekodibhāvam avitakkam avicāram samādhijam pītisukham dutiyam jhānam upasampajja viharati. pītiyā ca virāgā upekkhako ca viharati. sato ca sampajāno sukhañca kāyena paṭisamvedeti. yantam ariyā ācikkhanti: upekkhako satimā sukhavihārīti tam tatiyam jhānam upasampajja viharati. sukhassa ca pahānā dukkhassa ca pahānā, pubbeva somanassadomanassānam atthangamā adukham asukham upekkhāsatipārisuddhim catuttham jhānam upasampajja viharati.ayampi kho udāyi,dhammo uttaritaro ca paṇītataro ca yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyam caranti.
- 74. so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangame vigatupakkilese mudubhūte kammaniye thite ānenjappatte pubbe nivāsānussatināmāya cittam abhininnāmeti. so anekavihitam pubbenivāsam anussarati, seyyathīdam: ekampi jātim dvepi jātiyo, tissopi jātiyo catassopi jātiyo pancapi jātiyo dasapi jātiyo vīsatimpi jātiyo timsampi jātiyo cattārīsampi jātiyo

bjt page 390 x 390

paññāsampi jātiyo jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi anekepi saṃvaṭṭakappe anekepi vivaṭṭakappe anekepi saṃvaṭṭavivaṭṭakappe amutrāsiṃ evannāmo evaṅgotto evaṃ vaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukkhapaṭisaṃvedi evamāyupariyanto. so tato cuto amutra udapādiṃ tatrāpāsiṃ evannāmo evaṅgotto evaṃ vaṇṇo evamāhāro evaṃ sukhadukkhapaṭisaṃvedi evamāyupariyanto. so tato cuto idhūpapanno'ti. iti sākāraṃ sauddesaṃ anekavihitaṃ pubbenivāsaṃ anussarati, ayampi kho udāyi dhammo uttarītaro ca paṇītataro ca, yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyaṃ caranti.

so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane vigatūpakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte sattānam cūtupapātañānāya cittam abhininnāmeti. so dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati: cavamāne upapajjamāne, hine panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammupage satte pajānāti. ime vata bhonte sattā kāyaduccaritena samannāgatā vacīduccaritena samannāgatā manoduccaritena samannāgatā arivānam upavādakā micchaditthikā micchāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā apāyam duggatim vinipātam nirayam upapannā, ime vā pana bhonto sattā kāyasucaritena samannāgatā vacīsucaritena samannāgatā manosucaritena samannāgatā ariyānam anupavādakā sammāditthikā sammāditthikammasamādānā, te kāyassa bhedā parammaranā sugatim saggam lokam upannā'ti. iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passati cavamāne upapajjamāne hīne panīte suvanne dubbanne sugate duggate yathākammūpage satte pajānāti,ayampi kho udāyi, dhammo uttaritaro ca panītataro ca, yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyam caranti.

so evam samāhite citte parisuddhe pariyodāte anangane vigatupakkilese mudubhūte kammaniye thite āneñjappatte āsavānam khayañānāya cittam abhininnāmeti. so idam dukkhanti yathābhūtam pajānāti. ayam dukkhasamudayoti yatābhūtam pajānāti. ayam dukkhanirodhoti yatābhūtam pajānāti. ayam dukkhanirodhagāminīpatipadāti vathābhūtam pajānāti, ime āsavāti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavasamudayoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhoti yathābhūtam pajānāti. ayam āsavanirodhagāminīpatipadāti yathābhūtam pajānāti. tassa evañjānato evampassato kāmāsavā pi cittam vimuccati. bhavāsavāpi cittam vimuccati. avijjāsavā pi cittam vimuccati. vimuttasmim vimuttamiti ñānam hoti. khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaniyam, naparam itthattayati pajanāti. ayam kho udāyi, dhammo uttaritaro ca panītataro ca, yassa sacchikiriyāhetu bhikkhū mayi brahmacariyam caranti. ime kho udāyi, dhammā uttaritarā ca panītatarā ca yesam sacchikiriyā hetu bhikkhū mayi brahmacariyam carantīti.

evam vutte sakuludāyi paribbājako bhagavantam etadavoca: abhikkantam bhante, abhikkantam bhante. seyyathāpi bhante, nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭiccannam vā vicareyya, mūļhassa vā maggam ācikkheyya, andhakāre vā telapajjotam dhāreyya cakkhumanto rūpāni dakkhintīti. evamevam bhagavatā anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhante, bhagavantam saraṇam gacchāmi dhammañca bhikkhusaṅghañca. labheyyāham bhante, bhagavato santike pabbajjam,labheyyam upasampadanti.

pts page 039 q 39

bjt page 392 x 392

77. evam vutte sakuludāyissa paribbājakassa parisā sakuludāyim paribbājakam etadavoca: mā bhavam udāyi, samaņe gotame brahmacariyam cari, mā bhavam udāyi, ācariyo hutvā antevāsīvāsam vasi. seyyathāpi nāma udakamanīko¹⁹⁸ hutvā udancaniko¹⁹⁹ assa. evam sampadamidam²⁰⁰ bhoto udāyissa bhavissati. mā bhavam udāyi samaņe gotame brahmacariyam cari. mā bhavam udāyi ācariyo hutvā antevāsīvāsam vasīti. iti hidam sakuludāyissa paribbājakassa parisā sakuludāyim paribrabājakam antarāyamakāsi bhagavati brahmacariyeti.

Culasakuludāyisuttam navamam.

¹⁹⁸maniko (pts)

¹⁹⁹uddekaniko (syā, pts)

²⁰⁰sampadamekam (pts) pts page 040 q 40

pts page 040 q 40 bjt page 394 x 394

3.10 Vekhanassasuttam.

- 1. evam me sutam: ekam samayam bhagavā sāvatthiyam viharati jetavane anāthapindikassa ārāme. atha kho vekhanasso²⁰¹ paribbājako yena bhagavā tenupasankami. upasankamitvā bhagavatā saddhim sammodi. sammodanīyam katham sārānīyam vītisāretvā ekamantam aṭṭhāsi. ekamantam ṭhito kho vekhanasso paribbājako bhagavato santike udānam udānesi: ' ayam paramo vaṇṇo, ayam paramo vaṇṇo'ti.
- **2.** kiṃ pana tvaṃ kaccāna, evaṃ vadesi:'ayaṃ paramo vaṇṇo ayaṃ paramo vaṇṇo'ti. katamo kaccāna, so paramo vaṇṇo'ti?
- **3.** yasmā bho gotama vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi, so paramo vaṇṇoti.
- **4.** katamo pana so kaccāna,vaṇṇo yasmā vaṇṇā añño vaṇṇo uttarītaro vā paṇītataro vā natthiti?
- **5.** yasmā bho gotama, vaṇṇā añño vaṇṇo uttarītarovā paṇītataro vā natthi, so paramo vaṇṇoti.
- **6.** dīghāpi kho te esā kaccāna, phareyya. yasmā bho gotama, vaṇṇā añño vaṇṇo uttarītaro vā paṇitataro vā natthi. so paramo vaṇṇoti vadesi. tañca vaṇṇaṃ na paññāpesi. seyyathāpi kaccāna, puriso evam vadeyya: aham yā imasmim

²⁰¹vekhanaso (machasam); vekhanaso (syā)

janapade janapadakalyānī, tam icchāmi tam kāmemī'ti. tamenam evam vadeyyum: ambho purisa, yam tvam janapadakalyānim icchasi kāmesi, jānāsi tvam janapadakalyānī khattiyi vā brāhmanī vā vessī vā suddi vā'ti? iti puttho noti vadeyya. tamenam vadeyyum: ambho purisa, yam tvam janapadakalyānim icchasi kāmesi, janāsi tvam janapadakalvānim evannāmā evamgottā iti cā'ti. tamenam vadeyyum: ambho purisa, yam tvam janapada kalyānim icchasi kāmesi, jānāsi tvam janapadakalyānim evannāmā evamgottā iti cā'ti. dīghā vā rassā vā majjhamā vā kāli vā sāmā vā manguracchavī vā'ti?iti puttho noti vadeyya. amukasmim gāme vā nigame vā nagare vā'ti? iti pūttho noti vadeyya. tamenam evam vadeyyum: ambho purisa, yam tvam na jānāsi na passasi, tam tvam icchasi kāmesīti? iti puttho āmāti vadeyya. tam kim maññasi kaccāna, nanu evam sante tassa purisassa appātihīrakatam bhāsitam sampajjatī'ti?

- **7.** addhā kho bho gotama, evam sante tassa purisassa appātihirakatam bhāsitam sampajjatīti.
- **8.** evameva kho tvaṃ kaccāna,yasmā bhante, vaṇṇā añño vaṇṇo uttarītaro vā paṇītataro vā natthi,so paramo vaṇṇo'ti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññāpesīti. seyyathāpi bho gotama,maṇi veļuriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsati ca tapati ca virocati ca²⁰². evaṃ vaṇṇo attā hoti arogo parammaraṇāti.

bjt page 396 x 396

pts page 041 q 41

²⁰²bhāsate ca tapate ca (sīmu, machasaṃ); tapateca (sīma); bhāsateva tapateva virocateva (syā)

- **9.** taṃ kiṃ maññasi kaccāna,yo vā maṇi veluriyo subho jātimā aṭṭhaṃso suparikammakato paṇḍukambale nikkhitto bhāsati ca tapati ca virocati ca yo vā rattandhakāratimisā-yaṃ²⁰³ kimi khajjopaṇako, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti?
- **10.** yvāyam bho gotama, rattandhakāratimisāyam kimi khajjopaņako, ayam imesam ubhinnam vaņņānam abhikkantataro ca paņītataro cāti.
- 11. tam kim maññasi kaccāna, yo vā rattandhakāratimisāyam kimi khajjopaṇako, yo vā rattandhakāratimisāyam telappadipo, imesam ubhinnam vaṇṇānam katamo vaṇṇo abhikkantataroca panītataro cāti?
- **12.** yvāyam ho gotama,rattandhakāratimisāyam telappadīpo, ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.
- 13. taṃ kiṃ maññasi kaccāna, yo vā rattandhakāratimisāyaṃ telappadipo yo vā rattandhakāratimisāyaṃ mahāaggikkhandho, imesaṃ ubhinnaṃ vaṇṇānaṃ katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti?
- **14.** yvāyam bho gotama, rattandhakāratimisāyam mahāaggikkhandho,ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.

²⁰³rattandhakāratimisāya (machasam, syā, pts)

- 15. tam kim maññasi kaccāna, yo vā rattandhakāratimisāyam mahāaggikkhandho, yā vā rattiyā paccusasamayam viddhe vigatavalāhake deve osadhītārakā, imesam ubhinnam vaṇṇānam katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti.?
- **16.** yvāyam bho gotama, rattiyā paccusasamayam viddhe vigatavalāhake deve osadhītārakā, ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.
- 17. tam kim maññasi maññasi kaccāna,yā vā rattiyā paccusasamayam viddhe vigatavalāhake deve osadītārakā, yo vā tadahuposathe paṇṇarase viddhe vigatavalāhake deve abhido²⁰⁴ aḍḍharattisamayam cando, imesam ubhinnam vaṇṇānam katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti
- 18. yvāyam bho gotamo,tadahuposathe paṇṇarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattisamayam cando, ayam imesam ubhinnam vaṇṇānam abhikkantataro ca paṇītataro cāti.
- 19. tam kim maññasi kaccāna, yo vā tadahuposathe paṇṇarase viddhe vigatavalāhake deve abhido aḍḍharattisamayam cando, yo vā vassānam pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhantikasamayam suriyo, imesam ubhinnam vaṇṇānam katamo vaṇṇo abhikkantataro ca paṇītataro cāti.

bjt page 398 x 398

pts page 042 q 42

²⁰⁴abhide (sīmu)

1163

- **20.** yvāyam bho gotama, vassānam pacchime māse saradasamaye viddhe vigatavalāhake deve abhido majjhantikasamayam suriyo, ayam imesam ubhinnam vannānam abhikkantataro ca panītataro cāti.
- **21.** ato kho²⁰⁵ te kaccāna, bahū hi bahutarā devā, ye imesaṃ candimasuriyānaṃ ābhā nānubhonti, tyāhaṃ pajānāmi. atha ca panāhaṃ na vadāmi: yasmā vaṇṇā añño vaṇṇo uttaritaro vā paṇītataro vā natthi'ti.atha ca pana tvaṃ kaccāna, yvāyaṃ vaṇṇo kiminā khajjopaṇakena hīnataro²⁰⁶ ca patikiṭṭhataro ca, so paramo vaṇṇoti vadesi, tañca vaṇṇaṃ na paññāpesi.
- 22. pañca kho ime kaccāna, kāmaguṇā. katame pañca: cak-khuviññeyyā rūpā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃ-hitā rajanīyā. sotaviññeyyā saddā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā ghānaviññeyyā gandhā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. jivhāviññeyyā rasā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. kāyaviññeyyā phoṭṭhabbā iṭṭhā kantā manāpā piyarūpā kāmūpasaṃhitā rajanīyā. ime kho kacchāna, pañca kāmaguṇā. yaṃ kho kaccāna, ime pañca kāmaguṇe paṭicca uppajjati su-khaṃ somanassaṃ, idaṃ vuccati kāmasukhaṃ. iti kāmehi kāmasukhaṃ, kāmasukhā kāmaggasukhaṃ tattha aggamak-khāyatīti.

²⁰⁵atha kho (sīmu); tato kho (syā)

²⁰⁶nihinataro (machasaṃ, syā)

pts page 043 q 43

- **23.** evam vutte vekhanasso²⁰⁷ paribbājako bhagavantam etadavoca: acchariyam bho gotama, abbhutam bho gotama, yāvasubhāsitancidam²⁰⁸ bhotā gotamena: kāmehi kāmasukham, kāmasukhā kāmaggasukham tattha aggamakkhāyatīti.
- **24.** dujjānaṃ kho etaṃ kaccāna, tayā aññadiṭṭhikena aññakhantikena aññarucikena aññatrayogena²⁰⁹ aññathācariyakena kāmā vā kāmasukhaṃ vā kāmaggasukhaṃ vā. ye kho te kaccāna, bhikkhū arahanto khīṇāsavā vusitavanto katakaraṇiyā ohitabhārā anuppattasadatthā parikkhīṇabhavasaṃyojanā sammadaññā vimuttā, te kho etaṃ jāneyyuṃ kāmā vā kāmasukhaṃ vā kāmaggasukhaṃ vāti.
- 25. evam vutte vekhanasso paribbājako kupito anattamano bhagavantamyeva khumsento bhagavantamyeva vamhento bhagavantam yeva vadamāno samaņo ca gotamo pāpito²¹⁰ bhavissati'ti bhagavantam etadavoca: evameva panidheke²¹¹ samanabrāhmanā ajānantā pubbantam, apassantā aparantam, atha ca pana: khinā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaniyam nāparam itthattāyā'ti pajānāmā'ti paṭijānanti²¹² tesamidam bhāsitam hassakamyeva sampajjati, lāmakamyeva sampajjati, rittakamyeva sampajjati, tucchakamyeva sampajjatī'ti.

²⁰⁷vekhanaso (machasam); vekhanaso (syā)

²⁰⁸yāvasubhāsitamidam (sīmu)

bjt page 400 x 400

²⁰⁹aññatthayogena (syā)

²¹⁰pāpiko (sīmu)

²¹¹panidhekamme (machasaṃ, syā)

²¹²itthattayāti paṭijānanti (pts)

26. yo kho te kaccāna, samanabrāhmanā ajānantā pubbantam apassantā aparantam khīnā jāti, vusitam brahmacariyam, katam karaniyam nāparam itthattāyāni pajānāmā'ti patijānanti, tesam soyeva sahadhammiko niggaho hoti. api ca kaccāna, titthatu pubbanto, titthatu aparanto. etu viññū puriso asatho amāvāvī ujujātiko ahamanusāsāmi, aham dhammam desemi, yathānusittham tathā patipajjamāno na cirasseva sāmaññeva ñassati, sāmam dakkhiti. evam kira sammā²¹³ bandhanā vippamokkho hoti yadidam avijjābandhanā²¹⁴ sevvathāpi kaccāna. daharo kumāro mando uttānasevvako kanthapañcamehi bandhanehi baddho assa suttabandhanehi, tassa vuddhimanvāya indriyānam paripākamanvāya tāni bandhanāni mucceyyum²¹⁵ so mokkhomhīti kho jāneyya no ca bandhanam. evameva kho kaccāna, etu viññū puriso asatho amāyāvi ujujātiko. ahamanusāsāmi, aham dhammam desemi. yathānusittham tathā patipajjamāno na cirasseva sāmaññeva ñassati. sāmam dakkhiti. evam kira sammā bandhanā vippamokkho hotī yadidam avijjābandhanāti.

27. evam vutte vekhanasso paribbājako bhagavantam etadavoca: abhikkantam bho gotama, abhikkantam bho gotama,seyyathāpi bho gotama nikkujjitam vā ukkujjeyya, paṭicchannam vā vīvareyya,mūļhassa vā maggam ācikkheyya'andhakāre vā telapajjotam dhāreyya,' cakkhumanto rūpāni dakkhintī'ti, evamevam bhotā gotamena anekapariyāyena dhammo pakāsito. esāham bhavantam gotamam saraṇam gacchāmi dhammañca

pts page 044 q 44

²¹³evam kirāyasmā (syā)

²¹⁴avijjābandhanamti (sīmu)

²¹⁵muñceyyuṃ (syā)

bjt page 402 x 402

bhikkhusanghanca. upāsakam mam bhavam gotamo dhāretu ajjatagge pānupetam saranangatanti.

Vekhanassasuttam dasamam.

paribbājakavaggo tatiyo

tassa vaggassa uddānam

puṇḍarī aggi sahā katināmo, dīghanakho puna bhāradvājagotto sandaka uddāyi maṇḍikaputto, maṇiko tathā kaccāno varavaggo.

pts page 045 q 45 bjt page 404 x 404

Rājavaggo

Brāhmaṇavaggo

Notes

^aimasmim pāṭhe ceva īdisesu aññesu pāṭhesu ca vessagirisilālipiādisu dissamānehi porāṇikasīhalapadehi sadisāni padāni dissante. tasmā ete pāṭhā laṅkāyam porāṇikehi sīhalakattherehi nikkhittāti anumātum sakkā.

bkhīnāsavaha = khīnāsavassa

^c'cattāravānaka, pañcavānaka, iti 'avānaka' 'saddo sabbesu paṭipotthakesu dissati. tathāpi purātana sīhalasilālipisu 'doavanaka sisam. 4. 221, tiṇavanaka sisam. 3. 177, cataravanaka sisam. x 5. 85, iccādisu 'avanaka, saddova āgato.

^d(iṅgalīsapotthake esā gāthā na dissate.)

^easmim dukkhasaccaniddese pariyāya dukkhadhammāva vuttā. tathāpi" appiyehi sampayogo dukkho - piyehi vippayogo dukkho"ti aññatra niddiṭṭhāni pariyāya dukkhāni idha aniddiṭṭhāni. tānipi syāma - maramma potthakesu dissanti. tesu pana " vyādhipi dukkho" ti na dissati.

^fte pahīyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādiyati.

g"potthakāgatā pana uddānagāthā sabbathā visadisā aparisuddhā ca" siri dhammārāma suddhi-adholipi: "cūļasīhanāda lomahamsa varo mahācūļadukkhakkhandhaanumānikasuttam khilapattha madhupindika dvidhāvitakka pañcanimittakathā puna vaggo" (machasam, sīmu).

hvammīkasutta (pts, nld).

ⁱpāsarāsi sutta, aṭṭhakathā, machasaṃ.

 $^{\rm j}$ dakkhiņam jāņumaņ
ḍalam puthuviyam nihantvā yenāham, mahāvaggapāli.

^ksutadharo - pe- anusayasamugghātāya, machasam

¹ye -pe- anusayamugghātā, syā

^mrevatena - pe- kathaṃrūpena, machasaṃ. syā

ⁿcakkhumā puriso - pe- evarūpena, machasam.

 $^{\rm o}$ assumha kho mayam.. anañ
ñanti ayam sabbo pāṭho syā. machasam. potthakesu na dissati.

^pgiñjakachakka sālavanam pariharitum paññāvato saccakanisabho mukhavannapasīdanādinā titthakevatta assapura jatilenāti, sīmu.

^qsīhalatālapannamayapotthakesu ayameva pātho dissate.

Part III

Uparipaṇṇāsapāļi

Devadahavaggo

Anupadavaggo

Suññatavaggo

vibhaṅgavaggo

Saļāyatanavaggo

Notes

^aimasmim pāṭhe ceva īdisesu aññesu pāṭhesu ca vessagirisilālipiādisu dissamānehi porāṇikasīhalapadehi sadisāni padāni dissante. tasmā ete pāṭhā laṅkāyam porāṇikehi sīhalakattherehi nikkhittāti anumātum sakkā.

^bkhīnāsavaha = khīnāsavassa

^c'cattāravānaka, pañcavānaka, iti 'avānaka' 'saddo sabbesu paṭipotthakesu dissati. tathāpi purātana sīhalasilālipisu 'doavanaka sisam. 4. 221, tiṇavanaka sisam. 3. 177, cataravanaka sisam. x 5. 85, iccādisu 'avanaka, saddova āgato.

^d(iṅgalīsapotthake esā gāthā na dissate.)

^easmiṃ dukkhasaccaniddese pariyāya dukkhadhammāva vuttā. tathāpi" appiyehi sampayogo dukkho - piyehi vippayogo dukkho"ti aññatra niddiṭṭhāni pariyāya dukkhāni idha aniddiṭṭhāni. tānipi syāma - maramma potthakesu dissanti. tesu pana " vyādhipi dukkho" ti na dissati.

^fte pahīyanti te abbhattham gacchanti, tesam pahānā ajjhattameva cittam santiṭṭhati sannisīdati ekodi hoti samādiyati.

g"potthakāgatā pana uddānagāthā sabbathā visadisā aparisuddhā ca" siri dhammārāma suddhi-adholipi: "cūļasīhanāda lomahamsa varo mahācūļadukkhakkhandhaanumānikasuttam khilapattha madhupindika dvidhāvitakka pañcanimittakathā puna vaggo" (machasam, sīmu).

hvammīkasutta (pts, nld).

ⁱpāsarāsi sutta, atthakathā, machasam.

 $^{\rm j}$ dakkhiņam jāņumaņ
ḍalam puthuviyam nihantvā yenāham, mahāvaggapāli.

 k sutadharo - pe- anusayasamugghātāya, machasam

¹ye -pe- anusayamugghātā, syā

^mrevatena - pe- kathaṃrūpena, machasaṃ. syā

ⁿcakkhumā puriso - pe- evarūpena, machasam.

 $^{\rm o}$ assumha kho mayam.. anañ
ñanti ayam sabbo pāṭho syā. machasam. potthakesu na dissati.

^pgiñjakachakka sālavanam pariharitum paññāvato saccakanisabho mukhavaṇṇapasīdanādinā tiṭṭhakevaṭṭa assapura jaṭilenāti, sīmu.

^qsīhalatālapannamayapotthakesu ayameva pātho dissate.